

027.52
R29

Biblioteca Municipală „B.P. HASDEU”



Valeriu RAȚĂ

**Alt portret din profil cultural
al Bibliotecii Municipale
„B.P. Hasdeu”**



027.52
R 29

Biblioteca Municipală
B.P. HASDEU



caleea în aprie cunoașterii

14



Valeriu RAȚĂ

ALT PORTRET DIN PROFIL CULTURAL
AL BIBLIOTECII MUNICIPALE
„B.P. HASDEU”

(Cronici, consemnări și recenzii)

Ediția a II-a



CHIȘINĂU
2017



027.52(478-25)

B.M. „B.P. Hasdeu” = 135.1

R 29

Ediție îngrijită de dr. Mariana Harjevschi

Coordonator: conf. univ. dr. Lidia Kulikovski

Prefață și redactare: Vlad Pohilă

Fotografii: conf. univ. dr. Vasile Șoimaru
și angajați ai BM „B.P. Hasdeu” din diverse subdiviziuni

Coperta: Valeriu Herța

Machetare: Ion Vârlan

**Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții
Rață, Valeriu.**

Alt portret din profil cultural al Bibliotecii Municipale “B. P. Hasdeu”:
(Cronici, consemnări și recenzii) / Valeriu Rață; coord.: Lidia Kulikovski;
ed. îngrijită de Mariana Harjevschi ; pref., red.: Vlad Pohilă; cop.: Valeriu
Herța; Bibl. Municipală “B. P. Hașdeu”. – Ed. a 2-a. – Chișinău: S. n., 2017
(Tipogr. “Foxtrot”). – 332 p.: fot.

100 ex.

ISBN 978-9975-89-066-3.

MIȘCAREA CULTURALĂ DE LA BIBLIOTECA MUNICIPALĂ ÎN RETROVIZORUL LUI VALERIU RAȚĂ

Sînt mulți, din păcate, tot mai mulți, cei care afirmă că noi – de la Naslavcea la Giurgiulești, via Chișinău – am trăi în niște „timpuri rușinoase”, „în vremi de sălbăticie”, într-o epocă de totală neglijare, de impertinență sfidare a culturii, a frumosului în ansamblu. Că la mijloc sînt niște idei pripite, neîntemeiate, subiective, ne-o demonstrează și activitatea cotidiană a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, unde, de două decenii și mai bine, se desfășoară o amplă, variată și acaparantă mișcare culturală. O demonstrează BM inclusiv prin intermediul revistei *BiblioPolis*, iar revista aduce, în acest sens, dovezi suplimentare și prin scrierile colegului Valeriu Rață.

Este deja un nume bine cunoscut – și ca publicist, și ca poet – deși, recunoașterea aceasta este totuși parțială, inclusiv din motivul că V. Rață își semnează articolele, cronicile, eseurile, consemnările, recenzii, cu o mulțime de pseudonime. În plus, după cum arată practica vieții de creație, textele risipite chiar și în cea mai citită publicație periodică au o viață relativ scurtă, ceea ce determină și o scurtă viață a memoriei cititorilor. Parcă intuind efectele acestei nedreptăți – de altminteri, inerentă în activitatea gazetărească – de la un timp Valeriu Rață a prins a-și aduna scrierile în cărți, și o face cu un acut simț al răspunderii, dar și cu o ritmicitate demnă de toată lauda, devenind, astfel, posibil, și obiectul unei invidii – nu obligatoriu malițioasă. Cum despre poezia sa au scris persoane mai versate în materie, ne vom opri la publicistica lui Valeriu Rață, adunată, în premieră, cu trei ani în urmă, în 2013 adică, în volumul *Biblioteca Municipală: portret din profil cultural*. Apărută sub auspiciile Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, al cărei angajat este de opt ani, cartea în cauză nu a putut să nu rețină atenția persoanelor interesate – mă refer, acum, cu precădere, la lucrătorii sferei bibliotecare – obținînd în anul 2014 Premiul II al Asociației Bibliotecarilor din R. Moldova (ABRM), la categoria *Biblioteconomie și știința comunicării*.

...Dar ce bine a mai spus poetul Lucian Blaga! – „orice-început se vrea fecund...”! Și Valeriu Rață, „dedîndu-se risipei creatoare”, iată că pune la dispoziția cititorilor un nou volum, ca o continuare – tematică, dar și structurală – a cărții mai sus amintite. Că e așa și nu altfel ne-o sugerează, de vreți, ne-o și demonstrează, și titlul noii apariții editoriale: *Alt portret din profil cultural al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”*. Recentul volum are trei compartimente: **Cronici**, **Consemnări**, **Recenzii**, acestea fiind încununate de *un florilegiu cu referințe* privitoare la creația sa, și de o firească *notă biobibliografică*.

Scrierile incluse în culegere sînt izbutit punctate de imagini, unele aparținînd maestrului fotograf, scriitorului dr. în economie Vasile Șoimaru, altele – colegilor de la Biblioteca Municipală care au „surprins clipa” la diferite manifestări profesionale, științifice, culturale, omagiale ce s-au derulat în ultimii ani la Biblioteca Centrală sau la o serie de filiale ale BM „B.P. Hasdeu”. Nici în acest volum de publicistică V. Rață nu și-a trădat pasiunea pentru vers, căci alt specific ce va reține atenția eventualilor cititori și critici rezidă în faptul că „a semănat” printre articole cîteva zeci de poezii, cele mai multe – ocazionale, niște sincere dedicații anumitor persoane din preajmă sau mai de departe care, însă, în egală măsură, provoacă admirația și prețuirea autorului.

Primul compartiment, **Cronici**, poate cel mai elocvent ne demonstrează că mișcarea culturală a Chișinăului se concentrează adeseori, cu reală eficiență, cu impresionante finalități, și la Biblioteca Municipală: colocvii și conferințe științifice, expoziții de carte, lansări și prezentări ale unor noi apariții editoriale, întîlniri cu scriitorii și omagieri ale unor personalități ale scrisului, culturii, științei; vernisaje de artă plastică, spectacole muzicale; concursuri și gale ale unor asemenea competiții etc. au loc săptămînal în toate cele 27 de filiale ale BM „B.P. Hasdeu”. *Cronicile*, constituite într-o panoramă amplă și veridică a vieții noastre spirituale, fac dovada cea mai grăitoare că autorul lor, V. Rață, este un cronicar energic, atent, meticulos, fidel meseriei alese (adoptate); este posesorul unui retrovizor care vede foarte bine ce se întîmplă pe orbita culturală a BM și relatează pentru cititori, poate chiar pentru veșnicie, resorturile unor activități ce îmbogățesc, diversifică, nuanțează și înviorează existența, adeseori cenușie, a orașenilor. Exemplificăm prin cîteva titluri semnificative de această specie publicistică atît de necesară pentru a reflecta mersul înainte al unei instituții de cultură precum este cea a noastră: *Demers obștesc pentru revenirea lui Paul Goma acasă*, *Mariana Harjevschi – protagonista clubului de elită „Impresii din viață și cărți”*, *Conferință omagială consacrată scriitorului Mihail Sadoveanu*, *Iurie Colesnic despre Chișinăul din inimile noastre*, *Avem nevoie de astfel de cărți!* [*Calea Robilor – Basarabia în flăcări* de Radu Theodoru – n.n.], *Marele valorificator al folclorului coregrafic maestrul Vladimir Curbet și Ansamblul național academic de dansuri populare „Joc”*, *Fizicianul Ion Holban și-a lansat biobibliografia*, *Conferința științifică internațională „75 de ani de la dezrobirea Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța – 22 iunie 1941”*, *Poetul Ianoș Țurcanu și-a sărbătorit aniversarea a 65-a la BM „B.P. Hasdeu”, ș.a.*

Dacă e să raportăm scrierile din volumul de față la cele din prima carte de publicistică a lui V. Rață, observăm și o apreciabilă ascensiune a autorului, o desăvîrșire a manierei de a relate, o fluentă mai accentuată a narațiunii care reține obligatoriu atenția și generează prețuirea – atît pe cea a cititorilor, cît și a beneficiarilor, a protagoniștilor de la evenimentele culturale. Se creează impre-

sia că autorul nostru nu numai că urmărește „cu sufletul la gură” desfășurarea manifestărilor, dar se și bucură de calitatea lor, transmițând acest sentiment de bucurie și celor care au asistat la acțiunile descrise sau află despre ele din textele elaborate de el.

Compartimentul intitulat *Consemnări* putea să aibă, cu egal succes, și unul din aceste, alte, titluri: *Omagieri* sau *Omagii*, sau *Închinare unor personalități notorii / dragi*, dat fiind că tocmai în acestea rezidă demersul scrierilor adunate aici. Sînt remarcabile articolele consacrate unor profesori de-ai autorului (și ai mai multor generații de filologi basarabeni): acad. Nicolae Corlăteanu sau m.c. al AȘM prof. Anatol Ciobanu, dar și cele dedicate unor personalități din „echipa” BM „B.P. Hasdeu”: Lidia Kulikovski, Elena Butucel, Elena Dabija, scriitorii Iurie Colesnic, Alexandru-Horațiu Frișcu și Vitalie Răileanu, pictorul Valeriu Herța ș.a. Poeziile, scrise pe parcursul mai multor ani, au fost încadrate în patru cicluri: 1) *Patronii noștri spirituali (Sfîntul Ștefan cel Mare, Mihai Eminescu, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Onisifor Ghibu)*; 2) *Noi ne mîndrim cu ei* (portrete și dedicații pentru Lidia Kulikovski, Paulina Zavtoni, Parascovia Onciu, Ludmila Capița, Tatiana Coșeriu, Elena Căldare-Roșca ș.a.); 3) *Prieteni devotați ai Bibliotecii Municipale* (poezii consacrate unor personalități îndrăgite de noi toți: Grigore Vieru, Nicolae Dabija, Dumitru Matcovschi, Vladimir Beșleagă, Spiridon Vangheli, Mihai Cimpoi, Ion Ciocanu, Ninela Caranfil, Vasile Șoimaru, Constantin Tănase, Ion Șpac, Maria Stoianov ș.a.); 4) *Lectura, Cartea, Biblioteca* (versuri despre profesia de bibliotecar).

Cel mai rezistent, în opinia noastră, este compartimentul *Recenzii*, lucrările de aici demonstrînd cel mai pregnant indubitabila maturizare ca publicist, dar și în calitate de cronicar literar, a lui Valeriu Rață. Este de-a dreptul impresionantă varietatea tematică, de gen și de specie, în privința demersului și a facturii volumelor recenzate de autorul nostru: și poezie, și proză istorică, și publicistică angajată, și monografii de istorie sau de sociologie, și lucrări cu caracter miscelaneic etc. Nu mai puțin impresionante sînt și modalitățile în care V. Rață face „disecarea cărților”: pornind de la prezentarea unei opere, dînsul operează ample și captivante incursiuni în cele mai diferite epoci și în anturaje istorice sau literar-artistice. Ca să nu mai vorbim de biografiile autorilor, din care „extrage” date edificatoare și acaparante. Se pare că, sub pana lui V. Rață, orice carte se pretează la o analiză. Mai mult, el nu numai că nu se ferește de anumite volume ce pot fi considerate ca „dificile” (prin subiect, construcție, discurs, realizare), dar le și savurează. Ca, în final, să facă prezentări întru totul onorabile, adeseori profunde, poate chiar și exhaustive: fie că e vorba despre un complex roman istoric (*Ultima noapte la Tanais*) al scriitorului și ziaristului militar Vasile S. Popa, fie despre altă pînză epică, despre Sfinții Martiri Brîncoveni, de scriitoarea și traducătoarea Ileana Toma (născută în 1935 în s.

Prajila, jud. Soroca, România Mare), fie o carte despre problemele tineretului a sociologului Anton Golopenția (1909-1951) etc.

Aceeași impresie ne lasă autorul și când analizează publicistica incisivă, cu note tragice a lui Corneliu Florea, din Canada, sau pe cea „noduroasă” a poetului Victor Știr, de la Bistrița, ori când pune în evidență virtuțile unor plachete de versuri, apărute cu totul recent la Chișinău sau la București, de autori extrem de diferiți: Leonida Lari, Steliana Grama, Andrei Păunescu ș.a. Vor atrage atenția cititorului și recenziile călăuzitoare la volumele: *Românii din jurul României: monografie etnofotografică*, de dr. Vasile Șoimaru; *Miroslăvești, prin ochiul timpului nostru: monografie etnofotografică*, de Gheorghe Pârlea; „*Timpul*” l-a scos în cale. *Constantin Tănase. Biobibliografie* (colectiv de autori); *Alexandru-Horațiu Frișcu. Biobibliografie* (colectiv de autori), *Elogiu lecturii*, de subsemnatul, ș.a.

Este semnificativ faptul că vina de filolog a autorului se face simțită în fiecare scriere din prezenta carte, în felul cum știe autorul a așeza cuvintele și frazele, în modul de a povesti captivant, de a face precizări și deslușiri vizînd eforturile de creație literar-artistică sau de investigație științifică ale autorilor. Narațiunea lui V. Rață este accesibilă, chiar simplă, dar nu și simplistă; dimpotrivă, adeseori relatările abundă în amănunte inedite și edificatoare, detalii pe care unii colegi de breaslă ori nu le surprind, ori eronat le consideră ca secundare, ne semnificative, pasabile de a fi omise.

Noul volum de publicistică *Alt portret din profil cultural al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”* al lui Valeriu Rață se va înscrie, neîndoios, într-o listă de valoroase contribuții la cronică culturală a Republicii Moldova, iar mai larg – și a mișcării literar-artistice pan-românești, de la începutul sec. XXI, și grație acestui fapt își va găsi obligatoriu destinatarul – și astăzi, și mâine, și peste ani. Specificul, maniera alertă de a relata, dar și ritmicitatea, alese de autor, implică o continuitate pe care, de fapt, Valeriu Rață o și dezvoltă cu noi și noi lucrări în revista *BiblioPolis*, dar și în alte publicații culturale de la Chișinău și din tot mai multe alte orașe românești. Îi dorim autorului să rămînă fidel acestei idei de continuare, asigurîndu-l, colegial, că-i vom citi noile volume în care, fără doar și poate, compartimentul cu referințe / aprecieri va deveni tot mai solid, tot mai variat, tot mai emoționant căci, din fericire, oamenii mai citesc, ba mai și scriu o vorbă bună despre o carte pe care dacă o deschizi, nu o mai închizi decît cînd ajungi, surprins, la ultima ei filă.

Vlad POHILĂ

CRONICI

LA COTUL DONULUI ȘI ÎN STEPA CALMUCĂ SOLDAȚII ROMÂNI AȘTEAPTĂ SĂ FIE ÎNVEȘNICIȚI

Pentru cine încă nu cunoaște amintim că, pe 19 noiembrie 1942, în cadrul celui de-al Doilea Război Mondial, a fost declanșată contraofensiva Armatei Roșii a fostei URSS în Cotul Donului, iar în ziua următoare, pe 20 noiembrie, și în Stepa Calmucă. În scurt timp, trupele armatelor germane, în care erau incluse și forțe militare românești, italiene, maghiare etc. și care ajunseseră pînă aproape de Stalingrad, au fost încercuite și distruse fără cruțare. Forțele sovietice au fost superioare atît ca număr, cît și ca dotare, dar catastrofa în care au nimerit soldații români în iarna anilor 1942-1943 se datorește și trădărilor ce au venit atît din partea comandamentului german, cît și a celui de la București, care nu a insistat ca sectorul frontului românesc să fie sprijinit cu tancuri și tunuri, a lipsit complet și echipamentul de iarnă. Nemții au subestimat puterea trupelor sovietice și asta a condus la o înfrîngere nemaivăzută pentru ei înșiși, dar și pentru toți aliații lor.

Să ne amintim de această mare tragedie din istoria militară a poporului român, exact pe 19 noiembrie 2012, ne-a făcut nu cineva dintre guvernații actuali de pe malul Dîmboviței sau de la Chișinău, ci un entuziast basarabean – pe nume Vasile Șoimaru, doctor în economie, fost parlamentar în două legislaturi –, care anume în ziua amintită mai sus a lansat o carte cu un titlu sugestiv: *Cotul Donului 1942: eroism, jertfă, trădare*. A fost un omagiu adus celor circa 250 de mii (după calculele mai multor specialiști în domeniu: circa 150 de mii din Armata Română și circa 100 de mii din armata maghiară) de soldați români, care și-au găsit sfîrșitul tragic la 2000 de kilometri de la granița Patriei lor. În vara anului 2012 V. Șoimaru a călătorit spre locurile luptelor fierbinți de cîndva și nu a văzut niciun însemn, care să indice că acolo odihnesc în somnul lor de veci soldații români care și-au îndeplinit cu cinste datoria de apărători ai Patriei în groaznicul război. Din revoltă și durere, i-a venit ideea să înfigă pe un dîmb de acolo o cruce improvizată din două crengi uscate, prinzînd de ele imaginea Tricolorului nostru, ruptă din cartea sa *Poeme în imagini*. A fotografiat-o și imaginea ceea a făcut înconjurul lumii...

Istoria ei are o continuare. La o nouă călătorie spre malurile râului Don, din toamna curentă (2013), pe care a făcut-o V. Șoimaru cu preotul Viorel Cojocaru de la Catedrala „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Chișinău, mare le-a fost mirarea că acea cruce improvizată a supraviețuit vîntoaielor din stepele rusești... De data aceasta, pe locul ei a fost înălțată o cruce confecționată special... La întoarcere s-a aprins ideea de a tipări a doua ediție a volumului despre dureroasele evenimente ce s-au desfășurat cu 71 de ani în urmă, cu atît mai mult cu cît s-a adunat material documentar și ilustrativ suplimentar.

Lansarea ediției a doua (revăzută și completată) a volumului *Cotul Donului 1942: eroism, jertfă, trădare* a avut loc la Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu” pe 11 decembrie 2013. În sala spațioasă a acestui important for cultural din capitala noastră au venit la o nouă întîlnire cu Vasile Șoimaru – inimosul român, cercetător, publicist, dar și maestru fotograf – scriitori, jurnaliști, istorici, clerici, artiști, medici, oameni politici, profesori universitari și de școală, studenți. Moderatori au fost conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, șeful Departamentului studii și cercetări, și Vlad Pohilă, scriitor, jurnalist, redactorul-șef al revistei de biblioteconomie și științe ale informării *BiblioPolis*.

„Ediția a doua a volumului despre tragedia ostașilor români la Cotul Donului în 1942 era așteptată de mult, dar Vasile Șoimaru a reușit abia acum să-și realizeze visul, ce nu îl lăsa în pace încă de astă vară, a spus dr. Lidia Kulikovski. Această ediție este îmbunătățită, ea întregește tabloul evenimentelor prin adăugarea unor documente găsite între timp; au fost incluse și cîteva texte literare noi. Contribuția deosebită a lui Vasile Șoimaru constă în faptul că îi aduce acasă pe cei circa 250 mii de ostași români, prăpădiți în iarna geroasă a lui 1942. Noi sîntem foarte ocupați, am uitat de rădăcinile noastre, de trecutul nostru, dar e



foarte important să nu-i uităm pe cei căzuți în război. Noi – care sîntem diferiți, contradictorii – încă nu am învățat să deosebim binele de rău, nu vedem cîtă lumină, cîtă mîndrie au chipurile veteranilor din acel război, totodată, ei, nu au nici umbră de mînie... Cartea entuziastului Vasile Șoimaru – căutător de vestigii ale românilor în lumea întreagă – ne întregeste istoria. Cînd am luat-o prima dată în mînă, m-am emoționat foarte tare... Poate o fi fost cineva prin acele locuri, dar ce se întîmplă acolo a văzut numai ochiul ager al compatriotului nostru, care, iată, ne adună în jurul unei idei nobile. Printre altele, fiecare dintre noi poate contribui la dezvoltarea acestei idei, pînă vom vedea că pe acele locuri ostașii, care nu au avut nicio vină că și-au găsit sfîrșitul tragic departe de patria lor, sînt comemorați după cum se cuvine să fie creștinește.”

Protoiereul **Petru Buburuz**, parohul Bisericii „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Chișinău, un om de seamă al spiritualității românești, însoțit de alți clerici de pe ambele maluri ale Prutului, a făcut o slujbă de pomenire – cu lumînări aprinse – pentru sufletele ostașilor care au căzut pe cîmpurile de luptă în cel de-al Doilea Război Mondial.

Vlad Pohilă, redactorul și prefațatorul volumului lansat, a exprimat mulțumiri celor din sală pentru că au venit să participe la un omagiu adus memoriei bunicilor și străbunicilor noștri care au căzut în lupte grele la Cotul Donului și în Stepa Calmucă. După aceasta, dînsul a continuat: „Ei au mers acolo cu speranța de a ne izbăvi de comunism și a întregi teritoriile românești. Nu au vrut nimeni să fure pămînt rusesc, după cum mint unii neprieteni de-ai noștri. Noi vrem să-i omagiem, să cinstim memoria celor care au dorit să ne ferească de rele. Nu facem publicitate eroismului din trecut, real sau imaginar, la care se dedau unii; nici nu ne comercializăm durerile, cum procedează alții. Dar noi nu trebuie să uităm faptele lor de glorie, nici tragismul acelor evenimente. Ediția întîi a cărții, pe drept cuvînt, a răscolit memoria multor români de pe ambele maluri ale Prutului. Faptul acesta a condus la un imbold de a tipări ediția a doua, care cîștigă mult sub cîteva aspecte: s-au inclus texte noi documentare și beletristice, s-au făcut precizări, a fost completată iconografia (dovadă că autorii au vrut să spună mai mult!). Volumul *Cotul Donului 1942: eroism, jertfă, trădare*, însuși titlul cărții, marchează istoria românilor dintotdeauna. Prin această lucrare autorii ne îndeamnă la neuitare – să nu uităm ostașii, să înveșnicim locurile unde s-a vărsat sîngele lor și unde zac în pămînt străin fără măcar un însemn. Trebuie pic cu pic să reconstruim ceea ce au ruinat comuniștii, cei de ieri, dar și cei de azi. Avem nevoie de o societate fără comunism, fără kominternism, fără ateism...”

Și preotul **Constantin Necula**, dr. conf. univ. la Universitatea „L. Blaga” din Sibiu, a vorbit despre ostașii români căzuți la Cotul Donului, în Stepa Calmucă, la Stalingrad, în Crimeea: „A fost un atac asupra genezei noastre, ale cărei

consecințe le simțim și astăzi. Noi ne rușinăm de morții noștri, care s-au jertfit în numele credinței noastre ortodoxe, ca noi să trăim astăzi în pace. Repet: noi nu conștientizăm mărimea sacrificiului din 1942 și trecem cu nepăsare peste oasele celor morți. Ni se induce o grijă excesivă de a comemora holocausturi, alte nenorociri străine; concomitent lăsând să se aștearnă indiferența și uitarea peste coșmarurile prin care au trecut conaționalii noștri. *Cotul Donului 1942* e o carte grea, nu fiecare dintre contemporani o poate înțelege și aprecia la justa ei valoare – ea este o lecție despre o dramă din istoria românilor. Nu mă tem că nu va fi ridicat un memorial acolo unde zac osemintele, dar mă tem că nu-i vom iubi și nu-i vom cunoaște îndeajuns pe eroii noștri. Totuși, sper că lucrurile se vor așeza în albia lor firească, căci avem un spate tare.”

Spusele părintelui prof. C. Necula – un excelent discurs întemeiat pe tăria moralei creștine, a cumsecădeniei pur omenești și a resorturilor românismului – au frapat audiența, au ținut publicul într-o emoționantă amortire. Însă, după ce vor conștientiza cele auzite și vor ieși din această stare, oamenii noștri, la sigur, vor vedea mai altfel lucrurile, din trecut și din prezent.

E de menționat că, în aceeași zi, prof. C. Necula a ținut o formidabilă prelegere pentru câteva sute de preoți basarabeni (de la ambele Mitropolii), cu ocazia lansării noii sale cărți *Duminici în dar* (Editura „Cu Drag”, Chișinău, 2013). Trei ore de învățătură și delectare sufletească – astfel au calificat clericii basarabeni prelegerea teologului din Sibiu, dăruit de Dumnezeu și cu har oratoric, și cu adânci cunoștințe, dar mai ales cu o puternică, nestrămutată dragoste de Dumnezeu, de oameni, de Neamul românesc.

Tăria cuvântului rostit de preotul profesor C. Necula are, uneori, efecte de-a dreptul incredibile. Astfel, în urma unei conferințe ținută de Domnia Sa în fața unei adunări a penticostalilor, care l-au invitat pentru „polemici”, circa 150 de sectanți (din câteva sute!), au declarat că revin la credința strămoșească, ortodoxă...

Poetul și publicistul acad. **Nicolae Dabija**, autorul romanului *Tema pentru acasă*, care are în tangență momente similare cu tema volumului discutat, a relatat că V. Șoimaru ne aduce istoria acasă. Acestui patriot înflăcărat, dar și preotului Viorel Cojocaru, trebuie să li se confere un titlu simbolic, onorific de Erou al României, deoarece ei au ajuns înaintea Statului Român la Cotul Donului, unde sub țărîne zac cei pierduți într-un război cumplit. „Cerem iertare pentru cei morți, a continuat N. Dabija. După vizita lui Vasile Șoimaru și a părintelui Viorel Cojocaru, după sfințirea crucii instalate acolo și săvârșirea unei slujbe religioase, pentru prima dată ei au un somn liniștit. Statul Român are datorii față de acești eroi ai Neamului. Noi trebuie să vorbim mai des despre dramele noastre, inclusiv cum a fost decimat poporul. În cazul dat e necesar să-și spună cuvîntul știința istorică, știința despre dragostea de Țară.



Sînt întru totul de acord cu spusa extraordinarului actor, regizor de teatru și patriot Dan Puric, că România de azi are nevoie de o injecție de românism. Am observat nu o dată că la Oradea, la Botoșani, dar și la noi la Chișinău, e mai mult românism decît la București. Mulțumim vrednicului Vasile Șoimaru pentru o carte unică (în Țară nu există așa ceva!). E un pios omagiu adus morților noștri.”

„Nimic nu e întîmplător în viața noastră, a relatat starețul Mănăstirii «Sfîntul Apostol Andrei», arhimandritul mitrofor **Andrei Caramalău**, din or. Durlești, mun. Chișinău. Sîntem în ajunul sărbătorii Sfîntului Apostol Andrei, care ne-a lăsat drept testament să fim strajă la hotare... Vasile Șoimaru este un apostol al culturii românești, al românismului. Se deosebește de ceilalți prin sinceritate, cumsecădenie, onestitate. Biserica binecuvîntează acțiunile Dvs. și eu personal sînt aproape de sufletul Dvs., îmi exprim tot respectul față de Dvs. Dumnezeu să-i ierte pe vrednicii eroi căzuți pe toate fronturile de război.”

Pentru activitate cu totul deosebită, arhimandritul mitrofor Andrei Caramalău a înmînat lui V. Șoimaru o *Distincție de vrednicie*, al cărei text îl prezentăm în cele ce urmează:

DISTINCȚIE DE VREDNICIE SFÎNTUL APOSTOL ANDREI

Cu smerenie Noi, Mănăstirea „Sfîntul Apostol Andrei”, din cadrul Mitropoliei Basarabiei, urmînd cuvîntul Sfintei Scripturi, care spune că în Biserică „sînt felurite slujiri, dar același Domn; și lucrurile sînt felurite, dar același Dumnezeu care lucrează toate în toți” (1 *Corinteni* 12, 5-6), ne bucurăm cînd fiii și ficele Bisericii noastre dreptmăritoare, înmulțesc talanții primiți în dar

de la Preamilostivul Dumnezeu, apărînd Crediința Ortodoxă și lucrînd pentru binele Bisericii.

Conferim cu părintească dragoste această *Distincție de vrednicie* pentru

dl prof. dr. Vasile Șoimaru

ca semn al prețuirii și binecuvîntării noastre, pentru rîvna și dărnicia arătate față de Biserică.

Anul mîntuirii 2013, luna Decembrie, ziua 11

Stareș Arhimandrit Mitrofor Andrei Caramalău

Ninela Caranfil, Artistă a Poporului, actriță la Teatrul Național „Mihai Eminescu”, odată cu felicitările pentru această nouă realizare editorială, a propus să se acorde lui Vasile Șoimaru un titlu onorific special pentru zbuiciumul și neas-tîmpărul dumnealui de a fi român – Ambasador al românilor de pretutindeni.

Profesorul de istorie **Ion Curechi**, din s. Coropceni, r-nul Telenești, aflat la cursuri de perfecționare la Institutul de Științe ale Educației, a exprimat mulțumiri din partea istoricilor pentru apariția cărții *Cotul Donului 1942*, care este „un dangăt de clopot” la noi, în Basarabia. Dumnealui a menționat că la sate profesorii duc lipsă de material istoric, e o rușine a noastră că nu valorificăm istoria națională, nu punem în aplicare rezoluția Consiliului Europei în problema dată, care ne permite să valorificăm și să folosim elementele locale la orele de istorie. Îndemnul către toți conaționali: să fim mai îndrăzneți, să luăm exemplul de la Vasile Șoimaru.

Aurel Dănilă, dr. hab. prof. univ., de la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”, Catedra boli interne de la spitalul „Sfînta Treime”, a evocat figura medicului Iosif Niculescu, care a fost primul dintre martorii oculari spunînd public adevărul despre evenimentele înfiorătoare din depărtatul an 1942. Bărbăția și patriotismul acestui medic militar i-a încurajat pe Vasile Șoimaru cu întreaga echipă ce a scos la lumina tiparului o carte necesară pentru luminarea poporului nostru.

În luarea sa de cuvînt, **Vasile Șoimaru** a menționat că prin prezenta manifestare comemorăm circa 250 de mii de ostași, că a făcut un lucru simplu, că nu este un erou național și că a făcut ceea ce trebuia să facă. Doar fiecare lucru bun are un început. A călătorit spre malurile rîului Don deja de trei ori. Crede că va mai ajunge pe acolo – nu se va lăsa pînă nu va vedea la stanița Kletskaia (care la anul viitor împlinește 400 de ani de la înființare) mormintele amenajate așa cum sînt amenajate cele ale morților altor popoare din țările participante la războiul antisovietic: Germania, Italia, Ungaria... Dorința cea mare a dumnealui e să fim mereu împreună – numai în felul acesta vom obține victoria rîvnită. Lumea se schimbă. Crucea cea din crengi va fi predată la muzeu, iar în locul ei vor

apărea mormintele binemeritate (toți soldații merită să fie comemorați – din toate armatele ce s-au confruntat!). L-a bucurat mult faptul că, la Liceul Teoretic român-italian „Dante Alighieri” din Chișinău, elevii au inițiat o Mișcare de colectare a semnăturilor pentru un memoriu către conducerea de la București în vederea oportunității ridicării unui memorial ostașilor căzuți în cel de-al Doilea Război Mondial. Numeroase familii din România doresc să meargă acolo pentru a-și comemora rudele. Desigur, e un risc, unii concetățeni ne pun bețe în roate, dar noi vom câștiga... Și rușii vor avea de câștigat din aceasta...

După circa două ore de dezbateri au evoluat trei artiști dragi sufletului nostru: **Tudor Ungureanu** (voce și cobză), **Maria Stoianov** (voce și vioară) și **Vasile Iovu** (nai). În memoria celor căzuți pe front – pentru cei vii cu inimă română! – au răsunit cîntece din folclor despre istoria noastră: *Vai de crucea ta, măi rus; Toba bate; Prutule, bătrînule...* ș.a. Emoționat, Vasile Șoimaru a exclamat către artiști: „Nu am să vă uit niciodată!...”

La intrarea în sala de lectură a Bibliotecii Centrale a fost expusă o expoziție de fotografii intitulată *La Cotul Donului, șapte decenii mai tîrziu* – autor Vasile Șoimaru. Cititorii bibliotecii noastre, dar și toți doritorii, au avut ocazia de a face cunoștință și cu o expoziție de cărți pe aceeași temă.

Manifestarea a continuat cu prezentarea a încă două cărți la care o contribuție nemijlocită a avut neobositul Vasile Șoimaru: *Se duce vara vieții...*, poezii și proză de **Leonida Lari**, și *O punte peste Prut*, cronici, gânduri omagiale, alocuțiuni, creații literare contextualizate (în parte) celor două maluri de Prut de **Gheorghe Pârlea**, învățător din comuna Miroslăvești, județul Iași. Despre ambele volume au vorbit Vlad Pohilă, Lidia Kulikovski, Ninela Caranfil (a recitat și două poezii din creația protagonistului de pe malul drept al Prutului), Nicolae Dabija ș.a. Profund mișcat de atenția și căldura chișinăuienilor, învățătorul supranumit de noi „academicianul de la Miroslăvești”, Gheorghe Pârlea (cel care a înmagazinat o dragoste atât de mare pentru basarabeni în suflet și în cartea amintită) a spus, în stilul său inconfundabil, că eforturile sale sînt modeste față de cele ale intelectualilor din Chișinău, care fac lucruri mari, demne de admirație.

Menționăm că la această manifestare ieșită din comun au venit și primarul de Miroslăvești, dl Ionuț Gospodaru, viceprimarul dl Liviu Aioanei, ex-primarul Constantin Pitorac, cu soția, din orașul Flămânzi, județul Botoșani. Nu riscăm să înșirăm numele personalităților basarabene care au asistat la tripla lansare de carte din 11 decembrie a.c. – prea mulți și prea valoroși au fost! Unele nume au fost amintite în textul reportajului, dar toți, cu certitudine, vor păstra mult timp, adînc, în suflete amintirea acestui eveniment comemorativ.

În încheiere, dna L. Kulikovski a menționat că sala a fost neîncăpătoare pentru că s-a produs o deosebită împlinire sufletească. Pentru aceasta, autorul proiectului și toți cei implicați în realizarea lui merită numai cuvinte de prețuire.

Iar Vl. Pohilă a ținut să afirme că în ziua de 11 decembrie 2013 la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” s-a realizat, de fapt, o Mică Unire a celor cu simțire românească.

(*BiblioPolis*. 2013, vol. 50, nr. 4)

UN MEDIC, ION RĂZLOG, ȘI O TRIPLĂ LANSARE DE CARTE

Ziua de vineri, 6 decembrie 2013, se va întipări în memoria cititorilor-simpatizanți ai lui **Ion Răzlog** ca o zi deosebită, în care a avut loc o triplă lansare de carte în incinta Sediului Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Cunoscutul poet-umorist, dar și medic-psihiatru, ex-deputat în Parlamentul Republicii Moldova, a avut câteva ore de vîrf, adică momente de tensiune maximă a activității sale de scriitor: un public divers – format din scriitori, jurnaliști, politicieni, oameni de știință, medici, profesori universitari, bibliotecari și simpli cititori, cărora le place umorul și satira – a avut prilejul să-l susțină pe Ion Răzlog la lansarea celor trei cărțicele (căci după formatul lor altfel nu le poți spune). Culegerile au apărut una după alta, în anii 2010-2013, aici, la Chișinău, și poartă titluri cu un erou literar unic pentru tustrele: *Ionică scriitorul bea în rînd cu tot poporul* (epigrame), *Ionică scriitorul nu mai bea ca tot poporul* (epigrame, parodii și poezii umoristice) și *Ionică scriitorul stă de vorbă cu poporul* (epigrame și poezii umoristice). De altfel, persoanele interesate au putut (sau mai pot!) citi despre creația literară a medicului Ion Răzlog, dar și a altor medici tentați de vraja cuvîntului, parcurgînd eseul „*Leacuri poetice*” care ne încălzesc sufletul, de Vlad Pohilă, inserat în revista noastră (2013, nr. 1, vol. 47, p. 166-169).

Deși este o prezență discretă în lumea literară (nu și în cea medicală!), autorul nostru a intrat în vizorul unor scriitori consacrați, care i-au dat note ce și le-ar dori și alți condeieri aflați mai departe de „forfota literar-artistică” de la noi. Iată cum îl caracterizează pe Ion Răzlog, bunăoară, un alt Ion – Proca, scriitor afirmat și prin spiritul său critic: „*Acest Ion Răzlog este bestial de curajos, neînfricat ca un hoț de cai din filmele lui Emil Loteanu, sincer pînă la firul ierbii, suprasaturat de parfumul hapurilor și talentat ca Saltîkov-Șcedrin. Iar dacă e să-l comparăm cu un umorist de la noi, el se apropie cu pași siguri de unul Păstorel, alias A. Teodoreanu, pe care nu-l poate bate doar în bătăi bahice, pentru că medicii l-au avertizat să nu ia picătură de tărie pre limba lui ce se bălăbănește de negrul cerului gurii sale. Ion Răzlog nu are talaghir la valea mare a poeziei veritabile, poate de aceea temele din viața cotidiană sînt perene și nu se înveșnesc, rămînînd plăcut gustative ca un Negru de Purcari din care, cică,*

se înfruptă, în zile de mari sărbători, regina Angliei. Se presupune, și se crede virtos, că epigramele lui Răzlog vor fi traduse curînd în Marea Britanie, Franța, Germania și în alte țări capitaliste, care nu-și pot duce traiul liniștit, dacă nu vor avea știre despre ceea ce a scris și va scrie acest haiduc de pe plaiuri bricenene.”

Scriitorul **Vlad Pohilă**, care a moderat manifestarea dată, tot el fiind și prefațatorul uneia dintre culegerile satirico-umoristice ale protagonistului nostru, a rugat pe cei prezenți să se simtă degajați, nestînjeniți și liberi, deoarece va urma o deschidere către lume a unui scriitor întru cîtva specific, dar care nu este o excepție nici în literatura română, nici în cea universală. Doar medici care au avut și pasiunea scrisului (sau literați care au profesat medicina) au fost Anton Cehov, Somerset Maugham, Arthur Conan Doyle, Mihail Bulgakov, Vasile Voiculescu, iar la noi, în Basarabia, Alexandru Cosmescu... Nu uităm nici de cei în viață: Andrei Burac, Vlad Zbârnciog, Ion Cuzuioc, Teodor Popovici, Constantin Guțu și mulți alții.

„Îl cunosc de vreo 15 ani pe poetul, omul, cetățeanul Ion Răzlog, de aceea sînt motivat să vi-l prezint. Astăzi în atenția noastră se află un condeier talentat, în special, un cultivator învederat al epigramei, parodiei și poeziilor umoristice. Cunosc mulți oameni care îl prețuiesc, căci emană nu numai critici, dar și multă căldură sufletească. Este un autor prolific, dar nu publică tot ce are în sertarul mesei de scris. A colaborat la *Mesagerul*, acum apare săptămînal cu cîte o poezie într-o revistă chișinăuiană sau într-un supliment la o revistă medicală. De alți confrăți de condei îl deosebesc curățenia gîndurilor, ascuțimea simțurilor, iubirea față de limba maternă, de patria mică, casa părintească etc.”, a remarcat Vl. Pohilă, care a dat startul luărilor de cuvînt ulterioare.

S-a destăinuit publicului că are o mare bucurie și satisfacție, întrucît se află la un eveniment destul de important în viața colegului său, medicul și publicistul **Romeo Șcerbina**, care îl cunoaște pe Ion Răzlog din 1965, cînd au început împreună studiile la Institutul de Medicină (azi Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”). „Pe atunci făceam parte din echipa de TVC-iști, iar Ion Răzlog era acela care ne alcătuia textele. Despre acest om onest și cinstit mai pot spune că a fost primul psihiatru în Parlament...”, a relatat R. Șcerbina, recitînd o epigramă din creația proprie.

Cu un trandafir roșu în mîna s-a apropiat de eroul evenimentului cultural scriitorul și publicistul **Ion Proca**, care, la fel, îl cunoaște pe I. Răzlog încă din tinerețe. Dumnealui a atras atenția asupra temelor din creația colegului său – mai ales, alcoolismul, corupția, prostia omenească ș.a. Prin aceasta autorul și-a făcut un drum bătătorit.

Tot despre echipa de TVC-iști și-a amintit neurochirurgul **Vasile Burunus**. „Prin iscusința lui I. Răzlog și a altor colegi cu simțul umorului dezvoltat noi ocupam permanent locul întîi”, a menționat dînsul, nu fără mîndrie,



adăugînd că se bucură de evoluția și în medicină, și în poezie a colegului TVC-ist. Au urmat apoi amintiri din activitatea profesională în diverse instituții ale fostei URSS, inclusiv la Institutul Central de Psihiatrie Legală „V.P. Serbski” din Moscova. Ion Răzlog, om cu bunătatea sufletească în prim-plan, este acela care de fiecare dată ne ridică buna dispoziție, glumește, spune bancuri, cu toate că viața cotidiană nu întotdeauna predispune la distracții și veselie, a mai spus V. Burunsus.

Liviu Belii, cunoscut, apreciat jurnalist, a menționat că fiul scriitorului umorist – pe nume Octavian Răzlog – face cinste tatălui său, activînd la fel în domeniul medicinei, în Franța. Dar și tatăl e un prilej de mîndrie pentru copiii săi. „Ion Răzlog e un specialist

bun, un cercetător excelent, dar și un diplomat excepțional – cel mai bun scriitor-psihiatru și cel mai bun psihiatru-scriitor de la noi din Basarabia. Sursa lui de inspirație este prostia omenească, care n-are sfîrșit și îl alimentează pe oricare scriitor, artist cu nemiluita. Să-i dea Domnul sănătate colegului nostru Ion Răzlog, ca să ne mai îndrepte de așa metehne omenești și boli care practic nu se vindecă”, a spus L. Belii.

În discursul său doctorul habilitat în medicină **Profir Rusu**, un oncolog de seamă în republica noastră, ne-a relatat despre familia protagonistului, o familie frumoasă și unită. Cu admirație a vorbit dumnealui despre fica Viorica Răzlog, neurolog, care practică medicina, dar și specialități adiacente, la Rouen, Franța.

Poetul **Mihai Vălcu** a reiterat că „Ion Răzlog este un dublu medic – nu numai al rațiunii, dar și al sufletului, în plus, e și un prieten bun”. Pentru a destinde atmosfera, a recitat o epigramă proprie.

Publicistul **Alecu Reniță**, redactor-șef al solicitatei reviste *Natura*, ex-deputat în primul Parlament al Republicii Moldova, ales în mod democratic, președintele Mișcării Ecologice din Moldova și unul din liderii Forumului Democrat al Românilor din Moldova, a povestit amănunțit istoria prieteniei cu I. Răzlog, pe care îl cunoaște de la colaborarea medicului la rubrica *Beciul vechi* din săptămînalul *Literatura și arta*. „Epigramele scrise de Ion Răzlog aveau multă prosepțime, viciile umane erau tratate fără a provoca dureri, deoarece era pus semnul egalității între omenie și cumsecădenie. Ion Răzlog este un

mare patriot, își iubește pământul străbun, istoria, limba maternă... Vederile lui politice nu au deraiat niciodată. În Parlament, ca deputat, era calm, echilibrat, precum trebuie să fie un medic cu pacienții săi.”

„Ce păcat că nu l-ați cunoscut pe tata lui Ion Răzlog, ne-a spus deschis **Nicolae Dergaci**, un veteran al jurnalismului basarabean și consătean cu protagonistul manifestării, ambii fiind din Hlina, Briceni. Talentul lui Ion Răzlog se trage din ereditate, căci tatăl lui era un om spiritual, optimist, avea o vorbire plăcută, artistică. Iar feciorul lui a preluat de la părinte felul de a trăi în societatea noastră, care este tot mai complicată. Ion Răzlog își iubește foarte mult Patria – nu-mi pot închipui ca el să trăiască pe alt pământ... Mă bucur că Ionică, eroul literar din volumele discutate, este mereu în creștere...”

Credem că prof. univ. dr. hab. în medicină **Ion Mereuță** nu a spus o noutate menționând că Ion Răzlog este o personalitate notorie. „Aceasta se datorește faptului că a luat naștere din aluat genetic specific... Dumnezeu i-a pus pe frunte mâna când l-a învrednicit cu un har artistic, cu un șir de capacități deosebite. Ion Răzlog a tratat lume multă (inclusiv prin umor!), care îi poartă recunoștința, e un manager de excepție recunoscut de toată republica, precum și un om politic – a activat în Comisia pentru protecție socială, sănătate și familie a Parlamentului RM”, a mai menționat I. Mereuță, dedicînd colegului său de profesie, la fel, o epigramă.

Un caz din viața de deținut politic (în legătură cu medicul-psihiatru și scriitorul umorist I. Răzlog) ne-a divulgat acad. **Valeriu Pasat**, istoric și politician, ex-ministru al Apărării, ex-director al SIS, ex-ambasador. Dumnealui a felicitat protagonistul zilei, precum și pe membrii familiei dumnealui, cu ocazia lansării celor trei cărți de satiră și umor, ce a avut loc în inima Chișinăului, dar și-a exprimat nedumerirea că la manifestare au lipsit conducători sau barem simpli angajați de la Ministerul Sănătății. Alți participanți la această lansare s-au arătat contrariați de absența *in corpore* a echipei de gazetari de la revista în care dl Ion Răzlog publică, săptămînal, cîte o epigramă, uneori chiar cîte două-trei...

Cu urări de sănătate și felicitări cordiale a venit în fața publicului un alt veteran al publicisticii din republica noastră, **Tudor Țopa**, autor a peste 60 de cărți. O dorință a dumnealui, adresată lui I. Răzlog, sună astfel: să nu-i sece nicidecum inspirația și să se bucure de cititori noi.

A acceptat cu plăcere să ia cuvîntul și **Octavian Răzlog**, psihiatru, fiul autorului atît de respectat de colegi, prieteni și cititori. Din vorbele lui am dedus că cele trei cărți – *Ionică scriitorul bea în rînd cu tot poporul*, *Ionică scriitorul nu mai bea ca tot poporul* și *Ionică scriitorul stă de vorbă cu poporul* –, care au fost repartizate cu bunăvoință ascultătorilor din sală, sînt dovada unei munci de cîteva decenii. Totodată, dl dr. O. Răzlog și-a manifestat satisfacția că-și încheie

sejurul la părinți într-o ambianță atât de agreabilă, estetizantă, cum e lansarea de carte la BM „B.P. Hasdeu”.

Menționăm că dl O. Răzlog se află cu traiul de mai mulți ani în Franța, unde s-a impus ca un medic performant. Totodată, însă, nu-și uită rădăcinile basarabene, românești; se mîndrește că avem o cultură bogată, originală, inclusiv o poezie la al cărei geam bate tot mai tare și tatăl său.

O apreciere pe cât de călduroasă, pe atât de precisă, a dat liricii satirico-umoristice a protagonistului manifestării și o doamnă – unica femeie, de altfel, care a cutezat să ia cuvîntul între atîția bărbați. (Dna Lidia Răzlog, profesoară de română, s-a dovedit a fi o soție și mamă prea de tot cumsecade, discretă, inteligentă: a urmărit cu emoție manifestarea; dar a avut și grijă ca nu numai membrii familiei, ci toți invitații să se simtă cât mai bine și „la braț cu poezia” soțului, dar și la masa întinsă după lansarea cărții.) Iar doamna care s-a inclus în „corul” de vorbitori, aproape că exclusiv bărbătesc, este cunoscutul critic literar **Ana Bantoș**, dr. hab. prof. univ., autoare a zece cărți de pertinentă analiză a procesului literar din Basarabia postbelică.

Însuși **Ion Răzlog** a mulțumit administrației Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” pentru găzduirea deosebită, iar vorbitorilor pentru cuvintele calde și de încurajare. Apoi, parcă în glumă, parcă în serios, a zis: „Cîte laude am auzit astăzi, nu știu de le voi putea duce acasă!” La întrebarea cum se împacă de atîția ani cu medicina și cu poezia – atât de bine! – a răspuns: „Cînd mă satur de una, trec la alta.” În final, Ion Răzlog a recitat – pentru toți amatorii de voie bună – epigrame și parodii din culegerile sus-numite, dar și unele mai noi, care vor fi incluse într-un viitor volum. Reproducem și noi cîte o „fărîmă” din fiecare volum – pentru a ne descreți frunțile: „Își făceau ochi dulci – / Ce iubire sacră! / Ani trecură de atunci, / Viața li-i cam... acră.” (*De-ale dragostei*); „Pensii nu-s, salarii nu-s, / Iarăși roadem osul. / Mi se pare, cei de sus / Iar gîndesc cu dosul.” (*Situație*); „Nici leac de medicament... / Ei ne spun că-i tratament. / Nici tu lingură, nici blid... / – Taică, ăsta-i genocid!” (*Starea din sănătate*).

Cititorii bibliotecii și ai revistei noastre îi doresc la acest sfîrșit de an poetului umorist Ion Răzlog mulți ani cu sănătate, să găsească oricînd fațeta cu grotesc, comic, jovial, dar și pe cea aducătoare de voie bună și speranță în viața noastră, bucurîndu-ne cu noi creații inspirate.

Coautor: Vlad POHILĂ
(*BiblioPolis*. 2013, vol. 50, nr. 4)

POETA CARE ÎȘI FACE DIN VIAȚA SA O SĂRBĂTOARE

În ultima zi a lunii martie, conform tradiției populare purtătorii de mărțișoare le agață de crengile copacilor, semn că, după „zilele Babelor” sau „ale Dochiei”, primăvara de acum pășește mai sigur pe întregul meleag. Anume în această ultimă zi a Mărțișorului, pe 31 martie 2014, o cunoscută și apreciată poetă și activistă pe tărîm cultural și social din republica noastră – pe nume Renata Verejanu – a hotărît să-și lanseze la Filiala „Transilvania” a BM „B.P. Hasdeu” o noutate editorială: *Poetul „metaforei în flăcări” – Renata Verejanu. Biobibliografie* (ediție îngrijită de conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, alcătuitor Ludmila Capița, redactarea bibliografică Taisia Foiu, contribuții Parascovia Onciu, Tatiana Donțu, lector Valeriu Rață, machetare și coperta Valeriu Rusnac; Chișinău, 2013).

Dna **Parascovia Onciu**, directorul Filialei „Transilvania”, care s-a prezentat și pe post de moderator al evenimentului cultural, a trecut în revistă activitatea de cercetare științifico-bibliografică a subdiviziunii BM „B.P. Hasdeu” pe care o conduce, menționînd că adunarea materialelor pentru biobibliografia dată a început acum cîțiva ani și este un succes atît al Filialei „Transilvania”, cît și al autoarei, care a susținut echipa de elaborare chiar de la începuturi. Tot dumneaei a prezentat expoziția de cărți (circa 40 la număr), pe care vizitatorii au avut ocazia să le răsfoiască.

Renata Verejanu, care îmbrățișează mai multe domenii de activitate – poetă, jurnalistă, economistă, editoare, scenaristă, regizoare, producătoare de evenimente culturale naționale și internaționale, promotoare a societății civile, un adevărat ambasador popular al Republicii Moldova –, este o prezență apreciabilă în sfera culturală. S-a născut într-o zi de Brumărel, în satul Verejeni din fostul



județ Soroca (azi raionul Ocnița), în familia Anei și a lui Gheorghe Tcaci. Fiind elevă, Renata citește mult, participă la olimpiadele raionale de matematică și chimie. Absolvește școala cu medalie de argint. A urmat înscrierea la Facultatea de Inginerie Economică a Institutului Politehnic din Chișinău. În timpul studiilor frecventează cenaclul „Ritmuri”, îi apar primele articole în ziarul *Inginerul* al acestei instituții de învățământ superior. După absolvire muncește la Ministerul Finanțelor și la Ministerul Ameliorărilor și Gospodăriei Apelor. Între anii 1974 și 1980 face studii la Institutul de Literatură „Maxim Gorki” din Moscova, unde a studiat – pe lângă literatura rusă și universală (inclusiv cea română) – scenaristica, regia și alte domenii ale artei care o vor face să cunoască oameni cu care va întreține legături de prietenie peste mulți ani. Debutază editorial în 1979 cu placheta de versuri *Pînă la dragoste*, următoarea culegere de poezii va apărea zece ani mai târziu, în 1989, cu titlul *Ofrandă omeniei*, de fapt, o antologie din cinci manuscrise. Tot în acest an, cu cenaclul „Grai matern”, e pe linia întâi a renașterii naționale (organizează serate de creație dedicate marilor personalități ale neamului: Maria Cebotari, Vlad Ioviță, Gheorghe Malarciuc, Ion Vatamanu, Grigore Vieru, Glebus Sainciuc, Dumitru Matcovschi ș.a.). În 1990 conduce și Asociația culturală „Pro Basarabia și Bucovina”; în 1992 fondează revista pentru copii *Micul Prinț* – cu o concepție totalmente nouă, apoi Festivalul-Concurs Internațional al Talentelor Lumii „Micul Prinț”, devenit o tradiție; în 1995 creează Organizația Mondială a Copiilor Talentați (primul ONG internațional cu cartierul general în Moldova), cu care obține statut participativ la Consiliul Europei, apoi Prima Conferință Europeană a Junilor Jurnaliști (în parteneriat cu Compania „Teleradio-Moldova”). În 2000 deschide primul Club al Consiliului Europei apoi și cluburi UNESCO, structuri noi ale societății civile cu care an de an lansează noi și noi proiecte: *Caravana Culturii Păcii*, *Eu vorbesc în limba ta – tu vorbești în limba mea*, *Asambleea în deplasare a tinerilor*, *Copiii talentați – victime ale corupției*, în 2007 *Marșul voluntarilor pentru pace*, iar în 2008 *Marșul voluntarilor pentru drepturile omului*, *Lecția deschisă „Eu am dreptul”* ș.a. Începînd cu 2009 Renata Verejanu devine editoare și, pe cont propriu, tipărește cărțile: *Maxime și cugetări*, *Interviuri*, *Societatea civilă* (tustrele în colecția *În lumea Renatei Verejanu*), *Acest timp al iubirii*, *Virgula amendată*, *Drum spre adevăr*, *Provocați-mă să devin genială*, *Metafora nemuririi*, *Generația dintre secole*, *Pledoariile Renatei Verejanu*, *Eu am știut să fac din viața mea o sărbătoare* ș.a. Cu o mare parte din aceste cărți a participat la saloane internaționale de carte, obținînd diverse diplome și premii.

Despre conținutul biobibliografiei *Poetul „metaforei în flăcări” – Renata Verejanu* a vorbit **Ludmila Capița**, alcătuitoarea acesteia. Dumneaei a menționat că volumul cuprinde șapte capitole: *Studii introductive* (autori: Mihai Cimpoi, George Călin, Ioan Barbu, Tudor Palladi și Daniel Verejanu); *Opera și activi-*

tatea (subcapitole: *Proiecte literare, Proiecte editoriale și mass-media, Proiecte culturale, Proiecte educaționale și transfrontaliere, Proiecte social-politice, Renata Verejanu online: cărți, videoclipuri*); *Referințe critice, opinii, aprecieri; Anexe; Indexuri auxiliare; File de album*. Tirajul este de 100 de exemplare, ceea ce este prea puțin pentru a satisface toți doritorii de a afla date din viața și activitatea neobositei apărătoare a adevărului istoric și dreptății poporului său care iată mai mult de 200 de ani nu se poate debarasa de vecinul dinspre Răsărit. L. Capița a



mai spus că a descoperit în R. Verejanu o poetă cu un stil expresiv, nuanțat metaforic, precum și o luptătoare cu un devotament nemaîntîlnit pentru cauza națiunii.

A venit cu un buchet de flori să o felicite pe R. Verejanu – cu ocazia lansării bibliografiei – **Ada Boico**, șefa Secției cultură, tineret și sport a Preturii Ciocana. „O cunosc din 1989, e aceeași fire curajoasă, plină de hotărîre ca și acum. Are putere și inspirație cum rar se întîmplă. Mai mult de 25 de ani a «curățat» grădina, acum e momentul să culegă roadele. Mă mîndresc că o cunosc pe Renata Verejanu. Acestea nu sînt cuvinte de laudă, ci de îndemn pentru tînăra generație de a se include în proiecte necesare atît pentru chișinăuieni, cît și pentru toți oamenii doritori să vadă țara noastră mai prosperă. Vom fi alături de compatriota noastră în toate acțiunile ei, o vom susține fiindcă merită acest lucru”, a spus A. Boico.

Despre colaborarea cu poetul și omul de cultură R. Verejanu a mărturisit **Petru Hasnaș**, poet și el, vicepreședinte al cenaclului „Grai matern”. Dumnealui a recitat o dedicație în versuri protagonistei noastre, intitulată *Arborele unui neam*, pe care o prezentăm integral cititorilor revistei *BiblioPolis*: „Femeia care-și face un leagăn din poeme, / Femeia ce se-nalță istorie în veac – / Cu revărsări de sevă prin noile îndemne, / Prin licăriri de soartă cu versu-i plin de leac... // Femeia ce adună un glob la „Micul Prinț”, / E maica muzei rare, metaforei cu sens: / Îndemnul ei prin lume, surîde-n năzuinți / Cu șoaptele din soare al verbului imens... // Femeia ce din hău speranțele adună: / Cuvintele cu inimă – un imn frumos înalță, / Enigma-n vis mesajul-i și pavăză-i poeta – / Pe nume rar, Renata: pom ce-a rodit o viață...”

Cum a fost călăuzit în ale scrisului a relatat **Victor Rusu**, student în anul II, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării de la USM, autor a două plachete de versuri și membru al cenaclului „Grai matern”. Nici nu se putea altfel: a rămas surprins de caracterul puternic, plin de energie al îndrumătoarei sale, care i-a făcut o inițiere extraordinară în lumea metaforelor.

Valeriu Rață, lector al volumului pus în discuție, a vorbit despre cum s-a lucrat în echipă, adăugînd că, în opinia sa, R. Verejanu se bucură de un bun renume grație poeziilor de factură civică, social-militantă, dar și profund reflexive, în care găsim multiple valențe metaforice, iar prin asta se deosebește de ceilalți condeieri contemporani. Drept confirmare pot servi afirmațiile acad. **Mihai Cimpoi**, reputat critic și istoric literar, din studiul *Cardiograma lirică a Renatei Verejanu*: „Înțelegîndu-și astfel condiția de poet, Renata Verejanu refuză scrisul calofil, scufundat în dulceața rostirii estetizate: vorba îi este frustă, dură, plină de concretețe materială, sintaxa este supusă și ea acestei asprimi, urmînd mai degrabă o sinusoidă, decît o linie dreaptă. Spunerea «verde în ochi» e preferată spunerii dulci, liricoide. Renata Verejanu spulberă, astfel, prejudecata că o lirică a unei poete trebuie să fie în mod obligatoriu feminină și să fie transpusă în forme caracteristice acesteia [...]. Imaginarul poetic feminin este «geologic și biologic», confesiv, retoric, anticalofil, antipoetizant [...]. E o dovadă în această schimbare de registru obișnuit că Poetul nu doar operează cu replica și nu doar notează cu concretețe de jurnal, ci visează, se întoarce în mirajele copilăriei pe o undă elegiacă, transcriindu-și în acorduri lirice regretul după ingenule clipe revolute. [...] Un alt merit deosebit al Renatei Verejanu este acela de a cultiva formula poeziei de inspirație socială și națională, în spiritul Leonidei Lari sau al Anei Blandiana. Ea imnifică paternii spirituali (Ștefan cel Mare și Sfînt, Eminescu), adresează ode democrației și Europei (*Tineretea Europei adună hrană Păcii mondiale*), elogiază dorul de Spania al lui Federico García Lorca, își plînge împreună cu neamul destinul [...]. În toate poeta pune sinceritate, dorință de Preacuratul adevăr, de poezie cu mesaj, ferită de experimentări sterile.”

Cei prezenți în sală – elevi de la Liceul Teoretic „Gaudeamus”, de la Liceul Teoretic „Petru Zadnipro”, îndrumați de profesoara lor de limbă și literatură română Violeta Moraru, precum și mulți alți cititori ai Bibliotecii „Transilvania” – au fost surprinși de vocea catifelată a **Dimitrianei Chircu**, studentă în anul I la Colegiul Financiar-Bancar, deținătoarea Premiului II la Festivalul internațional al talentelor lumii „Micul Prinț”, care a interpretat două cîntece: unul din repertoriul Mădălinei Manole (*Stai lîngă mine, mamă*), altul din repertoriul Anastasiei Lazariuc (*Ca prima oară*). În scopul de a atrage atenția cititorilor asupra volumelor cu o lirică neobișnuit de pătrunzătoare, editate de R. Verejanu, poetul **Petru Hasnaș** a recitat poezia *Cîntec*, care a fost scrisă de

autoare în depărtatul an 1970 și din care prezentăm un fragment drept exemplu de adevărată vibrație a unui suflet ce creează frumosul: „Femeia care plînge de parcă ar cînta, / Femeia care cîntă de parcă-ar săruta, / Femeia ce sărută de parcă vrea să rîdă, / Femeia care rîde cu inima ei sfîntă... // N-a săpat cu șoap-ta, nici lumii n-a strigat, / Dorul circular în taină a purtat, / L-a ținut ascuns ca pe un bun, furat, / Iubea nespun bărbatul din alt vis adunat.”

La finalul întîlnirii, care parcă se dorea să mai urmeze, poeta Renata Verejanu a mulțumit celor care au binevoit să-i spună atîtea cuvinte de apreciere, de considerație și respect, precum și tuturor realizatorilor biobibliografiei *Poetul „metaforei în flăcări” – Renata Verejanu*, pe care o consideră că a apărut la un moment de răscruce în viața dumneaei și va fi un bun ghid de parcurgere an după an a multiplelor activități literare și sociale de care nu se lasă în ruptul capului. Mulțumindu-i mult Domnului de destinul pe care i l-a dat, R. Verejanu a spus că peste cîțiva ani va reveni la această carte, în ediția a doua, cu rectificări și adaosuri, căci are cu ce completa un nou volum și de scris nu se oprește, precum nici de activitatea în folosul societății.

(*BiblioPolis*. 2014, vol. 51, nr. 1)

IURIE COLESNIC DESPRE CHIȘINĂUL DIN INIMILE NOASTRE

În ultima zi a iernii, pe 28 februarie, ca să ne diminueze sentimentul de tristețe în legătură cu plecarea ei, reputatul scriitor și cercetător istoric **Iurie Colesnic**, a hătărît să ne bucure cu o nouă apariție editorială – *Chișinăul din inimile noastre* –, volum apărut recent sub auspiciile BM „B.P. Hasdeu”. Cu această ocazie la Biblioteca Centrală au sosit să-l felicite pe cunoscutul „descoperitor al «Basarabiei necunoscute»” zeci de chișinăuieni – scriitori, istorici, jurnaliști, oameni slujitori ai diverselor arte, politicieni, profesori universitari și școlari, bibliotecari, studenți, liceeni etc.

În deschiderea evenimentului de lansare a cărții, poetul **Iulian Filip** – aflat pe post de moderator – a adus la cunoștința publicului că acest volum, care-i o adevărată „Biblie” pentru cei care doresc să cunoască cît mai multe lucruri din istoria noastră locală, este, de fapt, o continuare a unei serii despre capitala republicii noastre: primul volum se numește *Chișinăul din amintire* (apărut în 2011), al doilea – *Chișinăul și chișinăuienii* (apărut în 2012), iar al treilea – *Chișinăul din inima noastră* (apărut în 2014). Fiecare volum dezvăluie diverse teme, printre care putem numi: patrimoniul arhitectural vechi și nou, oamenii simpli și mari personalități ai culturii, științei și artei care s-au născut ori au activat în Chișinău, problemele cu care se confruntă municipalitatea în



prezent etc. „Noua carte a lui Iurie Colesnic nu este o reeditare a cercetărilor întreprinse de-a lungul anilor, ci un volum ce cuprinde materiale prezentate în premieră pe care orice chișinăuian le va citi cu plăcere și interes. Pentru această reușită a autorului putem să-l felicităm din toată inima și să-i dorim mult succes în tipărirea următoarelor volume, care, sperăm, să fie tot atât de incitante ca și precedentele”, a spus I. Filip, amintindu-și în continuare de multe proiecte frumoase realizate împreună cu protagonistul nostru în ultimul deceniu al secolului trecut și primul deceniu din mileniul nou.

Mariana Harjevski, directorul general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, a „binecuvîntat” prezenta manifestare și a menționat că volumul al treilea, ca și celelalte două, sînt rodul muncii a mai multor specialiști de la BM deși, desigur, în cea mai mare parte, o datorăm lui Iurie Colesnic, care s-a angajat cu tot sufletul în valorificarea trecutului, a personalităților, în oferirea soluțiilor pentru un șir de probleme ce apar într-un oraș contemporan. Dumneai a menționat ritmul intens de lucru ce-l caracterizează pe cercetătorul nostru și a îndemnat publicul să vină la bibliotecă și să ia cunoștință de această lucrare ce provoacă un viu interes, dar și de altele de același autor.

Acad. **Mihai Cimpoi**, critic și istoric literar, eminent eminescolog, nu s-a sfiit să spună că Iurie Colesnic este un fenomen aparte în republica noastră, și anume, fără exagerare, ca o adevărată instituție (asta s-a spus ca să nu vorbim degeaba, a concretizat savantul). Lui pe drept i se atribuie numele de **Cronicar al „Basarabiei necunoscute”**. Tot ce scrie I. Colesnic (despre personalități puțin cunoscute, despre clădiri demolate etc.) este bine documentat, căci a studiat din surse originale din arhive, inclusiv cele de la Securitate (cu toate acestea nu-l putem numi „șoarece de bibliotecă”, ci un curajos editor). Chiși-

năul interbelic în volumul lui I. Colesnic apare în fața noastră nu ca un oraș de provincie, ci ca unul modern, un centru de cultură, în care își au sediul numeroase redacții ale revistelor și ziarelor, se dau reprezentații teatrale, activează biserici ș.a.m.d. E lăudabil faptul că s-au inclus multe fotografii inedite, ceea ce face ca volumul să fie deosebit de atractiv. M. Cimpoi a atenționat faptul că I. Colesnic este un cercetător consecvent (față de alții care cu timpul mai lasă din intensitate), este tenace, urmărește evenimentele și își atinge scopul mergând pînă în pînzele albe.

Poetul și omul politic **Ion Hadârcă** a venit la lansarea cărții lui I. Colesnic după o ședință la Parlamentul RM. Dumnealui nu a putut să nu ne relateze că ziua precedentă a fost o zi istorică pentru poporul nostru – o zi a europenității... În acest sens, I. Colesnic, un cercetător istoric erudit și competent, prin prezentul volumul, continuă traseul spre acasă al basarabenilor. Eseurile lui, ce apar cu o ritmicitate de invidiat, dau impresia unei mișcări concentrice. Autorul este concis în demersurile sale, merge spre scop, spre adevăr, spre speranță cu toată hotărîrea. Portretistica lui este cumulativă, enciclopedică – dacă descoperă un detaliu, un amănunt, nu îl lasă la o parte: îl studiază din toate punctele de vedere. Toate acestea, făcute cu acribie, conferă orașului de azi fațete noi, poate încă neștiute (drept exemplu poate servi și sistemul de apeduct de la sfîrșitul secolului al XIX-lea, descoperit recent în centrul orașului în timpul lucrărilor de renovare a lui, care pare mult mai modern decît cel construit peste un secol). Nu este descris Chișinăul catacombelor și al KGB-ului, ci al culturii noastre de veacuri. Ion Hadârcă a recitat un sonet dedicat protagonistului evenimentului cultural și și-a exprimat dorința să avem o capitală cît mai modernă, întru totul europeană.

Poetul **Arcadie Suceveanu**, președintele Uniunii Scriitorilor din Moldova, a remarcat că I. Colesnic sapă în subteranele filoistorice, este un cercetător experimentat și foarte activ, scoate la suprafață valoroase zăcăminte, atît de necesare pentru mișcarea noastră înainte. Autorul procedează ca un adevărat arhitect: din cîteva cioburi a reconstituit imaginea interbelică a Basarabiei. Ceea ce avem ca atare, de fapt, sînt creații estetice, pe cercetătorul istoric îl ajută stilul său de scriitor (textul științific alternează cu cel beletristic). „Sper, cînd Iurie Colesnic va termina investigațiile despre Chișinău, se va apuca să scrie despre Cernăuți, în felul acesta să reabiliteze imaginea românească a vechiului oraș bucovinean”, a încheiat A. Suceveanu.

Jurnalista **Corina Fusu**, deputat în Parlamentul RM, membru al Comisiei culturale, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media, și-a exprimat uimirea: doar acum un an a avut loc o lansare de carte a lui I. Colesnic și iată că astăzi asistăm la alt eveniment de același fel și tot atît de frumos (vorbitoarea și-a expus îngrijorarea – desigur, a fost o glumă – că unii cititori nu reușesc

să citească volumele precedente, cînd cele noi apar unul după altul în ritm galopant). Eseurile, nu prea mari de volum, sînt niște istorii ale personalităților, care s-au născut, au activat, au creat în urbea noastră: actori, artiști plastici, muzicieni, cinești, oameni de teatru, ziariști, teologi, dar și militari, aventurieri, călăi și victimele lor. C. Fusu s-a confesat: „Aceste scrieri de multe ori mi-au dat curaj în rezolvarea unor probleme legate de activitatea mea de deputat. Noi sîntem obligați să cunoaștem istoria locală, Neamul nostru nu trebuie lipsit de memorie, Chișinăul trăiește prin urmașii săi. Urăm distinsului compatriot să fie mereu inspirat, să scrie noi cărți și să ne uimească cu ele precum a făcut-o acum.”

Pictorul **Tudor Zbârnea**, directorul Muzeului Național de Arte, curatorul Bienalei Internaționale de Pictură din Chișinău, fiind în cunoștință de cauză (a dialogat deseori cu autorul) a menționat că scrierile lui I. Colesnic sînt izvoare din inima lui, căci muncește mult, cu pasiune și convingere. Puțini cunosc faptul că dumnealui a început să studieze istoria colectînd date prin cimitire, de pe crucile și pietrele de pe morminte. Autorul a găsit și alte repere pe care s-a bizuit în scrierea sa. T. Zbârnea a exprimat unele regrete ce îl deranjează: nu ne-am debarasat de a face murdărie pe străzile orașului, sîntem risipitori de valori materiale și morale etc. Răsfoind volumul, el a găsit, surprins, și articole despre Tudor Cataraga, Andrei Sîrbu, care au fost prietenii lui. Doleanța artistului plastic este să vadă Chișinăul un oraș frumos, plin de candoare.

Poetul și acad. **Valeriu Matei**, directorul ICR „M. Eminescu” din Chișinău, a reiterat că autorul – prin cartea *Chișinăul din inima noastră* – ne apropie tot mai mult de Europa. I. Colesnic nu face nimic cu aproximație, totul este documentat, verificat. În republică și peste hotare există la ora actuală o sumedenie de fonduri arhivistice nestudiate de nimeni, deci avem teren de lucru pentru mulți doctoranzi.

Poetul, prozatorul, publicistul și acad. **Nicolae Dabija**, redactorul-șef al săptămînalului *Literatura și arta*, a făcut o mărturisire că I. Colesnic este autorul lui preferat și îi citește cu plăcere istoriile, iar cărțile acestuia din biblioteca personală stau pe un loc deosebit. Arhivele trebuie redescoperite și sînt redescoperite de acest cercetător harnic, care nici nu este istoric – a făcut studii la Institutul Politehnic –, dar dragostea de Neamul său românesc l-a făcut să îmbrățișeze acest domeniu încă din tinerețe și pe care nu îl lasă pînă în prezent. N. Dabija i-a urat celui care sapă adînc în straturile istorice să ajungă la volumul 100 al Basarabiei noastre „necunoscute” (material există: numai în Turcia s-au descoperit peste 15 mii de documente inedite, nedescifrate, scrise în turca veche, zisă otomană!).

Compozitorul **Constantin Rusnac**, a îndemnat pe fiecare să învățăm a iubi. I. Colesnic, din acest punct de vedere, își îndeplinește misiunea pe deplin –

drept dovadă servește faptul că unele pagini ale *Chișinăului din inima noastră* au fost citite cu lacrimi în ochi. Cu cât aflăm mai mult despre istoria noastră, cu atât sîntem mai sănătoși – de aceea, statul trebuie să investească mai mulți bani în învățămînt și cultură. C. Rusnac i-a dedicat scriitorului și istoricului I. Colesnic un acrostih, pe care l-a repartizat celor prezenți în sală pe foi de hîrtie.

Dr. hab. în filologie **Vasile Bahnaru**, directorul Institutului de Filologie al AȘM, e de părere că I. Colesnic are o ocupație serioasă de interpret al istoriei. Sumarul volumului pus în discuție constituie o temelie excelentă pentru o istorie desfășurată a Basarabiei. Din paginile cărții răzbate concluzia că românismul este baza existenței acestui pămînt.

Leonid Bujor, consilier pentru problemele de educație în Guvernul RM, a transmis felicitări și mulțumiri din partea prim-ministrului **Iurie Leancă** și a confirmat spusele antevorbitorilor că I. Colesnic este consecvent idealurilor sale. El este ca o enciclopedie vie pentru cei care vor să cunoască istoria în detalii. L. Bujor a expus dorința ca autorul numeroaselor cărți despre istoria noastră să devină cât mai curînd doctor în științe istorice (s-a menționat că, din păcate, avem mulți doctori departe de a merita acest titlu).

Prof. univ. **Aurel Marinciuc**, de la Universitatea Tehnică a Moldovei, un fin cunoscător al istoriei orașelor basarabene, a reiterat că I. Colesnic este un entuziast incurabil. De pe cînd făcea studii la Politehnica din Chișinău, a deprins aptitudini de cercetare. Reputatul profesor a îndemnat ca, mai ales tineretul, să meargă pe urmele lui I. Colesnic, adică să caute vestigii ale trecutului și să le relateze nouă tuturor.

Măgulit de cele relatate, **Iurie Colesnic** a exprimat mulțumiri tuturor celor care au binevoit să participe la lansarea celui de-al treilea volum din seria dedicată Chișinăului, precum și BM „B.P. Hasdeu” pentru că a susținut financiar elaborarea și tipărirea lui. Dumnealui a mai spus că îl doare ceea ce se face astăzi în acest oraș: se distrug, se demolează clădirile vechi (e o mare crimă!), se construiesc anexe, apar buticuri, reclame și toate clae peste grămadă, municipalitatea nu are o concepție clară de dezvoltare a orașului pe viitor, unele probleme arzătoare nu se rezolvă cu anii – în timp ce dorim să devenim o țară europeană. Fiecare din noi poartă în inimă un oraș al său, personalitățile despre care s-a vorbit au avut un Chișinău al lor, nu ne rămîne decît să păstrăm în memorie tot ce a fost, ce este și ce se va face bun, frumos și temeinic în capitala noastră, dacă vrem să supraviețuim ca națiune.

Volumele *Chișinăul din amintire*, *Chișinăul și chișinăuienii*, *Chișinăul din inima noastră*, precum și enciclopedia *Chișinău*, sînt cărți de vizită atât pentru oaspeții care ne vizitează, cât și pentru înșiși chișinăuienii care doresc să-și aprofundeze cunoștințele despre istoria din care fac parte. Mai mult chiar, cărțile scrise de Iurie Colesnic au un specific sentimental, nu poți citi fără indife-

rență capitol după capitol. Se vede că autorul a fost adînc marcat de Chișinăul de altădată, l-a studiat pas cu pas și îl ține strîns în inima sa, destăinuindu-ne și nouă, cititorilor, tainele pe care le-a putut observa doar un cercetător stăruitor și persistent, precum este Iurie Colesnic, care fixează totul ce se întîmplă important și interesant în Chișinău. Acest oraș (chiar așa cum îl avem în prezent), cu siguranță, merită să fie studiat, vizitat, cunoscut și iubit de toată lumea.

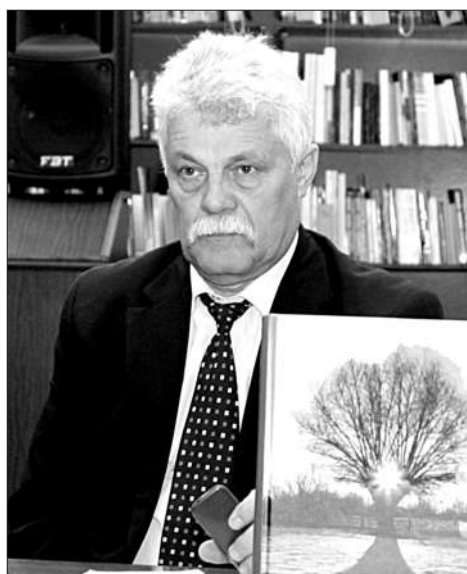
(*BiblioPolis*. 2014, vol. 51, nr. 1)

LANSAREA UNUI ALBUM CE NE INSPIRĂ ÎNCREDERE ÎN VICTORIA PERSISTENȚEI NOASTRE CA NEAM

Am asistat, pe 16 mai a.c., la lansarea unui album de o valoare excepțională pentru toți românii de pretutindeni. E vorba de volumul de fotografii *României din jurul României: monografie etnofotografică* (Editura „Serebia”, Chișinău; Editura „Magic Print”, Onești-Bacău, 2014) de dr. în economie **Vasile Șoimaru**, conferențiar universitar la Academia de Studii Economice din Moldova. Evenimentul a avut loc la Biblioteca Științifică a acestei instituții de învățămînt superior, la a cărei fondare (în 1991, alături de primul ei rector prof. univ. dr. Paul Bran de la București) a pus umărul și reputatul economist, publicist, maestru fotograf și ex-deputat în Parlamentul Republicii Moldova Vasile Șoimaru. Oaspeți ai protagonistului nostru au fost colegi de serviciu, oameni de cultură și de știință de pe ambele maluri ale Prutului, rude și prieteni veniți chiar și de la depărtări foarte mari, studenți care se mîndresc cu faptul că îi sînt discipoli. Pe post de moderator s-a aflat dr. în economie **Silvia Ghinculov**, directorul Bibliotecii Științifice a ASEM, care, după o scurtă relatare a unor date din tumultuoasa biografie a lui V. Șoimaru (om de știință și un neîntrecut artist fotografic pe care îl cunoaște o lume întregă, ajuns în ultima zi a lunii lui Prier la cea de-a 65-a aniversare), a oferit cuvîntul tuturor doritorilor de a-și expune părerile, opiniile atît despre albumul nou-apărut, cît și despre activitatea științifică și artistică în ansamblu a unui patriot român cum tot mai rar întîlnim pe meleagurile românești.

„Pocinogul” l-a făcut scriitorul **Vlad Pohilă**, redactor-șef al revistei de biblioteconomie și științe ale informării *BiblioPolis*, care a relatat, chiar din capul locului, că volumul *României din jurul României: monografie etnofotografică* (masiv la propriu și la figurat – circa 400 de pagini și peste 1000 de fotografii) este o lucrare ieșită din comun prin tematica și conținutul ei. Amintindu-și de prima întîlnire cu V. Șoimaru, care a avut loc acum 20 de ani la ASEM (în urma căreia a scris un articol cu titlul *Teroare politică la ASEM*, pe care l-a publicat în ziarul *Glasul*), Vl. Pohilă a spus că acea întîlnire i-a fost de bun augur. Au urmat ani

de conlucrare rodnică la multe proiecte editoriale și culturale menite să propage românismul în Basarabia, dar și dincolo de hotarele ei. Albumul de fotografii apărut în anul curent se deosebește de cel din 2008: deși are aceeași linie tematică, structura și concepția lui s-au schimbat cu desăvârșire, deci trebuie să vorbim de o lucrare nouă, deoarece marea majoritate a materialului fotografic (executat cu un înalt profesionalism) nu poate fi găsit în ediția anterioară. Prefața lucrării a fost scrisă de prof. univ. dr. în filologie Zamfira Mihail, Institutul de studii sud-est europene din București, care menționează:



„Apariția acestei lucrări de pionierat în istoria diasporei contemporane, a sociologiei și antropologiei culturii, a etnologiei și a istoriei românilor în lume este încununarea unei inițiative personalizate acum 12 ani și care, sperăm, va continua. Lucrarea de față este una dintre borpnele drumului său. [...] Particularitatea esențială este harisma relațiilor umane pe care poate și știe cum să le stabilească Vasile Șoimar. O totală libertate a dialogului, încrederea pe care o are în interlocutorul din așezările la care ajungea pentru prima dată, căruia îi transferă aceeași încredere în necunoscutul care este chiar el. Abordarea directă a celuilalt este o deprindere a omului de la țară care dă oricui bună ziua, cu aerul că se cunosc dintotdeauna. Este abordarea directă a profesorului care stabilește și întreține dialogul cu elevii sau studenții, cu cei de aceeași generație, dar și cu cei vârstnici, cu cunoscuți sau necunoscuți. Dar, mai ales este abordarea directă a omului sincer, deschis contactului interuman, capabil să impresioneze pe celălalt prin interesul pe care-l poartă pentru limba pe care acela o vorbește, ca și el. [...] Cartea este un document care mărturisește despre existența românilor din jurul României din anii 2002-2014. Acest «de jur-împrejur» se întinde la distanțe și de peste o mie de kilometri, dar în împrăștierea lor românii totuși formează un inel, ca un fel de halou sau nimb în jurul ei. Iar un «răsad» peste Ocean, satul Boian din Canada, face dovada solidarității locuitorilor unei așezări tradiționale, care pot învinge, prin habitatul-enclavă, secolele, care dispersează. Și asemenea răsaduri a întâlnit de la țărmul Mării Baltice până în Kazahstan și din Italia la Istanbul, prin tot sud-estul Europei.”

Urmează studiul *Pelerin prin românimie*, semnat de Vlad Pohilă, și care-i, de fapt, prefața la volumul din 2008 consacrat românilor din jurul României – o prefață de real succes, adeseori citată în multe din cele peste 150 de recenzii de

cîte a beneficiat cartea în următorii șase ani de la apariție. Prefațatorul aminteste despre constatarea ilustrului istoric și om politic Nicolae Iorga că România e poate unica țară înconjurată de români. Acest gând a constituit pentru V. Șoimaru un îndemn de a merge în statele învecinate pentru a studia traiul conaționalilor noștri. Iar mergînd deseori pe urmele multor înaintași, a putut realiza un „raport” artistico-sentimental al călătoriilor sale – secvențe inedite din teritoriile etnografice.

În volumul recent lansat V. Șoimaru face și un amplu „raport” în scris – un veritabil studiu etnosociologic cu tentă geopolitică. Aceste note de drum, cu fine observații de la fața locului, dar și cu emoționante reflecții privind soarta conaționalilor noștri deșertați, capătă valoare și prin mulțimea de fapte, date, evenimente, dileme, nume implicate de dr. V. Șoimaru în narațiunea sa analitică. Intitulat de o manieră sadoveniană – *Întîmplări...* – studiul se constituie ca un prețios comentariu la cele 14 compartimente ale cărții. Dintre acestea, menționăm 12 capitole ce prezintă în imagini pe românii care sînt stabiliți de secole și doar ultimele două segmente redau imagini din viața conaționalilor noștri emigrați relativ mai încoace.

Postfața a fost scrisă de conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, care ne mărturisește că patriotul nostru înflăcărat „a mers în românim ca la locurile sfinte” și „a adunat tot ce se putea despre românii din jurul României pentru a ne oferi dovada că românul unde ajunge, vitregit de soartă sau de bună voie, își creează România, acolo, s-o aibă aproape, prin port, prin datini, prin folclor, prin dans și cîntec”. Lucrarea conține și un florilegiu din ecourile și mesajele culese de pe internet despre imaginile incluse în carte pentru veșnicie, și se încheie cu o biobibliografie a autorului. În timpul prezent, cînd lumea se cufundă într-o atmosferă de vrajbă și dezbinare, albumul *Românii din jurul României* se prezintă ca o carte a reculegerii, a împăcării. Lucrarea lui V. Șoimaru ne arată precis ce trebuie să facem pe această lume, cu cine să mergem (desigur, „cu Neamul, nu cu străinimea”), demonstrînd unitatea noastră în gândire și simțire.

Grigore Belostecinic, economist, specialist în marketing și logistică, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, rectorul ASEM, a comunicat asistenței că și această lucrare prezentată de V. Șoimaru este una de calitate, pentru că autorul ei nici nu poate să facă altfel. E bine cunoscut faptul că V. Șoimaru a fost unul dintre fondatorii Academiei de Studii Economice din Moldova, care în prezent este „o insulă a libertății” și asta ne bucură. „V. Șoimaru continuă să ne învețe cum să iubim Patria, cum să facem ca poporul ei să sufere mai puțin, iar pentru aceasta îi mulțumim, dorindu-i sănătate și forță creatoare în continuare”, a încheiat G. Belostecinic.

A venit de la București să-și susțină prietenul și „o minune de om” – după cum i s-a zis – generalul nonagenar **Radu Theodoru**, care a fost ofițer de



aviație, pilot instructor, pilot de încercare, la care mai adăugăm că este și un scriitor, publicist versat. A fost o cinste, după spusele dumnealui, să asiste într-o sală academică la lansarea acestei capodopere a genului, care l-a uimit cu desăvârșire. Fiind veteran de război, participant la luptele din cadrul celui de-al Doilea Război Mondial, a început să depeze amintiri despre acea conflagrație, referindu-se și la luptele de la Cotul Donului, despre care V. Șoimaru a elaborat o carte, tipărită în două ediții (2012, 2013), despre cea mai mare tragedie din istoria Armatei Române pe care a suferit-o în acel groaznic an – 1942. Apoi și-a expus părerile despre epoca contemporană (permanent conflictuală), privind evenimentele de azi cu ochii specialistului militar. Albumul tipărit de V. Șoimaru este o armă de apărare a românilor, un document istoric al românității, un studiu etno-socioeconomic bine documentat fotografic. Fotografiele, executate de un adevărat maestru artistic, sînt documente ce concurează cu cele ale reprezentanților Școlii românești de sociologie. E de invidiat minuțiozitatea cu care V. Șoimaru a înregistrat drama românilor situați cu traiul în jurul României, cu cîtă atenție se oprește asupra îmbrăcăminteii personajelor, asupra caselor în care locuiesc, dar și a peisajelor fermecătoare din partea locului. Așa lucrări îți îmbogățesc nu numai cugetul, dar și sufletul – emană o mulțime de sugestii. Combatantul general ne-a sugerat să fim vigilenți pe fronturile de luptă ideologică ale contemporaneității, să ne aflăm fermi pe pozițiile de apărare, să nu ne resemnăm, deoarece ofensiva concentrică împotriva românității continuă neîntrerupt. Ideea este că trebuie să ne apărăm activ, să avem o literatură ofensivă, să-i descriem pe neprietenii (sau poate dușmanii?) noștri așa cum sînt ei într-adevăr, cum îi știm că se comportă cu noi. Nu trebuie să ne învăluie ideologia disperării, să dăm riposta convenită tuturor care repugnă tot ce

e românesc, care se leapădă de Neam și Țară. Punctul nodal al apărării noastre active este de a forma un front comun întru zidirea vieții noastre pașnice pe pământurile vechii Dacii.

La fel de înflăcărat a vorbit la tribună acad. **Sergiu Chircă**, Catedra management social, ASEM, despre parastasul pe care l-au făcut în Rusia, la Cotul Donului, în anul trecut, cei doi fii devotați ai neamului românesc – preotul Viorel Cojocaru, de la Catedrala „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Chișinău, și Vasile Șoimaru, protagonistul nostru de azi –, comemorînd în felul acesta soldații și ofițerii români care și-au dat viața pentru idealurile sfinte ale Patriei lor. S. Chircă și-a amintit despre rudele sale apropiate, care au luptat în anii grei de război în Armata Română, de aceea aproape că l-au podidit lacrimile... „Vasile Șoimaru este mîndria catedrei noastre, care umblă prin românimie și strînge fir cu fir vestigii și vederi ale locurilor, pe unde trăiesc consîngenii noștri. Albumul editat de dumnealui este un monument al istoriei. Iată omul care ne unește cu adevărat în aceste timpuri dificile, încurcate, ce ne pun la grele încercări”, a spus S. Chircă, îndemnîndu-și colegul de serviciu să nu se lase de catedră, să scrie istorie cu pixul și cu aparatul de fotografiat, pentru că noi avem nevoie de toate acestea.

O binecuvîntare pentru noul volum *Români din jurul României* a rostit **Petru Buburuz**, paroh al Bisericii „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Chișinău, care a mărturisit că Vasile Șoimaru este omul nostru, lucrează în văzul tuturor, îl cunoaște toată lumea românească, din Albania pînă la Cotul Donului din Federația Rusă și chiar mai departe. Acest om – unic în felul său – a făcut drumuri nenumărate și a înveșnicit istoria noastră zbuciumată, a creat un monument al dăinuirii poporului român pe locurile pe care trăim, pe care le avem de milenii. Drept recunoștință pentru munca sa de un șir de ani încoace, preotul protoiereu a înmînat distinsului fiu al Neamului Vasile Șoimaru o *Diplomă de excelență* „pentru deosebită activitate românească”.

După ce a răsunit în sala arhiplină de ascultători cîntecul *Îndemn la Unire* (poate fi audiat și pe pagina web *româniidinjurulromâniei.ro*, pe care o administrează la fel V. Șoimaru), i s-a dat cuvîntul autorului acestuia – **Aurelian Silvestru**, director al Liceului de inventică și creativitate „Prometeu”, psiholog, publicist și scriitor, care a spus direct că asistăm la un eveniment însemnat în istoria noastră, că prin această lucrare poporul român s-a situat mai aproape de nemurire, că V. Șoimaru a durat un pod de suflet între toți cei cu inimă română, că ceea ce face Domnia Sa este drag sufletului, iar pentru aceasta merită recunoștința și aplauzele noastre.

Magistratul **Petre Dinescu**, cel „cu o mie de cărți necitite”, a venit din Oltenia, de la Rîmnici-Vilcea, și a adus la cunoștința publicului o apreciere de **Adrian Păunescu**, datată cu anul 2009: „Întîlnirea, fie și tîrzie, cu Vasile Șoima-

ru mi-a luminat orizontul către Basarabia crucificată. Am cunoscut un om de valoare, un iubitor de neam și de Țară, un caracter inflexibil, un frate. Albumul cu așezări românești și cu români de dincolo de granițele actuale ale României are multe semnificații și e făcut cu profesionalism și jertfelnicie. Dar rostul lui cel mai adânc e să strângă într-o unitate pe cei care o istorie criminală și cinică i-a despărțit și i-a risipit prin lume. Așa cum arată cartea lui Șoimaru ar trebui să arate – nu târziu – neamul. Albumul este o repetiție generală a unei realități încă nedesluite. Ne simțim bine între copertele acestei capodopere a simțirii și speranței românești. Cartea lui Vasile Șoimaru miroase a viscolul nopții de 30 noiembrie spre 1 decembrie 1918. Doamne-ajută! Albumul familiei românești ne încurajează.”

La începutul luării sale de cuvânt, acad. **Nicolae Dabija**, poet, prozator și publicist, redactorul-șef al săptăminalului *Literatura și arta*, a mulțumit lui V. Șoimaru pentru că a reconstituit într-un album de excepție vechiul stat cu numele Dacia (Mare), apoi a adăugat: „Fiind un om modest, niciodată nu a cerut să aibă funcții în stat... De aceea, luînd în considerație clocotitoarea lui activitate pe tărîmul social, propun să fie numit șef al Departamentului Românilor de Pretutindeni. Vasile Șoimaru adună toți românii la un loc, ne ajută să descoperim România și vecinătatea ei, cu alte cuvinte, ne aduce acasă, valorificînd opera lui Nicolae Iorga, Dimitrie Gusti, Anton Golopenția, Mircea Vulcănescu, Paul Mihail și alți înaintași ai Neamului românesc. Țara ar fi fost incompletă – în memoria mea și a noastră a tuturor – fără lucrările scoase la lumina tiparului de acest inimos patriot. Vasile Șoimaru este un mare fotograf: el vede prin obiectivul aparatului său ceea ce alții nu văd, de aceea cartea lui este de o valoare excepțională pentru cultura noastră, ea este mai puternică decît televiziunile și rachetele Federației Ruse. Cred că nu voi greși dacă voi spune că – drept recompensă a muncii sale – Vasile Șoimaru merită să i se acorde Premiul Național al Republicii Moldova.”

Cumpătatul și modestul învățător (acum pensionar) **Gheorghe Pârlea**, un oaspete drag pentru V. Șoimaru, dar și pentru noi (inclusiv pentru că-i un valoros autor al revistei *BiblioPolis*), a sosit din s. Miroslăvești, jud. Iași (sat cu răzeși, din apropierea Hanului Ancuței, știut de toată lumea datorită operei lui Mihail Sadoveanu). Nimerind într-un mediu „academic, ultracărturar” (după cum s-a exprimat dumnealui), a fost copleșit de emoții, cînd a văzut cîtă lume se bucură de succesele unui om neobișnuit, ale unui român pînă în măduva oaselor, cu un spirit aparte pentru vremurile ce le trăim. S-au cunoscut acum 12 ani... Cărțile lui, dar și ale altor autori din vechiul teritoriu al României dintre Prut și Nistru, sînt păstrate cu sfințenie în biblioteca comunei, în colecția numită „basarabeană”. Pentru a-și realiza visele, V. Șoimaru depune un efort fizic și spiritual colosal, a fost intimidat, a avut și amenințări,

dar a trecut peste toate acestea netemător. „Vasile Șoimaru este un profund sociolog, cartea lui este copleșitoare ca artă, ca spirit științific. La somația lui am devenit și eu autor, el ne-a învățat pe mulți să scriem”, a avut să mărturisească Gh. Pârlea.

Unul dintre sponsorii lucrării a fost dr. **Müharib Allahverdi**, președintele Societății culturale a azerilor din R. Moldova, care, iubindu-și propria națiune, nu contenește să iubească poporul nostru din Basarabia, în mijlocul căruia a găsit bucuria de a trăi. În creația lui V. Șoimaru el vede un om care își iubește mult țara, oamenii din jurul său, natura pe care a dăruit-o Dumnezeu nouă tuturor. „A călătorit pretutindeni unde se află români și prin prisma aparatului a fixat tot ce a văzut despre ei, despre localitățile lor. Fotografii din carte par să fie niște icoane sfinte, în ele descoperim dragostea și credința profundă a autorului. Ele sînt o comoară pentru generațiile ce vor veni... La mulți ani!”, a spus prietenul azer, ultimele cuvinte răsunînd într-o română perfectă.

Din sudul Basarabiei istorice, din s. Hagi Curda, r-nul Ismail, regiunea Odesa, Ucraina, cu felicitări pentru o nouă ediție a albumului *Români din jurul României* s-a prezentat **Tudor Iordăchescu**, autorul monografiei satului natal, apărută la Chișinău, în 2011, cu fotografiile și susținerea celui cu sufletul mare care este Vasile Șoimaru. În prezent, situația românilor din regiune este și mai grea, T. Iordăchescu a pregătit a doua ediție a cărții sale și este în căutarea mijloacelor financiare pentru a o edita.

Artistul plastic **Simion Zamșa**, s-a confesat că „sîntem într-un gînd cu Vasile Șoimaru, luptăm pe aceeași parte a baricadei, mă bucur că am reușit să facem pentru înveșnicirea poporului nostru ceva bun”. Alți artiști, dar din domeniul muzicii – **Tudor Ungureanu**, **Maria Stoianov**, **Vasile Iovu**, **Maria Iliuț** –, au cîntat pentru Vasile Șoimaru, precum și pentru toți cei care au dorit să-l susțină la o lansare de carte deosebită, cîntece patriotice, formînd în felul acesta o atmosferă de adevărată sărbătoare. A încheiat cu versuri dedicate protagonistului omul de știință și poetul **Ioan Caliniuc**, recitînd poezia *Viu tricolor*. Menționăm și faptul că în Biblioteca ASEM a fost etalată o expoziție de cărți la a căror tipărire a contribuit Vasile Șoimaru.

Dintre alți reprezentanți din cele patru colțuri ale lumii îi putem numi pe: Vasile Bota, Nicolae Bizovi, din actuala regiune Cernăuți, Ucraina; Pavel Tosogan, Olga Boguța din Hagi Curda, Ismail, regiunea Odesa; Nicolae Bobeica, din Martanoșa, Kirovograd; I. Iovdii, din Maramureșul istoric; ș.a.

Dr. **Vasile Șoimaru** a mulțumit tuturor participanților la lansare, celor care au contribuit nemijlocit la pregătirea apariției albumului-monografie *Români din jurul României*, inclusiv celor care au susținut financiar noua ediție și, nu în ultimul rînd, celor șapte membri ai familiei sale, fără de care omul de știință și artistul V. Șoimaru nu ar fi putut realiza nimic deosebit.

Pe 16 mai a.c. am asistat la o adevărată lecție de istorie, la o sărbătoare a sufletului românesc aici, în Basarabia, care este trup din trupul României Mari.

(*BiblioPolis*. 2014, vol. 52, nr. 2)

AVEM NEVOIE DE ASTFEL DE CĂRȚI!

Romanele istorice sînt cărțile pe care nu le poți lăsa din mîna pînă nu închizi ultima filă a lor. Cu ele nu poți să spui că pierzi timpul. După ce le citești îți dai seama că ți-ai îmbogățit cunoștințele, că ești tentat să afli alte date – tot atît de interesante! – din trecutul sau prezentul tumultuos ale omenirii, ale țării, ale regiunii ori ale localității de care ești legat prin fire invizibile chiar de la naștere. Un astfel de roman credem că este și *Calea Robilor – Basarabia în flăcări* (Editura „Paco”, București, 2013) de Radu Theodoru, scriitor român, fost ofițer de aviație, pilot-instructor, pilot de încercare. Cititorii Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, pe 15 mai 2014, au avut un mare noroc să asiste la lansarea acestei lucrări deosebite ca gen în literatura română contemporană. La Chișinău, în capitala fostei provincii românești Basarabia, a sosit în acest scop însuși reputatul condeier, care în anul curent a devenit nonagenar.

Generalul de Flotilă Aeriană (v.r.) și scriitorul Radu Theodoru s-a născut pe 17 ianuarie 1924. Ca aviator militar, a participat la luptele din cadrul celui de-al Doilea Război Mondial. Devenit scriitor după al Doilea Război Mondial „a avut cucuie”, dar a fost distins și cu premii literare. După 1989 și-a etalat deschis convingerile politice, situîndu-se pe poziții de dreapta, devenind membru fondator al Partidului România Mare, din care ulterior, după unele neînțelegeri, a fost exclus. Creația sa literară numără zeci de titluri de romane (istorice, științifico-fantastice, politico-documentare, pentru copii și tineret), povestiri, nuvele, eseuri etc. Să enumerăm doar unele dintre ele, mai ales dintre cele de factură istorico-documentară, deoarece acestea ne interesează, în contextul dat, în mod deosebit: *Brazdă și paloș* (1954-1956, 1967); *Atac la sol* (1965); *Steaua de mare* (1966); *Vulturul* (1967); *Strămoșii* (1968, 1979, 1983); *Dincolo de linii* (1968); *Vitejii* (1968); *Escadrila a Patra* (1970); *Ioan Vodă Cumplitul* (1974); *Călugăreni* (1976); *Călărețul roșu* (1976, 2003); *Misiune de sacrificiu* (1977); *Cronică eroică: 1877-1878* (1977); *Biografie de război* (1980-1987); *Corsarul* (1984); *În lupta cu valurile* (1992); *România ca o pradă* (1996, 2000, 2005); *Urmașii lui Attila* (1999, 2006); *Ardealul – pe toți ne cheamă Ursu* (2000); *Mareșalul* (2001, 2010); *România, românii și comunismul* (2009) ș.a.

Romanul istoric *Calea Robilor – Basarabia în flăcări* ne introduce în atmosfera secolului al XVII-lea din Basarabia, aceasta fiind atunci în componența



Principatului Moldova. Jurnalistul **Vlad Pohilă**, redactorul-șef al revistei *BiblioPolis*, a menționat că generalul de aviație și scriitorul Radu Theodoru, un mare și desăvârșit patriot, la cei 90 de ani împliniți, se implică energic în procesul de educare și răspîndire a sentimentului dragostei de Țară și de Neam, într-o asigurare a continuității valorilor create de înaintașii noștri pe parcursul veacurilor. Fiind veteran de războaie, participant la luptele grele din cea de-a doua conflagrație mondială, generalul în rezervă este un om de o deosebită finețe și eleganță – asta se observă de la primul contact, de la primele vorbe cu care începe o conversație. Totul este dirijat, supus unei ordine exemplare – și comportamentul, și manierele, și cugetarea lucidă. Acțiunile lui – de militar și de apărător al limbii române și istoriei Patriei sale – ne obligă să fim și noi mai fermi, mai dîrji, mai chibzuiți în ceea ce facem, cum conducem masele populare, ce vom lăsa viitorimii. Venirea dumnealui la Chișinău constituie un bun prilej de a-i cunoaște opera scrisă. Ne aflăm într-o zonă militarizată, generatoare de stresuri continue, care sînt propagate agresiv pe aceste locuri minunate de către preținșii frați de la Răsărit. De aceea, e bine că vin în Basarabia militari de peste Prut, precum este Radu Theodoru, scriitor prolific, care a abordat în romanul istoric *Calea Robilor – Basarabia în flăcări* și soarta străbunilor noștri, ce au trăit și și-au confirmat vitejia sa în depărtatele secole ale Evului Mediu. Romanul face o legătură directă cu contemporaneitatea, demonstrînd că spiritul românesc pe pămînturile dintre Prut și Nistru este viu și are rădăcini adînci.

Prozatorul **Nicolae Rusu**, autor al romanelor *Lia*, *Totul se repetă*, *Naufra- giul*, *Al șaptelea simț*, ș.a., a mărturisit că nu a cunoscut opera literară a lui R. Theodoru, de aceea i s-a deșteptat curiozitatea să citească („pe nerăsuflăte”) romanul *Calea Robilor – Basarabia în flăcări* (cu un titlu intrigant!) și, ulterior, a

scris o recenzie despre el. N. Rusu a numit personajele principale ale romanului, timpul desfășurării acțiunilor care este a doua jumătatea a sec. al XVII-lea, adică perioada de domnie în Moldova și Țara Românească a lui Duca Vodă (o perioadă încurcată și întunecată, despre care știm prea puțin, cu toate că a fost evocată și de clasicul literaturii noastre Mihail Sadoveanu în romanul istoric *Zodia Cancerului sau Vremea Ducăi-Vodă*). Dintre numeroasele personaje a fost amintit Mihalcea Hîncu din jud. Lăpușna, răscoala din 1672, vecinii (polonezii, tătarii nohai), Miron Costin, Nicolae Milescu Spătarul, conducătorul răscoalei țărănești din Rusia Stepan Razin. Romanul are mai multe planuri, prin aceasta devine foarte captivant, deoarece autorul intersectează ingenios realitățile de atunci cu cele de azi. Există o foarte frumoasă poveste de dragoste a eroului central – căpitanul de plai tighecean Mârzea Șoimul – și grațioasa și războinică Hurrem. N. Rusu a remarcat erudiția, cunoștințele enciclopedice ale autorului privind lumea de atunci, meticulozitatea descrierii comportamentului, vieții de zi cu zi a păturilor înstărite, dar și a celor sărace. Exemple de detalii se pot cita nenumărate, cu toate acestea R. Theodoru nu a inventat nimic. Sînt descrise localitățile și împrejurimile lor pe care le cunoaștem și noi. Unii cititori vor relectura romanul pentru a sesiza noi nuanțe, alte semnificații și noi conotații. Romanul istoric *Calea Robilor...*, la care R. Theodoru a lucrat mai mulți ani, la sigur, este o operă ce îl onorează.

Dr. în economie **Vasile Șoimaru**, conf. univ. la ASEM, care îl cunoaște pe protagonistul nostru de cîțiva ani, și-a amintit de întîlnirile sale cu viteazul erou al aerului, convorbirile acestuia despre cum se pregăteau operațiile militare, cum acționau pe front comandamentul german și cele ale aliaților săi în încăierările crîncene de lângă Stalingrad, Cotul Donului și Stepa Calmucă în anii de grea cumpănă 1942-1943, dar și următorii pînă la sfîrșitul războiului.

A fost prezent la lansarea cărții și **Gheorghe Marin**, scriitor, publicist, tatăl regretatei interprete Doina Aldea-Teodorovici, la fel un înflăcărat patriot și propovăduitor al faptelor de vitejie ale străbunilor noștri și nu numai. Vorbitorul a fost mișcat de cutezanța lui R. Theodoru (ce întruchipează pe cei care au păzit hotarele Patriei în anii de restriște) de a trece Prutul și a face cunoscuți pe cititorii basarabeni cu un roman istoric destul de interesant și captivant mai ales pentru tineri. Dl Gh. Marin i-a înmănat drept recunoștință lui R. Theodoru cîteva cărți pe care le-a scos de sub tipar în ultimul timp și care îi vor aduce aminte oaspetelui nostru despre călătoria efectuată pe acele locuri care îi dăinuie în memorie de acum cîteva zeci de decenii.

Cu un avertisment s-a prezentat în fața publicului scriitorul și publicistul **Alexandru-Horațiu Frișcu**, directorul unei filiale a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Dumnealui a reiterat că războiul mondial de la mijlocul sec. XX încă nu s-a sfîrșit: azi nu se folosesc în luptă mitraliere, tancuri, avioane, ci



televiziunea, alte mijloace de informare în masă care induc în eroare populația republicii noastre.

Și dr. hab. în medicină **Aurel Dănilă** a atras atenția ascultătorilor că atât România, cât și Republica Moldova sînt infestate de comunism, de cărțile sovieticilor care au schimonosit, au strîmbat istoria noastră milenară și de abia acum populația își revine la normal, cînd apar scrieri ce redau adevărul mers al evenimentelor, precum se întîmplă în lucrările lui R. Theodoru. Poporul român a trăit permanent în calea relelor, dar el este isteț, îndemînic, are un spirit critic de observație, de aceea credem că nu va pieri, așa cum o vor unii denigratori, dar și dușmani de-ai noștri de tot soiul și dintotdeauna. Să se știe: în Basarabia sînt români și ei vor fi aici cît le-a hărăzit Dumnezeu.

Dr. în filologie **Victoria Fonari**, care a fost prezentă în fruntea unui grup de studenți de la Facultatea de Litere a Universității de Stat din Moldova, a mărturisit că această întîlnire va rămîne în memoria discipolilor ei, dar și a elevilor clasei a XII-a de la Liceul teoretic cu profil real „M. Marinciuc” din capitală, ghidați de profesoara de istorie **Victoria Scutaru**, căci ei au avut ocazia să vadă în față un adevărat maestru al cuvîntului care îmbină cu dibăcie sursele istorice cu realitatea de azi, prezentînd cititorilor precum sînt ei pînze desfășurate ale genului scriitoricesc, văzute din perspectiva mai multor unghiuri de vedere.

Poetul și publicistul **Ionel Căpiță**, tulburat nespuse de mult „pentru că a văzut un general român în carne și oase”, pe deasupra avînd atîta dragoste de conaționalii săi, a recitat poezii patriotice din creația sa, dăruindu-i lui R. Theodoru un exemplar al cărții *Dangăt de dor* cu o dedicație în stilul său inconfundabil.

A umplut atmosfera sălii în care se desfășura evenimentul melodiile *Mulți ani trăiască* și *Unire* în interpretarea duetului **Tudor Ungureanu** și **Maria Sto-**

ianov, artiști bine cunoscuți în republica noastră, dar și peste hotare. Au răsunat și alte cîntece ce alină inima românului, căci toți au fost într-un gând și o simțire cu o dragoste nețărmată față de ceea ce este sfînt pentru popor.

Ultimul a luat cuvîntul **Radu Theodoru**, care, profund emoționat, a spus că romanul său vorbește de la sine și este în consens cu toți vorbitorii care l-au onorat cu prezența lor la lansarea de la Chișinău. Apoi dumnealui și-a amintit despre luptele de rezonanță istorică de la Cornești, sat din apropierea Ungheeniului, unde au căzut cu moarte de erou mulți soldați români cînd au purces la eliberarea Basarabiei de sub ocupația sovietică. Basarabia pentru dumnealui este un pămînt sfînt, martir, iar *Ordinul Mareșalului* din 1941 rămîne a fi un ordin permanent... De asemenea, are o obligație de a ne avea în preajmă, trebuie să fim împreună, căci în unire ne este puterea de care avem nevoie atît de mult în aceste zile cînd la răsărit au început a zăngăni armele din nou. Radu Theodoru a vorbit foarte tulburător (aproape că i-au dat lacrimile), ne-a îndemnat să nu-i iertăm pe cei care disprețuiesc limba română sau spun că Mihai Eminescu nu a creat nicio operă de valoare, iar Mihai Viteazul este un aventurier etc. Trebuie să avem în față exemplul unor eroi ai neamului precum a fost Alexandru Șerbănescu, un as al aviației de vînătoare române în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, care a avut cel mai mare număr de victorii aeriene (47) din Forțele Aeriene Regale ale României.

Cu certitudine, tragem concluzia că avem nevoie de astfel de cărți pentru educația tinerei generații. Ne sînt necesare ca aerul! Ne-a procurat o plăcere deosebită această manifestare culturală, ascultîndu-l pe înaintatul în vîrstă, dar, totodată, tînăr cu duhul scriitor și general de aviație Radu Theodoru. Romanul lui istoric *Calea Robilor – Basarabia în flăcări* ne-a răscolit sufletele. Această pînză panoramică din viața Basarabiei Evului Mediu o putem compara doar cu una de talie sadoveniană. Repetăm: avem nevoie de astfel de cărți! Dar și de autori – ca Radu Theodoru!

(*BiblioPolis*. 2014, vol. 52, nr. 2)

MITURILE LUMII ANTICE ÎN RECEPTAREA UNOR SCRITORI CONTEMPORANI

În Săptămîna Patimilor, pe 16 aprilie 2014, la Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu”, a avut loc un eveniment cultural deosebit – conf. dr. în filologie Victoria Fonari de la Departamentul literatură română și teorie literară din cadrul Universității de Stat din Moldova, membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova și al Uniunii Jurnaliștilor din Moldova, a invitat admiratorii creației sale – profesori universitari, masteranzi, studenți, scriitori, jurnaliști, bibliotecari etc. –



la o incursiune în lumea miturilor. Mai concret: la lansarea volumului *Proiecții ale mitului în creația lui Victor Teleucă, Leo Butnaru și Arcadie Suceveanu* (ediție îngrijită de conf. univ. dr. Lidia Kulikovski; redactor științific și stilistic conf. dr. George Lateș, Universitatea „Danubius”, Galați; prefață de prof. univ. dr. Gheorghe I. Manolache, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu; Chișinău, 2013), care a apărut sub egida BM „B.P. Hasdeu”.

Victoria Fonari este autor a zeci de articole editate în Republica Moldova, România, Italia, Polonia, Slovacia, Ucraina, Rusia, precum și al monografiilor *Factorii intelectual și sentimental în opera lui Aureliu Busuioc* (2003) și *Hermeneutica literară* (2007). Din 2000 pînă în 2013 a publicat următoarele cărți de versuri: *Zbor în antiteză*, *Sarea pasiunii*, *Aleile de corali*, *Umbra fulgului*. Volumul *Proiecții ale mitului în creația lui Victor Teleucă, Leo Butnaru și Arcadie Suceveanu* este alcătuit din patru capitole: *Victor Teleucă. Dislocări mitice figurative*; *Leo Butnaru – crescător de perle*; *Cariatidele mitice din templul poetic al lui Arcadie Suceveanu*; *Nevermore – un punct de tangență diversificat individual de Victor Teleucă, Leo Butnaru și Arcadie Suceveanu*. Prof. univ. dr. **Gheorghe I. Manolache**, care semnează prefața la acest studiu de o specificare distinctivă, menționează: „Spre a sonda filoanele miticului, așa cum sînt ele transfigurate în opțiunea lui Victor Teleucă («lirosorul», «ucenicul lui Homer»), Leo Butnaru (un postavangardist fantezist și ironic), Arcadie Suceveanu (un parabolic tentat de «supratranscendență»), Victoria Fonari îi localizează contururile într-un cîmp literar, cu un imaginar determinat, spre a-l (re)așeza – ca formulă recuperatoare de sub tutela «manierismelor» și a clișeele tradiționaliste – între recurența experiențelor ontopoetice ale neomodernismului și emergența canonului. [...] Pericolul, peste care autoarea va trece «con brio», era acela de



a nu abuza de «farmecele» lecturii revizioniste suprainterpretînd o literatură considerată minoră și ușor decadentă, descoperind esoterisme acolo unde nu există și de a exagera importanța universalizantă a unor aluzii mitice, plauzibile, de altfel.”

Conf. univ. dr. în filologie **Ana Ghilaș**, Departamentul literatura română și teoria literaturii, Universitatea de Stat din Moldova, care s-a aflat pe post de moderator al manifestării culturale, a confirmat că lumea imaginară în care ne invită autoarea studiului *Proiecții ale mitului în creația lui Victor Teleucă, Leo Butnaru și Arcadie Suceveanu* este o viziune proprie a ei asupra poeziei celor trei poeți contemporani ai literaturii române din Basarabia, precum și cu referire la alți autori care au abordat în creațiile lor aspecte mitice. V. Fonari este un om de litere al timpului său și tratează în această lucrare relația creator-cercetător, face legătura cu opere din literatura română, dar și din cea universală. Cu siguranță, cartea va servi un imbold pentru cercetători de a desfășura alte teme similare cu privire la creația condeierilor contemporani.

Și-a evocat bucuria că este subiect al unui studiu competent poetul **Arcadie Suceveanu**, președintele Uniunii Scriitorilor din Moldova, exprimîndu-i autoarei mulțumirile pe care le merită din plin. Dumnealui a fost flatat cînd a aflat că V. Fonari s-a aplecat asupra creației sale poetice, fapt care cere efort, timp, energie, lecturi ș.a.m.d. A. Suceveanu o cunoaște pe autoarea studiului de la debutul ei literar, pe care l-a încurajat, întrezărind calități ce denotă o poetă veritabilă, cu un sentiment acut al feminității. Acum s-a convins că este o cercetătoare pasionată a fenomenului literar actual, ceea ce îi produce un sentiment de satisfacție sufletească intelectuală. În cartea care se lansează autoarea a plasat un șir de idei originale, le putem găsi oricînd justificarea cuvenită. Ce e

mitul? O povestire fabuloasă care cuprinde credințele popoarelor (antice) despre originea universului și a fenomenelor naturii, despre zei și eroi legendari etc.; prin generalizare – poveste, legendă, basm. Miturile, de la o epocă la alta, se schimbă. Se schimbă și receptarea lor (a se vedea la Marin Sorescu). Apar alte percepții ale mitului, cu explicații din punctul de vedere al modernității, al criticii noi literare, fără asta nu începe nimeni o scriere. A. Suceveanu, la fel, nu le-a preluat în mod mecanic. Meritul științific incontestabil al V. Fonari este că a interpretat sau a reinterpretat unele scrieri sau mituri în modul său inconfundabil. Autoarea dă dovadă că este o adevărată eseistă, e o revelație să citești, de exemplu, despre ghilotină. Pe deasupra V. Fonari are o sete nemaivăzută de cunoaștere, găsim în paginile cărții noțiuni aproape din toate domeniile: mitologie, istorie, hermeneutică, psihologie, filozofie, astronomie, lingvistică, informatică, artă plastică etc.

Poetul, prozatorul, eseistul și traducătorul **Leo Butnaru**, președinte al Filialei Chișinău aUSR, membru în Consiliul Uniunii Scriitorilor din România, după unele amintiri din tinerețe („tinerețea e un mit!”), a reiterat că autoarea *Proiecțiilor...* este un autor pasionat, se distinge prin interpretare personală, iar cartea corespunde tuturor exigențelor actuale de cercetare a materialului ales spre a fi oferit pentru cei care cunosc și cei care nu cunosc mitologia. E laudabil faptul că au fost descifrate niște rebusuri ale inteligenței, formulări aforistice, memorabile și, credem, vor apărea în curând alte interpretări. „Victoria Fonari – ca un adevărat regizor – ne prezintă «un spectacol» nemaipomenit al comentariilor și explicațiilor. Miturile împlinesc pe om (chiar și pe omul cu telefonul mobil!), ele sînt parte componentă a ființei noastre. Tema discutată este neordinară – ne prezintă mitul în permanentă recreare, bazîndu-se pe efectul vaselor comunicante. Avem a face cu o carte inteligentă, cu un autor dotat, care gîndește liber, posedă un stil de scriere aparte”, a spus L. Butnaru.

Prof. univ. dr. hab. **Elena Prus**, critic literar, directorul Institutului de Cercetări Filologice și Intelectuale al ULIM, a adus la cunoștința publicului cîteva definiții ale mitului, acestea fiind multiple. Fiecare mit în parte creează mitosfera sa, personalizată, deoarece se află într-un sol propice în literatură, iar V. Fonari dezvoltă scenarii mitice, are interes euristic, a arătat ceea ce apropie cei trei scriitori prin stilul de creație al fiecăruia, a indicat formula pe care o propune fiecare scriitor.

Dl **Dumitru Gabura**, master în psihologie, specialist în psihologia creației artistice, un harnic promotor al operei lui Victor Teleucă, a explicat laboratorul omului de artă în genere din perspectiva stărilor de transconștiințizare, menționînd că V. Fonari a descoperit în textul celor trei poeți contemporani lucruri care nu erau cunoscute specialiștilor în materie, darămite publicului larg. Unii critici literari spuneau că scrierile lui Victor Teleucă vor

fi înțelese peste timpuri, dar iată că s-a întâmplat că cercetătoarea noastră a spart gheața.

Tot de la definiția mitului (care a fost o formă de cunoaștere a lumii, a universului pînă la apariția filozofiei ca știință, iar ulterior și a altor științe exacte) și-a început discursul său și scriitorul **Vladimir Beșleagă**, autorul romanelor *Zbor frînt*, *Viața și moartea nefericitului Filimon sau anevoioasa cale a cunoașterii de sine*, *Nepotul* ș.a. Tema abordată de V. Fonari este foarte interesantă, care ne prezintă o viziune logică asupra celor trei generații de scriitori (Victor Teleucă s-a consumat luptînd cu regimul comunist, s-a aflat – de fapt – între ciocan și nicovală, doar spre sfîrșitul vieții ș-a manifestat deplin), e un studiu serios cu o bibliografie desfășurată. Vl. Beșleagă a susținut părerea că V. Fonari are spirit analitic, dar nu lipsesc nici elementele de subiectivizare.

Conf. dr. **Maria Șleahțișchi**, poet, critic literar, director al Departamentului cercetare și inovare al Universității de Stat din Moldova, a exprimat felicitări autoarei, că a scos la lumina tiparului o interpretare interdisciplinară, și poezilor A. Suceveanu și L. Butnaru că au devenit obiectul unui studiu literar. „Victoria Fonari ne prezintă mitul «în formatul 3D». În prezent toți fac trimitere la mituri, folosesc miturile și aceasta ne bucură. Volumul *Proiecții ale mitului în creația lui Victor Teleucă, Leo Butnaru și Arcadie Suceveanu* este o exegeză în creștere, credem că autoarea va dezvolta unele subiecte și unele teme în alte cărți”, a spus M. Șleahțișchi.

Scriitorul **Victor Prohin** s-a destăinuit că cei trei poeți enumerați pe coperta cărții sînt de valoare și i-a încolțit dorința de a deschide din nou cărțile lor de versuri. Doza de subiectivism, proprie celor care investighează arta, este evidentă, meritul acestei cărți este de a elucida noi fațete ale lecturii, de a percepe altfel poezia. Sunt autori complicați, care necesită o pregătire. Interpretarea poeziei este foarte importantă pentru a o înțelege, a o percepe, a o face vie.

Victoriei Fonari nu i-a rămas decît să mulțumească celor care au contribuit la apariția acestei noutăți editoriale de folos studenților, masteranzilor, dar și profesorilor, și iubitorilor de poezie. Ea a menționat că zborul cărții spre cititori începe abia acum. Ideea cărții a fost materializată, proiectarea mitului pe schelele poeziei lui V. Teleucă, L. Butnaru, A. Suceveanu i-a fost sugerată de către revista spaniolă de cercetare mitocritică *Amaltheea*, o investigare cu aceleași instrumente o realizează și revista franceză *Fabula*. Interpretarea continuă să trăiască mediind dialogul dintre cititor și textul artistic, oferind noi racursuri metaforei, simbolurilor și mitului.

(*BiblioPolis*. 2014, vol. 52, nr. 2)

PROFESIA DE BIBLIOTECAR MERITĂ MAI MULTĂ ATENȚIE

Ziua bibliotecarului în Republica Moldova se sărbătorește pe 23 aprilie începînd cu anul 2010, iar în România începînd din 2005. Trebuie să menționăm că această zi coincide cu Ziua mondială a cărții și a dreptului de autor, decretată de UNESCO în 1995, iar în unele țări este și sărbătoarea creștină Ziua Sfîntului Mare Mucenic Gheorghe – purtătorul de biruință.

La originea sărbătorii profesionale a bibliotecarilor se află obiceiul oferirii în dar a cărților, practicat după 1616, anul trecerii la cele veșnice a clasicilor literaturii universale William Shakespeare și Miguel de Cervantes. În Spania, de exemplu, pe 23 aprilie, sînt premiați cei mai buni autori de carte în limba spaniolă, atît din țară, cît și din lume. De-a lungul timpului, printre laureați ai acestui premiu s-au numărat: Jorge Luis Borges, Octavio Paz, Ernesto Sábato, Carlos Fuentes, Augusto Roa Bastos, Mario Varga Llosa, José Emilio Pacheco, José Manuel Caballero Bonald ș.a.

Conform remarcii renumitului bibliotecar și bibliograf american Melvil Dewey, bibliotecarul a trecut de la poziția de „șoarece de bibliotecă” la cea de „educator în sensul cel mai nobil al termenului”. Factor de educație complementară, nonformală – acesta ar fi rostul slujbașului din biblioteca publică contemporană.

Prin noblețea și frumusețea profesiei sale, bibliotecarii din republica noastră aduc în prim-planul vieții culturale cărți, oameni și evenimente. În anul curent sărbătorirea Zilei bibliotecarului a avut loc la Teatrul Național „Mihai Eminescu”. Intrarea la eveniment a fost liberă, deschisă pentru întreaga comunitate. Cu un mesaj de felicitare, cu ocazia sărbătorii, s-a adresat către toți bibliotecarii din țară dna **Mariana Harjevschi**, președintele Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova, care a adus la cunoștința celor prezenți rezultatele muncii de un an și a schițat sarcinile ce ne revin de a fi îndeplinite în anul curent, dar și în perspectivă.

În cadrul evenimentului festiv dl **Gheorghe Postică**, viceministru al culturii, în fața sălii arhiplină de reprezentanți ai bibliotecilor de diferit rang, exprimîndu-și stima și aprecierea pe care o merită aceștia, a menționat că biblioteca în zilele de azi reprezintă o componentă esențială a societății, iar cartea este elementul fundamental al umanității și patrimoniul spiritual prin care se transmite din generație în generație cultura, valorile și tradițiile poporului nostru. Rolul de coeziune socială pe care îl au bibliotecile ca centre culturale multifuncționale este tot mai evident în ultima perioadă, iar importanța implementării standardelor și politicilor cu privire la asigurarea serviciilor de calitate în biblioteci și asigurarea unui sistem de servicii moderne, accesibile și



adaptate necesităților comunității devine o prioritate asumată pe deplin de toți conducătorii care se află la guvernare.

Într-o atmosferă solemnă, Gh. Postică a înmînat diplome de excelență pentru bibliotecari din partea Guvernului Republicii Moldova și Ministerului Culturii.

Diplome acordate de Guvernul RM (sub semnătura dlui **Iurie Leancă**, prim-ministru) au primit:

Claudia Balaban, director general, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”;

Elena Butucel, prim-direktor adjunct, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”;

Cristina Caterev, director interimar, Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei;

Tatiana Coșeriu, director adjunct, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”;

Silvia Ghinculov, dr. în economie, conf. univ., director, Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice din Moldova;

Elena Stratan, șef, Serviciul cercetare și asistență de specialitate, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo”, Bălți;

Olesia Zabiaco, șef, Serviciul primirea și înregistrarea documentelor, Camera Națională a Cărții.

Diplome acordate de Ministerul Culturii (sub semnătura dnei **Monica Babuc**, ministru) au primit:

Elena Boțan-Găină, șef, Secția completare și evidență, Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei;

Lolita Caneev, șef, Serviciul mediateca, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”;



Igor Cereteu, dr. în istorie, bibliograf, Secția cercetări bibliologice, Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei;

Eugenia Coșeru, șef oficiu, Biblioteca Raională „Mihail Sadoveanu”, Soroca;

Lilia Gore, șef, Biblioteca Colegiului Politehnic, Chișinău;

Ala Lăsâi, bibliotecar principal, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo”, Bălți;

Tatiana Marițoi, bibliograf, Serviciul arhiva depozitul legal, Camera Națională a Cărții;

Vasilisa Nechiforeac, șef serviciu, Biblioteca Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău;

Lucica Nistreanu, specialist principal, Secția lectură publică și comunicarea colecțiilor, Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică;

Galina Sacaliuc, director, Biblioteca Publică Orășenească, Râșcani;

Claudia Șatravca, director, Filiala „Târgu-Mureș”, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”;

Claudia Tricolici, bibliotecar principal, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”;

Zinaida Ursu, șef, Serviciul activitate cu copiii de 11-16 ani, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”.

Diplome acordate de Ministerul Educației (sub semnătura dnei **Maia Sandu**, ministru) au primit:

Ana Brăiescu, bibliotecar principal, Secția comunicarea și organizarea colecțiilor, Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei;

Elena Caldare, director, Filiala „Alba Iulia”, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”;

Natalia Cheradi, director adjunct, Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice din Moldova;

Silvia Ciubrei, director adjunct, Biblioteca Științifică Medicală a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”;

Renata Cozonac, șef, Serviciul numerotarea internațională a publicațiilor, Camera Națională a Cărții;

Silvia Gorceag, șef, Oficiul informarea bibliografică, Biblioteca Tehnico-Științifică a Universității Tehnice din Moldova;

Ludmila Guzgan, șef, Biblioteca „Ion Creangă”, Chișinău;

Elena Harconița, director, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alecu Russo”, Bălți;

Maria Harea, șef, Secția asistență de specialitate, cooperare și coordonare, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”;

Larisa Jeinova, specialist principal, Biblioteca Colegiului Național de Comerț al ASEM;

Liuba Ciobanu, director, Filiala „Ovidius”, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”;

Viorica Lupu, director adjunct, Biblioteca Republicană Științifică Agricolă a UASM;

Ana Nagherneac, șef serviciu, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alecu Russo”, Bălți;

Ludmila Olarița, specialist coordonator, metodist, Direcția cultură, Anenii Noi;

Zinaida Slutu, șef, Biblioteca Liceului Teoretic „Spiru Haret”, Chișinău;

Zinaida Stratan, director, Biblioteca Tehnico-Științifică a Universității Tehnice din Moldova;

Elena Țurcan, șef oficiu, Departamentul Informațional Biblioteconomic al ULIM.

Au fost acordate și diplome ale Ministerului Agriculturii (sub semnătura dlui **Vasile Bumacov**, ministru) pentru:

Alexandra Caraiman, șef, Departamentul organizarea și comunicarea colecțiilor, Biblioteca Republicană Științifică Agricolă a UASM;

Tamara Tetelea, șef, Biblioteca Colegiului Tehnic-Agricol, Soroca.

A urmat înmînarea, de către **Mariana Harjevschi**, președinte al Asociației Bibliotecarilor din RM, a diplomelor și premiilor pentru concursurile naționale *Cele mai reușite lucrări în domeniul biblioteconomiei și științelor informării din anul 2013* și *Cel mai bun bibliotecar al anului 2013*.

Concursul național *Cele mai reușite lucrări în domeniul biblioteconomiei și științelor informării din anul 2013* a fost jurizat de o comisie în componența căreia au intrat: Renata Cozonac – președinte; Valentina Chitoroagă, Ludmila

Corghenci, Gheorghe Erizanu, Ecaterina Scherlet – membri. Premiile au fost repartizate după cum urmează:

• **Biblioteconomie și știința informării**

Premiul I

Faina Tlehuci – 90 de ani de la naștere, colloquia bibliothecarius = Faina Tlehuci – 90 years old: colloquia bibliothecarius, 23 febr. 2013 / col. red.: Elena Harconița, Lina Mihaluța, Elena Stratan ; coord.: Elena Harconița. – Bălți : Biblioteca Științifică a Universității de Stat „A. Russo”, 2013. – 204 p. : fig., fot., tab. Antetit.: Bibl. Șt. a Univ. de Stat „Alec Russo” din Bălți. – Texte : lb. română, engl., rusă. – Rez.: lb. engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. ISBN 978-9975-931-89-2.

Premiul II

Rață, Valeriu. *Biblioteca Municipală: portret din profil cultural : (cronici, consemnări și recenzii)* / ed. îngrijită de Lidia Kulikovski ; fot.: Vasile Șoimaru ; Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”. – Chișinău : S. n., 2013 (Tipogr. „Foxtrot”). – 260 p. : fot. Referințe bibliogr. în text și subsol. ISBN 978-9975-120-13-5.

Premiul III

Index alfabetic : [pe subiecte] : la Clasificarea Zecimală Universală : (agricultură și domenii adiacente) / Univ. Agrară de Stat din Moldova, Bibl. Rep. Șt. Agricolă ; alcăt.: Natalia Gula ; resp. ed.: Ludmila Costin. – Chișinău : [UASM], 2013. – 97 p. ISBN 978-9975-64-253-8.

• **Lucrări bibliografice. Bibliografii**

Premiul I

Revista „BiblioPolis”. Bibliografie (2002-2012) / Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. – Ediție specială a revistei *BiblioPolis*. – 2012. – Nr 5. – 310 p. ISSN 1811-900X.

Premiul II

Bibliotecile publice din raionul Orhei în presă : Bibliografie / Bibl. Publică Raională „Alexandru Donici”, Orhei ; alcăt.: Elena Crudu, Elena Turcin. – Chișinău : [Grafema Libris], 2013. – 108 p. : fot., tab. ISBN 978-9975-52-135-2.

Șpac, Ion. *Revista „Din trecutul nostru” (1933-1939) : cercetări bibliogr. și informative* / coord. șt.: Aurelia Hanganu ; red. bibliogr.: Diana Rotaru ; Acad. de Științe a Moldovei, Bibl. Șt. Centrală „Andrei Lupan”. – Chișinău : Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan”, 2013 [Tipogr. „Foxtrot”]. – 215 p. ISBN 978-9975-120-16-6.

Premiul III

Publicații ale colaboratorilor Institutului de Fitotehnie „Porumbeni” (1974-2011) : Bibliografie / Inst. de Fitotehnie „Porumbeni”, Bibl. Rep. Șt. Agricolă

a UASM ; alcăt.: Parascovia Vereșceac ; red. bibliogr.: Viorica Lupu, Iulia Tă-tărescu ; resp. de ed.: Vasile Pojoga. – Chișinău : UASM, 2013 (Tipogr. „Print-Caro”). – 127 p. ISBN 978-9975-64-255-2.

• **Lucrări bibliografice. Biobibliografii**

Premiul II

Mihail Munteanu : Biobibliografie / Acad. de Muz., Teatru și Arte Plastice, Biblioteca ; alcăt.: Vasilisa Nechiforeac, Svetlana Teodor, Irina Scorpan ; coord.: Rodica Avasiloaie ; red. bibliogr.: Svetlana Teodor ; contribuții bibliogr.: Matvei Brașovean [et al.]. – Chișinău : AMTAP, 2013 [Tipogr. „Primex Com”]. – 175 p. : fot., fot. color. Texte : lb. română, rusă. – Referințe bibliogr. în subsol. ISBN 978-9975-9886-5-0.

Eugen Mamot : Biobibliografie / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă” ; alcăt.: Sabina Dodul ; ed. îngrijită de Claudia Balaban. – Chișinău : S. n., 2013 (Tipogr. „Grafema Libris”). – 159 p. : fot. ISBN 978-9975-52-159-8.

Premiul III

Ilie Botez : Biobibliografie / Elena Plăcintă ; ed. îngrijită de Zinaida Stratan ; red. bibliogr.: Valentina Chitoroagă ; Univ. Tehn. a Moldovei, Biblioteca. – Chișinău : Tehnica-UTM, 2013. – 175 p. : fot. – (Personalități universitare în știință și tehnică). ISBN 978-9975-45-265-6.

• **Lucrări în alte domenii**

Premiul I

Colesnic, Iurie. *Chișinăul din inima noastră* / text, foto: Iurie Colesnic ; cop.: Brândușa Kolesnik ; Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”. – Chișinău : S. n., 2013 (Tipogr. „Foxtrot”). – 636 p. : fig., fot., tab. Bibliogr.: p. 629-630. ISBN 978-9975-120-17-3 (în cop. tare).

Premiul II

Petru Cărare – scriitor nonconformist : (exegeze literare) / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”, Filiala „Onisifor Ghibu” ; concepție, elab., antologare de Vitalie Răileanu ; coord.: Lidia Kulikovski ; bibliogr.: Margareta Cebotari. – Chișinău : S. n., 2013 (Tipogr. „Foxtrot”). – 238 p. : fot. ISBN 978-9975-120-20-3.

Premiul III

Pavel Balmuș sau Forța inepuizabilă a unui intelectual : (exegeze literare completate de o biobibliografie) / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”, Filiala „Onisifor Ghibu” ; concepție, elab., antologare: Vitalie Răileanu ; bibliogr.: Margareta Cebotari ; coord.: Lidia Kulikovski. – Chișinău : [Grafema Libris], 2013. – 225 p. : fot. ISBN 978-9975-52-145-1.

• Debut

Publicații ale colaboratorilor Institutului de Fitotehnie „Porumbeni” (1974-2011) : Bibliografie / Inst. de Fitotehnie „Porumbeni”, Bibl. Rep. Șt. Agricolă a UASM ; alcăt.: Parascovia Vereșceac ; red. bibliogr.: Viorica Lupu, Iulia Tă-tărescu ; resp. de ed.: Vasile Pojoga. – Chișinău : UASM, 2013 (Tipogr. „Print-Caro”). – 127 p. ISBN 978-9975-64-255-2.

* * *

Concursul național *Cel mai bun bibliotecar al anului 2013*, conform proceselor-verbale ale fiecărei comisii a ABRM, formate conform tipurilor de biblioteci, a finalizat cu următoarele rezultate:

• Biblioteci naționale (inclusiv Camera Națională a Cărții)

Sabina Dodul, Biblioteca Națională pentru Copii „I. Creangă”;
Tatiana Marițoi, Camera Națională a Cărții.

• Biblioteci universitare și specializate

Ala Lăsâi, Biblioteca Științifică a US „A. Russo”, Bălți;
Elena Migunova, BRTS;
Elena Țurcan, DIB ULIM;
Nona Șoroc, Biblioteca Științifică a USMF „N. Testemițanu”;
Silvia Habașescu, Biblioteca Științifică a ASEM;
Ludmila Covalschi, Biblioteca Științifică a USMF „N. Testemițanu”.

• Biblioteci de colegii și școlare

Vera Andreeva, Liceul Teoretic „Acad. C. Sibirschi”.

• Biblioteci publice municipale și raionale

Margareta Cebotari, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”;
Aliona Manciu, BPR „D. Cantemir”, Ungheni.

• Biblioteci publice comunale și sătești

Iulia Iachimovschi, s. Frăsinești, Ungheni.

* * *

Având susținerea Ministerului Culturii, ABRM a asigurat prezentarea în scenă a uneia dintre cele mai populare și longevive piese din dramaturgia românească – *Take, Ianke și Cadâr* de Victor Ion Popa, în regia lui Vitalie Rusu, Artist al Poporului. Cei prezenți în sala Teatrului Național „Mihai Eminescu” au avut ocazia să privească un spectacol cu umor irezistibil despre trei bătrâni puși mereu pe șotii, doi tineri îndrăgostiți, multe mofturi de mahala în toată splendoarea lor, dar și despre toleranță, prietenie, compasiune.

Concluzionînd, putem spune că pe 23 aprilie 2014 a fost o oportunitate pentru întreaga societate de a aprecia la justa valoare rolul cărții, a bibliotecii și, mai cu seamă, a bibliotecarului, ca temelie a culturii, educației, comunicării în societatea contemporană. Bibliotecile în secolul XXI devin tot mai mult o condiție a progresului, iar bibliotecarii își onorează cu devotament, cu multă conștiinciozitate, onestitate și responsabilitate nobila misiune – moștenirea științifică, artistică și culturală a societății este transmisă de la o generație la alta. Mersul înainte, integrarea noastră în structurile europene în prezent depinde întru totul de cunoașterea informațiilor, iar diriguitori ai acesteia sînt, fără doar și poate, bibliotecile, adică, mai concret, bibliotecarii.

Cunoaștem faptul că bibliotecarii în Republica Moldova se confruntă cu multe dificultăți materiale și spirituale: bibliotecile trebuie completate cu fonduri noi de carte, avem nevoie de clădiri moderne, guvernul trebuie să revină la problema salarizării angajaților din aceste instituții culturale etc. Dar nu negăm nici faptul că o bună parte de bibliotecari, sub aspectul profesionalismului, sînt la un nivel ridicat de performanță, iar unele biblioteci, printre care se numără și Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, fac dovada unei evoluții în ascensiune, devenind instituții fruntașe la un șir de indicatori de randament. Bibliotecarii noștri sînt devotați profesiei sale pe care au ales-o pe o viață, ei învață încontinuu, se dăruiesc cu prisosință comunității. Pentru aceasta se cuvine să îi celebrăm, să îi respectăm și să stăruim mai mult în evocarea muncilor intelectuale.

Ne exprimăm speranța că bibliotecile, în ciuda tuturor greutăților, își vor amplifica funcțiile și rolul de păstrătoare ale cunoștințelor acumulate de-a lungul secolelor, de călăuze în universul științelor și artelor, de laborator pentru creație, cercetare și permanentă inovație, precum și de instrument educațional al generațiilor viitoare de cetățeni destoinici ai Patriei.

Odată cu evoluția noilor tehnologii informaționale, noua societate informațională reprezintă în sine o provocare pentru bibliotecari, care depun eforturi substanțiale pentru a răspunde corespunzător cerințelor comunității și a oferi acces tot mai larg la informație. Bibliotecarii au dat dovadă întotdeauna de profesionalism, dorință și flexibilitate în racordarea la schimbările din societate și la cerințele tot mai avansate și diverse ale acesteia, fapt ce dovedește că profesia de bibliotecar este una dintre cele mai nobile activități sociale.

(*BiblioPolis*. 2014, vol. 52, nr. 2)

DE LA TEXT LA HYPERTEXT ÎN 280 DE PAGINI

Pentru mulți colaboratori ai Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” ziua de 25 aprilie 2014 a avut o semnificație deosebită: la Biblioteca Centrală s-a lansat o carte așteptată de bibliotecari, dar și de un șir de alți specialiști în domeniul infodocumentar – *Dincolo de text: hypertextul* (Editura „Arc”, Chișinău, 2014) de Elena Ungureanu, dr. în filologie. Cartea abordează o tematică pluridisciplinară a științelor umaniste: filologie, lingvistică, literatură, dar mai ales intersecția acestora cu tehnologia informației. În cele 280 de pagini ale volumului autoarea – cercetător la Institutul de Filologie și la Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale ale Academiei de Științe a Moldovei – a analizat textul ca atare în evoluția lui: în formatul de tipar și trecerea acestuia în formatul electronic. Astfel, tocmai a apărut prilejul de a se vorbi despre ceea ce constituie o carte sau un document scris – materia de bază cu care au a face în activitatea lor zilnică bibliotecarii.

Volumul *Dincolo de text: hypertextul* este alcătuit din trei capitole: I. *Textul* (*Textul ca semn. Textul ca limbaj; Textul poetic ca limbaj absolut; Textul și -textele*); II. *Intertextul* (*Textul ca intertext; Discursul repetat vs discursul liber; Intertextul și intertextele*); III. *Hypertextul* (*Textul într-o nouă eră – digital; (Inter)net-lingvistica; Hypertextul și hypertextele*). Lucrarea este completată de câteva studii de caz și de o bibliografie consistentă. În *Cuvînt-înainte sau Antetext* Elena Ungureanu a ținut să menționeze: „Datorită internetului, umanitatea asistă la o mutație radicală a paradigmei *lectură și scriitură*. E-mailurile, blogurile, chaturile, rețelele de socializare, mesageria instantanee, camerele de discuții etc. înlocuiesc formele tradiționale de transmitere a mesajelor; comentariile postate de către internauți (utilizatori de net) în continuarea textelor online fac din ele un fenomen nu doar informativ, ci și interactiv, dinamic, «lichid» și vizibil. Sîntem, citim, viețuim într-un păienjeniș sau într-o țesătură hypermodernă, în care fire invizibile din rețeaua internetului leagă textul individual de textele tuturor vorbitorilor lumii. Textul electronic – ca obiect de studiu al științelor umane – reclamă instituirea unor discipline noi, cu metodologii, tehnici și instrumente de cercetare adecvate, ce se află, deocamdată, în faza de elaborare. Limbajul, intrat de câteva decenii într-un spațiu – cel electronic (digital) – tinde să devină tot mai mult limbaj virtual, marcat de caracteristici distincte de cele ale limbajului natural. «Virtual» e un termen ce reclamă el însuși redefinire. [...] Prin prezenta investigație, ne propunem să analizăm triada conceptuală **text-intertext-hypertext**, cu aplicare pe texte românești, antrenînd în acest scop atât concepte ale științelor umaniste [alteritatea, creativitatea, productivitatea, semnificarea continuă, originaritatea, dialogismul, relația cititor-autor, relația limbaj poetic – limbaj nonpoetic (teoria literară),



discursul repetat (frazologia și discursologia), textul ca fenomen al culturii (culturologia), grafemul (gramatologia și gramatologia), iconicitatea (artele vizuale) etc.], cât și concepte noi, în special, ale informaticii și tehnologiilor informaționale, pe care le revendică noile tipuri de comunicare, de exemplu, globalizarea, interactivitatea, nonlinearitatea, multimedialitatea, descentralizarea, fluiditatea, anonimitatea, granularitatea, hypertextul, hyperlinkul etc.”

Anume acest fapt („că lucrarea parcă a fost scrisă pentru bibliotecari”) l-a și subliniat în mesajul adresat audienței – scriitori, jurnaliști, bibliotecari, oameni de știință și de cultură, studenți etc. – dna **Mariana Harjevschi**, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, moderatorul manifestării culturale. Bibliotecarul a fost dintotdeauna aliatul cercetătorului din orice domeniu. Cum toți cercetătorii lucrează cu texte, această carte e un adevărat ghid nu doar pentru specialiștii din domeniul umanităților. „De această temă, noi, bibliotecarii, sîntem legați prin multiple fire (de la cărți pînă la rețelele electronice), care determină comunicarea în societatea actuală. De fiecare dată sîntem nevoiți să ne oprim atenția asupra textului, să purtăm discuții în jurul lui, să-l modificăm, să-l transmitem solicitanților, să realizăm multe alte operații”, a spus Mariana Harjevschi, îndemnînd pe cei prezenți să-și expună opiniile vizavi de cartea lansată.

Conf. univ. dr. **Lidia Kulikovski** a menționat că, de fapt, onorăm un autor inteligent și ingenios și o carte necesară unui public larg de cititori. „De ce mi-a plăcut această carte? Pentru că descrie ceea ce face bibliotecarul dintotdeauna. Textul și cartea sînt analizate prin prisma zilei de azi. Nu ne paște pericolul că vor dispărea în curînd aceste două componente ale omului intelectual. Dimpotrivă, ne vor ajuta să viețuim, în ciuda faptului că s-a declanșat o adevărată «nebie virtuală». Citatele sînt convingătoare (dacă ne referim la cele ale oamenilor de știință), am întîlnit în paginile cărții și opiniile a numeroși autori necunoscuți încă mie. Elena Ungureanu a făcut o muncă enormă: a descris,



aranjându-le într-o adevărată rețea, peste 60 de noțiuni cu privire la diverse forme de text (*antitext, context, cybertext, e-text, hypertext, intertext, intratext, macrotext, megatext, microtext, nanotext, paratext, pseudotext, supratext, tele-text, wikitext* etc.), iar prin aceasta limpezește noțiunile, care deseori sînt tratate în mod diferit. Noi trebuie să fim alfabetizați, deoarece dorim să avem o bibliotecă digitală, iar exemplele cu care manipulează autoarea ne sînt de ajutor. Ea parcă s-a jucat cu textul, a scos la rampă un subiect destul de dificil, dînd dovadă că este o cercetătoare curajoasă. Cu certitudine, avem a face cu un partizan al culturii naționale de o educație informațională de calitate. Avem în față o carte academică de anvergură, scrisă cu un stil estetic deosebit, executată din punct de vedere poligrafic excelent”, a relatat Lidia Kulikovski, fiind convinsă că timpul face să se schimbe și scrisul, și cartea, și atitudinea.

De aceeași părere – că citatele au fost selectate reușit – a fost și dna conf. univ. **Nelly Țurcan**, dr. hab. în sociologie, de la Universitatea de Stat din Moldova. Elena Ungureanu este un om al inovației: a avut îndrăzneala să ne spună (curiozitatea este caracteristică omului!) ce se află după text. Desigur, este tot text, dar unul tehnologizat de mașină și mînuit de autor. *Dincolo de text: hypertextul* este o carte care pune și unele semne de întrebare, mai ales dacă luăm în seamă că internetul este un Turn Babel.

Conf. univ. dr. **Maria Pilchin**, de la Universitatea de Stat din Moldova, a susținut întru totul cele spuse de antevorbitori, mai ales că temele abordate de Elena Ungureanu sînt în tangență cu preocupările dumneaei de cercetător. Internetul este un loc important pentru o bibliotecă, autoarea nu s-a limitat la studiile în general cunoscute, ci a mers pe urmele unor autori mai puțin cunoscuți și a reușit să ne prezinte o carte de sinteză, o lucrare care trebuie oferită studenților. Desigur, după spusele lui Jorge Luis Borges, e imposibil ca orice carte să fie perfectă, multe întrebări rămân în continuare, dar, în linii generale, cartea are un limbaj coerent, ordonat și este foarte necesară pentru informații

vizînd numeroase aspecte legate de text și de perspectivele acestuia. E una dintre puținele cărți de la noi din republică ce merită toată atenția unui spectru larg de cititori.

O reflectare perfectă, polifonică a textului a fost percepută, în volumul pus în discuție, de către scriitorul **Vlad Pohilă**. Dînsul a relatat că internetul, chiar de la crearea lui, este o expresie a libertății și în această rețea poți găsi atît informații trebuincioase, apreciable, valoroase, pozitive în general, cît și din cele de proastă calitate, neverificate, dubioase. „Cu timpul, a continuat Vlad Pohilă, credem că se va reveni la normalitate, dar nu prin impunerea unor limite sau extreme. Cu părere de rău, internetul a marginalizat



corespondența prin «scrisori de hîrtie» de altădată dintre persoane; libertatea declanșată pe rețele a făcut să se scrie cum vrea, cum îi vine în cap individului, în general, nu se mai respectă riguros normele gramaticale, iar deseori nici cele de etică. Un adept al scrierii corecte oriunde și în orice condiții a fost lingvistul și omul politic George Pruteanu, de la care trebuie să luăm exemplul în vederea promovării limbii române, a exprimării și scrierii corecte în orice împrejurare. Susțin întru totul această atitudine grijulie față de patrimoniul cultural al poporului român. Lucrarea Elenei Ungureanu este o abordare pluridimensională a temei ce ia în dezbatere textul ca atare, o odă cuvîntului și o simfonie a textului. M-au impresionat mult citatele, de regulă – convingătoare, și bibliografia bogată plasată la finele cărții. Ar fi fost bine să fie și un indice tematic (despre care autoarea a menționat că îl are elaborat!). În general, materialul cărții este aranjat în manieră franceză, adică este bine organizat. Această lucrare poate fi considerată «unică în felul ei», ea atrage atenția specialiștilor din diferite domenii, deci, s-a făcut un lucru frumos care va continua să existe mult timp.”

Dr. în filologie **Maria Cosniceanu**, cercetător științific coordonator la Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei, colega protagonistei noastre, a fost încîntată de opiniile exprimate anterior, confirmând că autoarea volumului *Dincolo de text: hypertextul* este o fire admirabilă, ingenioasă, curajoasă, execută totul cu măsură și cu bun-simț, acceptă metode noi de cercetare, totul face cu și din plăcere, inclusiv cercetarea. Lucrarea este importantă pentru viitorul cercetătoarei, care poate servi drept bază a unei teze de doctor habilitat. Calea aleasă nu e deloc ușoară, dar dacă Elena Ungureanu va persevera, cu siguranță va izbuti să-și vadă visul realizat.

Dna dr. în filologie **Viorica Molea**, Universitatea de Stat din Moldova, a reiterat că lucrarea respectivă trebuie promovată pe toate căile, fiindcă dezvăluie aspecte pe care mulți dintre noi le știm doar pe dibuite. Hypertextul este o expresie a globalizării, deci un domeniu nou de cercetare pentru umanitari, căci pentru cei din științele exacte de mult timp nu mai constituie o noutate. Autoarea merită toată lauda că... a cuprins necuprinsul.

Dr. **Elena Ungureanu**, în cuvîntul de încheiere, s-a destăinuit că a avut noroc în trecut de mulți îndrumători, care au format-o ca specialist în domeniul lingvisticii. Primul text de care a luat cunoștință în copilărie a fost o *Carte de rugăciuni*, generozitatea ideilor căreia, iată, o vede fructificată peste ani, în Cartea Cărilor (Biblia) în format online – descrisă într-unul din capitolele lucrării. În volumul dedicat textului și hypertextului și-au găsit reflectare, câte puțin, toate preocupările sale științifice: gramatică, pragmatică, lexicologie și lexicografie, poetică, stilistică, comunicare online, bibliometrie și scientometrie, hypertextul ca obiect de studiu al științelor limbajului și literaturii.

Cu un deosebit interes cei prezenți în sală au ascultat prelegerile *Rugăciunea „Tatăl nostru” din Biblia în format hypertextual* și *La început a fost... Biblioteca*. Protagonista a expus coșuri cu ouă... textuale (era în Săptămîna Luminată), postere *TEXTUL – interTEXTUL – hyperTEXTUL*, a donat semne de carte handmade.

Ne exprimăm speranța că volumul lansat *Dincolo de text: hypertextul* de dr. Elena Ungureanu să ajungă în vizorul tuturor celor care se interesează de problema textului în formatul tradițional, tipărit pe hîrtie, dar și a celui din rețeaua internetului, care își are propria înfățișare și care își croiește propriul drum în viața noastră tumultuoasă, constituind o nouă revoluție în gândirea și inteligența umană. O felicităm pe autoare pentru această reușită, dorindu-i noi realizări în domeniul pe care l-a îmbrățișat, credem, pentru totdeauna și în care se impune atît de frumos.

(*BiblioPolis*. 2014, vol. 52, nr. 2)

DEMERS OBȘTESC PENTRU REVENIREA LUI PAUL GOMA ACASĂ

Pe 9 iulie 2014 Biblioteca Centrală „B.P. Hasdeu” a găzduit dezbaterile publice privind personalitatea lui Paul Goma, scriitor de vază, publicist și militant anticomunist. Evenimentul cultural, organizat în parteneriat cu Grupul de inițiativă „O casă pentru Paul Goma”, a fost moderat de **Vlad Pohilă**, scriitor, redactor-șef al revistei de biblioteconomie, științe ale informării și de cultură *BiblioPolis*. Dînd startul discuțiilor, Vl. Pohilă a menționat că în sală asistă



invitați din Republica Moldova și România, care vor face „o recenzie colectivă” operelor artistice și publicistice ale celui mai însemnat disident din Basarabia (dar și din România!) în contextul reluării de către Uniunea Scriitorilor din Moldova a campaniei de colectare a fondurilor în vederea achiziționării unei locuințe pentru marele scriitor, care s-a născut la 2 octombrie 1935 în satul Mana, comuna Vatici, județul Orhei (atunci în cadrul României Mari). Tata a fost deportat în 1941 în Siberia. În 1944 se refugiază împreună cu mama în România (s. Buia, pe Tîrnava Mare, Transilvania).

Paul Goma din tinerețe protesta împotriva sistemului social-politic totalitar. După înfrîngerea insurecției maghiare de către trupele sovietice în 1956, în semn de protest, predă carnetul de membru al UTC. În 1957 a fost condamnat la doi ani de muncă corecțională (la Jilava și Gherla), ulterior a fost trimis cu domiciliu forțat în Bărăgan, unde a rămas pînă în 1964. În 1968, P. Goma, entuziasmat de atitudinea curajoasă de opozant a lui N. Ceaușescu față de invadarea Cehoslovaciei de către URSS și aliații ei, intră în rîndurile PCR, dar în 1971 este exclus, pentru că a publicat în RFG un roman interzis de cenzura din țară. În 1977, Paul Goma a fost exclus din Uniunea Scriitorilor. Tot în acest an, lui, soției și fiului, le-a fost retrasă cetățenia română și au fost expulzați în Franța, ca apatrizi. Premii și distincții: Chevalier dans l'ordre des Arts et des Lettres (Franța, 1986), Premiul pentru proză (Uniunea Scriitorilor din Moldova, 1992), Premiul pentru proză (Uniunea Scriitorilor din România, 1992), membru de onoare al Academiei de Științe a Moldovei (2010).

Cele mai importante scrieri literare ale distinsului nostru conațional sînt: *Cînd tace toba* (povestire, 1966); *Ostinato* (roman, 1971); *Ușa noastră cea de toate zilele* (roman, 1972); *În cerc* (roman, 1977); *Culoarea curcubeului* (1979); *Patimile după Pitești* (roman, 1981); *Soldatul cîinelui* (roman, 1985); *Bonifacia* (roman, 1986); *Din calidor. O copilărie basarabeană* (roman, 1987); *Gherla* (monolog dialogat, 1990); *Arta refugii* (roman, 1990); *Sabina* (roman, 1991); *Justa* (roman, 1995); *Garda inversă* (1997); *Basarabia* (roman, 2002); *Infarct* (roman, 2008) ș.a. Dintre scrierile genului publicistic și documentar amintim: *Scrisuri* (1972-1998); *Scrisori întredeschise. Singur împotriva lor* (1995); *Jurnale* (1997-2004); *Săptămîna roșie: 28 iunie – 3 iulie 1940 sau Basarabia și evreii* (eseu istoric, 2002) ș.a.



Fiind în prezent stabilit la Paris, Franța, dar avînd deja cetățenia Republicii Moldova, Paul Goma dorește să se întoarcă acasă, să-și vadă din nou sărmana Basarabie pe care a fost nevoit s-o părăsească în anul 1944 și pe care o poartă mereu în suflet. E salutar gestul comunității scriitoricești de la noi de a urgenta revederea noastră cu Paul Goma, aici, la baștina lui, pe care distinsul literat și disident nu a încetat nicio clipă să o iubească. Toată lumea de bună-credință dorește să-l vadă cît mai repede reîntors.

VI. Pohilă a spus că avem prea puține modele de oameni curajoși și onești de talia lui Paul Goma, tocmai el ne oferă un exemplu demn de urmat. Ne va fi mult mai ușor dacă îl vom avea aproape, în preajmă, revenit definitiv la casa lui. Din păcate, lucrurile se mișcă greu, pînă în ziua de azi nu s-a reușit să i se procure un apartament, în care scriitorul să-și găsească alinarea și pacea sufletească la cei aproape 80 de ani. O cauză a acestei stări ar fi că P. Goma este „apăsător de talent”, iar alții (inclusiv cei de care depinde rezolvarea problemei) sînt roși de invidie. Nu i se iartă lui P. Goma nici „delictul” de a fi scris eseul documentar *Săptămîna roșie...*, în care sînt incluse dezvăluiri șocante, despre care se preferă a se tăcea. Sperăm să vină și ziua cînd ilustrul nostru consîngean va fi agreat și de oamenii politici sau de cultură contaminați de aceste vicii.

Revista noastră, *BiblioPolis*, a găzduit mai multe materiale despre P. Goma. Unul dintre acestea este inserat în nr. 4 (vol. 50) din anul trecut. Discuțiile de azi vor crea o imagine mai clară despre scriitor, vom afla poate informații pe care nu le-am știut. Paul Goma merită mai multă atenție din partea societății civile și a guvernanților. Trebuie să spunem și despre fățărnicia unor politici-

eni, care în văzul tuturor se implică să ajute, iar pe ascuns pun piedici procesului anevoios de reîntoarcere acasă.

Pentru prof. univ. dr. hab. în filologie **Andrei Țurcanu**, poet, publicist, critic și istoric literar, cercetător științific principal și șeful Sectorului de literatură română contemporană la Institutul de Filologie al AȘM, Paul Goma este o veche pasiune (literară mai întâi). În ultimii ani A. Țurcanu a fost încadrat în eforturi de repatriere a ilustrului scriitor, apărător dîrz al adevărului istoric, pe care nu vor să-l audă neprietenii (tacticos fie spus) protagonistului nostru, dar și ai românilor, mai ales din teritoriul dintre Prut și Nistru. De curînd a inițiat o emisiune specială despre marele scriitor basarabean la Televiziunea Națională. Poetul și cercetătorul literar A. Țurcanu este convins că totuși P. Goma va (re)veni acasă și ne vom bucura cu toții că am mai recuperat, am mai adus din străinime o minte luminoasă a Neamului românesc.

Sînt citite astăzi cărțile lui Paul Goma? Acad. **Nicolae Dabija**, scriitor, redactorul-șef al săptămînalului *Literatura și arta*, a spus în cunoștință de cauză că opera lui Paul Goma se citește, dar nu îndeajuns... Cînd citești lucrările lui P. Goma nu-ți vine a crede că așa ceva s-a întîmplat sau mai are loc în partea stîngă ori în cea dreaptă a Prutului. Pentru P. Goma satul de baștină Mana reprezintă un univers spiritual personal pe care îl poartă întotdeauna unde s-ar duce, iar limba română este cea comoară de care nu s-a despărțit niciodată. P. Goma a fost scriitorul român cu cele mai multe șanse de a primi Premiul Nobel. P. Goma este adevăratul, unicul disident român, de aceea scriitorii din România nu au curajul să-l înainteze încă o dată drept candidat la acest prestigios premiu internațional. În plus, P. Goma a avut cel mai bun program cînd candida la președinția României. E un scriitor de real talent, romanele, povestirile lui trebuie montate pe scenele teatrale atît la noi, în Basarabia, cît și în România. Deocamdată, P. Goma vine acasă prin cărți, monografii și asta poate e cauza că îl descoperim greu (nu este inclus în niciun manual școlar sau universitar!?). Cîți ar dori să existe în capitala noastră, Chișinău, un muzeu dedicat marelui scriitor disident! La sigur, datoria față de P. Goma trebuie să și-o facă, în primul rînd, guvernanții, să vedem cum se vor descurca ei. Paul Goma este așteptat acasă, cît mai curînd!

Conf. univ. dr. în filologie **Aliona Grati**, actualmente cercetător științific principal la Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei, în paralel susținînd cursuri la Universitatea Academiei și la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, pentru prima dată a aflat de scriitorul Paul Goma cînd era studentă. În 2011, la Editura „Arc” din Chișinău, îi apare studiul *Paul Goma. Inițieri în textul literar* (Premiul „Paul Goma” al Bibliotecii Naționale a RM). A. Grati a menționat că foarte multă lume îl susține pe P. Goma, în 2010 a avut ocazia să se întâlnească cu dumnealui la o conferință. Scriitorul e comunicabil, nu e o persoană cu care se dialoghează greu, nu se plînge de neazuri,



este extraordinar ca om de cultură. În prezent a pierdut susținerea economică, politicienii îi pun bețe în roate, dar sperăm că multpătimitul scriitor va reveni totuși acasă.

Prof. univ. dr. hab. în științe istorice **Anatol Petrencu**, a amintit ascultătorilor cu ce probleme s-a confruntat Paul Goma după stabilirea lui la Paris (dejucarea a două atentate puse la cale de regimul comunist în frunte cu N. Ceaușescu, probleme ce i se fac din cauza că a demascat coloana a cincea a cominterniștilor ș.a.). Istoricul și omul politic A. Petrencu a îndemnat să cunoaștem mai profund opera literară și politică a lui P. Goma, întrucât ea reflectă purul adevăr și doboară multe minciuni sfruntate ce le propagă pseudosavanți din republica noastră, dar și de peste hotare.

Lucian Postu, publicist din Iași, a adevărit de acum a câta oară că Paul Goma este o insulă luminoasă într-un ocean de întuneric. România s-a comportat mult mai rușinos față de acest înaintaș al Neamului decât Republica Moldova; România nu a făcut și nici nu face nimic ca să repare greșelile comise față de acest om nevinovat (sau cu vinovăția doar că este român cu verticalitate). Paul Goma este cel mai mare basarabean contemporan care luptă pentru libertate chiar și la o vîrstă înaintată. Nu în zadar s-au făcut paralele între prestația de disident a lui Paul Goma și cea a lui Aleksandr Soljenițin, scriitor disident rus. Paul Goma nu place multora, este incomod mai ales pentru acea clasă politică în care sînt prea mulți comozi din cei mărunți, care nu au habar, nu au nicio idee despre cine este P. Goma și pentru ce luptă acest neînfricat compatriot al nostru. Să se știe: P. Goma este oglinda societății, el nu este numai al Chișinăului sau al Basarabiei, ci al tuturor românilor, oriunde s-ar afla ei. Academia de Științe a Moldovei trebuie să propună ca anul 2015 să fie decretat Anul Paul Goma, Ministerul Educației trebuie să introducă opera celui mai mare basarabean de la intersecția secolelor XX și XXI în manuale etc. Nepoții, cu certitudine, vor întreba cîndva, ce s-a făcut pentru reabilitarea scriitorului pe nedrept lăsat să stea în umbră. E neplăcut faptul că nu se poate găsi o locuință pentru un colos precum este P. Goma, dar sperăm că nu ne vom autoamăgi și iubitul nostru scriitor și publicist își va petrece următorii ani de viață pe melegul natal – asta și-o dorește și dumnealui foarte mult.

Dr. în filologie **Veronica Postolachi**, profesoară la Liceul Teoretic „M. Eliade”, a întărit explicațiile că ceea ce scrie Paul Goma modelează demnitatea, el

pune degetul pe rană, pentru acest motiv trebuie de introdus în conștiința și în sufletul elevilor liceeni și al studenților de la instituțiile de învățămînt superior în mod programat, organizîndu-se ore sau conferințe despre Paul Goma. Paginile lui literare și publicistice, de o valoare inestimabilă, nu pot fi lăsate în afara curriculumului.

În sprijinul proiectului de a aduna bani în vederea procurării unui apartament pentru scriitorul basarabean Paul Goma a vorbit și dr. în economie **Vasile Șoimaru**, conf. univ. la ASEM. Dumnealui a declarat că este îndrăgostit peste măsură de Paul Goma, pentru tot ce face mulți ani la rînd, în dorința-i de a deștepta românii de pretutindeni, de a îndrepta coloana vertebrală a națiunii.

Prof. univ. dr. în științe fizico-matematice **Aurel Marinciuc**, care pe tărîmul pedagogic a contribuit la pregătirea tinerilor specialiști pentru economia națională, iar pe tărîmul administrativ a participat la organizarea și dezvoltarea Universității Tehnice a Moldovei, a îndemnat tînăra generație să studieze mai pe larg și mai atent fenomenul Paul Goma. Să nu se lase înșelată de netrebnicii zilei de azi care fac declarații sterile, ducînd astfel poporul băștinaș într-o direcție mult prea discutabilă. Prof. univ. A. Marinciuc a vorbit și despre aportul altor basarabeni în știință și artă, personalități cu care trebuie să ne mîndrim și pe care nu avem dreptul să le dăm uitării.

Paul Goma este scriitorul care, în defavoarea sa, continuă să lupte cu orice fel de caracatițe comuniste. Însă, a venit timpul să-i sărim în ajutor, ba chiar să-i restituim datoriile. A bătut ceasul să-l vedem pe Paul Goma aici, acasă, la noi, la el. Să stăm față în față cu unul dintre cei mai mari povestitori și cugetători ai vremurilor noastre și să ne spunem durerile, dar poate și unele bucurii, dacă le avem... Să dea Domnul ca grupul susținătorilor lui Paul Goma să izbuțească. Și cît mai curînd. Căci, împreună cu ei, vom repurta și noi toți o mică, dar extrem de importantă, victorie morală.

(*BiblioPolis*. 2014, vol. 53, nr. 3)

COLABORARE FRUCTUOASĂ ÎNTRE DOUĂ BIBLIOTECI ROMÂNEȘTI

Parteneriatul dintre Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și Biblioteca Județeană „George Coșbuc” Bistrița-Năsăud a început acum șapte ani, cînd la Chișinău, în sectorul Rîșcani, pe 27 noiembrie 2007, în ziua de naștere a scriitorului Liviu Rebreanu, clasic al literaturii române contemporane, a fost deschisă cea de-a noua filială de carte românească ce îi poartă numele. În prezent Biblioteca „L. Rebreanu” servește interesele de informare, studiu, educație, lectură și recreere ale utilizatorilor, oferind acces liber și gratuit la informație

și cunoaștere prin baza de date, colecția proprie și diverse activități culturale. Deschiderea a fost posibilă cu sprijinul Bibliotecii Județene „George Coșbuc” Bistrița-Năsăud, directoare Olimpia Pop, promovarea acestei idei de parteneriat. Propunerea ei a fost salutată de conducerea executivă a Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, România, reprezentată de vicepreședintele I. Trompa (prezent la deschidere). În fiecare an BJ „G. Coșbuc” contribuie cu donații de carte, spre exemplu, anul trecut au fost donate 1250 de volume, în anul curent – 250 de volume. Tot colegii din Bistrița sînt cei care au dotat Biblioteca „L. Rebreanu” cu echipament tehnic pe parcursul anilor. De trei ani director al Bibliotecii Județene „G. Coșbuc” din Bistrița este Ioan Pinte, totodată dumealui fiind și preot paroh la Biserica „Sfinții Trei Ierarhi” din aceeași localitate.

În cele ce urmează aducem la cunoștința cititorilor revistei noastre că la 12 decembrie 2014 a avut loc o nouă întâlnire la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” cu partenerii din județul Bistrița-Năsăud, întâlnire care confirmă încă o dată fructuoasa colaborare între cele două biblioteci situate pe ambele maluri ale Prutului. **Mariana Harjevschi**, directorul general al BM, fiind pe post de moderator, după ce a prezentat oaspeții dragi, care au sosit într-o vizită de serviciu la Chișinău, a trecut în revistă rezultatele frumoase ale colaborării, atrăgînd atenția asupra culturii de conlucrare și cooperare, asupra acordurilor la care au convenit ambele părți și în baza cărora se desfășoară activitatea de colaborare frățească. În mod deosebit ambele instituții se bucură de excelență în cercetare. De curînd, la Casa Cărții de Știință din Cluj-Napoca, sub egida BM „B.P. Hasdeu” și a BJ „G. Coșbuc”, a apărut volumul *Liviu Rebreanu – creator de destine. Catalog-bibliografie*. Lucrarea a fost îngrijită de Mariana Harjevschi, director general al BM, și Ioan Pinte, director al BJ; coordonator – conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, director al Departamentului studii și cercetări; prefață – Andrei Moldovanu; redactor bibliografic – Taisia Foiu, șef al Departamentului „Memoria Chișinăului”; autor – Irina Tutun; lector – Gabriela Bulduma, colaboratoare ale aceluiași departament. Suportul financiar a fost oferit din partea colegilor noștri din România. Astfel, cititorii din Republica Moldova și din România s-au ales cu un important suport bibliografic, care poate fi folosit atît de savanți în intervențiile de cercetare, cît și de profesori, studenți, elevi în procesul de studiu universitar sau școlar. Catalogul-bibliografie este un proiect reușit, desigur că face cinste celor care au contribuit nemijlocit la elaborarea și tipărirea lui. Așteptăm să se realizeze și alte proiecte benefice pentru utilizatorii noștri.

Bucuros de revenire, de revedere, directorul Bibliotecii Județene „George Coșbuc” Bistrița-Năsăud **Ioan Pinte** s-a axat, în principal, pe modul de bună colaborare între cele două biblioteci care sînt la o distanță considerabilă de drum, dar situate aproape sufletește. De la fondarea Bibliotecii „Liviu

Rebreanu” bistrițenii au vizitat Chișinăul de nenumărate ori, în prezent însă dialogul se întreține mai mult prin internet. Catalogul-bibliografie, despre care s-a amintit mai sus, este o apariție de specialitate deosebită, o cercetare amplă, făcută cu multă pricepere, care a cuprins surse bibliografice culese atît în Republica Moldova, cît și în județul Bistrița-Năsăud, în mare parte la Casa Memorială „Liviu Rebreanu”. I. Pinteza a invitat bibliotecarii chișinăuieni la Bistrița, un oraș cu vechi tradiții românești, în care se desfășoară multe mișcări literare, printre care un binecunoscut festival de poezie. Și Biblioteca Județeană desfășoară multe manifestări culturale, aici oricine poate afla multe lucruri interesante și noi despre L. Rebreanu, se poartă discuții libere, profesioniste pe alte teme atît din literatura și cultura românească, cît și din cea universală. I. Pinteza a promis că va oferi sprijinul la tipărirea tezei de doctor a lui Vladimir Beșleagă, care nu a fost susținută din cauza interdicțiilor regimului comunist din vremea cînd aceasta a fost elaborată.

Criticul literar **Vitalie Răileanu**, director al Filialei „Onisifor Ghibu”, i-a îndemnat pe cei prezenți în sală la o reevaluare a creațiilor artistice ieșite de sub pana lui Liviu Rebreanu. În particular, V. Răileanu a menționat: „E de regretat poate că glosînd, fugitiv și întru cîtva găzetărește, despre *Răscoala* – «de departe cel mai bun roman românesc» –, Eugen Ionescu n-a revenit asupra subiectului cum promisese pentru a arăta mai pe îndelete «care sînt calitățile», în ce constă «frumusețea unică a acestei cărți, grandioasă și bogată ca o epopee». «Tehnic literar», propriu-zis, nu aflăm mai multe și mai precise lucruri nici din iscusița, atît de des citată imagine a lui G. Călinescu (înrudită de departe cu remarcă ionesciană) privitoare la efectul *Răscoalei*: «Frazele, considerate singure, sînt incolor ca apa de mare ținută în palmă, cîteva sute de pagini au tonalitatea neagră-verde și urletul mării.» Ne-am fi așteptat măcar de la Tudor Vianu, la care punctul de vedere «tehnic literar» stă chiar la temelia demersului care se numește *Arta prozatorilor români*, la o mai pertinentă punere în valoare a noii calități a scrisului lui L. Rebreanu, dezvăluită pe distanța de la *Ion* la *Răscoala*, cele două piscuri ale operei sale. Nu numai că acest lucru nu se întîmplă, dar criticul se resemnează de-a binelea să considere noul roman cu nimic ieșit din obișnuit. Astăzi, după ce chiar romanul românesc postrebrenian, pentru a nu vorbi de atîtea exemple ilustre pe plan universal, ne-a obișnuit cu alte măsuri

The image shows a screenshot of a library website. At the top, there are logos for 'Biblioteca Municipală B.P. HASDEU' and 'Biblioteca Județeană „George Coșbuc” Bistrița-Năsăud'. A clock shows the time as 11:00 and a calendar shows the date as 12 December 2014. The main heading is ' Lansare de carte ' (Book Launch). Below this, it lists the moderator (Vlad Pînișă), participants (including Marieta Hejveschi, Ioan Pinteza, Andrei Moldoveanu, Vasile Filip, and Livia Kuflovă), and the book being launched: 'LIVIU REBREANU - CREȘTEREA ÎN VITELE'. A small image of the book cover is visible. At the bottom, there is contact information for the library, including the address (Biblioteca Centrală, bd. Ștefan cel Mare și Săbni nr. 148), phone number (0222 22 50 06), website (www.hasdeu.ro), and email (lectura.hasdeu@gmail.com).



care ne interzic să identificăm stilul epic, narativitatea cu un vehicul oricât de perfecționat, necum cu greoiul furgon al «stilului cenușiu», însăși poziția pe care o deține Rebreanu în evoluția romanului nostru impune o considerare mai diferențiată care să distingă între ceea ce e funcționalitate expresivă în scri-sul său și automatismele narrative, recitativul banal atât de răspândit în practica romancierilor interbelici.”

Scriitorul **Andrei Moldovan**, autorul volumului *Un Rebreanu hăituit* (Editura „Tipo Moldova”, Iași, 2014), vorbind despre incluziunea lui Liviu Reb-reanu în actualitate, a menționat că *Ion* este un roman al Ardealului, precum *Povara bunătății noastre* de Ion Druță este un roman despre Basarabia, iar ro-manul *Cînd ne vom întoarce* de Radu Mareș – despre Bucovina. A. Moldovan a amintit că în secolul trecut a fost realizată o ediție completă a operelor lui L. Reb-reanu, precum și s-au tipărit aparte cele mai importante scrieri literare. Însă paradoxul constă în faptul că în prezent mai sînt biblioteci care nu au în colecțiile lor operele renumitului scriitor. Deci, apare necesitatea reeditării lor atît în România, cît și în Republica Moldova.

Criticul literar **Maria Pilchin**, conferențiar universitar, Catedra de literatură universală, USM, a vorbit despre onomastica romanului *Ion* de L. Reb-reanu (privind numele Ion, Ana, Florica, Vasile Baci, Zenobia, Zaharia Herdelea, Ioan Belciug, George Bulbuc ș.a.), dar și despre experiența sa pedagogică, co-laborarea dintre cele două biblioteci. Bucură faptul că lucrurile au pornit bine și vor continua să se desfășoare la fel atît de bine.

Doctor în etnologie, profesor la Colegiul Național „Liviu Reb-reanu” din Bistrița, **Vasile Filip**, cercetător al culturii populare românești (mai ales, în ju-dețul Bistrița-Năsăud), a scos în relief tradițiile populare descrise în romanele

lui L. Rebreanu. E de menționat că reflectarea și cunoașterea de aproape a toate acestea se datorează lumii din care a provenit marele scriitor.

Scriitorul **Vladimir Beșleagă**, autor a numeroase pînze de factură epică, a menționat că scrierea tezei de doctorat, avînd drept obiect de studiu opera lui Liviu Rebreanu, a fost un moment crucial în viața sa. Teza nu a fost dusă la bun sfîrșit, una dintre cauze a fost că a început să se facă strict delimitarea dintre scriitorii români și... „moldoveni”. În creația lui L. Rebreanu viața cotidiană este permanent în vîltoare, în vîrtej, însuși scriitorul a fost un mare iubitor și creator de viață, de fapt a fost sclav al scrisului (avea o disciplină severă cînd stătea la masa de scris) sau chiar ca un erou al acestuia, care își trăgea rădăcinile din seva culturilor germane și ungare, acumulate în tinerețe.

Conf. univ. dr. **Lidia Kulikovski**, șefa Departamentului studii și cercetări, a ținut să reitereze că specialiștii bibliografi de la BM „B.P. Hasdeu” nu sînt la prima experiență de realizare a unei astfel de bibliografii ca cea dedicată lui Liviu Rebreanu. Volumul *Liviu Rebreanu – creator de destine. Catalog-bibliografie* este o lucrare pentru mîine (după cum ar fi spus ilustrul bibliolog român Ion Stoica). Nu s-a lucrat în sensul clasic (atît la Biblioteca Județeană, Casa Memorială, cît și la Biblioteca Municipală), dar catalogul-bibliografie va fi un instrument eficient pentru cei care se vor interesa de viața și activitatea literară a lui L. Rebreanu încă mulți ani înainte. După spusele dnei L. Kulikovski, noi trebuie să diversificăm colecția de opere a scriitorului. Cu toate că Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a procurat toate edițiile cărților lui L. Rebreanu tipărite în Republica Moldova, mai avem nevoie să completăm fondurile de carte cu ediții din România, inclusiv cu volume de critică literară.

Poetul **Emilian-Galaicu Păun** a explicat asistenței cu lux de amănunte cum se face în prezent legătura dintre scriitorii români de pe ambele maluri ale Prutului, în special – legătura dintre scriitorii din Chișinău cu cei din Bistrița. Poetul generației anilor '70-'80 ai secolului trecut a făcut un apel ca tinerii de azi să se apropie cît mai mult de marele clasic al literaturii noastre L. Rebreanu. Și încă o chemare a fost ca noi cu toții să nu ne oprim la cele realizate pînă acum, ci să perseverăm, să-l citim pe L. Rebreanu și să-i propagăm, să-i răspîndim opera.

Ioan Pintea, luînd cuvîntul a doua oară, a expus unele planuri și proiecte pe care intenționează să le implementeze în viitor Biblioteca Județeană „George Coșbuc” Bistrița-Năsăud în comun cu autoritățile locale în sensul de a menține colaborarea de bun augur atît cu bibliotecile din Republica Moldova, cît și cu cele din Ucraina. Au prezentat un real interes unele date puse în evidență din biografia lui L. Rebreanu, a părinților, fraților și surorilor lui (au fost 14 copii în familie).

Poetul **Nichita Danilov**, director adjunct al Institutului Cultural Român „Mihai Eminescu” din Chișinău, trăgînd unele concluzii referitor la manifestarea culturală la care a asistat, a salutat călduros cele două biblioteci și a încurajat administrațiile lor să continue această colaborare rodnică.

Dumnealui a spus că în ziua de azi capătă o importanță aparte receptarea operei lui L. Rebreanu. Scrisă după modelul german – adică foarte bine! –, ea trebuie să devină un reper, un model sau chiar un monument pentru generațiile viitoare. Dintre scriitorii contemporani cel care cel mai mult s-a apropiat de stilul lui L. Rebreanu a fost autorul *Moromeților* – Marin Preda. Se cunoaște și despre dragostea nețărmurită a lui L. Rebreanu față de țărani, care stau la temelia națiunii noastre. N. Danilov a povestit cum era văzut scriitorul L. Rebreanu de alți confrăți de condei în epoca proletcultistă, cum era analizată opera lui în manualele secolului XX și cu ce probleme se confruntă cercetătorii literari în prezent.

Directorul general al BM „B.P. Hasdeu” **Mariana Harjevschi** a mulțumit oaspeților bistrițeni pentru tot ce au făcut pînă în prezent întru susținerea dăinuirii spiritului românesc în Basarabia, în special aici, la Chișinău, unde talentul scriitorului Liviu Rebreanu este actual și pus de toată intelectualitatea în slujba binelui și a poporului. Dumneai a confirmat că la sigur vor urma alte activități comune, care ne vor bucura inima și sufletul nostru dornic de ceea ce este frumos și înălțător.

(*BiblioPolis*. 2014, vol. 54, nr. 4)

MARIANA HARJEVSCHI – PROTAGONISTA CLUBULUI DE ELITĂ „IMPRESII DIN VIAȚĂ ȘI CĂRȚI”

În anul 2013, sub conducerea Svetlanei Vizitiu, șef oficiu în Departamentul dezvoltare și comunicare, la BM „B.P. Hasdeu” a fost fondat Clubul de elită „Impresii din viață și cărți” (<https://fileviatasicarti.wordpress.com>), la care sînt invitate diferite persoane cu autoritate și prestigiu din Republica Moldova, pentru a-și destăinui impresiile din viață și a discuta despre lecturile sale preferate. „Doar comunicînd, doar stînd împreună la o masă față în față, poți înfrunta vulnerabilitatea, poți deveni puternic. Nu contează funcția, vîrsta, studiile sau alte criterii... Fiecare are experiența și impresiile sale de viață, pasiunile sau cărțile care l-au marcat... Singura cale mai mult sau mai puțin eficientă e să vezi, să descoperi bunătatea și... să te agăți de ea. Iată că de acest fir este necesar să tragem, iar alte chestii să le ignorăm. Ca de exemplu, apartenența politică. Nu împărțim oamenii pe criterii de rudenie sau de partid: contează valorile moral-culturale, cele educative și tradiționale... Avem nevoie de oameni uniți,



La ședința Clubului de elită „Impresii din viață și cărți”

scopul cărora ar deveni binefacerea pentru semenii tăi. Oportunitățile ar trebui să ne adune mereu împreună, să nu ne dezbine. Iubirea nu este doar un sentiment, ea este o acțiune. Deci, nu contează cu ce viteză mergi spre scopul tău, important e să nu te oprești!” – aceasta este opinia diriguitoarei clubului de elită, care pe parcursul anilor a avut ocazia să-i invite să participe la un dialog de suflet pe: Lidia Kulikovski (directorul Departamentului studii și cercetări de la BM „B.P. Hasdeu”); Tatiana Potîng (prim-vice-ministru al Guvernului Republicii Moldova, vice-ministru al educației, asistent universitar la Catedra de literatură română și universală, Universitatea de Stat „Alecu Russo”, Bălți); Gutiera Prodan (televizualistă, artist plastic); Violeta Gașitoi (avocată); Ludmila Popovici (director executiv al Centrului de reabilitare a victimelor torturii „Memoria”); Veaceslav Balacci (blogger); Andrei Covrig (colonel, participant la acțiunile militare de la Nistru din 1991-1992); Tamara Curtescu-Marinciuc (șefa Secției management preuniversitar a Direcției generale educație, tineret și sport a Consiliului Municipal Chișinău); Iulia Pancu (vicepreședinte al raionului Ungheni, șefa Direcției generale de învățământ, tineret și sport, Ungheni); Elvira Cemortan-Voloșin (artist plastic, președinta Centrului cultural „Artelit”); Vlad Mircos (compozitor); Ludmila Stețco (femeie de afaceri); Inga Albu (avocată); Elena Vorotneac (purtătoarea de cuvînt a Directorului general al DGETS a Primăriei Chișinău, vicepreședintă a Uniunii Naționale a Studenților și Tineretului din Moldova, jurnalistă la ziarul *Făclia*); Anatol Lupu (compozitor și cantautor); Emilia Plugaru (scriitoare); Diana Zlatan-Ciugureanu (jurnalistă, poetă și cantautoare); Lucia Argint-Căldare (doctor în istorie, pro-

fesoară de istorie și educație civică la Liceul Teoretic „Gheorghe Asachi” din Chișinău); și alții.

Pe 9 februarie 2014, protagonistă a Clubului de elită „Impresii din viață și cărți” a fost nimeni altcineva decât... **directorul general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” dna Mariana Harjevschi**. Ca moderatoare s-a prestat dna conf. univ. dr. **Lidia Kulikovski**, care, văzînd cîtă lume – multă și bună! – s-a adunat în Sala Mare de lectură a Bibliotecii Centrale, a exclamat cu un sentiment de bucurie: „Această atmosferă ne mobilizează!” L. Kulikovski a mărturisit că urmărește evoluția ca profesionist a actualului director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” dna Mariana Harjevschi mai mult de 15 ani, de cînd a cunoscut-o, în anul doi la facultate. Intuiția feminină i-a sugerat să o angajeze la serviciu la BM, inclusiv pentru că are numele Harjevschi (amintim în acest context că prima directoare a bibliotecii publice chișinăuiene – de la deschiderea ei în 1877 pînă în 1917 – a fost Daria Harjevschi). Încă atunci și-a zis: „Ea trebuie să fie directorul BM.” Premoniția dumneaei s-a adevărit. O vede astăzi într-o transformare uimitoare și extraordinară. Ulterior i-a fost încredințată Biblioteca Publică de Drept ca în vara anului 2013 să preia conducerea Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. E semnificativ faptul că se ține de realizarea *Testamentului* (după cum a promis!), pe care l-a citit în fața întregului colectiv cu ocazia investirii sale în funcție (a se vedea revista *BiblioPolis*, 2013, nr. 2, vol. 48, p. 76).

Dna **Mariana Harjevschi** în această zi s-a aflat la un moment de destăinuire a adevărului, a experienței dumneaei de la o simplă bibliotecară pînă la cea de administrator al celei mai mari și mai ramificate biblioteci din capitala noastră – orașul Chișinău. A fost o lecție despre o viață a unei personalități bine cunoscută în Republica Moldova, în România, dar și în domeniul profesat din multe alte țări. Trebuie de la început să spunem că M. Harjevschi este persoana care se dedică integral unei specialități rare, dar nobile – cea de bibliotecar.

Povestea vieții sale M. Harjevschi a început-o chiar din anii de copilărie, apoi și-a adus aminte de adolescență, de anii de studii la facultate, și, în mod special, a subliniat ceea ce a determinat-o să îmbrățișeze această profesie, care și pînă în momentul actual o fascinează și o face să-și continue experiența profesională.

Din cele relatate de protagonista noastră, cei care au ascultat-o cu atenție în sală – bibliotecari, profesori, studenți – au aflat că Mariana Harjevschi s-a născut pe 15 februarie 1977 în or. Hîncești. Copilăria și-a petrecut-o în satul Mereșeni din același raion. Satul, atestat la 1621, este de o frumusețe rară, situat la circa 50 km de Chișinău. El este înconjurat de o pădure seculară, iar în apropiere cotește spre sud râul Sărata. Și mai este baștina unor personalități ca: Gleb Ciaicovschi-Mereșanu (1919-2000) – muzicolog, folclorist, regizor, unul din-

tre inițiatorii Festivalului internațional de muzică *Mărțișor*; Eugen Sobor (1942) – fost ministru al culturii din RSSM, ex-președinte al Uniunii Cineaștilor din RM; Svetlana Popova (1966) – singura femeie-dirijor de orchestră la Teatrul de Operă și Balet; Stela Brânzilă – scriitoare, stabilită la Londra, Marea Britanie.

Străbunicii ei de pe tată și de pe mamă s-au stabilit pe meleagurile lăpușnene la sfârșitul secolului al XIX-lea. Bunicul Boris Harjevschi, născut în s. Pojorâni din apropierea Ialovenilor, fiind absolvent al Școlii Agricole din Cricova, a activat la început ca învățător la școala din sat, ulterior a fost director de școală și, într-un târziu, a revenit la specialitatea sa de zootehnician. Bunica Claudia Orlova, absolventă a Școlii Pedagogice din Călărași, timp de 40 de ani a lucrat învățătoare la școala primară din sat, o elevă a dumneaei a fost și Mariana, căreia i-a altoit pentru toată viața dragostea pentru lectură și i-a insuflat ideea că permanent trebuie să viseze, să aspire, să tindă către ceva. Tatăl – Victor Harjevschi – a muncit în or. Hîncești, la uzina „Luci”, ca electrician. Mama, Liuba Harjevschi, născută în s. Văsieni, r-nul Ialoveni, absolventă a Universității Tehnice a Moldovei, a lucrat în laboratorul Fabricii de vin din localitate, ulterior ca tehnolog. Actualmente ambii părinți sînt pensionari. În familie au crescut trei copii: Mariana (fiind cea mai mare) și doi frați – Vlad și Vitalie. Dorul de casa părintească o atrage pe M. Harjevschi foarte des, cînd are posibilitate revine cu drag, pe un scurt timp, la locurile natale să se întâlnească cu mama, tata, rudele și cu cei pe care i-a cunoscut cîndva.

Absolvind gimnaziul din Mereșeni, M. Harjevschi și-a continuat studiile la Liceul nr. 1, pe atunci, din or. Hîncești. Locurile, unde și-a petrecut copilăria și adolescența, i-au lăsat în amintire multe clipe frumoase și de neuitat. A fost un timp fără griji și îngrădiri, fără restrîngereri de tot felul. Probabil, nu își va uita niciodată locul de unde și-a luat zborul în lume. A fost, în general, un copil cuminte – cel puțin așa se crede –, poate doar uneori mai ambițioasă. Pleca deseori în vizită la verișorii săi, juca șah, dame, făcea diverse construcții sau, pur și simplu, se dădea cu alți copii în scrînciob. Cu unii colegi de școală ține legătura, fie mai strîns, fie doar la micile întâlniri cu ocazia Hramului din sat ori la sărbătorile de Paști. Cu unii în prezent locuiește în vecinătate, cu



Mariana Harjevschi
cu părinții și frații. Chișinău, 2013

alții se vede des la serviciu. Mulți au îmbrățișat diverse profesii și e greu să ții legătura.

Oricine își dorește să aibă o profesie aproape de sufletul și caracterul său. Pentru unii, sfatul celor apropiați contează foarte mult. Nici în cazul M. Harjevschi nu a fost o excepție. În 1992, după absolvirea liceului, dorea să studieze o limbă străină (de exemplu, engleza, care îi plăcea mult, dar mai și era în vogă pe atunci). Însă nu a fost să se întâmple așa. Deoarece, tatăl insista să facă Facultatea de Drept, iar mama îi propunea cu aceeași insistență pe cea de biblioteconomie. Ca un copil cuminte, a mers pe mâna mamei, care a convins-o prin argumente că este o profesie liniștită și cu multe avantaje, printre care se numără cel de a fi permanent la curent cu toate știrile și noutățile din diverse domenii ale artei și științei contemporane. În plus, unul dintre motive era că o soră a mamei lucra ca bibliotecară la Biblioteca Națională a RM și mereu elogia această profesie, apoi și una dintre verișoare o sfătuia, căci activa chiar în rețeaua Bibliotecii Municipale – la Filiala „Ițic Mangher”.

Au urmat cinci ani de facultate la Universitatea de Stat din Moldova, timp în care oscila între a fi sau a nu fi, să-și facă sau nu studiile. Și aceasta pentru că cei din jur încercau să-i inducă ideea că această specialitate nu are viitor. Cei care au convins-o să rămână să-și continue facultatea au fost, desigur, profesorii care, prin excelența predării, au reușit să-i însufle devotament și un sentiment de afecțiune față de profesia de bibliotecar. Iar primul prilej de fidelitate, pentru care a decis să rămână pînă la absolvire, a fost bursa din anul trei pentru un stagiu la Universitatea „La Sapienza” din Roma. Acolo a reușit să vadă primele biblioteci moderne, pe care și le imagina ascultînd prelegerile la orele de biblioteconomie. Astfel de biblioteci dorea, firește, să vadă, într-un viitor apropiat, și la Chișinău. Acel stagiu a avut un adevărat impact profesional asupra M. Harjevschi – o singură lună de primăvară, petrecută în mediul academic din Italia, bibliotecile universitare și cele publice vizitate au transformat-o, i-au adunat toate argumentele în favoarea anume a profesiei de bibliotecar, pe care o va îndrăgi pentru totdeauna. Curajul de a spune că este bibliotecară s-a dovedit net superior tuturor argumentelor celor care încercau să-i dovedească contrariul. Astfel, putem spune că dorința mamei de a-și vedea fiica bibliotecară s-a împlinit. Se vede că a fost o intuiție profund maternă. Dar, credem, că o parte din „vină” a avut-o și vocea internă a sufletului unei tinere entuziasmata și plină de planuri constructive.

Revenind în țară, a fost invitată, de dna Lidia Kulikovski, directorul general de atunci al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, să activeze în perioada de vară la această bibliotecă. S-a bucurat nespus de mult că o tînără ca ea, care avea înainte încă multe semestre de studiu, a fost luată în seamă pentru a-și demonstra capacitățile de specialist în domeniu. Deși nu avea încă în mînă diploma de absolvire, simțea că îi place ceea ce face, că se simte împlinită din

punct de vedere profesional, crezînd că și-a atins unul dintre scopurile spre care tindeau toți tinerii – să fie studenți și, totodată, să aibă un serviciu ca să se țină bine pe picioare.

Se cunosc istorii extraordinare despre oameni care, înainte de a deveni celebri, și-au scris pe hîrtie visurile. M. Harjevschi a povestit cazul actorului canadian de film Jim Carrey, care, în drum spre Hollywood, și-a semnat un cec de 10 milioane de dolari. Motivul – „pentru serviciile prestate”. Ani de zile a purtat cecul asupra sa și, în sfîrșit, a fost plătit cu exact o asemenea sumă pentru un film, adică „pentru serviciile prestate”. Protagonista noastră, la fel, avea dorințele și visele sale, dar le purta... în minte. Încerca să facă față și la facultate, și la serviciu, termenul căruia a fost prelungit. Își onora sarcinile cu responsabilitate, citea mult, îndeosebi, literatură de specialitate. Îi plăcea atmosfera ce se crea în jurul ei și de acum nu se simțea jenată cînd afirma că face studii biblioteconomice, ceea ce nu se observa la unii colegi de facultate sau chiar de serviciu.

Desigur, găsea timp și pentru a viziona un film bun, și pentru a se distra cu prietenii. Dar Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a fost și continua a fi în viața ei instituția în care își aducea contribuția zi de zi – fie implicîndu-se în organizarea unui eveniment, fie scriind articole pentru publicațiile de specialitate. Cu alte cuvinte, era școlită din mers – uneori criticată, dar, în general, apreciată și avansată. Totodată, fiind o fire creativă, pertinentă, avea nevoie de libertate. Și a căpătat-o – conducerea bibliotecii i-a susținut un șir de inițiative înnoitoare. Astfel, BM i-a devenit o a doua școală.

Cu timpul, M. Harjevschi a înțeles (sau cel puțin așa i-a demonstrat profesia aleasă) că... în viață nu este nimic întîmplător. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, în cei 138 de ani de existență, a avut mai mulți directori. Cea mai tînără, dar și cea mai longevivă la cîrma instituției, a fost Daria Harjevschi: a fost numită în funcție la vîrsta de 22 de ani și s-a aflat în fruntea bibliotecii tocmai 40 de ani, din 1877 pînă în 1917. Nu e deloc întîmplător faptul că M. Harjevschi a început să se intereseze tot mai mult de această neobișnuită bibliotecară. Era curiosă să afle dacă există vreo legătură de rudenie între ele – de altfel, și colegii o tot întrebau despre aceasta. Fiind în anul doi de studii s-a decis să scrie – sub coordonarea renumitului bibliolog Ion Madan – teza de an despre viața și activitatea Dariei Harjevschi. Cu părere de rău, răspunsul așteptat nu l-a găsit nici pînă astăzi, deoarece străbunii Dariei nu sînt originari din Republica Moldova, iar dosarele de arhivă nu îi oferă mai multe detalii. Firul care le unește este că străbunii lor au venit în Basarabia din regiunea Cernăuți, actualmente în componența Ucrainei.

Viitorul pe care și-l construia era oferit de BM „B.P. Hasdeu”, care s-a dovedit a fi și instituția ce îi crea destinul. Dorința de a studia, de a cunoaște, de

a vorbi limba engleză, desigur, o urmărea, după cum am mai spus, de demult. Astfel, în paralel cu orele de bază, a început să frecventeze cursurile de limba engleză. Realiza, apoi, că este necesar să cunoască și calculatorul... De aceea, rămânea după orele de program la BM ca să învețe și să utilizeze această minune a secolului tehnologiilor și informaticii. Responsabilitatea, care era și este o condiție sine qua non la BM „B.P. Hasdeu”, o obliga să facă orice lucru bine, să implementeze inovații, să dezvolte la cititori interesul de lectură și de a învăța permanent și multe altele. Trebuie să recunoaștem că acest deziderat în mare măsură i-a reușit.

În anul de absolvire a Facultății de biblioteconomie a redactat teza de licență cu tema: *Sistemul național automatizat de biblioteci: realizări și perspective* (conducător științific: Liubov Karneev). Apoi, în 1999-2001, este masterandă la USM, tema de cercetare fiind *Comunicarea electronică în biblioteci* (conducător științific: dr. Maria Ciocanu). În anii următori obține burse de participare la școli de vară peste hotare (Budapesta, Istanbul ș.a.), ia parte la diverse activități în cadrul altor biblioteci din țară, inclusiv conferințe universitare ale studenților.

Vom aminti și faptul că, în anul 2000, directorul general, dna Lidia Kulikovski, i-a încredințat redactarea a două proiecte, despre al căror conținut s-a discutat și anterior la unele ședințe. Era vorba despre crearea Centrului de Informare Economic și a Bibliotecii Publice de Drept (la cel de-al doilea proiect ținea cel mai mult). Ulterior ambele proiecte au fost acceptate spre a fi puse în practică și de Consiliul de administrație al BM, și de Fundația „Soros-Moldova”, care urma să le finanțeze.

La scurt timp după aceasta a fost numită coordonatoare de proiect pentru Biblioteca Publică de Drept. Deci, nu s-a întâmplat nimic deosebit, nimic întâmplător – pur și simplu, s-a realizat dorința de cândva a tatălui ei de a-și vedea fiica mai aproape de jurisprudență. Nimic nu a fost ușor, ceea ce îi lipsea nu erau cunoștințele de management al unei biblioteci de drept, ci experiența practică. Dar, odată ce fusese implicată în proiectarea nemijlocită a bibliotecii, nu s-a lăsat bătută. De la oferirea unor idei privind mobila pentru bibliotecă și organizarea tenderului de procurare a echipamentului, până la achiziția de carte și abonarea la bazele de date, M. Harjevschi, împreună cu noua echipă pe care o formase, a reușit într-un an să deschidă o bibliotecă specializată de drept, administrând un buget de 200 mii de dolari. Pentru a înțelege mai bine specificul unei biblioteci specializate a urmat – împreună cu colaboratorii filialei – un șir de seminare peste hotare (Budapesta, Moscova ș.a.). Proiectul, preconizat pentru trei ani, a fost extins la opt ani. Cel mai dificil a fost crearea Bibliotecii Publice de Drept în sensul unei biblioteci publice deschise pentru întreaga comunitate și, în același rînd, a unei biblioteci specializate, avînd me-

nirea de a servi un grup-țintă de utilizatori. Prin multiplele sarcini pe care le realiza era că biblioteca devenea una de tip universitar. De aceea, împreună cu echipa, a început implementarea managementului proiectelor. Prin oferirea lecțiilor publice pe diverse tematici juridice cetățenilor (proiecte finanțate de Ambasada Norvegiei în România, de PNUD), abonarea la bazele de date pentru practicienii din domeniul juridic (Ambasada SUA, Fundația „Soros-Moldova”), iar apoi și prin stabilirea parteneriatului cu Primăria Municipiului Chișinău și crearea unei baze de date retrospective *Monitorul de Chișinău*, ce include deciziile Consiliului Municipal și dispozițiile primarului de Chișinău, a reușit să aducă biblioteca aproape de fiecare membru al comunității. Ceea ce a încurajat-o de fiecare dată în inițiativele ei neordinare a fost susținerea colegilor de serviciu, cărora le este mereu recunoscătoare.

Deja fiind director al Bibliotecii Publice de Drept, M. Harjevschi nu putea să renunțe la un vis – cel de a studia în Statele Unite. Depusese dosarul fiind studentă în ultimul an de studiu, apoi și în primii ani de serviciu ca specialist în domeniu, dar norocul i-a surâs abia în 2004, când a obținut o bursă non-degree. A plecat să-și realizeze stagiul într-un mediu de profesioniști la Universitatea Indiana din or. Bloomington, urmînd practica la Biblioteca de Drept a Congresului SUA. Experiența a fost una excepțională.

Desigur, mediul american este unul care inspiră, iar ceea ce a văzut acolo s-a transformat, la revenirea acasă, în... mici „teme de acasă”: proiecte realizate atît în cadrul bibliotecii, cît și prin implicarea (deseori pe post de voluntară!) în alte organizații nonguvernamentale – Asociația Absolvenților programelor SUA (membră a Boardului), Asociația Bibliotecarului (secretară, președintă a secțiilor de relații internaționale și de fundraising) și Fundația Electronic Information for Libraries (EIFL IP).

Totodată, expusă la mediul internațional și interacționînd cu diverși experți în domeniu, precum și bibliotecari, dreptul de autor a devenit pentru M. Harjevschi un subiect de mare interes. De aceea, a fost nominalizată în Comisia pentru dreptul de autor și probleme juridice din cadrul IFLA (Copyright and Legal Matters Committee – IFLA, CLM), mandat pe care l-a onorat din 2009 pînă în 2013. Poziția de membru al unei comisii din cadrul IFLA, cu certitudine, a fost nu numai o onoare personală, dar și a instituției pe care o reprezenta. Trebuie să adăugăm că a fost și o obligație pe care și-a asumat-o pe cont propriu (era specific pentru republica noastră), căutînd surse financiare din exteriorul bibliotecii de a fi prezentă la ședințele comisiei care, de regulă, se întruneau în perioada conferințelor IFLA. Perioada între conferințe – participarea fie online, fie comunicînd prin liste de distribuții la diverse discuții, dezbateri ale IFLA – i-a servit mereu o provocare de a cunoaște ce se întîmplă în mediul profesional.

Pe 29 noiembrie 2012 M. Harjevschi a fost aleasă – în cadrul Congresului al VII-lea al ABRM – în funcția de președinte al Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova, iar 3 iunie din anul următor a constituit un alt moment de cotitură în cariera dumneaei: și-a asumat rolul ca, în noua funcție de director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, să-i mențină poziția de lider în Sistemul Național de Biblioteci. Iată că prin destinul profesional, convinsă în succesele sale, M. Harjevschi s-a identificat cu tot ceea ce face împreună colaboratorii-bibliotecari pentru a ridica la un nivel mai înalt viața culturală atât a chișinăuienilor, cât și a tuturor cetățenilor din Republica Moldova.

Ultima treaptă din cariera sa pe care a urcat M. Harjevschi în anul trecut, pe 21 noiembrie 2014, a fost susținerea tezei de doctorat cu tema *Evoluția politicilor în Sistemul Național al Bibliotecilor din Republica Moldova* (conducător științific: dr. hab. Nelly Țurcan). A fost o cale dificilă și îndelungată spre acest deziderat, dar a avut o finalitate reușită.

E adevărat că atât bibliotecile de acasă, cât pe cele din străinătate pe care le-a vizitat au inspirat-o să realizeze multe lucruri frumoase. Care sînt acele biblioteci ce au copleșit-o peste măsură de mult? Din spusele dumneaei am aflat că sînt următoarele: Biblioteca Publică din Salt Lake City, Utah, SUA (o instituție urbană cu cinci niveluri, avînd structură curbată din sticlă, cu săli de lectură, computere, galerii de artă, grădini interioare, havuzuri, spații pentru diverse evenimente mondene, inclusiv pentru nunți); Biblioteca Hunt, Universitatea Tehnică din Carolina de Nord, SUA (deschisă în ianuarie 2013, această bibliotecă integrează perfect tehnologia cu un vast spațiu pentru studii și cercetări pline de provocări intelectuale, făcute cu o deosebită inspirație, lumină naturală și caracteristici trainice, devenind o destinație pentru mii de vizitatori, care doresc să vadă și să trăiască experiența vizitei unei biblioteci a viitorului); Biblioteca Atelier Urban, situată chiar în inima orașului Helsinki, Finlanda (are trei niveluri și este un spațiu pentru factorii de decizie, cu 3D printing, stație de lucru grafică, tăietor autocolant, stație de editare video, cuvintele-cheie: egalitate, creativitate, multidimensionalitate) ș.a.

M. Harjevschi a răspuns cu amabilitate la întrebările celor prezenți în sală, printre care au fost **Elena Dabija**, directorul Centrului Academic Internațional Eminescu; **Parascovia Onciu**, directorul Filialei „Transilvania”; **Svetlana Vizițiu**, conducătoarea Clubului de elită „Impresii din viață și cărți”, ș.a.

Conf. univ. dr. hab. **Nelly Țurcan**, Catedra de Biblioteconomie și Asistență Informațională, USM, a menționat că povestea vieții și activității dr. în științe ale comunicării Mariana Harjevschi este un exemplu demn de urmat pentru tînăra generație de specialiști în domeniul pe care l-au îmbrățișat. Putem spune – și nu vom da greș – că protagonistă acestei întâlniri de suflet se identifică

perfect cu biblioteca și cu cei care o întrețin, o dezvoltă și o elogiază – cu bibliotecarii. Drept confirmare a celor spuse mai sus **Vitalie Răileanu**, critic literar și poet, directorul Filialei „Onisifor Ghibu”, și **Valeriu Rață**, secretar al revistei *BiblioPolis*, au dat citire unor versuri inspirate, ce completează portretul unei profesioniste, care este Mariana Harjevschi (le prezentăm mai jos ca ilustrații verbale ce întăresc afirmațiile noastre).

Elena Butucel, prim-direktor adjunct al BM „B.P. Hasdeu”, a mulțumit Mariane Harjevschi pentru că ne-a destăinuit multe din secretele profesiei de bibliotecar și i-a înmînat un buchet de flori, iar ca să-și aducă aminte de această întâlnire, i-a dăruit o fotografie în ramă stilizată, ce o reprezintă pe protagonistă împreună cu părinții și frații, precum și un clopoțel pentru colecția sa, o parte din care a fost expusă în fața celor prezenți la întâlnire. La fel, publicul a avut ocazia să vizioneze fotografii ce o reprezintă pe respectabila noastră directoare începînd cu anii din copilărie pînă în prezent.

Credem că toate visurile Mariane Harjevschi încă nu s-au realizat, de aceea îi dorim o atmosferă cît mai potrivită și mai propice în funcția pe care o deține la BM „B.P. Hasdeu” întru îndeplinirea lor, căci nu este nimic mai plăcut decît să-ți vezi munca ta uneori chinuitoare și incalculabilă că este necesară societății, în general, dar și pentru sine, în particular. Agenda dumneaei e mereu deschisă, iar experiența de viață continuă, pentru a urca alte trepte, deoarece viața ne dictează să nu stăm locului, ci să exersăm, să probăm, să inovăm în mod continuu și să fim întotdeauna la înălțime.

* * *

Poveste

Domnișoarei Mariana Harjevschi

Ea este o tînără suavă
ce zboară spre alte pânze
de cer albastru
odată cu noi...
corpul ei transparent
oasele libere
ușoare
știi să danseze cu grație,
lin
fluturându-și brațele
și pașii
într-o noapte senină
albastră
au început s-o doară umerii

apoi ochii
 buzele
 visele
 a gândit că e pasăre
 și pe rând
 a început să zboare!
 nimeni nu-i vedea
 aripile,
 ea zbura lin
 în adeziune
 iar noi
 niciodată nu vom afla
 adevărul
 acestei frumoase poveste
 atât de misterioase.

Vitalie RĂILEANU

* * *

Un caracter ambițios

Marianei Harjevschi

Cum la liceu și facultate
 Ce a visat s-a împlinit,
 Un stagiu în străinătate
 Deprinderile i-a sporit.

În orele de frământare
 Un gând trimite la părinți,
 A ascultat de fiecare
 Luându-și inima în dinți.

Profesia-i cea potrivită...
 Ținând contactul permanent
 Cu cetățenii, ea invită
 Spre lecturare la moment.

Idei, concepții promovează:
 Văzut-ați și un „Trolleybook”...
 Pe noutate se axează,
 Respinge claca-balamuc.

Și vede totul ca în palmă,
Valori cultivă românești,
Compatrioții își îndeamnă
Să se găsească-n bune vești.

Serviciul – a doua casă...
Și o gătește-n stil modern:
Să fie cât mai arătoasă
În țară și pe plan extern.

E doamnă sinceră, onestă –
Unește oamenii perfect,
În colectiv se manifestă
De suflete ca arhitect.

Cu îndrăzneală-n carieră
Domeniul a asaltat,
Și-i indulgentă, și severă,
Dar asta-i de aplaudat.

Prudent în cazuri dificile
Un caracter ambițios,
Prin fapte multe și utile,
Se urcă sus maiestuos.

Avem un schimb de generații,
Trecut, prezent și viitor...
Deci, salutăm că vin și alții
Să facă traiul mai ușor...

Valeriu RAȚĂ

(*BiblioPolis*. 2015, vol. 56, nr. 1)

VERSURILE LUI GRIGORE VIERU PE UN CD EXCEPȚIONAL

În ultimul timp, tot mai mulți condeieri își lansează creațiile nu numai în format tipărit, dar și electronic. A devenit deja o tradiție ca actorii-declamatori să-și înregistreze pe CD-uri vocea citind texte literare (versuri, proză, eseuri) atât de scriitori clasici, cât și de cei contemporani. În același context menționăm că la Postul Național Radio Moldova, în cadrul emisiunii *Cărți sonore*, au fost lecturate opere de: Dimitrie Cantemir, Mihail Sadoveanu, Constantin Stere,

Mircea Eliade, Ion Druță, George Meniuc, Nicolae Dabija, Spiridon Vangheli, Nicolae Rusu, Aurelian Silvestru, Claudia Partole; Paul Valéry, Charles Dickens, James Joyce, Franz Kafka ș.a. Iar în colecția de CD-uri de la BM „B.P. Hasdeu”, cei interesați pot audia: *Dorul infinitului din noi* (recital de poezie românească, lectura: Ninela Caranfil); *Rugă* (selecție din *Psalmii lui David*, lectura: N. Caranfil); *Totentanz sau Viața unei noți* (roman de Claudia Partole, lectura: N. Caranfil); *Pietre albe, pietre negre* (versuri de Valeriu Matei, lectura: Nicolae Jelescu); *Voci sau Dublul suicid din zona lacurilor* (text: Vladimir Beșleagă); *Vocale-portocale: cine-nvață o vocală, va primi o portocală* (versuri melodice, text: Arcadie Suceveanu, muzică: Ada Zaporojanu); *Colindăm cu Moș Crăciun* (texte: Daria Radu, Ștefan Melnic, Arcadie Suceveanu; muzica: Daria Radu); *Mi-idor de bunicuța* (cîntece pentru copii de Ada Zaporojanu); *Cîntece patriotice* (autoare: Liuba-Drăgostița Bujor); *Să iubești* (cîntece pe texte de Ianoș Țurcanu); *Portativul cu pistrui* (versuri de Radmila Popovici-Paraschiv, muzică: Marian Stârcea) ș.a.

Relatăm cu o deosebită plăcere că pe 11 februarie 2015, în Sala Mare de lectură a Bibliotecii Centrale a BM „B.P. Hasdeu”, s-a lansat un CD nou: *Cîntare copilăriei. Cîntare limbii române* – versuri de Grigore Vieru în lectura actriței de la Teatrul Național „Mihai Eminescu” Ninela Caranfil, Artistă a Poporului, și a doi copii, soră și frate: Adelina Andrei (elevă în clasa a V-a, Liceul „Mircea Eliade”) și Alexandru Andrei (elev în clasa a IV-a, Liceul „Miguel de Cervantes”). La deschiderea manifestării Mariana Harjevschi, directorul general al BM „B.P. Hasdeu”, a menționat: „Dragi oameni ai culturii, colegi, prieteni, mult stimată dnă Raisa Vieru, prin evenimentul de azi, desfășurat în această sală istorică a BM «B.P. Hasdeu», poezia vieriană – în interpretarea remarcabilă a actriței de un talent distinct, Ninela Caranfil, completată de doi copii, Adelina și Alexandru Andrei – va căpăta un farmec deosebit. Grigore Vieru a fost, incontestabil, o voce de o expresivitate deosebită în poezia românească. I-am cunoscut poezia treptat: sînt din generația celor care au învățat din cartea-abecedar *Albinuța* (coautor Spiridon Vangheli, grafică Lică Sainciuc), cu o deosebită satisfacție vizionam filmul *Maria Mirabela* (combinație a jocului viu al actorilor și desenele animate, regizor Ion Popescu-Gopo), am fredonat în adolescență *Dragă Otee* (interpret Iurie Sadovnic-Orheianu), *Eminescu* (o melodie superbă interpretată de regretații Doina și Ion Aldea-Teodorovici) ș.a. Valoarea, adevărul și reprezentativitatea poeziei lui Grigore Vieru îi atribuie regretatului poet o prezență unică, o întîietate emblematică în literatura română din partea stîngă a Prutului. Astăzi ne bucurăm că sîntem împreună pentru a asculta versurile lui. Se datorește noului CD realizat de actrița Ninela Caranfil, care a selectat din universul creației vierene poeziile pentru copii și cele consacrate limbii române. Această acțiune culturală de la biblioteca noas-



tră nu este prima pentru distinsa actriță. Tot în această sală dna Ninela Caranfil și-a lansat cărțile *Tăcerea de pînă la Cuvînt*, *Nebănuita forță a scenei*, precum și CD-urile *Dorul infinitului din noi* și *Rugă*, care au avut o mare priză la public.”

CD-ul *Cîntare copilăriei. Cîntare limbii române* este o apreciere poetică și o omenească atenție acordată copilăriei, dar și o pledoarie în favoarea limbii române, atît de vitregită pe meleagurile basarabene. Evenimentul la care au participat prieteni ai Bibliotecii de cele mai diferite vîrste, profesii și ocupații, s-a încadrat perfect în șirul de manifestări desfășurate cu ocazia aniversării a 80-a de la nașterea poetului Grigore Vieru. Moderatoarea acestei întîlniri de suflet, conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, directorul Departamentului studii și cercetări, s-a destăinuit că a fost copleșită de măiestria cu care actrița Ninela Caranfil dialoghează (virtual!) și cei doi copii – Adelina și Alexandru Andrei. CD-ul *Cîntare copilăriei. Cîntare limbii române* a umplut un gol din sufletele noastre mereu dornice de frumos, de sublim. Grigore Vieru era cel mai bun, cel mai talentat, cel mai profund poet în spațiul românesc dintre Prut și Nistru. După plecarea lui la cele veșnice noi sîntem mai singuri... Dar opera lui e prezentă în cărțile editate periodic și, în cele din urmă, iată, pe un CD. N. Caranfil a evoluat opera poetului și a apărut ideea superbă de a înregistra unele poezii pentru copii și despre limba română în format electronic. Apoi a găsit oamenii potriviți s-o susțină financiar și visul artistei a căpătat contururi reale.

„Grigore Vieru a fost un poet sintetizat din cele mai bune calități ale noastre. El a cîntat patria, neamul, limba română, dar a scris și despre durerea, speranța, visul nostru de veacuri, sperînd că vom ajunge la un viitor luminos. Astăzi toată suflarea românească («de la Nistru pîn’ la Tisa») îl comemorează prin manifestări culturale, tipărirea operei poetului etc. Sînt stări de totală

participare. Ai impresia că fiecare chișinăuian are o contribuție aparte la ele. Ziua lui Gr. Vieru este ca o mobilizare totală: unii sînt organizatori, alții simpli participanți, ceilalți scriu, publică, recitesc, vorbesc despre Grigore Vieru, își deapănă amintirile, bibliotecile promovează opera, organizează concursuri literare, conferințe, lansări de carte, recitaluri și multe altele”, a spus L. Kulikovski, amintindu-ne și un citat al scriitorului și publicistului Valentin Marica: „S-a amestecat cu credința în limba română, cu ideatica și filosofia folclorului, cu soarele care nu poate răsări fără pămînt, cu norocul de a se simți arbore, cu umbletul celest al mamei și al patriei, dureros viețuind în istorie.” Drept ilustrație la cele spuse mai sus au servit versurile: „M-am amestecat cu viața / Ca noaptea cu dimineața. / M-am amestecat cu Cîntul / Ca mormîntul cu pămîntul. / M-am amestecat cu dorul / Ca sîngele cu izvorul. / M-am amestecat cu tine / Ca ce-așteaptă cu ce vine.”

Creația lui Gr. Vieru este pornită din adîncul sufletului, a menționat scriitorul și jurnalistul **Vlad Pohilă**, redactor-șef al revistei de biblioteconomie, științe ale informării și de cultură *BiblioPolis*. Dînsul a reiterat că astăzi aducem un dublu omagiu: și sensibilității regretatului poet, și activității teatrale a actriței **Ninela Caranfil**, care s-au unit, iată, pe acest CD într-un mod excepțional. Gr. Vieru a creat valori perene, a cîntat mama, femeia, limba română, iar **Ninela Caranfil**, actriță de un specific deosebit în arta teatrală, a excelat în peste o sută de roluri jucate în teatrele din stînga și din dreapta Prutului. Pe artistă o caracterizează curajul și demnitatea, deoarece este gata oricînd să lupte pînă în pînzele albe pentru dreptate și adevăr.

Chiril Lucinschi, deputat în Parlamentul RM, a mulțumit protagonistei pentru invitație și a mărturisit unele date din istoricul apariției noului CD care se lansează. De asemenea, Ch. Lucinschi și-a amintit cum treptat, cu trecerea anilor, a făcut cunoștință cu poezia lui Gr. Vieru. Dumnealui a mai comunicat că îi place ceea ce face N. Caranfil, care este o actriță plină de energie și trebuie să-și continue realizarea planurilor sale.

Liliana Nicolaescu-Onofrei, viceministru al Educației, a relatat că N. Caranfil continuă bunele practici de a înregistra creația celor mai valoroși scriitori de la noi. CD-ul este foarte bun și trebuie să devină cunoscut tuturor celor care se interesează de creația lui Gr. Vieru. Ministererele de resort trebuie să cumpere această lucrare a actriței pentru a-i da posibilitate actriței să poată crea altele noi.

Poetul, prozatorul și publicistul **Nicolae Dabija**, redactorul-șef al săptămînalului *Literatura și arta*, coleg de liceu, la Cimișlia, al protagonistei, a relatat că puțini actori pot recita poezii așa cum o face N. Caranfil, punînd accentul pe sens („poezia trebuie trăită, pe alocuri șoptită, nu trebuie strigată cu glas tare”). Poetul a depănat amintiri din anii '80-'90 ai secolului trecut, despre



participarea la diverse festivaluri, întâlniri cu cititorii din R. Moldova și din România, despre situația grea în care au nimerit atunci oamenii de creație, când se spunea că nu avem nevoie de literatură, teatru, cinematografie – de cultură, în genere. E salutar faptul că N. Caranfil s-a apropiat mai mult de creația lui Gr. Vieru, oferindu-ne un CD care va dăinui în timp.

Valentin Delinschi, Artist Emerit, poet, compozitor, scenarist, actor la Teatrul Național „Satiricus – Ion Luca Caragiale” din Chișinău, originar și el din or. Cimișlia, e de părerea că N. Caranfil ne-a oferit un examen de vorbire scenică pe versurile lui Gr. Vieru. Publicul a ascultat cu multă plăcere o poezie, dedicată marelui poet – *Scrisoare lui Grigore Vieru* –, în interpretarea actorului.

Petre Neamțu, director artistic și prim-dirijor al Orchestrei de muzică populară „Folclor” a Filarmonicii Naționale „Serghei Lunchevici”, a relatat că l-a cunoscut îndeaproape pe Gr. Vieru, i-a trecut pe note multe versuri. Totodată, dînsul a menționat că N. Caranfil este o mare artistă, o persoană cu demnitate și verticalitate, apreciată pentru comportamentul specific, căci spune imediat adevărul gol-goluț, fără menajamente. Așa CD-uri trebuie să mai apară – e altfel cînd poezia e ascultată...

Profesoara de limba și literatura română la Liceul Teoretic „Gaudeamus” **Alexandra Tănase**, conducătoarea Salonului de lectură *Ceaiul de la ora 16*, de la Filiala „Transilvania”, a relatat că a așteptat ca ziua de naștere a regretatului poet să se marcheze mai amplu, poate trebuia să se inițieze un festival de poezie... Dar N. Caranfil, actrița pe care o ascultă fiecare copil și vîrstnic și care a fost în cîteva rînduri invitata de onoare a Salonului de lectură („ne leagă o prietenie de suflet, a recitat o oră întregă, copiii se minunau de rostirea perfectă a cuvintelor, de memoria excelentă”), ne-a bucurat extrem de mult cu acest CD – *Cîntare*



copilăriei. Cântare limbii române. Elevul clasei a VIII-a **Cristi Olaru**, a dat citire unui eseu despre viața și activitatea N. Caranfil.

Scriitorii **Iulian Filip** și **Andrei Burac** au scos în evidență vigoarea și neastîmpărul în domeniul creației al actriței N. Caranfil, care poate realiza recitaluri interminabile. Pe acest CD munca dumneaei este adusă la cunoștința tuturor iubitorilor de arta rostirii cuvîntului. Gr. Vieru a devenit mai aproape de copii...

Ludmila Scalnâi, deputat în primul Parlament al Republicii Moldova, a relatat că o cunoaște de-o viață pe N. Caranfil – e actriță minunată, patriotă, iar poetul de excepție Grigore Vieru a fost și un mare prieten al copiilor. Avem un mare noroc că destinul ne-a dăruit un poet ca Gr. Vieru. Întîlnirea de astăzi este nemaipomenită, inclusiv prin prezența la manifestare a numeroși oameni politici, savanți, scriitori, artiști, profesori, liceeni, bibliotecari etc., iar CD-ul – un omagiu excelent distinsului poet-cîntăreț al copilăriei.

Claudia Pătrînac, actriță și profesoară, a menționat că pentru Gr. Vieru copiii erau ca o comoară, erau mai presus de orice... De aceea, cu ambii săi elevi – cu Adelina și Alexandru Andrei – va continua să pună în valoare creațiile poetului nostru drag. Actrița și discipolii dumneaei au recitat din versurile splendide ale lui Gr. Vieru.

Evenimentul a fost întregit de expozițiile de carte cu genericul *Grigore Vieru – sufletul nestins al poeziei rădăcinilor* (realizată de Serviciul furnizare a documentelor, șef Elena Șendrea, și Serviciul animații culturale, șef Maria Bivol) și de pictură – *Valori vierene în creația lui Mihai și Virginia Mireanu*, prezentată de criticul de artă **Eleonora Sâtnic**. Ambii artiști plastici au o tangență indirectă cu creația lui Gr. Vieru, mai ales, cu culoarea verde de pe pînzele lor. Poetul avea o atracție magnetică pentru verde: „Pleacă-mi fruntea spre ele / Dulce vetre / Cu ochi în rouă / Un verde ne vede” sau: „Mi-e dor de iarba crudă, / A ochilor tăi verzi.” Se pare că pentru Gr. Vieru aceasta a fost culoarea speranței, cum, de altfel, este și pentru noi, ceilalți.

Le-a felicitat, cu ocazia editării și lansării CD-ului, pe actrița N. Caranfil și pe R. Vieru, care a asistat la această manifestare, naistul **Vasile Iovu**. Cadoul lui – dedicat realizatorilor – a fost interpretarea la „flautul lui Pan”, a romanței *Mi-e dor de ochii tăi adînci*.

Raisa Vieru, soția regretatului poet, și-a exprimat bucuria pentru lansarea CD-ului dedicat copilăriei și limbii române („primul de acest fel”). Au bucurat-o pe fosta profesoară universitară și luările de cuvânt ale personalităților care au vorbit elogios despre cel mai citit și mai cunoscut poet din Basarabia. Mulțumind celor prezenți pentru atenția acordată lui Gr. Vieru, dumneaei a invitat toți doritorii să participe și la alte manifestări culturale dedicate poetului, care se vor desfășura în zilele următoare.

Aceași bucurie a umplut sufletul și actriței **Ninela Caranfil**, care a recunoscut că a asistat la o întâlnire cu universul creației poetului Gr. Vieru: „Îngerii l-au luat în Ceruri ca să-l apere, fiindcă noi nu am fost în stare, iar astăzi ne-a învrednicit Dumnezeu să ne întâlnim și să comunicăm.” Artista s-a destăinuit că acest CD a fost în planul ei de lucru de mult timp, dar abia acum a reușit să-l editeze. Astfel, prezentând versurile lui Gr. Vieru – unui public mai larg, într-o frumoasă rostire românească – speră că pune la dispoziție un instrument de învățare și delectare pentru copiii atât din Republica Moldova, cât și din România. „Acum îmi pare că a fost ușor, dar, de fapt, a fost greu... Frumusețea se războie împotriva urâtului”, a mărturisit actrița.

N. Caranfil a mulțumit vorbitorilor pentru cuvintele frumoase adresate personal, dar mai mult pentru cele adresate poetului Gr. Vieru. Nu în ultimul rând, mulțumiri au fost adresate și sponsorilor acestui CD, ce ține de ființa noastră, urmate de urările de sănătate și de succes în afacerile pe care le au.

Remarcabila actriță a îndemnat pe cei din sală să fie mai buni, mai cinstiți, mai optimiști, să iubească mereu patria, limba, istoria, cultura noastră. „**Grigore Vieru, te iubim și îți mulțumim!**” – acestea au fost cuvintele de încheiere ale Ninelei Caranfil la manifestarea de la Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu”.

(*BiblioPolis*. 2015, vol. 56, nr. 1)

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ

75 DE ANI DE LA ANEXAREA DE CĂTRE URSS A BASARABIEI, NORDULUI BUCOVINEI ȘI ȚINUTULUI HERȚA – 28 Iunie 1940

Pe 28 iunie 2015 se împlinesc 75 de ani de la anexarea de către URSS a Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța. În scopul de a comemora această tristă dată din istoria românilor, în ajunul ei, pe 12 și 13 iunie, la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău, și-a desfășurat (sub auspiciile Institutului de Studii Arhivelor; Fundația culturală „Memoria”, Filiala Argeș; Institutul de Istorie Socială „Pro Memoria” și Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”) Conferința științifică internațională cu genericul menționat în titlul cronicii noastre. Din Comitetul organizatoric al Conferinței au făcut parte: conf. univ.

dr. în economie Vasile Șoimaru, coordonatorul proiectului *României din jurul României* (ASEM); dr. în drept Mihai Tașcă, directorul Institutului de Studiul Arhivelor; prof. univ. dr. hab. în istorie Anatol Petrencu, președintele Institutului de Istorie Socială „Pro Memoria” (Universitatea de Stat din Moldova), iar printre partenerii media s-au aflat: *Literatura și arta*, săptămînal al scriitorilor din Republica Moldova; ziarul *Adevărul Moldova*; portalul de știri *www.privesc.eu* și Radio *Vocea Basarabiei*. Manifestarea a reunit istorici, filologi, scriitori, profesori, jurnaliști, bibliotecari, oameni de cultură, precum și studenți de la diverse instituții de învățămînt superior.

În deschiderea Conferinței, moderatorul acesteia, dr. Vasile Șoimaru, a menționat în linii mari cum s-a săvîrșit și ce repercusiuni a avut – în istoria contemporană a Europei de Est – raptul infam de teritorii de către URSS, teritorii ce au aparținut dintotdeauna românilor. Trebuie să menționăm că acest rapt a fost pus la cale încă în anul 1939, cînd URSS a semnat *Pactul de neagresiune* (și *Protocolul adițional secret*) cu Germania nazistă, act ce poartă în prezent denumirea Ribbentrop-Molotov (după numele miniștrilor de externe semnatari la acea vreme). A urmat un tedeum, oficiat de preacucernicul protoiereu, dr. Petru Buburuz, preot paroh al Bisericii „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Chișinău, și mesaje de salut prezentate de Elena Butucel, prim-director adjunct al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, dr. Mihai Tașcă și prof. univ. dr. hab. Anatol Petrencu. De asemenea, moderatorul a dat citire unui mesaj expedit organizatorilor și participanților la Conferință din Vancouver, Canada, pe care l-a semnat Lia Marian-Șoimaru, una dintre conaționalele noastre, refugiată cu părinții, în 1944, de urgia bolșevică la Rîmnicu-Vilcea. Luînd în considerație demersul emoționant al autoarei, prezentăm mai jos acest text în întregime și pentru cititorii noștri:

„O speranță, REUNIREA!

În scurta mea povestire *Vin rușii...*, un articol mai vechi, publicat în *Glasul Națiunii*, 1993, am descris felul brutal în care familia noastră a trebuit să-și părăsească casa și tot avutul moștenit de la bunici, în noaptea din 28 iunie 1940...

Atunci, am fost treziți în miez de noapte de lovituri puternice în ușă și o voce care striga: «Vin rușii!... Domnule Șoimaru (unchiul meu, fratele tatălui meu, greșier la Tribunalul din Chișinău), veniți la Tribunal...»



Atunci, trezindu-ne, am auzit un vacarm, care venea din orașul aflat în stare de mare agitație, iar tata, plecând în mare grabă, a mai strigat: «Faceți bagajele...» Și bagajele s-au făcut, dar tata a venit pe la ora 12 ziua cu... o trăsură!!!

Atît a putut găsi și astfel am plecat spre gară, trei copii și părinții, fără niciun bagaj, cu cîteva perne și pături rămase prin casă... Așa am ajuns în gară, ocupînd niște locuri pe jos într-un tren de marfă, felicitîndu-ne că am avut acele pături și perne...

Cu acele teribile cuvinte în minte – **Vin rușii!**... – am plecat spre necunoscut, goi și speriați, spre alte meleaguri, tot în România, unde urma să ne numim de acum încolo refugiați...

A trecut un an și am revenit în Basarabia noastră dragă, în casa noastră... goală, dar totuși fericiți că sîntem acasă!!! Bucuria a fost scurtă, pentru că în 1944 a trebuit să părăsim din nou locurile natale, de data aceasta pentru totdeauna... În toți acești ani, am trăit cu speranța întoarcerii acasă, speranță care slăbea odată cu trecerea anilor...

Acel rapt nemilos, făcut de ruși, în urma Pactului Molotov-Ribbentrop, a distrus mii de vieți, a urîțit harta frumoasă a unei țări, a adus atîta suferință, care se menține și azi...

REUNIREA, pe care am așteptat-o atîția ani, se pare că este încă foarte departe, spre durerea noastră! Să dea Dumnezeu să se schimbe ceva în urma Conferinței din 12-13 iunie 2015, precum și după alegerile locale din 14 iunie, care să aducă noi speranțe în vederea REUNIRII!

Să dea Dumnezeu, să nu mai aud NICIODATĂ cuvintele «**Vin rușii!**...», cuvinte, care mi-au marcat existența și pe care nu le-am putut uita NICIODATĂ!!! Două cuvinte, care pentru mulți au însemnat tortură, deportare, moarte...

Noi, cu toată suferința îndurată, ne putem socoti norocoși, că n-am fost trimiși în acel gulag odios, unde au sfîrșit atîția oameni nevinovați!

În speranța unor zile luminoase pentru toți BASARABENII, care doresc o ROMÂNIE MARE!!!

Dr. Lia MARIAN-ȘOIMARU

11 iunie 2015

Vancouver, Canada”

Să ne amintim cum au decurs evenimentele în acel fatidic an – 1940. Pe 26 iunie 1940, la ora 22:00, comisarul poporului pentru afaceri externe al URSS, Veaceslav Molotov, i-a prezentat ambasadorului României la Moscova, Gheorghe Davidescu, un ultimatum prin care i se cerea României „retrocedarea” Basarabiei pînă pe 28 iunie și „transferul” părții de nord a Bucovinei către Uniunea Sovietică. În textul ultimatumului se preciza în mod fals că Basarabia era populată în principal cu ucraineni: „În anul 1918, Ro-

mânia, folosindu-se de slăbiciunea militară a Rusiei, a desfăcut de la Uniunea Sovietică (Rusia) o parte din teritoriul ei, Basarabia, călcînd prin aceasta unitatea seculară a Basarabiei, populată în principal cu ucraineni, cu Republica Sovietică Ucraineană.” Guvernul sovietic cerea partea de nord a Bucovinei care „ar reprezenta, este drept că numai într-o măsură neînsemnată, un mijloc de despăgubire a acelei mari pierderi ce a fost pricinuită URSS și populației Basarabiei prin dominația de 22 de ani a României în Basarabia.” În continuare se menționa: „Acum, cînd slăbiciunea militară a URSS a trecut în domeniul trecutului, iar situația internațională care s-a creat cere rezolvarea rapidă a chestiunilor moștenite din trecut pentru a pune în fine bazele unei păci solide între țări, URSS consideră necesar și oportun ca în interesele restabilirii adevărului să pășească împreună cu România la rezolvarea imediată a chestiunii înapoierii Basarabiei Uniunii Sovietice.” Guvernul român a răspuns sugerînd că este de acord cu „negocieri imediate asupra unei largi categorii de probleme”.

Prin al doilea ultimatum sovietic – de pe 27 iunie – s-a cerut evacuarea administrației și armatei române din Basarabia și Nordul Bucovinei în patru zile. A doua zi, guvernul român, condus de Gheorghe Tătărescu, după ce primise și sfaturi din partea Germaniei și Italiei, a acceptat să se supună condițiilor sovietice. Decizia de acceptare a ultimatumului sovietic și de executare a unei „retrageri” (atenție: s-a evitat folosirea cuvîntului „cedare”) din Basarabia și Nordul Bucovinei a fost luată în Consiliul de Coroană din noaptea de 27-28 iunie 1940. În jurnalul său regele Carol II a notat rezultatul votului: șase voturi pentru respingerea ultimatumului (Ștefan Ciobanu, Silviu Dragomir, Victor Iamandi, Nicolae Iorga, Traian Pop, Ernest Urdăreanu), 20 de voturi pentru acceptarea ultimatumului (Petre Andrei, Constantin Angheliescu, Constantin Argetoianu, Ernest Ballif, Aurelian Benteoiu, Mircea Cancicov, Ioan Christu, Mitiță Constantinescu, Mihail Ghelmegeanu, Ion Gigurtu, Constantin C. Giurescu, Nicolae Hortolomei, Ioan Ilcuș, Ion Macovei, Gheorghe Mironescu, Radu Portocală, Mihai Ralea, Victor Slăvescu, Gheorghe Tătărescu, Florea Țenescu) și o abținere (Victor Antonescu). Trebuie menționat că dintr-o populație de 3,7 milioane de locuitori (în conformitate cu rezultatele recensămîntului din 1930), în teritoriile ocupate de URSS, peste 2,0 milioane (adică 55%) erau etnici români. În cîteva zile, aproximativ 200 mii de locuitori de toate etniile s-au refugiat în dreapta Prutului. Guvernul român a avut prudența sau poate chiar înțelepciunea să evite un război cu Uniunea Sovietică.

Doar o mică parte a populației Basarabiei și Bucovinei a întîmpinat anexarea sovietică cu sentiment pozitiv. În localitățile mai importante și în unele din gările unde se adunau refugiații pentru evacuare au avut loc incidente antiromânești, în care grupuri de tineri (dar nu numai) fanatizați au atacat, au

despuiat, au bătut sau au omorât preoți, intelectuali, soldați români separați de unitate, persoane civile în curs de evacuare. Felul în care aceste grupuri au acționat (inclusiv coordonarea lor cu armata sovietică de ocupație) a lăsat să se întrevadă eșecul administrației românești de a fi scăpat de sub control activitățile comuniste și prosovietice în perioada imediat precedentă ocupației.

În cea mai mare parte a teritoriului ocupat, sovieticii au proclamat RSS Moldovenească, iar partea sudică a Basarabiei, Bugeacul, și Nordul Bucovinei cu Ținutul Herța au fost alipite la RSS Ucraineană. Odată cu proclamarea RSS Moldovenești, republica autonomă moldovenească de pe malul stîng al Nistrului, a fost împărțită între cele două republici sovietice vecine. În aceste teritorii a fost instaurat un regim sovietic de ocupație, opresiv și represiv.

Cedările teritoriale din anul 1940 au produs o amărăciune profundă și resentimente în rîndul populației românești și au grăbit scăderea popularității regimului regelui Carol II. În curînd, el a abdicat și a părăsit țara, lăsînd drum liber formării unui guvern al generalului Ion Antonescu și al Gărzii de Fier. Dorința de eliberare a teritoriilor pierdute în 1940 a fost factorul decisiv care a dus la intrarea României în luptele celui de-al Doilea Război Mondial de partea Axei împotriva Uniunii Sovietice.

După moartea lui Stalin, din 1953, și în special după anul 1956, persecuția etnicilor români din Basarabia și Bucovina de Nord a scăzut treptat. Însă, Kremlinul nu a lăsat în pace românii din teritoriile anexate. Au început colonizările cu diverse populații în spațiul nostru, apoi colonizările cu moldoveni, dar departe, chiar foarte departe de pămînturile Basarabiei. Apoi au fost deportările în Siberia și intimidarea, lichidarea prin împușcare a tuturor celor care gîndeau și acționau altfel de cum vroia metropola. Totodată, a fost proclamată și promovată prin toate mijloacele limba „moldovenească” diferită de limba română, și teza falsă că moldovenii ar fi un popor diferit de cel român.

Primele alegeri libere din RSS Moldovenească s-au ținut în climatul general al „restructurării” abia în februarie 1990, iar controlul sovietic asupra acestei regiuni a încetat în august 1991, după tentativa de lovitură de stat de la Moscova și destrămarea Uniunii Sovietice. În 1991, RSS Moldovenească a devenit noul stat independent Republica Moldova, în vreme ce Bucovina de Nord și Bugeacul au rămas în componența Ucrainei.

Consecințele raptului Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța au fost și mai sînt foarte grave. Pînă în prezent Republica Moldova se zbate ca peștele pe uscat: nu știe încotro s-o apuce cu vectorul său de dezvoltare – înspre Est (unde domină dezordinea și nelegiuirea ocupantului) sau înspre Vest (ca să se integreze într-o societate civilizată, bazată pe drept și respectul valorilor omenești).

Toate fărâdelegile care s-au săvârșit pe aceste teritorii (din 1940 pînă în prezent!) s-au aflat în atenția vorbitorilor care și-au prezentat cercetările științifice în cadrul Conferinței *75 de ani de la anexarea de către URSS a Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța – 28 iunie 1940*, desfășurate în capitala republicii noastre pe 12 și 13 iunie curent. În cadrul a patru ateliere (primele trei – în prima zi, iar ultimul – în cea de-a doua) au conferențiat oameni de știință și de cultură din România, Ucraina, Germania și, desigur, din Republica Moldova. Prezentăm în cele ce urmează titlurile rapoartelor științifice și autorii lor.

Atelierul nr. 1 – Premisele, raptul și politicile URSS în teritoriile ocupate (moderator: conf. univ. dr. Vasile Șoimaru):

1. *Premise false, efecte dezastruoase: Pactul Molotov-Ribbentrop și Protocolul adițional secret* (prof. univ. dr. hab. Ion Șișcanu, Chișinău);

2. *Noi tendințe în doctrina rusă de drept internațional în raportul drept internațional – drept național* (prof. univ. dr. hab. Nicolae Osmochescu, Chișinău);

3. *Principiul neretroactivității legilor și impunerea dreptului sovietic în Basarabia după 28 iunie 1940* (prof. univ. dr. hab. Elena Aramă, Chișinău);

4. *Alianța sovieto-nazistă și anexarea Basarabiei, nordului Bucovinei și ținutului Herța de către Imperiul Rusiei bolșevice* (prof. univ. dr. ing. Ilie Popa, Pitești; prezentat de dr. Vasile Șoimaru);

5. *O comemorare necesară: 28 iunie 1940* (prof. univ. dr. Ioan Agrigoroaiei, Iași).

Atelierul nr. 2 – Urmările raptului teritorial pentru România și pentru populația aservită de sovietici (moderatori: prof. univ. dr. Ioan Agrigoroaiei, Iași; prof. univ., dr. hab. Nikolai Mihailuța, Odesa):

1. *Urmările raptului Basarabiei, nordului Bucovinei și ținutului Herța* (prof. univ., dr. hab. Anatol Petrencu, Chișinău);

2. *„Săptămîna Roșie” a Basarabiei – din 1940 pînă azi* (Vlad Pohilă, Chișinău);

3. *Represiuni politice în primul an de ocupație sovietică (studiu de caz, județul Soroca)* (conf. univ. dr. Gheorghe Palade, Chișinău);

4. *Южная Бессарабия после года советизации: рефлексии населения в первые дни войны (июнь 1941 г.) / Sudul Basarabiei după un an de sovietizare: reflecții ale băștinașilor în primele zile de război – iunie 1940* (prof. univ. dr. hab. Nikolai Mihailuța, Odesa);

5. *Репетиция аннексии: попытка большевистской власти захватить Молдову весной 1919 г. / Anticiparea anexării: tentativa puterii bolșevice de a ocupa Basarabia în primăvara anului 1919* (conf. univ. dr. Viktor Savcenko, Odesa);

6. *Condiționările economice, militare și diplomatice ale României înaintea pierderilor teritoriale din vara anului 1940* (George Damian, București-Chișinău);

7. *Intervenția militară a URSS împotriva României: 28 iunie – 3 iulie 1940* (prof. univ. dr. hab. Anton Moraru, Chișinău);

8. *Urmările raptului Basarabiei asupra Bisericii Ortodoxe Române în vara anului 1940* (preot Viorel Cojocaru, Chișinău).

Atelierul nr. 3 – Anexiunea sovietică în memoria colectivă și în dreptul internațional (moderatori: dr. Mihai Tașcă, conf. univ. dr. Viktor Savcenko):

1. „*Jurnalul*” lui Paul Mihail despre tragedia zilelor de 27-29 iunie 1940 (conf. univ. dr. Vasile Șoimaru, Chișinău);

2. *Poziția Marii Britanii față de problema Basarabiei în anii celui de-al Doilea Război Mondial (1939-1945)* (conf. univ. dr. Marian Zidaru, Constanța);

3. *Anul 1940 în memorialistica basarabenilor: trăiri, reflecții, demistificări* (conf. univ. dr. Lidia Pădureac, Universitatea de Stat „Alec Russo”, Bălți);

4. *Județul Vâlcea și refugiații din Basarabia și nordul Bucovinei în perioada imediat următoare ultimatumului sovietic și cedărilor teritoriale din luna iunie 1940: memoria actelor administrative ale vremii* (Petre Dinescu, Rîmnicu-Vâlcea);

5. *Din „dulapul cu otravă” al istoriei: declarații ale refugiaților basarabeni și bucovineni din anul 1940* (Wolfram Niess, Germania).

Atelierul nr. 4 – Tragedia deportărilor (moderatori: conf. univ. dr. Vasile Șoimaru, conf. univ. dr. Marian Zidaru):

1. *Elite deportate la 12-13 iunie 1941 în Kazahstan / KARLAG: studiu de caz* (dr. Viorica Olaru-Cemârtan, Chișinău);

2. *Politica sovietică față de Biserica Ortodoxă din Moldova: studiu de caz* (dr. Romeo Cemârtan, Chișinău);

3. *Locuitorii județului Orhei în primul an de ocupație sovietică* (drd. Daniela Buga, Chișinău);

4. *Calvarul clerului din Basarabia în primul an de ocupație sovietică* (dr. Mihai Tașcă, Chișinău).

5. *Reamintesc. Cuvinte împotriva uitării tragediei anului 1940* (Eugen Statnic, Germania; prezentat de Maria Hâncu, poetă și traducătoare).

Menționăm că toate comunicările ținute la Conferință vor fi publicate în decursul anului curent într-un volum, ce va da un caracter durabil eforturilor depuse de participanții la Conferință întru a scoate la iveală toate fraudele, falsificările, înșelătoriile ocupanților de a ascunde adevărul istoric pentru populația băștinașă.

La discuții au luat cuvîntul publicistul Alecu Reniță, redactor-șef al revistei *Natura* (a insistat asupra necesității de a se reveni cît mai des la tema dezmembrării României, care a însemnat ruperea noastră, a basarabenilor, de la matca firească, abaterea de la normalitate); dr. în filozofie Ion Sârbu (cu interpretări subiective privind posibila împotrivire a României la agresiunea din 1940; personalitatea Mareșalului Ion Antonescu; cît de aliată ne este Ucraina; încercările de a dezmembra Republica Moldova; ReUnirea cu România); Valeriu Evtușanu, refugiat basa-

rabeau, acum trăitor la Piatra-Neamț (cu emoționante evocări și gânduri despre necesitatea Reunirii); istoricul și publicistul Vasile Ciubuc (să nu uităm tragediile care s-au produs și să curmăm orice crimă față de fiecare dintre noi) ș.a.

În cadrul Conferinței s-a vernisat **expoziția fotografică *Imagini simbolice din teritoriile Vetrei Românești anexate în 1940*** (autor și prezentator dr. Vasile Șoimaru, publicist și maestru fotograf). Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu” (director Savela Starciuc) a expus cărți și documente la tema ce s-a aflat în discuție la Conferință.

Un interes deosebit au suscitât prezentările de carte (unele volume fiind de apariție recentă):

– *Dezmembrarea României. Anexarea de către URSS a Basarabiei, nordului Bucovinei și ținutului Herța* (studiu și culegere de documente; Editura „Cartea Juridică”, Editura „Serebia”, Chișinău, 2015), de dr. Mihai Tașcă și Wolfram Niess, coordonator – dr. Vasile Șoimaru;

– *„Operațiunea română” din RASS Moldovenească în Marea Teroare stalinistă: 1937-1938* (Editura „Serebia”, Editura „Cartea Juridică”, Chișinău, 2014), de dr. Mihai Tașcă, coordonator – dr. Vasile Șoimaru;

– *Românii din jurul României. Monografie etnofotografică* (Editura „Magic Print”, Onești, Editura „Serebia”, Chișinău, 2014) – de dr. Vasile Șoimaru;

– *Cotul Donului 1942: eroism, jertfă, trădare* (ediția a doua, revăzută și completată; Chișinău, 2013), de dr. Vasile Șoimaru (coordonator), Iosif Niculescu, Gheorghe Pârlea și Roxana Iorgulescu-Bandrabur;

– *Scrisori către Stalin sau Spovedaniile celor ocupați (1947-1953)* (Chișinău, 2014), de dr. Mariana Țăranu.

Concluziile Conferinței științifice internaționale *75 de ani de la anexarea de către URSS a Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța – 28 iunie 1940* au fost trase de către dr. Marian Zidaru, dr. Mihai Tașcă și dr. Vasile Șoimaru. Scopul Conferinței a fost atins: cei care au asistat și au audiat comunicările au aflat în detalii cum au evoluat evenimentele în teritoriul dintre Prut și Nistru (și nu numai!) pe parcursul celor trei sferturi de veac de la săvârșirea unei nedreptăți strigătoare la cer. Vorbitorii au menționat că nimic nu trebuie uitat din ceea ce a avut loc în istoria noastră zbuciumată, totul urmează a fi înmagazinat în memoria populară, în cărți și documente, cu atât mai mult trebuie să tragem învățăminte de pe urma celor întâmplate, să fim uniți ca niciodată, să răspundem afirmativ la apelurile fruntașilor noștri în așa fel ca astfel de evenimente nedorite pentru un popor întreg să nu se mai repete niciodată. A fost rostit și promovat adevărul istoric prin dezbateri și atitudini critice. Totodată, s-au stabilit niște puncte de orientare a populației în iureșul evenimentelor recente atât din Est, cât și din Vest. S-a făcut mai multă claritate în unele chestiuni anterior tabu din istoriografia românească recentă.

S-a înscris perfect în contextul Conferinței și o emisiune din ciclul *Istoria în mișcare* – un serial de largă popularitate a Postului de Radio *Vocea Basarabiei*, moderat de publicistul Alecu Reniță. La emisiune au participat istoricul prof. univ. dr. hab. Anatol Petrencu, magistratul Petre Dinescu, din Rîmnicu-Vâlcea, și ziaristul Vlad Pohilă. În finalul emisiunii au intervenit unii ascultători care au expus impresii, evocări, opinii despre tragedia din 1940 și efectele ei nefaste, pe care le resimțim și astăzi.

Cu părere de rău, în sferile de „sus”, guvernante, atât de la Chișinău, cât și de la București nu se prea vorbește despre tragediile poporului care suferă decenii la rând consecințele unor pacte și tratate strîmbe, dar iată că o mîină de entuziaști, pe care i-am numit mai sus, au făcut minuni și au adus în atenția publicului o dată din calendarul nostru de evenimente tragice și dezastruoase ce trebuie comemorată de toată suflarea românească cu cea mai mare luare aminte. Mai adăugăm că toate acestea s-au făcut fără vreun suport din partea statului. Bravo acestor entuziaști și slăvit fie poporul român că mai crește fii vrednici de măreția istoriei sale.

(*BiblioPolis*. 2015, vol. 57, nr. 2)

CONFERINȚĂ OMAGIALĂ CONSACRATĂ SCRIITORULUI MIHAIL SADOVEANU

Pe 9 noiembrie curent, în incinta Bibliotecii Centrale a BM „B.P. Hasdeu” s-a desfășurat Conferința omagială consacrată împlinirii a 135 de ani de la nașterea scriitorului Mihail Sadoveanu și a 100 de ani de la apariția romanului istoric *Neamul Șoimăreștilor*. Programul manifestării culturale a cuprins: 1) lansarea volumului omagial *Mihail Sadoveanu, „fiul țărăncii” din Verșeni* (autorul proiectului Gheorghe Pârlea); 2) vernisajul expoziției de fotografii cu genericul *Pe urmele lui Mihail Sadoveanu* (autor conf. univ. dr. Vasile Șoimaru); 3) vernisajul expoziției de carte *100 de ani de la apariția romanului istoric „Neamul Șoimăreștilor”*.

În deschiderea evenimentului, Mariana Harjevschi, directorul general al BM „B.P. Hasdeu”, a salutat pe cei prezenți în sală – oameni de cultură, elevi și studenți din municipiul Chișinău, precum și oaspeți sosiți din comuna Mirosălăvești, județul Iași, România –, menționînd că de data aceasta asistă la un eveniment important, incomparabil cu altele de felul acesta, deoarece îl omagiază pe clasicul literaturii române – scriitorul Mihail Sadoveanu, grație căruia românii de pe ambele maluri ale Prutului pot savura capodopere literare ca *Neamul Șoimăreștilor* (1915), *Hanul Ancuței* (1928), *Zodia Cancerului sau Vremea Ducăi-Vodă* (1929), *Baltagul* (1930), *Creanga de aur* (1933), *Frații Jderi*



(1935-1942), *Anii de ucenicie* (1944), *Nada Florilor*, *amintirile unui pescar cu undița* (1951), *Nicoară Potcoavă* (1952) ș.a.

Mihail Sadoveanu, scriitor (romancier, povestitor și nuvelist), academician și om politic român, s-a născut la 5 noiembrie 1880, la Pașcani, județul Iași. Tatăl său era avocatul Alexandru Sadoveanu, originar din Oltenia, iar mama, Profira Ursache, de obârșie răzeșească, din satul Verșeni, județul Iași. Întrucât părinții săi nu erau căsătoriți, abia în 1891, Mihail este recunoscut oficial ca fiu al lui Alexandru Sadoveanu. Urmează gimnaziul „Alec Donici” la Fălticeni, apoi cursurile Liceului Național din Iași. În 1900 s-a mutat la București pentru a studia la Facultatea de Drept, dar a abandonat-o în favoarea unei intense și fructuoase cariere literare. Fiind îndrăgostit de scris, în 1904, editează tocmai patru volume de proză deodată: *Povestiri*, *Dureri înăbușite*, *Crîșma lui Moș Precu* și *Șoimii*, în care tînărul condeier manifestă predilecție deosebită pentru istorie. Nicolae Iorga va numi anul 1904 „Anul Sadoveanu”. Recunoașterea în lumea culturală românească a venit ceva mai tîrziu – în 1921, cînd a devenit membru al Academiei Române. După cea de-a doua mare conflagrație militară mondială, M. Sadoveanu, chiar dacă era un mason convins, își schimbă viziunile spre ideologia de stînga, fapt ce s-a învederat și în unele scrieri afiliate curentului „realismului socialist”. În semn de mulțumire a fost numit succesiv președinte al Adunării deputaților (1946-1948), vicepreședinte al prezidiului Marii Adunări Naționale (1948-1961), membru în Comisia Constituțională pentru elaborarea Constituției din 1952. În 1949, este ales președinte al Uniunii Scriitorilor, i se acordă Premiul de Stat, apoi i se conferă și titlul onorific de Erou al Muncii Socialiste. Scriitorul a murit pe 19 octombrie 1961, la București. Mormîntul lui se află la Cimitirul „Bellu”, alături de Mihai Eminescu, Ion Luca Caragiale și George Coșbuc.

„Sadoveanu este poate cel mai puternic poet al naturii pe care l-a avut literatura noastră. Senzația vizuală fiind la baza temperamentului său artistic, era și natural ca scriitorul să procedeze prin descripție: nu este, în adevăr, colț al Moldovei de Sus care să nu fie înmărmurit într-o pagină a operei sale. Descripția nu-i însă pur picturală, ci-i și umanizată: ea este deci esențial lirică...”, scria criticul și istoricul literar Eugen Lovinescu, iar autorul monumentalei lucrări *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent* George Călinescu a specificat: „Esența operei lui Sadoveanu stă în dimensionalitate, în grandoare.” Despre M. Sadoveanu, care este considerat unul dintre cei mai importanți prozatori români din prima jumătate a secolului XX, au mai scris: Savin Bratu (*Mihail Sadoveanu, o biografie a operei*, București, 1963); Constantin Ciopraga (*Mihail Sadoveanu*, București, 1963); Nicolae Manolescu (*Sadoveanu sau utopia cărții*, București, 1976); Pompiliu Marcea (*Lumea operei lui Mihail Sadoveanu*, București, 1976); Profira Sadoveanu (*Viața lui Mihail Sadoveanu. Copilăria și adolescența*, București, 1976); Ion Vlad (*Cărțile lui Mihail Sadoveanu*, Cluj, 1981); Monica Spiridon (*Sadoveanu: divanul înțeleptului cu lumea*, Albatros, 1982); Fănuș Băileșteanu (*Introducere în opera lui Mihail Sadoveanu*, Craiova, 2001); Alexandru Paleologu (*Treptele lumii sau Calea către sine a lui Mihail Sadoveanu*, Iași, 2007), Dragoș Vicol (*Mihail Sadoveanu sau Viziunea românească asupra lumii*, Chișinău, 2000; *Mihail Sadoveanu: de la biografia scriitorului la biografia neamului*, Chișinău, 2003; *Mihail Sadoveanu: valențele etice și estetice ale romanului istoric*, Chișinău, 2005), Vlad Zbârciog (*Sadoveanu sau Dorul de cel fără vîrstă...*, Chișinău, 2006) ș.a.



Romanul istoric *Neamul Șoimăreștilor* de Mihail Sadoveanu a fost publicat pentru prima oară, în anii 1912-1913, în revista literară ieșeană *Viața românească*, iar în volum, în 1915, la Editura „Minerva” din București. Acțiunea are loc la începutul secolului al XVII-lea, în timpul primei domnii în Moldova a lui Ștefan Tomșa al II-lea (1611-1615). Sursa principală de inspirație a romancierului a fost *Letopisețul Țării Moldovei de la Aaron Vodă încoace* al cronicarului Miron Costin (1633-1691), în care



sînt relatate principalele evenimente istorice petrecute în timpul domniei lui Tomșa Vodă. Multe personaje ale cărții sînt figuri istorice reale precum domnitorul Ștefan Tomșa, Doamna Elisabeta Movilă (văduva domnului Ieremia Movilă) și fiii ei (Constantin și Alexandru Movilă), viitorul domnitor Miron Barnovschi Movilă (pe care scriitorul în numește Simeon Bîrnovă, oștean moldovean din neam vechi de boieri, rudă cu Movileștii, dar devotat lui Tomșa Vodă), vornicul Nistor Ureche, vornicul bătrîn Bărboi și fiul său, boierii polonezi (șleahțici) Ștefan Potocky și Samuel Korecki, oșteanul turc Hussein-aga (trimis al sultanului), Cantemir-bei (hanul tătarilor din Bugeac) ș.a. Scriitorul a introdus și

personaje ficționale cum ar fi Tudor Șoimaru (poreclit „Limbă-dulce” – căpitan de oști, originar dintr-o veche familie de răzeși din satul Șoimărești de pe malul Răutului) și răzeșii șoimăreșteni, boierul Stroie Orheianu (boierul de la Murgeni) și fiica sa Magda (fată frumoasă și cu studii în Polonia), precum și unii nobili polonezi.

Romanul *Neamul Șoimăreștilor* a fost primit cu elogii de criticii literari ai epocii, deoarece este un roman realist, iar eroii, conflictul, subiectul sînt luate din viața socială. Tema romanului o constituie Moldova în perioada de decădere de după moartea lui Ștefan cel Mare, cînd oligarhia boierească lacomă îi deposedează, prin violență, pe răzeși de pămînturi. Ideea este că lupta pentru dreptatea socială este strîns împletită cu cea pentru libertate națională. În roman elementele realiste se împletesc cu cele romantice, coordonatele istorice se interferează cu cele sociale, ceea ce constituia la acea vreme o noutate în literatura noastră. Nu în zadar poetul George Topîrceanu a considerat această timpurie, dar excelentă realizare a lui M. Sadoveanu, ca cel mai valoros roman istoric românesc publicat pînă la acel moment.

Scriitorul și jurnalistul **Vlad Pohilă**, moderator al Conferinței omagiale consacrată împlinirii a 135 de ani de la nașterea scriitorului Mihail Sadoveanu și a 100 de ani de la apariția romanului istoric *Neamul Șoimăreștilor*, redactor al volumului *Mihail Sadoveanu, „fiul țărăncii” din Verșeni*, precum și unul dintre coautorii lui, a remarcat că scopul manifestării este punerea în actualitate

a operei lui Mihail Sadoveanu, care în ultimul timp este pe nedrept neglijat (pentru unele greșeli comise în perioada comunistă) în România, dar și la noi, în Basarabia (de fapt, nu numai ilustrul scriitor a devenit o „victimă” a moderniştilor globalişti). Culegerea de articole ce se lansează este un modest omagiu adus clasicului literaturii române, care a redat în operele sale dragostea sa mare față de poporul nostru. „Noi, dar nu alții, trebuie să ne selectăm cărțile, valorile artistice. Nu e bine să acceptăm lecțiile celor care mai bine ar tăcea”, a reiterat Vl. Pohlă, felicitînd călduros toți realizatorii acestui proiect editorial frățesc.

Gheorghe Pârlea, poet și eseist, fost învățător în comuna Miroslăvești, județul Iași, cel pe care prietenii, colegii îl califică, pentru cunoștințele-i vaste, „academician”, este autorul studiului *Mihail Sadoveanu, „fiul țărâncii” din Verșeni, în orizontul verșenean*, inclus în sus-numita culegere omagială. Dumnealui, care ne bucură cu prezența sa la Chișinău de acum a zecea oară, în ultimii doi-trei ani, a explicat asistenței contextul trecerii Prutului de astă dată și a prezentat oaspeții sosiți la Chișinău, la manifestarea de comemorare a lui Mihail Sadoveanu, care își trage rădăcinile de pe plaiurile văii râului Moldova, anume din satul Verșeni, care azi se află în componența comunei Miroslăvești, județul Iași. Iată cine sînt cei care nu ne uită și împărtășesc de cîte ori este nevoie gîndurile și sentimentele noastre de afecțiune: Ionuț Gospodaru, primarul actual al comunei Miroslăvești; Liviu Aioanei, viceprimarul aceleiași comune; prof. Gelu Hogaș, directorul Școlii gimnaziale din Miroslăvești (prezentă și soția, dna Berinica Hogaș); preotul Romică Siminciuc, parohul Bisericii „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil”; ing. Costel Avram, un mecenat al faptelor culturale din comună, sponsorul cărții lansate (prezentă și soția, dna Lili Avram); prof. Ioan Pârlea, consilier local, coordonatorul *Monografiei comunei Miroslăvești*, ș.a. Deci, este prezentă comuna Miroslăvești „de la mic la mare”, cum s-a exprimat vorbitorul. Apoi a început a-și depăna amintirile de pe cînd dr. Vasile Șoimaru, conferențiar universitar la ASEM, își căuta strămoșii (și i-a găsit!) pe meleagurile ieșene. A fost amintit grupul de intelectuali care au vizitat comuna Miroslăvești (unii în repetate rînduri): poetul, prozatorul, publicistul, academicianul Nicolae Dabija; actrița Ninela Caranfil, Artistă a Poporului; omul de cultură, jurnalistul Vlad Pohlă, scriitorii Nicolae Rusu, Ion Iachim, Ionel Căpiță; Vasile Iovu, naist; Tudor Ungureanu, conducătorul grupului etno-folcloric „Ștefan Vodă” din Căpriană, Strășeni, ș.a. Ca urmare a colaborărilor frățești (unice dintre o comună din România și capitala Republicii Moldova, municipiul Chișinău) au fost scoase la lumina tiparului cinci cărți (pînă la cea prezentă – un omagiu lui M. Sadoveanu –, s-au mai tipărit: *Monografia comunei Miroslăvești: despre oameni și locuri*, de un colectiv de autori, trei ediții; *Cotul Donului 1942: eroism, jertfă, trădare*, autor al proiectului și coordonator V. Șoimaru, două ediții; *O punte peste Prut* și albumului etnofoto-



grafic *Miroslăvești prin ochiul timpului nostru*, autor al ultimelor două – Gh. Pârlea). Vorbitorul a expus pe scurt istoria apariției ultimei noutăți editoriale, reiterând cu lux de amănunte ce a reprezentat, ce a însemnat Verșeniul în viața și creația scriitorului, care și-a petrecut copilăria pe „pământul de la apa Moldovei”, „în acord” cu „ritualul vieții țărănești, cu legea inflexibilă a datinilor”. Au fost aduse la cunoștință unele date de care istoricii literari nu amintesc. M. Sadoveanu a moștenit în bună măsură trăsăturile mamei, facultatea de povestitor a moștenit-o tot de la ea – a fost o influență puternică, explicabilă pînă la un punct, asupra viitorului scriitor a unei femei simple de la țară... Gh. Pârlea a povestit cum a fost pictat portretul mamei, despre

botezul săvârșit la Verșeni, despre primii dascăli ai copilului Mihail care au fost bunicii pe linia mamei, despre primele plecări la pescuit și vînătoare prin luncile locului. Însuși scriitorul a evocat unele momente din viața sa în *Cele mai vechi amintiri* și *Anii de ucenicie*. Toată creația sadoveniană are la temelie spiritualitatea verșeneană. Scriitorul („un poet în proză al peisajului moldovenesc”) fără să fi vrut a ridicat Verșeniului un monument. M. Sadoveanu e nemuritor, cu toate că în prezent se află într-un con de umbră (este evidentă contribuția speculațiilor la modă). Noi nu putem renunța la acest titan al scrișului, deoarece opera lui este „o harpă, o țiteră cu mii de strune”. „Majoritatea scrierilor lui M. Sadoveanu sînt predestinate eternității, iar cartea noastră – ce cuprinde doar 164 de pagini – nu este decît un elogiu modest adus renumitului maestru al cuvîntului”, a încheiat Gh. Pârlea, împătimitul cercetător al creației înaintașului nostru.

În luarea sa de cuvînt dr. Vasile Șoimaru, publicist și maestru fotograf, tot dumnealui coordonator al proiectului editorial, dar și autor al imaginilor din *Iconografie*, a menționat că romanul *Neamul Șoimăreștilor* („care este o carte despre noi, despre oamenii din Basarabia”) i-a marcat viața. După ce l-a citit, a început să caute și alte scrieri de M. Sadoveanu, iar mai tîrziu a urmat descoperirea documentelor ce confirmă viețuirea în realitate, pe locurile descrise, a strămoșilor săi. În prezent, V. Șoimaru este posesorul a 30 de ediții ale ro-

manului *Neamul Șoimăreștilor*, toate expuse pe o masă în fața publicului, iar doritorii au avut ocazia de a le răsfoi. Dumnealui a mai informat că s-au făcut deja cinci lansări ale volumului *Mihail Sadoveanu, „fiul țărăncii” din Verșeni* și ele vor continua.

Poetul, prozatorul, publicistul acad. **Nicolae Dabija**, redactorul-șef al săptămânalului *Literatura și arta*, a început relatarea sa cu o comparație a generației actuale (a celor care preferă SMS-urile, Facebook-ul etc.) cu cea din anii postbelici, când a copilărit, iar părinții îl lăsau „în grija unei cărți”. Generațiile mai vechi citeau cărți, cu cărțile bune deveneau și ele mai bune. „Mihail Sadoveanu a luminat copilăria mea, precum și a multor copii care îi citeau povestirile și romanele. El este un scriitor mare, chiar dacă a comis unele greșeli; a făcut-o numai că a vrut ca neamul românesc să supraviețuiască, a încercat în felul acesta să apere poporul. Mihail Sadoveanu a fost în Basarabia, însemnările sale de călătorie le-a numit *Drumuri basarabene*, iar pe 28 iunie 1940 a protestat împotriva ocupației Basarabiei de către URSS. Comuniștii ulterior i-au ars cărțile din bibliotecile mari, dar și din cele particulare (după modelul nazist) numai pentru faptul că erau scrise în limba română, de aceea acum este iubit, citit și studiat la noi – nu-l citesc și nu-l pot suferi numai ignoranții. Evenimentul de astăzi este o nouă surpriză pentru noi a lui Vasile Șoimaru – scopul căruia este să românizeze românii (din Țară și de pretutindeni)”, a spus acad. N. Dabija.





Prof. dr. **Iulia Mărgărit**, de la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” al Academiei Române, București (soroceană, refugiată când era mică), a explicat unele aspecte lingvistice ale scrierilor sadoveniene. Din punctul dumneai de vedere, „în Basarabia toate drumurile duc la Ștefan cel Mare și Sfânt – domnitor care este un model de corectitudine pentru toți oamenii de bună-credință”. În continuare I. Mărgărit a comunicat: „Răzeșii lui Ștefan cel Mare s-au stabilit în Basarabia, iar noi sîntem urmașii lor. Vasile Șoimaru a făcut un lucru formidabil că și-a găsit strămoșii (e bine ca urmașii să-și cunoască rădăcinile!). Mihail Sadoveanu a fost permanent în preajma țăranilor, le-a înțeles stările sufletești și doleanțele, de fiecare dată i-a apreciat pentru exprimarea gîndurilor frumoase. Țăranii noștri sînt admirabili – au păstrat tradițiile strămoșești, au avut și au în prezent reguli de organizare a vieții sociale, au știut cum să-și crească copiii și să-i scoată în lume. O, cît de superiori sînt unii țărani și în zilele noastre! Cărțile pe care le tipărim sînt anume pentru ei... Opera lui Mihail Sadoveanu trebuie citită, iar scriitorul – respectat și omagiat...”

Boris Movilă, ex-vicepreședinte al Comitetului pentru Cinematografie, ex-redactor-șef al Studioului „Moldova-Film”, redactor de carte, publicist, scenarist și traducător, a dat frîu liber amintirilor sale de pe cînd a activat la editurile din anii '50-'60 ai secolului trecut. A povestit cum a devenit posibilă editarea operelor unor scriitori români – Mihai Eminescu, Vasile Alecsandri, Ion Creangă, Bogdan Petriceicu Hasdeu, George Coșbuc, Ion Luca Caragiale ș.a., inclusiv Mihail Sadoveanu – în Basarabia sub regimul sovieto-comunist.

Ionuț Gospodaru, primarul comunei Miroslăvești, a menționat că oamenii locului, dar și Vasile Șoimaru cu echipa sa de entuziaști din Chișinău, îl inspiră permanent la lucruri frumoase întru binele societății. Puntea culturală care s-a statornicit, va fi păstrată ca și în viitor să se realizeze fapte demne de a fi reținute de posteritate.

Naistul **Vasile Iovu**, cel care a cutreierat împreună cu Vasile Șoimaru locurile unde a copilărit M. Sadoveanu, a interpretat o suită de melodii populare.

Pașii lui M. Sadoveanu ne poartă prin toată Moldova. Opera lui vastă ne face să-i calcăm pe urme și să privim ca în oglindă la lumea creată de el. Doar că alergând oricât de repede tot nu ne-ar ajunge timp să le vedem pe toate. Peste prezent și viitor se așterne imaginea măreață a unui prozator prolific, autor al unor volume memorabile.

În genere, M. Sadoveanu este un fenomen artistic complex, a fost unul dintre cei mai productivi scriitori români și se socoate creatorul romanului istoric românesc – scenele istorice se desfășoară ca un spectacol încântător, personajele literare (surprinse în infinite ipostaze și întruchipări) sînt plasate într-un spațiu epopeic, legendar și mitic, iar originalitatea descrierilor constă în capacitatea lor de a se contopi cu lumea evocată. Temele mari ale prozei sale sînt: istoria românilor, viața satului, evocarea chipurilor legendare, iar scrierile autobiografice constituie o valoare documentară inestimabilă. Pana lui ne poartă prin întreg universul românesc de-a lungul istoriei noastre milenare. Evenimentele din romanele, povestirile, nuvelele sale sînt descoperite și descrise cu o măiestrie neîntrecută – dovada unui talent uriaș, care îl va ține sute de ani înainte pe culmile artistice ale românimii. Desigur, în creația lui s-au regăsit influențe ale curentelor literare dominante în România din perioadele respective, începînd cu cel semănătorist, apoi poporanist și terminînd cu realismul socialist. Însă, a fost caracterizat de critica literară drept un realist cu viziune romantică și un romantic care aduce detalii ca un realist, un contemplativ. Faptul că în prezent este supus unei campanii de presă și unor gesturi de intimidare fără precedent (cu știință, dar și cu neștiință) nu îi scade din valoarea pe care o are. Cîndva a fost apărat de marii intelectuali ai țării G. Călinescu, M. Ralea, L. Rebreanu, E. Lovinescu, Al. Philippide, A. Oțetea, C. Rădulescu-Motru, Ș. Cioculescu ș.a., astăzi este rîndul nostru să-i ținem apărare.

Spunem, cu certitudine, că a cunoaște opera lui Mihail Sadoveanu pare să însemne un act de purificare a sufletului. Înțelegerea măreției celui care a fost supranumit „Ceahlăul prozei românești” sau „Ștefan cel Mare al literaturii române”, ori „al treilea mare Mihai din istoria poporului român” devine o acțiune de curaj și o victorie asupra ignoranței ce ne macină tot mai mult sufletele.

*Fotografii de dr. Vasile ȘOIMARU
(BiblioPolis. 2015, vol. 59, nr. 4)*

27 MARTIE 1918 – O ZI ISTORICĂ ASTRALĂ, MEREU VIE ÎN CONȘTIINȚA BASARABENILOR

În ajunul împlinirii a 98 de ani de la Unirea Basarabiei cu Patria-Mamă – România –, pe 22 martie 2016, la Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu”, Asociația Istoricilor din Republica Moldova și Clubul Istoricilor din Republica Moldova a organizat o manifestare consacrată acestui eveniment, care s-a desfășurat sub genericul *De la trecutul istoric la perspectiva istorică*.

În cadrul manifestării culturale au fost prezentate două comunicări: *Realizarea Unirii Basarabiei cu România, 27 martie 1918*, prezentată de dr. Ion Negrei, istoric, om politic, vicepreședinte al Asociației Istoricilor din Moldova, și *Problemele actuale ale reîntregirii Neamului Românesc*, expusă de dr. hab. Anatol Petrencu, istoric, prof. univ. la Universitatea de Stat din Moldova, director al Institutului de Istorie Socială „ProMemoria”. Festivitatea a continuat cu câteva lansări: a siteului *inforo.md*, prezentat de Viorel Buzdugan, președinte al Fundației pentru Educație din Republica Moldova, a expoziției cartografice *Evoluția spațiului geografic românesc*, descrisă amănunțit de prof. dr. Sergiu Matveev, conferențiar la Catedra arheologie și istorie antică a Universității de Stat din Moldova, și a romanului *Fîntîni fără ciutură*, de Dina Ciocanu. Scriitorul și jurnalistul Vlad Pohilă, redactor-șef al revistei *BiblioPolis*, și de data aceasta a fost pe post de moderator.

În Sala cu coloane a Bibliotecii Centrale au fost prezenți oameni politici, personalități ale artei, științei și culturii, simpli cetățeni atît din Republica Moldova, cît și din România: Ion Hadârcă, poet, publicist și om politic; Alexandru Moraru, istoric; George Damian, jurnalist de la București; Constantin Rusanovschi, inginer din Onești, jud. Bacău; Boris Movilă, redactor de carte, publicist, scenarist și traducător; Valeria Dascăl, scriitoare, publicistă; Viorica Goraș-Postică, profesoară; Paulina Nour, jurist; Ana Vilcu, pensionară, Vasile Vizitiu, pensionar ș.a. Unii din cei prezenți în sală au luat cuvîntul în dezbateri ori au pus întrebări conferențiarilor.

Istoricul Ion Negrei a vorbit despre perioada anilor 1917-1918, cînd Imperiul Rus s-a dezintegrat și a apărut o situație favorabilă ca popoarele din componența lui să-și decidă de sine stătător destinul lor. Astfel, pe 3 martie 1917, la Chișinău a fost înființat Partidul Național Moldovenesc sub conducerea lui Vasile Stroescu, om politic român basarabean, filantrop, membru de onoare al Academiei Române, care promova cultura națională nu numai în Basarabia, dar și în Regatul României și mai ales, în Transilvania, care se afla sub stăpînirea austro-ungară. PNM avea obiectivul de a crea o dietă provincială numită Sfatul Țării. Prima întrunire a Sfatului Țării a avut loc în ziua de 21 noiembrie 1917, în funcția de președinte a fost ales Ion Inculeț, în cea de vicepreședinte – Pan Halippa, iar



secretar a devenit Ion Buzdugan. Acest organ legislativ a fost ales în mod democratic și a fost reprezentativ pentru toate etniile conlocuitoare din Basarabia din acea perioadă. S-a luat în vedere și criteriul de reprezentare a structurilor administrative, criteriul păturilor sociale, reprezentanți fiind și din partea societăților culturale. La data de 2 decembrie 1917 Sfatul Țării a proclamat oficial Republica Democrată Moldovenească. La sfârșitul lunii decembrie, armata rusă, aflată în retragere prin Basarabia în cadrul Primului Război Mondial, a început să jefuiască și să terorizeze populația civilă băștinașă, fruntașii basarabeni fiind prizonieri de către organizațiile pro-comuniste. În aceste condiții, la 22 decembrie 1917, Sfatul Țării a cerut guvernului român – aflat la Iași – să trimită armata, care se mai afla pe front, să restabilească ordinea publică din RDM. În urma tratativelor, trupele aliate, conduse de generalul român Ernest Broșteanu și generalul francez Henri Berthelot, au trecut Prutul și în ziua de 10 ianuarie 1918 au reușit să elibereze Chișinăul de jefuitori, iar în câteva zile ulterioare a fost eliberată întreaga Basarabie. La 24 ianuarie 1918, Sfatul Țării proclamă independența Basarabiei, dar în curînd apar pretenții teritoriale din partea Ucrainei, care și ea s-a proclamat independentă. În aceste condiții, Sfatul Țării începe să manifeste intenții de unire cu România. Pînă la urmă, pe 27 martie 1918, membrii Sfatul Țării au votat, în interesul tuturor locuitorilor, Unirea Basarabiei cu România (86 de voturi pro, 36 – abțineri, trei – împotriva, 13 deputați au fost lipsă). Astfel, Basarabia a fost prima dintre provinciile istorice care – în anul 1918 – s-a unit cu România. Peste câteva luni au urmat această inițiativă însuflețită de patriotism și celelalte provincii românești – Ardealul, Crișana, Banatul, Maramureșul și Bucovina. Astfel, spre sfârșitul anului 1918, a fost creată România Mare. Timp de 22 de ani, Unirea cu România a ferit Basarabia de războiul civil rus, de tragediile colectivizării, ale „holodomorului” (foamete organizată), ale „terorii roșii” dezlănțuită de organele Securității de Stat ale Uniunii Sovietice, precum și ale deportărilor în gulaguri la mii de kilometri depărtare de meleagul natal. Cu

regret, efectele Unirii au fost anulate la 28 iunie 1940, când URSS-ul a anexat din nou Basarabia, în baza Pactului secret Ribbentrop-Molotov. Consecințele acestei înțelegeri monstruoase nu sînt lichidate pînă în prezent.

În alocuțiunea sa, istoricul Anatol Petrencu a vorbit despre calvarul, soarta nefastă prin care a trecut Basarabia după ocuparea ei de către URSS, la început pe 28 iunie 1940, apoi, din nou, în vara anului 1944. S-au amintit deportările, înfometarea organizată, asasinările în masă, deznaționalizarea forțată, promovarea unei ideologii comuniste agresive față de națiunea română – iată care au fost suferințele prin care au trecut basarabeni pe parcursul a mai mult de patru decenii de ocupație sovietică. Chiar și după proclamarea Independenței, pe 27 august 1991, Republica Moldova nu este capabilă să rezolve problema Transnistriei, să stopeze migrația în masă a băștinașilor, să asigure un nivel de viață decentă tuturor locuitorilor ei, iar partidele politice nu ascultă cerințele maselor largi ale populației.

Reputatul istoric susține că reîntregirea Republicii Moldova cu România este singura soluție viabilă pentru viitorul mai încrezut și mai sigur atît al românilor, cît și al tuturor etniilor conlocuitoare în teritoriul dintre Prut și Nistru, ajuns atît de neprielnic în zilele de azi.

Președintele Fundației pentru Educație din Republica Moldova, dl Viorel Buzdugan, a prezentat un proiect nou de media – portalul informațional panromânesc *inforo.md*. Colaboratorii lui își propun să reflecte viața socială, culturală, spirituală, economică și politică a românilor din Republica Moldova, România, țările limitrofe acestora, în care locuiesc comunități importante de români, precum și din diaspora. Saitul *inforo.md* se va axa pe reflectarea evenimentelor, colectarea și publicarea știrilor originale din teritoriile în care locuiesc români, avînd ca scop principal promovarea imaginii României și instituțiilor românești în Republica Moldova, în celelalte comunități amintite mai sus, precum și facilitarea accesului cetățenilor României la viața publică din Republica Moldova și apropierea românilor atît de pe ambele maluri ale Prutului, cît și din alte comunități românești.

Conferențiarul Sergiu Matveev a prezentat expoziția cartografică *Evoluția spațiului geografic românesc*, ce constituie un set de hărți, tipărite cu susținerea Fundației „Syllabus” și a SRL „Eurodidactica”. Hărțile satisfac cele mai exigente cerințe ale sistemului educațional.

În încheierea manifestării culturale, scriitoarea Dina Ciocanu a lansat romanul *Fântâni fără ciutură* (Chișinău, 2015). Volumul zugrăvește viața cîtorva generații de basarabeni pe parcursul a mai bine de șase decenii și a calvarului prin care au trecut aceștia după ocuparea Basarabiei de către tancurile sovietice în 1940. La baza romanului au stat materialele documentare ale soțului autoarei, adunate în volumul de cercetări *Represaliile politice pe cîntarul justiției*, care, la

rîndul său, a fost fundamentat pe dosarul de deportare al bunicului Petru Ciocan și pe dosarul de revendicare a bunurilor confiscate de la familia lui (trimitere la documentele legislative țin, în mare parte, anume de aceste cercetări).

Romanul Dinei Ciocanu, constituie o veritabilă arhivă de date și are multe personaje. Nea David, Vlaicu, Sofia, Alexandra ș.a. sunt personajele principale: unii au fost deportați, alții încearcă să se împace cu greutățile vieții de zi cu zi. În cele 352 de file de suflet și viață este cuprinsă o istorie a unui neam viguros, este o poveste a unor oameni, care transmit din generație în generație dragostea față de limbă, de tradițiile populare și de tot ce e frumos pe lume. Acest fapt confirmă și mesajul autoarei imprimat pe coperta a patra a cărții: „Legile sînt create pentru a ne garanta libertatea. Or, sîntem liberi în măsura în care ele ne-o permit. În măsura în care echivalează cu calitatea legii. Genocidul românilor din stînga Prutului a avut la bază ignorarea tuturor legilor: ale naturii și ale societății umane. Genocidul este o parte a istoriei care trebuie depozitată ca memorie în conștiința posterității, altfel aceasta riscă să devină goală în interior și meschină. Memoria e profesorul de cea mai mare valoare al unui neam, ca acesta să dănuie ca NEAM. Trecutul ne ajunge mereu din urmă și ne bate pe umăr.”

Cei prezenți în Sala cu coloane a Bibliotecii Centrale au avut ocazia să se familiarizeze și cu o expoziție de cărți intitulată *98 de ani de la Unirea Basarabiei cu România – 27 martie 1918*. Au fost expuse spre atenția vizitatorilor mai multe volume pe tema dată, printre care se numără: *Generația Unirii și Apostolul Unirii – Pantelimon Halippa* de Iurie Colesnic; *Unirea Basarabiei cu România* de Ion Țurcanu; *Testament pentru urmași* de Pantelimon Halippa și Anatolie Moraru; *Sfatul Țării: itinerar și Integrarea Basarabiei în cadrul României (1918-1923)* de Gheorghe E. Cojocar; *Lacrimile românilor basarabeni* de Rodion Cuciureanu; *Dreptul românilor asupra Basarabiei după unele surse rusești* de Anton Crihan; *Basarabia – pământ românesc* de George Ciorănescu ș.a.

Evenimentul cultural ce s-a desfășurat la Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu” a fost un bun prilej pentru a omagia fapta vizionară, salvatoare și demnă de urmat a înaintașilor noștri, de a medita asupra realizărilor de astăzi ale Republicii Moldova și asupra perspectivelor ce ar putea schimba în bine această tristă stare de lucruri. Peste doi ani vom marca 100 de ani de la săvîrșirea Unirii Basarabiei cu România. Să ne pregătim de pe acum în vederea marcării acestui eveniment excepțional din istoria noastră contemporană, care pînă nu demult a stat într-un con de umbră, iar acum apare tot mai mult atît în centrul atenției opiniei publice de pe ambele maluri ale Prutului, cît și din întreaga lume. Deci, să ne întărim rîndurile... Astăzi avem nevoie ca niciodată de solidaritatea românilor de pretutindeni...

DOUĂ CĂRȚI NOI ÎȘI IAU ZBORUL SPRE INIMA CITITORULUI

În miez de iarnă, pe 22 ianuarie 2016, la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” au fost lansate două cărți noi – și ambele admirabile –, pe care cititorul avizat din republica noastră nu poate să le treacă, pur și simplu, cu vederea. Avem convingerea în acest deziderat, că ele vor suscita interesul destinatarilor, deoarece este vorba de culegerea de articole *Raptul Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța din 28 iunie 1940* (editurile „Cartea Juridică” și „Serebia”, Chișinău, 2015) și de albumul fotografic *Ansamblul folcloric „Hora”. 50 de ani de istorie în imagini* (Editura „Serebia”, Chișinău, 2015) de dr. în economie **Vasile Șoimaru**, conferențiar universitar la ASEM, publicist și maestru fotograf.

În deschiderea manifestării culturale dna dr. **Mariana Harjevschi**, director general al BM „B.P. Hasdeu”, a salutat ascultătorii care au găsit timp după o săptămână dificilă, plină de evenimente politice răsunătoare, să asiste la un eveniment, ce alină sufletul și trezește un sentiment de demnitate națională. În sală au fost prezenți scriitori, jurnaliști, bibliotecari, dansatori ai vechii și noii componente a Ansamblului folcloric de dansuri populare „Hora”, precum și istorici, politicieni, autori ai studiilor incluse în volumul de sinteză *Raptul Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța din 28 iunie 1940*.

Scriitorul, jurnalistul și omul de cultură **Vlad Pohilă**, care a moderat această întâlnire de suflet, petrecută în inima capitalei noastre – Chișinău, la Biblioteca Municipală ce poartă cu mândrie numele scriitorului și savantului Bogdan Petriceicu Hasdeu, a menționat că în vizorul cititorului sînt puse două cărți diferite ca mesaj și conținut, a căror apariție se datorează lui Vasile Șoimaru, veșnic tînărul sufletist, mereu plin de generozitate și de solitudine.

Volumul *Raptul Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța din 28 iunie 1940* este întru cîtva mai deosebit, deoarece la elaborarea lui a lucrat un colectiv, coordonatorul căruia a fost, după cum s-a menționat mai sus, dr. Vasile Șoimaru, iar îngrijirea este semnată de dr. Mihai Tașcă, Ilie Popa și dr. hab. Anatol Petrencu. Editarea s-a efectuat sub auspiciile Institutului de Studii Arhivelor; Fundației Culturale „Memoria”, Filiala Argeș; Institutului de Istorie Socială „Pro Memoria” și Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” în cadrul proiectului *României din jurul României*, coordonat, de asemenea, de dr. V. Șoimaru. Lucrarea cuprinde materialele Conferinței științifice internaționale *75 de ani de la anexarea de către URSS a Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța – 28 iunie 1940*, desfășurată la Chișinău pe 12 și 13 iunie curent, în incinta Bibliotecii Centrale a BM „B.P. Hasdeu”, și însumează următoarele cinci capitole: *I. Premisele anexării, raptul și politicile URSS în teritoriile ocupate; II. Urmările raptului teritorial pentru România și pentru populația aservită de so-*



vietici; III. *Anexiunea sovietică în memoria colectivă și în dreptul internațional*; IV. *Tragedia deportărilor*; V. *Reflectarea lucrărilor conferinței (articole, recenzii)* și o *Addenda*. Toate studiile sînt prevăzute cu rezumate în engleză, după toate rigorile academice. Deci, după cum se vede din cele relatate, avem în fața noastră o carte solidă, cu studiu introductiv, ce spune doar adevărul, reflectînd cel mai tragic an al României contemporane – 1940. Marcarea celor 75 de ani de la săvîrșirea raptului de către URSS a teritoriilor românești a fost – din păcate – trecut cu vederea atît de autoritățile oficiale ale Republicii Moldova, cît și de cele din România. Aceasta a făcut să exceleze doar detractorii.

Cea de-a doua surpriză – albumul fotografic *Ansamblul folcloric „Hora”*. *50 de ani de istorie în imagini* –, de fapt, este un omagiu adus dansatorilor și muzicanților, care au excelat și au fost distinși în mod deosebit în domeniul dansului și cîntecului popular într-o perioadă deloc ușoară, cînd valorile culturale naționale erau luate în seamă doar la modul „etnodecorativ” de către autoritățile colosului sovietic – URSS. Chiar de la înființare, în 1965, colectivul formației a dat dovadă de tenacitate și perseverență, cucerind inimile spectatorilor nu numai din republica noastră și alte republici-surori din cadrul URSS, ci și dintr-un șir de țări mai mult sau mai puțin îndepărtate de locurile natale: Italia, Canada, SUA, Franța, Japonia, India, Portugalia, Bulgaria, România ș.a. Imaginile fotografice (circa 300 la număr) sînt din arhiva personală a autorului, precum și din cele ale familiilor Ion Bazatin, Ion Stratulat, Constantin Rusnac, Ludmila Troșin, Mihai Grigoriev, Alexandru Pihuț ș.a. Toate împreună, adunate între copertile unei ediții executată în condiții poligrafice excelente, fotografiile reflectă măreția, dar și drama cultural-artistică (parțială) a artiștilor basarabeni pe parcursul celor 50 de ani de existență a unui colectiv de dansatori într-o țară excesiv de ideologizată, apoi în una care se află într-o

tranziție interminabilă spre economia de piață. Cu toate acestea, ansamblul a rezistat tuturor vicisitudinilor vremii, iar în prezent se află la fel de tînăr și plin de vigoare ca la începuturi, propagînd în lume – printr-un repertoriu variat – omenia prin dans, splendidele melodii populare, irepetabilul port românesc... De asemenea, în album este evidențiat rolul deosebit al conducătorilor care au îndrumat acest colectiv minunat să parcurgă o distanță la care mulți colegi de breaslă numai visează. Deci, este expresia recunoștinței și a admirației pentru munca deloc ușoară a unor oameni dedați cu trup și suflet dăinuirii artei populare, în parte, și a românismului, în general. Mulți dintre membrii ansamblului – ajunși astăzi la o vîrstă onorabilă – sînt în continuare fideli dansului popular (iar familia Vasile și Maria Șoimaru se află printre ei!) și nu uită din cînd în cînd să intre în horă cu cei care le-au preluat ștafeta.

* * *

Conf. univ. dr. **Vasile Șoimaru**, căruia îi aparține ideea apariției acestui album, a menționat că concertul Ansamblului folcloric de dansuri populare „Hora”, care a avut loc în ajun la Filarmonica Națională „Serghei Lunchevici”, a fost un eveniment excepțional, dovadă că ansamblul în care a fost și el cîndva dansator, este vivace, tînăr ca altădată și poate atrage publicul prin perlele culese din arealul basarabean și prezentate într-o interpretare nouă, inedită, cu toate că unele dintre ele sînt în variatele de acum 30-40 de ani. Formația „Hora” a fost și este o sursă de educație prin de dansul popular autentic și un mijloc de promovare a folclorului muzical. Ansamblul, s-a confesat V. Șoimaru, i-a purtat noroc – aici și-a întîlnit dragostea, pe Maria, viitoarea, actuala lui soție, care la fel era dansatoare și care nu a părăsit rîndurile acestui colectiv sociabil pînă în prezent.

A luat cuvîntul și **Constantin Rusnac**, compozitor, secretar general al Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO, care a cîntat trei ani în orchestra ansamblului în perioada de înființare a lui. Dumnealui e de părere că avem o comoară de neprețuit. Pe parcursul celor 50 de ani ansamblul activează aproape în aceeași componență, unii membri ai lui au de acum o vîrstă înaintată. Ansamblul „Hora” este o carte de vizită a republicii noastre – iată vizibilitatea adevărată a țării. Guvernării trebuie să investească mai multe mijloace în domeniul culturii și, în genere, în învățămînt, dar nu să lanseze lozinci fără conținut de luptă contra corupției. Ansamblul a fost și este o școală care ne învață cum trebuie să dansăm, cum să cîntăm cîntecele noastră populare (viitorul politician Gheorghe Ghimpu povestea că a venit să danseze în Ansamblul „Hora” numai să nu se piardă, să nu dispară cumva din patrimoniu dansurile populare, costumele, mișcărilor lor neobișnuite, deseori necunoscute pentru publicul larg). Deci, memoria este cea mai bună trăsătură de caracter a poporului nostru.



Ludmila Troșin, rusoaică ce a învățat limba română, și ea fostă dansatoare a Ansamblului „Hora”, a dezvăluit celor prezenți la eveniment cum i s-a împlinit un vis din tinerețe de a fi membră a unui colectiv artistic cu care a cutreierat țări ca Italia, Japonia, SUA, Canada, Bulgaria ș.a. Dumneaei mai păstrează în arhiva personală afișe, programe în original din anii '60 ai secolului trecut, precum și nenumărate fotografii. Sînt o amintire vie a unei tinereți agitate, fără astîmpăr.

Ion Stratulat, fost primar de Orhei, a comunicat că a făcut parte din prima echipă de dansatori, atunci cînd ansamblul încă nu avea un sediu permanent, dar studenții de la universitate și institute se înscriau cu mare dragoste în rîndurile acestei formațiuni. Astfel, în 1968 erau deja 12 perechi de dansatori. I. Stratulat a rugat să nu uităm de cei care ne-au învățat să iubim dansurile și melodiile populare, dorindu-i Ansamblului „Hora” mulți ani creativi pe viitor. V. Șoimaru a creat un album care este un impediment în calea uitării, merită toată lauda toți cei care au contribuit la tipărirea unei astfel de capodopere, a mai menționat vorbitorul.

* * *

Referitor la cartea *Raptul Basarabiei...* prof. univ. dr. hab. **Anatol Petrencu**, om de știință și politician, în comunicarea sa a reiterat condițiile și situația care s-a creat în Basarabia pînă și după anul de tristă pomină 1940. De asemenea, a elucidat consecințele cuceririlor URSS (foametea provocată în mod special, vînătoarea intelectualității și a celor mai buni gospodari ș.a.) pentru populația băștinașă, consecințe care se mai păstrează pînă astăzi. Toate insuccesele noastre de a ieși din simulacrul prezent își trag rădăcinile de la pactul Molotov-Ribbentrop și raptul teritoriilor românești din 1940 de către URSS.

Petre Dinescu, fost magistrat la Tribunalul Vâlcea, România, a mărturisit cum a scris, studiind arhivele de stat, studiul *Județul Vâlcea și refugiații din Basarabia și Nordul Bucovinei în perioada imediat următoare ultimatumului sovietic și cedărilor teritoriale din luna iunie 1940*. După aceasta dumnealui a continuat să colecteze materiale (încă din 15 dosare) și intenționează să prezinte un studiu mai amplu.

Dr. în drept **Nicolae Osmochescu**, profesor universitar la Facultatea de Drept a USM, diplomat, autorul studiului *Noi tendințe în doctrina rusă de drept internațional privind raportul „drept internațional” – „drept național”*, a vorbit și despre albumul Ansamblului „Hora”, și despre volumul ce stigmatizează raptul Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța. A fost ca dumnealui a trebuit să îmbrățișeze și profesia de jurist, și dansul popular deopotrivă. În parte s-a referit la viziunea modernă a Rusiei față de Pactul Molotov-Ribbentrop și la (in)activitatea politicianilor de azi („parcă nici nu avem clasă politică”) atît din Republica Moldova, cît și din România privitor la această problemă dificilă. Lui V. Șoimaru – care este un generator interminabil de idei frumoase – i-a transmis felicitări pentru cele două realizări excepționale ce ne caracterizează ca națiune.

Un grup restrîns din actualii **membri ai Ansamblului „Hora”** au prezentat în fața spectatorilor dansurile populare *Hora de la Cimișlia și Țărăneasca de la Reni*.

Pe un panou special montat au putut fi vizionate fotografiile ce reflectă istoria de cinci decenii a *Ansamblului folcloric de dansuri populare „Hora”*, autor al unora dintre ele este dr. **Vasile Șoimaru** – protagonistul manifestării ce a adus în atenția cititorilor BM „B.P. Hasdeu” două cărți noi întru confirmarea dăinuirii românismului pe plaiurile basarabene.

Foto: Vasile ȘOIMARU
(*BiblioPolis*. 2016, vol. 60, nr. 1)

MARELE VALORIFICATOR AL FOLCLORULUI COREGRAFIC MAESTRUL VLADIMIR CURBET ȘI ANSAMBLUL NAȚIONAL ACADEMIC DE DANSURI POPULARE „JOC”

La sfîrșitul primei săptămîni a lunii lui Făurar, pe 5 februarie a.c., la Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu” a fost lansat volumul istorico-bibliografic *Două fenomene ale culturii naționale: Maestrul Vladimir Curbet și Ansamblul „Joc”*. Manifestarea culturală a fost prilejuită aniversării a 85-a a Artistului Poporului din Republica Moldova Vladimir Curbet, director artistic și prim-maestru de balet al Ansamblului Național Academic de Dansuri Populare „Joc”, precum

și aniversării a 70-a a acestui colectiv cu renume internațional. Bibliografia, elaborată de Filiala de Arte „Tudor Arghezi” este o ediție îngrijită de Mariana Harjevschi, dr. în științe ale comunicării, director general al BM „B.P. Hasdeu”, au contribuit la editare: conf. univ. dr. Lidia Kulikovski – coordonator; Angela Olărescu, Natalia Ciorbă – alcătuitoari; Taisia Foiu – redactor bibliografic; Vlad Pohilă – lector. Studiile introductive sînt semnate de Monica Babuc, ministru al culturii; acad. Mihai Cimpoi, critic și istoric literar; acad. Nicolae Dabija, scriitor și publicist; Tudor Colac, doctor în etnologie; Antip Țarălună, etnoco-reolog, Maestru în Artă; scriitorii Iulian Filip, Serafim Belicov, Tudor Palladi, Ion Anton, Nicolae Roibu. Valoarea informațională a lucrării, care cuprinde peste o mie de descrieri bibliografice cu referire la viața și activitatea acestor două perle ale culturii naționale, este amplificată de includerea în cuprins a aprecierilor date de cunoscute personalități din domeniul culturii, secvențe din presa mondială despre Ansamblul „Joc” și Maestrul Vladimir Curbet, lista turneelor internaționale, apariția și dezvoltarea Muzeului Ansamblului „Joc”, dedicații în versuri pentru Maestrul Vladimir Curbet și Ansamblul „Joc”, distincții: ordine, medalii, diplome, premii, titluri acordate.

Cine nu știe cine este Vladimir Curbet și ce reprezintă Ansamblul „Joc” condus de dumnealui? Credem că fiecare dintre noi. Cu toate acestea, reamintim în memoria cititorilor revistei noastre unele date, care, după cum am menționat, sînt cunoscute de toată lumea. Ansamblul „Joc”, colectiv emerit din Republica Moldova, este laureat al concursurilor naționale și internaționale. A fost înființat la 23 august 1945 și a reușit să se afirme pe parcursul anilor ca o veritabilă instituție de valorificare și promovare a celor mai valoroase tradiții, datini, ritualuri și obiceiuri naționale, fiind un adevărat mesager al artei și culturii autohtone în străinătate. Pe parcursul celor 70 de ani de activitate, au fost montate opt programe concertistice (circa 85 de dansuri), fiind prezentate peste 7800 de spectacole (circa 3800 în 65 de țări ale lumii) în fața unui public de peste 17 milioane de spectatori. Ansamblul a purtat cu mândrie și demnitate nestinsa făclie a artei populare naționale, artă de un cald și vibrant mesaj de prietenie cu toate popoarele.

Începând cu anul 1957, în fruntea Ansamblului „Joc”, se află talentatul coregraf-șef și director artistic Vladimir Curbet, laureat al Premiului de Stat, cavalier al Ordinului Republicii, pasionat etnograf și folclorist, neobosit valorificator al dansului și muzicii populare, artist de formație enciclopedică, care la 19 septembrie 2015 a împlinit onorabila vîrstă de 85 de ani de la naștere și 57 de ani de activitate prodigioasă în cadrul Ansamblului „Joc”. Pe parcursul anilor maestrul Vl. Curbet a știut să culeagă cele mai frumoase flori de dans, muzică, port național de pe plaiurile Moldovei, aranjându-le cu multă inspirație și fantezie și ridicându-le la nivel de spectacole, la nivelul adevăratelor



perle coregrafice, păstrând în formele lor artistice stilul și maniera de interpretare, muzica, costumele și spiritualitatea poporului în toată autenticitatea lor. Datorită acestei activități de creație a maestrului Vl. Curbet, Ansamblul „Joc” a cunoscut o ascensiune permanentă și s-a bucurat de un prestigiu național, dar și internațional. Iată doar câteva din bijuteriile muzical-coregrafice care au asigurat colectivului faimă recunoscută în întreaga lume: *Hora mare*, *Bătuța*, *Hora fetelor*, *Brîul*, *Sîrba*, *Răzășeasca*, *Moldoveneasca*, *Mărunțica*, *Crăițele*, *Călușarii*, *Suita sărbătorească*, *Nunta moldovenească*, suitele *Carpații*, *Legenda Mărțișorului*, poemul muzical-coregrafic *Drăgaica* ș.a.

Nu putem să nu amintim și *cărțile scrise* de Vl. Curbet – *Dansul popular moldovenesc* (1969), *La vatra horelor* (1973), *Promotori ai artei populare* (1979), *Tot cu cîntul mă mîngîi* (1984), *Așa-i jocul pe la noi* (1985), *La gura unei peșteri de comori* (1994), *Grai și tradiții ne-au unit* (2000), *Valori perene românești* (2003), *La vatra jocului străbun* (2005), *Țara horelor și doinelor* (2007) – care denotă o mare pasiune și dragoste față de tot ce este frumos și peren la poporul nostru.

Maestrul-coregraf **Antip Țarălungă**, conducătorul artistic al Ansamblului de dansuri populare „Comoara”, cercetător științific la Institutul Patrimoniului Cultural al AȘM și președinte al Uniunii Coregrafilor din Republica Moldova, moderînd evenimentul de lansare a bibliografiei *Două fenomene ale culturii naționale: Maestrul Vladimir Curbet și Ansamblul „Joc”*, a acordat cuvîntul de deschidere dnei dr. **Mariana Harjevschi**, care a relatat că lucrarea este o realizare frumoasă prilejuită aniversărilor maestrului Vl. Curbet și Ansamblului „Joc”. Dansul este o expresie de dăinuire a poporului nostru, iar aceste două fenomene îngemănate ale culturii naționale îi conferă republicii noastre o iden-



titate la care unele popoare doar visează. Bravo lor că au reușit să valorifice tezaurul nostru folcloric ce putea să se piardă fără urme în noianul trecutului istoric. M. Harjevschi a mai menționat: „Meditînd asupra parcursului istoriei îndelungate, bibliografia *Două fenomene ale culturii naționale: Maestrul Vladimir Curbet și Ansamblul «Joc»*, denotă cu precizie evoluția acestui colectiv care a trecut mereu prin transformări, reflectând dezvoltarea dansului popular, păstrând elementele autentice, specifice, irepetabile, ce demonstrează fără echivoc perenitatea artei populare, a însuși spiritului poporului nostru. BM «B.P. Hasdeu», prima dintre instituțiile menite să o facă, valorifică, prin instrumente și mecanisme specifice activității bibliografice, roadele muncii inspirate a unui strălucit colectiv artistic, sub îndrumarea unui Maestru cu care s-ar putea mândri orice națiune. Transpunerea biografică și bibliografică a unui brand de țară, precum este Ansamblul «Joc», dar și a unui talent precum este Vladimir Curbet, conferă instituției noastre un spirit profesionist, demn de a valorifica pasiunile și talentele native.”

Monica Babuc, ministru al culturii, a spus că, de fapt, șirul evenimentelor culturale consacrate aniversării a 85-a a Artistului Poporului din Republica Moldova Vladimir Curbet și a aniversării a 70-a a Ansamblului Național Academic de Dansuri Populare „Joc” continuă de acum cîteva luni la rînd. Vl. Curbet, dirijînd eficient și cu îndemînare colectivul de dansatori a înscris pagini de aur în istoria culturii noastre. Fenomenele Vl. Curbet și Ansamblul „Joc” nu sînt o întîmplare: au muncit cu toții în condiții dificile, dar au ajuns la culmi de spiritualitate de neatin.

Acad. **Nicolae Dabija**, scriitor și publicist, și-a început luarea de cuvînt cu o strigătură, pe care o învățase la țară cînd era copil, participînd alături de

părinții săi la horele satului. Pe atunci astfel de strigături nu erau o raritate în satele basarabene. Dar la un moment dat, cu părere de rău, acele mărgăritare folclorice au dispărut (știm ce se cînta și se dansa în perioada socialismului „dezvoltat” la discotecii!). Sîntem recunoscători lui Vl. Curbet, Ansamblului „Joc” că au păstrat identitatea noastră națională și prin dansuri, pe care acești magicieni le-au readus pe scenă și am devenit cunoscuți în lume (ce păcat că acum doar matrapazlîcurile hoții fac să se știe despre noi). „Dansurile acestor fete frumoase și băieți chipeși sînt ca niște rugăciuni, care te readuc la viață, nu în zadar se zice că moldovenii «gîndesc cu picioarele». Mă închin în fața lor că ne dau sănătate, dau sănătate tradițiilor și obiceiurilor populare. Îi rog și în continuare să păstreze și să transmită generațiilor viitoare aceste comori”, a încheiat N. Dabija, rugînd-o pe dna M. Babuc, ministrul culturii, să insiste ca Guvernul RM să-și revadă prioritățile și să pună accentul pe adevăratele valori ale culturii noastre.

Acad. **Mihai Cimpoi**, critic și istoric literar, eminescolog, la portretul de mai sus al celor „două fenomene ce se contopesc prin rezistență în cultură” a adăugat amintiri de prin anii '60 ai secolului trecut, cînd era redactor la revista *Nistru*, iar Vl. Curbet îi prezenta articole demne de pana unui scriitor sau publicist („era un folclorist recunoscut, un cercetător care studia dansul destul de serios, mergea la sursă pe teren, la fața locului, prindea din mers ritmul jocului pe care îl descoprea la sat”).

Conf. univ. dr. **Lidia Kulikovski**, directorul Departamentului studii și cercetări de la BM „B.P. Hasdeu”, a mărturisit că i-a plăcut să lucreze la această carte. „Munca a durat aproape un an de zile. Bibliografia este o lucrare teoretică, științifică, dar o poți citi și ca pe o poveste, deoarece însuși Vl. Curbet este plin de teoria și știința dansului, totodată este ca un părinte, vizionarul Ansamblului «Joc» – a știut ce să facă și unde să ajungă, a avut intuiția de a crea un sistem vivace în care se îmbină armonios dansul și muzică populară... Deci, avem doi protagoniști ai cărții (și, respectiv, două capitole ce formează o simbioză naturală), în care este cuprinsă viața și anii de glorie ai ambilor. S-a ajuns la o astfel de performanță, mulțumită încăpățînării, în sensul pozitiv al cuvîntului, a acelora care s-au hrănit permanent din înțelepciunea populară. Ne place totul ce au făcut acești entuziaști, ei sînt o oglindă a poporului nostru temperamental. Vl. Curbet este și un condeier pasionat – a scris mult, dar cel mai mult a scris despre ceea ce-i este cel mai drag, desigur, despre Ansamblul «Joc», creînd o galerie întregă de portrete ale dansatorilor. «Jocul» nu poate fi abordat univoc, cu siguranță, pentru că ne transmite mult mai multe lucruri decît vedem noi, spectatorii de rînd, cei care îi privim de la o parte. Se întîmplă aceasta grație faptului că maestrul Vl. Curbet este un mare valorificator al comorilor ascunse sub nu știu cîte straturi ale uitării. Anume Domnia Sa ne-a

făcut și pe noi să iubim dansul popular și să ne mândrim că avem o bijuterie de neprețuit în tezaurul folclorului românesc”, a spus L. Kulikovski, aducînd la cunoștința publicului și cîteva date bibliografice ce țin de statistică: bibliografia însumează peste 230 de surse despre viața și activitatea maestrului, peste 70 de portrete de lăutari, peste 20 de articole despre dirijorii orchestrei, peste 30 de articole publicate în lucrări de referință, ca enciclopedii, dicționare etc., 75 de interviuri acordate de Vl. Curbet, peste 600 de articole despre Ansamblul „Joc”, în total 1046 de surse – mărturii scrise, publicate, filmate, înregistrate ce creionează un portret colectiv al acestor două fenomene, totodată două profiluri portretistice distincte. La sfîrșitul volumului sînt incluse indexurile: *Index de nume*, *Index de titluri*, *Index de dansuri*, *Index de subiecte*, *Index geografic*, *Index de limbi*, *Index de cîntece și melodii*, *Index de ediții periodice* care vor ajuta cititorul să găsească cu ușurință informația ce îl interesează despre Ansamblul „Joc” și conducătorul artistic al acestuia Vl. Curbet.

Poetul, dramaturgul, prozatorul și folcloristul **Iulian Filip** („care ne poate vorbi despre protagoniștii noștri pînă la miezul nopții”) a pus accentul pe stilul de conlucrare a maestrului Vl. Curbet cu autoritățile și pe problemele școlirii tinerei generații de la noi. Poetul și criticul literar **Tudor Palladi** a reiterat că bibliografia dată reprezintă o dare de seamă în fața frumosului, prin aceasta noi cinstim magnificul creator și valorificator de dansuri populare, dar și fiii și fiicele acestui neam căruia îi place voia bună, veselia și, de ce nu, gluma și umorul. T. Palladi a recitat poezia *Revenire la vatră*, care a constituit un omagiu adus maestrului venerat. Publicistul **Nicolae Roibu** a vorbit despre Vl. Curbet și Ansamblul „Joc” ca despre două fenomene unice, singulare și mărețe. Cu părere de rău, maestrul nu are la ora actuală o persoană care să-i ia locul, după cum nu o are nici Ion Druță, nici Eugen Doga, nici alții ca ei. N. Roibu a istorisit două întîmplări cu haz despre protagonist (una petrecută în Tașkent, capitala Uzbekistanului, iar alta în capitala Portugaliei – Lisabona). Apoi, mulțumindu-i maestrului pentru contribuția adusă culturii noastre, i-a dăruit cartea sa *Artiști și țărani*.

Prezentatoarea de concert a Ansamblului „Joc”, **Alexandra Bublîtchi**, cu multă căldură a salutat audiența selectă și a povestit cum a devenit vestit acest colectiv, odată cu preluarea conducerii de către Vl. Curbet în anul 1957 („Jocul” a devenit altul, priviți fotografiile de atunci și faceți comparație), alte secvențe din viața colectivului (de exemplu, despre participarea la Festivalul *Cerbul de aur* de la Brașov, la care Ansamblul a fost invitat de onoare, despre evoluările la Palatul Congreselor din Kremlin, Moscova, care, de obicei, încheiau spectacolele). „Toți se minunează de horele, sîrbele, bătutele jucate de noi, precum și de doinele, melodiile interpretate la vioară, trompetă, nai... De fiecare dată, cînd plecăm în turnee, aduceam un repertoriu nou de dansuri. Prin «Joc» noi sîn-

tem cunoscuți în lume, iar Vl. Curbet a fost și rămîne îndrăgostit de acest copil al său, pe care îl dădăcește pînă în prezent. Membrii mai tineri ai colectivului de azi trebuie să fie mîndri că fac parte din Ansamblul «Joc» și să-i țină minte pe cei care au fondat și au clădit această minune», a spus A. Bubițchi, urîndu-i maestrului și colectivului din care face parte mulți ani de viață și succese în continuare pe tărîmul cultural din republica noastră.

Din partea Direcției cultură a Primăriei Municipiului Chișinău, a luat cuvîntul dna **Vera Gurevschi**, care a transmis sărbătoritului felicitări (exprimate și de primarul general al municipiului dl Dorin Chirtoacă și de șefa Direcției cultură dna Lucia Culev) cu ocazia aniversării, afirmînd că Primăria va susține (de altfel ca și pînă acum) toate inițiativele și proiectele „Jocului”, deoarece acesta este o carte de vizită a Chișinăului. Menționînd valoarea și prinosul lui Vl. Curbet în cultura națională, V. Gurevschi i-a înmînat un buchet bogat de flori.

Cuvîntul de încheiere l-a avut maestrul **Vladimir Curbet**, care a mărturisit că întotdeauna a făcut numai ceea ce îi place spectatorului, cînd îl vede pe acesta vesel, cu zîmbetul pe față parcă și dumnealui întinerește. În cariera sa maestrul a avut și perioade mai grele de parcurs, și mai ușoare, a întîlnit și oameni care l-au lăudat pentru merite și din cei care l-au criticat, dar a trecut peste toate cu demnitate. Mulțumind administrației BM „B.P. Hasdeu” pentru sărbătoarea de suflet, care i-a încălzit inima, Vl. Curbet a spus că cel mai mult dorește la toată lumea sănătate, mai multă bucurie, fericire și noroc. Ne-a îndemnat să prețuim frumosul din jurul nostru (natura și arta), să avem grijă de copiii noștri, ei să învețe în școli bune, căci de aceasta depinde foarte mult viitorul pe care nu-l dorim să fie luminos.

Sala a aplaudat frenetic melodiile interpretate la nai de **Marin Gheras** și la acordeon de **Ghenadie Brașoveanu**, precum și dansurile populare aduse în scenă de membrii **Ansamblului Național Academic de Dansuri Populare „Joc”**. Toți au rămas satisfăcuți de o prestație întru persistenta menținere a artei populare pe plaiurile basarabene. Să avem grijă ca ea să nu dispară niciodată din vizorul nostru. În asta să ne ajute Dumnezeu!

(*BiblioPolis*. 2016, vol. 60, nr. 1)

LA BRAȚ CU FILOSOFIA ȘI... POEZIA

La Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu”, pe 13 mai 2016, a avut loc o manifestare culturală întru cîtva deosebită de cele premergătoare – anume prin faptul că protagonistul ei a fost **Grigore Vasilescu**, doctor habilitat în științe filozofice, profesor universitar, care și-a lansat primul său volum de versuri, intitulat sugestiv *Surprize* (avînd și un subtitlu original: *Dragostea mea e na-*

tura, natura mea e dragostea). Gr. Vasilescu a oferit în această zi o adevărată surpriză pentru rudele sale, dar în mod deosebit pentru toți colegii de breaslă, prietenii săi devotați, oamenii de știință și de cultură, studenții care au fost prezenți în Sala cu coloane pentru a-l felicita și a-i ura succese în activitatea sa prodigioasă – de acum înainte și de... mînuitor al condeiului.

Dr. hab. Grigore Vasilescu, născut în 1951, în or. Orhei, actualmente este profesor universitar la Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative, director al Centrului de Studii Europene de la Universitatea de Stat din Moldova. Domeniile de predare și cercetare sînt: filosofia și științele filosofice, estetica, etica, logica, globalistica (concepții, procese și probleme globale), studii de integrare europeană, metodologia cercetării științifice ș.a. Este autor a circa 150 de lucrări, inclusiv monografii, studii științifice și lucrări colective. Pe parcursul anilor a activat în calitate de cercetător științific în cadrul fostului Institut de Filosofie, Sociologie și Drept al Academiei de Științe a Moldovei; șef al Catedrei de științe socioumane, Universitatea Agrară de Stat din Moldova; șef al Catedrei relații internaționale, Institutul de Studii Politice și Relații Internaționale de pe lîngă USM. Volumul de versuri *Surprize* dezvăluie o altă fațetă a preocupărilor și frămîntărilor sufletești ale harnicului om de știință și de cultură Gr. Vasilescu.

Scriitorul **Vlad Pohilă**, moderator al acestui eveniment cultural, s-a referit la debuturile tardive în poezie și în literatură în ansamblu: „De obicei, în acest sens, se face trimitere la debutul poetic al lui Tudor Arghezi, ce s-a produs cînd autorul avea aproape 50 de ani. Or, 50 de ani nu e o limită: recent, am citit cartea unei traducătoare din literaturile britanică și americană – Antoaneta Ralian de la București. Titlul acestui volum de debut trădează



vîrsta onorabilă a autoarei: *Însemnările unei nonagenare*”... În continuare, prezentînd publicului auditor unele datele biografice ale protagonistului, a menționat că paralel cu știința Gr. Vasilescu a fost pasionat și de unele arte – de exemplu, de muzică, pictură, dans ș.a. Dar cel mai mult l-au atras cărțile, care, de altfel, i-au devenit prima dragoste. Încă din copilărie lectura îi plăcea foarte mult. De obicei, avea locurile preferate pentru lectură și în casa părintească, și în locuri îndrăgite de prin împejurimile localității de baștină. Tot din anii de școală datează și primele încercări de a compune versuri. Acestea din urmă au început a-l pasiona mai ales în ultimele două-trei decenii. Parcă i s-a deschis o nouă suflare, alimentată și amplificată de frumoasele sentimente de dragoste, care au reînviat cu o mai mare putere. Odată cu aceasta a început să privească altfel și la lumea din jur. Poezia îi domina tot mai mult sufletul oriunde se afla, iar „chinurile creației” nu au devenit chinuri, ci o modalitate de a petrece plăcut timpul liber. Mai tîrziu au apărut și primele publicații... Cînd a adunat mai multe poezii pentru un volum, a hotărît să le prezinte pentru judecată la început unui om de litere. Acesta s-a dovedit a fi poetul Iulian Filip. Sentința a fost... încurajatoare, pentru care autorul îi este deosebit de recunoscător. Iată cum au apărut *Surprizele* – chiar și la o vîrstă relativ înaintată. Niciodată nu e tîrziu să te lași ispitit de poezie, mai ales dacă ea este scrisă în dulcea noastră limbă românească. Vl. Pihilă l-a încurajat pe autor să nu se oprească din acest exercițiu plăcut sufletului său, dar să persevereze și să aducă în fața cititorilor și alte volume de poezii consistente, care să impresioneze cît mai multă lume.

Prof. univ. dr. hab. Victor Saca, coleg de facultate, și coleg la Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative a USM, a relatat că îl cunoaște de mult pe Gr. Vasilescu, ca pe un bun specialist în domeniul științelor filosofice, dar că dumnealui mai scrie și versuri a fost într-adevăr o surpriză. Aceasta dovedește încă o dată că vîrsta în viața omului nu este niciodată un impediment de a face lucruri frumoase și plăcute pentru sine și pentru societatea întregă. Titlul volumului – *Surprize* – confirmă faptul că autorul este un om modest, cumpătat în purtare, specialist notoriu, apreciat la justa valoare de către colectivul didactic, de către masteranzi, doctoranzi, studenți.

Tematica filosofică e dificilă, dar Gr. Vasilescu o abordează fără mare greutate, cu toate că acest exercițiu îi cere multă forță și timp.

Poetul și jurnalistul Mihai Morăraș, redactor-șef al ziarului *Universitatea*, organ al administrației USM, a vorbit în aceeași cheie cu precedentul vorbitor, menționînd că autorul s-a redescoperit pe sine însuși, și-a făcut sie o surpriză, dar și rudelor, prietenilor apropiați și tuturor celor cărora le place să se cufunde în abisurile poeziei veritabile. Autorul ar fi fost și un bun muzician, și un bun pictor, poezia ca un miracol l-a copleșit și nu i-a dat pace pînă ce a explodat

în adîncul sufletului mistuit de suferințele dragostei. Este un noroc că așa s-a întîmplat și avem ocazia de a savura din poezia trecută prin „filtrul sufletesc” al poetului atunci cînd au fost plămădite. Poezia lui Gr. Vasilescu este de factură pămîntească, poeziile sînt „deschise”, metaforele se prezintă dezgolite, ușor de sesizat („astăzi nu avem timp să medităm ce sens a ascuns autorul în metafore și alte figuri de stil!”). Subiectele poeziilor sînt luate din viața cotidiană („una dintre sursele de inspirație este, desigur, soția Ludmila”). Pe autor îl caracterizează cumînțenia, simplitatea, modestia, naturalețea, bunăvoința, precum și o mare dragoste pentru limba română, plaiurile codrene și oamenii care îi sînt în preajmă. M. Morăraș l-a sfătuit pe autor să persevereze în ale scrisului și să ne prezinte alte probe de condei.

Conf. univ. dr. hab. în filosofie **Svetlana Coandă**, de la USM, l-a felicitat pe colegul de breaslă și de promoție cu ocazia lansării acestui volum de versuri scrise pe parcursul mai multor ani. Autorul ne-a pus în fața unei lucrări extraordinare, care reprezintă o nouă ipostază în activitatea lui ieșită din comun prin cantitate, varietate și calitate. La scrierea acestor versuri și-a spus cuvîntul și meditația, mirarea filosofică, se observă o nouă viziune – filosofică – a lumii noastre în care trăim. În poeziile lui Gr. Vasilescu se găsesc răspunsuri la un șir de întrebări filosofice – încă o dovadă că fac cititorilor o plăcută surpriză. Încheind luarea sa de cuvînt cu amintiri din anii de studenție, S. Coandă i-a înmînat protagonistului un buchet de crizanteme.

Viorica Țăcu, profesoară la Catedra de istorie și relații internaționale în cadrul Universității Libere Internaționale din Moldova și discipolă a protagonistului, a reiterat că volumul *Surprize* de Gr. Vasilescu reprezintă zbulciumul, destinul unui om mereu în căutarea frumosului și sublimului. Destul de ingenios autorul ne prezintă impresiile, întîmplările din viață prin prisma anotimpurilor. Fără îndoială, *Surprize* este o carte de suflet, foarte luminoasă și captivantă.



Conf. univ. dr. **Constantin Postică**, Academia de Studii Economice a Moldovei, a menționat că lecturarea acestui volum de versuri a constituit într-adevăr o mare surpriză. Gr. Vasilescu a depus o muncă colosală, scrierea dumnealui e limpede, clară, deseori ai impresia că te afli în mijlocul naturii. C. Postică la fel a depănat amintiri din anii de studenție.

Dumitru Rău, student la Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative a USM, a remarcat că volumul *Surprize* de Gr. Vasilescu i-a trezit interesul pentru citirea poeziei, la unele versuri din carte a revenit cu a doua lectură.

Emoționat, a luat cuvântul și autorul – **Grigore Vasilescu**. În primul rînd, dumnealui a exprimat mulțumiri ascultătorilor pentru prezență la lansarea primului său volum de versuri, pe care l-a așteptat de mulți ani, precum și celor care l-au susținut, l-au încurajat în această etapă de răscruce din viața sa. L-a bucurat faptul că poezia sa – romantică și sentimentală – a găsit priză la cititori care, într-un fel sau altul, s-au regăsit în ea. Cu o bucurie în suflet dumnealui a menționat că se simte un om împlinit în cariera sa și că nu se va lăsa de scris, dîndu-ne speranța că ne vom întîlni și la alte lansări de carte.

Să-i dea Domnul sănătate și puteri de creație – acestea au fost acordurile finale ale întîlnirii de suflet de la BM „B.P. Hasdeu”. Chiar dacă autorul va tipări și alte volume de poezii, acesta îi va fi cel mai drag, deoarece a fost primul... Cînd va privi în urmă, mereu va observa lumina ei strălucitoare care îi va alina sufletul... Totodată, îi va da și o speranță de renaștere...

(*BiblioPolis*. 2016, vol. 61, nr. 2)

„AURUL” BASARABIEI ȘI AL REPUBLICII MOLDOVA

Peste o sută de oameni de cultură, știință, artă, profesori, politicieni, șefi de instituții, sportivi, pe 24 mai a.c., au pășit pragul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” ca să asiste la un eveniment editorial remarcabil – lansarea unui volum tipărit în condiții poligrafice de lux, cu titlul *Cartea de Aur a Basarabiei și Republicii Moldova* (Ed. „Pontos”, Chișinău, 2016). Autorul acestei lucrări enciclopedice este un tînăr economist, **Denis Roșca**, chișinăuian, originar din Lăpușna. Volumul, de 654 de pagini, cuprinde circa 1800 de biografii ale unor oameni iluștri / celebri, care sînt originari sau au vreo tangentă, eventual o legătură de rudenie cu oameni din Basarabia și Republica Moldova. Este un debut publicistic și exegetic strălucit al unui autor pînă mai deunăzi necunoscut. Scriitorul și jurnalistul **Vlad Pohilă**, redactorul și prefațatorul acestei lucrări de un caracter vast și cuprinzător, scrie în *Precuvîntare la o carte a performanțelor*

umane ale Basarabiei de ieri și de azi: „Autorul dicționarului enciclopedic prezentat aici de noi, dl Denis Roșca, nu a urmărit, se pare, scopul de a introduce cât mai multe nume proprii noi. Cert e că în procesul elaborării dicționarului său, ca și alți autori, dînsul a recurs la surse clasice (tipărite), dar și moderne (electronice), atît în română, cît și în engleză, rusă, franceză și alte limbi de largă circulație, însă verificările le-a făcut din surse în circa 20 de limbi străine – o adevărată performanță pentru posibilitățile unei singure persoane, chiar și la răscrucea secolelor XX-XXI! De pe altă parte, **dincolo de principiile de bază [...], în genere respectate, dl Denis Roșca și-a formulat și niște principii proprii, personale, iar, în ultimă instanță și subiective, pe care le-a găsit importante, relevante și chiar obligatorii pentru configurația cărții sale. Criteriul de bază la care a recurs autorul nostru la elaborarea *Cărții de Aur...* l-am putea numi **relevanța personalității și a realizărilor sale**, demne de a fi incluse în dicționar. Și cum *relevanță* e un cuvînt polisemantic, se impun aici cîteva precizări. Dicționarul lui D. Roșca este o carte a unor personalități-autori de performanțe, dar nu oricare performanțe, ci ale celor ieșite din comun, uneori flagrant. Performanțele, faptele, împlinirile, realizările, recordurile, victoriile personalităților din această carte **garantează, cu certitudine, calitatea și originalitatea dicționarului:** despre alții s-a mai scris; despre unii aici se scrie în premieră. Pentru că personalitatea respectivă este ieșită din comun, iar fapta sa (ori, faptele, realizările, succesele sale ieșite din comun), ținuta sa, comportamentul său – toate sînt și relevante, și frapante.”**

Vlad Pohilă, și pe post de moderator al evenimentului cultural, a relatat asistenței despre specificul muncii la un dicționar enciclopedic și despre greutățile cu care se confruntă un autor la scrierea unor astfel de lucrări bogate în conținut și complexe, de mare anvergură. Un detaliu esențial al cărții lui D. Roșca este corectitudinea informativă în a descrie biografiile, punîndu-se accentul pe universalitate și pe performanțele recente ale personalităților.

Academicianul Ion Tighineanu, prim-vicepreședinte al AȘM, specialist în domeniul nanoelectronicii și nanotehnologiilor, a menționat că D. Roșca este o persoană îndrăzneată, talentată, a adunat o informație extrem de bogată, depunînd o muncă enormă, care depășește cu mult intensitatea normală a unui om. Trăim într-o lume a globalizării, a vitezelor, a tehnologiilor informaționale, posibilitățile internetului sînt nelimitate, și în aceste condiții fiecare dorește să capete cât mai multe știri, să fie la curent cu toate noutățile din lume. Autorul noului dicționar enciclopedic a reușit să se descurce în avalanșa de materiale adunate și să ne prezinte un produs finit de cea mai înaltă probă. Trebuie să-l încurajăm pe acest tînăr cercetător, să-i folosim la maximum entuziasmul și efortul de care a dat dovadă, iar prin aceasta vom contribui la prosperarea Republicii Moldova.



Valeriu Turea, director BRD, a reiterat valoarea documentar-enciclopedică a *Cărții de Aur...* și aspectul ei poligrafic la un nivel ridicat, astfel ea se prezintă ca o excelentă carte de vizită a republicii, cu care putem să ne mîndrim atunci cînd mergem cu ea peste hotare. În curînd va apărea și versiunea engleză a acestei lucrări (grație unui grant al guvernului elvețian). Deci, autorul va avea un nou prilej de o lansare de carte...

Academicianul **Gheorghe Rusnac**, politolog, diplomat, profesor

universitar, e de părere că dicționarul enciclopedic editat de D. Roșca este o lucrare deosebită, cu o listă impunătoare de personalități, care s-au născut ori au trăit pe acest pămînt, actualul teritoriu al Republicii Moldova, și pentru noi constituie o mare valoare, deoarece ei reprezintă imaginea statului nostru. Avem mulți concetățeni care activează în afara hotarelor republicii, dar nicio dată nu uită de unde își trag rădăcinile și sînt gata oricînd să pună umărul ca baștina lor să prospere, lucrurile să se îndrepte în bine, luînd o direcție corectă de parcurgere a vieții. „Denis Roșca a depus o muncă titanică, a selectat și a inclus între copertile cărții sale tot ce este mai bun, mai valoros în diverse domenii de activitate umană. Iar faptul că a fost ajutat de Vlad Pohilă, un specialist consacrat și versat în redactarea unor astfel de studii, mă face să constat că dicționarul e pe potriva tuturor exigențelor contemporane privitoare la lucrări de tipul acesta. Ar fi bine să vedem *Cartea de Aur...* în toate bibliotecile instituțiilor de învățămînt, în cele publice, mai ales, în cele din spațiul rural, și să popularizăm pe cei cu care statul nostru se mîndrește. Îl vom invita pe tînărul cercetător D. Roșca să facă doctoratul la Academia de Științe a Moldovei”, a spus Gh. Rusnac.

Dr. în biologie **Dorian Furtună**, etolog, autorul conceptului de instinct-terapie, la fel a reiterat componenta informativ-științifică deosebită a lucrării. Desigur, au meritat să fie incluse în dicționar și alte personalități, care au contribuții la promovarea și cunoașterea în lume a republicii noastre. Dicționarul ne prezintă o panoramă a talentelor și performanțelor de pe meleagurile noastre, ne demonstrează că avem oameni cu care ne putem mîndri și, astfel, autorul a umplut un gol de care unii dintre noi nici nu bănuiam. Urmează ca D. Roșca să facă unele rectificări, completări și să ne prezinte o nouă ediție a lucrării, care va fi o demonstrație că nu suferim de complexul inferiorității.



Ion Lazareno Tiron, sportiv, unicul moldovean care a trecut în înot strîmtoriile Marea Mîneții (La Manche), Gibraltar și Canalul de Nord, precum și râul Nistru – în scopuri caritabile, a relatat că e o onoare să fii menționat în cartea lui D. Roșca. Autorul a muncit la elaborarea ei cîțiva ani, prezentîndu-ne la urmă o capodoperă a genului.

Doru Curoșu, lider de tineret, a reliefat mesajul politico-social și importanța *Cărții de Aur...* pentru educația tinerilor, care abia fac primii pași în cariera lor. „Deci, se pot face și în Republica Moldova lucruri bune, acestea ducîndu-i faima în lume. În țara noastră, specialiști ca D. Roșca trebuie promovați cu mai multă insistență”, a menționat el.

Denis Roșca a mulțumit echipei cu care a colaborat la elaborarea acestui voluminos și valoros dicționar și a menționat că în sală mai sînt persoane care au fost incluse în dicționar, dar care nu au luat cuvîntul, numindu-le pe fiecare. „Avem personalități în orice domeniu de activitate care fac lucruri extraordinare, dar, din modestie, rămîn în umbră. Datoria noastră este să găsim, să descoperim și să le facem cunoscute lumii. În genere, fiecare copil are o șansă de a se remarca, noi trebuie să-i ajutăm pe toți copiii să se exprime. Unele personalități au avut o viață grea, au trecut prin războaie, deportări, dar au reușit să se manifeste într-un domeniu sau altul. Noi trebuie să avem demnitate, mîndrie națională, să fim patrioți ai țării în care trăim și să le păstrăm memoria tuturor celor care merită acest lucru”, a concluzionat D. Roșca.

În finalul evenimentului cultural a fost demonstrat un videofilm, pe ecran fiind proiectate portretele celor mai reprezentative personalități ale Basarabiei și Republicii Moldova: Doina și Ion Aldea-Teodorovici, Vasile Anestiade, Veniamin Apostol, Petru Baracci, Maria Bieșu, Ion Borșevici, Ghenadie Cașu, Maria Cebotari, Tamara Ciobanu, Toma Ciorbă, Con-





stantin Constantinov, Eugeniu Coșeriu, Nicolae Costin, Nicolae Dimo, Maria Drăgan, Ion Dumeniuk, Grigore Grigoriu, Emil Loteanu, Glebus Sainciuc, Alexei Șciusev, Constantin Stere, Nicolae Sulac, Constantin Tănase, Ion Vatamanu, Mihai Volontir, Nicolae Zelinschi ș.a.

Interesul pentru *Cartea de Aur a Basarabiei și Republicii Moldova* este îndreptățit. Personalitățile adunate și prezentate aici cuprind o arie largă din numeroase domenii: literatură, știință, artă, politică, sport ș.a. Ele formează, în totalitatea lor, un mijloc important de cunoaștere „a unor vremuri așa cum au fost”. *Cartea de Aur...* poate fi percepută ca un amplu studiu ce scoate la iveală felul de a fi al strămoșilor și contemporanilor noștri. Totodată, dicționarul reprezintă o imagine de ansamblu a unei perioade importante (de peste 200 de ani) din cultura noastră și o foarte bună modalitate de a înțelege mai bine cine am fost și cine sîntem în realitate.

Astăzi, îi „descoperim” pe unii și ne amintim de alții, în special la anumite aniversări, jubilee sau cînd citim ceva în presă despre marile personalități de altădată ce-și trag obîrșia de prin părțile noastre. Odată cu trecerea timpului se vor descoperi nume notorii / celebre noi provenite din Basarabia și Republica Moldova (pe unele nu le cunoaștem numai pentru faptul că nu s-au înscris în parametrii ideologici ai regimurilor în care au trăit). La noi au existat, există și vor exista și de acum încolo oameni talentați, dar și onești, și... modești care au lăsat urme adînci în cariera lor, ce peste ani și ani au rămas întipărite în mintea oamenilor, schimbînd lumea sau modul nostru de a trăi, de a gîndi. Dar cu părere de rău, în multe cazuri nu-i cunoaștem, deși ei ar merita să fie cunoscuți, deoarece sînt predecesorii noștri, mai mult – ei constituie pentru noi niște exemple sau modele demne de admirat și, eventual, de urmat.

Ne alăturăm și la punctul de vedere al scriitoarei și jurnalistei **Luminița Dumbrăveanu**, exprimată pe saitul *flacaratv.md*: „Sigur că se vor găsi cîrcotași de serviciu, care vor căuta de purici lucrarea cu adevărat de referință (dacă n-ar fi fost acești pseudo-academicieni, eram deja în UE!), dar pe acești profanatori de idealuri seculare și deturnători de fonduri



RO-MD i-aș întreba: «De ce n-ați făcut voi, timp de 25 de ani, o enciclopedie ca a lui Denis Roșca sau documentare *100 de români celebri născuți în Moldova* pentru școli, pe care le realizează *Flacăra Film*, pe **cont propriu**, ca să pornim și noi pe drumul Libertății cu alfabetul identității și demnității naționale însușit, conștientizat, astfel încît să nu avem război la Nistru și nici să ne sfîșiem în polemici absurde privind limba vorbită și istoria?!»

Felicitări din toată inima autorului Denis Rosca și redactorului Vlad Pohilă, pentru idee, muncă de Sisif, împlinire editorială, precum și Bibliotecii «B.P. Hasdeu» din Chișinău, care ne bucură mereu cu evenimente de zile mari! Curaj, tenacitate, izbîndă, confrate Denis Roșca!»

(*BiblioPolis*. 2016, vol. 61, nr. 2)

FIZICIANUL ION HOLBAN ȘI-A LANSAT BIOBIBLIOGRAFIA

În perimetrul cultural al republicii noastre lansarea biobibliografiei fizicianului **Ion Holban** a constituit un eveniment important atît pentru Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale (IDSI), cît și pentru Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Sub egida acestor două instituții de curînd a văzut lumina tiparului volumul *Ion Holban – între fizică, poezia științei și proza vieții: biobibliografie*. Lucrarea a fost recomandată pentru editare de către Consiliul Științific al Institutului de Dezvoltare a Societății Informaționale și se tipărește cu ocazia aniversării a 70-a de la formarea institutelor științifice în Republica Moldova și 55 de ani de la fondarea Academiei de Științe a Moldovei, cu suportul financiar al Institutului de Dezvoltare a Societății Informaționale (director dr. în informatică Igor Cojocar). Au contribuit la realizarea volumului:

dr. Mariana Harjevschi (îngrijire), Margareta Cebotari (alcătuitor), Taisia Foiu (redactare bibliografică), Valeriu Herța (coperta), precum și protagonistul, în calitate de autor al unor compartimente. Realizată cu prilejul împlinirii a 70 de ani de la nașterea omului de știință Ion Holban, doctor în științe fizico-matematice, lucrarea a fost concepută pentru a reflecta deosebita varietate și complexitate a activității științifice și politico-sociale a dlui Ion Holban, om de știință cu verticalitate universal-umană, participant activ la mișcarea de renaștere națională din Republica Moldova.

Moderatorul evenimentului cultural dr. **Mariana Harjevschi**, directorul general al BM „B.P. Hasdeu”, a menționat că această biobibliografie va servi drept busolă care va arăta cu exactitate ce a creat fizicianul, deoarece informația este destinată atât cercetătorilor științifici, profesorilor, doctoranzilor, masteranzilor, cât și studenților, elevilor interesați de domeniul științelor fizico-matematice. În egală măsură, lucrarea (cu un CV detaliat, împresărat cu amănunte) prezintă interes pentru un public larg de cercetători ai declanșării procesului de renaștere națională din Republica Moldova. Trebuie să menționăm și faptul că lucrarea a acumulat deja frumoase aprecieri în cadrul Academiei de Științe a Moldovei.

Ion Holban s-a născut pe 5 ianuarie 1946 în s. Străisteni, com. Băcioi, mun. Chișinău. A urmat școala primară din satul natal, apoi școala medie din Băcioi. Și-a continuat studiile (5,5 ani) la Facultatea de Fizică și Matematică de la Universitatea de Stat din Chișinău (1961-1965), ultimii doi ani specializându-se în domeniul fizicii nucleare și al particulelor elementare în filiala Universității de Stat din Moscova „M. Lomonosov” de pe lângă Institutul Unificat de Cercetări Nucleare (al țărilor socialiste) de la Dubna. În 1982 susține teza de



doctor în științe fizico-matematice *Fenomenele de transport în bismut și aliajele în bază de bismut* (conducători științifici: acad. Dumitru Ghițu, Chișinău, și dr. hab. Igor Pinciuk, Cernăuți), iar în 1992 i s-a conferit titlul științifico-didactic de cercetător științific superior.

Ion Holban activează în domeniul științei timp de 50 de ani, prima lucrare științifică i-a apărut în 1966, pe când era student la Dubna, este autor a peste 100 de lucrări științifice. O parte din lucrările publicate țin de domeniul fizicii semiconductorilor, în special de fenomenele de transport. A elaborat o metodă originală și foarte eficientă de rezolvare a ecuației cinetice a lui Boltzmann prin metoda variațională și prin folosirea abilității a proprietăților matricelor pseudo-inverse, a propus o nouă metodă de rezolvare a sistemului de ecuații obținut pentru parametri variaționali, metodă care simplifică calculele și permite rezolvarea sistemului de ecuații în formă generală pentru orice număr de parametri variaționali și optimizarea alegerii funcțiilor de probă, precum și convergența acestora. Cu ajutorul acestei metode a elaborat un model microscopic cantitativ al teoriei fenomenelor de transport în semimetale, în care s-a ținut cont de particularitățile spectrelor purtătorilor de sarcină și cele ale spectrelor fononilor. A determinat constantele potențialelor de deformație intravale ale electronilor și ale golurilor în Bi, Sb și As, pentru prima dată au fost evaluate potențialele de deformație intervale (acustice și optice) în Bi, Sb și As. Este primul care a utilizat ideile legate de focusarea fononilor în materialele anizotrope pentru a cerceta propagarea undelor acustice în semimetalele din grupul V al tabelului periodic al elementelor și a determinat direcțiile de focusare a fononilor (direcțiile în care „bat” „vânturile fononice”).

A propus o metodă eficientă de soluționare la computer (prin utilizarea procedurii Newton – Raphson și a matricelor rare) a unor sisteme de ecuații diferențiale neliniare ce descriu transportul de sarcină electrică în semiconductori în condiții de instabilitate. A alcătuit diferite programe pentru computer cu ajutorul cărora pot fi determinate caracteristicile fizice ale detectorilor semiconductori de radiații ionizante și stimulată procedura de colectare a purtătorilor de sarcină electrică.

La lucrările științifice publicate în acest domeniu au făcut trimiteri cercetători din Olanda, SUA, Rusia, Ucraina, Marea Britanie, Turcia.

O bună parte a lucrărilor științifice este consacrată problemelor de organizare și dezvoltare a științei în RM și în lume, de scientificare a societății (*Vehicolul care ne va scoate în lume, Știința, tehnica și problemele curente ale țării, Vectorul european de dezvoltare a Republicii Moldova: conștientizare și alegere, Resursele științifice umane – factorul-cheie pentru scientificarea țării, Sporirea nivelului intelectual al populației – pilonul central al politicii de creștere economică durabilă a țării, Munca creativă – garantul dăinuirii unui popor ș.a.*).



O altă parte din lucrările publicate țin de studierea sistemului filozofic eminescian: *Evoluția noțiunii de timp în opera lui Eminescu, Omul de știință Eminescu: universul, sensul vieții și rostul învățăturii, Opera eminesciană – un veritabil curs de imagistică, Mesajul Geniului Eminescu către noi, cei de azi* ș.a.

Protagonistul popularizează intens știința (*Pe serpentinele fizicii, Universul, Cosmosul ne cheamă, Soare, Lună și Luceafăr* ș.a.), o atenție deosebită acordă noilor achiziții ale științei, fenomenelor cosmice și din natură, problemelor de interferență între fizică și literatură. Articolele omagiale sînt consacrate fă-

uritorilor fizicii și astronomiei moderne, a realizat interviuri cu laureații Premiului Nobel George Palade, A.M. Prohorov, cu cosmonautul Dumitru Dorin Prunariu și alte personalități marcante ale științei. De asemenea, a scris peste 300 de eseuri și articole sociale, de atitudine. Este unul dintre semnatarii *Scrisorii deschise a celor 66 de intelectuali* adresată conducerii RSSM (1988) privind revenirea scrisului în RSSM la grafia latină și decretarea limbii moldovenești drept limbă oficială a republicii, s-a pronunțat în apărarea limbii române, pentru studierea religiei în școală ș.a.

Activitatea de muncă Ion Holban o începe ca laborant superior, inginer superior, ca să devină cercetător științific superior la Institutul de Fizică Aplicată a AȘM (1967-1993), din 1993 pînă în prezent este funcționar public la Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare (CNAA), iar din 2012 pînă în prezent – cercetător științific superior (prin cumul) în cadrul Institutului de Dezvoltare a Societății Informaționale (IDSI). I. Holban a fost membru al Comisiei de experți în domeniul fizicii la *Enciclopedia Sovietică Moldovenească*, secretar responsabil la culegerile de articole științifice *Fizica semiconductorilor cristalini și amorfi* și *Semimetale și semiconductori cu bandă îngustă*, redactor-șef adjunct al *Revistei de fizică*, membru al colegiului de redacție al revistelor *Evrika!* (Brăila) și *Cygnus* (Suceava), din 2009 este membru al Consiliului științific al revistei *Intellectus*, iar din 2003 deține funcția de redactor-șef al revistei *Fizica și tehnologiile moderne*. Totodată, cu spirit de inițiativă și activitate organizatorică prodigioasă a luat parte la procesul de devenire a sistemului național de acreditare a organizațiilor din sfera științei și inovării și de atestare a cadrelor științifice și științifico-didactice, în calitate de vicepreședinte al Socie-

tății Fizicienilor din Moldova a pregătit întregul set de acte necesare constituirii și înregistrării acesteia, timp de 17 ani a fost autor al emisiunii radiofonice lunare pentru elevi *Fizica în jurul nostru*, este autorul a trei spectacole radiofonice despre Giordano Bruno, Johannes Kepler și Konstantin Țiolkovski.

Pe parcursul mai multor ani I. Holban a fost distins cu: diplome de merit ale mai multor reviste și ziare din RM, Diploma Prezidiului Sovietului Suprem al RSSM (1973), Diploma de onoare a Comitetului de Stat pentru Televiziune și Radiodifuziune al Consiliului de Miniștri al RSSM (1980), Diploma de Onoare a Prezidiului Academiei de Științe a RM (1986), Premiul Prezidiului Academiei de Științe a RM (1992, 2002), Premiul Secției Naționale a Consiliului Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret (1999), Medalia *Meritul civic* ș.a. Este, din 2008, Cetățean de Onoare al com. Băcioi.



Primul vorbitor la lansarea cărții din 20 iunie 2016, ce s-a desfășurat în incinta BM „B.P. Hasdeu”, a fost dr. în științe tehnice **Mihai Guzun**, secretarul științific al IDSI, coleg al protagonistului, care a reiterat activitățile multilaterale ale lui I. Holban, scoțînd în relief calitățile excepționale ale lui I. Holban de cetățean al urbei noastre – orașul Chișinău. „Asemenea oameni – cu un suflet mare! – se nasc rar la noi. *Biobibliografia* dovedește acest fapt”, a menționat M. Guzun.

Scriitoarea **Claudia Partole** a adus la cunoștința publicului câteva amintiri din activitatea desfășurată în comun cu protagonistul nostru în cadrul Societății „Limba noastră cea română”, de dialogurile purtate în perioada renașterii naționale în diferite localități din republică cu profesori, elevi, oameni ai muncii, despre străduința tuturor de a vorbi o limbă română frumoasă, de asemenea a amintit de dialogurile purtate cu mari personalități ale culturii românești. Caracteristic pentru dl Ion Holban este că pe întreg parcursul vieții dă dovadă de o constantă curiozitate de copil, tocmai ceea ce este necesar unui om de știință și unei firi poetice, lucruri care ne înrudesec spiritual.

Conf. univ. dr. **Lidia Kulikovski**, directorul Departamentului studii și cercetări al BM, cunoaște îndeaproape familia Holban, de aceea se bucură că BM „B.P. Hasdeu” e părtașă la elaborarea acestui volum despre un chișinăuian de vază al contemporaneității. *Biobibliografia* este, desigur, o oglindă fidelă a activității științifice și sociale a protagonistului, un bilanț al preocupărilor dum-

nealui pe parcursul a circa 50 de ani. Dna L. Kulikovski i-a urat lui I. Holban multă sănătate și încă mulți ani rodnici pe tărîmul de care este atît de bine atașat, deoarece are ce spune pentru toți locuitorii republicii noastre, și nu numai...

Academicianul **Sveatoslav Moscalenco** a exprimat sincere felicitări colegului său de specialitate de la Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale, care a tipărit un șir de cărți de popularizare a fizicii, tocmai ce le lipsea oamenilor de știință pentru a atrage în domeniul fizicii tinere talente, a pus la îndemînă un set de cărți destul de necesare pentru elevi, studenți, mass-media, dar destul de atractive și pentru oamenii de știință și profesorii universitari, a spus S. Moscalenco. Iar acum și-a tipărit o *Biobibliografie* (elaborată foarte bine!) în ajutorul celor pasionați de fizică și de rezultatele practice ale savanților noștri, precum și celor care doresc să-și facă un bilanț al activității.

Și istoricul literar, publicistul **Vasile Malanețchi**, directorul Muzeului Național de Literatură „Mihail Kogălniceanu”, a exprimat cuvinte de prețuire față de I. Holban. „Ceea ce îl caracterizează pe savantul Ion Holban este hărnicia, sîrguința, destoinicia. Dumnealui cunoaște bine procesul literar, scrie despre interferența fizicii cu literatura. Putem spune că neamul nostru are un stejar viguros”, a concluzionat V. Malanețchi.

Cîntărețul de muzică clasică și populară românească **Ioan Paulencu** a menționat că se simte foarte bine în preajma unui om de seamă ca I. Holban și că „îi invidiază darul de a scrie cărți precum *Universul*, *Cosmosul ne cheamă*, *Cămașa de oțel*, *Cocoșul s-a întors acasă* ș.a.” Pentru I. Holban și pentru toți cei din sală în interpretarea maestrului a răsunat o doină și un cîntec de voie bună.

Subsemnatul a recitat o dedicație în versuri:

Numai țara lui să se ridice...

Lui Ion Holban

Un fizician prin excelență,
S-a născut în sat frumos Străistieni,
Astăzi reprezintă o valență,
Tot ce face-i pentru cetățeni.
 Universul popularizează
 (Și-i reținem orice amănunt!),
 Știe ce a fost și ce urmează
 Descriind procese ca pe unt.
Ne invită și pe serpentine
Ce esențial le-a studiat,
Unde este greul intervine,
Pune umărul imediat.

Prin activitatea-i socială
 E alături de mai mulți savanți,
 Iar la tineri le propune școală
 Să ne fie buni reprezentanți.
 De interferențe ne vorbește
 Și că viața noastră are sens,
 Niciodată nu se îndoiește
 Că învățătura-i dar imens.
 Mai lansează și idei propice,
 Se pronunță pentru un progres,
 Numai țara lui să se ridice,
 Căci ea are încă mult de mers...

În cadrul manifestării culturale au fost demonstrate pe ecranul din fața auditoriului fotografii din arhiva personală a fizicianului, iar pe o masă de alături au fost expuse cărți de autor și reviste la care dumnealui a fost redactor-șef adjunct și redactor-șef.

Ion Holban, jovial, după cum îi este firea, bucuros că a avut o sală plină de invitați și de oaspeți, a mulțumit tuturor pentru prezență, iar colaboratorilor Bibliotecii Municipale pentru implicare la elaborarea *Biobibliografiei*, ce va rămîne peste ani drept dovada unui fructuos parteneriat dintre Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale și Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, deoarece, în ultimă instanță, „contează nu suma oamenilor, ci suma relațiilor dintre ei”, a spus I. Holban.

Din partea redacției revistei de biblioteconomie, științe ale informării și de cultură *BiblioPolis* îi dorim lui Ion Holban, cu ocazia aniversării sărbătorită de curînd, încă mulți ani de viață și succese în tot ceea ce face dumnealui pentru informarea, instruirea și culturalizarea concetățenilor noștri și, în genere, pentru binele societății.

(*BiblioPolis*. 2016, vol. 61, nr. 2)

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ 75 DE ANI DE LA DEZROBIREA BASARABIEI, NORDULUI BUCOVINEI ȘI ȚINUTULUI HERȚA – 22 IUNIE 1941

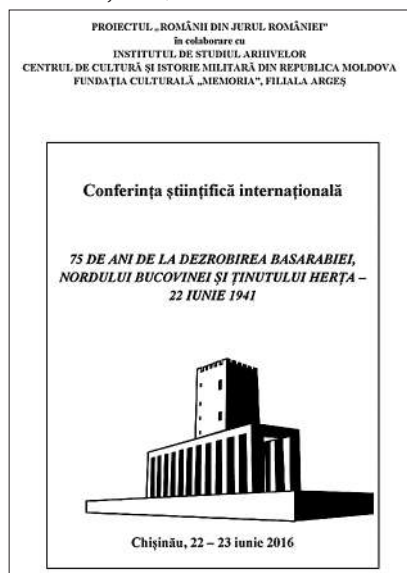
În vederea comemorării unuia dintre cele mai importante evenimente din istoria românilor, în cadrul proiectului *Românii din jurul României*, în colaborare cu Institutul de Studii Arhivelor, Centrul de Cultură și Istorie Militară din Republica Moldova, Fundația Culturală „Memoria”, Filiala Argeș, în perioada 22-23 iunie 2016, la Chișinău, în incinta Centrului de Cultură și Istorie Militară

ră din Republica Moldova (str. Tighina, nr. 49), s-a desfășurat **Conferința științifică internațională 75 de ani de la dezrobirea Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța – 22 iunie 1941**. Din comitetul organizatoric au făcut parte: dr. în economie **Vasile Șoimaru**, conf. univ., ASEM, publicist, maestru fotograf, inițiatorul și coordonatorul proiectului *Români din jurul României*; dr. în drept **Mihai Tașcă**, directorul Institutului de Studii Arhivelor; dr. **Vitalie Ciobanu**, directorul Centrului de Cultură și Istorie Militară din Republica Moldova; dr. prof. univ. **Ilie Popa**, președintele Fundației Culturale „Memoria”, Filiala Argeș.

Conferința și-a deschis lucrările într-o zi de o semnificație aparte pentru românii din stînga Prutului, constituindu-se într-un eveniment (științific, național, patriotic, omagial) unic în întreg spațiul locuit în majoritate de români.

Lucrările Conferinței au fost binecuvîntate din partea Bisericii Ortodoxe Române de către **Daniel Adrian**, starețul Bisericii din com. Țiganca (Cantemir), și **Viorel Cojocaru**, preot la Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” (Chișinău).

Mesaje de salut către participanții la Conferință au rostit organizatorii ei: dr. Vasile Șoimaru, dr. Mihai Tașcă, dr. Vitalie Ciobanu, dr. Ilie Popa, precum și poetul Nicolae Dabija, membru de onoare al Academiei Române. Vorbitorii au menționat că aici, în Basarabia, românismul, în multe privințe, e mai puternic decît în România și în alte regiuni unde locuiesc români (inclusiv din motivul că timp îndelungat basarabienii sînt despărțiți de Țara-Mamă, fiind puși în fața unei lupte permanente cu străinii pentru păstrarea tradițiilor, obiceiurilor strămoșești, precum și a limbii române – cel mai important element al constituirii unei națiuni).



Tematica Conferinței este foarte densă și captivantă și își propune scopul de a contribui la triumful adevărului istoric, care, din păcate, pînă în prezent este neglijat pe ambele maluri ale Prutului – și la Chișinău, și la București. Noi trebuie să avem la îndemîină – scrisă și transmisă prin viu grai – o istorie cît mai aproape de sufletul românilor de pretutindeni, excluzîndu-se orice falsificări din partea neprietenilor noștri de mai aproape și de mai departe. În această activitate trebuie să ne sprijinim pe materialele de arhivă și pe concluziile pe care le trag cercetătorii, savanții, arhiviștii onești, cei care prin entuziasmul și integritatea lor dau dovadă că se poate face

mult în această direcție. Chiar dacă din punct administrativ sîntem despărțiți, din punct de vedere cultural trebuie să ne unim eforturile, căci astfel adevărul istoric poate fi mai eficient apărut și susținut să dăinuiască în timp. Nu ne oprește nimeni să facem aceasta. Istoriografia sovietică și cea rusă trebuie aruncate definitiv la groapa de gunoi a istoriei și puse în aplicare alte date științifice pe potriva tuturor reprezentanților națiunii noastre din orice colț al Terrei. Conferința științifică internațională *75 de ani de la dezrobirea Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța – 22 iunie 1941* face unul dintre primii pași pe această cale – dificilă, dar extrem de necesară. Materialele Conferinței, desigur, vor contribui la promovarea adevăratei istorii naționale, la educarea tinerei generații în spiritul patriotismului și iubirii de Neam.

Moderatorul Conferinței științifice internaționale *75 de ani de la dezrobirea Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța – 22 iunie 1941*, dr. Vasile Șoimaru, a dat citire unor telegrame de adeziune sosite pe adresa manifestării. Prezentăm în cele ce urmează textele lor de o vibrantă înălțare a sufletului românesc.

- „În complexitatea explozivă sau mocnită a problematicii contemporane, inițiativa basarabeană de a organiza o sesiune de comunicări științifice, dublată de publicarea lor într-un volum având ca temă *75 de ani de la dezrobirea Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța* se înscrie cu majuscule în ideea benefică conform căreia numai ADEVĂRUL poate sluji pacea, înțelegerea, progresul și civilizația, oferind statelor și popoarelor mici, dreptul și argumentul de autoapărare față de orice fel de agresiune: tipică, atipică sau întrunind ambele variante.

La 22 iunie 1941, răspunzînd cu armele invaziei sovietice din anul precedent Terorii Roșii, deportărilor, prigoanei deznaționalizării, tuturor ororilor unui regim sociopolitic criminal, Armata Română a eliberat prin lupte dure ținuturile străvechi cotropite în anul 1940, jertfind între 22 iunie și 26 iulie 1941, cît a durat campania dezrobitoare, 24 396 militari, dintre care 5011 au rămas morți pe câmpul de luptă.

Moment istoric comemorativ, explicativ, legat organic de procesul dificil al conștientizării adevărului despre noi înșine în eternitatea spațiului etnogenezei, sesiunea științifică și volumul care o va materializa slujesc cu argumentul imbatabil al documentului un spațiu polivalent al cunoașterii, de la operațiile militare la acțiunile benefice ale reconstrucției ținuturilor martirizate de acțiunile devastatoare ale inamicului în retragerea sa peste Nistru.

Consider Conferința și volumul [în curs de apariție] ca operă referențială a vastului capitol de istorie națională numit *Basarabia*, din care numai faptei prin abuz și fals poate lipsi figura emblematică a Mareșalului eliberator Ion Antonescu, autorul direct al reconstrucției ținuturilor eliberate.



Știință – Conștiință – Responsabilitate, pecete sacrale menite să asigure acestor pagini, tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte.

General de flotilă aeriană – veteran de război,

Radu THEODORU

Grădiștea pe Argeș, 20 iunie 2016”

* * *

● „Stimați participanți la Conferința dedicată dezrobirii Basarabiei,

Vă felicit pentru organizarea evenimentului – *O Basarabie Românească*; Vă felicit pentru promovarea adevărului istoric; Vă felicit pentru apărarea demnității naționale.

Regret că distanța fizică ce ne desparte nu îmi permite să fiu alături de voi. Vă asigur însă că sufletește nu ne desparte nimic și nicio distanță!

Noi, Comitetul Româno-American pentru Basarabia și Românii din Statele Unite, suntem convingși că pământul românesc dintre Prut și Nistru va reveni curînd la sînul Patriei. Nimeni și nimic nu poate opri Unirea.

Așa să ne ajute Cel de Sus.

Prof. dr. **Nicholas DIMA**,

USA, 21 iunie 2016”

* * *

● „Minunate lucruri se întîmplă la Chișinău și toate vor rămîne mărturie pentru istoria pămîntului natal. Programul Conferinței: într-adevăr științific și internațional!

Prof. unv. dr. **Zamfira MIHAIL**

București, 21 iunie 2016”

* * *

- „Mult succes Conferinței!

Sînt cu inima alături de Dvs. – evenimentul fiind unic la nivelul țării. Felicitări, reușită deplină și recunoștință.

Ștefan DODIȚĂ,

Botoșani, 21 iunie 2016”

* * *

● „Regret enorm ca nu pot participa, mai ales că aveam de gînd să transmit ultimele gînduri ale veteranului Alexandru Enache, dar rog să se facă auzite la conferință ultimele cuvinte ale eroului de la Vărzărești: Nicule, eu o sa mor, dar măcar tu să aduci înapoi Basarabia.

Cu neschimbată considerație,

Fratele **Nicolae ENACHE,**

Onești, 22 iunie 2016”

* * *

Să ne amintim că pe 22 iunie 1941, în zorii zile, armatele române și cele germane au declanșat operațiunile militare pentru eliberarea Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța de sub ocupația sovietică. Participarea României în războiul dezlănțuit de Germania împotriva URSS s-a făcut în baza înțelegerii intervenite (la München, pe 12 iunie 1941) între conducătorii celor două state – Adolf Hitler și Ion Antonescu. În niciun document România nu este menționată ca aliată. Germania a atacat prin surprindere URSS, fostul ei aliat de război și cotropiri din anii 1919-1940, iar România s-a angajat să lupte alături de trupele germane, începînd astfel, de fapt, un război drept, de întoarcere în granițele firești ale statului a teritoriilor ocupate de agresorul de la Răsărit pe 28 iunie 1940. Acest război se socotește anticomunist, național, deoarece s-a bucurat de aprobarea întregului popor: numeroși soldați s-au înrolat ca voluntari, sincer ghidați de sentimentul ca să contribuie la eliberarea confrăților basarabeni și nord-bucovineni de teroarea bolșevică, iar mai larg – să se implice în nimicirea comunismului care deja avea reputația unui regim antiuman, marcat de toate însemnele aspirației demente de a înrobi întreaga omenire.

Asumîndu-și răspunderea în fața istoriei, generalul Ion Antonescu (din 4 septembrie 1940 pînă în 23 august 1944 a fost prim-ministru al României și Conducător al Statului) a emis următorul *Ordin de luptă*: „Ostași, vă ordon: treceți Prutul! Zdrobiți vrăjmașii din Răsărit și miazănoapte. Dezrobiți din jugul roșu al bolșevismului pe frații noștri cotropiți. Reîmpliniți în trupul țării glia străbună a Basarabilor și codrii voievodali ai Bucovinei, ogoarele și plaiurile voastre!”

Ordinul către Armată a fost urmat de o *Proclamație către Țară*: „Români! Vă chem la luptă. La lupta sfântă, în contra prăvălitorilor civilizației și bisericii, ai

dreptății și propriilor noastre drepturi. La lupta sfântă pentru Neam și pentru Rege. La lupta mare și dreaptă, alături de Marea Națiune Germană, pentru dreptatea viitorului românesc.”

România a intrat în război doar cu URSS – nu și împotriva statelor occidentale. Pe pământ, în aer și pe mare s-au desfășurat lupte crâncene și sîngeroase (prima operație a Frontului Român a fost un bombardament foarte puternic al aviației germano-române executat în ziua de 22 Iunie, începînd cu ora 4 dimineața, distrugînd la teren circa 400 de avioane sovietice). Atacul hotărîtor asupra Chișinăului are loc în zilele de 14-16 Iulie, la care participă dreapta Armatei 11 Germane și stînga Armatei 4 Române. Armata Roșie se retrage spre Tighina și Dubăsari, dar lasă în urmă ariergărzi puternice care temporizează ofensiva forțelor române din capul de pod de la Fălciu, pe sectorul centru-sud al frontului basarabean. Operația de eliberare a Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța s-a soldat cu succes și s-a încheiat la 26 Iulie 1941. Un comunicat al Comandantului Frontului româno-german a consemnat următoarele: „Lupta pentru dezrobirea brazdei românești de la Răsărit s-a terminat. Din Carpați și pînă la mare sîntem din nou stăpîni peste hotarele străbune.” Generalul Ion Antonescu a transmis și un mesaj special pentru românii dintre Prut și Nistru: „Basarabeni, anul zbuciumat de umilire și nedreptate, de cotropire și vrajbă a luat sfârșit. Ați simțit prin propria voastră suferință, prin sărăcia și umilirea în care ați trăit ce înseamnă comunismul. [...] Să răzbunăm, prin vrednicia noastră de azi, uitarea de ieri. Meritați-vă morții, meritați-vă Patria! Trăiască România!”

La acel moment, liderii partidelor politice i-au cerut conducătorului statului să scoată România din război, iar Armata Română să se oprească la granița istorică, cea de pe Nistru. Generalul (din 22 August 1941 – mareșal) Ion Antonescu a refuzat, invocînd angajamentul luat față de Hitler, de a merge alături de Germania și de aliații ei, pînă la capăt, împotriva monstrului roșu – Rusia lui Stalin. Continuarea războiului alături de germani avea deja partizani și adversari, această decizie este una dintre cele mai controversate din întreaga istorie a României. Luptele de dincolo de Nistru, din perioada 1941-1944, s-au soldat cu o catastrofă pentru Armata Română, cu toate că soldații români au dat exemple de curaj și vitejie, iar printre membrii strălucitului corp ofițeresc român s-au aflat generalii: Alexandru Ioanițu, Iosif Iacobici, Ilie Șteflea (șefi ai Marelui Stat-Major), Constantin Pantazi, Nicolae Ciupercă, Nicolae Dăscălescu, Ioan Alecu Sion, Constantin Constantinescu-Claps, Gheorghe Avramescu, Petru Dumitrescu, Ioan Dumitrache, Gheorghe Jelescu, Nicolae Macici, Ioan Mihail Racoviță ș.a. Contribuția românească la campania din Est a fost deosebită prin materialul de război pus în dispozitiv de luptă, precum și prin dimensiunea jerfei umane. România și-a îndeplinit promisiunile, în ciuda

reticențelor ori a desfășurării inegale a conflictului, indiferent de starea tehnică a armatelor sale și a unor erori strategice comise de germani.

La data de 23 august 1944, mareșalul Ion Antonescu a fost trădat de unii apropiați ai săi și arestat, România a întors armele împotriva Germaniei, iar întregul teritoriu național a fost ocupat de noul său aliat – Uniunea Sovietică (cu granița pe râul Prut!). Aveau să urmeze 45 de ani de comunism, ani fatali pentru cele aproximativ 20 de milioane de români.

Anul acesta, pe 22 iunie, s-au împlinit 75 de ani de la intrarea României în cel de-al Doilea Război Mondial. În istoriografia sovietică și în cea rusă, dar și în unele surse occidentale acest eveniment din istoria României este prezentat ca un act de participare a ei la războiul hitlerist antisovietic. „O asemenea apreciere a aparținut și istoricilor români pînă în 1968, cînd s-a scris pentru prima dată, după 1945, despre Unirea Basarabiei cu România (respectiv, despre ocuparea ei de către URSS, în 1940 – *n.n.*). După acest an, pînă în 1989, aprecierile au fost mai nuanțate, dar nu s-a afirmat deschis că a fost un război pentru refacerea graniței de Nord și de Est, așa cum fusese ea stabilită prin hotărîrea Sfatului Țării din Basarabia la 27 martie și a Congresului general al Bucovinei la 28 noiembrie din 1918”, menționează prof. univ. dr. Ioan Scurtu. Arhivele din Federația Rusă (succesoarea URSS) sînt pînă în prezent ținute în secret, închise, accesul cercetătorilor pentru a consulta documentele vremii este limitat sau chiar oprit. În lipsă de informații se nasc numeroase mituri, se fac supoziții sau chiar judecăți fanteziste. Severitatea cu care sînt păzite aceste arhive de către actualul regim de la Moscova demonstrează că acolo sînt ascunse fapte incomode pentru ruși. Tocmai de aceea, o mîna de entuziaști, îndrumați de dr. Vasile Șoimaru și dr. Mihai Tașcă, în cadrul proiectului *României din jurul României*, au desfășurat Conferința științifică internațională *75 de ani de la dezrobirea Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța – 22 iunie 1941*, în scopul de a lichida lacunele existente în istoriografia României contemporane și pentru a pune la dispoziția tuturor celor care doresc să cunoască adevărul istoric un instrument de elucidare a faptelor, evenimentelor așa cum au fost ele.

Prezentăm în cele ce urmează temele și autorii luărilor de cuvînt la Conferința științifică internațională *75 de ani de la dezrobirea Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța – 22 iunie 1941*, care s-a desfășurat la Chișinău în prezența a zeci de oameni de cultură și de știință, jurnaliști, cadre militare, profesori universitari, studenți etc.

Comunicările de pe 22 iunie 2016:

- *22 iunie 1941, prima zi de război. „Ostași, vă ordon: treceți Prutul!”* de Jipa ROTARU, comandor (r), dr. prof. univ., membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România;

- *Germania și operațiunea „Barbarossa”* de **Ottmar TRAȘCĂ**, dr., cercetător științific principal II, Institutul de Istorie „George Barițiu” al Academiei Române (Cluj-Napoca);
- *Basarabia în cântarul adevărului* de **Theodor CODREANU**, dr., critic și istoric literar, scriitor (Huși);
- *Ofensiva Armatei a 11-a Germană în Basarabia* de **Sergiu CATARAGA**, doctor în istorie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” (Chișinău);
- *Modalități de modificare a teritoriilor de stat admise de dreptul internațional* de **Nicolae OSMOCHESCU**, dr. prof. univ. (Chișinău);
- *Contribuții la genealogia familiei mareșalului Ion Antonescu* de **Ilie POPA**, dr. prof. univ.; **Cristian-Sebastian MANU** (Pitești);
- *Istoria și prezentul Cimitirului de Onoare de la Țiganca* de **Petru GANDRABUR**, primarul com. Țiganca; preot **Daniel ANDRIAN**, starețul Mănăstirii „Eroii Neamului” din satul Țiganca (Cantemir);
- *Soarta scriitorilor români care au abordat tema Basarabiei în cel de-al Doilea Război Mondial (în perioada postbelică și astăzi)* de **Nina NEGRU**, cercetător științific (Chișinău);
- *Radio București – 22 iunie 1941* de **Ion NEGREI**, cercetător științific, Institutul de Istorie al AȘM (Chișinău);
- *Aspecte referitoare la întoarcerea refugiaților și evacuaților basarabeni din județul Vâlcea, în vara anului 1941* de **Petre DINESCU**, magistrat (Râmnicu-Vâlcea);
- *Între dorul de casă și conștiința slujirii: preoți basarabeni refugiați în România în anul 1940 și reveniți în Basarabia în vara anului 1941* de **Dorin Demostene IANCU**, dr., diacon, Arhiva Sfântului Sinod (București);
- *22 iunie 1941: „Operațiunea München” și măcelul de la Jilava* de **Ion MĂLDĂRESCU**, fondator și redactor-șef al revistei on-line *ART EMIS* (Râmnicu-Vâlcea);
- *Martirajul românilor din Nordul Bucovinei* de **Gheorghe GORDA**, publicist (Cernăuți);
- *Evacuarea autorităților sovietice din Basarabia și organizarea acțiunilor de diversiune în teritoriul părăsit (iunie-iulie 1941)* de **Pavel MORARU**, dr. conf. univ., Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu, Institutul de Istorie, Stat și Drept al AȘM (Textul comunicării a fost citit de către dl Mihai Nicolae);
- *Organizarea și funcționarea administrației Basarabiei în perioada 1941-1944* de **Mihai TAȘCĂ**, dr. în drept, cercetător științific superior, Institutul de Cercetări Juridice și Politice al AȘM (Chișinău).

Comunicările de pe 23 iunie 2016:

- *Acțiunile de luptă aeronautice Regale Române după 22 iunie 1941* de **Ion CERNEI**, publicist (Orhei);
- *Demistificarea anului 1941 în memorialistica basarabeană* de **Lidia PĂ-DUREAC**, dr. în istorie, conf. univ., Universitatea „Alec Russo” (Bălți);
- *Români în fața agresiunilor bolșevice* de **Mihai NICOLAE**, Institutul „Frații Golescu” (București);
- *„Ard malurile Nistrului” – o carte-document istoric despre dezrobirea Basarabiei în iunie-august 1941 (autor Constantin Virgil Gheorghiu)* de **Veronica BOLDIȘOR**, cercetător științific (Chișinău);
- *22 iunie 1941 – un punct astral în soarta noastră (mărturii personale)* de **Ion VALUȚĂ**, dr. prof. univ. (Chișinău);
- *Calvarul românilor basarabeni în perioada 28 iunie 1940 – 22 iunie 1941* de **Valeriu DULGHERU**, dr. prof. univ., inginer (Chișinău);
- *Crimele autorităților sovietice în RSSM (iunie-iulie 1941)* de **Mariana ȚĂ-RANU**, dr. în istorie, cercetător științific, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală (Chișinău);
- *Efectele dezrobirii Basarabiei în județul Orhei (studiu de caz)* de **Andrei CALCEA**, publicist (Orhei);
- *Turnul Dezrobirii Basarabiei în mărturiile locuitorilor com. Ghidighici de Serafim ISAC*, dr. prof. univ., primarul com. Ghidighici (Chișinău);
- *De cine și de ce ne temem să reconstruim în Basarabia Turnul Dezrobirii ei?* de **Vasile ȘOIMARU**, dr. conf. univ., economist, publicist, maestru fotograf (Chișinău);
- *Restabilirea legislației și justiției românești în Basarabia după 22 iunie 1941* de **Elena ARAMĂ**, dr. hab. în drept, prof. univ., USM; **Mihai TAȘCĂ**, dr. în drept, cercetător științific superior, Institutul de Cercetări Juridice și Politice al AȘM (Chișinău);
- *Raptul de la 28 iunie 1940* de **Nicolae DINESCU**, jurnalist (Râmnicu-Vâlcea);
- *Armata Română în Basarabia (iunie-iulie 1941)* de **Vitalie CIOBANU**, dr. în istorie, Centrul de Cultură și Istorie Militară din R. Moldova; **Petru COSTIN**, colonel (Chișinău).

Comunicările ai căror autori nu au fost prezenți din varii motive, dar au fost (sau vor fi) recepționate de secretariat în vederea publicării lor în volumul preconizat:

- *22 iunie 1941 – răspuns cu armele invaziei sovietice din anul precedent Terorii Roșii, deportărilor, prigoanei, deznaționalizării* de **Radu THEODORU**, general de flotilă aeriană, veteran de război (București);

- *Cimitire ale eroilor români și germani pe teritoriul Republicii Moldova* de **Valentin BALAN**, cercetător științific, Centrul de Cultură și Istorie Militară din R. Moldova (Chișinău);

- *Doua cărți de istorie dedicate Basarabiei dezrobite* de **Maria DANILOV**, dr. în istorie, Institutul de Istorie al AȘM (Chișinău);

- *Considerații privind angajarea României în războiul împotriva Uniunii Sovietice* de **Ion ȘIȘCANU**, dr. în istorie, prof. univ. (Chișinău);

- *Basarabeanul Gherman Pântea – primarul orașului Odesa între 1941-1944* de **Radu DAN**, masterand, specialist principal, Arhiva Națională a Republicii Moldova (Chișinău).

Precizăm că toate materialele conferinței vor fi publicate ulterior într-un volum separat care va include comunicările conferinței, conform programului prezentat mai sus.

În dezbateri au luat cuvîntul mai mulți vorbitori care s-au referit la necesitatea internaționalizării evenimentului din 22 iunie 1941, inclusiv a acestei conferințe unice, tipărirea unui număr satisfăcător de exemplare ale materialelor de la Conferință pentru a fi expediate în biblioteci școlare și universitare din Republica Moldova și România. Alte doleanțe: invitarea pe viitor la astfel de conferințe și evenimente culturale a unui număr mai mare de tineri, a mass-media de pe ambele maluri ale Prutului ș.a. În trecut fie spus, mass-media din pretinsul stat democratic (și parcă românesc! – fie și „al doilea”) au neglijat cu o uimitoare solidaritate desfășurarea acestei Conferințe științifice de importanță națională, dar și cu reverberații ce vizează destinele



multor popoare europene. Este ridicol, dacă nu ar fi și trist, că pretinse posturi „democratice și naționale”, de radio și TV, de la Chișinău, care transmit ample reportaje despre veselia cu care petrec rușii locali „Maslenița” (Lăsatul secului) nu au avut curajul, nici măcar interesul, de a relata, în câteva propoziții, despre lucrările unei conferințe la care și-au dat concursul cercetători – istorici și arhiviști – de seamă de la Chișinău, București, Pitești, Sibiu, Cluj-Napoca, Huși, Râmnicu-Vâlcea, Cernăuți, Orhei etc. Oare aceasta să fie adevărata atitudine a gazetarilor noștri (recte, a autorităților „democratice” de la Chișinău!) față de chinurile prin care au trecut bunicii și părinții noștri; față de aspirația lor de a scutura un odios regim străin și de a reveni la normalitate pe care o dorește și firea lucrurilor, și Bunul Dumnezeu?!

Participanții la Conferință au sprijinit în unanimitate ideea domnilor Vasile Șoimaru și Serafim Isac (primarul de Ghidighici) de a reconstrui pe Colina Ghidighici (Vatra) Turnul Dezrobirii, ca monument de certă valoare artistică și istorică, de demnitate națională, a românilor basarabeni, piatra de temelie a căruia a fost instalată pe data de 4 august și inaugurat trei luni mai târziu, la 1 noiembrie 1942.

S-a încheiat Conferința cu prezentarea a patru cărți (moderator jurnalistul și scriitorul **Vlad POHILĂ**):

– *Raptul Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța din 28 iunie 1940 (materialele Conferinței științifice internaționale 75 de ani de la anexarea de către URSS a Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța – 28 iunie 1940, Chișinău, 12-13 iunie 2015)* de Mihai Tașcă, Ilie Popa și Anatol Petrencu (Editurile „Cartea Juridică”, „Serebia”, Chișinău, 2015);

– *O istorie a Basarabiei*, colectiv de autori, redactor științific Anatol Petrencu (Editura „Serebia”, Chișinău, 2015);

– *Relațiile politice și militare româno-germane: septembrie 1940 – august 1944* de Ottmar Trașcă (Editura „Argonaut”, Cluj-Napoca, 2013);

– *Adevăruri pe frunze de arțar* de Iacob Cazacu-Istrati, publicistică și poezie civică de conaționalul nostru stabilit în Canada.

Un viu interes pentru participanți a trezit vizionarea filmului documentar *România – hotarul de răsărit al Europei* (turnat de o echipă din Râmnicu-Vâlcea, ghidată de publicistul și regizorul Ion Măldărescu).

Oaspeții din România au înmînat organizatorilor și unor participanți la Conferință medalii și Diplome de excelență pentru menținerea și dezvoltarea relațiilor de colaborare și de frăție între cercetătorii din România și Republica Moldova.

În cadrul Conferinței a fost prezent cîntărețul de muzică clasică și populară Ioan PAULENCU, Artist al Poporului din RM, care a interpretat un cîntec popular bucovinean. Subsemnatul a recitat poeziile sale *Turnul Dezrobirii* și *Mareșalul*.

Pe parcurs de o oră participanții la Conferință au avut ocazia să vizioneze exponatele Centrului de Cultură și Istorie Militară din Republica Moldova (pe post de ghid fiind directorul instituției – dr. Vitalie Ciobanu).

Trebuie să menționăm că nu au întârziat să vină și reacțiile post conferință, din care vom cita doar una, suficient de edificatoare:

„Vă salut cu stimă! Vă transmit salutări de la București și felicitări pentru Conferința pe care o organizați la Chisinau. Pe Romania Breaking News – RBN Press tocmai am publicat un amplu material despre ce faceți acolo. Păcat că nu am putut fi prezenți și noi. Dacă știam, poate făceam o transmisie *live* [pe viu; în direct – *n.n.*] chiar de la sesiunile de comunicări. Poate data viitoare ne invitați oficial și în calitate de parteneri media (RBN Press), poate și Asociația Culturală «Pro Basarabia și Bucovina» etc.

Gânduri bune și încă o dată felicitări.

Dorian Theodor CLENCIU,

redactor-șef romaniabreakingnews.ro”

(*BiblioPolis*. 2016, vol. 61, nr. 2)

POETUL IANOȘ ȚURCANU ȘI-A SĂRBĂTORIT ANIVERSAREA A 65-A LA BM „B.P. HASDEU”

Pe o caniculă à la Caragiale, pe 26 iulie 2016, la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a avut loc o manifestare cultural-artistică de zile mari: poetul, prozatorul Ianoș Țurcanu și-a sărbătorit – în acest Templu al Înțelepciunii, în care în diferite perioade ale istoriei noastre au poposit personalități de vază ale culturii românești și nu numai – cea de-a 65-a aniversare. În antreul Bibliotecii Centrale pe numeroșii vizitatori și oaspeți ai sărbătoritului îi întâmpina, cu litere mari, următoarea inscripție de pe un panou: „**La mulți ani scriitorului și prietenului bibliotecarilor Ianoș Țurcanu!** Admirație și recunoștință pentru poetul și textierul Ianoș Țurcanu, oaspete drag și mult așteptat în toate filialele Bibliotecii Municipale. Sincer și bonom din fire, este întâlnit cu încântare de către micii și marii cititori, dornici să recite și să teatralizeze poeziile, dar și să acorde numeroase întrebări. Compozitori și interpreți, inspirați de muzicalitatea și profunzimea versurilor Dvs., le transpun în frumoase melodii ce reverberează în inimile și sufletele ascultătorilor. Bucuria comunicării cu cititorii de diferite vârste, colegii de breaslă, oamenii dragi să vă ajute să atingeți cele mai înalte cote ale inspirației întru crearea altor poezii și gânduri înaripate...”

În deschiderea evenimentului, dr. **Mariana Harjevschi**, directorul general al BM „B.P. Hasdeu”, fiind pe post de moderator, a urât lui Ianoș Țurcanu un sincer *La mulți ani!* și a menționat că dumnealui a fost întotdeauna aproape de

biblioteca noastră, însă de pe cînd era șef adjunct al Direcției cultură a Primăriei Municipiului Chișinău. Și noi, bibliotecarii, ne simțim aproape de I. Țurcanu, deoarece întotdeauna răspunde la solicitările și nevoile noastre. Pentru aceasta îi sîntem recunoscători și îl așteptăm cu mult drag la noi întâlniri, noi lansări de carte, recitaluri și alte activități inedite, organizate împreună cu bibliotecarii la BM „B.P. Hasdeu”. Avem multe amintiri frumoase de la fondarea celor nouă filiale românești, de la cenaclul „Ovidius”, înrădăcinat la filiala cu același nume, printre altele, e unul dintre cele mai longevive din rețeaua noastră bibliotecară și continuă pînă în prezent să adune cititorii, dornici de poezie și de frumos, în jurul cărților preferate. Astăzi, în ziua sa de naștere, I. Țurcanu își lansează două noi cărți: *Clopote de sticlă* (aforisme, Editura „Simbol”) și *Dansul florilor* (poezii pentru copii, Editura „Prut”), precum și două CD-uri: *Iubire nemuritoare* (romanțe pe versuri de I. Țurcanu) și *Casino* (muzică ușoară pe versuri de I. Țurcanu).

În continuare M. Harjevschi a îndemnat ca vorba bună, poezia și cîntecul să vorbească de la sine.

Ianoș Țurcanu s-a născut pe 26 iulie 1951, în s. Pelinia, r-nul Drochia. Poetul se mîndrește cu satul său de baștină așezat pe Răut, unde peste un deal se află Grinăuții lui Spiridon Vangheli, peste o vale Corlătenii lui Liviu Damian, iar peste două văi și două iazuri – Sofia lui Iulian Filip. La școala medie din satul natal a avut noroc de învățători și profesori buni. Mai mult la insistența mamei, în 1966, devine student la Colegiul de medicină din or. Bălți. Face cunoștință cu primele cenacluri literare și cu personalități remarcabile; i-au remodelat mult conștiința spectacolele Teatrului Național „Vasile Alecsandri”. A purtat o corespondență intermitentă cu poetul Liviu Damian. În 1970-1972 face serviciul militar. Scrie mult și publică în ziare și reviste. Întreține o corespondență binefăcătoare cu poeții Iulian Filip și Anatol Ciocanu. Urmează





studiile la Institutul de Medicină din Krasnodar (Federația Rusă), după absolvire, în 1976, este angajat la Centrul de pregătire a piloților și cosmonauților, aflat în or. Soci, Rusia. Se apropie de oamenii de artă și de cultură din orașele Tbilisi, Suhumi și Batumi, din Georgia. Întreprinde numeroase deplasări, inclusiv peste hotare. În 1980 devine licențiat, fără frecvență, al Institutului de Literatură Universală „Maksim Gorki” din Moscova. Au loc întâlniri de neuitat cu personalități din lumea literară, lungi discuții despre munca scriitoricească. În 1992, după ani de peregrinări, revine acasă, la Chișinău.

Începând cu anii următori, una după alta, apar cărțile: **a) de versuri** – *Oglin-da stranie* (1994), *Insomnii* (1996), *Ploaie la plus infinit* (1996), *Contur* (1997), *Deprindere inutilă* (2000), *Songuri de buzunar* (2000), *Apropo* (2001), *Și atât* (2001), *Liniște nu va mai fi* (2002), *Eu + tu... sau Încă o dată despre dragoste* (2003), *Carte de dragoste* (2005), *Inimometru* (2005), *Omul mării* (2007), *Cea mai frumoasă vară a iubirii* (2010); **b) de aforisme** – *Oră de anatomie* (1995), *Cioburi de cristal* (2000), *Priviri în oglindă* (2001), *Tatuaje pe nisip* (2003), *Gînduri printre rînduri* (2005), *Cugetări de astăzi și de ieri* (2006), *Brevete pentru eternitate* (2006), *Izgonirea din Eden* (2008); *Armonii și disonanțe* (2011); *Caută femeia / Chercher la femme* (2015); **c) pentru copii** – *În palat la Verde Împărat* (1993), *Doi lei* (1996), *Fulgul fermecat* (1997), *Cîntec de-nceput* (1998), *Motanul-navigator* (1997), *Alfabetul vesel* (1998), *Zece frați neastîmpărați* (2000), *Insula Madagascar* (2001), *Animale sentimentale* (2001), *Măscărici și Mizgilici* (2001), *Iepurașul Timică* (2001), *Șoriceii Gilly, Milly, Gally* (20001), *Ghiocelul și buburuza* (2001), *Pițigoiul în ciubote* (2002), *Cucul cu cucui* (2003), *Bravo, Mieunache* (2005), *Șoricelul educat* (2006), *O girafă supărată* (2008), *Ce ascund cuvintele* (2008), *Un elefant în vagonul-restaurant* (2009), *Melcii nu citesc zia-*



re (2010) ș.a. I. Țurcanu este autor a peste 600 de texte de cîntece de muzică ușoară, în stil folcloric și pentru copii; de asemenea, este redactor al revistelor *Moment poetic*, *2 ore + 3 iezi* și *Aduceri-aminte*. Scrierile lui sînt traduse în italiană, engleză, rusă, franceză, germană. Devine membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova, al Uniunii Scriitorilor din România, al Uniunii Mondiale a Literaților (Washington), este membru de onoare al Societății Scriitorilor din Tîrgoviște.

În lista premiilor obținute de Ianoș Țurcanu se înscriu: Premiul Bibliotecii Naționale (1995), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova (2001), Premiul Bibliotecii „Gheorghe Asachi”, Iași (2005), Premiul Salonului Internațional de Carte, Chișinău (2007), Premiul *Simpatia copiilor* al Salonului Internațional de Carte pentru Copii, Chișinău (2008), Premiul *Eros* al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, Premiul *Mihai Eminescu*, Salonul Internațional de Carte Românească, Iași (2008), Premiul *Cartea anului* al Salonului Internațional de Carte pentru Copii, Chișinău (2009), Premiul *Cartea-surpriză* al Salonului Internațional de Carte pentru Copii, Chișinău (2010) ș.a. Este deținătorul medaliei *Mihai Eminescu*, distincție de stat din RM.

Primul vorbitor a fost **Victor Țvircun**, directorul Institutului de Integrare Euro-



peană și Științe Politice al AȘM, care a menționat că pînă la aniversarea sa I. Țurcanu a parcurs o etapă importantă din viață, care totalizează un număr impunător de cărți editate, de texte pentru cîntece etc. „Sperăm că acest dar de la natură – de a crea pentru oameni lucruri frumoase – I. Țurcanu îl va menține și în viitor”, a spus V. Țvircun, care i-a înmînat lui I. Țurcanu o distincție academică – medalia jubiliară.

A urmat luarea de cuvînt a acad. **Mihai Cimpoi**, critic și istoric literar, eminescolog, care a pus în evidență calitatea lui I. Țurcanu de a cultiva prietenia. „Protagonistul nostru este un veritabil creator de valori, în urma activității lui, noi, contribuabilii de frumos, ne alegem doar cu lucruri bune. Ne-a impresionat și activitatea dumnealui ca redactor la revista *Moment poetic*, o ediție periodică cu profil aparte, repartizată în republica noastră și în România. Ceea ce face Ianoș Țurcanu în domeniul cîntecului e uluitor – scrie texte emoționante, tulburătoare, care ulterior devin șlagăre, iar lista de cîntece și de interpreți, pur și simplu, impresionează. Îi urez sărbătoritului sănătate și inspirație pentru creațiile ce vor urma să ne aline inimile tuturor”, a conchis acad. M. Cimpoi.

Din partea Ministerului Culturii a luat cuvîntul **Aliona Strâmbeanu**, șeful Direcției arte, învățămînt artistic și industrii culturale din cadrul Direcției generale de politici culturale, care a menționat că I. Țurcanu participă cu regularitate la multe manifestări culturale desfășurate în întreaga republică, cărțile lui de poezii și cele de aforisme se bucură de un succes de invidiat, conținutul lor ajunge la inima tuturor îndrăgostiților de cuvîntul scris. A. Strâmbeanu a înmînat „poetului iubirii” *Diploma de onoare* a Ministerului Culturii.

Cu urări de felicitare, din partea cîntăreților cu care colaborează I. Țurcanu, a venit interpreta și violonista **Maria Stoianov**, conducătoarea grupului folcloric „Ethnos”, care a reiterat că versurile din toate plachetele poetului – care muncește mult, cu rîvnă și cu har – sînt cantabile, cu ritm moderat, expresive, iar unele dintre ele au inspirat-o să compună muzică. „Doresc ca toți cîntăreții de la noi să aibă cîte un cîntec pe versurile lui Ianoș Țurcanu”, a spus M. Stoianov, interpretînd pentru toți cei prezenți în sală melodia *Povestea mea*, apărută în urma colaborării fructuoase cu protagonistul.

Dr. în drept **Valeriu Nemerenco**, pretor al sectorului Buiucani al capitalei, i-a urat lui I. Țurcanu cît mai multe cărți de felul celor care au fost editate și care se lansează în chiar ziua cînd împlinește 65 de ani rodnici de viață.



CD-urile la fel sînt bune și sînt așteptate cu nerăbdare nu numai de chișinăuieni, dar de toți cei cărora le plac romanțele și muzica ușoară românească. V. Nemerenco a citit din aforismele lui I. Țurcanu și a propus să se asculte în înregistrare *Imnul sectorului Buiucani* (versuri: Ianoș Țurcanu, muzică: Marian Stârcea, orchestrația: Valeriu Ciobanu, interpretare: Ricu Vodă, Erica și Capela corală „Doina”).

Poetul, prozatorul, dramaturgul, folcloristul **Iulian Filip** îl cunoaște pe protagonist de aproape 50 de ani. Depănînd amintiri de acum cîteva zeci de ani, I. Filip s-a referit și la activitățile din ultimii ani – în comun cu I. Țurcanu – la Direcția cultură a Primăriei Municipiului Chișinău, apoi l-a caracterizat ca om al Cetății, dar și al... familiei („nu știm ce a făcut, dar chiar în ziua lui de naștere i s-a născut un nepot, care împlinește un an”).

Criticul și istoricul literar **Vitalie Răileanu** a menționat că I. Țurcanu posedă o pregătire de specialitate temeinică, fiecare vers al său este scris cu inima, dar și cu impresionantă măiestrie. V. Răileanu a citit din creația protagonistului și i-a înmînat un cadou simbolic – o corabie cu catarge.

Olga Stanciu, director executiv al Editurii „Prut Internațional”, a mărturisit că poeziile pentru copii ale lui I. Țurcanu sînt foarte ingenioase și se citesc ușor. „Cea mai nouă carte editată la noi este *Dansul florilor*, care a fost aprobată pentru a fi tipărită de toți colaboratorii specialiști în unanimitate. I. Țurcanu este un om cu sufletul deschis, îi place umorul, în orice situație și cu toții găsește limbaj comun”, a spus O. Stanciu, înmînîndu-i sărbătoritului un buchet de trandafiri roșii.

Poetul, prozatorul și publicistul **Nicolae Dabija**, membru de onoare al Academiei Române, venit direct de la o conferință internațională, a relatat că I. Țurcanu este cel mai cunoscut poet-textier din republica noastră. „Uniunea Scriitorilor din Moldova are circa 300 de membri, dar dintre ei doar vreo 50 scriu cu adevărat, printre ei se află și Ianoș Țurcanu. E un poet care are vocație de a scrie mult





pentru copii, are și auz muzical... Fiica mea cunoștea pe de rost poeziile lui. Activitatea de la Primăria Chișinăului a colegului nostru de breaslă a fost prodigioasă, de aceea l-au și concediat că... lucra bine, orice lucru îl făcea corect, cumsecade. Cu toate acestea, credem că Ianoș Țurcanu, ajuns la această aniversare, se simte fericit și cu această ocazie îi transmit felicitări”, a spus autorul *Temei pentru acasă*.

Elena Pintilei, directorul Bibliotecii Naționale a RM, a apreciat participarea lui I. Țurcanu la diverse manifestări culturale și i-a înmînat – din partea colegilor și cititorilor BNRM – un tablou și un buchet de trandafiri roșii.

A venit cu bucurie și felicitări de la Iași poetul și editorul **Daniel Corbu** (de altfel, ca și Ianoș Țurcanu cînd vine la Iași) care a mărturisit că îi citește cu interes cărțile, deoarece ele au în interior un magnetism fabulos ce farmecă sufletul oricui. Oaspetele ieșean i-a urat lui I. Țurcanu ani mulți și rodnici și tot ce își propune să facă – să se împlinească. Soția poetului, Filomena Corbu, director de editură, a dăruit un set de cărți.

Scriitorul, publicistul, psihologul și profesorul **Aurelian Silvestru**, cu sinceritate a specificat că I. Țurcanu e un poet talent care muncește zi de zi, iar drept dovadă îi sînt cărțile tipărite. Ceea ce îl caracterizează în mod deosebit este faptul că are un simț dezvoltat al cuvîntului, de aceea textele cîntecelor dumnealui sînt extraordinare. Un merit al lui mai este faptul că se gîndește mult la soarta tineretului nostru, îi ajută pe cei care abia pășesc pe tărîmul poeziei, muzicii etc.



Claudia Balaban, directorul Bibliotecii Republicane pentru Copii „Ion Creangă”, îl cunoaște pe I. Țurcanu de circa 20 de ani, care este oaspete des și așteptat nu numai la instituția pe care o conduce, dar și la oricare alta din republică. C. Balaban s-a alăturat la toate cuvintele omagiale adresate lui I. Țurcanu de vorbitorii precedenți și i-a mulțumit pentru susținere și tot ce face pentru a crește o generație tînără demnă de sine și de predecesorii săi, care știe ce vrea și ce face.

Din partea Uniunii Scriitorilor din Moldova I. Țurcanu a fost felicitat – cu ocazia aniversării și a lansării cărților și CD-urilor sale – de către scriitorul **Vlad Zbârciog**, care apoi a depănat amintiri de pe cînd tînărul I. Țurcanu trimitea la săptămînalul *Literatura și arta* proze, unele dintre care erau publicate.

Conf. dr. în filologie **Victoria Fonari**, Departamentul lingvistică română și științe literare, Facultatea de Litere, USM, a spus un adevăr de netăgăduit: „Ianoș Țurcanu este inima bibliotecarilor – persoana care întotdeauna ajută și sprijină colectivul Bibliotecii Municipale în orice inițiative noi și interesante.”

Șefa Filialei noastre din str. N. Titulescu, **Aliona Nosatâi**, a confirmat că I. Țurcanu face parte integrantă din echipa Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. „Întreaga creație a susținătorului nostru este realizată cu sufletul, dînsul își mobilizează toate aptitudinile și înclinațiile înnăscute în vederea obținerii unui rezultat pe placul inimii cititorilor și ascultătorilor care îl adoră”, a spus A. Nosatâi, oferindu-i lui I. Țurcanu drept cadou un pix, cu care poetul să scrie viitoarele sale versuri.

Poetul și regizorul **Vasile Căpățână**, președintele Asociației Culturale „Ideal”, i-a înmînat lui I. Țurcanu o diplomă pentru întreaga activitate de condeier.

Prof. **Ioan Odainic** i-a dăruit lui I. Țurcanu o culegere de 100 de romane, dintre care șapte romane sînt pe versurile lui I. Țurcanu.

Au cules aplauzele celor prezenți în sală la interpretarea cîntecelor pe versurile lui I. Țurcanu cîntăreții **Serj Kuzenkoff**, **Roxana** și **Andrian Panfili**. **Veronica Văluță-Bantaș**, solistă a orchestrei de muzică populară „Busuioc moldovenesc”, a interpretat *Imnul satului Peliinia* (muzică și versuri de Ilie Văluță). **Mariana Harjevschi** a citit poezia *Cartea* de I. Țurcanu, iar **subsemnatul** – o poezie-dedicație:





Să-i urăm succese, sănătate...

*Lui Ianoș Țurcanu,
la aniversarea a 65-a*

Rădăcinile-i se trag din satul Pelenia,
Studii medicale pe părinți i-au bucurat,
Dar la scurtă vreme gata-i cu fățărnicia
Și în altă breaslă cu plăcere s-a mutat.

El acum e un poet și prozator, aș zice:
Scrisul lui zglobiu adună magice culori...
Și la Primărie are funcție propice –
Că-i dibaci și mîna dreaptă la superiori.

Cel mai des în versuri dragostea frumos o cîntă,
Un inimometru inventează pentru toți,
Iar la festivaluri plaiul nostru reprezintă,
Căci, la text de cîntec, hai întrece-l dacă poți...

Pe copii cu vorbe drăgăstoase îi dezmiardă,
Le prezintă întîmplări ce le voiesc chiar ei,
Cărțile-i cu animale reprezintă poartă
Spre o lume-n care să-i vedem mai cumiței.

Doar cu aforisme, sfaturi, gînduri înțelepte,
Prin literatură lecuiește orice morb...
Și, desigur, ține în sertare noi concepte...
Să-i urăm succese multe, sănătate-n corp...



În sală, pe rafturi și mese, a fost etalată expoziția *Un romantic autentic în lumea poeziei* cu volume editate la noi, în republică, și peste hotare (bibliotecarii care au contribuit la realizarea ei sînt: **Elena Șendrea, Lidia Ciornaia, Ludmila Plescan**). Sala de lectură a fost decorată cu citate din cărțile de aforisme ale protagonistului (au contribuit: **Tatiana Iovu, Daniela Gorincioi** ș.a.). S-a bucurat de o atenție deosebită expoziția de fotografii *Ianoș Țurcanu – prieten fidel al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”* (colectate, la fel, de colaboratorii Bibliotecii Centrale, șef de filială **Liuba Muntean**).

Poetul și prozatorul **Ianoș Țurcanu** a mulțumit tuturor vorbitorilor pentru cuvintele frumoase adresate lui cu ocazia aniversării, a lansării volumelor *Clopotele de sticlă* și *Dansul florilor*, precum și a celor două CD-uri – *Iubire nemuritoare* și *Casino*, precizînd că în cuvîntul „mulțumesc” nu poate încăpea tot ceea ce vrea să exprime în acest moment important din viața sa, cînd împlinește o vîrstă minunată. Au fost adresate mulțumiri și administrației BM pentru oferirea localului și căldura cu care colaboratorii bibliotecii l-au primit și l-au onorat pe sărbătorit.

Ianoș Țurcanu a spus că nu se va lăsa de scris, deoarece mai are multe gînduri, multe planuri de realizat – numai să-i dea Domnul sănătate... „Mi-ați făcut o surpriză... Tuturor le doresc mulți ani!...”, au fost cuvintele de încheiere la evenimentul cultural ale celui care scrie „cele mai frumoase cîntece de dragoste”.

(*BiblioPolis*. 2016, vol. 62, nr. 3)

CONSEMĂRI

ÎN LABIRINTUL PRODUCȚIILOR SCRITORICEȘTI

Am intitulat articolul meu – despre o lansare de carte a criticului și istoricului literar Vitalie Răileanu – *Drumul lung prin labirintul creației*. Acest titlu s-ar potrivi de minune și pentru prezenta notă omagială (cu ocazia celor 55 de ani împliniți), dar modificându-l am păstrat cuvântul *labirint* (ce figurează și în titlurile a trei volume!), deoarece vreau să insist asupra faptului care demonstrează cu prisosință că neobositul promotor al nenumăratelor scrieri literare de-a adevăratelea se cufundă în procesul literar al literaturii române din Basarabia (în lectura noilor apariții editoriale) cu toată dăruirea și devotamentul ce îl caracterizează și, de fiecare dată, se descurcă de minune și iese din acest labirint cu lămuriri, limpeziri, clarificări ale situațiilor, care – pînă la un moment – erau necunoscute sau tănuite în sutele de pagini ale condeierilor noștri.

La ora actuală, Vitalie Răileanu este profesor universitar, cercetător la Institutul de Filologie al Academiei de Științe din Moldova, Sectorul literatură contemporană, și director al Filialei „Onisifor Ghibu” a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din Chișinău. Toate trei funcții sînt onorabile, ceea ce denotă că protagonistul nostru se bucură de respect, considerație și prețuire atît în sfera științifică, cît și în cea bibliotecară nu numai din capitala noastră, dar și din republică, ba chiar și dincolo de hotarele ei.

Viitorul critic și istoric literar Vitalie Răileanu s-a născut la 25 martie 1959, în satul Soloneț, r-nul Soroca, într-o familie de intelectuali. A absolvit, în 1986, Facultatea de Litere a Universității de Stat din Moldova. În 1995, susține la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca teza de doctor în filologie cu tema *Poezie și poietică. Analize textuale* (conducător științific: prof. dr. Mircea Borci-lă). Din 2010, este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova. Publică eseuri, portrete literare, articole de critică literară în mass-media (*Revistă de lingvistică și știință literară, Philologia, Metaliteratura, Limba română, Literatura și arta, Făclia, Timpul, BiblioPolis, Porto-Franco, Noul literator, Plumb, Fereastra, Dacia literară, Convorbiri literare* ș.a.) și în volume colective, antologii, dicționare (*Literatura română postbelică: integrări, valorificări, reconsiderări; Orientări artistice și stilistice în literatura contemporană* ș.a.).

Editorial debutează cu volumul *Chei pentru labirint* (articole de critică literară, 2009), apoi urmează *Ludic și / sau ironic în poezia contemporană: puncte de vedere* (2010), ...*totul la prezent* (recenzii și cronici literare, 2010), *Nicolae Esinencu. Spectacolul operei literare* (exegeze literare, 2011), *Cerc în labirint* (idei și tendințe literare, 2011), *Anatol Ciocanu și senectutea teiului* (exegeze literare, 2012), *Academicianul Mihai Cimpoi – savantul timpului prezent* (exegeze literare, 2012), *Exodul din labirint* (articole de critică literară, 2013), *Reversul ludic al (dia)criticului* (publicistică, 2014) ș.a. Trebuie să menționăm faptul că majoritatea volumelor de critică literară ale lui Vitalie Răileanu au fost menționate – în diferiți ani – cu premii ale Uniunii Scriitorilor și la Salonul Internațional de Carte din Chișinău.



De obicei, în vizorul exigentului critic literar nimeresc poeți, prozatori și dramaturgi contemporani. Recenziile „de întâmpinare” – o predilecție a lui V. Răileanu – devin instrumente utile și necesare pentru liceeni, studenți, profesori, scriitori, bibliotecari și alte categorii de cititori care se interesează de creația literaților din spațiul pruto-nistrean. Textele sînt scrise cu multă grijă, strictețe și corectitudine. Au remarcat și alți specialiști din domeniu că ele, practic, se caracterizează prin lipsă de indulgență, cu greu iartă greșelile (incorectitudinile) celor vizați, fapt care îi face cinste sărbătoritului nostru și îl plasează în prim-planul cercetătorilor literari.

Nu sînt primul care menționez că articolele critice ale lui V. Răileanu se încadrează perfect în procesul de cercetare literară a perioadei contemporane a literaturii române din Basarabia. Ochiul său ager și intuiția bună de persoană care se ocupă cu cercetarea scot la iveală elemente sigure, deseori personale, din specificul literaților intrați în vizorul lui. Prin motivații intrinsece, comparații și deducții argumentate apare oglinda, fața literaturii noastre, valorile (precum și nonvalorile) sînt așezate la locul lor (cel cuvenit!) pe rafturile bibliotecilor instituționale, dar și ale celor particulare. Desigur, sumarul și arhitectura volumelor lui V. Răileanu nu sînt atotcuprinzătoare, dar ele ne prezintă o viziune a procesului literar contemporan în permanentă schimbare, ceea ce ne face să credem că exegetul literaturii noastre va reveni la unele momente întru concretizare. Nu încape îndoială că ceea ce ne propune autorul, disecînd creațiile literare, ne servește drept un fir al Ariadnei în labirintul producțiilor scriitoricești. Deci, V. Răileanu face o critică antrenantă, dezinvoltă, degajată,

de aceea volumele lui sînt căutate, lecturate și luate ca reper atît în activitatea oamenilor de știință, a cadrelor didactice, cît și a maselor largi de cititori.

Ca director al Bibliotecii – ce poartă numele ilustrului profesor, pedagog și luptător pentru drepturile și unitatea poporului român, Onisifor Ghibu – Vitalie Răileanu desfășoară o activitate de renovare a acesteia. Datorită strădaniilor dumnealui a fost schimbat aspectul interior, fondîndu-se o sală nouă de lectură – Sala nuciferă (o idee nobilă și durabilă!), unde chișinăuienii au ocazia să asiste la diverse manifestări culturale din cadrul programelor aprobate de BM, precum și la un șir de sărbători ale orașului. Sub dirigenția lui V. Răileanu de curînd a fost înființat Laboratorul de cercetări literare și bibliografie, continuă să se organizeze expoziții de cărți, vernisaje etc. Tezaurul științific și cultural înmagazinat în volumele de pe rafturi, reprezintă valorile noastre seculare, de aceea biblioteca sprijină inițiative de propagare a cărții și lecturii (*Chișinăul citește o carte, Copiii Chișinăului citesc o carte, Ora poveștilor, Lecturile verii, Lecturi la terasa de vară* ș.a.), de dezvoltare creativă a chișinăuienilor (master-class-uri, cluburi). Cu un deosebit interes sînt vizitate atelierele de studiere a mitologiei, de traducere literară ș.a. Alături de cunoscuți autori ai locului, la bibliotecă sosesc periodic numeroși oaspeți din România, Franța, Italia, Ucraina, Rusia etc.

Simțim un sentiment de satisfacție că la aniversarea din primăvara curentă colegul nostru se prezintă în plină forță creatoare, este vivace, practic, cu spirit ascuțit (precum îi stă bine unui critic literar). Îi așteptăm noile analize și sinteze, noile servicii inovative la bibliotecă, în așa fel ca să sesizăm că facem împreună un lucru bun întru prosperarea culturii poporului nostru, cel dornic și iubitor de tot ce este frumos pe lume.

La mulți ani, la mai mult și la mai mare în cadrul Academiei de Științe a Moldovei, dar și al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, dragă Vitalie Răileanu! Aceasta este urarea noastră tradițională, izvorîta din toată inima, ca să-ți faci dispoziția bună și să-ți dea un strop de sănătate întru bucuria ta și a familiei tale.

(*BiblioPolis*. 2014, vol. 51, nr. 1)

O ANIVERSARE ÎN MAGIA LIMBII ROMÂNE

La mijlocul lui Florar, dr. hab. în filologie Anatol Ciobanu, prof. univ. la Universitatea de Stat din Moldova, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, împlinește 80 de ani. Ajuns la vîrsta senectuții, profesorul universitar totuși nu se lasă de activitatea la catedră și continuă să dăscălească tînăra generație deja mai bine de o jumătate de secol (puțini sînt dintre acei care ajung la o așa performanță!). Printre discipolii dumnealui la începutul anilor

’70 ai secolului trecut mă aflu și eu, fapt de care mă mândresc și de care mă leagă numai amintiri bune, frumoase, de aceea voi vorbi acum și în continuare doar la superlativ.

Profesorul universitar A. Ciobanu rămâne și pînă astăzi savantul împovărat de starea și situația limbii române la est de Prut. S-a deosebit întotdeauna prin bogăția de cunoștințe, prin dragostea față de patrimoniul spiritual al poporului nostru, prin modernitatea conținutului și a stilului său de predare, prin nenumăratele posibilități cu care reușea a ne ține preocupați de



carte la orele de sintaxă a limbii române – nici nu simțeam cum se scurgea timpul. Pot spune că la acele lecții a luat naștere și dragostea mea ireversibilă față de limba maternă (venisem din r-nul Rîbnița, Transnistria, unde de pe atunci procesul de rusificare era în plină desfășurare), pentru istoria poporului din care ne tragem, față de oamenii cumsecade din preajmă pe care îi respect și îi stimez, mergînd cu ei prin viață într-un pas. Aș spune mai mult: profesorul universitar A. Ciobanu a fost un protector al nostru, iar prin manifestările sale zilnice – un adevărat părinte spiritual.

Anatol Ciobanu s-a născut la 14 mai 1934 în s. Ruseni, jud. Hotin (azi r-nul Edineț). Își face studiile primare și medii incomplete în satele Dondușeni și Tîrnova, apoi la Școala Pedagogică „B. Glavan” din Bălți și la Universitatea de Stat din Moldova. În 1956 obține *Diploma magna cum laude* a USM și, la propunerea catedrei, rămâne să-și continue studiile la doctorantură (absolvită în 1959), avîndu-l ca îndrumător științific pe profesorul Nicolae Corlăteanu. A activat ca asistent (1959-1961), lector (1960-1961), lector superior (1962-1964), conferențiar (1964-1975), profesor (din 1976), prodecan al Facultății de Filologie (1964-1968), șef al Catedrei de lingvistică generală și romanică (1978-2001), șef al Catedrei de limba română, lingvistică generală și romanică a Universității de Stat din Moldova (din 2001). În 1973 și-a susținut teza de doctor habilitat în filologie la Universitatea de Stat „M. Lomonosov” din Moscova (Catedra de lingvistică romanică, condusă de faimosul specialist în romanistică Ruben Budagov), iar în 1976 obține titlul științifico-didactic de profesor universitar. În 1994 devine membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei.

Domeniul său de cercetare cuprinde sintaxa (funcțională, transformațională, contrastivă), sociolingvistica, punctuația, lingvistica generală, cultivarea limbii, limbile clasice (latina) ș.a. Rezultatele obținute au fost reflectate într-un șir de monografii, manuale, materiale didactice, dicționare și peste 600 de articole științifice, recenzii, note, articole pentru enciclopedii, rezumate etc. A publicat volume de reală valoare științifică în lingvistica românească: *Părțile principale ale propoziției* (1969); *Probleme dificile de gramatică* (1969); *Să scriem și să vorbim corect* (1970); *Sintaxa propoziției* (1976); *Sintaxa verbelor semicopulative (analiză semantico-distributivă)* (1976, 1978; două vol., în l. rusă); *Sintaxa frazei* (1984); *Sintaxa și semantica (studiu de lingvistică generală)* (1987); *Sintaxa* (1987, în colab. și red.); *Limba maternă și cultivarea ei* (1988); *Sintaxa practică (cu elemente de analiză transformațională)* (1991); *Punctuația limbii române* (1993, 2000); *Limba latină: manual pentru cl. a X-a* (1995, în colab.); *Limba română este patria mea: studii, comunicări, documente* (coautor, 1996); *Lingua latina* (1996, în colab.); *Limba latină: manual pentru cl. a XI-a* (1999, în colab.); *Mic dicționar latin-român de expresii consacrate* (2002, în colab.); *Limba latină: manual pentru cl. a XII-a* (2005, în colab.); *Antologie filologică* (2005, alcăt. și coautor). S-a învrednicit de distincțiile: Ordinul Republicii (1996); medaliile *Mihai Eminescu* (1998), *Dimitrie Cantemir* (2006), *60 de ani ai AȘM*, *Veteran al USM*, numeroase diplome de onoare și omagiale. I s-a conferit titlul onorific de Om Emerit al Școlii Superioare. Este Doctor Honoris Causa al Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți și al Universității „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul.

Pentru dl prof. univ. dr. hab. Anatol Ciobanu limba română era și rămîne pînă în ziua de azi universul lui ludic din care e greu să-l sustragi. Cunoscînd cîteva limbi străine (desigur și latina), totuși limba română îi este o oază de profesionalism și un mijloc eficace de exprimare a convingerilor și gîndurilor sale (care deseori merg în răspăr cu cele ale politicienilor de la noi). Pasiunea cercetării îl copleșește, această delectare o insuflă și studenților săi de-a lungul anilor. Țin minte cum ne spunea ca permanent să facem ceva, să nu stăm locului că ne stă norocul: să citim, să examinăm cu atenție fenomenele lingvistice și literare, să scriem, în fine... Desigur, aceasta a contat mult la formarea noastră ulterioară, fapt pentru care îi mulțumim mult.

Consecvența presupune eforturi, succese și riscuri. Fiind de felul său un spirit nonconformist, străin de orice tip de dogmatism, la sigur, din cauza nedreptăților din epoca ce a ajuns de pomină, prof. univ. A. Ciobanu a avut și de suferit, polemizînd cu unele cozi de topor ce mai fac vîlvă prin instituțiile noastre de stat și nu numai, dar tăria de caracter nu i s-a frînt – vedeți drept dovadă articolele dumisale (foarte bine argumentate și bine puse la punct) din presa vremii, care denotă o adevărată verticalitate civică a unui savant și pe-

dagog pentru care adevărul istoric e mai presus de orice. Deci, prin toate protagonismul nostru a trecut cu seninătate, potențialul său intelectual a sporit, iar generațiile de învățăcei – repartizați la diverse instituții de învățământ din întreaga republică – nu l-au dezamăgit, ducându-i flamura românismului mai departe.

Spunînd acestea toate, nu știu dacă am spus totul și convingător despre ilustrul și eminentul profesor al mai multor promoții de studenți care activează în prezent pe făgașul de creștere, de evoluție, de cultivare a limbii noastre române. De aceea, ca o completare la notele aniversare de mai sus, anexez în cele ce urmează și o expunere în versuri – un portret al neobișnuitului profesor universitar din stirpea celor aleși, care, sper, va fi recunoscut de mai mulți cititori ai revistei *BiblioPolis*:

Avut-am atuncea norocul,
Venind de la sat de departe,
Avid de cunoaștere, carte,
S-ascult ce zicea proorocul,
Profesorul meu – bunătate.

Lucid, ne dădea el povețe...
Sfătosul, avînd un renume,
Spunea adevărul prin glume
Ca toți fără greș să învețe –
Româna să nu se sugrume.

Același îl văd și acuma,
Cu frazele vechi din latină
(Ce nu-i nicidecum o străină)
Ne-aduce, aș zice, doar spuma,
Creația alexandrină.

Dar limba română-i balsamul,
De dragostea ei se jertfește,
Iar cine în ea rău lovește
Va fi egalat cu infamul,
Răspuns îi va da vrednicește.

O luptă pe viață și moarte
Îi este destinul, se știe,
Cu cei ce ne vor anarhie,
Cu hăul ce ani ne desparte
De Țară – sîntem colonie.

Perfectă, rezistă româna,
 Pe căile ei furtunoase,
 Căci are profesori și case,
 În care se simte stăpîna
 Pe inime tumultuoase.

La mulți ani și toți fericiți, iubite profesor Anatol Ciobanu! Vă dorim multă sănătate și liniște sufletească, să vă aflați numai în magia limbii române spre bucuria noastră a tuturor.

(*BiblioPolis*. 2014, vol. 52, nr. 2)

HARNIC ASANATOR AL SOCIETĂȚII NOASTRE

Colegul nostru, directorul filialei din strada Cornului a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, Alexandru-Horațiu Frișcu, pe deasupra un excelent publicist și scriitor satirico-umoristic cunoscut și apreciat de toată lumea, în vara acestui an e tocmai bun de a fi felicitat: împlinește o vîrstă frumușică – 65 de ani.

Viitorul poet, care astăzi ne descrețește frunțile, s-a născut pe 13 august 1949 în s. Cotiujeni, r-nul Briceni. În 1968 absolvete școala medie din satul natal, iar în 1975 – Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Bibliologie (specialitatea biblioteconomie și bibliografie). Tot atunci, este repartizat să muncească la Biblioteca Orășenească din Chișinău, ce purta numele unui ideolog comunist rus, iar astăzi este faimoasa BM „B.P. Hasdeu”, cu care dumnealui mult se mîndrește. Dacă socotim, observăm că iată aproape 40 de ani Alexandru-Horațiu Frișcu este slujitorul cărții (și al celor care iubesc cartea) la această instituție de mare prestigiu în societate, căreia îi este devotat cu trup și suflet.

Debutul literar și publicistic îl face în 1968 în presa republicană, iar peste ani îi apar următoarele volume: *Descîntecul Gorgonei* (versuri satirice; 1999); *Demitizarea nimicului: o scurtă istorie a repausului bolșevic* (versuri satirice, 2001, Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova); *Laboratorul lui Paracelsus* (parodii și epigrame, 2006); *Greaua ieșire din simulacru* (publicistică, 2007); *Amuzament cu abonament* (coautor, 2007), *File negre de istorie roșie: scurtă antologie de obrăznicie, demagogie și de prostie* (publicistică, 2009); *Știați că? Caleidoscop enciclopedic* (coautor, 2009, Premiul Salonului Internațional de Carte la categoria *Divertisment*, Chișinău); *Mic dicționar de mari prostii: „moldovenesc”-român* (2010); „...Numele vechiu și mai dreptu iaste rumân...”: *două secole de ocupație rusească a Basarabiei, 1812-2012* (2012, Premiul Salonului Internațional de Carte *Comoara*, Chișinău); *Plăcerea umilinței* (2013, Premiul Salonului Internațional de Carte pentru publicistică, Chișinău); *Ignoranța ca virtute* (parodii și epigrame, 2014). De mai mulți ani

A.-H. Frișcu este membru al Uniunii Jurnaliștilor din RM și al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

După cum observăm, poetul și publicistul incisiv A.-H. Frișcu nu stă cu mâinile în șolduri, ci permanent are ocupație și o va avea încă mulți ani înainte, căci prostia omenească nu se termină cu una, cu două, iar aceasta este tocmai obiectul lui de studiu (a se citi: de critică). Și bolile omului nu se vor termina în curînd. Iar cu ele protagonistul nostru are ce are – iată ce ne mărturisește chiar el despre două din ele: „Dintre toate bolile, care s-au abătut asupra omului de-a lungul existenței sale, două mi se par mai stupide: rîia și comunismul. Ambele sînt infecții contagioase,



se manifestă prin simptome roșietice și au la bază lipsa de igienă. Prima – lipsa de igienă corporală, cea de-a doua – lipsa de igienă morală.” Deci, și aici este de lucru pînă peste cap. Mulți mușterii mai are A.-H. Frișcu: lichele, lingăi, impostori, infractori, hoți, demagogi, neghiobi, secături, netrebnici, șarlatani, derbedei, pușlamale, proști etc., etc. Și toți privesc la el cu ochi răi – afirmație confirmată și colegul de condei Ion Diviza: „Precum e ușor de înțeles, cei mai mulți dintre eroii satirelor și epigramelor nu au rămas prea încîntați, ba nici măcar satisfăcuți de întîlnirea cu amicul lor Alexandru-Horațiu Frișcu.”

Harnicul asanator al societății noastre nu se oprește aici: bate în vînzătorii de țară, în dornicii de pămînturi străine, în cei care nu respectă legile și tradițiile țării, în răuvoitori de tot felul și încă în mulți pe care îi putem enumera.

Dar să nu uităm că A.-H. Frișcu are grijă și de valori sfinte, care, tot din spusele dumnealui, aflăm că sînt trei: „Dumnezeu, Țara și Mama”. Noi am mai adăuga și limba maternă, în care dumnealui scrie toate aceste sclipiri ale talentului său și pe care o apără cu nespusă îndîrjire.

Dar să vedeți, A.-H. Frișcu e și o fire autocritică. Îl cităm: „În trăirea mea de Leu / Am făcut și rău și bine: / Binele – l-am făcut rău, / Răul însă – foarte bine.” Excelent! Nu fiecare dintre noi... se poate da de gol... în felul cum o face destul de măiestrit autorul autocaracterizării prezentate. Dar acesta este Alexandru-Horațiu Frișcu – poetul și publicistul.

L-am cunoscut mai îndeaproape cînd m-am angajat la serviciu, unde activa și sărbătoritul, adică la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. I-am admirat caracterul impetuos, năvalnic și neliniștit cînd lua cuvîntul la tribună, cînd prezenta pentru revista *BiblioPolis* articole cu o problematică tăioasă, caustică,

uneori învăluită de tabuuri și, totodată, cu propuneri și soluții ce nu neglijau latura practică a sferei bibliotecare. Unul din aceste articole este publicat în numărul precedent al revistei noastre la rubrica *Invitație la dezbatere* și este intitulat *În sus pe scara ce duce-n jos sau Biblioteca – melesteul încăpățînării noastre* (numai titlul cît spune!).

În colectivul nostru A.-H. Frișcu se bucură de stimă și prețuire, îi sînt străine conflictele ce nu fac un ban chior, vorbele de clacă, știe doar una: pînă la urmă trebuie să cîștige interesul comun, cel național. Deci, are toate datele unui specialist bun, bazate pe încrederea de sine și respectul oamenilor ce fac istorie, ce nu se compromit niciodată. Ajuns la vîrsta maturizării, viața l-a trecut printr-o serie de teste, de care ar fi bine să luăm aminte.

Dragă coleg Alexandru-Horațiu Frișcu, ne bucurăm că te avem în preajmă și sorbim mereu din cunoștințele tale temeinice și juste. Succesul tău este și succesul nostru cînd adevărul este pus în capul mesei. Să-ți dea Domnul multă sănătate, să ai o viață lungă în familia noastră bibliotecară, dar și în acea de acasă, să mai tipărești cărți dintr-acele ce ne tîmăduiesc sufletele și ne arată cine sîntem de fapt, căci să ne crezi: cu asta faci un bine tuturor.

În încheiere, maestre, îți dedicăm un portret versificat. Vom fi flatați dacă te vei recunoaște.

Ca să poată bine bate

*Lui Alexandru-Horațiu Frișcu,
la aniversare*

Înfrățind contemporanii
Cei de-un sînge cu al tău,
Nu te-au năpădit nici banii,
Nici nu ai strigat: „Văleu!...”

Ne trezești din amorțeală
Cu un vers neprefăcut,
Că-i născut în oboseală,
Surprinzîndu-ne plăcut.

Te anini de minciunile
Ori de rele-apucături
Și te-alegi cu vorbe grele:
Cu insulte,-njurături.

Mușteriu tău, se pare,
A se teme ca de foc

Nu-ncetează... Iritare
În culcuș de năpîrstoc...

Nu vîndutu-te-ai satanei,
Apărînd al nostru grai,
Ci lui Gheorghe și Ioanei
Spusei adevărul-crai...

Cuvîntarea-ți neformală
Ne aduce limpeziri –
Multe se aglomerară:
Tu condamni, dar și aspiri.

Cartea și biblioteca
Te-au plasat pe cer stelin,
Pentru tine sînt o Mecca,
Doar cu ele ești deplin.

În profesie o viață
Ești un simplu slujitor,
Dar un sfat sau o povață
De la tine vine-n zbor.

Să trăiești mulți ani anume,
Punînd răii la respect,
Nebunia să-și asume
Toată-n orișice aspect.

Îți dorim doar sănătate
Chiar atîta cîtă vrei,
Ca să poți mai bine bate
În neghiobi și în mișei.

(*BiblioPolis*. 2014, vol. 53, nr. 3)

NICOLAE CORLĂTEANU, FONDATORUL LINGVISTICII ROMÂNEȘTI DIN REPUBLICA MOLDOVA, LA UN CENTENAR

Academicianul Nicolae Corlăteanu, pe drept cuvînt, este considerat de toți cercetătorii filologi de la noi drept fondatorul lingvisticii românești din Republica Moldova. În primăvara anului curent ilustrul savant și pedagog ar fi împlinit o sută de ani. Luîndu-se în calcul extensiunea și valoarea scrierilor sale științifice, academicianul, trecut la cele veșnice la vîrsta de 90 de ani, este

socotit o somitate în lumea academică. Pe parcursul a circa șase decenii în palmaresul său s-au adunat peste 500 de lucrări științifice (monografii, studii, dicționare, manuale, crestomații, programe didactice etc.). Evoluția limbii literare, aportul scriitorilor clasici și contemporani la dezvoltarea limbii literare, relațiile dintre limba literară și limba scriitorului, particularitățile măiestriei scriitoricești și alte probleme sînt preocupările lui N. Corlăteanu din tinerețe și pînă la sfîrșitul vieții.

Nicolae Corlăteanu, filolog, specialist în domeniul lexicologiei, foneticii, stilisticii, romanisticii, s-a născut pe 14 mai 1915, în s. Caracui, r-nul Leova. În anul 1926, termină școala primară din satul natal și se înscrie la Liceul „Al. Donici” din Chișinău, pe care îl absolveste cu bacalaureat în 1934. Au urmat studiile la Facultatea de Litere și Filosofie și la Facultatea de Drept ale Universității din Cernăuți. În 1939, a susținut licența în Drept cu aprecierea „Magna cum laude”, iar în 1940 – teza de licență în litere, intitulată *Relațiile lingvistice dintre Codul Voronețean și Apostolul lui Coresi (1563)*. În 1949, susține doctoratul în științe filologice la Universitatea din Kiev, iar în 1964, la Institutul de Lingvistică din Moscova – teza de doctor habilitat în științe filologice, intitulată *Studiu asupra sistemii lexicale moldovenești din anii 1870-1890. Contribuția lui Ion Creangă și a altor scriitori la valorificarea stilistică a vocabularului contemporan*. A activat în calitate de profesor de limbă și literatură la școlile medii din Ocnița și Soroca (1940-1941); profesor de limba germană la școala medie din orașul Balașov, regiunea Saratov, Rusia (1941-1942). În anii 1943-1944 este colaborator științific superior la Institutul de Cercetări Științifice din Chișinău, apoi șef de sector (1947-1981), director adjunct (1958-1961) și director (1961-1969) al Institutului de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a RSSM. În anii 1946-1949 ocupă funcția de șef al Catedrei de limba și literatura română (atunci: moldovenească) a Universității de Stat din Chișinău, pînă în 1988 s-a aflat în calitate de lector, lector superior, conferențiar, profesor universitar la această instituție de învățămînt superior. În 1965 este ales membru al AȘ a RSSM, tot în acest an devine „Eminent al Învățămîntului Public”, iar în 1975 i se conferă titlul onorific Om Emerit în Știință. Din 1995 este Doctor Honoris Causa al Universității de Stat din Moldova. Dintre premii și distincții menționăm Premiul de Stat al RSSM (1979), ordinele *Drapelul Roșu de Muncă* (1949), *Lenin* (1988), *Revoluția din Octombrie*, Ordinului Republicii (1995). În 2000 i s-a conferit medalia *Dimitrie Cantemir* a AȘM. S-a stins din viață la 21 octombrie 2005, la Chișinău.

Dintre cele mai cunoscute lucrări științifice ale academicianului N. Corlăteanu amintim următoarele: *Literatura veche moldovenească* (1948, ed. a X-a, 1961, în colaborare); *Русско-румынский словарь / Dicționar rus-român* (Moscova, 1954; ed. a II-a, 1967, în colaborare cu Eugen Russev); *Originea*

fondului lexical de bază (1955); *Ortografia limbii moldovenești* (1957); *Studiu asupra sistemii lexicale moldovenești din anii 1870-1890* (1964); *Rolul factorilor sociali în dezvoltarea limbii* (1968); *Actualitatea operei lui Creangă; V. Alecsandri și limba literară; D. Cantemir și limba literară; Limba moldovenească literară contemporană* (3 vol., 1969, 1982, 1992; în colaborare); *Capitole din istoria limbii literare moldovenești* (1971, în colaborare); *Egală între egale* (1971); *Исследование народной латыни и её отношении с романскими языками* (Moscova, 1974); *Fonetica limbii moldovenești literare contemporane* (1978); *Dicționar ortografic cu elemente de ortoepie* (1978; în colaborare); *Cuvîntul în viltoarea vieții* (1980); *Limba noastră...* (1981); *Молдавский язык сегодня* (1983); *Scriitorul în fața limbii literare* (1985); *Schițe de istorie a limbii moldovenești literare* (1986); *Cronicarii moldoveni și contemporaneitatea noastră* (1988); *Lumea cu toate ale ei...* (1988); *Aspecte ale dezvoltării vocabularului moldovenesc contemporan* (1988); *Lexicologia* (1992, în colaborare cu Ion Melniciuc); *Fonetica* (1993, în colaborare cu Vladimir Zagaevski); *Răspîntii: (sămașilor și urmașilor închinare)* (1995); *Nandrișii: povestea unui neam bucovinean* (1998); *Așa am trecut pînă acum prin viață* (2000); *Scrisul românesc: începuturile lui* (2000); *Încadrarea lingvistică în realitățile europene* (2001); *Neologismul în opera eminesciană* (2004); *Latina vulgară* (în colaborare cu Lidia Codreanca); *Testament. Cred în izbînda limbii române* (studii, comunicări, memorii, 2010).



Fiind student al Facultății de Filologie a USM, la sfîrșitul deceniului al șaptelea și începutul deceniului al optulea ale secolului trecut, am avut ocazia să admir (precum și toți ceilalți colegi ai mei) prelegerile excepționale și am studiat lucrările de referință de la acea vreme ale distinsului academician Nicolae Corlăteanu. Desigur, atunci, în întregul spațiu al URSS, dominat în exclusivitate de propaganda sovietică și comunistă de tip totalitar, era greu să se spună adevărul istoric, adică cel „gol-goluț”, dar încercatul și eminentul profesor, prin riscuri evidente, s-a ținut de ale sale și, la momentul potrivit, și-a expus punctul său de vedere. Trebuie să menționez, cu o doză de mîndrie, că pînă în prezent, volumele dumnealui – ce se referă la procesul de studiere a limbii, literaturii și folclorului românesc – îmi sînt cărți de căpătîi.

Îndeosebi, „Stejarul de la Caracui”, cum i se mai spune în cercul academic, a avut în vizorul său problemele de limbă literară, de stil și stilistică, a scos

în relief contribuția esențială a lui Ion Creangă, Constantin Negruzzi, Alecu Russo, Constantin Stamati, Ion Heliade Rădulescu, Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu și a altor scriitori clasici, precum și a celor contemporani (Ion Druță, Andrei Lupan, Emilian Bucov ș.a.) la dezvoltarea limbii literare, la valorificarea potențialului stilistic al limbii, la formarea, dezvoltarea și perfecționarea normelor literare în vigoare. Elaborînd manuale și dicționare, recurgînd la analiza operelor literare ale scriitorilor clasici și contemporani, N. Corlăteanu permanent a subliniat rolul primordial al limbii la caracterizarea și determinarea unei națiuni. Acest fapt este confirmat de alt savant-lingvist – acad. Silviu Berejan: „Nicolae Corlăteanu este – și acest lucru este bine cunoscut atît în Republica Moldova, cît și în afara ei – un om de litere cu o temeinică pregătire profesională, un erudit și competent cercetător în domeniul filologiei în înțelesul vechi și larg, adică etimologic al acestui cuvînt. Dumnealui a avut obiectiv dintotdeauna disciplinele filologice în tot ansamblul lor, adică toate formele de manifestare ale limbii unui popor.” În aceeași cheie a menționat și scriitorul, criticul și istoricul literar prof. univ. dr. hab. Ion Ciocanu: „Profesorul Nicolae Corlăteanu este unul dintre primii dascăli universitari care au corectat, îmbogățit, diversificat și plasticizat în mare măsură vocabularul și limbajul tineretului studios pe parcursul mai multor decenii.”

În luările sale de atitudine, savantul respinge supremația funcțională a unei limbi față de alta. În anii cînd în RSSM triumfa falsul „bilingvism armonios”, iar limba noastră ajunsese să fie vorbită doar în familie și în unele cercuri restrînse ale băștinașilor, N. Corlăteanu inițiază seria de broșuri *Cultivarea limbii* – care, mulți ani la rînd, au fost de mare folos în practica noastră pedagogică, deoarece abordau probleme de lingvistică și cultură generală, de scriere și rostire corectă a cuvintelor, contribuind în felul acesta la însușirea normelor literare ale limbii. Ulterior, în scopul propagării operelor literare, ca principale surse de îmbogățire și perfecționare a limbii scrise, a fost inițiată editarea unor minimonografii cu genericul *Scriitorii moldoveni în școală*, care s-a bucurat de același succes în rîndul profesorilor de limba și literatura română.

Despre academicianul N. Corlăteanu au scris: Constantin Bobeică (*Omenie: amintiri cu Nicolae Corlăteanu*); Anatol Ciobanu (*Acad. Nicolae Corlăteanu – fondator al lingvisticii românești din Republica Moldova și ilustru pedagog*); Ion Ciocanu (*Cuvîntul lui Nicolae Corlăteanu*); Haralambie Corbu (*Acad. Nicolae Corlăteanu – om de cultură*); Maria Cosniceanu (*Acad. Nicolae Corlăteanu – în aprecierea contemporanilor săi*); Anatol Eremia (*Acad. Nicolae Corlăteanu și moștenirea sa lingvistică*); Nicolae Mătcaș (*Suflet în sufletul neamului*); Vasile Melnic (*O viață la cotele dăruirii*); Vlad Pohilă („*Un erudit și competent cercetător în domeniul filologiei în înțelesul vechi și larg...*”) ș.a. Alexandru Bantoș, redactor-șef al revistei *Limba română*, i-a luat cîteva interviuri esențiale. În

republica noastră a fost turnat un film documentar – *Academicianul Nicolae Corlăteanu*, scenariu – acad. M. Cimpoi, redactor – dr. D. Olărescu, regia G. Siminel.

Evocarea personalității acad. N. Corlăteanu – acum, la un centenar din ziua nașterii – ne oferă plăcutul prilej nu numai de a-i evidenția remarcabilele contribuții în domeniul lingvisticii, ci și – ceea ce ni se pare cu totul deosebit – de a sublinia actualitatea operei sale cu multiple momente definitorii pentru acest domeniu pe plan intern și internațional.

Corifeul Nicolae Corlăteanu

A avut și farmec, și mîndrie,
Titlul de academician –
Corifeu în lexicologie,
Ne-ntrecut, ales practician.

A făcut și sluj, dar și știință –
A trăit în timp autoritar...
Ca s-ajute searbăda ființă,
Începuse cu „Abecedar...”

Și trecînd de sute, mii răsîntii
Cultivarea limbii a luat
Avînt... S-au făcut mai multe pîrtii
Și româna brusc a înviat...

Adevărul iată că triumfă
Și citim aceasta-n „Testament”,
Cărțile din mîină-n mîină umblă,
Confirmînd nestins devotament.

(*BiblioPolis*. 2015, vol. 57, nr. 2;
volumul *Înălțarea Neamului*, 2014)

ALESE PERFORMANȚE ȘI ÎMPLINIRI, ALĂTURATE LA UN JUBILEU

Din îndepărtata Antichitate și pînă în prezent biblioteca se socoate a fi un templu al cărții și al lecturii, prin extensiune – al culturii și științei, iar bibliotecarul este cel care face legătura între acești doi subiecți și este deci o verigă importantă în lanțul ce leagă o multitudine de evenimente culturale, științifice, educative, artistice etc. din țară. Chiar dacă se vorbește că profesia de biblio-



tecar și instituția de bibliotecă vor dispărea în curînd, nu este așa, deoarece în serviciu se află bibliotecari-specialiști care au grijă ca în templul cărții și al lecturii întotdeauna să clocotească viața, să se ciocnească interesele și să bată sacadat pulsul comunității, în genere, să domine o atmosferă de agitație. Drept exemplu, o putem numi pe Elena Butucel, profesionistă admirabilă, exact în felul acesta percepută de întreaga cohortă a bibliotecarilor atît din republica noastră, cît și de peste hotare.

În prezent, Elena Butucel este prim-director adjunct al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din capitală, responsabilă pentru activitatea rețelei celor 28 de filiale, care îi sînt în subordonare. Alte funcții pe care le deține E. Butucel sînt: președinte al Secției bibliotecii publice a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova și președinte al Comitetului sindical al Direcției cultură a Primăriei Municipiului Chișinău. De ce am ales – drept exemplu – anume acest nume din numărul mare (și slavă Domnului că e întocmai așa!) de lucrători ai bibliotecilor, care la fel merită să fie numiți în cazul dat, mă veți întreba. Răspunsul este destul de simplu: Elena Butucel este într-adevăr un specialist de performanță în domeniul bibliotecar, dar are și un privilegiu în plus: în luna curentă, a lui Cireșar, își sărbătorește jubileul. Deci, avem și un motiv de a-i aduce în prim-plan succesele și împlinirile frumoase pe care le are, cu siguranță, la împlinirea unei jumătăți de veac, și pe care sperăm că le va înmulți pe viitor.

Dacă trecem cu vederea peste *curriculumul vitae* al dnei Elena Butucel aflăm că s-a născut în s. Isacova, r-nul Orhei. După absolvirea școlii medii de cultură generală din satul natal este înmatriculată la Facultatea de Bibliote-

conomie (specialitatea biblioteconomie și bibliografie) a Universității de Stat din Moldova, pe care o absolvete în 1988. Face și studii postuniversitare, în 2009 primește diploma de master în științe ale comunicării (la specialitatea managementul instituției infodocumentare). Urmează cursuri speciale: managementul psihologic, managementul instituțiilor infodocumentare, utilizarea tehnologiilor infodocumentare, parteneriatul social în sfera muncii, voluntariat ș.a.

Prima funcție în câmpul de muncă al E. Butucel a fost cea de bibliotecară la o filială a BM „B.P. Hasdeu”, apoi a urmat cea de șef al Filialei „Alexandru Donici”. În 1994, i se încredințează funcția de director al Filialei „Ovidius”, pe care a deținut-o timp de 18 ani împliniți. În 2012 devine prim-director adjunct al aceleiași biblioteci, funcție pe care o deține pînă în prezent. Pentru abilitățile sale – spirit de analiză, inovație și creativitate, echilibru și încredere, responsabilitate, preocupare pentru calitatea muncii, dinamism și perseverență, sentimentul eticii și echității, inițiativă, activitate în echipă, încredere în sine – este respectată și stimată de întreg colectivul BM. Și pe bună dreptate, deoarece dumneai i s-au repartizat ca îndatorire responsabilități majore precum ar fi coordonarea planificării activității BM și a filialelor ei ce se află în subordine; coordonarea raportării, evaluării filialelor; organizarea programelor și proiectelor ce promovează lectura; motivarea personalului de specialitate din filiale; asigurarea implementării inovațiilor la BM și în filialele ei; asigurarea calității serviciilor bibliotecare pentru comunitate; monitorizarea performanțelor profesionale atât ale filialelor, cât și ale angajaților; participarea la elaborarea și coordonarea procesului de formare profesională; participarea la elaborarea și realizarea proiectelor, politicilor și strategiilor BM; prezentarea BM în comunitatea locală și profesională etc.

Calea de la bibliotecară pînă la unul dintre conducătorii celei mai ramificate, mai utilizate și mai solicitate biblioteci din Chișinău nu a fost ușoară. E. Butucel a fost primul director al Filialei „Ovidius”, adică chiar de la întemeierea ei. Ca și la orice început, în primii ani a fost greu. Însă, în scurt timp, biblioteca condusă de dumneai a devenit un adevărat focar de cultură și de renaștere națională în sectorul Centru al Chișinăului. Cetățenii urbei, setoși de carte românească, veneau la „Ovidius”, unde aceasta era suficientă și pentru toate gusturile (în mare parte fiind donații ale Bibliotecii Județene „Ioan N. Roman” din Constanța, România). Ca om al cărții și lecturii a pus bazele unei colecții și ale unui colectiv care a devenit o mîndrie a bibliotecii. Grija mare ce o avea zi de zi era promovarea comorilor adunate. De aceea, săptămînal, iar uneori de două-trei ori pe săptămîină, aveau loc conferințe, simpozioane, lansări de carte, concursuri, recitaluri, vernisaje și alte genuri de activitate culturală, didactică, precum și științifică. Toate acestea se aflau permanent în

atenția colaboratorilor, constituind o modalitate eficientă de a atrage utilizatorii, personalități, dar și atenția mass-mediei. Printre prioritățile de bază s-a aflat și automatizarea proceselor de muncă – erau și aspirațiile chișinăuienilor, dar și exigențele societății informaționale, care oferea noi modalități de stocare, (re)găsire, livrare a informației. A fost o perioadă de trecere de la serviciile tradiționale la accesul resurselor electronice, accesul de la distanță, toate acestea contribuind la stimularea și promovarea lecturii, diversificarea serviciilor de bibliotecă. Elena Butucel a izbutit ca subdiviziunea BM pe care o conducea să se afle mereu în topul bibliotecilor din capitală, iar toate acestea s-au datorat doar unei munci asidue, după cum am menționat mai sus, pe parcursul a aproape două decenii.

Abilitățile de manager acumulate de E. Butucel la Filiala „Ovidius” îi dau posibilitate ca în funcția înaltă pe care o deține să înfrunte mai ușor greutățile cu care se confruntă în prezent BM „B.P. Hasdeu”. Autoritatea și credibilitatea dumneaei a crescut nu mai știu de câte ori, deoarece se sprijină pe cunoștințe temeinice, fidelitate, colaborare, comunicare și solidaritate profesională. În multe situații, la manifestările culturale E. Butucel ne este deseori „colacul de salvare”, avînd preocupări comune, sub diferite aspecte, cu cele ale noastre, propunînd idei, soluții etc.

Iată de ce, revenind la gîndul de la începutul acestei note omagiale, pot confirma cu siguranță că nici profesia de bibliotecar, nici templul cărții și lecturii ca atare nu vor putea să dispară în timpul apropiat, deoarece au slujitori devotați, care se țin solid în piramida serviciului lor, precum este Elena Butucel. Profesionalismul și energia ei tinerească sînt bine cunoscute în sfera bibliotecară, despre aceste calități (am vorbit deja despre ele!) se duce vestea în toată țara. Nu pot să nu amintesc și de frumusețea-i extraordinară, pe care i-a dăruit-o Dumnezeu și cu care ne bucură în fiecare zi, de parcă ne-ar dăruia câte o floare. De fapt, toate florile din lume în acest început de vară i se cuvin a fi adresate doar ei, acestei doamne cu suflet blînd, blajin și îngăduitor, care mai este și călăuzitorul, instructorul nostru în imensul labirint (sau ocean?) al tipăriturilor de tot felul.

Am fericita ocazie de a o felicita pe Elena Butucel, prim-director adjunct al BM „B.P. Hasdeu”, cu ocazia jubileului dumneaei, și a-i dori multă-multă sănătate, urîndu-i ca anii ce vin să-i aducă noi succese la realizarea demersului cultural al instituției noastre, la propagarea unei culturi generale, estetice, etice și civico-patriotice în baza valorilor naționale, universale și general-umane. Să aibă nenumărate clipe de fericire aflîndu-se în armonie deplină în familie, lîngă soț și fiică, pe care îi iubește și îi adoră nespuse de mult. La aceste cuvinte calde, spuse din toată inima, alături și următoarea dedicație în versuri:

Rostul cărții conștientizînd

Elenei Butucel

De copilă zîmbete împarte,
Vine din Isacova, Orhei,
Capătă la Universitate
Studii ce-i oferă niște chei.

Începutul – bibliotecară,
Dar apoi serviciu serios:
Zi de zi elite o-nconjoară,
Unii o privesc invidios.

Face podul Chișinău-Constanța,
Aducînd pe el tipărituri,
Nu încurcă nicidecum distanța –
Sîntem frați, cu-aceleași trăsături.

A armonizat la noi cultura,
Nu ne face de rușine, nu!
Căci așa îi e frămîntătura –
Să triumfe doar acu-i-acu.

Chiar de munca-i este migăloasă,
Cu bătăi de cap neîncetat,
Și-a păstrat imaginea frumoasă,
Și la propriu, și la figurat.

O trezire vrea, națională,
Rostul cărții conștientizînd,
Ea dă țării sale socoteală
Ce îndeplinește orișicînd.

(BiblioPolis. 2015, vol. 57, nr. 2)

UN OM AL CERCETĂRII ȘI CULTURII DESĂVÎRȘIT – IURIE COLESNIC

Nu știu cine se poate lua la întrecere cu Iurie Colesnic într-ale cunoașterii ținutului natal, într-ale valorificării trecutului nostru glorios, expunerii prezentului lipsit de transparență și apropierii unui viitor mai luminos. Spun asta ținînd cont de nenumăratele-i competențe și performanțe, precum și de capacitatea, în primul rînd, de a fi om de omenie, apoi, în rîndul al doilea, al



treilea etc. – celelalte. De aici și deducția, ce vine de la sine, că este un om al cercetării și culturii desăvârșit, adică un om împlinit, aflat în zenitul slavei. Cuvintele acestea, spuse protagonistului nostru la 60 de ani, pe care îi împlinește în luna lui Gustar, nu sînt o vorbă goală. Poetul, prozatorul, cercetătorul istoric, publicistul, editorul și omul politic Iurie Colesnic este, cu certitudine, o personalitate strălucită a lumii artistice, științifice și culturale contemporane de la noi, din Basarabia, pe care a îmbogățit-o considerabil prin numeroasele sale scrieri (de diverse genuri și stiluri), luări de cuvînt, editări de cărți, documente

ș.a.m.d. Cred că, dacă veți parcurge în continuare o scurtă biobibliografie (putem spune un CV), nu veți pune la îndoială afirmația de mai sus.

* * *

Iurie Colesnic s-a născut pe 12 august 1955 în s. Dereneu, r-nul Călărași, într-o familie de învățători. A absolvit Facultatea mecanică a Institutului Politehnic „S. Lazo” din Chișinău (în prezent: Universitatea Tehnică din Moldova; 1977). A activat ca învățător de cultura fizică în satul Buda, r-nul Călărași; referent la Societatea „Știința” din Chișinău; profesor de tehnologie specială la ȘTP nr. 10 din Chișinău (1980-1983); inginer la Catedra de termotehnică a Institutului Politehnic (1983-1985); corector și redactor tehnic la revista *Știința leninistă* (1985-1986); redactor-șef și director artistic la Asociația de creație „Animafilm” din cadrul Studioului „Moldova-Film” (1986-1991); director al Centrului Național de Studii Literare și muzeografie „M. Kogălniceanu” (1991-1995); director al Editurii „Universitas” (1991-1993); director al Editurii Enciclopedice „Gheorghe Asachi” (1993-1995); director al Casei Cărții „Mitropolit Petru Movilă” (1996); director al Editurii „Museum” (1995-2009).

Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1988); membru al Consiliului cultural al Municipiului Chișinău, director al Complexului Muzeistic „Chișinău” (1997); vicepreședinte al Asociației Obștești *Strategia Civică* (1999); membru corespondent al Academiei Internaționale de Cadre, Kiev (2000); deputat în Parlamentul Republicii Moldova (2009-2010); membru al Consiliului Coordonator al Audiovizualului din RM (din 2012); lector superior, conferen-

țiar interimar la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice; cercetător la Biblioteca Națională a RM și la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” (din 2013).

Este redactor-șef al revistelor *Strategia civică* (1999-2000); *Universul credinței* (1999-2000); *Conștiința națională* (2001) și al ziarului *Ora satului* (2003-2004); director al ziarelor *Ora satului* (2005-2006) și *Alianța* (2006-2009); redactor-șef la enciclopedia *Localitățile Moldovei* (vol. IV-X); membru al colegiilor de redacție: *Natura* (revistă; din 2000), *Viața Basarabiei* (revistă, serie nouă, din 2002), *Magazin bibliologic* (revistă, din 2003), *Calendarul Național* (din 2003) și *BiblioPolis* (revistă, din 2013) ș.a.

Autor al cărților de poezii pentru copii *Puiul îndrăzneț* (1980); *Țara cu luceferi* (1986); *Învăț să zbor* (1992); *Necazul ariciului* (1996); *Ce visează leul* (2004) și al volumelor de poezii pentru cititorii maturi: *Arta memoriei* (1987); *Arheologii interioare* (1991); *Spirala lui Arhimede* (1994).

Autor al volumelor de istoria literaturii române și istoria Basarabiei: *Doina dorurilor noastre. Alexe Mateevici* (eseuri; 1990, 2007); *Basarabia necunoscută* (vol. I-X, 1993-2012); *Gheorghe Bezviconi. Bibliografie* (1994); *Sfatul Țării. Enciclopedie* (1998); *Generația Unirii* (2004); *Mi-i dor să vă spun...* (eseuri; 2004, 2005); *Profetul nemuririi noastre. Constantin Stere* (2004); *Apostolul Unirii. Pantelimon Halippa* (monografie; 2006); *Enigma Petre Draganov* (2006); *Note din Arca lui Noe* (2006); *Colegiul de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”. Enciclopedie* (2008); *Prima organizație din Basarabia – Pămîntenia de la Dorpat* (2008); *O călăuză veșnică a țărănimii – Moș Ion Codreanu* (2009); *Timp și istorie. Autori de la „Viața Basarabiei”* (2011); *Chișinăul din amintire* (2011), *Chișinăul și chișinăuienii* (2012), *Chișinăul din inima noastră* (2014), *Chișinăul nostru necunoscut* (2015) ș.a.

Autor al scenariilor de film: *Binecuvîntare* (1989); *Stropul de ceară* (1990); *Buburuza* (1991); *Harap Alb* (în colaborare; 1991); *Filozofii din Cubolta* (1997); *Copiii gulagului* (2010).

Este coautor la *Scurtă istorie a cărții românești* (București, 1994); *Dicționarul scriitorilor români din Basarabia (1812-2006)* (2007); precum și autor de proiect, editor la: *Chișinău. Enciclopedie* (1997); *Patrimoniul cultural al Republicii Moldova* (1999); *Dicționar-antologie de istorie și teorie literară* (2000); *Femei din Moldova* (2000) ș.a.

A îngrijit și a prefațat opere de Nicolae Iorga, Petre Draganov, Leon Donici, Dumitru Moruzi, Pantelimon Halippa etc.

Premii: Premiul republican *Mihai Eminescu* al Societății „Prietenii Cărții” (1990); Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova (1993, 2002, 2005); Premiul Asociației Bibliofililor din Moldova (1994); Premiul Salonului Național de Carte, Iași (1997); Premiul Salonului Național de Carte pentru Copii, Chișinău (1998); Premiul *Cartea anului*, Salonul Național de Carte,

Chișinău (2004, 2012); Premiul Național *GALEX* al Ligii Bibliotecarilor din RM (2011).

Distincții: medalia *Sfântul Daniil* (2000), medalia *Dimitrie Cantemir* (2010).

Titluri onorifice: Doctor Honoris Causa al Universității Umanistice, Chișinău (2000); Maestru al Literaturii (2010).

Despre I. Colesnic au scris articole și diverse referințe: Mihai Cimpoi, Eugen Lungu, Haralambie Moraru, Ion Hadârcă, Nicolae Dabija, Ion Borșevici, Andrei Vartic, Ion Ciocanu, Vitalie Răileanu, Gheorghe Erizanu, Vasile Țepordei, Ion Dron, Tudor Țopa, Lidia Kulikovski, Vlad Pohilă, Ion Iachim, Vlad Ciubucciu, Rodica Mahu, Irina Nechit, Nicolae Bătrânu, Boris Movilă, Vlad Zbârciog, Nina Josu, Iulius Popa, Nicolae Roibu, Elena Tamazlăcaru, Ion Brad, Victor Știr, Mihai Spiridonică, Tatiana Soloviova, Natalia Șmurgun, Valeri Kosarev, Gemma Pörzgen ș.a. De asemenea, I. Colesnic a fost interviewat de Larisa Ungureanu, Steliana Grama, Mihai Roadedea, Gheorghe Erizanu, Iulian Filip, Ion Iachim, Victor Dumbrăveanu, Nicolae Roibu, Marcela Gafton, Ion Proca, Alecu Reniță, Elena Zamura, Moni Stănilă, Vitalie Răileanu, Liliana Popușoi, Emilia Ghețu, Anișoara Moraru, Zina Cerchez, Gheorghe Budeanu ș.a.

* * *

După cum vedem, domnul Iurie Colesnic se bucură de multă vreme de recunoaștere atât pe planul intern, cât și pe cel internațional. Aceasta o și confirmă cele câteva zeci de volume tipărite, precum și premiile, distincțiile și titlurile onorifice acordate după merit. Este autorul prezent cu peste 23 de titluri în cea mai prestigioasă bibliotecă din lume, cea a Congresului Statelor Unite ale Americii. În plină debandadă și dezorganizare a vieții contemporane ni se prezintă un cărturar umanist ca în veacurile de la începutul erei moderne – cu un stil clasic și profil enciclopedic. Scrierile sale împrăștiate prin cărțile, revistele și ziarele din republică și în cele peste hotarele ei, emisiunile de la radio și televiziune, prelegerile din aulele instituțiilor de învățământ superior, discuțiile și dezbaterile la diverse manifestații din biblioteci și alte instituții de cultură ilustrează – în gradul cel mai înalt – talentul și personalitatea inconfundabilă a unui scriitor și cercetător istoric de valoare.

Sărbătoritul pe care îl omagiem este o întruchipare a bunătății și a facultății de a înțelege și de a judeca adânc lucrurile cum rareori întâlnim în zilele de azi. Este omul care își dă bine seama că prosperarea țării se poate face numai prin tipărirea unor cărți bune de literatură și artă, de istorie și filosofie, de inventică și tehnologie etc. ale unor autori cunoscuți și apreciați de toată lumea. Care sînt totuși atuurile lui Iurie Colesnic? Unul dintre ele este că seamănă mai mult cu o instituție de profil cultural, dar această instituție funcționează fără un buget de stat, fără personal, fără mijloace tehnice necesare, însă scoate la iveală o producție de invidiat. Rezistă în orișice împrejurare și în orișice condiții. În

plus, nu e atît de incisiv pe cît de expresiv prin recursurile sale referitoare la literatură, artă, istorie, viața socială etc. Apoi, la anii cînd nu mai este tînăr, dar nici în vîrstă, are zeci (poate chiar sute!) de proiecte mari și mici, pe care le-ar îmbrățișa cu mare satisfacție pe toate deodată, dacă i-ar permite timpul și mijloacele bănești. Apoi, încă multe se pot înșira...

La o analiză mai amănunțită a vieții și activității lui I. Colesnic, vom descoperi o imensitate de preocupări, o diversitate a problematicilor abordate, o neobosită activitate de promovare a literaturii, artei, științei și culturii românești în Basarabia lui natală, care l-a fascinat de totdeauna prin oamenii simpli, dar și de rang înalt, de cîndva (onești, cu bun-simț, cu demnitate și verticalitate de invidiat), evenimentele de mare răsunset ce au avut loc aici, dar, cu părere de rău, rămase în umbră, adică fiind pînă în prezent necunoscute. Este implicat în proiecte pe care le ține de vreo cîteva zeci de ani deja: studierea arhivelor de tot felul (inclusiv ale celor de la NKVD-ul sovietic și SIS-ul actual) din țară și din străinătate, promovarea personalităților notorii și nu numai a lor (descoperă oameni cu un destin uluitor de emoționant prin faptele săvîrșite în locuri în care nici nu ne-am așteptat), editarea seriei enciclopedice *Basarabia necunoscută*, tipărirea unor volume de excepție despre istoria capitalei republicii noastre – Chișinău, susținerea rubricii *În culisele istoriei* la cotidianul național *Timpul*, realizarea emisiunii *Chișinăul de ieri și de azi* de la postul național de televiziune *Moldova 1* ș.a. În prezent lucrează la o cronică impunătoare a Teatrului Național „Mihai Eminescu”, la trilogia *În lumea asta sînt femei* (despre femeile celebre ale Basarabiei); la sigur elaborează și alte proiecte pe care încă nu le cunoaștem noi... Și le face pe toate acestea fără să aibă un cîștig momentan, unul pur personal.

Personalitate de vocație polivalentă, I. Colesnic se înscrie în faimoasa pleiadă a luptătorilor nestăpîniți pentru triumful adevărului științific pe pămînturile lăsate nouă drept moștenire de către regii Burebista, Decebal, domnitorii Ștefan cel Mare și Sfînt, Mihai Viteazul... Temerarul scriitor și cercetător și-a lăsat amprentele inconfundabile pe răbojul vieții al multor conaționali, precum și în analele unui șir de instituții de vază din republica noastră. Militînd cu îndrăzneală și intransigență pentru descrierea obiectivă a realității – mai ales a celei basarabene din toate timpurile –, omul „atotștiutor” (sic! – deoarece este caracterizat, de unii colegi de breaslă, ca o enciclopedie vie) a cîștigat pe drept reputația de patriot cutezător al plaiului strămoșesc și al limbii noastre materne – cea română.

E cazul să menționez că, în 2005, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” i-a editat ilustrului scriitor și cercetător I. Colesnic o *Biobibliografie*, iar în anul curent va apărea a doua ediție a acestei ample lucrări ce reprezintă viața și activitatea lui pe parcurs de șase decenii. Își așteaptă rîndul de a vedea lumina

tiparului și alte lucrări ale colegului nostru, care în prezent se află în etapa de elaborare.

Nu pot să nu menționez în continuare și faptul că I. Colesnic a avut bunăvoința să scrie prefetele la plachetele mele de versuri *Înălțarea Neamului* și *Frământul sufletului meu*. Iar subsemnatul, la rîndu-i, i-a dedicat o poezie-portret (*Spusele-i primează*), precum și a descris în cronici unele lansări de carte sau manifestări culturale ce îl vizează direct pe protagonist. Pe această cale îi mulțumesc nespuse de mult pentru „botezul” ce mi l-a făcut la cufundarea mea timidă în lumea atrăgătoare a literelor...

Îi doresc lui Iurie Colesnic la această admirabilă aniversare (pe lângă felicitările, cadourile, atenția și zîmbetul celor din familie și a rudelor apropiate) vise împlinite, să aibă în preajmă numai oameni frumoși, săritori la nevoie și prieteni devotați, să se bucure de succese în activitatea sa de mare responsabilitate îndreptată spre culturalizarea poporului, de puterea trebuincioasă pentru muncă și să dea Domnul să ajungă la scopul comun al tuturor românilor de bună-credință – reunirea Basarabiei cu Patria-Mamă – România (deziderat pe care știu bune că îl are și el în suflet).

La mulți ani cu sănătate și fericire, dragă coleg Iurie Colesnic!

(*BiblioPolis*. 2015, vol. 58, nr. 3)

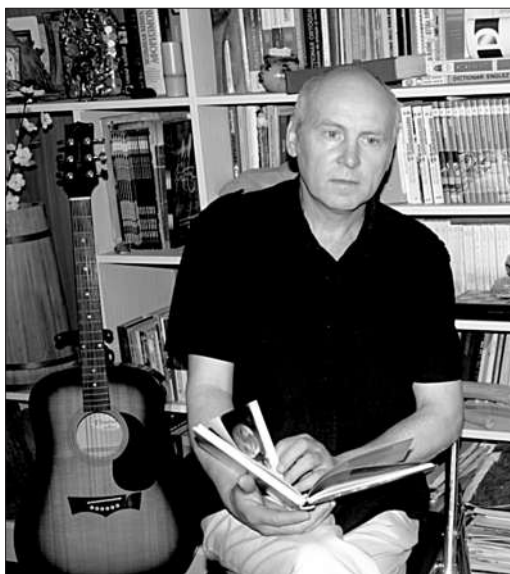
FASCINAȚIA ARTISTULUI PLASTIC VALERIU HERȚA

Graficianul și pictorul Valeriu Herța, sensibil la lumea văzută și nevăzută din jurul său, este un artist plastic de mare rafinament. Lucrările lui de factură modernă trezesc de fiecare dată interesul publicului. Exprimarea lui artistică este liberă, cu accent pe reprezentarea originală, ușor identificabilă a ființelor și obiectelor din realitate. În lucrările grafice și în picturile lui V. Herța se observă o multitudine de experiențe profesionale, o poezie feerică transmisă nouă prin intermediul culorilor și a luminii. Vom spune din capul locului că este dovedita muncii și talentului autorului, care lasă urme adânci în arta contemporană din republica noastră. La începutul lunii Răpciune a.c. V. Herța a împlinit 55 de ani. Vă îndemn, dragi cititori, să urmărim, în rîndurile de mai jos, cum a trecut dumnealui peste valurile lor, ajungînd cu rezultate frumoase la această însemnată aniversare.

* * *

Valeriu Herța s-a născut pe 9 septembrie 1960 în s. Bardar, r-nul Hîncești. Între 1977 și 1982 studiază arhitectura la Institutul Politehnic „S. Lazo” din Chișinău (în prezent: Universitatea Tehnică din Moldova). Cariera de muncă

o începe ca arhitect în Secția arhitectură a Consiliului raional Hîncești și ca profesor și maistru la Școala profesional-tehnică din Hîncești (1984-1989), apoi este angajat în funcția de director al Școlii de arte plastice pentru copii din același centru raional (1989-1999). Între 1999 și 2002 activează tot la Hîncești în calitate de șef adjunct la Inspectoratul de Stat în Construcții. Din 2003 pînă în prezent este lector superior la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.



Debutază în 1981, la o expoziție republicană de ex-libris. Din 1989 este membru al Asociației tinerilor pictori, ceea ce îi dă posibilitate să participe permanent la expozițiile republicane de arte plastice. În 1995 devine membru titular al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova. Este menționat la o serie de concursuri din Republica Moldova și România, în 1999 fiind prezentat în *Enciclopedia biobibliografică a creatorilor contemporani de ex-libris*, ediția a XXIV-a, Portugalia. Este inițiatorul concursului de caligrafie pentru tineri *Crinii latini*, prima ediție desfășurându-se, în 2004, la Biblioteca Națională a RM, celelalte ediții – la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. În perioada 2009-2012 conduce Secția grafică a Uniunii Artiștilor Plastici din RM. În 2012 este prezentat în *Enciclopedia artiștilor români contemporani* (vol. VII), iar în 2013 – în *Dicționarul internațional al creatorilor de artă (Allgemeines Künstlerlexikon. Die Bildenden Künstler aller Zeiten und Völker)*, editat în Germania. A inițiat colecția *Cabinetul de stampe* a Bibliotecii Științifice Centrale „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei, donându-i acestuia 22 din cele mai reușite gravuri din colecția personală. De asemenea, a reactivat Atelierul de litografie al Uniunii Artiștilor Plastici din RM.

Expoziții personale: desen în peniță și tuș (Institutul Politehnic „S. Lazo”, căminul studentesc, str. Florilor, Chișinău; 1981); ex-librisuri (Muzeul „Mihai Eminescu”, Iași, România; 1991); grafică (Biblioteca „Gheorghe Asachi”, Iași; 1996); grafică, pictură (Biblioteca Națională a RM, Chișinău; 1996); grafică (Salonul Național de carte, Iași, România; 1999); grafică, pictură (Biblioteca Națională a RM, Chișinău; 2004); pictură (Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși”, Chișinău; 2007); pictură (Biblioteca Națională a RM, Chișinău; 2007); grafică – ABC (Biblioteca Națională a RM, Chișinău; 2010); grafică, arta

caligrafiei (Galeria „JuozasArt”, Vilnius, Lituania; 2013); pictură (Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Filiala „Transilvania”, Chișinău; 2013); gravură (Salonul Confederației Uniunilor Artiștilor Plastici din țările membre ale CSI, Casa Pictorului TDX, Moscova; 2014); pictură (Ambasada SUA în RM, Chișinău; 2014); gravură, desen, arta caligrafiei (Colegiul de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”, Chișinău; 2014); pictură, grafică, arta caligrafiei, grafică pe calculator (Casa de Cultură, or. Hîncești; 2015).

A participat la expoziții colective internaționale în Rusia (1988, 2012, 2014), Lituania (1989, 1996-1997, 2013), România (1991-1996, 1998-2000, 2003-2012, 2014), Franța (1992, 1994, 1996-1997), Belgia (1995, 1997), Italia (1995, 1998, 2013), Statele Unite ale Americii (1995), Argentina (1996), Danemarca (1996), Japonia (1997), Croația (1997), Spania (1997, 1998), Portugalia (1998), Canada (1998), Republica Dominicană (1999), Panama (1999), Serbia (2013), Turcia (2013), Republica Moldova (2014).

* * *

Desigur, expoziția de pictură, grafică, arta caligrafiei și grafică pe calculator, deschisă pe 11 septembrie 2015, în or. Hîncești, a fost prilejuită de aniversarea artistului plastic Valeriu Herța. În holul Casei raionale de Cultură au fost vernisate peste 30 de lucrări. Printre ele menționăm: *Parada melcilor*, *Parada fluturilor*, *Puișori*, *Maternitate*, *Artistul în societate*, *Dimineața la Nistru*, *Buchet în alb*, *Mugur* (toate: ulei, pînză); *Dealul* (ulei, carton); *Ochi în noapte*, *Lu-ceafărul*, *Tristețe*, *Aripi de Pegas* (tuspaturu: acril, pînză); *Învingătorul* (cărbune, hîrtie); *Arta* (arta caligrafiei); *Logouri* (grafică pe calculator) ș.a. Tot aici, au fost expuse la vedere cărți, reviste și ziare în care au fost inserate lucrări de V. Herța. Toți doritorii din raion, din împrejurimile lui, dar și de mai departe, vor avea posibilitate să viziteze expoziția timp de o lună.

L-au onorat pe sărbătorit, cu prezența lor, la deschiderea acestei expoziții: Monica Babuc, ministru al culturii al Republicii Moldova; Ghenadie Buza, președintele raionului Hîncești; Ion Tulbu, șeful Direcției cultură Hîncești; Dumitru Bolboceanu, președintele Uniunii Artiștilor Plastici din RM; Tudor Bra-ga – critic de artă; Eleonora Sâtnic, critic de artă; Timotei Bătrănu, pictor; Ana Simac, decan al Facultății de Arte Plastice și Design a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”; Mariana Vacarciuc, colaboratoare la Centrul de educație artistică și instruire complementară al UPS „Ion Creangă”; Ana Gobjilă, șefa Catedrei istoria artei, grafică și metodologia instruirii a UPS „Ion Creangă”; Nicolae Schițco, director al Fundației cultural-editoriale „Draghiștea” ș.a.

Vizitatorii expoziției au observat că artistul plastic este fascinat de locurile natale, de aceea recurge la tematica peisajului basarabean, reține în lucrările sale motive legate de propria biografie, dezvăluie interesul pentru compozițiile cu natură statică. Nimeni nu a rămas indiferent, privind unele lucrări inedite

în felul său (mai ales cele de artă caligrafică), deoarece sînt expresia unei viziuni aparte și a unei simțiri autentice a artistului, care își trăiește viața cu discreție și creează cu har.

V. Herța urmărește cu interes atît pe marii maeștri ai penelului, cît și pe artiștii plastici începători. L-am observat că se apropie cu același interes și de amatorii în ale acestor arte dificile. Cariera lui didactică este împletită armonios, echilibrat și benefic cu nobila-i creație artistică. Deseori, la ședințe, îl vedem cu creionul în mîină, schițînd portretele celor care asistă. Deci, e mereu în apele sale – adică ale artei de care nu se lasă desprins niciun minut.

Totodată, menționăm cu satisfacție că V. Herța, din 2007, este autorul designului copertei revistei de biblioteconomie, științe ale informării și de cultură *BiblioPolis*, editată sub egida Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din Chișinău. De asemenea, a executat copertile celor patru cărți ale subsemnatului, apărute în anii 2012-2015, precum și portretul acestuia în creion, plasat pe coperta spate a uneia dintre ele. Pentru tot ce a făcut, îi aduc mulțumiri că mi-a acordat atenție și mi-a popularizat modestele-mi scrieri de novice. Din partea mea, V. Herța s-a ales cu o dedicație în versuri – un acrostih intitulat *Fascinație*. Pe drept cuvînt: arta lui V. Herța este o fascinație, este un farmec, ce trezește admirație. Noi cu toții avem nevoie de ceea ce creează protagonistul nostru pentru că vrem să fim mereu înconjurați de frumos.

Desigur, Valeriu Herța este prețuit și pentru certele-i calități umane. La BM totdeauna găsește un limbaj comun cu bibliotecarii, dar și cu colaboratorii externi. De aceea, îi exprimăm omagiul cu ocazia frumoasei aniversări sincere și cordiale felicitări, însoțite de urări de sănătate și ani buni. Dorim colegului nostru – apreciindu-i devotamentul și profesionalismul de care dă dovadă în activitatea cotidiană – să se simtă vivace, tînăr sufletește acolo unde face contact cu oamenii. Ne exprimăm speranța că va reuși și în continuare să contribuie personal la scopul comun actualmente pentru societatea cunoașterii – cel de propagare a lecturii, cărții, bibliotecii, precum și, în genere, a artei și științei în viața culturală a Republicii Moldova.

(*BiblioPolis*. 2015, vol. 58, nr. 3)

CU EMINESCU ÎN SUFLET ȘI ÎN GÎND

Treptele din cariera de activitate a Elenei Dabija la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” sînt de la bibliotecară pînă la director de filială. În anul 2000 administrația BM, în frunte cu fostul director general dna Lidia Kulikovski, trebuia să ia o hotărîre întru cîtva deosebită: să selecteze dintre colaboratorii bibliotecii un specialist pe care să-l numească șef al proaspătului înființat Centru Acade-

mic Internațional Eminescu. Norocul avea să cadă atunci – după cum vă dați seama – pe Elena Dabija, șefa unei filiale pentru copii din sectorul Botanica. Dna E. Dabija la început nu a acceptat această funcție de mare răspundere (după cum i s-a părut și într-adevăr este!), dar pînă la urmă dovezile concludente ale administrației au învins-o. Timpul însă a arătat că nici administrația, nici Elena Dabija nu au dat greș.

Centrul Academic Internațional Eminescu (CAIE) s-a deschis în Anul Eminescu – eveniment prilejuit de aniversarea a 150-a de la nașterea celui mai mare poet și publicist român. Unul dintre inițiatorii deschiderii acestei instituții unice în felul său din întreg spațiul românesc a fost academicianul Mihai Cimpoi, un mare cunoscător al creației genialului înaintaș al neamului nostru. Cu străduința lui și susținerea din partea Primăriei Municipiului Chișinău, cu sprijinul Uniunii Scriitorilor din R. Moldova, dar și din România, a fost găsită clădirea corespunzătoare (bdul Dacia nr. 20), iar doamna E. Dabija urma să conducă toate activitățile ce aveau să se desfășoare aici iată de acum mai mult de un deceniu și jumătate. În prezent CAIE – instituție de cultură cu profil științific și biblioteconomic – asigură acces tuturor chișinăuienilor la opera clasicului literaturii naționale și universale Mihai Eminescu, valorifică și promovează opera, viața și activitatea lui prin diverse acțiuni de cercetare și manifestări culturale. CAIE, dirigit sub bagheta iscusită a Elenei Dabija, la ora actuală se află în fruntea filialelor cu cei mai performanți indicatori ai productivității muncii de bibliotecar. Și credem că toți colaboratorii în acești ani au avut o satisfacție deosebită activînd la această subdiviziune a BM. Desigur, au fost și unele probleme și nereușite, dar pînă la urmă CAIE a fost pus pe picioare rezistente și Chișinăul astăzi se poate lăuda cu reușitele bibliotecarilor care pe drept cuvînt fac uneori minuni. Un merit incontestabil în această privință îl are, desigur, neîntrecuta prin ingeniozitatea sa, inteligenta și simpatica doamnă Elena Dabija.

Sînt convins că succesele obținute aparțin întregii echipe care își onorează sarcinile cu multă pasiune. Dar nu trebuie să uităm că zi de zi fiecare colaborator a fost și este axat pe o muncă exigentă, conștiincioasă, de multe ori meticuloasă, iar E. Dabija este motorul care transformă acest clocot de energie creatoare în ceva splendid, în lucruri de care rămîn surprinși și, în același rînd, se bucură toți cei pasionați de Eminescu care pășesc pragul acestei case a înțelepciunii și cunoașterii. Acționînd numai împreună, cu dragoste de profesie și de patrimoniul național, universal și eminescian, o mîna de profesioniști în frunte cu E. Dabija, formînd un nucleu solid, a reușit să realizeze o listă de activități chiar destul de impunătoare: inovații și tehnologii moderne, cercetare și editare de publicații de profil (inclusiv, buletinul *Mihai Eminescu*), servicii online, prezentări în rețelele de socializare, nenumărate documente înregistrate și

consultate, diverse articole și emisiuni publicitare în mass-media, programe culturale inedite, participare activă la diverse foruri profesionale, proiecte necunoscute mai înainte, colaborări și parteneriate fructuoase, întâlniri cu personalități marcante dintr-un șir de țări, schimb de experiență și deplasări de serviciu peste hotare – din lipsa spațiului nici nu putem să le enumerăm pe toate.

Pentru a fi în pas cu timpul și cu schimbările provocate de viața cotidiană, E. Dabija nu a avut în acești ani clipe care să nu o frământeze, să nu se gândească cum să pună la cale, cum să îndrepte pe un făgaș corect și de neîntors dezvoltarea CAIE. La manifestările culturale, pe care E. Dabija le



organizează cu mult fast, sînt invitați scriitori, jurnaliști, actori, artiști plastici, interpreți de muzică populară și ușoară, critici și istorici literari, savanți și oameni de cultura din Republica Moldova, România, Ucraina, Rusia, Azerbaidjan, Franța, Italia, Suedia, Turcia, Macedonia, China etc. Un răsunet deosebit îl au congresele eminescologilor, care în anul curent vor ajunge la cea de-a cincea ediție. De asemenea, E. Dabija are grijă să organizeze lecții pentru gimnaziști și liceeni, precum și sărbători pentru preșcolari.

Ne bucură faptul că dna directoare de la CAIE este un autor permanent al revistei noastre de biblioteconomie, științe ale informării și de cultură *Biblio-Polis*, editată sub egida BM „B.P. Hasdeu”. Astfel, pe parcursul anilor dumneai a publicat în această revistă de prestigiu a societății bibliotecare de la noi articole cu care fiecare lucrător din sfera infodocumentară ar putea să se mîndrească: *Zilele spiritului românesc la Centrul Academic Internațional Eminescu* (2002); *Invitație la lectură: lecturi eminesciene* (2003); *Eminescu (din nou) în portugheză*, *Liceenii alolingvi doresc să-l cunoască pe Eminescu* (2004); *Cunoaștem Chișinăul și CAIE* (2005); *Steaua noastră de veghe* (2007); *Eminescu-i vremea care vine!*, *Mihai Eminescu – sens, timp și devenire istorică* (2008); *Mihai Eminescu – poetul visător* (2009); „*În mine bate inima lumii*”, *Mihai Eminescu al vremii noastre* (2010); *De la mic la mare, îndrăgostiți de Luceafăr* (2011); „*A-l cunoaște pe Eminescu, a-l face cunoscut lumii...*” (2012); *Cartea Eminescu mereu deschisă*, *Eminescu al vremii noastre*, (2013); *Eminescu-i nemurire!* (2014);

„Vreme trece, vreme vine... ” sau *Amintiri plăcute din viața unei bibliotecare pe parcursul a 15 ani de activitate, Unitatea culturii universale în reprezentarea lui Eminescu* (2015); *Fenomenul Eminescu* (2016). Acestea, dar și alte scrieri care au fost împrăștiate în ediții periodice din afara instituției noastre, îi fac cinste și îi dau dreptul să fie mândră. Altă bibliotecară care să-l prezinte atât de amplu (dar, principalul, cu tot sufletul!) pe Luceafărul poeziei românești nu am cunoscut, deocamdată, cel puțin. Nu putem trage altă concluzie decât că într-adevăr dumneaei este totdeauna cu Eminescu în suflet și în gând. Pentru aceasta, pot să spun, colega noastră de serviciu merită toată lauda și recunoștința.

Desigur, meritele dumneaei au fost observate de autorități și, pe parcursul anilor, îmbrățișând funcția de bibliotecar și purtând în viață crucea unui om al culturii, E. Dabija s-a învrednicit de titlurile: *Cel mai bun bibliotecar din Republica Moldova* (2002, 2005); *Cel mai bun manager al anului* (2003, 2009); i s-au conferit Ordinul „Steaua României” în grad de Ofițer (...), medalii, diplome de onoare, de merit și de excelență din partea factorilor de decizie și de la numeroase instituții cu care colaborează CAIE, inclusiv de la BM „B.P. Hasdeu”, pe care E. Dabija o iubește la fel de mult ca și pe propriul ei copil care este – după cum ați văzut din cele relatate mai sus – Centrul Academic Internațional Eminescu.

Ultima frază nu este una spusă la întâmplare, deoarece am scăpat din vedere (cer scuzele de rigoare) să menționez mai înainte că E. Dabija, începând cu anul trecut, mai are o sarcină dificilă de îndeplinit: colectivul BM „B.P. Hasdeu” i-a încredințat funcția de președinte al Comitetului sindical al instituției. Iar aceasta, după cum știe fiecare din noi, nu e de glumă să ai în adaos grija atîtor persoane și atîtor caractere deosebite deodată... Dar iată că protagonistă noastră a luat în serios îndrăzneala noastră și se descurcă de minune cu această activitate de factură administrativă.

Totuși, în activitatea sa E. Dabija accentul îl pune pe dezvoltarea în continuare a CAIE, care unește cunoscătorii și amatorii creației lui Eminescu, atât din Republica Moldova și România, cât și din alte țări ale lumii. Astfel, în ultimul timp s-au deschis filiale în România, Italia, Portugalia, Franța – pentru conaționali care locuiesc după hotarele țării, dar care nu doresc să își uite rădăcinile. CAIE a adunat o colecție bogată: de la edițiile de pe timpul poetului pînă la CD-uri și DVD-uri cu înscrisuri de filme, spectacole, declamații ale artiștilor renumiți; de la culegerea în 23 de volume a manuscriselor lui pînă la cărțile viu colorate pentru cititorii cei mai mici; de la studii ale oamenilor de litere pînă la culegeri de scrieri, pe lîngă română și în rusă, engleză, turcă, chineză etc. De o popularitate deosebită se bucură suvenirele, medaliile jubiliare, timbrele, portretele lucrate manual, tablourile pictate de profesioniști, dar și desenele copiilor. Nu în zadar E. Dabija afirmă: „Creația lui Eminescu este multilaterală și foarte actuală. Deschizi orice pagină a unei culegeri de poezii sau publicisti-

că și te uimești – parcă ar fi scrise în zilele noastre. Se referă și la politică, și la economie, și, desigur, la relațiile dintre oameni. Orice alineat este ca o prezicere. Avem ce învăța și din punct de vedere lingvistic, și pe planul de percepere a lumii înconjurătoare, deoarece – chiar și pentru a privi natura și a vedea frumusețea ei – trebuie să ai talent.”

Putem spune deci că E. Dabija este specialistul de la BM care ține mâna pe puls la tot ce se petrece în țară și în lume, legat de numele geniului culturii românești care este Mihai Eminescu. Dumneaei e o fire visătoare, dar și muncitoare, și, cu certitudine, înțelege că schimbările de ultimă oră din societatea noastră o fac să fie la înălțime și în prima postură, dar și în cea de-a doua. Principalul e că are cui să vină în întâmpinare, adică celor dornici de a-l cunoaște pe Eminescu, dornici de a sesiza cu toți porii frumusețea creației lui. Dorim ca și pe viitor E. Dabija să-și realizeze multiplele sale obiective pe care le are în plan și cu fermitate să țină piept solicitărilor comunității chișinăuiene, poate și dincolo de aceasta.

La ceas aniversar, când adaugă o nouă floare la al anilor buchet, îi urăm, cu deosebită prețuire și afecțiune, kolegi noastre Elena Dabija multă sănătate, energie, inspirație, voie bună și noroc în toate. Dorim să fie la fel de stimată și iubită atât la serviciu, cât și în cercul familial, să aibă parte de mii de surprize plăcute în fiecare zi pe care i-o dăruiește Domnul cel de Sus. Și, desigur, să fie fermă în legătură cu deciziile luate și să nu permită nimănui să o abată de la idealurile sale, să țină mai departe în mâini sigure conducerea CAIE, să nu îi sece niciodată pasiunea și dragostea de muncă la bibliotecă, ci să se bucure de cele realizate și că se află printre cărți și printre oamenii care iubesc cuvântul scris și lectura, mulți, adeseori, dând preferință Operei eminesciene.

Iar după această înșiruire de propoziții îmbălsămate o rog pe distinsa directoare să se delecteze cu următoarele versuri, care, sperăm, o vor impresiona, poate o și vor emoționa:

Faceți cunoștință, recomand...

Elenei Dabija

Biblioteconomia este
Cel mai drag obiect la studiat,
A putut ca urce înspre creste,
Să planeze ca într-o poveste
Doar pe vectorul determinat.

La Hîrcești, Ungheni, ea și visase,
Ce profesie își va lua...
Inimii atunci se adresase,

Spovedindu-se că mult îi place
Lîngă cărți aproape să tot stea.

Astfel, după Universitate,
Ea și cartea sînt între copii,
S-a dat deci în totalitate,
Învățîndu-i ca „să dea din coate”,
Și să scape de tristeți, stihii.

A urmat o altă provocare:
Să conducă un focar-izvor
Și de spirit, și de o suflare
Românească – pînă astăzi care
Îi dă viață nouă și onor.

Eminescu – geniul din stele –
Cucerește sufletul ei blînd...
Ea, cu ochi ca două floricele,
Se descurcă bine-n toate cele,
În programe dense debutînd.

Iată-i trece de hotare slava,
Crește și mîndria unui brand,
Poate să închege și voroava,
Totdeauna să respingă pleava,
Faceți cunoștință, recomand...

(*BiblioPolis*. 2016, vol. 60, nr. 1)

PENTRU TOTDEAUNA DIRECTOR DE ONOARE

Dacă ne-am exprima lapidar, eleganta doamnă conf. univ. dr. Lidia Kulikovski este o personalitate unică în felul ei, o manageră performantă, un nume de referință, una dintre cele mai de vază specialiste în sfera biblioteconomică din republica noastră. După spusele academicianului Mihai Cimpoi, „ea este, în acest sens, directoarea directorilor / directoarelor, profesoara viitorilor specialiști în biblioteconomie și sfetnica cea mai doctă a cititorilor / utilizatorilor”.

S-a născut în luna lui Mărțișor la Nicoreni, r-nul Drochia, în familia țărănilor gospodari Leonid și Nina Ataman. După absolvirea școlii medii din satul natal, dă admiterea la Facultatea de Biblioteconomie și Științe ale Informării a Universității de Stat din Moldova. Fiind calificată cu note foarte bune, devine specialist în biblioteconomie. La început activează în diverse funcții



în provincie, apoi se transferă în capitală. Din 1990 este aleasă de întreg colectivul BM „B.P. Hasdeu” în funcția de director general, pe care o deține aproape 24 de ani, iar din 2013 conduce Departamentul studii și cercetări de la aceeași instituție și, totodată, este specialist în inovații la IREX, programul *Novateca*.

În anii 2000-2004 a deținut funcția de președinte al Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova. Deopotrivă cu activitatea științifică desfășoară și o fructuoasă muncă didactică, fiind conferențiar universitar la USM, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, Catedra de biblioteconomie și asistență informațională, unde ține cursurile: *Biblioteconomie generală*, *Servicii informaționale pentru persoane dezavantajate*, *Sociologia cărții și lecturii*, *Managementul proiectelor pentru biblioteci*, *Incluziunea socială*, *Colecții de bibliotecă*, *Administrarea activității de bibliotecă* ș.a.

La momentul oportun, dna L. Kulikovski s-a orientat bine, vizionar, în schimbările ce se cereau făcute. Astfel, în vederea satisfacerii intereselor spirituale ale conaționalilor săi și avînd sprijinul unor consilii județene din România, a deschis la Chișinău nouă biblioteci de carte românească: „Transilvania”, „Onisifor Ghibu”, „Ovidius”, „Tîrgoviste”, „Tîrgu-Mures”, „Alba Iulia”, „Maramureș”, „Liviu Rebreanu” și „Ștefan cel Mare”. A fondat și șase biblioteci cu carte în limbile minorităților naționale de la noi: „Mihail Lomonosov”, „Lesia Ukrainka”, „Ițic Mangher”, „Hristo Botev”, „Mihail Ciachir”, „Adam Mickiewicz”. Trebuie să menționăm că, în 1989, în BM, aveam doar opt procente de carte românească (și acelea cu alfabet chirilic), astăzi ne bucură faptul că am ajuns la 75 la sută de carte românească. BM este locul unde chișinăuienii pot găsi informația de care au nevoie, pot învăța, naviga pe internet, explora și

exploata ceea ce s-a făcut și se face pentru ei – servicii, activități, inovații etc., iar aceasta în mare măsură e meritul L. Kulikovski.

Nu vom descoperi America dacă vom afirma că L. Kulikovski este o autoritate de necontestat, cunoscută și apreciată pe măsură nu numai la Chișinău, în Republica Moldova și România, dar și în forurile europene de profil ale UNESCO și ale Consiliului Europei. În interes de serviciu a vizitat Biblioteca Congresului din SUA, Biblioteca Națională a Chinei, Centrul „Georges Pompidou” din Paris, Biblioteca Națională a Danemarcei („Diamantul Negru”), precum și faimoase biblioteci municipale din România, Ucraina, Rusia, Finlanda, Grecia, Israel și alte state. De pretutindeni s-a întors cu numeroase cărți, materiale, idei, inițiative, cunoștințe, pe care le-a implementat ulterior în rețeaua de biblioteci din Chișinău, schimbând radical imaginea acestor instituții de cultură. Iar despre multe locuri și biblioteci din lume, pe care a avut ocazia să le viziteze, va scrie în mai multe ziare și reviste la care colaborează.

În 2003, sub îndrumarea prof. dr. Ion Stoica de la București și a Stelei Cermântan, prof. dr. hab. de la Chișinău, susține teza de doctor în științe pedagogice cu tema *Evoluția serviciilor de bibliotecă pentru persoanele dezavantajate în contextul democratizării societății*. A inițiat editarea – sub auspiciile BM „B.P. Hasdeu” – a unor (bio)bibliografii consacrate creației și vieții unor oameni iluștri din domeniile literaturii, artei, științei din republică și nu numai. În prezent este autoare a circa 20 de cărți de autor (studii și cercetări, bibliografii, monografii, manuale etc. inclusiv în colaborare), aproximativ a 400 de articole de sinteză, eseuri, interviuri, prefețe, postfețe etc. De cele mai multe ori L. Kulikovski apare ca responsabilă de ediție, coautoare, redactor științific, prefata-toare, interlocutoare etc.

Enumerăm în cele ce urmează cele mai reprezentative volume la care a fost autoare sau la care a avut atribuție dr. L. Kulikovski (o facem în scopul de a ilustra spectrul de probleme de care este preocupată protagonista noastră): *Clasificarea zecimală universală: manual didactic pentru studenții secției de biblioteconomie* (coautoare, 1995); *Prestarea serviciilor de bibliotecă destinate persoanelor dezavantajate: ghid* (1999); *Pro senectute: ghid pentru persoane înaintate în vârstă și bibliotecari* (2001); *Mihai Cimpoi. Biobibliografie* (2002); *Evoluția serviciilor de bibliotecă pentru persoane dezavantajate în contextul democratizării societății: autoreferatul tezei de doctor în pedagogie* (2003); *Servicii de bibliotecă pentru persoanele dezavantajate. Istoric. Prezent. Tendințe* (2004); *Iurie Colesnic. Biobibliografie* (2005); *Accesul persoanelor dezavantajate la potențialul bibliotecilor: manual pentru bibliotecari* (2006); *Cartea, modul nostru de a dăinui: contribuții la dezvoltarea domeniului biblioteconomic: interviuri, management, instruire, biblioteci-bibliotecari, asociația, miscelaneu* (2006); *Biblioteconomie: studii, cercetări, recenzii, prefețe, eseuri, interviuri* (2008); *Biblioteca Municipală*

„B.P. Hasdeu” – bibliotecă inovantă (autoare de proiect, 2009); *Manual de identitate* (coordonator, 2009); „BiblioPolis”. *Monografie bibliografică (2002-2012)* (2012); *50 de ani de învățămînt biblioteconomic în Republica Moldova: studiu monografic și bibliografic* (2012); *Contribuții biblioteconomice (teoretice și practice): culegere de articole* (2012) ș.a.

Este autoare a multor proiecte de cercetare bibliografică și biblioteconomică, coordonator național al proiectelor europene *PULMAN*, *CALIMERA* ș.a. A inițiat fondarea cluburilor *Biblioteca mov*, *Chindii profesionale*, precum și Zilele *FedEx@Hasdeu* (o metodă nonformală de învățare prin care se colectează și se promovează ideile angajaților) etc.

De asemenea, este directoarea fondatoare a publicației *BiblioPolis* – revistă de biblioteconomie, științe ale informării și de cultură (din 2002), care rămîne pînă în prezent cea mai apreciată de specialiști și poate cea mai valoroasă publicație a domeniului infodocumentar. Colaborează la numeroase publicații de specialitate din RM și România, fiind membră în colegii de redacție și / sau consilii științifice ale revistelor *Magazin bibliologic* (BN RM), *Simposia Professorum* (ULIM), *Biblioscintia* (BȘC „Andrei Lupan” a AȘM), *Biblioteca* (BN a României), *Lector* (Focșani), *Libraria* (Tîrgu-Mureș), *Lectura* (Cluj-Napoca), *Septentrionalis* și *Familia română* (Baia Mare) ș.a.

Fiind la curent cu tot ce se scrie în domeniul bibliologiei, biblioteconomiei și științelor informării de la noi și în lume, scrie competent, în cunoștință de cauză și cu har (deoarece nu poate să rămînă indiferentă față de ce se petrece în jur!) despre starea de facto din sistemul biblioteconomic și, în genere, din cultura noastră, despre colegi de breaslă, bibliologi, scriitori, oameni de știință români și străini, despre cărți ce captează interesul publicului și despre multe altele. Cere de la toți profesionalism și competență în ceea ce fiecare face la locul său de muncă. Aceste calități și capacități i-au dat posibilitate să pună bazele unei instituții de prestigiu din RM. Astfel, BM „B.P. Hasdeu” a devenit o instituție de frunte a Sistemului Național de Biblioteci, fiind astăzi o bibliotecă recunoscută ca o unitate biblioteconomică, culturală și științifică cu un grad înalt de performanță.

Exigențele L. Kulikovski au fost întotdeauna mari, doar a trebuit să se adapteze rapid cerințelor timpului și să meargă numai înainte, să fie pretutindeni și la toate prima. Cu certitudine, urmele lăsate de L. Kulikovski pe ogorul cultural al RM trebuie valorificate, studiate, fixate în cărți și manuale în așa fel ca să rămînă posterității un model de slujire fidelă profesiei pe care a ales-o dumneaei pentru toată viața.

Din fericire, activitatea dnei conf. univ. dr. L. Kulikovski s-a aflat mereu în vizorul autorităților locale și republicane. Munca fără preget dedicată bibliotecii a fost apreciată după merit. Este Lucrător Emerit al culturii (1987), a fost

distinsă cu medalia *Meritul Civic* (1996) și ordinului *Gloria Muncii* (2010). Deține Premiul *Biblos* (Asociația Bibliotecarilor din RM și Departamentul cultură al Primăriei Municipiului Chișinău), Premiul european *Managerul secolului XXI* (2001). De asemenea, este laureată a mai multor Saloane și Tîrguri de carte, naționale și internaționale.

Are harul oratoric, talentul de a aduna oamenii în jurul său, are și un farmec deosebit în felul său de a comunica cu colegii, mereu vorbindu-le despre problemele breslei, dar și intră ușor în dialog cu vizitatorii (cititorii / utilizatorii) bibliotecii și, în genere, atît cu oamenii de cultură, cu personalități de excepție, cît și cu simpli cetățeni de pretutindeni, la care apreciază amabilitatea, sensibilitatea, bunăvoința, creativitatea, rîvna, zelul, umorul și toate calitățile ce înnobilează ființa umană.

BM „B.P. Hasdeu” are un trecut și un prezent frumos, la fel, sperăm noi, dar și dna L. Kulikovski, că îi va fi și viitorul, în ciuda celor care „cobesc” că bibliotecile nu vor supraviețui, iar cartea va dispărea. Cu profesioniști, promotori și inovatori ca dumneaei altfel nici nu poate să se întîmple. Drept confirmare cităm din articolul *Biblioteca în contextul lumii viitoare: tendințe și schimbări de scene*: „Pentru a înfrunta viitorul, pentru a rămîne printre roboți, nanotehnologie, pentru a rămîne în acel acces global promis, biblioteca, ca și domeniul în general, trebuie să analizeze: perspectiva utilizatorilor (va mai avea cineva nevoie de noi?); perspectiva tehnologică (vom fi în stare, capabili să avem rețele persuasive peste opt ani așa cum promit futurologii, dar și acces global, editare online, interfețe inteligente în biblioteci?); perspectiva relațiilor, parteneriatelor (cum ne va afecta nanotehnologia, educația virtuală, biocomputerile, identitatea bibliotecii etc.?).” Vedeți pînă unde îi merge gîndul de îngrijorare (poate chiar și de teamă) pentru soarta, viitorul bibliotecii, cărții și lecturii? Desigur, pentru ca bibliotecile, cartea, lectura să rămînă pe linia de plutire apărătoare noastră propune și soluții... în alte articole și studii de specialitate. Cine este interesat de aceasta, le poate găsi cu ușurință...

În programul L. Kulikovski nicio zi nu este asemănătoare cu alta. Dacă nu e aici, e dincolo, dacă nu e dincolo, e în altă parte. De fiecare dată are a face cu oameni și caractere diferite și îi reușește să creeze o atmosferă de muncă normală, sănătoasă, uneori chiar excelentă – toate acestea sînt grație firii sale neconflictuale și tendinței de a se simți bine în orice ipostază. O caracteristică neobișnuită la prima vedere, aș spune chiar specială, este și că L. Kulikovski are încredere în tinerii specialiști, îi încurajează să persevereze, să manifeste atitudini, sentimente demne pentru numele de bibliotecar. Deseori managerii, specialiștii sînt provocați la competiție, la furnizarea, exprimarea unor idei, propuneri care pot fi și incomode sau greu de a fi realizate în practică. Pentru acesta îi respectă pe cei care dau dovadă de caracter ferm, demnitate, străduin-

ță, statornicie în convingeri și în atitudini. La rîndul lor, colegii binevoitori și prietenii adevărați îi simt bătaile de inimă avîntată, pasionată și o susțin, o încurajează în toate inițiativele ei uneori cu totul deosebite, ieșite din comun. Ca orice om viu, credem că are și momente care o indispun (mai ales în condițiile crizei prin care trecem), dar nu le scoate la suprafață.

Și în familie e la fel de liniștită și de cumpătată, deoarece Victor, soțul dumneaei, o susține și o ajută în treburile casnice ca să-i diminueze din greutatea de serviciu ce o apasă. Poate chiar acasă se simte cel mai bine avînd, cu toate că are grijă de gospodărie, mai ales de florile din grădină. Restul timpului e ca și la serviciu: lectură și scriere, chiar și în zilele de weekend – lectură și scriere... Iată numai că cele două fiice s-au stabilit cam departe cu traiul, după ce și-au luat zborul din cuibul părintesc... Mereu le duce dorul...

La aniversarea din Mărțișorul anului curent, îi dorim dnei conf. univ. dr. L. Kulikovski un car de sănătate, că-i mai bună decît toate, să fie plină de energie și inspirație, să nu îi dispară niciodată dorința arzătoare de a trăi frumos, de a crea lucruri și stări deosebite, de a realiza cele mai năstrușnice idei... Să fie la fel de liberă ca vîntul, la fel de strălucitoare ca stelele și soarele, la fel de frumoasă și veselă ca florile, la fel de caldă la suflet ca anotimpul primăverii ce readuce la viață toată suflarea de pe pămînt.

La mulți ani, draga noastră pentru totdeauna director de onoare!

(*BiblioPolis*. 2016, vol. 60, nr. 1)

PATRONII NOȘTRI SPIRITUALI

Sfîntul Ștefan cel Mare

Crucea-n mîna lui dreaptă

Ia sub strajă hotare –

Este Domnul ce-așteaptă

Pacea-n țara lui floare.

Cînd ne-atacă dușmanii,

Pradă sate sărmane,

Sabia lui cu anii

Taie capi și coroane.

N-are loc în cetate –

Lupta cruntă pornește,

Pînă-n străinătate

Glas puternic vuieste.

A plecat la hodină
Voievod – înțeleptul –,
Peste secol, să vină
Cu onor și preceptul.

Vremea trece de-a valma,
În ținuturi grînare
Drag ni-i, scump ni-i ca salba
Sfântul Ștefan cel Mare.

Mihai Eminescu

Tot mai sus, dar cît mai sus
România El a pus.

Tot mai jos, dar cît mai jos –
Omul cel malițios.

Dragostea de-a lui iubită
E din inimă pornită.

A visat ca să rămînă
Doi ținîndu-se de mînă.

Un colos... Portretul lui –
Fața adevărului.

Ne lăsară din bătrîni
Vorba ca să fim stăpîni.

Și privind seară de seară
Bolta cea crepusculară,

„De la Nistru pîn’ la Tisa”
Inimile ne aprins-a.

Bogdan Petriceicu Hasdeu

Un geniu din adolescență,
Născut la Cristinești, Hotin,
Marcă a sa apartenență –
Că e român... Ni-i consangvin
Și-i om de mare competență:

Și membru al Academiei,
Și scriitor, și filolog,

Mai mult istoric... Acribiei
Prieten bun... Culturolog
În forul nalt al României...

Conducător de publicații
Și militant unionist,
O stavilă la aberații,
Dar uneori și pesimist
În rezolvări de ecuații.

E primul șef de la Arhive –
Neobosit cercetător –
Metode sfarmă primitive
Și introduce noi de zor
Cu probe argumentative.

Că-i genial și în detalii,
O știe orice adversar,
Dar n-a lucrat să ia medalii –
Doar marele dicționar
E tipărit purtînd batalii.

Iar dramele-s originale,
Se reprezintă cu succes,
Un fel de giuvaiericale
(Și azi prezintă interes!)
În stare suflet să răscoale.

De opere neterminate
Au și rămas în urma lui,
A mers în ele prea departe
Și stau asemeni bradului,
Nicum le socotim ca moarte.

Procesul lui de instruire
De cîți era invidiat!
Dar pleacă trist în nemurire
(De spiritism apropiat)
Acel titan la făurire...

Onisifor Ghibu

În timpul revoluției – apostol
Al Basarabiei, om prea stimat,
Și la Unire își avuse rostul
De mesager atîta așteptat.

Pledează numai pentru libertate,
Ne descrețește încruntate frunți,
Iar pentru evidenta bunătate –
Închis în lagărul de deținuți.

Opinia i-a fost argumentată,
Zelos, a întreprins modernizări,
Uimea prin cugetare lumea toată,
Dar inventat-au zeci de acuzări...

Să ținem minte pentru totdeauna
C-a existat un intelectual,
Ce și-a avut aici, la noi, tribuna,
E greu a spune de-a avut egal.

(Volumul *Înălțarea Neamului*, 2014)

NOI NE MÎNDRIM CU EI

O simplă consemnare

Lidiei Kulikovski

Toate sîntu-ți în putere:
Ca în orice dimineață,
Fără nicio deviere,
Să ne bucuri mult de viață.

Ca pe ficele-ți adulte
Ne iubești de bună seamă,
Nu-n zadar din vorbe multe
Spicuim: „Ne ești o mamă!”

Ai și persuasiune –
La catedră știi cu toții:
Arzi în orice acțiune
De te laudă promoții.



Știi să le indici poteca,
Cum să meargă, ce să facă,
Tu susții biblioteca
Într-o țară prea săracă.

Cartea-ți este un refugiu,
O fereastră-n lumea largă,
Nicidecum un subterfugiu
Conștiința să ne șteargă.

Tu o pui pe raft acolo
Unde ea mai zăbovește,
Și o faci să fie solo
Sau orchestră ce uimește.

Dintr-o mare de izvoade
Le alegi pe cele bune
Pentru cei ce cumcecade
Vor ca Neamul să-și adune.

Da, dorim numai să crească
Rîndul de cutezătoare,
Crezul lor să ne-ntărească –
E o simplă consemnare.

Urmele-i de spirit nu se șterg

Lui Vlad Pohilă

Leacuri pentru suflet ne propune
El, îndrăgostit de carte doar,
Are-o forță de coeziune,
Are demnitate, are har.

De formație polivalentă –
Publicist, lingvist și scriitor –
A tot mers pe-o cale ascendentă,
Dar fiind aproape de popor.

Știu că pentru limba cea română
Își va da cămașa de pe el...
Lupta pentru ea nu o amână...
Nicidecum! Va merge înspre țel.

Bucuria-n suflete ne-aduce,
Explicînd „grafia... pentru toți” –
Iată cum își poartă a sa cruce
De luminător: deschide porți.

Ne învață zilnic omenia,
Ne ferește calm de zăpăciți,
Apărînd cu zel democrația,
Ca să fim mai fermi și mai uniți.

Cum împarte gratis bunătate,
Este un exemplu foarte viu,
Și-ncă multe lucruri duce-n spate...
Care? Le-a expus în interviu...

Cît de bine știe limbi străine
Tot în practică ne-a demonstrat,
Creionînd portrete și destine
Cu o forță de invidiat.

Își iubește Neamul său și Țara,
Vine la momentul oportun
Cu ziarul „Glasul” – exemplara
Însușire: bate ca din tun.

Analize noi, minuțioase
Întreprinde des, neabătut,
Și-l străpung fiorii pîn' la oase
Că tot mergem în necunoscut.

Zeci de ani, chiar fără încetare,
Ară-n „galaxia Gutenberg”,
A luat și premii ca atare –
Urmele-i de spirit nu se șterg.

Spusele-i primează

Lui Iurie Colesnic

Un istoric, publicist și cărturar...
Cert că a depus o muncă uriașă
Prin ce face să devină popular,
Apărînd străbuna glie mărginașă.

Tipărește cărți ieșite din comun –
Una-i „Basarabia necunoscută”,
Alta-i „Chișinău”, la timpul oportun,
Enciclopedia-n topuri menținută.

Conștiința-i singurul judecător –
„Sfatul Țării”, „Generația Unirii”
Este leacul cel mai bun, evocator,
Contra falsurilor seci și măsluirii.

Are versuri pentru pici, dar și maturi,
Și scenarii toate binecuvîntate,
Nu susține un neadevăr, rupturi
Teritoriale, lovituri din spate.

Cînd se ia la ceartă cu vreun ignorant,
Îl răpune iute, spusa lui primează,
Căci așa el vede punctul culminant –
Întregirea, asul care ne salvează.



Două tandre stele

*Pentru Paulina Zavtoni;
In memoriam Spiru Haret*

O poveste de iubire
Între două tandre stele...
Sînt chiar dragostele mele
Ce-mi persistă-n amintire.

Roluri mari și mititele,
Vocea, tonul din rostire –
O poveste de iubire
Între două tandre stele.

Oameni tari și culți din fire,
Cu destine paralele –
Cîți veneau ca să-i admire
În spectacolele cele!

O poveste de iubire
Între două tandre stele...

Își toarce firul cel frumos

Pentru Parascovia Onciu

La „Transilvania” muncește...
Venită de la Chiperceni,
Cultura urbei străjuiește
Să devenim mai europeni,



S-avem o dragoste de carte
 Ce ne-ar marca în mod vădit,
 Ne-ar scoate dintr-un cerc falit
 Să nu plătim și oale sparte.

Incontestabil că lectura
 O pune doar pe primul plan –
 Prin ea se face legătura
 Cu orice vrednic cetățean,
 Prin ea copiii urcă trepte
 Și ni se par că-s mai frumoși:
 Cinstesc tradiții și strămoși,
 Urmează sfaturi înțelepte.

Experiența sa bogată
 O-mparte fără vreun avans
 La toți colegii deodată –
 Cu cine nu s-a prins în dans?
 Prin acțiuni de informare
 Trezește neamul românesc:
 De elementul nefiresc
 Purificându-l ca atare...

În Templul Cărții, la Ciocana,
 La orice oră,-n orice zi,
 Româna-i floarea și icoana,
 Și sărbătoarea de aci,

Căci are-o bună slujitoare
Ce-n mediu cald, prietenos
Își toarce firul cel frumos
Al unei vieți înălțătoare.

Bibliotecară-n top

Ludmillei Capița

Baștina ce o iubești –
Fundul Galbenei, Hîncești.

„Transilvania” de mult
Mi te ține în tumult.

Ani de-a rîndul investii
Toate căile să știi.

Căile spre un izvor
De cunoaștere și spor.

Adevărul – predilect,
Față de colegi – respect.

Cel mai bun specialist...
Vezi un mîine realist.

Cartea doar pe locul prim,
Dar și internet – poftim...

Ai atins rîvnitul scop:
Bibliotecară-n top!



Fascinație

Lui Valeriu Herța

Valurile vremii îl răsfăță,
Au culorile un farmec viu,
Lîngă roșu pune des negreață –
E întocmai cum observă-n piață,
Rareori cu albul se înscriu.
Interese arhitecturale
Un artist ca el în suflet are.

Hiperbolizează, dar, în parte,
Extraordinar de simplu e...
Reunește linii pe o carte,
Țărcălancele apoi desparte,
Arta lui – o fascinație.

Biblioteca este casa ei

Tatianeii Coșeriu

Rădăcinile îi sînt în capitală,
Ici o școală importantă a făcut,
Iar nivelul de cultură generală
E de toți colegii ei recunoscut.

O persoană de răspundere activă
E și în procesul de planificări,
Face instituția mai atractivă,
Captivantă, nu ca-n vremile de ieri.



Motivează just resursele umane,
Inițiatore-i și de strategii,
Stabilește lucrătorilor plafoane
De te-ntrebi: de unde-atîtea energii?

N-a ales defel cărări bătătorite,
Iar biblioteca este casa ei,
Permanent se află printre favorite,
E frumoasă și... cu asta să închei.

E comoara noastră cea de cutezanță

Elenei Căldare-Roșca

Noi avem o bibliotecară-floare,
Împrejurul ei cu sute de părtași,
Ea a fost și este bună muncitoare –
Fiică de la Dereneu din Călărași.

Ține filiala nouă-n gestiune
Într-un mod perfect (de toți invidiat!),
Numărul de cititori activi ne spune
Că e al lecturilor iubit Palat.

Știm că are-o gamă largă de servicii,
Știm că-i stimulată de autorități
Și atrage-n munca nobilă novicii,
Deseori uitînd de multe greutăți.



Caracterul său atestă toleranță
 Și voioasă e ca-n anii tinerești,
 E comoara noastră cea de cutezanță
 De pe plaiuri însozite românești.

(*BiblioPolis*. 2013, vol. 48, nr.2;
 2014, vol. 53, nr. 3; 2015, vol. 57, nr. 2;
 volumele *Înălțarea Neamului*, 2014;
Frământul sufletului meu, 2015)

PRIETENI DEVOTAȚI AI BIBLIOTECII MUNICIPALE

Grigore Vieru

Mamei scumpe îi închină
 Versuri noi la nesfârșit
 Și adună din lumină
 Chipul ei neprihănit.

Noi un șir de ani încoace
 Cu poeme ne-am ales,
 Căci iubita lui îl face
 Inima să-i bată des.

Mare sufletul îi este
 Și îl dăruie la pici,
 Ei să creadă în poveste
 Și să crească mai voinici.

Ca o piatră de-ncercare
 Este dragostea-i de grai,
 Orice freamăt i se pare
 Slovă dulce-a istui plai.

Ca albina e din fire,
 Ca stejarul – răbdător,
 Frunza verde-n unduire
 Poartă versul lui de zor.

Pentru cîntec ar și arde,
 Pentru Țară ar muri,
 Să-nvățăm măcar în parte
 Astfel a ne rostui.

1995

Orfeul din Basarabia

Lui Nicolae Dabija

Codrenii, sat ca altele din țară,
Ne-au dat ca să avem și noi un nume,
Ca lumînarea, drept, să se consume,
A scris din amintirea-i dulce-amară.

Și-a revărsat ardoarea în volume,
Chemînd a libertății primăvară...
Puterea o sfida – autoritară –,
Cînd ea lua ba noi, ba vechi costume.

A pus pe masa noastră „Daciada”,
Să n-avem dreptul, Doamne, la eroare,
Să nu ne umilească iar corvoada...

În Basarabia-i (înfloritoare!)
Mereu în luptă e cu bufonada,
Căci soarta pămîntenilor îl doare.

Dumitru Matcovschi

Poet al Basarabiei,
Un strănenot de dac,
Temut în cercul mafiei,
Cu spuse ce displac.

Ostașul ferm al Patriei,
Pe veci, pîn' la mormînt,
Ne-nvins în urma baterii
Călăilor ce sînt.

Un cîntăreț al dragostei
Și-al casei părintești,
Arzînd, în calea pacostei,
Speranța noastră ești.

În conștiința Neamului
Te-nscrie fapta ta,
Dușman al amalgamului
În Basarabia.

Vladimir Beșleagă

Scriitor polivalent,
Numele-i de referință,
El – a noastră conștiință
În regimul purulent.

Cărți de top în consecință
Îi apar drept argument –
Scriitor polivalent,
Numele-i de referință.

Într-un timp cam turbulent,
Suportînd și ingerință,
Tot ne dă avertisment
Că avem nesăbuiță.

Scriitor polivalent,
Numele-i de referință...

Anul Spiridon Vangheli

Iată pentru noi o veste bună:
Anul scriitorului ne vine,
Celui care repejor adună
Toți copiii vrednici lîngă sine.
Noi în Țara Fluturilor poate
Sau în Pantalonia vom merge,
Amintirea nu ni se va șterge,
Căci pe plac ni-s cărțile lui toate.

E o lume-ntreagă de poveste
Niște povestiri, nuvele, snoave,
Satul celor trei ieduți roiește
Și se-ntîmplă colo lucruri grave.
Mulți copii de pe planeta noastră
Știu de-acuma cine e Guguță,
De căciula lui cît o căsuță,
Dar și de coliba cea albastră.

Vine Ciuboțel și Titirică
Să ne facă mare sărbătoare,

Ghiocica, fata frumușică,
 Cea născută-n razele de soare,
 Cea poftită să ne vină-n casă,
 Dar rămîne singură afară,
 Că așa a vrut și stat-a într-o doară
 Sub o pălărie friguroasă.

În tirajele de milioane
 Fantezie neobișnuită,
 Are și noroc și ghinioane
 Cine-ntre coperți mi se agită.
 Zi de zi maestru-i gata
 Să ne spună de copilărie –
 Ce și cînd, și cum, și cui va scrie,
 Pentru că o șansă căpătat-a.

În litere un mareșal

*Lui Mihai Cimpoi,
 la 70 de ani*

E o emblematică figură,
 Autor a numeroase cărți,
 Filozoful nostru în cultură,
 Dar pe toate cum să le arăți?

Că e foarte mare,
 Fără de hotare.

În eseuri neconjuncturale
 Arde spiritul înnoitor,
 Vorba e că scriituri banale
 Au primit aviz biciuitor.

Blamul, ca atare,
 Și avertizare.

Bine! Chiar de la debuturi,
 Acuzat de „naționalism”,
 Steagul de cultură fluturi
 Tot bătînd în alogism.

Cu înverșunare,
 Astăzi și mai tare.

Plin ai fost de generozitate:
Calea spre un Eminescu nou
Ai deschis, ca pe-o cetate,
Cucerită cu un fin stilou.

El cerneală are
Și-n continuare.

Multă vreme fără un serviciu...
Securiștii veșnic te-au somat...
E și asta, credem, un indiciu:
Pentru limba noastră ai luptat.

Fu mancurtizare,
Marginalizare...

Fulgerări de gânduri, observații –
Toate într-un mod demonstrativ
Ne aduc încredere, când alții
Să te scoată-ncearcă din activ.

Știm că mult te doare
Lipsa de fervoare.

Pe parcursul vieții, cel vulcanic,
Ne trimiți mereu la rădăcini,
Rezistînd în areal balcanic,
Trebuie să fim români deplini.

Fraze sclipitoare
Dai spre înarmare.

„O istorie...” adevărată
Prin cuprinsul ei cel maximal
Doar un lucru sigur ne arată:
Ești în litere un mareșal.

Nicio eclipsare –
La aniversare!

2012

Servește drept un etalon

Lui Ion Ciocanu

Nu-i găsești curînd aici pereche:
Veneratul nostru filolog
Și distinsul, bunul pedagog
Este omul de croială veche.
Pentru acțiunea-i „subversivă”
O „muștrare aspră” la partid
(După ordinară ofensivă)
Capătă deodată-n mod stupid.

Cînd era-njosit și dat afară,
Crunt de toți lingăii cenzurat
(Nu vom aminti desfășurat),
Și mai tare se activizără.
Un apărător al demnității,
Angajat constant, plenar,
Pe un drum spinos al vieții
Stă cu mîinile în buzunar?

Nicidecum! Năvalnic protejează
Limba-i sfîntă de pericol, risc,
Și închide orice scîrnav plisc –
Asta pînă astăzi mai durează.
Cu recenzii, studii literare,
Proză scurtă, varii poezii,
Chiar și-n clipele de disperare
Umple pagini sute, poate mii.

„Temelia nemuririi noastre”,
„Zborul frînt...”, „Efortul salvator” –
Iată cărți întregului popor,
Contrapunere la cele proaste.
Calități și neajunsuri spune,
E condus de propriul canon,
De aceea e iubit de lume,
Că servește drept un etalon.

Ninela Caranfil

Elevată, elegantă-n toamnă,
C-un bogat bagaj spiritual,
De pe scena mare ne îndeamnă:
– Prindeți pulsul zilei actual!

Clipe multe umblă în alertă,
Pînă intră devotată-n rol –
Să ne dea interpretarea certă –
Se jertfește-ntreagă benevol...

Și emană-n jurul ei lumină,
Altfel nici nu poate de a fi:
Concentrare, autodisciplină –
Exigență-n fiecare zi.

Între ficții și realitate
Tot se zbate ani și ani la rînd,
De aceea-n cadrele filmate,
O vedem pe toate calculînd.

Flori din poezia românească,
O surpriză pentru spectatori,
Pregătește ca să-i dezmorțească
Cînd e cazul, ori de cîte ori.

Și minciunile de azi combate
Și lovește dur în indivizi –
Stări de șoc, de mare greutate
Îi provoacă oamenii perfizi.

Doar cu Domnul e în împăcare
Și ridică mîinile spre cer
S-o ajute, cum pe fiecare
Îl susține, dacă-i auster.

Am să rog și eu aici, în carte:
Pentru măiestrie și curaj
Să o țină Cel de Sus aparte,
Doar cu oameni buni în anturaj.

Niciodată superficial

Lui Vasile Șoimaru

La-nceput e munca la catedră
Și un studiu lung de doctorat,
Dar începe lupta cea acerbă
Și se face, iată, deputat.

A deschis și o academie,
Ține managementul social
La-nălțimea ce doar el o știe –
Niciodată superficial...

Fapte ca să facă, nu doar vorbe –
A înscris esența pe blazon
Și de-atunci mereu aduce probe,
Și pe toți ne pune la rezon.

Calitate mult apreciată:
Scrie și devine publicist,
Iar când colo – șansă nesperată! –
E și fotograf, un bun artist.

A prezis la premieri cădere
Și la neocomuniști la fel –
El, de mult străin de vreo putere,
Fiu al Basarabiei, fidel...

Neamul Șoimăreștilor îl face
Să devină-n Țară pelerin
Și, fiind din fire om robace,
O cunoaște toată – pe deplin!

Și pornește încă mai departe
De acum călătorind prin jur,
Iar apoi s-ar fi pornit pe Marte –
De găsea români – făcea un tur.

În imagini savurăm... poeme...
Tipărește încă un album,
Dar să-ncheie pare că-i devreme,
Doar proiecte are un duium...

Cotul Donului... Se hotărăște
Să-i cinstească falnic pe eroi,
De aici un vis îl asuprește –
Monument să facă după croi.

Și mai are multe a ne spune,
A le face cât nu e târziu...
De demult așteaptă o minune:
Țara întregită... Dă un chiu!

Un român marcat prin excelență,
Un reprezentant mai credincios
Nici nu vei găsi cu-așa valență –
Îi transmit salutul călduros...

Să-l vedem cu toate împlinite,
Bucuros de ziua cea de azi,
Să se-atingă doar de lucruri sfinte,
Susținut de vechii camarazi.

Lui Glebus Sainciuc

La aniversarea a 90-a

Mînuind abil pe coli creionul,
Ai și ocupat pe dată tronul.

În cărbune, la evenimente,
Toți aveam portretele recente.

Pictor consacrat la noi în țară,
Viața-ți e aici neordinară.

Casa ta cea veche-n capitală
Îți aduce pretutindeni fală.

Are o cărare pietruită...
Dar de cine nu a fost rîvnită?

Fruntea intelectualității
Te-a trimis în forfota Cetății.

Proslăvit fiind concursul „Vaca”,
N-ai schimbat de ani de zile placa.

Practici, iată, și caricatură
Cu efecte de bubuitură.

Mapele sînt pline și de șarje,
Dar desigur nu dispui de marje.

Iar cu măștile ne faci spectacol,
Drept să spun – adevărat miracol.

Fiecare parcă în oglindă
S-a văzut pe scenă cum perindă.

Oferind frumoase autografe,
Te trezești cu brațul de garoafe.

Suflet de o rară bunătate,
Neatins de vreo partinitate,

O prezență vezi cotidiană
În vîltoarea chișinăuiană.

Ești un mare iubitor al Țării,
Rezultatul autocenzurării.

Tu, avînd o școală românească,
N-ai lăsat ca arta să descrească.

Cu un spirit civic admirabil
Tot o urci în sus – indiscutabil.

Îți dorim la vîrsta venerată
Sănătate doar nemăsurată.

Inima întruna să palpите
Provocîndu-ți clipe fericite.

Te păzească îngerii prea bunii,
Să trăiești spre bucuria lumii!

2009

Viață plină de tumult

In memoriam

Constantin Bobeică

Dragoste curată avusese
Pentru toți copiii de la sat,
Mulțumiri – cuvintele alese
Pînă cînd la Domnul a plecat.

Afișa conceptele de bază
Să-și păstreze cursul ascendent,
Împrejurul lui crea o oază
De a învăța profund, fervent.

Orișunde cu autoritate
(La putere nu făcea apel)
Îndrepta elevii către carte
Să-și atingă ei alesul țel.

Țibirica, Onișcani, Frumoasa,
Cornova, Cobîlca (ici mai mult) –
Unde numai nu-i fusese casa
Într-o viață plină de tumult!

Studii de croială românească
L-au făcut profesor ideal,
Început-a chiar să se zvonească:
„I-o Academie – mai real.”

Dar pe vremuri grele, comuniste,
În calvarul mersului pe brînci,
A avut de îndurat restriște –
S-a ales cu rănille adînci.

Un proces de supraviețuire –
Anii de gulag siberian...
Îi vor fi mereu în amintire
Lacrimile mamei – un ocean.

Îndurînd atîta suferință,
Responsabil de-a rămîne om,
Prin nestrămutată străduință,
Reapare ca un gentilom.

Floarea intelectualității,
 Cu instinctul cela țărănesc,
 A format în ciuda durității
 Celor ce-n robie ne voiesc.

Limba și istoria stimată
 Trebuie să fie orișicum –
 Despre asta scris-a nu o dată
 Publicînd eseuri în volum.

Deprimanta actualitate,
 Orice nouă coadă de topor
 Combătea cu virtualitate,
 Deseori atotcuprinzător.

Contra deznaționalizării,
 Pentru unitatea între frați –
 Un ostaș mai credincios al Țării
 Nu găsești în ziua cea de azi.

Al demnității noastre scut

Lui Constantin Tănase

E un doctor în filologie,
 Dar din cei ce încă n-am avut –
 Foarte bun în terminologie
 Și al demnității noastre scut.

A croit sînguincios la „Timpul”
 Generația de jurnaliști
 Ce-i păstrează tactica și ritmul,
 Sînt din tagma celor realiști.

Excelează-n editoriale,
 Tipărind „Blestemul de a fi”,
 Comuniștii, scoși din balamale,
 Îl blamează, nu-i putem opri.

Fie noutatea rea sau bună,
 Cititorii cred în scrisul lui –
 Iată-l că din răsputare tună,
 Cineva se-alege c-un cucui.

Faptele vădit pretențioase
Îl amuză și-i produc deranj,
Iar a bine când nu mai miroase
El e cel mai curajos, viteaz.

Dezvelind fațeta cea ascunsă,
Ne insuflă pasul novator,
Niciodată n-a căzut în cursă,
S-a făcut și mai revoltător.

Clopotarul conștiinței noastre

Lui Ionel Căpiță

În literatură un poet de seamă,
Iar în publicistică un angajat...
Îl aud ades – la radio declamă
Versuri expresive-n ritmul sacadat.

El nu înconjoară, merge pe de-a dreptul,
Ține foarte mult la consîngeniei săi –
Sigur, că își pune-n ambrazură pieptul
Să oprească crima, cruntele bății.

Dar cum mai tratează teme dureroase...
Indignat profund de-acel comportament
Rău prin care ni se bagă spaima-n oase,
Ne păzește de pericol permanent.

Dragostea-i de Țară, mamă, tată, frate
E de-a lungul anilor ce trec grăbiți,
Spune-n tâlcuri, multe și adevărate,
Cum să fim în viață tari și mai uniți.

Bucuros când face o descoperire

Lui Ion Șpac

În Transnistria, în Camenca natală,
Visul lui frumos avîntul și-a luat,
Studiind la USM din capitală,
Doar biblioteca l-a subordonat.

El, îndrăgostit de bibliografie,
E și filolog, și critic literar,

Nu se lasă pe tînjală, ci înscrie
Orice carte și revistă regular.

Se remarcă în Cenaclul „Miorița”,
La Academie e de-acuma șef,
Nu i s-a uscat nicicînd în toc penița,
Scoate doar valorile în relief.

Cercetează tot ce-a fost în interbelic,
Ce producții s-au lansat aici apoi,
De te uiți la chipul lui mai mult angelic,
Mi te miri că a avut bucluc, nevoi...

Instrumentul efectiv de informare –
Iată scopul lui suprem, definitiv,
Nu contează greutatea ce o are,
Doar să se păstreze bunul colectiv.

Bucuros cînd face o descoperire,
Îl vedem vioi ca-n anii tinerești,
Ne-ncetat ne dă aceeași lămurire,
Cum o viață lungă, plină să trăiești.

Cu inima-i arzîndă trece Prutul

*Lui Gheorghe Pârlea,
„Ambasadorul” Basarabiei
din comuna Miroslăvești,
județul Iași, România*

Un cărturar cum rar se întîlnește –
Iubit și de adulți, și de copii! –
Salută Basarabia frățește,
Scriindu-i doleanțe-n poezii.

În cronici culturale și eseuri,
Monografii superbe și-un album,
A-nveșnicit și grele vremuri,
Dar și succese clare de acum.

Cu inima-i arzîndă trece Prutul,
Pășește dîrz în marș unionist,
Îl doare mult istoria, trecutul,
Minciuna crasă, jaful stalinist.

A zis: „Eu nu râvnesc la vreo coroană...”
Și-i la curent cu tot ce e la noi,
Deci, nu e om ce caută pomană,
Ci vrea ca să ne scoată din nevoi.

Vasile Iovu

Cred că știți: e cel mai bun naist,
Chiar e primul profesionist
De la noi... Și-i mare sufletist ...

Din Cahul pîn' la Lipcani –
Preferat de melomani,
Mii de spectatori și fani.

Tricolor – în casă și la piept,
E al românismului adept,
A-l nega – vei proceda nedrept.

Naiul lui cel fermecat
Globul a înconjurat,
Lumea l-a aplaudat.

Și-a făcut și clasa lui de nai,
Dar și un ansamblu mai dihai...
Cum întîietatea să nu-i dai?

Însă ține la „Folclor”,
Sare întru ajutor –
Metodist și aranșor.

Greaua tehnică a însușit,
Mozart, Bach și Schubert în zenit
Repertoriul i-au complinit.

Începutul fu un risc,
Dar, lansînd superbul disc,
S-a plasat solid pe pisc.

Un exemplu pentru orice concertist

Mariei Stoianov

Melosul plăcut pe strune de vioară
Ne aduce ea cum îl armonizară.

Prin colaborări multiple cu artiști
Ne-a făcut să nu fim chiar atât de triști.

Ne explică ce ne-aduce înfrățirea
Și apropie stăruiitor Unirea.

E într-adevăr un „suflet de artist”,
Un exemplu pentru orice concertist.

Cu folclorul logodit

Lui Tudor Ungureanu

Cobza, fluierul, tilinca,
Ocarina și cavatul,
Îi aduc în casă hrinca
Cea de pîine, dar și harul.

Înnăscut artist, rapsod,
E nepotul unui dac,
Pe același calapod,
Patrioților pe plac.

Ce român, ce suflet mare,
Dăruire absolută!...
Pe cuvîntu-i de onoare,
Crede numai în lăută!...

„Lin-pelin” și „Bordeiaș”,
„Prutule, pe malul tău”
L-au făcut acel chezaș
Care-nalță Neamul său.

Cu ansamblul „Ștefan Vodă”
Pleacă în străinătate –
Cîntă țării sale odă,
Gîndurile-i sînt curate.

Și aici – sub tricolor –
Nouă ni s-a spovedit,
Că-i un simplu trăitor
Cu folclorul logodit.

(*BiblioPolis*. 2015, vol. 56, nr. 1;
volumele *Înălțarea Neamului*, 2014;
Frământul sufletului meu, 2015)

LECTURA, CARTEA, BIBLIOTECA

Îndemn la lectură

Dragă cititorule,
cartea aceasta este pentru tine,
uită-te atent la coperta-i colorată –
află cine a scris-o
și ce titlu i-a pus.
Te îndemn s-o deschizi cât mai repede.
E o carte
cu obiective bine definite
pentru o nouă abordare a cunoașterii.
E fascinantă,
te așteaptă
universul ei –
un model de idei și exprimare.
Cuvintele și expresiile
au înțelesuri clare,
gîndurile sînt profunde,
expuse concis și consecvent,
pornind de la elementele cele mai simple.
Sînt sigur că te va captiva pe dată –
e anume pentru intelectul tău.
Cartea aceasta
constituie o surpriză.
A fost scrisă cu o lăudabilă acribie
și are girul unei străluciri.
Te asigur:
ea nu minte,
cum o fac altele,

ci îți dă sfaturi mai mult decît utile –
 e o constantă provocare a autorului,
 care știe miezul problemei
 și o expune întregii lumi.
 Te îndemn să-i deschizi ușa,
 să te delectezi,
 citind-o,
 și să afli ce îți spune
 un om înțelept.
 E posibil să vă apropiați pozițiile
 sau să te regăsești
 printre paginile-i captivante...
 Nu auzi cum te strigă?
 Aruncă-te în valurile ei!

Revista *BiblioPolis*

Noi avem o dragă, dulce floare –
 O revistă bine cunoscută...
 Între cărți propice concrescută,
 Răspîndește-n jurul său lucoare.

A dreptății spadă și redută,
 E acea ce ne-a adus valoare...
 Noi avem o dulce, dalbă floare –
 O revistă bine cunoscută...

Veritabilă ambasadoare –
 Locul prim în orișice dispută...
 Ea îi dă profesiei amploare,
 Și putere încă ne-ntrecută...

Consolarea noastră astăzi – floare,
 O comoară... Nici nu se discută!

Cartea

În orice filă-i văd sublimul,
 Un dar ce vine de la zei
 Și îmi găsesc smerit alinul
 Oricînd mă află-n fața ei.

Îmi iese-n cale doar cu plinul
Și sînt ferit de oameni răi –
În orice filă-i văd sublimul,
Un dar ce vine de la zei.

De parcă ar gusta din vinul
Ce mă îmbată vrei, nu vrei
De dor, de jale, de scînteii
Și îmi determină destinul.

În orice filă-i văd sublimul,
Un dar ce vine de la zei...

Darul

Cînd aduc în dar o carte,
Mă cuprinde un fior,
Am un sentiment aparte,
Că-i ceva superior.
Și o dau cu bucurie –
Dragul meu sărbătorit
Să citească-n acalmie
Ceea ce a și dorit.

Va găsi printre cuvinte
Poate ceea ce-a visat
Și își va aduce-aminte –
Lucru foarte însemnat –
De acel ce-o dăruise
Și îi spuse în secret,
Că o carte bine scrisă
Tu o porți mereu în piept.

Biblioteca

În urbe toată lumea știe:
E pom cu fructele de aur,
Oricine ia din 'cest tezaur –
Îi arde inima făclie.

Și-atîta-i cu mărinimie,
Și strînge miera ca în fagur –

În urbe toată lumea știe:
E pom cu fructele de aur.

Și vin la el, dar nu mă satur
De cărți frumoase, acalmie,
Ce mi-o oferă zilnic mie
Acest lăcaș de meșter-faur.

În urbe toată lumea știe:
E pom cu fructele de aur...

20 de strofe despre ce este un bibliotecar

Bibliotecarul e cultură,
Creativitate zi de zi,
Pe tărâmul cărții – arătură
Sufletul de a ni-l încălzi.

Mai înseamnă multă pregătire,
Amabilitate și bun-simț,
A înaintașilor cinstire,
Chiar de unii spun că-i simplu zimț.

Echilibru și perseverență,
Spirit critic și ardoare e,
Să găsească mica diferență
În noian de informație.

Înzestrat de-a face o sinteză,
Analiză sau de a crea un plan...
Să deschid aici o paranteză:
Trebuie să fie și spartan...

Factorul de curiozitate
Să predomine în primul rînd,
Și să poată duce multe-n spate
Pe colegi așijderi ajutînd.

Pașii face cu luare-aminte,
Și ascultă scumpul cititor,
Se apropie de lucruri sfinte,
Orișuinde-i un mijlocitor.

Am să amintesc și de răbdare,
Chiar și de-nclinarea de-a glumi...
El se uită steaua cum răsare,
Cum izvorul curge pe aci...

Vesel pe vizitatori salută
Cu aspect de intelectual,
Dragostea îi este absolută
Față de-un avut spiritual.

Cunoștințe profesionale –
De folos la orișice moment,
Receptiv la multele semnale,
La chemarea din eveniment.

Știe cum să tragă și foloase
Din cititul cărților mai noi,
Îl străbate tocmai pîn' la oase
Nedreptatea – rană și buboi.

El cultivă numai adevărul,
Și susține care-s nevoiași,
Uneori despică-n patru părul
Să îi deconspire pe cei lași.

Bunurile ierarhizează...
Caracterul lui inovativ
Face instituția mai trează,
Să arunce tot ce-i negativ.

E stăpîn la locul său de muncă,
De experimente ține cont,
În zadar cuvinte nu aruncă,
Nici se pune-n poară cu un tont.

Prelucrează-ntruna documente,
Colectează vechi tipărituri,
Scrie cronici, studii excelente
Aplicînd diversele texturi.

Are grijă și de un novice...
Dar să-i semene la treburi cui?

Da, desigur, orișicine-ar zice:
„Întru tot... învățătorului!”

El implementează și standarde
Care presupun un grad înalt
De profesionalism și arte
Ce te duc înspre rîvnitul salt.

Iar formarea lui e permanentă,
Se implică-n riguros proces,
Știe ce a fost în zi recentă,
Prelungește fără de exces.

Ne poștește el, de tot amabil,
Să venim la vreun atelier,
Tratamentul este echitabil,
Despre asta spunem în eter.

Nu va semăna discriminare,
Doar răspunsul e politicos...
Spusa: „La mai mult și la mai mare”
O dedică „omului frumos”.

O profesie mai minunată
Nu găsești oricît vei căuta.
Și a mea a fost determinată
De lumina ce venea din ea.

(*BiblioPolis*. 2012, vol. 44, nr. 3;
2014, vol. 52, nr. 2; 2016, vol. 61, nr. 2;
volumul *Înălțarea Neamului*, 2014)

RECENZII

NE AFLĂM SUB PRIVIREA ATENTĂ A POETEI

Se vede că așa a vrut Domnul, Mîntuitorul nostru, ca la doi ani de la plecarea dintre cei vii a **Leonidei Lari**, să-i apară o splendidă culegere de poezii și proză, realizată de colegul ei de breaslă și de generație scriitorul **Nicolae Rusu**, ideea proiectului venind de la vărul poetei – dr. în economie **Vasile Șoimaru** (și un maestru neîntrecut în ale fotografiei). Au lecturat textul **Valeriu Rață** și **Vlad Pohilă**, ultimul întregind și compartimentul cu referințe, evocări, dedicații. Nu în zadar acest volum poartă titlul semnificativ *Se duce vara vieții...** Cu părere de rău, continuăm noi, prea repede se duc pe calea fără întoarcere cele mai dragi, cele mai scumpe poporului nostru ființe...

Dar să revenim la cartea despre care ne-am propus să discutăm. La deschidere, chiar în primele pagini, este plasat eseul introductiv *Reîntregirea nu se așteaptă în rînd* de N. Rusu și *Testamentul* poetei, dedicat fratelui **Leonard Tuchilatu**, și el poet, decedat dramatic, prematur (1951-1975). Însăși antologia însumează 122 de creații poetice și 17 epifanii, după care urmează șapte titluri de referințe, opt evocări și șase dedicații.

După cum confirmă N. Rusu, antologatorul volumului, **Leonida Lari** – în ultimul ei interviu la Postul Național de Radio *Moldova 1* – considera că „reîntregirea Țării, în 1991, cînd s-a destrămat imperiul sovietic, nu s-a produs din vina ambelor părți – deși mediul basarabean era pregătit de acest eveniment, nu s-a insistat, «ne-am scaldat în timp, sublinia poeta, și am ratat **clipa istorică**, iar cealaltă parte, bucureșteană, a ales să urmeze modelul german, din care motiv ea s-a grăbit să recunoască independența Basarabiei, alias Republica Moldova». În finalul emisiunii **Leonida Lari** a remarcat că «unii din vînduții acestui popor nu înțeleg că nu există altă cale decît reunirea cu Neamul... Cred într-o putere care stă deasupra noastră și ne ghidează». Putem doar să adăugăm, acum, de pe pozițiile zilei de azi, că poeta, plecată, în Înaltul Cerului, din 2011 ne privește atent ce facem noi, cei vii, întru apropierea zilei Reunirii... Poate facem mult, poate facem puțin, dar editarea volumului antologic *Se duce*

* Lari, Leonida. *Se duce vara vieții...* : poezii și proză. Antologie de Nicolae Rusu. Autor de proiect și coord. Vasile Șoimaru. Bacău : Vicovia, 2013. 312 p. ISBN: 978-606-8541-23-5.

vara vieții..., cu siguranță, e un pas înainte spre dreptatea poporului nostru dornic de libertate.

Cu toate că în timpul vieții sale L. Lari a publicat un număr impunător de cărți, nu putem zice astăzi că scrierile ei au ajuns, în fiecare bibliotecă publică sau personală a concetățenilor noștri de pe ambele maluri ale Prutului. De aceea, credem că gestul Editurii „Vicovia” din Bacău de a completa golul format, cu alte cuvinte – lipsa cărților celei supranumite Ioana d’Arc a Basarabiei, este mai mult decât laudabil. Cititorii au căpătat ocazia de a savura lirica (reflexivă, civică, de dragoste, peisagistică etc.), precum și proza (scurtă, cu tentă filozofică) a unei autoare ce



a fost foarte iubită și apreciată la justa valoare de către destinatari, de către cititori – cei cărora autoarea le-a și scris, arzînd, în fine, ca o lumîinare în numele dreptății, a adevărului, a frumosului, în genere. Am fost martorul unor întîlniri cu iubitorii de poezie, al unor recitaluri extraordinare ale protagonistei, care ridicau sala entuziasmată în picioare, care provocau ovații, poeta alegîndu-se cu brațele pline de flori.

Deschizînd volumul *Se duce vara vieții...* avem posibilitatea să contemplăm asupra rostului vieții pe pămînt, să ne aducem aminte, să revenim la acele zile fierbinți ale destinului poporului nostru, să ne gîndim la ființele dragi (părinții, iubitele, iubiții), la natura prea frumoasă a Patriei noastre, să scrutăm viitorul atît de ademenitor, atît de implacabil, atît de promițător... Creația Leonidei Lari este o bogăție de neprețuit a literaturii române din Basarabia, în parte, și din întreg arealul românesc, în genere. Rar scriitor se poate mîndri cu o astfel de izbucnire neașteptată, puternică și efervescentă a sufletului său întru construirea binelui și a prosperității celor din jurul său, celor cărora își dedică întreaga viață pînă la ultima suflare.

Să medităm în cele ce urmează asupra unor nestemate, mărgăritare poetice, incluse în culegerea sus-menționată. Cu toate că sînt aranjate în ordine aleatorie, cititorul le poate depista cu ușurință, căci îi sînt cunoscute și din alte surse. Totodată, ai impresia că le citești parcă prima dată și te miri că ai o ocazie să ții în mîna o carte scrisă cu mult curaj, cu îndrăzneală, verticalitate, intransigență. Și toate pleacă de la o experiență trăită de autor. În multe din ele ne regăsim pe noi înșine, căci poeta se identifică cu poporul din care își trage rădăcinile, din care scoate energia pentru a se bucura de viață, pentru a-și vedea plin rodul muncii sale.

Un capitol aparte în creația poetei îl ocupă mesajul civic, social-militant și patriotic, care este prezent în mai multe poezii: *La Putna*, *Rugă de noapte*, *Moldavă*, *Cod*, *Poeți în lume*, *Scrisoare unui prieten*, *Doină*, *Lăstunul*, *Sub privirea Domnului*, *În alba bătaie de lună*, *Poetul și puterea*, *Poem trist* ș.a. (dacă ne limităm doar la cele incluse în culegere). Starea deplorabilă a poporului, sărăcia lui materială și, mai ales, morală erau durerea cea mare a poetei. Nu putea suporta lipsa coeziunii, a organizării, slăbirea și anihilarea avântului patriotic de altădată, distrugerea moralei creștine etc. A așteptat cu înfrigurare și speranță, din an în an, ca guvernanții să se trezească din lungul somn indus de către profitori și trădători, să organizeze, în sfârșit, societatea într-o structură reformatoare, căci în țară sînt destui oameni devotați cauzei supreme. Ea a luptat mereu pentru îndreptarea stării de demoralizare, de sclavagizare a forței de muncă, de înstrăinare a patrimoniului național, de decădere morală a cetățenilor. Drept exemplu, în acest sens, ne poate servi poezia *Invocare pentru Neamul românesc*: „Ce clipe pline de amar, / Ce lume în înșelăciune, / De parcă cineva-n altar / Înjură-această națiune! // Ce văd în iarnă ochii mei, / Ai tăi, ai ei, umpluți de rouă, / Hora Unirii o joacă-acei / Care au rupt Moldova-n două!... // Da, ei dansează, ei fac pași, / Ridică nasuri vechi în soare, / Pe unde Eminescu-n Iași / Visat-a România Mare... // Da, ei se calcă pe nădragi, / Frămîntă glodul în neștire / Pe-unde strămoșii noștri dragi / Jertfitu-s-au pentru Unire! // Mă ia în suflet c-un fior, / Te ia în minte cu-o mînie, / De mica veselie-a lor / De marea lor fățarnicie. // Pe-o iarnă grea, printre nămeți, / Voindu-se în toate primii, / Pe glia ruptă în bucăți / Dansează cioclii românimii!!! // Eu stau, tu stai, ea stă în loc, / Privind tăcuți dansînda gloată, / Căci nouă nu ne e de joc / Peste-o moșie destrămată. // Peste Moșia lui Ștefan, / Ajunsă astăzi de ocară, / Arată-ne, o, Doamne,-un plan / De izbăvire pentru Țară!”

Memorabile sînt poeziile dedicate unor personalități de vază din istoria noastră. De aceea, atragem atenția cititorilor asupra unora din ele: *Poetul* (lui Mihai Eminescu), *Rugă pentru prooroc* (poetului și părintelui Alexie Mateevici), *E magul* (poetului Grigore Vieru), *Rănit de frumusețe* (traducătorului Igor Crețu), *Retrospectivă cu partide și popor* (zilelor de 23-24 august 1944, Mareșalului Ion Antonescu) ș.a. cu dedicație rudelor (fratelui Leonard, surorii Nina Mușat, fiicelor Cristina și Emanuela). Poeta este sinceră cu propriile sentimente. Ea este alături de națiune, de toți militanții ei. Mesajele transmise o apropie ideatic de toți cei enumerați mai sus și ne confirmă că protagonistă este de aceeași parte a baricadei.

Nu i-au fost străine poetei nici temele filozofice. Fiind o fire meditativă, L. Lari în poeziile *Crez*, *Scoica solară*, *Acolo*, *Cartea*, *Artă* ș.a. pune în discuție probleme ale procesului de creație, ale psihologiei sociale, moralei, eticii, culturii, precum și problemele general-umane. Pînă a ajunge la unele concluzii,

gîndurile ei trec prin mai multe filtre și ne apar deseori în formă de aforisme, precum în exemplele următoare: „Spațiu-i plat, timpul e strîmt / Și-i alergător printre destine, / În lumea aceasta oamenii sînt / De azi pe mîine” (*Dar este ceva...*); „Încă să mor trebui-va, numaidecît, / Și să mă conving cu uimire, / Că tot ce-am trăit nu a fost decît / O lecție de nemurare!” (*Lecție*). Autoarea pledează cu discernămînt și conștiință ca în Țara noastră să crească generații inteligente și energice, să se respecte principiile pe care se întemeiază demnitatea persoanei, să se ia în considerație valorile artistice autentice ș.a.m.d.

Sînt neobișnuite și versurile Leonidei Lari despre / pentru mama (*La sat, Lumina din cer* ș.a.). Acestea implică, în primul rînd, trăire, emoții în fața celei mai scumpe ființe de pe pămînt. Mama este cea care toată viața ei își învață copiii, le vorbește cum să treacă de greutate, îi alină și îi dojenește: „Cu patima stinsă în sine / mă-aplec peste-a apelor undă, / ah, cine mai poate ca tine / din orice izvor să-mi răspundă” (*Mamei eterne*). Autoarea manifestă un respect profund și aleasă recunoștință pentru mama ei, amintindu-și mereu de copilărie, de casa părintească.

Cîntînd dragostea, poeta ne invită într-o atmosferă a unei dispoziții înălțătoare, a speranței, dar și a tristeții, amărăciunii chiar. Antologatorul ne propune spre lectură tulburătoarele poeme ale iubirii *Dulcele foc, Taina, Lumina dragostei, Dacică, Dezlegare, Această iubire, Sînt craiul blînd al mării, Iubito, spune-mi ce înseamnă dor...* ș.a., în care poeta trăiește sentimentul dragostei cu adevărat: „Dar întii pe la tine-am să vin / Și alături voi sta un pic, / Bîntuită de-un dor divin / Ce e tot și parcă nimic” (*Dar întii...*). Sau: „Voi mai arde oare între lut și stea? / Vei mai ști ce gînduri trec prin mîntea mea? // Voi mai plînge-n frunze toamna ce-a plecat? / Vei mai crede oare că nu te-am uitat?” (*Romanță*).

Deseori eul ei liric se identifică cu natura, cu splendorile fermecătoare ale meleagului natal. Spre confirmare a se vedea următoarele creații literare: *Vino lîngă ape, Patimă, Tîrziu, Aceasta nu-s eu...* și multe altele. De cele mai dese ori natura și dragostea sînt îngemănate și apar într-un cadru feeric: „Ce faci tu, dragule, cînd ne-nvolbură-așa? / Stai lîngă geam și gîndești că la cald e mai bine, / Cine prin spulberu-acesta mă va căuta / E de-o lege cu mine!” (*Spulber*).

Dar natura, ca atare, își are imnurile sale, adică creații pe de-a-ntregul dedicate ei. Peisaje demne de a fi așternute pe pînzele unor pictori descoperim în: *O ceață de aur, Semne, Un brad, Seară de iarnă, Tîrzie toamnă* ș.a.

O specie aparte, rar întîlnită atît în literatura română, cît și în cea universală, dar cultivată de L. Lari, o constituie epifania. Sclipirile de gînduri, expuse cel mai des pe o singură pagină, rareori pe două-trei, sînt adevărate delicii pentru mulți cititori îndrăgostiți de cuvîntul artistic al poetei. Credem că ceea ce nu a izbutit să spună scriitoarea în versuri, i-a reușit extraordinar în aceste epifanii. Viziunile lirice transpar în toate bucățile de proză. Tentația sufletului, împovă-

rat de grijile cotidianului, se descătușează totalmente, exprimându-și trăirile și frământările interioare: „Uneori, mi-e dor de oameni, încît mi-e teamă că n-am să-i mai văd și atunci ies din casă, merg pe cărările care duc spre ei și ascult aerul ce poartă vocile, pașii, cîntecele lor” (*Dor*). Sau: „Pe aceste dealuri ușor înnegrite, pe aceste dragi șesuri de țară colindam cîndva, fără a bănuși măcar, că undeva, neștiutoarea-mi copilărie înflorește răbdător știutorul meu suflet. Astfel, am intrat în destin, mușcată de mici întâmplări, ferindu-mi instinctiv trupul de loviturile din afară” (*Nașterea spiritului*).

În capitolul de referințe au fost incluse: prefața (salvatoare!) a lui Andrei Lupan la placheta de debut a autoarei *Piața Diolei* (1974), un fragment din *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia* de Mihai Cimpoi și eseuri de Ioan Alexandru, Marin Sorescu, Cezar Ivănescu, Nicolae Dabija și Doina Uricaru. La evocări putem citi aduceri-aminte de Ninela Caranfil, Vasile Șoimaru, Gheorghe Budeanu, Vlad Pohilă, Liuba-Drăgostița Bujor, Eugenia Manea-Cernei ș.a. În final sînt plasate dedicațiile lirice, semnate de Nina Tănase, Gheorghe Pârlea, Ionel Căpiță, Elena Tamazlăcaru, Nicolae Bălțescu și subsemnatul.

După ce închidem cartea, constatăm, o dată în plus, că Leonida Lari este un cîntăreț al pasiunilor civice. Putem spune că în creația ei iubirea de patrie e pe locul întîii. Volumul *Se duce vara vieții...* e o culegere de scrieri reprezentative ale autoarei, care te face să meditezi adînc asupra problemelor vieții, asupra destinului Țării. Se simte o necesitate de puritate, de unire a forțelor populare într-un flux contra tuturor doctrinelor maladive și străine moralității tradiționale a Neamului românesc. Autoarea a plecat în lumea celor drepți cu convingerea că românii se trezesc, cu toate că ea însăși se simțea însingurată: „Umbre de oameni, cete de duhuri, / Fac avanpost, / Nici în pămînt, nici în văzduhuri / N-am adăpost. / Picură-n palmă ceara fierbinte, / Mi-e tot mai greu, / De cine să reazem, Doamne preasfinte, / Sufletul meu?” (*Umbre de oameni, cete de duhuri*).

Recomandăm, cu deosebire tinerilor, să caute și să parcurgă acest volum al distinsei noastre poete patriote, care este axat pe o strînsă relație a identității noastre cu spațiul natal, cu istoria și valorile culturii naționale ale românilor, dar și pe emoțiile sufletești ale autoarei. Totodată, să nu uităm că ne aflăm mereu sub privirea atentă a poetei.

(*BiblioPolis*. 2013, vol. 50, nr. 4)

FORȚA ȘI ENERGIA MOBILIZATOARE A CREAȚIEI

Cu fiecare zi ce trece, cărțile scriitorului român Adrian Păunescu, care își trage rădăcinile de pe plaiuri basarabene, devin tot mai solicitate. Deși prodigiousul poet a editat un număr impunător de volume (cu un total de peste un milion de exemplare!), creațiile lui nu au ajuns la fiecare cititor doritor de a-i savura lirica de o gamă impresionantă a tematicii ce se bucură de aprecierea cuvenită, autorul fiind și astăzi în topul preferințelor etalate de români. Dar, credem, că mult mai puțini prețuitori ai distinsului nostru compatriot, care s-a învrednicit și de instalarea unui bust pe Aleea clasicilor literaturii române din capitala basarabeană, cunosc faptul că și fiul acestuia – Andrei – e la fel o personalitate marcantă în cultura românească, care, grație educației în familie și studiilor în școli alese dar, firește, și datorită harului nativ, calcă cu demnitate pe urmele tatălui său. Mai mult decât atât, **Andrei Păunescu** a îmbrățișat mai multe muze, adică arte, și se profilează ca o individualitate plurivalentă.

Prezentăm în cele ce urmează – spre confirmarea spuselor de mai sus – unele date din notele biografice (de obicei, nu prea desfășurate) plasate pe sauturi sau în cărțile lui Andrei Păunescu, căci despre el va fi vorba în prezenta expunere publicistică. **Andrei Păunescu** s-a născut la București, pe 3 mai 1969, ca fiu al regretaților poeți Adrian Păunescu și Constanța Buzea. Este cantautor de folk și rock, fondator al trupei „Totuși”, filolog, jurnalist de presă scrisă, de radio și televiziune, editor, grafician, cadru didactic universitar, doctor în istorie, tată și tînăr bunic... A primit numeroase premii în Țară și în străinătate – pentru muzică, literatură, publicistică, grafică și întreaga activitate.

Andrei Păunescu este pasionat de Patrie, de arte, chitară, cuvinte, muzică, călătorii, fotbal și multe altele. Împreună cu trupa sa ne delectează mereu cu piese noi și mai vechi, atât proprii, cât și de colegi ce împărtășesc aceleași idei și merg cu toții pe același drum al creației. Versurile pieselor din spectacolele, festivalurile, galele, desfășurate în toate județele Țării – cu un repertoriu foarte interesant –, ne aduc aminte, desigur, de eforturile artistice de cîndva ale inconfundabilului Adrian Păunescu, iar muzica ne poartă înapoi, în anii de aur ai Cenaclului „Flacăra”. Piesele proprii de referință sînt: *Amor cubist*, *Totuși*, *Vai ce mic oraș*, *Țara lui Impozit Vodă*, *Să faci pe prostul*, *Haide mamă, haide tată*, *Roboții*, *Șapte mări și șapte țări*, *Îndrăgostit de tine*, *Cosaș în fîn*, *Sîntem aroganți*, *Liberi spre abator*, *Același basm*, *Doamne, ocrotește-i pe români* ș.a. Cei din componența trupei actuale promovează valorile muzicii de calitate și continuă demersul scriitorului iubit de multă lume bună care a fost Adrian Păunescu, prin talentul fiului acestuia, printr-o serie de concerte reprezentative ce includ diverse genuri muzicale (de la hard-heavy rock pînă la balade și prelucrări specifice unor cîntece populare).

Absolvind Universitatea din București (Facultatea de Litere, Secția română-engleză), avînd o practică de cenaclist și fiind permanent în căutarea de sine, Andrei Păunescu a publicat volumele: *Calendarul unui vulcan – supraviețuirea lui Adrian Păunescu* (memorialistică, 1997); *Subsemnatul vă ignoră* (proză scurtă, 1998); *Nicio șansă* (roman, 1999); *Ascuns în toate* (versuri, 2000); *Lumea rebatabilă* (publicistică, reportaje, 2001); *Doctoratul în tristețe* (versuri, 2002); *Jurnalism tematic* (curs universitar, manual, 2005, ed. a doua – 2013); *Texte fundamentale – cultură și mass-media* (coautor, curs universitar, manual, 2007); *Scriitori și politică în România. Secolul XX* (teză de doctorat, 2008); *Mass-media și cultura* (în două volume, curs universitar, 2013); *Elemente și tehnici mediatică* (curs universitar, 2013); *Iobag la patron, iobag la stat* (versuri, 2012, ed. a doua – 2013); *Zodiacul cu femei* (versuri, 2012, ed. a doua – 2013). Trebuie să menționăm că Andrei Păunescu are un început și, totodată, un avînt de-a dreptul impresionant.



Deci, nu e de mirare că autorul scrierilor sus-menționate, avîndu-i drept model pe părinții săi, dar și pe mulți prieteni cu care menține relații călduroase, la cei 44 de ani pe care i-a împlinit deja, are înscrise în palmaresul său rezultate ce ar putea bucura pe orișice om de creație trecut de vîrsta căutărilor. Nu în zadar proverbul românesc glăsuiește: „Surcica nu sare departe de trunchi”, altfel spus – copiii seamănă cu părinții. Ca să vă convingeți de aceasta, în continuare punem în discuție ultimele două noutăți editoriale ale pregnantului poet (cu siguranță!), apărute recent și care – ambele – de acum s-au bucurat de lansări apreciative la București.

Cu toate că cele două cărți la prima vedere par a fi surori, mai bine zis sînt cam aceleași (chiar și ca aspect, sub raportul execuției poligrafice), în realitate – după spusele mai multor cercetători literari – conținutul lor diferă și ca fond, și ca formă, și ca stil, și ca manieră, și ca mesaj. Sînt două fațete ale lui Andrei Păunescu, prin care îl recunoaștem perfect după factura, structura și specificul scrisului său. Prima dintre ele – *Iobag la patron, iobag la stat*^{*} – este alcătuită din trei cicluri: *Iobag la patron, iobag la stat* (pamflete, parodii, copilării, dedicații și crize); *Noi între noi* (trăiri, povestiri, amintiri, mărturisiri); și *Artiștii din pămînt* (celor ce-au plecat). Parcurgînd chiar primele pagini ale culegerii

^{*} Păunescu, Andrei. *Iobag la patron, iobag la stat : versuri noi și cîteva recuperări din cărți mai vechi*. Ed. a doua, revăzută. București : Ed. Semne, Fundația Constantin, 2013. 144 p. ISBN 978-606-15-0265-3.

de versuri, ne dăm bine seama că autorul este un poet militant, un poet social, care reflectă atitudinea sa de cetățean onest, pe care îl dor necazurile oamenilor simpli, problemele cu care se confruntă țara sa, cea pe care o iubește la nesfârșit, la rîndu-i, cufundîndu-se în munca de creație și uitînd de propriile dureri sufletești. Iată cum se simte poetul în actuala Românie în poezia al cărei titlu este și titlul cărții, dar și al primului compartiment: „Iobag plin de cruzime, iobag cu multă milă, / Iobag tandru, dar și iobag în silă, / Iobag cu remușcare, iobag inconștient, / Iobag foarte drogat, iobag foarte prudent. // Iobag evlavios și iobag ateu, / Iobag fără credință, dar și cu Dumnezeu, / Iobag cu mari pretenții, iobag mahmur, / Iobag elegant, iobag cu șnur. // Iobag de dimineață, iobag în plină noapte, / Iobag în gura mare, iobag cu șoapte, / Iobag economic, iobag la politică, / Iobag la justiție, de luni pînă duminică. // Iobag la director, iobag la secretară, / Dacă se află, ăsta mă omoară! / Iobag la guvern, iobag la ministru, / Iobag la primar, deși sună sinistru. / Iobag la Parlament, iobag la Senat, / Iobag la deputat, fiindcă-i delăsat, / Iobag la agenție, iobag la comerț, / Iobag la președinte – să se țină minte!”

E un tablou aparent ludic, dar în esență – tragic, ce parcă prevestește o nenorocire, o calamitate socială, un prăpăd, o urgie. Poetul este cuprins de un sentiment de jenă, constată că este iobag, adică un cetățean ce nu se bucură de libertatea personală. Poezia sună ca un denunț social, ca o revoltă. Autorul expune aici ceea ce îl deranjează cel mai mult în viață – lipsa de demnitate și de moralitate. Unui cititor de poezie recentă, descătușată de tema ochiului vigilent al cenzurii, nu-i va scăpa, desigur, jocul de cuvinte provocat de omofonia *iobag* – „[țaran] șerb” și „i-o bag” (de ex., *a băga cuiva mințile în cap* sau *a băga benzina pentru a face plinul...*). Climatul social nefavorabil, din păcate, îl determină pe Andrei Păunescu să anunțe: „În lumea plină de putori, / Eu sînt bărbatul tras de sfori, / În sus sînt eu, în jos nimic, / Eu cu nimicuri mă complic” (*Un om pe niște sfori*). Sau: „Așa zic și eu: / Mi-e greu, foarte greu, / Deloc nu e bine / Acum: mi-e rușine” (*Sentință civilă*).

Poetul manifestă cu putere calitatea de martor ocular al realității imediate, observă și nu se sfiște să spună adevărul: „Ei strîmbă tîmp sprînceana / Și buzele își mușcă, / Sînt apăsați de gînduri, / Participă intens, / Orbitale li-s goale, / Au gura ca o pușcă, / Aruncă-n noi deșertul / Și vorba fără sens” (*Mediocrii*). Sau, în aceeași cheie: „În lumea noastră, astăzi, au dispute / Canalii și lichele, pe redute, / Vor locul de pe tronul din cetate, / Nu știu ce să votez: le-aș vrea pe toate. // Nu le dezamăgesc, le las să spere, / Că o s-ajungă toate la putere, / Se bat cumplit, niciuna nu se plînge, / Vor să învingă. Noi plătim cu sînge. // În lupta strîmbă, uite cum le crește / Un eroism tradus în românește / Ce are colți lucioși și minte trează, / Cînd mint, împroașcă, fură și trădează” (*Canalii și lichele*).



O particularitate a versurilor lui Andrei Păunescu este influența climatului social, politic, cultural, moral din țară asupra concetățenilor, inclusiv a personalității sale, fapt ce a atras atenția în mai multe poezii din placheta *Iobag la patron, iobag la stat*. Definit și caracterizat printr-un patriotism sincer, respectul pentru adevăr de la prima pînă la ultima pagină a cărții este suprem. Poate de aceea poetul iese învingător în situații supărătoare de felul acesteia: „Nu știi deloc să beau, nici n-am prea încercat / Și de-aia un pahar mi-ajunge să fiu beat, / Dar mintea mi-e întregă și-ncerc să mă feresc / De tot ce este viciu, de tot ce-i nefiresc” (*Cîntec de scăpare*).

O preocupare de ordin civic a autorului este și starea ecologică a plaiului său, pe care îl situează într-o altă dimensiune a cunoașterii: „Vrem altă cale, e o urgență, / Că, altfel, totul e zadarnic și se poate pierde-n vînt, / Jos ticăloșii, jos mediocrii, / Aici, acum ori nicicînd! // E-o datorie de conștiință, / Iar misiunea noastră e să-i fim mereu naturii scut, / Veniți cu toții, să fim alături, / Să n-o luăm de la-nceput. // Cu energie și-nțelepciune, / Să înțelegem toți acum că viitoru-ncepe ieri, / E o răscruce, n-avem ce face, / Nu vrem s-o luăm spre nicăieri” (*Totul depinde de noi*).

Poetul nu a putut să nu scrie versuri consacrate artiștilor – recte, unor ființe dragi – „din pămînt”: Ioanei, surorii sale decedată de curînd, mamei sale (la fel, plecată de curînd în lumea celor drepți) și regretatului tată, care l-a părăsit / ne-a părăsit pe 5 noiembrie 2010. Iată răvașul fiului său, care îl urmează întru totul: „M-am hotărît să-ți scriu, / Te tot aud, ca-ntr-un halou, / De parcă-ai fi iar viu / Și mă întrebi mereu: «Ce-i nou?» // Nimic nu-i nou pe-aici, / Decît că porcii-s tot mai porci / Și, de-ai putea fi viu, / Te-ai răzgîndi să te întorci. // E jale-n tot ce văd, / Trosnește gheața pe mormînt / Și, de atît prăpăd, / Mi-e greu și să mai vreau să cînt” (*Tată*). După cum se vede, aspirația la dreptatea, dorința pentru bunul mers al lucrurilor în creația poetică a lui Andrei Păunescu ocupă un loc însemnat. Astfel de poezii cenzura de pe vremuri cu greu le-ar fi tolerat...

Este firesc apelul poetului către concetățeni, apel perceput ca un îndemn ca aceștia să amplifice revolta, să contabilizeze și să amendeze acțiunile reprobabile ale guvernanților, să devină purtători de stindard, să influențeze politica și cultura, să fie nu numai martori ai istoriei, ci și făuritorii ei. Indignat și revoltat permanent, poetul se identifică în țara sa drept o conștiință socială și națională, drept un exponent al năzuințelor și speranțelor întregului popor.

În cea de-a doua culegere de poezii – *Zodiacul cu femei** – poetul încearcă să se reprofileze, să se reformuleze, consacrându-se mai mult pe tărâmul dragostei. Și acest volum, ca și cel precedent, este alcătuit din trei cicluri: *Zodiacul cu femei* (cel de bază), *Doctoratul în tristețe* (reluări) și *Ascuns în toate* (la fel, reluări).

Lirica de dragoste a lui Andrei Păunescu este, în multe privințe, singulară, nu credem să aibă similitudini cu cea a majorității absolute a confrăților săi de condei. Starea de iubire este redată mai altfel chiar în poezia de la început și care poartă titlul volumului: „Iubirea mea, încerc să te refac / Din semnele sculptate-n zodiac, / Pămînt, metal, lemn, aer, foc și apă / Nu au putere toate să te-ncapă. // Și dacă noi ne-am risipit mereu, / Și dacă te-a lovit cuvîntul greu, / De vină nu ești tu, nu-i Dumnezeu, / Ci vinovat sînt eu, mereu doar eu.” Sau în poezia *Balada fetei dezrădăcinate*: „Cînd te-am văzut și mîndră, și fragilă, / Am înțeles că sînt un alt bărbat / Ce-ngenunchează către o copilă, / Dar asta nu e tot ce s-a-ntîmplat. // [...] // Ți-am fost blestemul și ți-am fost scăparea, / Și împărat, și grădinar argat, / Mi-ai fost pustiul și mi-ai fost și marea / Și un miracol ni s-a întîmplat.”

Neobișnuit, poetul actualizează în versuri iubirile sale. De aici, probabil, și o notă înnoitoare se simte în lirismul său. Copleșit de dureri existențiale, personajul liric se resemnează în fața femeii pe care o iubește: „De la început, / Mi-ai cerut plîngînd / Jurămîntul mut, Cel mai negru gînd: // De ar fi să fug, / Deturnat de-un val, / Orice-ar fi să fac, / Să ți-o spun brutal. // Cînd s-a întîmplat / Să nu am noroc / Să nu am noroc / Și să trec prin iad, / Am scăpat de foc. // Brațul salvator / Eu mi l-am întins, / Fiindcă te iubesc, / Sufăr dinadins” (*Jurămîntul nostru*).

Andrei Păunescu optează pentru o dragoste degajată, eliberată de îndatoriri și încorsetări, iar sinele lui caută să se regăsească în tumultul acesteia, depășind obstacolele existente. Totodată, ea – dragostea lui Andrei Păunescu – se află mereu într-un proces de metamorfozare. De aceea, toate energiile sînt canalizate spre a învinge și a se bucura de viață: „Și cum aș vrea acuma / Să pot ați spune: vino, / Pe cînd începe toamna, / Sub arbori tot mai seci, / Întruchipări trecute / Emoția rețin-o, / În frunze ce se-ndoaie, / Cînd calc și calci poteci” (*Să fim alături*).

Tema iubirii din placheta *Zodiacul cu femei* surprinde toate aspectele acestui sentiment de afecțiune pentru cineva: de la încîntare pînă la dezamăgire. Tonalitatea eroticului este diferită: de la starea de satisfacție pînă la regret, nostalgie, singurătate. În genere, dragostea la Andrei Păunescu nu este ideală, nu este perfectă, ci tinde spre deprimare, descurajare: „De n-ar fi fost apropieri și

* Păunescu, Andrei. *Zodiacul cu femei : bestiar cu versuri noi și cîteva reluări din cărți mai vechi*. Ed. a doua, revăzută. București : Ed. Semne, Fundația Constantin, 2013. 142 p. ISBN 978-606-15-0266-0.

ruperi / Și buze seci sub ochii noștri uzi, / M-aș resemna că a-nceput deșertul / Și-aș crede c-auzind tu nu auzi” (*De n-ar fi fost*). Uneori tema erotică îl antrenează pe autor spre meditații filozofice: „Sînt femei cu caractere drepte, / Sînt femei ce nu pot să aștepte, / Sînt femei ca marea sau ca munții, / Sînt femei în așteptarea nunții. // Sînt femei de sînge sau de gheață, / Sînt femei de moarte și de viață, / Sînt femei de tropic sau de poluri, / Pentru orice piesă-n orice roluri” (*O singură poveste*).

Nu cred că vom greși afirmînd că versurile lui Andrei Păunescu poartă o amprentă a manierei tatălui său, desprindem și răsfrîngerii ale stilului acestuia – altfel nici nu se putea a fi, căci încă din adolescență a fost ancorat în atmosfera cenacliștilor de la „Flacăra” lui Adrian Păunescu, auzită, savurată, iubită și în Basarabia noastră, în anii de sumbru comunism.

Andrei Păunescu, fiind un poet cu modestie, scrie fără niciun strop de aroganță. Credem că volumele anunțate mai sus prezintă interes pentru publicul cititor și deoarece autorul nu se dă după perdea, ci redă realitatea din jur, ne prezintă o oglindă a stării de spirit atît personale, cît și a țării întregi, legînd bine finalitatea de cauzalitate. Credem că și în poeziile de dragoste ale lui Andrei Păunescu mulți cititori se vor regăsi – unii căzînd pe gînduri, alții radiînd de bucurie și satisfacție. Ne dăm bine seama că atît birocrății, demagogii, funcționarii de stat corupți, cît și cei care scot profit din dragoste, după lectura prezentelor volume, nu vor dispărea pe dată, dar ne exprimăm încrederea că poetul nostru ne apropie de un viitor mai puțin tulbure, spre care mergem pe o linie ascendentă.

Concluzia ar fi că Andrei Păunescu e un poet nonconformist pe plan social, iar poezia lui erotică redă traseul sinuos al unei tinere trăiri virile, al vieții sale, de vreți. Oricum ar fi, poetul (cărui nu îi este totuși străină vîna satirică, dar nici cea lirică) dovedește o maturitate și o subtilitate profesională și este plin de forță și energia mobilizatoare a creației.

(*BiblioPolis*. 2013, vol. 50, nr. 4)

DISCURSUL LIRIC ÎN RONDELURILE DE DRAGOSTE ALE STELIANEI GRAMA

Utimele apariții editoriale ale admirabilei mînuitoare de condei Steliana Grama, care, în mod subit, ne-a părăsit în anul 2006, pe deplin le datorăm mamei sale Claudia Slutu-Grama, bibliolog, dr. în filologie, poetă, care în decurs de mai mulți ani adună, din arhiva personală a „Steluței” și din edițiile periodice ce au tipărit scrierile acesteia, vers cu vers, rînd cu rînd, pagină cu pagină, ca să scoată la lumina tiparului orice sclipire a talentului celei care a fost „o stea în



constelația copiilor-minune”, după cum s-a exprimat cu semnificație vădită scriitoarea Claudia Partole. Nu face excepție în această privință nici volumul antologic *Opere. Rondeleuri de dragoste*^{*}, apărut la Iași, la Editura „TimoMoldova”, în prima jumătate a anului 2013. Volumul, de fapt, ne prezintă într-o haină nouă rondelurile apărute în anul fatidic – 2006 – în alte două volume: *Perfuzie de vise* și *Surogat de iluzii*. Primul dintre acestea e cuprins între paginile 3 și 176, iar al doilea – între paginile 177 și 378. De la pagina 379 urmează referințele cu privire la creația poetică a Stelianeii Grama, iar la final este inclus un *Itinerar biografic* al protagonistelor.

Trebuie să pecizăm din capul locului că forma fixă a poeziilor a obsadat-o pe autoarea noastră întotdeauna și a fost însușită strălucit de către tînăra poetă, fapt demonstrat prin cele 371 de mostre incluse în cartea de față. După spusele mamei sale, Steliana „de mică a înțeles că poezia este armonie, că există o taină, o mare taină a creației” și tot din vîrsta fragedă „o interesa teoria versificației sau prozodia, metalimbajul, nivelurile (straturile) structurii poetice, mai ales primul strat, cel sonor, intonațional-ritmic, ce include procedeele de fonetică poetică, procedeele de versificație, intonațiile, instrumentele de realizare ale acestora”.

În rondeluri Steliana Grama cîntă dragostea, acest sublim sentiment general-uman, cu toate bucuriile și necazurile caracteristice. Poeta se lasă antrenată pe undele deliberărilor cu tentă filozofică, ne prezintă meditații despre metamorfozele vieții cotidiene: ba se bucură, ba se întristează de lipsa de conveniență sau de necuviință, iar concluziile la care ajunge ne par că, în mare parte, sînt luate chiar din viața ei sau a noastră, cei care o admirăm de la distanță. E de necrezut, dar *filozofia* ei nu lasă la o parte nici trădarea, nici înșelăciunea, nici moartea... Ea plînge în pumni că nu o observă nimeni, că nu este înțeleasă, că suportă amărăciune și deziluzii, mereu căutînd unde este adevărul, mereu simțînd necesitatea de a iubi.

Atragem atenția: cugetările Stelianeii Grama despre dragoste sînt neobișnuite, dar, în același timp, fiind o fire curajoasă și profund feminină, versurile ei născute în împărăția lui Eros sînt firești. Personajele din unele narațiuni poetice parcă nici nu s-au văzut niciodată sau viceversa – s-au cunoscut și sînt atît

^{*} Grama, Steliana. *Opere. Rondeleuri de dragoste*. Iași : Ed. TipoMoldova, 2013. 436 p. (Col. *Opera omnia*.) ISBN: 978-606-676-210-6.

de apropiate că nu ne putem imagina despărțirea lor. Radiografierea dragostei a devenit o pasiune pentru toată viața scurtă a poetei. Avem impresia că Steliana și după ce a plecat Sus – printre stele – continuă să caute răspunsul greu de definit al existenței dragostei.

Iată la ce concluzii ajunge autoarea rondelurilor definind Dragostea / Iubirea, cea care îi răzvrătește sufletul ei tineresc: „Iubirea e mereu un semn de carte / În paginile sortii unui om / Și-abia ajunși pe patul cel de moarte, / Noi răsfoim al vieții noastre tom”; „Iubirea e ca o purificare / În urma îndelungii suferinți, / Când ți se pare că-ai să-ți ieși din minți / De-atîta boală și însingurare...”; „E Dragostea o erezie / Și noi – eretici și frumoși – / Ne ascundem în sihăstria / Din codrii cei întunecoși...”; „Nu te-ntreba: Iubirea ce e / Și care-s veșnicile-i legi? / Tu, cu instinctul de femeie, / Ar trebui s-o înțelegi”; „Te binecuvîntez cu un sărut / Și te îndemn să crezi cu disperare / În Dragostea cît soarele de mare, / Ce n-are nici sfîrșit, nici început”; „Culpabilă de-a te iubi prea mult, / Eu Dragostea mi-o port ca pe o cruce / Și cît în spate voi putea-o duce, / Doar de instinctul meu am să ascult”; „Povară prea veche, prea grea / E Dragostea-aceasta barbară, / Ce parcă să moară ar vrea / Și parcă nici n-ar vrea să moară”; „Iubirea e ca o mitologie / C-un panteon de zeități uitate, / Ce-n orele prelungi de insomnie / Îți bat la geamul disperării, toate”; „Și nimenea nu are știre / Din ce ni se trage Iubirea, / Ce molimă umblă prin lume, / asemeni arhaicei ciume?” ș.a.m.d. pînă la sfîrșitul antologiei putem selecta scilipiri de mărgăritare poetice.

Analizînd textele din culegerea de rondeluri, observăm că poeta pune semne de egalitate între Dragoste și Iubire, pe de o parte, și ceea ce i se pare că sînt acestea, pe de altă parte. Astfel, pe lîngă paritățile menționate mai sus, Steliana Grama ne încredințează, ne insuflă părerea că Dragostea / Iubirea nu este altceva decît: „iluzie”, „șansa vieții”, „legendă trăită”, „ultima dorință”, „a sîngelui sălbătăcită goană”, „patimă nebună”, „agonie”, „vechi izvor de apă vie”, „nou izvor de apă moartă”, „o mitologie”, „o fantomă veșnică”, „cea mai mare suferință”, „ciudată legătură dintre noi”, „strămoașa de Cro-Magnon”, „un nevăzător ce merge singur-singurel pe stradă”, „soră dreaptă cu dezastrul”, „o eroare”, „un atu”, „totem vechi de cînd lumea”, „mai-mult-ca-perfectul”, „semn de recunoaștere”, „o indulgență”, „vinul de Cahors”, „un bilet de loterie” ș.a.

Tot atît de variate sînt și definițiile pentru cei doi îndrăgostiți. Autoarea, poeta, iubita, adică *Ea*, nu este altceva decît: „o statuie cioplită-n lemn pe insula Bali”, „regina mea”, „adolescenta cu vise nebunești”, „copilă”, „cea mai intangibilă vestală”, „fecioară cu sîngele barbar”, „fîntînă arteziană”, „unica sabină”, „Subiectul care, disperat, își caută, în noapte, Predicat”, „actor de planul doi”, „fermecătoare oreadă”, „aurora boreală”, „insula Ada-Kaleh”; iar iubitul, adică *El*, poate fi doar: „calif pentru vecie sau pe-o zi”, „înălțătorul efeb”, „pribeag din

iubire-n iubire”, „lupul singuratic și flămînd de-un suflet ce i-ar oferi căldură”, „gardă de corp”, „abisul meu și Chomolungma”, „Paradisul cel pămîntesc”, „ultima redută ce vreau s-o cuceresc”, „o ființă ireală”, „cel mai cocîrjat dintre satiri”, „un voievod”, „Bonaparte”; pe cînd amîndoi se aseamăna cu: „Romeo și Julieta”, „două cărți de poezie”, „vase comunicante”, „biblicii eroi” ș.a. Rămînînd la acest capitol, menționăm și parfumul deosebit al solilocurilor inserate. Iată că în fața noastră se perindă personaje ale miturilor și operelor literare din Antichitate pînă în epoca contemporană: Orfeu, Euridice, Heracle, Paris, Elena, Odiseu, Penelopa, Medeea, Iason, Iocasta, Oedip, Antigona, Clitemnestra, Agamemnon, Ariadna, Teseu, Făt-Frumos, Ileana Cosînzeana, Cenușăreasa, Sultanul, Șeherezada, Ofelia, Hamlet, Don Quijote, Dulcinea, Don Juan, Quasimodo, Esmeralda, Ana, Manole, Marin Miroiu ș.a.

Am selectat și exemple de epitete și comparații, care, pe drept cuvînt, sînt numai bune de a fi incluse în dicționarele speciale în dreptul aceluiași cuvinte – *Dragoste și Iubire*: „imposibilă”, „pribeagă”, „cît soarele de mare”, „blagoslovită”, „păcătoasă”, „barbară”, „provincială”, „ca un cîntec din vechime”, „cătrănită”, „magică”, „mai dulce, mai nevinovată”, „întîrziată”, „carnală”, „mai plină de noroc”, „făr’ de pereche”, „fierbinte”, „de restriște”, „cea mai frumoasă”, „înfiorată”, „ca lotușii în noapte”, „de bonton”, „sprintăra”, „de la seral”, „amară”, „care pleacă”, „supremă”, „infinită”, „sublimă”, „nepieritoare”, „în veci de veci nomadă”, „mitică” ș.a.

Ca să fim mai concludenți în afirmația că Steliana Grama a trăit în *Dragoste și Iubire*, pînă în ultima ei clipă, propunem, pentru deliciul cititorilor, și un buchet de verbe și locuțiuni verbale plasate foarte reușit în vecinătatea cuvintelor-cheie pe parcursul întregului volum de rondeluri: „de Iubire nici nu bănuiam”, „altă *Dragoste* n-ar fi știut”, „prizez Iubirea ca pe-un drog”, „deplîng Iubirile din piept”, „coagulez într-o Iubire”, „întîlnesc Iubirea”, „Iubiri ce se-nfiripă”, „Iubiri ce se destramă”, „ne iartă, *Dragoste*”, „zace-o *Dragoste*”, „bocesc Iubirea ca pe-un mort”, „stau la priveghi Iubirii”, „mă ascundeam de *Dragoste*”, „Iubire de n-ar exista”, „să-ți faci iluzii mari despre Iubire”, „de ai muri, Iubire”, „din ce ni se trage Iubirea”, „vreau *Dragoste* anu-mprejur”, „descîntă-mă, Iubire”, „în pătimașa-mi *Dragoste* să crezi”, „a ne refugia într-o Iubire”, „mai propovăduiești Iubirea”, „Iubirea mi-e pe plac”, „cu *Dragoste* ce n-o cunoști”, „m-ai osîndit la *Dragoste*”, „de tine o Iubire mă desparte”, „nu-mi defrișați Iubirile”, „în *Dragoste*-s eternul ucenic”, „de-a crede în Iubire”, „Iubirea mă strigă pe nume”, „Iubirea se strecoară către tine”, „Iubirea poate fi doar la plural”, „*Dragoste* e oarbă”, „plîngînd Iubirea de odinioară”, „ne risipim în *Dragoste*”, „nu-i reproșa Iubirii”, „pentru Iubire doar am fost născuți”, „atîta *Dragoste* am risipit”, „în fața *Dragoste*i sîntem egali”, „Iubirile de azi nu-s ca-nainte” ș.a.

Tot atât de impresionantă este și gama de îmbinare, de legare a cuvintelor *a se îndrăgosti* și *a iubi* în propoziții și fraze: „că te iubesc, e-un simplu amănunt”, „nu crezi că pot să te iubesc platonice”, „ne-am mai iubi, dar băncile-s stricate”, „îndrădostită-am fost peste urechi”, „să ne iubim ca-n vechile povești”, „te iubesc amarnic de profund” ș.a.

Deci, contemplând exemplele de mai sus, putem să remarcăm faptul că S. Grama își creează propriul univers al Dragostei, al Iubirii, care este un tărîm al sfințeniei omenești. Sentimentele fundamentale prezente în volum sînt strigătul unei ființe înamorate, care poartă în inima sa afecțiuni cutremurătoare. Efortul ei este unul de conștiință, de aceea prin rondelurile de dragoste avem ocazia să privim în interiorul spiritului propriu al poetei. În general, pasiunile ei sînt descrise în categorii pozitive, iar accentele profund personale, cugetările sale, aproape zilnice, asupra rostului ființei îndrăgostite, poartă un veșmînt poetic de *croială* modernistă. Credem că cele mai frumoase și mai impresionante metafore și imagini poetice din creația S. Grama sînt anume acelea care au fost dedicate Dragostei și Iubirii.

Nu în zadar criticul și cercetătorul literar Tudor Palladi menționează că protagonistă noastră este „un talent unic și extraordinar, dăruit cu trup și suflet marilor pasiuni de revindicare și de recreare a sufletului omenesc, a rîvnei lui dezinteresate spre sublim și frumos, spre divin și oneros, spre tot ce-i modern și etern”. Și tot dumnealui, vorbind despre poezia sentimentală a S. Grama, afirmă: „La nivel de vocabulă, de stil și de limbă, rondelul gramian [...] atinge cote neînchipuite pentru poezia spațiului și a timpului ei, unice prin sonoritate și suplețe ideatică, prin meditația elevată, avansată, care devansează totalmente scrisul din perimetrul dat de acasă și din altă parte, intrînd în marea clipă a numaiiviitorului. [...] Oracular și original, universul ei poetic este dominat de un frămînt interior personal de la un capăt la altul, făcînd să tresalte, la fiecare sunet de vocabulă, sufletul uman, întins precum coardele harpei în atingerea razelor vorbitoare de imnul luminii, de cuminecăturile vespereale sau matinale ale inimii suferinde de sine și de noi, de dor și de iubire sub raportul oportunității sufletești și a celei celeste a gîndului sacru, plin de frăgezimi ascensionale și dimensional-atitudinale.”

În final, se cere să spunem că prin volumul *Rondeluri de dragoste* este continuată o tradiție spirituală și literară în scrisul românesc, cu referire specială la lirica feminină. Totodată, după părerea unor critici literari, S. Grama depășește pe alți creatori de rondeluri prin profunzimea viziunii artistice și modalitatea aparte de redare a trăirilor sufletești. Ne surprinde uneori naivitatea, închipuirile bizare, fantasmagoria, dar toate sînt demne de apreciat. Autoarea, aspirînd permanent la mai mult, ne oferă, în fine, o imagine luminoasă a Dragostei, izvorită din propria experiență, trecută prin sita sufletului ei plătînd. Sugerînd-

du-ne numeroase aluzii, ea nu este indiferentă față de epopeea lirică a eroilor / personajelor (de cele mai dese ori, „El” și „Ea”), pe care le scaldă în toate culorile curcubeului. Visele lor nu întotdeauna sînt realizate după dorință, iar uneori – în cadrul relației de dragoste – se transformă în tragedii. Și totuși, ajungînd cu lectura la ultimul rondel, parcă ai vrea să fie o continuare. Cu regret, poeta nu a apucat să spună totul despre Dragoste și Iubire...

De aceea, cunoscutul poet, publicist și cineast Gheorghe Vodă a surprins cu maximă precizie o fațetă de seamă a profesionalismului **Rondeliei** (căci așa era supranumită Steliana de prieteni și colegi): „Poezia scrisă cu formele fixe nu va putea să se împrăștie în van, atunci cînd creatorul este cel cu talent autentic, așa cum ne convinge poeta Steliana Grama.”

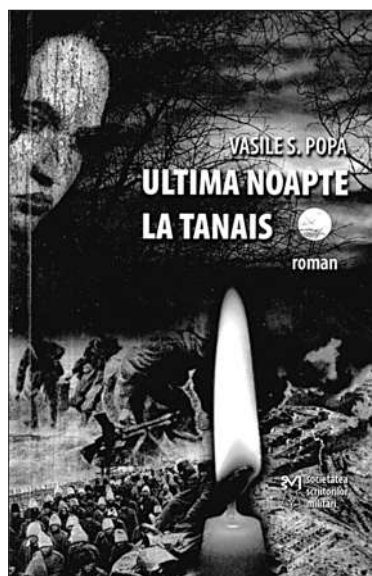
(*BiblioPolis*. 2014, vol. 51, nr. 1)

LA TANAIS – PE URMELE CELOR CARE NU MAI SÎNT

În noiembrie 2012, pentru a comemora soldații români, care și-au găsit sfîrșitul tragic, în iarna anilor 1942-1943, în înfrîngerea (a se citi: catastrofa) trupelor românești (aflate în alianță cu cele germane, italiene, maghiare etc.) pe Frontul de Est, la Cotelul Donului și pe Cîmpia Calmucă, în luptele de la Stalin-grad din cadrul celui de-al Doilea Război Mondial, precum și pentru a marca cei 70 de ani de la fatidicul eveniment, la Chișinău, a avut loc un parastas, dar și o lansare de carte, neobișnuită prin conținutul său, cu titlul *Cotelul Donului 1942: eroism, jertfă, trădare* – o culegere de materiale, selectate de dr. în economie Vasile Șoimaru, conf. univ. la ASEM, dar și publicist, maestru fotograf. Volumul a cuprins o înmănunchere de materiale – un pios omagiu adus celor 250 de mii de soldați români (după calculele specialiștilor în domeniu: circa 150 de mii din Armata Română și circa 100 de mii din armata maghiară), căzuți pe cîmpul de luptă pentru idealul sfînt de întregire a Patriei lor – printre care un interviu cu Iosif Niculescu, veteran de război, de la București, alte scurte dialoguri cu foști combatanți din județul Iași, precum și pagini din creația unor scriitori despre cel de-al Doilea Război Mondial, numeroase imagini. Anul trecut, prin străduința marelui iubitor de Neam care este V. Șoimaru, volumul a apărut în a doua ediție – substanțial îmbunătățită și adăugită cu materiale noi.

Pe timpul guvernării comuniste, dar și pînă nu de mult, această temă pentru istorici, jurnaliști, scriitori și întreaga societate (și din Republica Moldova, și din România) a fost un domeniu tabuizat. Doar accidental evenimentul se amintea în unele articole sau studii istoriografice. Și mai rar în cele beletristice. Însă, în timpul din urmă ne-am îmbogățit cu o serie de creații literare abordînd subiectul interzis cîndva, inclusiv un roman, apărut tot în anul

de tristă comemorare 2012, care se numește *Cireșe pentru Mareșal*, autor – scriitorul basarabean Ion Iachim. E un roman îndrăzneț și emoționant despre evenimentele ce au avut loc într-un timp nu atât de îndepărtat, care practic sparge gheața tăcerii, cel puțin aici, pe teritoriul dintre Prut și Nistru. Este surprinzătoare întâmplarea că un alt scriitor (de la București), pe nume Vasile S. Popa, exact în același timp trimite la tipar romanul său, intitulat *Ultima noapte la Tanais*^{*}, ce narează tot despre urgiile și tragediile României din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, coincidență frapantă despre care ne mărturisește însuși prozatorul în numărul precedent al revistei noastre: „Am avut prilejul să fac o constatare uimitoare:



fără să știm unul de altul, scriam și publicam, în același an, unul în stânga, altul în dreapta râului care încă ne desparte, acordați pe aceeași lungime de undă, despre nefericita sincopă a istoriei noastre, despre Stalingrad, Grupul generalului Lascăr și erorile strategice ale războiului, despre Mareșal, *Rusoai-ca* lui Gib Mihăescu, sfârșitul nemeritat al unei elite militare ce s-a distins prin profesionalism, patriotism și onoare, pe imensitatea câmpurilor de luptă ale reîntregirii (asemenea eminentului general basarabean Victor Siminel, un poliglot, amintit în carte, de la care au ajuns la mine, în anii '80, când se dărâma cartierul Uranus din București, toate publicațiile ce apăreau în Capitală în ziua când a fost decorat drapelul de luptă al Regimentului 4 Roșiori «Regina Maria», pe care acesta îl comanda). De asemenea, menționez, în context, și acest exemplu de acribie: faptul că amândoi am consultat sute și sute de surse, înainte de a compune, în fraze și capitole, el – *Cireșe pentru Mareșal*, eu – *Ultima noapte la Tanais*, romanul meu despre încercuirea de la Cotul Donului” (a se vedea: *BiblioPolis*, 2013, nr. 4, vol. 50, p. 255).

Tocmai această informație m-a făcut să-mi înșir impresiile despre lectura romanului *Ultima noapte la Tanais*, adus din România și dăruit redacției revistei *BiblioPolis* de Vasile Șoimaru – generosul prieten al bibliotecii și al publicației noastre – la începutul anului curent. Cu atât mai mult cu cât, în 2012, Liga Scriitorilor Români – o organizație profesională democratică, care nu ține cont de simpatiile politice ale autorilor – i-a acordat lui V.S. Popa, pentru *Ultima noapte la Tanais*, premiul anului 2012 la categoria ro-

^{*} Popa, Vasile S. *Ultima noapte la Tanais* : roman. București : Societatea Scriitorilor Militari, 2012. 452 p. ISBN 978-973-8941-55-7.

man. Trebuie să subliniem și faptul că nominalizările au fost propuse de o comisie din care au făcut parte scriitori cu experiență din conducere și unii președinți de filiale.

Dar mai întâi – câteva cuvinte despre autor, adică despre scriitorul Vasile S. Popa. Din adnotarea de pe coperta a patra a volumului amintit mai sus, aflăm că Vasile S. Popa (născut la 21 septembrie 1948, în satul Bahnari, jud. Vaslui) este scriitor, ziarist militar și cercetător în domeniul strategiei de securitate. Face studii la Liceul „Mihail Kogălniceanu” din Vaslui (1962-1964), Liceul Militar „Ștefan cel Mare” din Cîmpulung Moldovenesc (1964-1966), la Școala militară de ofițeri activi de artilerie, rachete antiaeriene și radiolocație din Brașov, Facultatea de Ziaristică din București, Facultatea de Comandă și Stat-Major din Academia de Înalte Studii Militare și urmează cursuri postuniversitare. A fost redactor-șef al ziarului *Observatorul militar* și șeful Grupului de presă al Armatei, apoi redactor-șef al revistei *Impact strategic* a Centrului de studii strategice de apărare și securitate. A publicat volume de proză, poezie, reportaje, consemnări, studii, analize, prognoze pe teme de securitate, este prezent în trei antologii de epigrame și o antologie a jurnaliștilor militari. Este membru al Ligii Scriitorilor Români, al Societății Scriitorilor Militari și al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România.

Romanul începe cu o avertizare a autorului: „Nu trebuie să inventăm nimic: războiul le-a inventat pe toate. De exemplu, obiceiul de a ne învîrți în cerc și a număra firele de iarbă, ca să știm cât de mari ne-au fost pierderile.” După acest aforism atît de instructiv urmează mottoul volumului: „Pe orișice mîntuitor ți-l răstignești? / Nefericit, de mii de ori nefericit popor!” – două versuri din creația poetică a lui Ștefan O. Iosif. Ambele citate sînt în consens cu evenimentele ce se vor derula pe parcursul celor 450 de pagini ale scrierii artistico-documentare despre anii grei ai celei de-a doua conflagrații mondiale pe teritoriul României, dar și pe teritorii străine, din est, pînă la... Tanais, care este numele vechi al rîului Don. Tanaisul a fost menționat în *Geografia* lui Strabon, în *Istoriile* lui Herodot și de Pliniu cel Bătrîn.

Trebuie, din capul locului, să subliniem faptul că scriitorul cunoaște în detaliu istoria contemporană a românilor, mai ales cea din perioada interbelică, a anilor de război și imediat următoare. Dovadă ne stau descrierile unor întîmplări importante, evenimente de mare însemnătate pentru destinul ulterior al României, care se încadraseră în luptă pe viață și pe moarte cu vecinul ei de la răsărit – URSS, stat ce i-a răpit din trupul ei ceva mai înainte frumoasa Basarabia, Nordul Bucovinei și ținutul Herța. Putem spune că romanul *Ultima noapte la Tanais* este un elogiu adus iubirii, devotamentului, dar, în același rînd, și o palmă trasă celor care au trădat interesele țării într-un moment crucial în care se afla România la mijlocul secolului trecut.

Autorul vorbește despre diverse ordine, rapoarte, scrisori, convorbiri din perioada dată pentru a ne familiariza fără tendențiozitate cât mai amănunțit cu mersul adevărat al faptelor istorice: cum, în ce condiții s-au desfășurat ele acum peste mai mult de o jumătate de secol. Se vorbește și despre ciocnirile, încăierările de pe câmpurile de luptă departe de granițele meleagului natal, despre soarta soldaților și ofițerilor care au căzut ca eroi, în numele întregirii și prosperării Patriei și a Neamului românesc. Romanul este încă un document, pe lângă atâtea altele, care dezvăluie cauzele pierderilor omenești și materiale ale României la Cotul Donului, în Stepa Calmucă, lângă Stalingrad, și nu numai, evidențiind veridic eroismul, curajul, rezistența soldaților români, care au fost lăsați în plină iarnă (foarte geroasă!) în voia soartei, fără echipament special, fără armament și muniții, lucruri care în Armata Roșie erau în cantități suficiente, și care, în fine, au determinat succesul repurtat de aceasta din urmă.

Ultima noapte la Tanais este un roman despre dârzenia fără seamăn a ostașilor români, despre jertfa lor pe altarul Patriei, despre credința ortodoxă care le-a întreținut încrederea că vor învinge și se vor întoarce la casele lor părăsite, lăsate undeva departe pe seama femeilor, bătrînilor și copiilor. Visul de a-și vedea Patria întregită și înfloritoare nu i-a părăsit niciodată, ei au făcut totul ce era în puterea unui simplu ostaș (cetățean), a unui înflăcărat patriot și apărător al țării. Ceea ce nu se poate spune despre persoanele din vârful piramidei, adică de la conducerea statului, care au schimbat interesele majore ale țării (a se citi: au vîndut țara) pe o viață fără griji în brațele ocupanților de la Răsărit, cîștigători ai războiului. Astfel, s-a perpetuat calvarul românilor încă pe cîteva decenii, prin înrobirea țării, aruncarea în închisori, deportarea în gulaguri, sovietizarea și comunizarea pînă la nu se mai poate a populației.

Fără îndoială, V.S. Popa a studiat numeroase documente, privitoare la istoria României de la mijlocul secolului XX, în arhivele statului (inclusiv cele sovietice), care i-au dat posibilitate să ne prezinte într-o versiune artistică dezastrul ce a avut loc începînd cu luna noiembrie 1942 pînă în ianuarie 1943, precum și după această tragedie – pînă la sfîrșitul războiului. Analizînd la rece actele, ce divulgă acțiunile tuturor părților intrate în luptă, autorul nu se situează nici de partea celor care au dus tot greul războiului și au fost pulverizați, distruși (cu toate că au rezistat eroic în fața unui inamic mai numeros și mai bine echipat, dîndu-și viața eroic pe cîmpul de luptă sau fiind luați prizonieri), nici de partea celor care s-au prezentat într-o măsură nu chiar avantajoasă, inclusiv pînă la cele mai înalte funcții din Armata Română și din stat. Se vorbește și despre comandanții germani care au ascultat și au executat orbește indicațiile și ordinele fîhrerului – un dictator și un tiran lipsit de scrupule. Deci, autorul ne prezintă situațiile, iar cititorul urmează să mediteze asupra lor și să tragă concluziile cuvenite privitor la toate deciziile luate în momentele cruciale ale istoriei noastre.

În roman acțiunile se desfășoară pe câteva planuri – o dovadă a stilului măiestrit al autorului. Deopotrivă cu personajele reale sînt introduse și personaje imaginare, întâmplări bazate pe ficțiune. La fel, destul de reușit, sînt incluse citate din documentele vremii, după care urmează descrieri narative ale unor evenimente reale sau închipuite, adică născute prin fantezia prozatorului. Personajul principal – generalul Andrei Naparu, – după părerea unor critici literari, poate fi ușor luat drept autorul narațiunii. Viața personală a lui se întretaie cu cea de la un ziar militar al armatei în timpul regimului comunist, dar și de cercetător al istoriei: „Patru destine îl obsedaseră, ca ziarist, dar mai ales ca istoric militar... Napoleon, Stalin, Hitler și Antonescu, despre care scrisese cărți, articole, studii. Ca să le descifreze integral opțiunile și moravurile, judecățile corecte sau erorile, cutreierase neîncetat arhivele și bibliotecile, anticariatele și librăriile, citise mii de documente, le analizase gesturile și deciziile, urcușurile și coborîșurile. Cvadrupla aceasta a războiului – un melanj de virtuți și defecte, de măreție și decădere, victorii și înfrîngeri – reunea, în arcul preocupărilor sale, cele mai hotărîte, mai conflictuale și mai controversate personaje ale planetei.”

O mare însemnătate autorul acordă „Grupului Lascăr”, care se zbate din răzputeri în încercuirea realizată victorios de ruși. Ostașii-eroi români sînt prezentați pe întreg parcursul romanului cu o mare simpatie și compătimire că au nimerit într-o situație ce nu conducea spre izbîndă. Uimește imprezibilitatea deciziilor luate de comandantii români, dar și de cei ai aliaților, o realitate ce a creat situații tensionate în rîndul militarilor de orice rang. Toți sperau că vor primi întăriri, că vor veni ajutoare din spatele frontului, dar de fapt nu s-a întîmplat chiar așa. Generalul de divizie Mihail Lascăr este cel mai bine conturat în aceste situații, „fusesse generalul român cel mai onorat de germani: aceștia îi acordaseră, pe rînd, toate cele patru grade ale Ordinului *Crucea de Fier*”. Sufletul lui este frămîntat mereu de ceea ce se întîmplă pe linia frontului român, în toate cazurile propune soluțiile sale de ieșire din impas. Mareșalul Ion Antonescu avea să spună despre acest erou neînfricat al Patriei: „Generalul Lascăr a fost un brav, luînd exemplul de la el, Divizia 6 Infanterie a cules pe cîmpurile cele mai grele de luptă laurii eroismului mai mult decît oricare alta. Fie ca exemplul lui să servească tuturor! Ca orice om stăpîn pe sine și bine pregătît, a organizat în perfecte condiții de luptă defensivă diviziei sale, dîndu-i puțința să lupte cum a luptat. Să servească și aceasta tuturor comandanților! Astăzi, cînd am mărturia unui martor străin, care a trăit zi cu zi, ceas cu ceas drama acestei mari unități, am ajuns la concluzia definitivă în privința ei și a comandanților. Cinste lor și Neamului!”

Înfrîngerea Armatei Române la circa 2000 de kilometri de la granițele statului român va rămîne o rană mereu deschisă și sîngerîndă, căci este una iniimaginabil de mare și nu poate fi vindecată în curîndă vreme. Naparu, eroul

central al romanului, specialist consacrat în istoria marilor bătălii ale lumii, „de cînd studiază sistematic istoria militară, se visează în împrejurimile Stalingradului aceluia noiembrie însîngerat. În asemenea secvențe onirice, este cuprins de obsesia soldaților-războinici. Se închipuie undeva, în estul continentului, pășind ca Moise, de-a lungul apelor unui fluviu leneș, pe o cărare albă, de spumă, care separă, printr-o fantă temporală, întinderile lichide: jumătatea ce spală malul stîng reprezintă vechiul fluviu, Tanais, iar cea din dreapta, Donul liniștit din cartea primită în liceu ca premiu sau din volumele împrumutate de la bibliotecă ori de la doamna învățătoare Olga Gramaticu.”

În paralel cu activitatea de ziarist și de cercetător este redată cu multe amănunte viața privată a generalului Naparu („amestecată cu viscolul zilelor de război și de pace ale amicilor săi veterani, cu iubirile lui pierdute definitiv sau temporar și recîștigate, cu intrările și ieșirile subite din moarte...”). Astfel, cititorul ia cunoștință cu Milena (doctoriță) – prima soție a generalului, cu Lilia (violonistă la un teatru muzical) – a doua soție, cu copiii acestuia – Dani și Oana, cu nora Nana și nepoțelul Luca. Generalul e mereu în tumultul vieții social-politice și științifice din România. E tot atît de frămîntat să afle adevărul evenimentelor favorabile și nefavorabile din istoria țării sale ca și de viitorul ei deloc ușor în comunitatea europeană: „Oare dacă ne-am fi oprit la Nistru, în limitele misiunilor stabilite de acel prim Ordin general de luptă nr. 28, pe ce fantă a istoriei am fi intrat?... Desigur, n-am fi pierdut atîtea zeci și zeci de mii de oameni, în luptele ulterioare, în marea încercuire și după aceea, n-am fi condamnat atîția ostași la captivitatea sovietică. Aceasta doar din cauza concesiilor, mici la început, apoi din ce în ce mai mari, pe care Mareșalul i le-a făcut lui Hitler. Dar cine știe! Istoria nu se judecă după intenții, ci după fapte.”

Conlocutorii generalului Naparu sînt: Profesorul, generalii Tudor Enoiu, Florian Pamfile, Ion Trestian, Aurel Dîrzu, prietenii Radu Anton Roman, Dumea, tînărul ziarist Val Băhnăreanu ș.a. O deosebită atenție autorul acordă descrierii caracteristicilor și acțiunilor Mareșalului Ion Antonescu, generalilor Mihail Lascăr, Ilie Steflea, Petre Dumitrescu, Ioan Sion, Constantin Pantazi, precum și ale unor conducători din armatele aliate ale germanilor ș.a. Cititorul va afla chiar și istoria lui Subutai, un excepțional strateg al mongolilor, prim-locțiitor al lui Genghis Han, generalul care a cucerit 32 de nații, cîștigînd 65 de mari bătălii, care a învins iarna rusească la 1237 și a supus cnezatele rusești.

Un procedeu frecvent de caracterizare a personajelor literare în romanul pus în discuție este portretul fizic și moral. Prezentăm doar cîteva exemple: generalul Naparu era un bărbat cu „părul bogat, sîrmos, care-l făcea să seme-ne cu un leu”; Profesorul „fusese liantul ce-i ținuse legați cu fire nevăzute în cercul său colocvial militaro-strategic”; generalul Lascăr era „un bărbat atrăgător, rezistent, de statură înaltă, cu chipul semănînd atît de izbitor cu cel al bi-

necunoscutului artist Nicolae Leonard, fața masivă, capul alungit, nasul drept, mare, buzele ferme, sprâncenele negre, stufoase, părul albit în război, rămas des pînă-n ultimii ani de viață, fruntea înaltă și ochii mici, negri, pătrunzători”; Milena, frumoasa doctoriță, „era ca o completare necesară, prețioasă, la existența lui cotidiană cu teme, obiective și scopuri de instrucție, soldați în ofensivă și în apărare, inspecții, trageri și alarme de noapte, cartușe de război și sunet de trompetă. Femeia perfectă și interlocutoarea perfectă – amîndouă la un loc. Cel mai frecvent se plimbau și discutau lucruri grave, nu referitoare la medicină sau armată, cum te-ai fi așteptat, ci la viața complicată, austeră de fiecare zi, iar, ca o abstragere din cotidian, la istorie, literatură, pictură, muzică, și, adesea, la gogorițele politice și ideologice ce le erau transmise la cursurile de economie și de istorie a PCUS, corvoada care îi echipa forțat cu teoria nimicului, a sărăciei egalitariste în etape judicious prestabilite”. Despre Lilia aflăm că era „un amestec minunat între iubită și mamă, gata să preschimbe fiecare clipă trăită în familie într-un moment de taină, echilibru și magie” sau „fină, ingenuă, plină de farmec, etalînd o frumusețe în devenire, un profil suav, și o aleasă delicatețe în gesturi și în cuvinte, în comportamentul timid”, iar Dani era „înalt, distins, cu o asprime fină înscrisă pe chip și trăsături regulate, bărbătești, hașurate ușor în lucirea opacă a luminii”, etc. Autorul recurge și la alte „ornamente” pentru a-și individualiza personajele și stilul ca să le facă, pînă la urmă, inconfundabile.

Limbajul romanului *Ultima noapte la Tanais* este viori, asigură ușurință în procesul lecturii, fapt care, credem, va atrage interesul celor pasionați de istoria noastră, deoarece contează să cunoaștem personalitățile, faptele lor eroice, care ne definesc ca neam. Recomand cu căldură această scriere istorică, panoramică și mozaicală a lui Vasile S. Popa mai ales tinerilor, celor care abia pornesc pe calea vieții plină de zigzaguri și care au nevoie – ca de aer – să aibă în față exemple demne de urmat. Totodată, adresez cuvinte de respect, prețuire și grațitudine autorului pentru curajul de a fi abordat această temă spinoasă din istoria poporului român, discuțiile în jurul căreia, din păcate, abia încep.

(*BiblioPolis*. 2014, vol. 51, nr. 1)

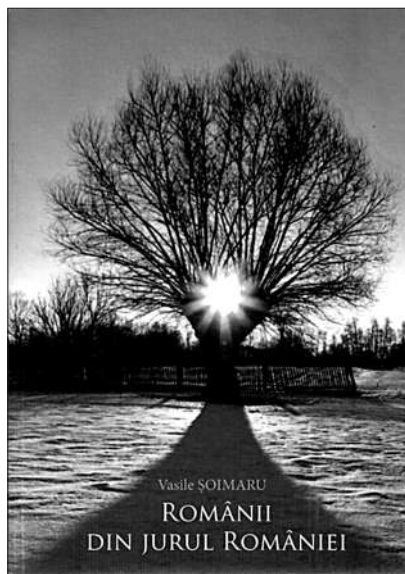
ROMÂNIMEA VĂZUTĂ PRIN OBIECTIVUL LUI VASILE ȘOIMARU

Basarabeianul dr. în economie Vasile Șoimaru este un entuziast incurabil. Că își iubește Țara, mai mult decît se poate, o știe fiecare. Că își iubește consîngenii, de pe orice continent al globului pămîntesc, nu este un secret. Nu în zadar am notat anterior că **dl conf. univ. dr. în economie Vasile Șoimaru este un român total** – drept dovadă servesc faptele sale îndreptate spre înveșnicirea memori-

ei Neamului din care își trage rădăcinile. O faptă de ultimă oră (demnă de toată lauda, în acest sens!) o constituie și editarea albumului *Români din jurul României: monografie etnofotografică*^{*}, scos la lumina tiparului în luna lui Florar al anului curent. Insistăm să spunem că anume este vorba de o faptă ieșită din comun ce îi face cinste atât autorului, cât și tuturor românilor, căci pe aceștia i-a surprins cu aparatul său de fotografiat admirabilul, neîntrecutul maestru în ale artei de a observa ceea ce noi, cei de rînd, nu vom observa poate niciodată.

Aici trebuie să menționăm că dl conf. univ. dr. V. Șoimaru nu este la prima lucrare de acest fel. În 2004, a văzut lumina tiparului un album de fotografii pe care specialiștii le-au calificat drept „lirice”. Titlul lui grăiește de la sine: *Poeme în imagini*. Sînt adevărate capodopere ale genului fotografic. În 2008, în urma călătoriilor efectuate (cu autoturismul pe cont propriu!) prin statele vecine cu România, dar și prin cele de mai departe, tipărește (susținut din punct de vedere financiar de o mîină de oameni cu sufletul generos) albumul *Români din jurul României în imagini* cu fotografii documentare și artistice, de asemenea, unice în felul său. Autorul a immortalizat de data aceasta vederi ale locurilor și chipuri de români care se află în afara granițelor statului de la care le provine numele. *Români din jurul României: monografie etnofotografică* nu este a doua ediție a albumului menționat mai sus, ci o cu totul altă lucrare – doar o mică parte din fotografii pot fi întîlnite în cea de mai înainte. Recentul album constituie o adevărată avere fotografică pentru cei care se interesează de istoria și cultura românilor atât din țară, cât și din diasporă. Cele peste 1000 de reproduceri tipărite, la sigur, pot fi incluse în patrimoniul etnocultural al românilor de pretutindeni, căci au o valoare de neprețuit – cine și cînd va mai încerca să realizeze prin muncă ce e proprie titanilor astfel de opere artistice ca să strălucească în toată perfecțiunea lor?

Dna prof. univ. dr. Zamfira Mihail, care semnează prefața la această impunătoare comoară artistică, dar și științifică (căci e o colecție de lucrări deosebite, un document al păstrării religiei ortodoxe, obiceiurilor de nuntă, la cu-



^{*} Șoimaru, Vasile. *Români din jurul României: monografie etnofotografică*. Pref.: Zamfira Mihail ; pref. la vol. *Români din jurul României în imagini*: Vlad Pohilă ; postf.: L. Kulikovski. ; prez. graf.: Simion Zamșa. Chișinău: Ed. Serebia; Onești : Ed. Magic Print, 2014 (Tipogr. „Balacron”). 376 p. ISBN 978-9975-128-03-2.

metrii, înmormântări etc., al îmbrăcămintei, dar și al dispoziției personajelor), notează: „Geneza alcătuirii lucrării *Românii din jurul României* a fost dintre cele mai incitante. A demarat ca un proiect de lungă durată, elaborat însă de la început în componentele lui esențiale. A existat o «idee», un imbold sufletesc al lui Vasile Șoimaru și anume: nevoia de cunoaștere plenară a tot ce înseamnă suflet românesc în afara granițelor de astăzi ale României. Elementul de control îl constituie limba română, marca identității, în ultimă esență, a unui popor. Detaliile lingvistice își găsesc suport în amintirile autorului care s-a înțeles cu vorbitorii (încă și ai) limbii române sau ale dialectelor ei (aromâna, istroromâna) în toate locurile în care i-a găsit viețuind pe aceștia. [...] Cartea este un document care mărturisește despre existența românilor din jurul României din anii 2002-2014. Acest «de jur-împrejur» se întinde la distanțe și de peste o mie de kilometri, dar în împrăștierea lor românii totuși formează un inel, ca un fel de halou sau nimb în jurul ei. Iar un «răsad» peste Ocean, satul Boian din Canada, face dovada solidarității locuitorilor unei așezări tradiționale, care pot învinge, prin habitatul-enclavă, secolele, care dispersează. Și asemenea răsaduri a întâlnit de la țărmul Mării Baltice pînă în Kazahstan și din Italia la Istanbul, prin tot sud-estul Europei.»

Și Vlad Pohilă, scriitor și publicist, un bun prieten al protagonistului, fiind în cunoștință de cauză, în prefața la volumul din 2008 (inclusă și aceasta în ediția nouă) menționează: „Mi-a fost dat de mai multe ori să aud încântarea autorului, dr. Vasile Șoimaru, în legătură cu o remarcă a lui Nicolae Iorga, potrivit căreia România ar fi unica sau una din puținele țări din lume înconjurată de conaționali. Nu credeam, nu îmi imaginam însă că această observație a strălucitului nostru cărturar ar putea servi drept punct de plecare pentru elaborarea unui album monografic. De fapt, este destul de greu a stabili cu precizie cînd și unde a fost pentru V. Șoimaru acest punct de plecare. Personal, l-aș «deplasa» cu vreo 12-14 ani în urmă – cînd i s-a aprins în suflet focul, pasiunea pentru arta fotografiei. Încă pe atunci, conferențiarul universitar de la ASEM, doctor în economie V. Șoimaru, care se impunea tot mai frumos și ca publicist, cu o abordare nu numai economică, dar și istorică a lucrurilor, a fenomenelor; ei bine, încă de atunci dînsul surprindea oameni, locuri, evenimente ce formau pagini de istorie. Apoi a prins a coborî în jos, mai spre adîncurile istoriei naționale. [...] Ce l-o fi împins la drum, ce l-o fi mînat în atîtea căi nebătătorite? Desigur, o firească curiozitate și o admirabilă fascinație a frumosului din om și din sînul naturii. Dar, neîndoios, și primordial chiar, Vasile Șoimaru a pornit în drumeții ghidat de un mare, acut, vibrant, mai rar întâlnit la noi sentiment al dragostei de Neam și Țară.»

După aceste două splendide prefețe, autorul a plasat capitolul *Căutări, întimplări, reflecții și mărturii din peregrinările mele în jurul României*. Textele

incluse aici sînt un fel de raport, o dare de seamă despre cele întîmplute – cercetările, evenimentele, manifestările culturale desfășurate – pe parcursul mai multor ani, în timp ce călătorea prin locurile românilor din afara granițelor României.

Dar miezul – materialul cel mai consistent și cel mai valoros – îl constituie cele 14 capitole inserate în următoarea ordine: *I. Maramureșul istoric* [p. 24-57]; *II. Nordul Bucovinei și Ținutul Herța* [p. 58-111]; *III. Basarabia* [p. 112-151]; *IV. Transnistria* [p. 152-165]; *V. Noua Serbie, Slavo-Serbia, Crimeea și Caucazul de Nord* [p. 166-191]; *VI. Cadrilaterul și Valea Timocului bulgăresc* [p. 192-205]; *VII. Valea Timocului și Banatul sîrbesc* [p. 206-217]; *VIII. Aromânii* [p. 218-253]; *IX. Istroromânii* [p. 254-265]; *X. Românii din Ungaria* [p. 266-271]; *XI. Valahii slavizați din Cehia, Slovacia și Polonia* [p. 272-293]; *XII. Urmele bolohovenilor în Galiția, Pocuția și Podolia* [p. 294-303]; *XIII. Copiii românimii: de la poalele Caucazului pînă la Munții Stînciși* [p. 304-311]; *XIV. Vestigii românești pe alte meridiane: Turcia, Italia, Austria, Țările Baltice, Kazahstan, Canada* [p. 312-339]. Desigur, numărul fotografiilor realizate de facto este de sute de ori mai mare decît cel care a avut norocul să încapă între copertile albumului dat. Parcurgînd sute de mii de kilometri, neobositul călător prin Românie, s-a ales cu o bogăție de care își dă seama și de aceea o prezintă cu multă amabilitate și bunăvoință concetățenilor săi – în primul rînd, celor în care dăinuie spiritul românesc sau în care încă nu a încetat să bată o inimă de român.

De la prima vedere se pare că ochiul ager al maestrului a surprins tot ce vedea interesant și inedit, adică necunoscut mai înainte sau chiar neobișnuit pentru mulți dintre noi, care ne delectăm cu vederi color superbe din țările sau regiunile enumerate mai sus. Să exemplificăm doar prin denumirile localităților (unele adaptate) pe care le-am selectat din titlurile sau explicațiile la fotografiile incluse în album: Apșa de Mijloc, Biserica Albă, Slatina, Turia-Remetea, Obava (Transcarpatia, Ucraina); Mahala, Ostrița, Boian, Cernăuca, Onuț, Lujeni, Ocna Bucovinei, Codrul Cosminului, Dumbrava Roșie, Poeni-Bucovca, Voloca, Hrușeuți, Fîntîna Albă, Hliboca, Sinăuții de Sus, Suceveni, Crasna, Davideni, Ciudei, Putila, Iablonița, Zahariceni, Vijnița, Tîrnăuca, Culiceni, Lucăuți (reg. Cernăuți, Ucraina); Pancevo, Pecica, Martonoșa, Pauliș, Cenad, Șoimoș, Turia, Glodos, Dobreanka, Kanij, Nadlac, Șerban, Subotița, Moldovka, Voievodovka, Popasna, Frunze, Voloșino (estul Ucrainei); Moldovanskoe, Moldovanovka, Moldovka, Solonești, Șabanovka (sudul Rusiei); Caliacra, Balcic, Bazargic, Cociumar, Silistra, Turtucaia, Vulturești, Arbănași, Albotina, Florentin, Gîmzova, Hîrleț, Coșava, Satul Nou, Vidin (Bulgaria); Slatina, Jîtkovița, Malainița, Zaițear, Uzdin, Satul Nou, Torac, Virșeț (Serbia); Aminciu, Gravena, Cuțufleani, Samarina, Zaikas (Grecia); Moscopole, Petrele, Elbasan, Tirana (Albania); Bitolia, Krușevo, Maloviște, Skopje, Știp (Macedonia); Smiljan, Gospic, Dubrovnik,

Jeiani, Cătun, Ucika (Croatia); Cicearija (Slovenia); Jula, Chitighaz, Micherechi (Ungaria); Vilemov, Tabor (Cehia); Lendak, Zdiar, Moldava pe Bodva (Slovația); Cracovia, Wadowice, Czaniec, Lipnik, Lopuszna, Watra (Polonia); Luțk, Uniev, Miziurineț, Lvov, Sniatîn, Colomîia, Camenița, Obertin, Bacota, Cotiujani, Racovăț (vestul Ucrainei) ș.a. Avem în față o adevărată enciclopedie ilustrată despre vechile, dar și noile, așezări în care își au sălașul consîngenii noștri. Majoritatea acestor localități (dacă nu chiar toate) au o istorie în tangență cu cea a românilor. O parte din locuitorii acestor locuri păstrează pînă în prezent obiceiurile strămoșești din diferite etape ale vieții lor. Creația folclorică (cea literară, muzicală, teatrală etc.) seamănă întru totul cu cea a românilor din Țară. Dar trebuie să remarcăm și faptul că, odată cu trecerea timpului, localnicii de viță românească de acolo devin tot mai puțini, statele vecine nu au interesul să susțină cultura și tradițiile etniilor de pe teritoriul lor, iar guvernării de la București și Chișinău nu au curajul să intervină spre a salva situația creată (ce-i drept, de acum de multă vreme pînă încoace).

Cititorii pasionați de istorie, turism etc. pot cu ușurință să afle din albumul *României din jurul României: monografie etnofotografică* și date despre o seamă de universități, școli, muzee, biblioteci, case memoriale, case-muzeu, case tradiționale și particulare, gospodării exemplare, castele, conace, turnuri, catedrale, biserici, mănăstiri, cetăți, monumente, busturi, memoriale, cimitire, morminte, troițe, rezervații arheologice, ruine de veacuri și tot de felul acesta; cei cărora le place geografia își vor îmbogăți cunoștințele privind datele despre unele râuri, pîraie, munți, dealuri, văi, coline, izvoare, praguri, cascade, movile, valuri, cîmpii, monumente ale naturii și multe altele.

Își vor găsi un obiectiv atractiv și cei cărora le place să călătorească, adică să practice turismul, căci îi vor atrage de pe paginile albumului muzeele, clădirile-reședințe, hotelurile, piețele, străzile, drumurile, șoselele, podurile, morile de apă și de vînt, peisajele (inclusiv cele agricole și industriale), parcurile și chiar unii... arbori. La acestea putem adăuga diverse picturi, covoare, țesături, cusături și alte lucrări de artă decorativ-aplicată tradițională. Cu certitudine, pe mulți îi vor interesa familiile fruntașe, meșterii populari, ansamblurile (grupurile) folclorice, colindătorii, urătorii ș.a.m.d., deoarece sînt destule vederi de la iarmaroace, hramuri, nunți, sărbători oficiale și de familie, hore, jocuri... Ca în oglindă îi vedem pe cei cu „Steaua” și din „Malanca”... Autorul albumului a avut ocazia să se întâlnească la fața locului cu scriitori, folcloriști, interpreți, pictori, pescari, ciobani, enoriași, pe toți nu-i putem enumera...

Se vede că V. Șoimarul are o dragoste și o atitudine aparte față de înaintașii Neamului nostru, de multe ori plecînd în călătorie pe urmele lor. Iată de ce întîlnim pe paginile albumului fotografii sau referințe la Mihai Eminescu, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Teodor Burada, Nicolae Iorga, Dimitrie Gusti, Anton

Golopenția ș.a. La fel, în timpul călătoriilor dumnealui s-a întâlnit cu multe personalități, immortalizându-le chipul cu ajutorul aparatului său de fotografiat spre bucuria noastră a tuturor. Iată că-i vedem în diferite ipostaze ale vieții lor pe bine cunoscuții de toată lumea: Mihai Cimpoi, Alexandru Moșanu, Andrei Vartic, Paul Mihail, Grigore Vieru, Dumitru Matcovschi, Vladimir Beșleagă, Alexei Marinat, Nicolae Rusu, Vlad Pohilă, Vasile Târîțeanu, Ion Paulencu, Vasile Iovu, Simion Duja, Petre Neamțu, Vasile și Eleonora Bizovi, Constantin Bobeică, Ion Iovcev, Dinu Ursu, Petru Buburuz, Viorel Cojocar ș.a. Totodată avem ocazia de a face cunoștință cu fețe mai puțin cunoscute: Gheorghe Gorda, scriitor din Bucovina; Draghi Dmitrievici, folclorist din Valea Timocului; Ion Moiş, profesor universitar, medic din Maramureș; Gheorghe Berinde, primar în Biserica Albă; Vasile și Tudor Iordăchescu agricultori din Hagi Curda; Maria Golubenco, bibliotecară din Ananiev (Nani); Viorica Șoșdean, pictoriță naivă din Banatul Sîrbesc ș.a. Desigur, mărinimosul român Vasile Șoimaru nu a putut să nu ne prezinte și locurile în legătură cu așa personalități ca Ștefan cel Mare și Sfînt, Alexandru Lăpușeanu, Ioan Vodă cel Cumplit, Mihai Viteazul, Nicolaus Olahus, Petru Movilă, Miron Costin, Dosoftei, Alexandru Hîjdău, Gheorghe Asachi, Alexandru Averescu, regina Maria, George Pomuț, Vasile Karazin (Caragea), Milton Manaki, Nicolae Tesla, Maica Tereza, Alexei Mateevici, Anița Nandriș-Cudla, Pavel Boțu, Leonida Lari și așa mai da încă multe nume. Un capitol aparte este dedicat copiilor românimii (de la poalele Caucazului pînă la Munții Stîncoși) – cei care trebuie să fie demni de întregul patrimoniu lăsat de moșii și strămoșii noștri ca să-l perpetueze, să-l transmită din generație în generație întru dăinuirea Neamului românesc.

Ultimul capitol al albumului ne prezintă sedii, uși și scări din viața vieneză a lui Mihai Eminescu; Opera vieneză, în care a cîntat marea soprană a Basarabiei române Maria Cebotari; Colina Crucilor din Lituania (una dintre cele 500 000 de cruci de acolo este moldovenească); români din cele trei țări baltice – Estonia, Letonia și Lituania; „regățeni” și basarabeni ajunși în Kazahstan; Boianul canadian; o seară românească de neuitat în casa nonagenarului Ovidiu Creangă din Toronto ș.a.

În postfața *A mers prin românime ca la locurile sfinte* (bravo, bravo pentru acest titlu!) dna dr. Lidia Kulikovski reiterează că „Vasile Șoimaru a adunat tot ce se putea despre românii din jurul României pentru a ne oferi dovada că românul unde ajunge, vitregit de soartă sau de bună voie își creează România, acolo, s-o aibă aproape, prin port, prin datini, prin folclor, prin dans și cîntec. Admirabilă este tenacitatea (simțită, nespusă, din paginile albumului) și voința cu care a lucrat la acest volum. Ca om din laborator, vă spun că nu a fost ușor și nu a fost nicio simplă idee de a aduna imagini cu românii din jurul României... A fost o minuțioasă cercetare în teren, o explorare și testare la fața locului,

a fost o incomensurabilă investiție materială, de timp, fizică și spirituală pe care nu ai cum s-o evaluezi în variabile cifrice. Evaluarea constă în reacția pe care o are asupra celor care o citesc – satisfacție, încântare, împlinire sau poate fi o răzbunare pentru toată nonistoria pe care au inhalat-o unii cititori pînă la această carte (primul volum – *Românii din jurul României în imagini* – autorul recunoaște că l-a scris din răzbunare...). Dr. Vasile Șoimaru a fost un pelerin, în adevăratul sens al cuvîntului. Dar nu a mers doar pentru experiență, a mers să caute, să găsească români, urme ale românilor în lume și să realizeze visul de a oferi un spațiu unde să se reunească întreaga românimă. Manuscrisul volumului pe care tocmai l-am parcurs / l-am vizionat / l-am citit – cu emoții, mîndrie, uimire și mulțumire – reprezintă un model de contribuție la dăinuirea românității, un model de contribuție la istoria noastră, dar și un exemplu de valorificare a istoriei românității.”

De la pagina 342 pînă la 369 sînt incluse ecouri din presa vremii și a lumii la albumul *Românii din jurul României în imagini* (Editura „Prometeu”, Chișinău, 2008). Printre autorii acestor ecouri îi menționăm pe Grigore Vieru („Iată un «nebul», iertați-mă, o zic în sensul frumos al cuvîntului. Unde mai există asemenea «nebuni» care înconjoară țara, lumea, fotografiază pe unde trece? [...] E un miracol!”); Sergiu Chircă („Este imposibil să atingi această carte și să nu-ți dai seama că ești român”); Andrei Vartic („Este unul dintre cele mai frumoase cadouri pe care un român din Basarabia l-a făcut Patriei sale, România. Este o carte de aplaudat pînă la lacrimi”); Alecu Reniță („Obtuzitatea oficialităților de la București nu l-a împiedicat să-și împlinească visul: o călătorie documentară, soldată cu mii de fotografii, dar și o călătorie inițiată, pe urmele sufletului românesc”); Nicolae Dabija („Autorul cărții monumentale *Românii din jurul României în imagini* ca și cum reconstituie, fotografic, din așchiile vechii Dacii, țara noastră dintîi, mare cît un continent”); Ion Anton („Să nu se creadă că exploratorul a fost întîmpinat cu pîine și sare de către naționalitățile în pămînturile cărora viețuiesc români. Furtunile care bîntuie asupra conaționalilor din spațiile externe sînt mai năprasnice, dar tocmai acest aspect i-a înnobilit pe frații noștri să fie mai viguroși, de o mai înaltă simțire patriotică, iar în sufletele lor să ardă veșnic candela dorului de Țară”); Theodor Codreanu („Vasile Șoimaru a lucrat ca un Meșter Manole, necruțîndu-și sănătatea și timpul vieții. Și asta dintr-o pustiitoare dragoste de neam și de țară, sentiment, desigur, desuet pentru mulți dintre români!”); Adrian Păunescu („Am cunoscut un om de valoare, un iubitor de neam și Țară, un caracter inflexibil, un frate”); Zamfira Mihail, Ludmila Doroșencu (Bulat), Maria Toacă, Laura Huiban, Stelian Țurlea, Anca Goja, Sergiu Musteață, Elena Buică, Constantin Iordan, Angarta Frîncu, Radu Cozma, Maria Toacă, Ion Stoica, Vasile Barbu, Gheorghe Pârlea, Roxana Iorgulescu-Bandrabur ș.a.

Încheie această capodoperă a genului fotografic o biobibliografie a dlui Vasile Șoimaru (după *Calendar Național – 2014*, editat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova) [p. 370-374]. De asemenea, pentru a înlesni înțelegerea textului, autorul a plasat în capitolele respective hărți ale țărilor și regiunilor pe unde l-au purtat pașii. La deschidere și închidere găsim harta *Repartizării populației românești pe continentul european*, iar pe coperta a patra – harta fizică a „României Mari”.

Cu certitudine, cititorul care va avea ocazia să țină în mâini și să citească (sau măcar să răsfoiască) acest album – *Românii din jurul României: monografie etnofotografică* – va descoperi o altă lume din jurul său, o altă relație între oamenii de același sînge, un alt timp în care se menține și continuă să se mențină seminția strămoșilor noștri care își au, la rîndul lor, rădăcinile la străvechii geto-daci și romani. Nu exclud că pentru unii va fi cea mai bună carte citită vreodată, care a impresionat cel mai tare, care a trezit „din somnul cel de moarte” un suflet adormit sau rătăcit, care a provocat gînduri mărețe de a susține valorile patrimoniale ale întregii români de pe toate continentele globului pămîntesc – leagănul tuturor civilizațiilor ce trebuie (și sînt datoare!) să viețuiască în pace și bună înțelegere, căci altfel cum putem să ne numim oameni? Este un volum care te chinuiește, te mistuie sufletește, care este creat la cea mai înaltă temperatură a creației artistice, care te face să dialoghezi cu personajele din el, care lucrează permanent în folosul națiunii, care îți dă încredere în ziua cea de mîine, care contribuie la creșterea inteligenței, de a rezolva probleme noi pe baza experienței acumulate, care îți șoptește nebănuite scenarii de viață, chiar dacă în unele momente nici nu îți dai seama de acest fapt. Este un volum pe care mulți vor dori să-l redeschidă mereu și mereu, deoarece paginile lui te surprind de fiecare dată cu ceva neobișnuit și extravagant, te plasează în lumea fascinantă a artei fotografice, care este pentru autorul nostru o îndeletnicire ludică. Nu mă pot abține ca să recomand spre lectură această lucrare deosebită, ce nu te lasă să-i închizi paginile, pentru simplul motiv că este tipărită în condiții poligrafice excelente la Tipografia „Balacron” din Chișinău, absolut tuturor cititorilor din toate spațiile românești, absolut tuturor cititorilor de toate vîrstele și de toate gusturile care au cuget românesc și simțire românească.

Creația fotografică din acest album (am mai spus că e unică în felul său!), dar și din cele precedente, amintite la începutul prezentelor impresii despre „cartea-statuie” (în viziunea lui Nicolae Dabija, și pe bună dreptate), îl caracterizează în întregime pe conf. univ. dr. Vasile Șoimaru, care este un om dintr-o bucată – un caracter integru, pe care îl vrem să-l aibă oricare concetățean de-al nostru în viața de toate zilele. Dacă ar fi să fie așa, noi scăpăm pentru totdeauna de strădaniile și suferințele care ni se trag de veacuri.

Îi urez maestrului Vasile Șoimaru tradiționalele *La mulți ani!* și *La mai mult și la mai mare!* – deoarece lansarea acestei lucrări a avut loc la Chișinău, în Sala mare a Bibliotecii Științifice a Academiei de Studii Economice, la puțin timp după sărbătorirea aniversării a 65-a a dumnealui. Dorim ca această lansare să fie de bun augur și pentru următoarele-i volume, căci protagonistul nostru neastîmpărat (în înțelesul cel bun al cuvîntului), la sigur, nu se va lăsa să ne mai bucure cu ceva nou – cu ce nici nu ne trece prin minte.

(*BiblioPolis*. 2014, vol. 52, nr. 2)

LIMBA ROMÂNĂ – DEMNITATEA ȘI IDENTITATEA NOASTRĂ

Totul (sau aproape totul) în viața noastră, a românilor, se învîrte în jurul limbii pe care o vorbim. Ilustrul istoric, literat și om politic Nicolae Iorga scria: „Între elementele care formează comoara sufletească a poporului român, niciunul nu cuprinde mai mult și n-o oglindește mai adevărat decît însăși limba lui.” Limba română este, de fapt, componenta principală a etniei românești, născută acum aproape două milenii. Ea îngemănează viața și aspirațiile oamenilor pașnici, dornici de libertate ai străvechii Dacii, constituind conștiința de sine și verticalitatea demnității de neam ale urmașilor ei. Nu în zadar poetul și preotul basarabean Alexei Mateevici ne atenționează cu deosebire: „Limba noastră-i o comoară / În adîncuri înfundată, / Un șirag de piatră rară / Pe moșie revărsată.” Deci, pentru noi limba română, mai întîi de toate, înseamnă trecut, prezent și viitor.

Pe 31 august 1989, în Republica Moldova (pe atunci RSSM, în componența fostei URSS), limba română devine prin lege limbă oficială de stat. Glasurile majorității oamenilor care au cerut îndelung „Limba română! Alfabet latin!” cu cîteva zile înainte la Marea Adunare Națională din capitală au fost auzite de către deputați. Tot de atunci în Republica Moldova 31 August a devenit sărbătoare națională sub denumirea *Limba noastră cea română* sau *Ziua limbii române*. În toate orașele și satele republicii – drept omagiu limbii române – în această zi se desfășoară multiple manifestări cu caracter cultural (depuneri de flori, discursuri, alocuțiuni, conferințe, recitaluri de poezie, expoziții de fotografii, concursuri, concerte etc.). Începînd cu 2011, simultan, *Ziua limbii române* se sărbătorește la București și Chișinău, adică pe ambele maluri ale Prutului.

Încadrîndu-se în acest eveniment de o semnificație deosebită, relativ recent, la București, a văzut lumina tiparului culegerea de poezii și eseuri *Limba română este Patria mea*^{*}. Antologicul, inspiratul vers al lui Nichita Stănescu

^{*} *Limba română este Patria mea* : culegere de poezii și eseuri. Coord. Iuliana Gorea Costin. București, 2014. 202 p. ISBN: 978-973-0-16031-4.



și-a găsit locul potrivit pe coperta unui volum dedicat în întregime Limbii Române. Această culegere este prima de felul în care a fost concepută, de aceea dna Ambasador Iuliana Gorea Costin în *Cuvînt-înainte* a ținut să menționeze că „volumul *Limba română este Patria mea* cuprinde cele mai frumoase creații poetice, clasice și contemporane, precum și lucrările premiate în cadrul concursului omonim – un îndemn la creație și claritate. Ne dorim un bun augur această lucrare prin care români de pretutindeni ne întâlnim în Duh, în spațiul spiritual comun”.

Atrage atenția cititorului pasionat de poezie și, în genere, de limba română binecuvîntarea Preafericitului Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Prezentăm fragmente din ea: „Sînt multe daruri moștenite de la înaintași în patrimoniul spiritual al neamului românesc, însă cel mai mare dar este limba națională în care ne exprimăm identitatea și comuniunea între generații, în care chemăm pe Dumnezeu în rugăciune, în care descriem frumusețile locurilor natale și ale sufletului românesc. Limba națională nu este doar un simplu mijloc de comunicare funcțională în societate, ci este o parte constitutivă a modului nostru propriu de a fi în lume și de a cultiva comuniunea etnică în țară și pretutindeni, ca neam sau popor. [...] Această sărbătoare reprezintă un fericit prilej de a redescoperi împreună cu toată suflarea vorbitoare de limbă română din întreaga lume demnitatea și unitatea unui neam iubitor de Hristos, de multe ori răstignit în istorie, dar totuși viu și purtător de multe lumini și binecuvîntări, păstrate și cultivate în mod pașnic și smerit. [...] Ne rugăm Domnului Iisus Hristos, Cuvîntul veșnic al lui Dumnezeu, care S-a făcut om din iubire pentru oameni și pentru mîntuirea lor, să reverse în inimile și în cugetele noilor generații de români bucuria de a citi, a asculta, a vorbi și a cul-

tiva limba română, aceasta fiind prima dovadă a unității noastre de credință și cultură, de cuget și simțire.”

În aceeași cheie înălțătoare ne vorbește de pe paginile cărții și primarul general de București prof. dr. Sorin Mircea Oprescu: „Prin limba noastră românească, esența identității naționale, accesăm tezaurul spiritual construit în timp de înaintașii noștri. În această zi să îi cinștim pe cei care și-au adus prinosul pe altarul limbii române și pe ai lor mesageri, să îi cinștim astfel pe cei care au apărât-o cu sfințenie de înstrăinare.”

Volumul *Limba română este Patria mea* este alcătuit din patru părți: *I. Poezii* (ale scriitorilor clasici și contemporani); *II. Poezii și eseuri* (ale participanților la concurs); *III. Maxime și cugetări*; *IV. Spre amintire* (fotografii).

Prima parte se deschide cu opere bine cunoscute ale celui mai mare poet al românilor – Mihai Eminescu (dintre poeziile / poemele incluse menționăm: *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*; *Epigonii*; *Glosă*; *Mai am un singur dor*; *La steaua*). Urmează creații literare (de fapt, capodopere!) ale clasicilor literaturii române și scrieri poetice ale celor mai devotați condeieri, slujitori ai limbii noastre strămoșești: Vasile Alecsandri (*Cîntecul gintei latine*); Alexandru Vlașcu (*Lui Eminescu*); George Coșbuc (*Graiul neamului*; *Patria română*); George Sion (*Limba românească*); Bogdan Petriceicu Hasdeu (*Sînt român*); Alexei Mateevici (*Limba noastră*); Octavian Goga (*Noi*); Lucian Blaga (*Eu nu strivesc corola de minuni a lumii*); Tudor Arghezi (*Testament*); Nicolai Costenco (*Limba strămoșească*); Grigore Vieru (*Pentru ea*; *Limba noastră cea română*; *În limba ta*; *Legămînt*); Dumitru Matcovschi (*Cu limba noastră*; *Limba maternă*); Petru Cărare (*Eu nu mă las de limba noastră*); Ion Vatamanu (*Cuvintele limbii materne*); Liviu Damian (*Grai*; *Verb matern*); Victor Teleucă (*O altă limbă mai frumoasă nu-i*); Leonida Lari (*Limba*); Nicolae Dabija (*Prefață la Mateevici*); Mircea Dușescu (*Limba română*); Romeo Tarhon (*Nu e limbă mai frumoasă*) ș.a. Vom cita ultima poezie din acest șirag de mărgăritare spre a exemplifica o dragoste fără margini și o apreciere distinsă a ceea ce este pentru noi toți limba română: „Dulce, dragă și duioasă / Ne e limba și nu-i grai / Din urzeală mai frumoasă / Pentru al rostirii strai, / Nu-i plămădă mai mănoasă / Din al vorbei spic de pai, / Vers de liră mai mieroasă / În al slovei dor și vai, / Nu-i văpaie mai focoasă / Sub copitele de cai, / Curgere mai mlădioasă / În al dansului alai, / Nu-i cîntare mai aleasă / Plînsă-n bocete de nai, / Lacrimă mai cuvioasă / Pe al doinei noastre plai / Și nu-i jale mai sfioasă / În nefericitul trai / Al românului ce lasă / Limbă, datini, colț de rai. / Și-i ca zimții de la coasă / Cînd separă scai de scai, / Și-i ca lama de tăioasă, / Cînd e bai cum azi e bai!... / Inima de te apasă, / N-ai tu inimă să stai / Limba sfîntă de acasă / Să o pierzi, e tot ce ai! / Hai cu mine de îți pasă, / Iancu, Ștefan și Mihai, / Și cu spada limbii scoasă / Să stîrpim vrăjmașii, hai!”

Cea de-a doua parte cuprinde autori (poeți și prozatori) lucrările cărora au fost premiate (pentru promptitudinea și spiritul creator de care au dat dovadă autorii) în cadrul concursului desfășurat în perioada 20-31 august 2013.

Astfel, premiile și diplomele în urma jurizării (Vasile Andru – președinte, Nicolae Iliescu, Dan Toma Dulciu, Rodica Subțirelu – membri) au fost distribuite învingătorilor după cum urmează:

Premiul I:

- Cătălin Răcilă (*Colind pentru poporul român*);
- Adrian Nicolae Popescu (*Alergînd după cuvinte*).

Premiul II:

- Maria Ceauș (*Exerciții de limbă română veche*);
- Gelu Dragoș (*Corăbii de cuvinte*);
- Anastasia Dumitru (*Sărbătoarea limbii române*).

Premiul III:

- Doina Postolachi (*Poeme*);
- Radmila Popovici-Paraschiv (*Leg litere*);
- Nina Neculce (*Suflet plin de frumusețea limbii române*);
- Angela Beregoi (*În aceeași limbă*).

Diplome de excelență: Vlad Pohilă, Victoria Milescu, Zina Izbaș, Ion Roșioru, Maria Augustina Hâncu, Ion Scorobete, Victorița Duțu, Mihai Miron, Adriana Rosetti, Maria Timuc.

Diplome speciale: Marina Cuzminschi, Mihai Caba, Valeria Mihai Ștefan, Virgil Răzeșu, Andreea Petronela Condrea, Ciprian Nedelcu, Cristina Straton, Maria Eșanu.

Indiscutabil, creațiile literare din acest capitol poartă amprenta grijii față de patrimoniul nostru lingvistic de neprețuit. Toți mînuitorii de cuvinte au urmărit un obiectiv care vădește o mare îndrăzneală, dar – să spunem cinstit – s-au descurcat de minune. Trebuie menționată, de asemenea, buna cunoaștere de către concurenți, la ora actuală, a stării de facto a limbii române. Iată ce scrie, de exemplu, Vlad Pohilă, scriitor, lingvist și jurnalist, în eseu *Limba română din Republica Moldova, între primejdii și speranțe*: „După revenirea la grafia latină, în 1989, «regele a apărut gol» în fața mulțimii de români basarabeni, pe cît de entuziasmați, pe atît de stupefiați. Căci, după proclamarea în același an a limbii de stat și deschiderea spre valorile spirituale românești, care s-a produs în anii următori, tot mai numeroși conaționali de-ai noștri au descoperit splendoarea, bogăția, frumusețea limbii strămoșești. Tocmai de aceea, conștientizînd primejdiile ce ne-au amenințat și ne mai amenință vorbirea, exprimarea și scrisul, nutrim speranța de a fi martori și ai unei curățări, ai unei asanări masive, dacă nu totale a limbii noastre românești, încît să putem vorbi despre pericolele vizînd limba română din Republica Moldova numai la *passé composé*,

dacă nu chiar la *plus-que-parfait...*” Redarea cu exactitate a stării de lucruri privind statutul limbii române, studierea și cultivarea ei în România, Republica Moldova, dar și oriunde în lume, constituie un pretext pentru reevaluarea și reinterpretarea unor activități comune de viitor.

Partea a treia, care include maxime și cugetări, reflectă gândirea aforistică a autorilor selectați, constituită dintr-o informare multidiscplinară, care copleșește sufletul nostru al tuturor: „Trăiască frumoasa și cumintea limbă română! Fie în veci păstrată cu sfințenie această scumpă Carte-de-boierie a unui neam călit la focul atîtor încercări de pierzanie” (Mihai Eminescu); „Limba română are virtuți complete, adică poate fi vehicul a tot ce se întîmplă spiritual în om. E foarte greu de mînuit. Prin ea poți deveni vultur sau cîntăreț de strană. Limba română are toate premisele valorice pentru a deveni o limbă universală, dar nu știi dacă e posibil acest marș istoric” (Mircea Eliade); „S-ar putea crede că întreaga natură a ostenit la zidirea Limbii Române” (Grigore Vieru) ș.a. Cu adevărat: maximele și cugetările sînt forme ideale de exprimare a argumentelor, judecăților și concluziilor filozofice.

Ultima parte a volumului conține fotografii color și în alb-negru din ziua istorică de 31 August 1989, din aceeași zi a altor ani cu desfășurarea sărbătorii în Piața Marii Adunări Naționale din Chișinău, precum și fotografii de la sărbătorirea Zilei limbii române la București, în 2013. Autori ai fotografiilor: Mihai Potârniche și Cicerone Mândru.

Bucuria pentru faptul că începînd cu 2013 românii din țară și de pretutindeni se unesc în spirit și în gînd pentru a sărbători împreună Ziua limbii române și-a exprimat-o Victor Ponta, prim-ministru al Guvernului României: „Recunoscînd dreptul firesc al ființei umane la limba maternă – prima sa identitate –, apreciez trînicia izvorului acestei sărbători, la care au trudit mînuitorii de condei, scriitorii români din toate timpurile. Ne gîndim cu dragoste și recunoștință în această zi la mamele noastre, la părinții noștri, la scriitorii îndrăgiți, de la care am deprins limba maternă – limba română. Aș vrea să înalț un pios omagiu, cu această ocazie, pentru toți cei care s-au consacrat idealului de unitate națională, pentru părinții spirituali ai tuturor românilor.”

Culegerea de poezii și eseuri *Limba română este Patria mea* reprezintă o generalizare a sentimentelor în legătură cu limba română, limbă ce va dăinui în veacuri cît va dăinui poporul român – creatorul și posesorul ei. Toată istoria poporului român s-a cristalizat, în primul rînd, în limba română.

După o lectură adecvată creațiile literare selectate și incluse în culegerea de poezii și eseuri amintită rămîn în sufletul fiecărui cititor sub forma unor plăcute și înălțătoare stări de revelație, uneori chiar de descoperire a ceva necunoscut pînă la momentul dat. E firesc faptul că venerarea graiului matern și a limbii române se întretaie deseori cu dezvăluirea unor nedreptăți uluitoare,

pentru îndreptarea și lichidarea cărora sîntem gata să facem un front de luptă comun. Limba română este simțită de autori de fiecare dată ca ceva foarte specific pentru întreg spațiul românesc, spațiu ce se definitivează ca unul mioritic. Cu alte cuvinte, dragostea, aspirațiile, dar și neliniștea, durerile receptate sau captate pe parcursul lecturii redau o stare sufletească neordinară, pe care sîntem nevoiți să o acceptăm, deoarece limba română constituie însemnul dominant al națiunii – demnitatea și identitatea noastră.

(*BiblioPolis*. 2014, vol. 53, nr. 3)

FAȚA LUMINOASĂ A SFINȚILOR MARTIRI BRÎNCOVENI DINTR-UN ROMAN CONTEMPORAN

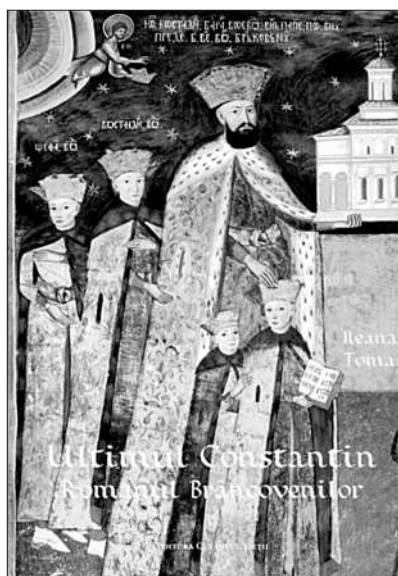
Anul curent, care pentru Sfinții Martiri Brîncoveni este un an comemorativ, scriitoarea Ileana Toma din România (născută în Basarabia, fiică de preot ortodox de naționalitate română) a scos la lumina tiparului a patra ediție a scrierii sale de proporții cu titlul *Ultimul Constantin. Romanul Brîncovenilor**. Tipărirea cărții s-a făcut cu binecuvîntarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Trebuie să menționăm din capul locului că romanul amintit mai sus (împreună cu alt roman – *Neamul Basarabilor* – de Aurel Petrescu, cu piesele de teatru *Constantin Brîncoveanu* de Nicolae Iorga și cu *Ultimul drum al lui Constantin Brîncoveanu* de Dan Tărchilă) a stat la baza scenariului spectacolului *Plecare fără întoarcere* de Marian Ciripan, o dramatizare care a fost pusă în scenă de actorii de la Compania de Teatru „Civic Art”, din București, și prezentat – cu ocazia împlinirii a 300 de ani de la tragica și ultima zi a Sfinților Martiri Brîncoveni – în mai multe centre județene și orașe din țară.

În acest context al desfășurării evenimentelor, propunem cititorilor revistei noastre o prezentare succintă a romanului istoric *Ultimul Constantin. Romanul Brîncovenilor* de Ileana Toma, care ne aduce în prim-plan situația social-politică a Țării Românești de la sfîrșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea. Dar la început să facem cunoscută biografia autoarei, care va fi, credem, pentru mulți dintre noi o descoperire fericită.

Prozatoarea și traducătoarea Ileana (Elena) Toma s-a născut pe 14 septembrie 1935, în satul Prajila, județul Soroca, România Mare. Este fiica lui Alexie Bârcă, preot, și a Mariei Bârcă (născută Dimitriu), funcționară. A absolvit în 1957 Facultatea de Matematică și Fizică a Universității din București. Pînă în 1991 a deținut funcția de cercetător principal la Observatorul Astronomic din Bu-

* Toma, Ileana. *Ultimul Constantin. Romanul Brîncovenilor*. Ed. a IV-a, revăzută și adăugită. București: Editura Cuvîntul Vieții, 2014. 420 p. ISBN 978-973-7866-00-4.



curești. Publică numeroase lucrări de astronomie, unele de popularizare. În 1972 i se acordă Premiul „Gheorghe Lazăr” al Academiei Române pentru *Catalogul de stele slabe* (coautoare). Debutează în literatură cu povestirea *La ceasul judecății în Dreptatea* (1990). Scrie proză scurtă care apare în suplimentul *Alfa și omega* al *Cotidianului* (1996-1997), în *Zigzag* ș.a. Primul roman – *Singurătatea lui Vlad Țepeș* – îi apare în 1995, după care, rămânând fidelă tematicii istorice, în 2000, îl tipărește pe cel de-al doilea, intitulat *Ultimul Constantin. Romanul Brâncovenilor*. Tot în 2000 publică o culegere de „momente, schițe și mărturii” – *Coloana*, iar în 2002 biografia *Părintele Alexie, preotul lui Dumnezeu*. Romanul *Marea fugă*,

din 2006, ne prezintă două povești de dragoste petrecute în atmosfera anilor '50 ai secolului trecut (una ratată, cealaltă împlinită), iar în 2012 autoarea revine la tema creștină scoțind la lumina tiparului noul său roman – *Marele Capadocian*, despre Sfântul Vasile cel Mare, ierarh și teolog din secolul al IV-lea. Dintre traduceri menționăm: *Doctorii*, de Erich Segal (1993) și *Oamenii mozaic. Memoriile unui chirurg de transplant*, de Thomas E. Starzl (1996). A luat câteva premii literare și, din anul 2001, este membră a Uniunii Scriitorilor din România.

Ultimul Constantin. Romanul Brâncovenilor este o frescă epică scrisă cu mult har despre tragedia creștinilor care au crezut în utopia descreșterii puterii otomane, despre răbdarea și iertarea creștină, despre încercarea de a rămâne neînfrânt și de a rezista în momentul când ești înconjurat de trădători, precum și despre compromisuri, acceptate numai pentru a supraviețui, pentru a exista ca persoană cu demnitate și cu mare iubire pentru Mîntuitorul nostru Iisus Hristos. Această narațiune literar-artistică de factură clasică este un tablou al familiei Brâncovenilor, care – prin puterea credinței lor – rezistă tuturor nedreptăților și vitregiilor abătute asupra Țării Românești și intră cu demnitatea nepătată în veșnicie.

Constantin Brâncoveanu (1654-1714) a domnit pe tronul Țării Românești între anii 1688 și 1714. În timpul domniei sale, ce a durat mai mult de un sfert de veac, apreciind realist raporturile de forțe dintre cele patru mari puteri ale timpului din Europa Centrală și de Est – vecinii Turcia, Austria, Polonia, Rusia care îi strîngeau pe români ca în clește – a reușit să mențină libertatea de a hotărî de sine stătător soarta țării. Acest fapt a contribuit la o înflorire economică și culturală a patriei. Dar sfîrșitul vieții i-a fost tragic: în 1714 a fost decapitat

de turci. În 1720, trupul său a fost adus în mare taină la București de soția sa și înmormântat la Biserica „Sfântul Gheorghe cel Nou”.

În prefața cărții (intitulată *Binecuvîntare*) Preafericitul Părinte Patriarh Daniel menționează: „Personajul central al volumului, Sfântul Martir Constantin Vodă Brîncoveanu, este unul dintre cei mai importanți domnitori români și se înscrie, alături de alte exemple, precum Sfântul Voievod Neagoe Basarab, în linia conducătorilor creștini dreptmăritori care au contribuit la îmbogățirea patrimoniului bisericesc și cultural al națiunii române. De asemenea, titlul romanului este unul inspirat, deoarece ne trimite cu gândul la ultimul împărat bizantin, Constantin al XI-lea Dragases, căzut victimă otomanilor, întru apărarea dreptei credințe, ca și Voievodul Martir Constantin Brîncoveanu. În viziunea autoarei, momentele execuției acestuia și a familiei sale transfigurează Istanbulul în Constantinopol și pe domnitorul muntean în autenticul basileu al Bizanțului de altădată. [...] Totodată, atmosfera epocii este reconstituită și prin amintirea unor personaje binecunoscute, precum Ianache Văcărescu, Alexandru și Nicolae Mavrocordat și secretarul domnesc Anton Maria Del Chiaro. Personalitățile bisericești au un spațiu privilegiat în cuprinsul romanului, iar unora le este dedicat și un capitol întreg, precum patriarhilor Ierusalimului, Dositei și Hrisant Nottara, și mitropoliților Teodosie și Antim ai Țării Românești.”

Romanul istoric *Ultimul Constantin...* de Ileana Toma este desfășurat în 22 de capitole și începe cu descrierea unui complot al seimenilor și al dorobanților care a avut loc la Curtea domnească pe la sfârșitul lui februarie 1655. Urmează povestiri din viața Brîncovenilor, Cantacuzinilor, Mavrocordaților, Cantemireștilor, Bălenilor și a altor familii de mari demnitari și cărturari români.

În centrul romanului, desigur, se află figura lui Constantin Brîncoveanu și a familiei sale: soția Marica (Maria, nepoata lui Antonie Vodă din Popești) și cei 11 copii ai lor (Stanca, Maria, Ilinca, Constantin, Ștefan, Safta, Radu, Ancuța, Bălașa, Smaranda, Matei). În dimineața zilei de 15 august 1714, domnitorul cu cei patru fii ai săi și cu sftenicul Ianache Văcărescu au fost executați, în piața Iali Kiosk din Istanbul, pentru că nu au voit să se lase de credința ortodoxă. Pentru felul cum au murit, cu toții sînt venerați de către Biserica Ortodoxă Română, care i-a canonizat, în 1992, sub numele de Sfinții Martiri Brîncoveni. Iată portretul – scurt, dar cuprinzător – al lui Constantin Brîncoveanu în viziunea autoarei: „Era un voievod mare, un adevărat suveran și nu putea să facă acest ultim act fără să aibă sentimentul măreției împlinite. Cît a durat execuția, el a fost adevăratul împărat al Constantinopolului, el, al doisprezecelea Constantin, ultimul basileu, murind pentru Hristos, ca în prorocie.”

În timpul în care a domnit Constantin Brîncoveanu (sfârșitul secolului XVII – începutul secolului XVIII), Țara Românească a cunoscut o lungă perioadă de pace, de înflorire culturală și de dezvoltare a vieții spirituale, în urma sa

rămînînd un mare număr de ctitorii religioase și un stil arhitectural specific ce-i poartă numele.

În paginile romanului cititorul va întîlni și alte personaje reale din istoria zbuciumată a românilor din epoca cînd au domnit Brîncovenii: Preda Brîncoveanu (ucis în 1658; mare vornic, căsătorit cu Păuna Greceanu, nepoată de soră a lui Matei Basarab); Papa (Pavel) Brîncoveanu (ucis în 1655; postelnic, tatăl lui Constantin Brîncoveanu, căsătorit cu Stanca, fiica lui Constantin Cantacuzino, cu care a avut trei feciori); Constantin Cantacuzino (ucis în 1663; postelnic în Țara Românească, căsătorit cu Ilinca, fiica lui Șerban Vodă Basarab, cu care a avut 11 copii); Șerban Cantacuzino (1634-1688, domn al Țării Românești, căsătorit cu Maria, cu care a avut șase copii, mezina – Casandra – a fost soția lui Dimitrie Cantemir); Mihai Cantacuzino (1640-1716, mare spătar între 1674 și 1707); Matei Cantacuzino (1649-1686, agă); Toma Cantacuzino (mare spătar, la 1706, apoi general rus, la 1711); Iordache Cantacuzino, zis Cocconul (1651-1692, mare spătar); Teodosie (cca 1620-1708, mitropolit al Țării Românești); Antim Ivireanul (cca 1650-1716, mitropolit al Țării Românești, de origine – georgian); Ștefan (ieromonah, duhovnicul lui Șerban-Vodă și al Ilincăi Cantacuzino); Alexandru Mavrocordat (1641-1709, mare dragoman, medic, filosof); Nicolae Mavrocordat (domn al Moldovei și al Țării Românești în cîteva rînduri); Mihai Racoviță (domn al Moldovei de trei ori); Dimitrie Cantemir (1673-1723, domn al Moldovei); Dincu Rudeanu (mare logofăt); Antonio Maria Del Chiaro (secretar domnesc); Sevastos Kimenitul (erudit, profesor ilustru); Iacob Pylarino (doctor); Jan III Sobieski (1629-1696, suveran al Regatului polon-lituanian); Dositei Nottara (patriarh de Ierusalim); Hrisant Nottara (patriarh de Ierusalim); Ahmed Köprülü (mare vizir); Kuciuk Selin (imbrohori); Rami Efendi (mare vizir); Mustafa Taltaban (seraschier); Feiz Ullah (mare muftiu) și încă mulți alții.

Spațiul geografic în care se desfășoară evenimentele din roman este destul de întins: Țara Românească, Principatul Moldova, Transilvania, Imperiul Otoman, precum și un șir de state vecine din Europa de Răsărit și de Apus. Proza-toarea Ileana Toma poartă pașii eroilor săi prin Tîrgoviște, București, Cotroceni, Mogoșoaia, Mărgineni, Măgureni, Merișani, Filipești, Fundeni, Afumați, Nămăești, Giurgiu, Cîmpulung, Brîncoveni, Văcărești, Copăceni, Călugăreni, Țîntăroasa, Cîlniștea, Obilești, Suceava, Iași, Viena, Istanbul (Constantinopol, Țarigrad), Adrianopol (Odrii, Edirne), Ierusalim. Putem adăuga aici încă zeci de orașe, sate, tîrguri, mănăstiri, palate, mitropolii, curți domnești, hanuri, conace, reședințe (de ex., Vlah Serai – reședința a solilor Țărilor Române la Înalta Poartă), fortărețe, închisori (Ediculé din Istanbul) aproape că din toată Europa.

Nu putem să nu menționăm că romanul *Brîncovenilor* conține numeroase dialoguri, citate (din letopisețele cronicarilor, din documentele originale ale

Curții domnești, din scrisori particulare și diverse testamente, precum și din inscripțiile pe piatră ale monumentelor funerare din epocă), peisaje, caracterizări ale personajelor surprinse în multitudine de manifestări: relații familiale (căsătorii, repartizări de averi, amenințări, pedepse, iertări, decese, înmormântări, parastase ș.a.), sărbători religioase, întronări, luări de cuvânt, călătorii etc. Și-au găsit locul în descrieri tot felul de imobile, mobiliere, trăsuri, îmbrăcăminte, giuvaerice, covoare persane, daruri, bani care erau în circulație pe vremea aceea și multe altele. Sînt prezentate, uneori amănunțit, altele în treacăt mai multe lupte, conflicte în care au fost atrași de o parte sau de alta românii din Țara Românească, Moldova și Transilvania; turcii, venețienii, austriecii, polonezii, rușii ș.a.m.d.

Cităm în continuare un fragment din romanul dat, pentru a ilustra unele aserțiuni din cele menționate mai sus: „Primăvara tîrzie a fost scurtă, mai degrabă o părere. De Paști, încă mai fulguise la București. Dîndu-și drumul toate pometurile, în inflorescențele alb-strălucitoare ale cireșilor, alb-palid-verzui ale prunilor, se lăsară scuturate deodată de prima boare caldă ce bătea dinspre raialele de la Dunăre. Livezile prinseră un verde strălucitor, iar lanurile mătăsoase se lăsară năpădite pe margini de galbenul florilor de rapiță. Porumbul fusese semănat în arăturile negre și-și aștepta ploile. Drumurile erau sub stăpînirea turmelor ce se trăgeau spre munte, venind dinspre Balta Brăilei, unde iernaseră. La Mogoșoaia, grădinile își revărsau prinosul de floare pînă spre lacul albit de nuferi. Mîine e praznicul Sfinților Mari Împărați Constantin și Elena, cei deopotrivă cu Apostolii, și după Sfînta Liturghie de la Mitropolie, unde este și zi de hram, și după ospățul de la curte, Constantin-Vodă, plecînd spre Tîrgoviște, va poposi spre seară pentru trei zile aici, la palat. Pentru asta, doamna Stanca și prințul Ștefan veniseră să vadă dacă toate pregătirile erau pe măsura celor așteptați. Frățiorul mai mic, beizadea Mateiaș, sperase să scape un pic din frîul profesorilor lui și să tragă chiulul pe lîngă grăjdarii de la Mogoșoaia. Speranțe zadarnice, pentru că doamna Stanca luase cu ea renumita-i pungă, cu care-i învățase aritmetică pe toți copiii din neam. Așa că, în caleașcă, avîndu-l alături pe prîslea, Stanca băga mîna adînc pînă la fundul pungii și scotea un galben, adică un ducat, un ughi ungueresc sau un florin, îl așeza în poală, apoi, scuturînd punga, scotea un pumn de taleri olandezi sau imperiali, piaștri turcești, zloți polonezi, creițari, potronici și aspri turcești, monede noi, frumoase, de argint și bani vechi, cu chipuri de voievozi și acvile.”

După cum era de așteptat, autoarea volumului prezentat, pentru a descrie veridic epoca istorică pe care o abordează, folosește ca mijloc de exprimare un număr considerabil de arhaisme (cuvinte, expresii, construcții verbale, care au ieșit din uzul curent). Pentru a înțelege sensul lor, un cititor neavizat va trebui să recurgă la un dicționar explicativ, cu toate că unele dintre cele mai

puțin răspândite sînt explicate pe parcursul romanului în josul paginii. Redînd culorile locale, autoarea noastră s-a folosit din plin de farmecul deosebit al arhaismelor, care împreună cu neologismele dau scrierii contemporane o coloratură neobișnuită. Dar să explicăm și noi cîteva dintre ele, de exemplu, dintre cele ce denumesc ranguri și funcții ale demnitarilor: *bei* (gubernator al unui oraș sau al unei provincii din fostul Imperiu Otoman; titlu dat de turci domnilor Țărilor Române); *clucer* (dregător care se ocupa cu aprovizionarea Curții domnești); *mumbașir* (în Țara Românească și în Moldova, slujbaș însărcinat cu încasări și cu execuții fiscale); *cămăraș* (în Țara Românească și în Moldova, slujbaș care avea în grijă odăile domnului, în special cămăra domnească); *seimen* (în Țara Românească și în Moldova, soldat din corpul de ostași mercenari pedestri înarmați cu sînețe, a căror atribuție era paza Curții domnești); *beizadea* (fiu de domn; principe); *dragoman* (interpret, tălmaci oficial folosit în trecut în țările din Orient); *capuchehaie* (reprezentant al domnitorilor români la Poarta Otomană); *imbrohhor* (persoană trimisă de sultan în Țările Române cu înalte misiuni politice); *seraschier* (comandant al armatei și ministru de război în Imperiul Otoman); *ienicer* (soldat din corpul de elită al vechii infanterii turcești, recrutat la început dintre prizonierii de război, iar mai tîrziu dintre copiii turciți ai populațiilor creștine); *achingiu* (în Imperiul Otoman, călăreț turc care trăia din prada de război); *bostangiu* (soldat din garda sultanului care avea grijă și de grădinile seraiului); *muftiu* (căpetenie religioasă a unei comunități musulmane avînd competența de a da sfaturi în probleme de respectare a cultului islamic); *bazileu* (titlu purtat de regi în Grecia antică) etc.

Nu putem să nu menționăm că scriitoarea Ileana Toma are un scris vioi, antrenant, care te face să savurezi îndestul farmecul netrecător al limbii române, pe care autoarea o stăpînește la cel mai înalt nivel.

În concluzie, putem spune că scrierea epică *Ultimul Constantin. Romanul Brîncovenilor* este o lucrare ce îi face cinste prozatoarei Ileana Toma, întrucît romanul poate sta fără a intra la grijă în același rînd cu romanele istorice de succes ale altor scriitori contemporani din România. E lăudabil faptul că scriitoarea a adus în atenția noastră pilda de iubire și de jertfelnicie a Sfinților Martiri Brîncoveni, arătînd că poporul român pe parcursul secolelor a avut oameni care au murit pentru credința și identitatea acestui neam. Romanul este o mărturie de credință ortodoxă, constituind și o excelentă lecție de patriotism autentic. Fața luminoasă a Sfinților Martiri Brîncoveni – așa cum apare ea în acest roman contemporan – va rămîne pe vecie în memoria poporului nostru.

(*BiblioPolis*. 2014, vol. 54, nr. 4)

ACTRIȚA NINELA CARANFIL ÎN OGLINDA UNUI VOLUM PENTRU URMAȘI

Recent, în seria de biobibliografii ce se editează de mai mulți ani sub egida Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, a apărut și o lucrare dedicată actriței Ninela Caranfil, Artistă a Poporului, care face parte din trupa Teatrului Național „Mihai Eminescu”. Volumul, intitulat *Ninela Caranfil, artista dorurilor noastre. Biobibliografie*^{*}, s-a editat în anul 2014, sub îngrijirea dr. în științe ale comunicării Mariana Harjevschi, coordonator fiind conf. univ. dr. Lidia Kulikovski. Autorul lucrării este Ludmila Capița, bibliotecar principal la Filiala „Transilvania”, printre alți colaboratori ai BM care au contribuit la elaborarea acestei lucrări de mare importanță nu numai pentru distinsa actriță, dar și pentru întreaga comunitatea culturală din republică, se numără Parascovia Onciu (contribuții), Taisia Foiu (redactare bibliografică), Vlad Pohilă, Gabriela Bulduma (lectori), Tatiana Borodatii (coperta). Sintem de părere că această bibliografie (care este o variantă revăzută și adăugită a celei din anul 2007) se înscrie în șirul de succese incontestabile ale BM „B.P. Hasdeu” în munca de alcătuire a biobibliografiilor consacrate unor personalități din domeniile arte, știință, cultură din Republica Moldova. În *Cuvîntul către cititor* se menționează că noua versiune a biobibliografiei „este o încercare de a reflecta pe pagini de carte afirmarea de către Ninela Caranfil a valorii proprii sale fiindte, validată în universul teatrului... Lucrarea reprezintă rezultatul unui efort de documentare și cercetare care se întinde pe parcursul mai multor decenii”.

Tot acolo, se menționează că structura cărții a fost realizată, în mare parte, la sugestia Ninelei Caranfil. Dorința ei a fost aceea de a elabora o biobibliografie a întregii sale activități, precum și un repertoriu bibliografic al referințelor despre creație. Desigur, s-au respectat sugestiile dumneaei și lucrarea a fost concepută ca fiind una pluritematică, ce întocmește un inventar și descrie analitic întreaga activitate a actriței.

Volumul *Ninela Caranfil, artista dorurilor noastre. Biobibliografie* include următoarele capitole de bază, care se încadrează în trei compartimente distincte: I. *Note introductive: Reflecții și aprecieri; Tabel cronologic; Diplome, mențiuni, premii, distincții; Confesiuni* [p. 7-44]; II. *Bibliografie: Cărți; Resurse electronice; Publicații în culegeri și ediții periodice; Articole și consemnări în presă despre Ninela Caranfil; Interviu realizate cu Ninela Caranfil; Ninela Caranfil în emisiuni de radio și televiziune; Indexuri auxiliare* [p. 45-101]; III. *Artista*

^{*} *Ninela Caranfil, artista dorurilor noastre. Biobibliografie*. / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”, Filiala „Transilvania”, Dep. „Memoria Chișinăului”; ed. îngrijită de Mariana Harjevschi; coord. Lidia Kulikovski; alcăt.: Ludmila Capița; red. bibliogr.: Taisia Foiu. Chișinău: [s.n.], 2014. 208 p. (Tipogr. „Foxtrot”). ISBN 978-9975-120-58-6.

și biblioteca: *Discursuri, mesaje; Articole, dedicații; Maxime, cugetări preferate; Moment poetic (din poeziile preferate ale Ninelei Caranfil); Anexe; File de album* [p. 102-198]. Lucrarea se încheie cu un *Acord final (alte poeme de suflet)* [p. 199-207].

Limitele cronologice ale biobibliografiei cuprind anii de la 1982 pînă la 2014. Lucrarea este destinată specialiștilor în domeniul teatrului, cadrelor didactice, bibliotecarilor, studenților, elevilor, dar, prin bogăția informației și actualitatea acesteia, ea prezintă interes pentru toți cei preocupați, fascinați și interesați de teatru, cultură, artă și de personalitatea Ninelei Caranfil.

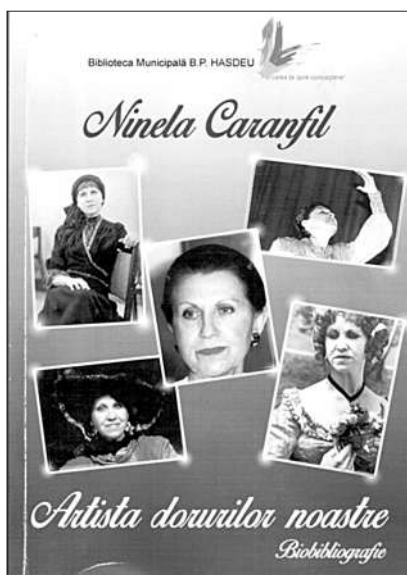
Prin tradiție, biobibliografia se deschide cu o parte mai generală, cu cîteva note introductive (articole), semnate de specialiști care cunosc foarte bine sau poate chiar totul despre viața și activitatea actriței lor preferate: *Dorurile noastre sînt la fel de mult și ale ei* (de Vlad Pohilă), *Epifania unui destin mesianic* (Anatol Codru), *Ninela Caranfil – un suflet veșnic fremătînd* (Nicolae Darie), *Un actor pe scena Vieții* (Claudia Partole), *Înălțimea românească a unei actrițe basarabene* (Vasile Șoimaru), *Tăcerile comunicante ale Ninelei Caranfil* (Iulian Filip). Fiecare autor ne prezintă o viziune a sa asupra trăsăturilor de caracter ale artistei. În continuare cităm, ca exemplu, din confesiunile lui V. Șoimaru, dr. în economie, conf. univ. la ASEM: „De fapt, Ninela Caranfil rămîne, de cîteva decenii bune, aceeași stea strălucitoare și luminătoare ca măiestrie actricească, fiind și o declamatoare de excepție, de pe buzele căreia, chiar și o poezie mai puțin inspirată sună ca un cîntec de privighetoare. Deși, după cum afirmă cei care îi cunosc mai bine activitatea artistică, nu prea recită dînsa astfel de versuri, remarcîndu-se printr-un splendid repertoriu, alcătuit din sute, poate chiar mii de poeme ale celor mai de seamă autori români și străini. Ca să nu mai zic de înălțimea ei românească, de acea proprie, personală *Coloană fără sfîrșit* a patriotismului românesc ce răzbate mereu din ființa ei foarte bogată sufletește, chiar dacă împărtășește și dînsa destinul artistului nostru, trăitor în veșnice lipsuri și probleme materiale.”

În capitolul *Reflecții și aprecieri* cititorul va afla și opinii ale altor personalități despre artistă și lumea teatrală în care trăiește: Nicolae Dabija, scriitor, membru de onoare al Academiei Române (și coleg de școală, la Cimișlia, al artistei); Ion Ungureanu, regizor, actor, ex-ministru al Culturii; Veniamin Apostol, regizor, actor, Artist al Poporului; Dumitru Matcovschi, scriitor, academician; Eliza Botezatu, critic literar, dr. habilitat, profesor universitar; Andrei Vartic, regizor, actor, filozof al culturii; Ion Puiu, pictor scenograf, regizor, actor ș.a. Drept ilustrație vom cita punctul de vedere ale actriței Daniela Damian: „Știe să vadă într-un om, în primul rînd, Omul, știe să se bucure, fără pic de perfidie, pentru succesele altora, lucrul cel mai greu în artă” și viziunea redactorului prezentator la Radio Moldova, Rodica Stelea: „Actrița Ninela

Caranfil e plină de poezie și împovărată de nostalgie. Vine spre noi ca o duminică. Vine spre o chemare, sîdfată de lumina căutării de sine.”

Tabelul cronologic ne prezintă un CV al protagonistei noastre, din care aflăm cele mai importante date biografice ale actriței Ninela Caranfil. Pe unele dintre ele (cele mai însemnate) le amintim și cititorilor revistei noastre. Ninela Caranfil se naște pe 17 iunie 1947, în Satul Nou, r-nul Cimișlia. După absolvirea școlii medii de cultură generală din centrul raional, este admisă să-și facă studiile la Institutul de Artă Teatrală „A. Lunacearski” din Moscova (la specialitatea actor de teatru și film). Din 1969 pînă în 1971 activează în calitate de actriță la Teatrul Muzical-Dramatic „A.S. Pușkin”, actualmente Teatrul Național „Mihai Eminescu”. Devine membră a UNITEM. În anii 1971-1973 e actriță la Teatrul „Lucaefărul” din Chișinău, apoi, în anii 1973-1975, se angajează în funcția de lector superior la Institutul de Arte „G. Musicescu”, după care revine ca actriță la Teatrul Național „Mihai Eminescu”, instituție unde activează pînă în prezent. Între 1999 și 2001 este viceministru al Culturii din Republica Moldova.

Cele mai impresionante roluri pe care le-a jucat N. Caranfil au fost: Varvara (*Egor Bulîciiov și alții* de M. Gorki, regie V. Cupcea, 1971); Sofia Petrovna (*Nevolnicele* de A. Ostrovski, regie I. Șcurea, Teatrul „Lucaefărul”, 1973); Paulina (*Jucării de oțel* de R. Urneviciute, regie I. Șcurea, Teatrul „Lucaefărul”, 1975); Nătăluța, Efimia și Elena (*Pomul vieții* de D. Matcovschi, regia V. Apostol, 1984); Veta (*Abecedarul* de D. Matcovschi); Vecina binevoitoare (*Casa mare* de I. Druță); Oltea (*Io, Ștefan Voievod* de A. Gondiu, regie I. Cibotaru); Eleonora și Otilia (*Tata* de D. Matcovschi, regie V. Ciutac, 1991); Zița (*O noapte furtunoasă* de I.L. Caragiale, regie A. Băleanu, 1995); Ea (*Zăpezile de altădată* de D. Solomon, regie E. Gaju, 2005), Mama (*Povestea unei nebunii obișnuite* de autorul ceh P. Zelenka, regie S. Cozub), Asumpta Roca (*Actrițele* de spaniolul J. Jornet y Barnet, regie V. Drucec) ș.a. N. Caranfil a evoluat și în filme, a avut roluri radiofonice și în monospectacole... În plus, a editat două cărți: *Tăcerea de pînă la Cuvînt* (file de biografie, amintiri, corespondență, interviuri), *Nebănuita forță a scenei* (jurnale, tablete, atitudini, interviuri). Sînt de reținut și cele șase CD-uri realizate: *Dorul infinitului din noi* (recital de poezii din scriitori clasici și contemporani), *Vadul memoriei* (versuri de D. Matcovschi),



Rugă (după *Psalmii* lui David), *Totentanz sau Viața unei nopți* (roman de C. Partole), *Rămii, iubirea mea, rămii* (versuri de N. Dabija), *Cântare copilăriei. Cântare Limbii Române* (versuri de Gr. Vieru).

În următorul capitol aflăm ce diplome, mențiuni, premii, distincții a obținut Ninela Caranfil pe parcursul carierei sale. Menționăm pe cele mai importante și mai valoroase atât pentru actriță, cât și pentru noi, admiratorii creației unei ființe care se dăruiește cu trup și suflet teatrului. În 1992 i se conferă titlul onorific de Artistă Emerită, iar în 2011 cel de Artistă a Poporului. În 1999 i se înmânează Ordinul *Gloria Muncii*. În 1996 i se decernează Premiul pentru interpretarea poeziei eminesciene la Festivalul Internațional de poezie *Mihai Eminescu*, care s-a desfășurat la Iași, iar în următorul an se învrednicește de Marele Premiu la Festivalul de poezie *Lucian Blaga*, care a avut loc la Alba Iulia. În 2006, 2008 și 2010 e câștigătoarea *Celui mai bun rol feminin* (Gala premiilor UNITEM). În 2010 devine Cetățean de onoare al orașului Cimișlia.

Capitolul *Confesiunilor* cuprinde două texte: *Dumnezeu în viața mea* (amintiri cutremurătoare din copilărie despre apropierea de credința în Dumnezeu, realizarea spectacolelor citind *Psalmii* lui David, colaborarea cu Radioul Național realizând emisiuni, momente poetice) și *Profesia mea* (cum și-a ales profesia de actor, anii de studenție la Moscova, primele roluri în spectacolele teatrale, lista rolurilor interpretate în teatru și cinematografie, despre regizorii și actorii cu care a colaborat pe parcursul anilor, alte mărturisiri din viața personală).

Capitolele privind bibliografia cuprind în total 339 de surse: cărți, recenzii, resurse electronice, publicații în culegeri și în ediții periodice, articole și consemnări în presă despre N. Caranfil, interviuri realizate cu N. Caranfil, emisiuni de radio și televiziune cu N. Caranfil. Pentru a facilita cititorul să se descurce în aceste surse bibliografice, au fost întocmite două indexuri auxiliare: *Index alfabetic de nume* și *Index de ediții periodice*.

Ninela Caranfil este o prietenă fidelă a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Artista a fost de nenumărate ori oaspete drag la Biblioteca Centrală, la filialele „Transilvania”, de Arte „Tudor Arghezi”, „Onisifor Ghibu”, „Ovidius”, „Tîrgu-Mureș” ș.a. Această afirmație este confirmată prin articolele *Gînduri despre carte, lectură, bibliotecă; Cu dragoste și recunoștință pentru „Transilvania”; Bucuria revelației; O revistă inteligentă, pentru oameni inteligenți*, redactate de artistă cu o maximă sinceritate. Astfel, în cel de la urmă articol, N. Caranfil consemnează despre publicația noastră de biblioteconomie, științe ale informării și de cultură *BiblioPolis*: „Scriu despre revista *BiblioPolis* cu drag, dar și cu un subliniat simț al răspunderii. Cu drag, pentru că, fiind o publicație a bibliotecarilor, *BiblioPolis* este, în egală măsură, și revista mea: aici mi-au fost publicate mai multe articole și interviuri; aici, cel mai generos, au fost prezentate cărțile și

CD-urile mele, ca să nu mai spun că revista BM «B.P. Hasdeu» a reflectat evenimente culturale la care am fost implicată. Profit de ocazie pentru a mulțumi, și pe această cale, redacției *BiblioPolis*, conducerii BM, pentru atenția, grija, afecțiunea cu care mă tratează. Să știți că aceste sentimente (care sînt perfect reciproce!) îmi dau noi puteri, mă fac să muncesc mai mult și mai inspirat!”

Desigur, despre artista care pune mult suflet în propagarea cărții, lecturii, în determinarea rolului bibliotecii în societate, în genere, au scris un șir de colaboratori ai BM „B.P. Hasdeu”. Astfel, în bibliografie au fost incluse trei articole ce reflectă simpatia noastră față de N. Caranfil: *Lumina unei stele de teatru ce se revarsă și în biblioteca noastră...* (de Parascovia Onciu), *O viață dedicată scenei* (Ludmila Capița), *Măiastră a cuvîntului rostit, îndrăgostită de cuvîntul scris...* (Vlad Pohilă), precum și o poezie dedicată protagonistei, de Valeriu Rață.

Un deosebit interes pentru publicul cititor vor prezenta discursurile, mesajele, dedicațiile artistei, precum și maximele, cugetările preferate ale dumneaei. La *Moment poetic* au fost incluse versuri de Lucian Blaga, Magda Isanos și Dumitru Matcovschi. Anexele cuprind listele spectacolelor radiofonice, ale monospectacolelor, ale lansărilor de carte, ale acțiunilor culturale de amploare și de rezonanță și alte manifestări culturale cu participarea artistei.

Destul de bogată și variată este iconografia volumului. În *File de album* o vedem pe viitoarea artistă printre membrii familiei (1953), apoi cu fiica Laura (2000 și 2005), la Salonul Național de Carte de la Biblioteca Județeană „Gheorghe Asachi” (Iași, 1992), cu actorii Constantin Constantinov (2000) și Vitalie Rusu (2005), cu regizorul Ion Ungureanu (2011), cu compozitorul Eugen Doga (2000); în spectacolele *O întîmplare cu haz* de C. Goldoni, *Unchiul Vanea* de A. Cehov, *Zăpezile de altădată* de D. Solomon ș.a. De o eleganță deosebită sînt portretele artistei în diverse ipostaze ale vieții.

Acordul final include versuri de Mihai Eminescu, Grigore Vieru, Leonida Lari, Nicolae Dabija, Ion Druță, texte biblice.

Este dificil a găsi într-o *Bibliografie* fațete inedite, deosebitoare de alte lucrări similare. În cazul biobibliografiei consacrate Ninelei Caranfil – lucrare cu care se poate mîndri, pe merit, Filiala „Transilvania” – iată, găsim și cîteva aspecte neobișnuite. Ne referim, în primul rînd, la compartimentele pe care le vom numi, aici, convențional *Artista despre bibliotecă*, respectiv, *Bibliotecarii despre artistă*. Nu ținem minte să fi avut ceva similar alte biobibliografii – poate și din motivul că Ninela Caranfil este o mare, o adevărată prietenă a bibliotecii. Este Artista care citește mult, dar e și o prezență vie, constantă la orice solicitare (lansare de carte, alte evenimente culturale) a BM „B.P. Hasdeu”, a filialelor „Transilvania”, „Tîrgu-Mureș”, „Alba Iulia”, „O. Ghibu” etc.

Un aspect inedit al cărții recenzate de noi este și includerea, în *Biobibliografie*, a unor preferințe mai specifice ale protagonistei. Că au fost tipărite unele

din poeziile preferate ale Ninelei Caranfil – cu precădere de autori români, unii prieteni ai ei de o viață (Gr. Vieru, D. Matcovschi, N. Dabija, L. Lari...) – pare a fi explicabil și într-un totu motivat.

În treacăt fie spus, N. Caranfil știe pe dinafară sute de poezii și poeme de autori români și străini – din circa 30 de țări! Sute de texte lirice recitate de artistă se află în Fonoteca de Aur a Radioului Național...

Originală ni se pare ideea de a fi inclusă în carte și o serie (destul de cuprinzătoare!) de maxime și cugetări adunate de actriță de-a lungul anilor, în urma unor lecturi asidue și aprofundate. De altfel, aceste „cuvinte înaripate”, conform mărturiilor N. Caranfil, adeseori i-au servit ca repere în viața artistică, dar și personală. Vrem să credem că *Maximele și cugetările* din noul volum bibliografic vor fi citite cu atenție și de eventualii utilizatori, fiecare dintre ei putând să-și aleagă una sau chiar mai multe reflecții de celebri scriitori, filozofi, artiști. Și, cu siguranță, vor putea simți, în anumite situații, energii benefice, forțe nebănuite ale gândului bun, călăuzitor, de care adeseori avem nevoie.

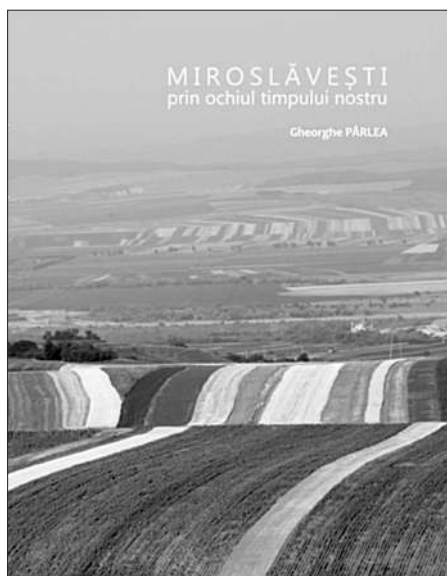
În genere, lucrarea *Ninela Caranfil, artista dorurilor noastre. Biobibliografie* are meritul de a fi actualizat și completat informația privind viața și activitatea actriței Ninela Caranfil. E un instrument de lucru pentru specialiștii în domeniu, dar și pentru cei care se interesează de situația din cultura republicii noastre, în ansamblu, de problemele cu care se confruntă intelectualitatea și soluțiile ce se găsesc într-un rezolvare lor. Tocmai de aceea considerăm că acest volum este un instrument bibliografic de interes național, deoarece are în prim-plan o personalitate remarcabilă a culturii românești – actrița Teatrului Național „Mihai Eminescu” Ninela Caranfil, Artistă a Poporului.

Coautor: Vlad POHILĂ
(*BiblioPolis*. 2015, vol. 56, nr. 1)

MIROSLĂVEȘTI, PRIN OCHIUL TIMPULUI NOSTRU – UN ALBUM ETNOFOTOGRAFIC DE ZILE MARI

Despre comuna Miroslăvești din județul Iași, România, revista *BiblioPolis* a mai scris în 2012 (nr. 2, vol. 43). A fost o recenzie la ediția a doua a *Monografiei comunei Miroslăvești: despre oameni și locuri*, redactată de o seamă de entuziaști din partea locului: Ioan Pârlea (coordonator), Gheorghe Pârlea, Viorica Apostol, Gelu Hogaș, Alexandrina Leleu și Ioan Leleu. Același colectiv de autori, în 2014, scoate la lumina tiparului, la Editura „Emia” din Deva, ediția a treia a monografiei, revăzută și adăugită (424 de pagini + 48 de planșe color). Desigur că lucrarea amintită este o realizare formidabilă a miroslăveștenilor care au colaborat la realizarea ei și merită toată lauda, căci astfel de lucrări sînt o mîndrie

pentru întregul neam românesc. Dar entuziasmul oamenilor harnici din această comună așezată în inima Moldovei nu se termină aici: tot în anul 2014, primarul actual al comunei Ionuț Gospodaru a inițiat și a dus la bun sfârșit un proiect și mai impunător – tipărirea unui album etnofotografic, care cuprinde o tematică cultural-spirituală și este prilejuit de împlinirea a 585 de ani de la prima atestare documentară a satului Miroslăvești și 150 de ani de la înființarea comunei cu același nume. În cele ce urmează vom expune unele impresii de lectură anume despre această lucrare excepțională din punctul de vedere al etnografiei, al artei fotografice, dar și al realizării poligrafice.



Comuna Miroslăvești (oficial: Mirosllovești) – din județul Iași – este situată în sud-estul podișului Fălticeni, pe stînga rîului Moldova, și este alcătuită din patru sate: Miroslăvești (anul primei atestări documentare – 1429), Verșeni (1453), Mitești (1483), Soci (1772). Pînă pe 1 ianuarie 2005, în componența ei era inclus și satul Ciohorăni (1599), care însă s-a desprins, devenind comună aparte.

Autor al albumului etnofotografic *Miroslăvești, prin ochiul timpului nostru*^{*} este publicistul și poetul Gheorghe Pârlea, învățător al școlii din sat, în prezent pensionar. Într-o notă a ediției se menționează: „Autorul albumului își însușește merite minime în ce privește contribuția ca proprietar / autor al fotografiilor inserate în album. Cum substanța propriu-zisă a acestui gen de lucrare e fotografia, beneficiarii albumului trebuie să-și îndrepte eventualele gînduri de apreciere și asupra posesorilor și realizatorilor imaginilor fotografice, identificați prin ceea ce numim sursa fotografiilor, respectiv: dr. Vasile Șoimaru (autor și furnizor principal), Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Iași, Ionuț Gospodaru, Răzvan Nechita, Andrei Postolache, Alexandra Bărdiță, Iordache Crina, Ioan Pârlea, Mihail Siminiuc, Iustin Siminiuc, Florin Plai, <http://ro.wikipedia.org>[...] și <http://www.blogprinvisor.ro>[...]. Le aducem mulțumiri celor care au contribuit la transformarea albumului virtual în album real! Acest proces e un fapt care rareori depinde și de autor. Deși nu avem acceptul expres al contribuabililor noștri, ținem să-i no-

^{*} Pârlea, Gheorghe. *Miroslăvești, prin ochiul timpului nostru* : monografie etnofotografică / Gheorghe Pârlea; coord. Vasile Șoimaru; prez. graf. Sanda Caracențev. Chișinău: Ed. Serebia, 2014. 352 p. (Tipogr. „Balacron”) ISBN 978-9975-128-23-0.

minalizăm totuși, cu recunoștință: Lucian Leleu, Sorin Iordache, Gheorghiu Popuțoia, Ionuț Croitoru, Ioan Pârlea, Vasile Sandu, Cristian Grigore, Gheorghiu Codreanu, Costică Codreanu.” La cele menționate în nota de mai sus adăugăm că concepția grafică a fost realizată de Sanda Caracențev, lectura de Vlad Pohilă, iar procesarea computerizată de Svetlana Munteanu.

Albumul etnofotografic se deschide cu o frumoasă dedicație („Dedicăm această lucrare a prezentului oamenilor trecutului, celor pe care îi moștenim, dar ale căror chipuri au rămas în veșnică uitare, timpurile lor necunoscând magia fotografiei – între aceștia, vrednicii înaintași din neamul Năvrăpeștilor”) și un motto de prof. univ. dr. Zamfira Mihail („Imaginea covârșește textul și-i lasă locul doar de însoțitor al impresiei directe, obținute prin impactul unei bune focalizări a tabloului, a detalierei amănuntului semnificativ, al culorilor”), după care urmează *Argument*-ul semnat de autorul albumului – Gh. Pârlea, din care desprindem: „Această *iconografie monografică* (de sine stătătoare) asupra prezentului ar putea fi justificată și de oportunitatea compensării unor neîmpliniri ale iconografiei atașate celor două ediții ale Monografiei comunei Miroslăvești, segment monografic (totuși) excepțional realizat, în condițiile date, de coordonatorul lucrării, dl prof. Ioan Pârlea, care a provocat frustrări inerente, legate de quantumul imaginilor inserate, de prezența sau lipsa lor, funcție de raportul pe sate, pe domenii de activitate, etape istorice etc. Nu mă amăgesc însă că nu va crea noi frustrări, cu atât mai mult cu cât lucrarea de față e una cu un grad mai ridicat de subiectivitate, ea fiind mai ales o lucrare de autor, după un proiect personalizat, care scoate în evidență și raportul direct al autorului cu activitățile ilustrate, unele dintre ele avîndu-l ca protagonist sau organizator. Dar, dincolo de gradul de subiectivism indus lectorului / privitorului, va trebui dedusă și cota de motivație obștească, civică, a autorului, dezideratul major al întreprinderii sale, anume de a ilustra deosebit de bogata trăire cultural-spirituală a comunității, firește, prin unii reprezentanți ai obștii, dedicați și motivați fie prin unele specificități ale profesiei, fie prin spiritul viu, voluntar, legat de dragostea pentru tradiția și istoria locală. [...] Noi, cei care am pus umărul la realizarea acestui produs în care *fiecare imagine poate conține o mie de cuvinte*, considerăm că ne-am dus la împlinire o parte din datoria noastră obștească, anume aceea de a lăsa urmele trecerii noastre prin viață, nu atât spre mărturie *pro domo*, cât mai ales pentru ceea ce ar putea învăța din asta cei ce ne vor succeda – moștenitorii.”

Miezul lucrării îl constituie totuși cele șase capitole: *I. Meleagul natal – Ede-nul nostru (peisaj miroslăveștean)* (p. 12-31); *II. Icoane patriarhale* (p. 32-175); *III. Biserica satului, coloana noastră infinită* (p. 176-223); *IV. Cinstindu-ne înaintașii (lansare de carte comemorativă – „Cotul Donului 1942: eroism, jertfă, trădare”)* (p. 224-245); *V. Puntea noastră peste Prut* (p. 246-330); *VI. Moșteni-*

torii (p. 331-341). La sfârșit sînt plasate: o postfață (sentimentală) de dr. Vasile Șoimaru-Năvrăpescu (*Miroslăvești – sat unic cu trei monografii*), rezumatele în limbile română, franceză și engleză, notele autorului Gheorghe Pârlea și referințele bibliografice.

Primul capitol al albumului etnofotografic *Miroslăvești, prin ochiul timpului nostru* este aidoma unei uverturi la o operă ce ne prezintă vederi generale din tuspatri sate ale comunei. Al doilea capitol ne introduce în atmosfera șezătorilor din partea locului. Fotografiele ne demonstrează cu lux de amănunte un interior țărănesc de altădată, pe un cufăr de lemn este așezată zestrea fetei de măritat, în centrul încăperii se află unelte de lucru din vechime (stative, vîrtelniță ș.a.). Șezătorile înmănunchează diverse elemente ale artei populare. Un rol deosebit în crearea atmosferei specifice șezătorilor l-a avut reactivarea artizanilor în arta costumelor populare și motivarea participării sătenilor la diverse manifestări culturale din județ. În anul 2008, prin îndemnul primarului Ionuț Gospodaru, a fost reactivată formația de dansuri populare, cu adăugarea copiilor la generațiile vîrstnice și tinere. Comuna are și mulți interpreți de cîntece tradiționale. Astfel, în comună s-a format un adevărat ansamblu folcloric. La Șezătoare au fost primiți cu bunăvoință oaspeți din Bucovina. Tot Șezătoarea, înaintea Sfintei Sărbători a Paștelui din anul curent, a fost gazda unei manifestări televizate care s-a desfășurat la „Hanul Ancuței”, făcut celebru de pana măiastră a lui Mihail Sadoveanu, clasic al literaturii române contemporane. Gospodinele, pentru oaspeții veniți din împrejurime, dar și din Basarabia, au umplut mesele cu bucate specifice, nu au lipsit nici tradiționalele ouă roșii. În fotografii se evidențiază Ion Gospodaru, cu adevărat un gospodar fruntaș al satului, tatăl primarului în funcție, Maria C. Gospodaru, mama primarului, precum și Maria D. Gospodaru, cea mai dedicată membră a Șezătorii.

Artiștii populari din comuna Miroslăvești participă frecvent la festivalurile folclorice regionale, organizate la Iași, Suceava, Vatra Dornei, Bistrița, Focșani etc. Obiectivul aparatului de fotografiat le-a surprins nu numai frumusețea și originalitatea costumelor, dar și dispoziția de sărbătoare pe care o emană fețele lor.

La fel, materialele fotografice dovedesc și faptul că la Miroslăvești, din 2009 încoace, se desfășoară un minifestival al alaiurilor folclorice cu datinile Anului Nou. Localnicii au avut ocazia să urmărească trecînd pe ulițele satului „străjeri”, „cete”, „bande”, „capre”, „cerbi”, „urși” care transformau alaiul lor într-un adevărat spectacol teatral. Îl vedem evoluînd pe scenă și pe artistul popular din Basarabia Tudor Ungureanu cu rapsozii formației „Ștefan Vodă” de la Căpriana. Aceste manifestări artistice, cu program variat și caracter festiv, asigură continuitatea vieții spirituale a poporului prin perpetuarea datinilor și obiceiurilor care vin din timpuri străvechi și sînt caracteristice națiunii noastre.

Un subcapitol din album este consacrat și spectacolului folcloric *Duminica Mare a Rusaliilor*. În această zi, după slujba de la Biserică dedicată coborârii Duhului Sfânt asupra Apostolilor, musafirii și gazdele se bucură de un borș moldovenesc și sarmale garnisite cu bucățele de carne friptă. Urmează o horă a satului, distracții (de exemplu, datul în scrînciobe). În anul curent, ca participant la această sărbătoare, s-a prezentat ansamblul etnofolcloric „Plăieșii” din Chișinău, condus de cunoscutul artist Nicolae Gribincea.

Capitolul al treilea se deschide cu ilustrarea Sfintei Liturghii, oficiată pe 23 septembrie 2010, și a Conferinței de toamnă a clerului din Protopopiatul Pașcani la Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Soci, una dintre cele mai frumoase și bine gospodărite biserici din județ. Prezintă interes și poarta maramureșeană de la această Biserică – e o adevărată capodoperă a genului, executată de meșterul Teodor Bârsan, preot misionar dintr-un sat de lângă Sighetul Marmației.

Cititorii pasionați de arhitectura românească veche se vor bucura nespus la văzul imaginilor Bisericii de lemn „Sfinta Parascheva” de la Miroslăvești. Acest lăcaș din birne a fost construit în secolul al XV-lea și e ctitoria obștească a satului.

În capitolul al patrulea vom afla cum sînt cinstiți ostașii români care au luptat pentru Patrie pe fronturile celui de-al Doilea Război Mondial, jertfindu-și ce au avut mai scump – viața. În memoria acestor eroi, la intrarea în satul Soci, părintele-paroh Romică Siminciuc a înălțat o impunătoare Troiță. În album sînt inserate și imagini de la lansarea cărții *Cotul Donului 1942: eroism, jertfă, trădare* (2012), care include mărturiile de război ale medicului Iosif Niculescu, un martor al evenimentelor militare de pe Frontul de Est, mărturiile celor patru veterani de război din comuna Miroslăvești, supraviețuitori ai măcelului, precum și notele de călătorie ale prof. univ. dr. Vasile Șoimaru, publicist și fotograf, Cetățean de Onoare al acestei comune, pe care le-a scris după ce a mers cu autoturismul său spre locurile unde a avut loc cea mai mare catastrofă militară a României.

Cel mai extins capitol al lucrării este al cincilea – dovadă că frații de pe ambele maluri ale Prutului își strîng mîna destul de des. Trebuie de spus din capul locului că inițiatorul punților peste Prut a fost tot Vasile Șoimaru, care, la răscrucea mileniilor a II-lea și al III-lea, își căuta strămoșii și... i-a găsit anume pe aceste meleaguri. De atunci a început o colaborare strînsă, care durează pînă în prezent. V. Șoimaru a călătorit de nenumărate ori la frații săi de sînge și de credință, așezați cu traiul lângă legendarul rîu Moldova. În aceste călătorii l-au însoțit: academicianul Nicolae Dabija, poet, prozator și publicist, redactor-șef al săptămînalului *Literatura și arta*, de curînd Cetățean de Onoare al comunei Miroslăvești; actrița Teatrului „Mihai Eminescu” Ninela Caranfil, Artistă a Po-

porului; regretatul Andrei Vartic, actor și regizor de teatru, publicist, scriitor, om politic, cercetător al vechilor culturi carpato-dunărene, fondator al Institutului Civilizației Dacice, ex-deputat în Parlamentul RM și fruntaș al Mișcării de eliberare națională; Vlad Pohilă, cunoscut scriitor, jurnalist și lingvist; Ion Iachim, scriitor notoriu, autor al romanelor *Cu jăratul pe buze*, *Decameron basarabean*, *Cireșe pentru Mareșal* etc.; Nicolae Rusu, prozator și eseist, autor al unor romane psihologice de un real succes; Vasile Iovu, renumit naist, Artist al Poporului, profesor universitar; Tudor Ungureanu, conducătorul ansamblului folcloric „Ștefan Vodă”; Nicolae Gribincea cu „Plăieșii”; Silvia Zăgoreanu, interpretează de muzică populară, ș.a. Toți cei enumerați mai sus pot fi văzuți în poze de la diverse întâlniri și manifestări culturale („botezul” stejărelului care va deveni și el... secular, Zilele Sadoveanu la Verșeni, Te Deum la bisericuța din Verșeni, sărbătoarea *Fiii satului* ș.a.) din comuna protagonistă a albumului, precum și din localitățile din apropiere (vizită la Casa Memorială „Mihail Sadoveanu” de la Fălticeni, pe urmele lui M. Sadoveanu la Hanul Ancuței, alte vizite la Pașcani, Bacău, Roman...).

Desigur, nelipsit este subcapitolul despre mirosloveștenii care au poposit pe meleagurile basarabene. Printre aceștia se numără Ionuț Gospodaru, primarul în exercițiu al comunei Miroslovești; învățătorul și poetul Gheorghe Pârlea, autor al cărții *O punte peste Prut*, coautor al monografiei și autor al albumului etnofotografic ale comunei; preot Liviu Siminciuc, parohul Bisericii „Sfinta Treime” din Miroslovești, custodele Bisericii de lemn – monument istoric; prof. Ioan Pârlea, consilier local, coautor și coordonator al *Monografiei comunei Miroslovești*, ajunsă deja la a treia ediție; Petrică Focșa, sociolog ieșean; Gheorghe Ghelbează, custodele expoziției etnografice, amenajată în casa părintească din Miroslovești; ș.a. Ei au vizitat Chișinăul (Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Alea Clasicilor Literaturii Române, monumentul lui Ștefan cel Mare și Sfânt), au fost la râul Nistru (satele Doroțcaia, Vadul lui Vodă), în comuna Costești, faimoasă prin podgoriile și gospodăriile sale piscicole, la plăcintăria „Ștefănița” (patron – Ala Glavan); la concerte în Filarmonica Națională „Serghei Lunchevici”; în alte locuri memorabile, au admirat frumusețea peisajelor basarabene și au rămas satisfăcuți de primirile călduroase de aici.

Cîteva pagini din album sînt dedicate stejărilor seculari din pădurea lui Andriuță Năvrăpescu, care, cu părere de rău, s-a uscat acum vreo 50 de ani, dar, pînă a fi doborât la pămînt de-o vîntoaie, V. Șoimaru a dovedit să-l immortalizeze în creația sa.

Ultimul capitol îi are în vizor pe moștenitorii – copiii – acestor harnici gospodari, oameni onești și cu credință în Dumnezeu de pe Podișul Moldovei. Fără ei aproape că nu se realizează niciun eveniment cultural. Ei sînt speranța noastră de mîine.

„Așadar, iubite cititorule, ții în mâini un album monografic al comunei Mirosălăvești, o adevărată capodoperă inițiată de un tânăr mirosălăveștean, un adevărat patriot al locului și al României, al cărui rol în existența acestui sat rămîne încă să-l aprecieze la justa valoare istoria acestor meleaguri. Este vorba de actualul primar al Mirosălăveștilor, Ionuț Gospodaru, cel pe care l-am asemănat cu un erou al satelor românești pe jumătate depopulate, erou al zilelor noastre de tranziție fără de sfârșit, cînd sătenii pleacă pe capete în toate cele patru zări în căutarea unui loc de muncă mai bine plătit. Chiar în asemenea condiții neprielnice tihnei satului, dînsul se aventurează să organizeze șezători, festivaluri folclorice, readuce în comună datinile străbune, bilciul de Duminica Mare... Și nu numai: repară drumuri, cimitire, biserici, construiește monumente ale eroilor satului, lansează cărți, comemorează – primul și unicul primar din Țară care a făcut asta – șapte decenii (21.11.2012) de la cea mai mare tragedie din istoria Armatei Române, cea de la Cotul Donului (19.11.1942), organizează întîlniri cu importanți oameni de cultură și artă din Țară și din Basarabia, caută și găsește bani pentru aceste multiple manifestări etc. Mai mult decît atît: pune la cale tipărirea unui album monografic de anvergură cu fotografii despre toate cele enumerate mai sus, pe care nici măcar un primar din vreo urbe din Țară nu și-l putea imagina, ca să nu zic de vreunul din satele noastre. Și-i încredințează această misiune istorică de a alcătui un astfel de album unui alt vrednic fiu al satului, talentatului dascăl al școlii din sat, Gheorghe Pârlea, pe care prietenii săi din Basarabia pe drept l-au supranumit academicianul de la Mirosălăvești, adică foarte bun la toate: la școală, în gospodărie, la istorie, publicistică și poezie...”, acesta este un fragment din postfața lui V. Șoimaru-Năvrăpescu la albumul *Mirosălăvești, prin ochiul timpului nostru*, de care sperăm se va bucura toată lumea, căci este tipărit în condiții poligrafice excelente și în el se vede nu numai trecutul și prezentul unei comune, dar și, fără putință de tăgadă, trecutul și prezentul țării întregi. Iar copiii, care sînt oglinda sufletului nostru, vor duce tot ce au lăsat părinții și bunicii lor spre un viitor luminos.

Lucrarea și-a atins scopul: sîntenerate generațiile trecute, care au sfințit vatra satului prin munca lor conștiincioasă ori prin eroismul fără seamăn; este redată dragostea pentru tradițiile și obiceiurile populare, creștinești; este ilustrată o bună experiență de viață al unei comune cu o istorie de invidiat; este un suport minunat pentru educarea tinerilor de azi întrun respectarea poruncilor lui Dumnezeu, întrun a fi hărnicii în toate cele ce fac și a fi patrioți devotați ai Patriei și ai baștinei unde s-au născut și au crescut în sînul familiei lor.

Consider că Mirosălăveștii au meritat acest omagiu etno- și fotomonografic, care oferă pentru întreaga românie modele de valori ale satului, de mărgăritare artistice păstrate în conștiința oamenilor de multe veacuri, iar ceea ce este bun și frumos se multiplică pe zi ce trece.

Nu pot susține că în biografia comunei la care ne-am referit nu au existat sau nu există greutăți și toate lucrurile au mers ori merg bine, perfect (în majoritatea cazurilor din cauza multor lipsuri), dar sînt convins (o demonstrează albumul *Miroslăvești, prin ochiul timpului nostru!*) că în ultimul timp se fac multe schimbări care bucură inima localnicilor că trăiesc o viață intensă. Anume acestea au fost reflectate în albumul etnofotografic. Coautorii au fost conștienți de faptul că anume astfel de realizări merită să fie aduse la cunoștința întregii societăți, deoarece prin ele ne cunoaștem semenii, ne autoinstruim, ne cultivăm pe sine. Și dacă aceste realizări demne de toată lauda vor continua să aibă loc, la sigur, peste cîțiva ani vom răsfoi un alt album sau o nouă monografie despre această comună cu frumoase succese în muncă și reușite în modul de trai pe care îl au într-o vreme deloc ușoară cum este cea de astăzi.

(*BiblioPolis*. 2015, vol. 56, nr. 1)

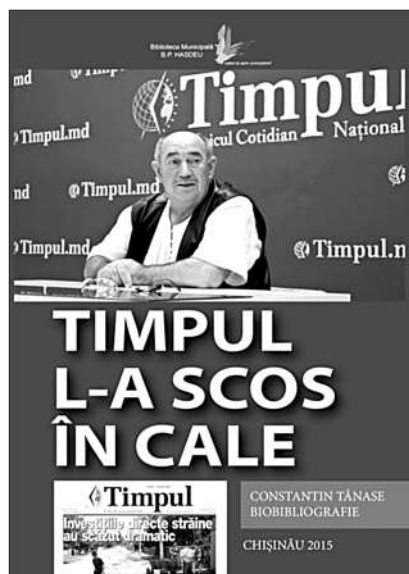
MERSUL CONTINUU ÎN ASCENSIUNE AL LUI CONSTANTIN TĂNASE

Numele lui Constantin Tănase e bine cunoscut atît în republica noastră, cît și peste hotarele ei. În ultimii ani vestitul savant lingvist și-a dezvoltat, mai ales, talentul său de publicist militant fondînd și conducînd faimosul cotidian *Timpul*, ce a început să se editeze la noi începînd cu anul 2001. Nu în zadar denumirea lui figurează pe coperta volumului apărut recent, la un an după trecerea protagonistului în eternitate: *Timpul l-a scos în cale. Constantin Tănase. Biobibliografie**.

Lucrarea încununează munca de cîțiva ani a colaboratorilor Filialei „Transilvania” și a Departamentului „Memoria Chișinăului” din cadrul BM „B.P. Hasdeu”. Ediția a fost îngrijită de Mariana Harjevschi, dr. în științe ale comunicării, iar coordonarea activităților s-a realizat de conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, directorul Departamentului studii și cercetări. Printre cei care au depus cunoștințele lor nemijlocit la apariția acestui volum de specialitate – pe drept cuvînt de excepție – se numără: Ludmila Capița (alcătuitor), Parascovia Onciu, Tatiana Donțu, Ana Gabor (contribuții), Claudia Tricolici (redactare bibliografică), Vlad Pohilă (lector) ș.a.

Volumul începe cu un cuvînt către cititor, apoi urmează șase capitole constituente: *Studii introductive, Tabel cronologic, Opera, Viața și activitatea, Indexuri auxiliare, Aprecieri și File de album*. Deci, titlurile de mai sus ne invită să

* „*Timpul*” l-a scos în cale. Constantin Tănase. *Biobibliografie* / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”; ed. îng. de Mariana Harjevschi, coord. Lidia Kulikovski, alcăt. Ludmila Capița, red. bibliogr. Claudia Tricolici. Chișinău, 2015. 330 p. ISBN: 978-9975-120-77-7.



facem cunoștință cu o biobibliografie ce valorifică și promovează prodigioasa activitate a ziaristului, analistului politic, lingvistului, omului de litere și de cultură Constantin Tănase. Selectarea materialului pentru prezenta lucrare a fost făcută în baza arhivei personale a lui C. Tănase, a publicațiilor bibliografice *Cronica presei* (1976-1997), *Bibliografia Națională a Moldovei* (1998-2013), *Cărțile Moldovei* (1986-1990), *Calendarul bibliotecarului* (1992-1999), *Calendar Național* (2000-2013), a colecțiilor și cataloagelor Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, a edițiilor bibliografice elaborate de aceste instituții. Majoritatea articolelor au fost consultate *de visu*.

Criteriul de aranjare a materialului este direct cronologic, iar în cadrul anului descrierile sînt dispuse în ordine alfabetică. În fiecare compartiment la început sînt indicate sursele în limba română, după care urmează cele în alte limbi. Articolele cu aceleași titluri, publicate în ani diferiți, sînt amplasate la anii respectivi.

Capitolul *Studii introductive* include patru articole semnate de Dan Dungaciu (*Confesiunile unui jurnalist niciodată „la modă”*), Ion Hadârcă (*Hamletianul Constantin Tănase sau A fi constant cu „Timpul”*), Vlad Pohilă (*Legenda Constantin Tănase*) și Vladimir Beșleagă (*Un adevărat testament*).

Sociologul și geopoliticianul român (și cu cetățenia Republicii Moldova), directorul Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale al Academiei Române **D. Dungaciu** menționează despre concetățeanul nostru care nu a fost niciodată „comod”: „Constantin Tănase este o specie rară de gazetari basarabeni. E greu de evaluat pînă la capăt, pentru că sîntem, cum s-ar spune, prea aproape de fenomen. Perspectiva contează. Nu poți să vezi elefantul cu microscopul, s-a spus cu teamei, așa cum nici nu poți să îl vezi, să îl evaluezi pe Constantin Tănase doar prin prisma experiențelor concrete cu Domnia Sa, oricît de agreabile ar fi fost ele: lectura unui editorial, o dezbatere publică, un interviu, o discuție la o cafea sau la un pahar cu vin. Iar ceea ce scriem aici va deveni, fatal, o fotografie de moment. Directorul *Timpului* nu este singurul jurnalist din stînga Prutului care «a pus pumnul în pieptul furtunii». Dar este cel care a făcut-o cel mai consecvent, fără rest și fără menajamente. Nu s-a lăsat dus de valurile zilei și nici nu a ascultat sunetele de sirenă ale niciunei forme de «pragmatism» sau conjuncturi onctuoase. S-a ținut tare de catarg, de fiecare

dată, și a trecut peste toate valurile fără să schimbe direcția. Căci furtunile nu au încetat niciodată în Republica Moldova. Dar Constantin Tănase a fost de fiecare dată acolo, în mijlocul lor, și a reușit să iasă din ele, deseori decepționat, dar nesmintit.”

Aceeași imagine în cuvinte despre directorul *Timpului* din Chișinău apare și la ceilalți semnatari ai studiilor introductive: „Tocmai pentru a nu cădea în hățișul sentimentalismelor de suprafață, al urzicăturilor sărate și al tonalităților mioritico-dramatice, de buciume carpatine, scriitorul-publicist Constantin Tănase (totuși, scriitor, deși își neagă cu vehemență acest calificativ) apelează cu dexteritate, ingenios și surprinzător de postmodern, la serviciile metaforei poetice, înhămîndu-și Pegasul năvălaș la cele mai negre și anevoioase munci cotidiene. Mai mult și mai bine decît oricare alt publicist din spațiul nostru navigînd pe fluviile lirice, pe lacurile albastre și pe mările roșii-negre ale literaturii noastre clasice și contemporane, Constantin Tănase și-a creat un stil inconfundabil, seducător de subtil, insinuant-familiar, flexibil în nuanțe și totodată direct-vitriolant în exorcizarea impurităților din flora și fauna pitorească a universului nostru sociopolitic, pe care-l scrutează roentgenic, cu ochi de Esop” (I. Hadârcă, poet, publicist, om politic); „Legenda lui Constantin Tănase de la Chișinău este una vie și credibilă, pentru că nu-i croită de însuși protagonistul, ca în cazul unor ahtiați de veșnicie. Legenda Constantin Tănase e țesută din talent și muncă, avînd niște premise majore, dar, totodată, clare, la îndemîna oricui: demnitatea națională și fascinația limbii române, puse în capul mesei; intransigența față de niște ideologii păguboase cum ar fi comunismul sau șovinismul rus; echitatea efectivă a șanselor, nu cea din rezoluțiile plenarelor PCR, potrivit cărora un Tarlev, un Stepaniuc sau un Voronin (adică doi, tatăl și fiul) ar fi la fel de fericiți ca și un amărit pensionar, o modestă profesoară de liceu, un cotaș deznădăjduit sau un mic și mereu stresat proprietar de prăvălie. Legenda Constantin Tănase este una reală și eficientă aici, într-un spațiu al incredibilului și al absurdului. Încă în epoca *Fluxului*, dar cu deosebire de cînd are legămînt cu *Timpul*, numărul celor care vor să se convingă că există cu adevărat Constantin Tănase e în continuă creștere” (VI. Pohilă, jurnalist, scriitor); „E bine cunoscut curajul civic și scrisul tăios, adesea caustic, al colegului Constantin Tănase, vizînd cele mai fierbinți și dureroase probleme ale chinutei noastre tranziții spre o lume și o viață decentă. Mărturie stau cele cinci volume de publicistică apărute pînă în prezent: *Ochiul lui Esop* (2000), *Patria vuindă* (2001), *Hoții de mituri* (2004), *Blestemul de a fi* (2009) și *Groapa cu lei*, lansată de curînd, cu prilejul împlinirii unui prag de vîrstă a autorului, 65 de ani. Constantin Tănase a parcurs o viață extrem de activă, care în mare parte coincide cu ceea ce numim noi astăzi, în perspectivă istorică, Mișcarea de Renaștere și Eliberare Națională, al cărei unul dintre cei mai marcanți actori

a fost, dar și deceniile ce au urmat, avînd o singură și imbatabilă armă: condeiul publicistic sau CUVÎNTUL ADEVĂRULUI spus cu voce tare și fără nicun menajament, necrușînd pe nimeni, de la un simplu popă și pînă la președintele țării” (VI. Beșleagă, scriitor).

Tabelul cronologic ne ajută să aflăm mai multe date despre acest neînfriecat apărător al dreptății și adevărului de pe plaiurile mioritice ale Basarabiei căruia îi simțim cu toții lipsa, căci oamenii de talia și convingerea lui au fost permanent în deficiență pe aceste locuri. Constantin Tănase s-a născut la 24 iunie 1949, în comuna Nemțeni, jud. Lăpușna. După absolvirea școlii medii de cultură generală muncește ca hamal la Fabrica de conserve din Nisporeni, apoi, tot hamal într-o brigadă de construcții din Cimișlia. Apar primele contacte dure cu realitatea, o cu totul altă lume decît cea cu care pornise la drum. În anii 1967-1971 este student la Facultatea de Litere a Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău. Îi are ca profesori pe Nicolae Mătcaș și Timotei Melnic. Termină facultatea cu mențiune („diplomă roșie”). Se căsătorește cu Alexandra Vâlcu, colegă de grupă. Din căsătoria lor s-au născut feciorii Alexandru, Constantin și Silviu.

Un timp e profesor de limba și literatura română (atunci „moldovenească”) în satul Mingir, raionul Hîncești, și director de studii la școala din satul vecin, Pobeda (astăzi Voinescu). În 1974, este invitat în calitate de colaborator științific la Institutul de Cercetări Științifice în Domeniul Pedagogiei. Îi are colegi pe Aurelian Silvestru, Vlad Pâslaru, Ion Negură, Ion Coțescu – „grupul naționalist”, adus în Institut de directorul acestuia, Mihai Terenti. Cercetează tema formării deprinderilor ortografice la elevi. Între 1981 și 1985 este doctorand la Institutul de Limbă și Literatură a Academiei de Științe a Moldovei, conducător științific fiindu-i acad. Silviu Berejan, omul cu excepționale calități de savant și pedagog. Scrie (în limba rusă) și susține teza de doctor în filologie în problema semanticii substantivelor deverbale formate cu sufixe.

În 1985 revine la ICȘP în calitate de șef al Secției de Științe Filologice. Participă la elaborarea și editarea primei *Metodici de studiere a limbii în școala medie*, iar în 1987 editează monografia *Metodica formării deprinderilor ortografice în procesul studierii pronomelor personale*. În 1988 este numit secretar științific al Comisiei terminologice de pe lângă AȘM, transformată ulterior în Centrul Terminologic. Publică în presă zeci de articole de cultivarea limbii și sociolingvistică. Este printre semnatarii *Scrisorii celor 66* – manifest în favoarea decretării limbii de stat (oficiale) revenirii la alfabetul latin și recunoașterii unității lingvistice române. Răspunzînd unor nevoi practice stringente, în 1990 editează primul *Mic dicționar rus-român de termeni administrativi-cancelărești*, iar ulterior *Dicționarul rus-român de terminologie financiară*. În 1991 se află printre deputații primului Parlament al Republicii Moldova ales pe cale

democratică. Aici este ales membru al Comisiei pentru știință și învățământ, condusă de acad. Petru Soltan. Participă la redactarea documentului prin care i se recomandă Ministerului Învățământului (ministru Nicolae Mățaș) să introducă în uz glotonimul „limba română”. Pledează și argumentează necesitatea deschiderii Departamentului Limbilor. Este unul dintre semnatarii *Declarației de Independență a Republicii Moldova*. În 1992 devine director al Centrului Național pentru standarde de limbă din cadrul Departamentului limbilor, condus de Ion Dumeniuk. În această funcție inițiază și realizează un vast program de editare a dicționarelor terminologice și punerea în circulație în limba română, a documentației oficiale, a actelor identitare etc.

Prin decret prezidențial, în 1996, este numit consilier al președintelui Mircea Snegur, iar în anul următor participă la lansarea cotidianului *Flux*. Pe 14 septembrie 2001, întemeiază săptămînalul independent *Timpul*, a cărui redacție în scurt timp va deveni un model de jurnalism pentru ziaristii din republica noastră. Călătorește în Germania, China, SUA. Editează volumele de publicistică *Ochiul lui Esop* (2000) și *Patria vuindă* (2001). Teatrul Municipal „Satiricus – I.L.Caragiale” îl declară pe Constantin Tănase „Cel mai influent analist politic și director de opinie al anului”. În 2002 Centrul de Jurnalism Independent declară *Timpul* drept cea mai reușită evoluție în presa de la noi, iar pe C. Tănase drept cel mai bun editorialist al anului. Teatrul „Satiricus – I.L.Caragiale” îl declară, a doua oară, „Cel mai influent analist politic și director de opinie al anului”. Festivalul Internațional de Jurnalism de la Kiev îl declară „Jurnalistul anului 2002” la categoria *Materiale social-politice*. În 2004 apare volumul de publicistică *Hoții de mituri*, fiind gratificat cu Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova. Tot în acest an a fost într-o vizită privată în Israel. Memorabile au rămas vizitele la Ierusalim și Betleem: locul nașterii lui Iisus Hristos și al Mormîntului Sfînt.

Participă, în 2009, la Congresul Internațional al Jurnaliștilor Români, care are loc la Drobeta-Turnu Severin și Kladovo (Serbia), unde este prezent și președintele României, Traian Băsescu. I se conferă „Ordinul Ziariștilor”, clasa I (aur), pentru competență în activitatea jurnalistică, distincție acordată de către Uniunea Jurnaliștilor Profesioniști. La Chișinău, a avut loc lansarea volumului de publicistică *Blestemul de a fi*. În 2013 efectuează a doua vizită în Israel, împreună cu un grup de prieteni. Excursia a durat 10 zile și a avut o rută concretă: pas cu pas au mers „pe urmele lui Iisus Hristos”. În 2014 lansează cartea *Groapa cu lei*, care s-a dovedit a fi și ultima. După participarea la un șir de evenimente culturale de pe ambele maluri ale Prutului, Constantin Tănase se stinge din viață la 30 octombrie 2014, la moartea lui, prin decret prezidențial, declarîndu-se doliu național. A fost înmormîntat la Cimitirul Ortodox Central de pe str. Armenească din Chișinău.

Alte premii, distincții, mențiuni ale distinsului savant și jurnalist: Medalia *Mihai Eminescu*, prin decretul Președintelui RM (2000); Medalia Festivalului-Concurs Internațional de muzică ușoară în memoriam Doina și Ion Aldea-Teodorovici *Două inimi gemene* (2003); Ordinul Național al României *Steaua României* în grad de Comandor (2004); Ordinul Republicii (2009); Premiul AȘM *Pirghia lui Arhimede*, pentru promovarea științei și inovării în mass-media (2011); laureat al Premiului National al Republicii Moldova, pentru întreaga activitate publicistică (2012); Ordinul Național al României *Serviciul Credincios* în grad de Mare Ofițer, în semn de înaltă prețuire pentru îndelungata și prestigioasa activitate pusă în slujba promovării culturii, limbii și spiritualității românești în RM, contribuind pe această cale, la întărirea relațiilor bilaterale (2014); Premiul *Gheorghe Cincilei* al Ministerului Culturii al RM, domeniul *Promovarea imaginii culturale în mass-media*, pentru excelență și remarcabilă contribuție în dezvoltarea culturii publicistice și promovarea valorilor culturale naționale (post-mortem, 2015) ș.a.

Capitolul *Opera* include toate volumele de autor și cele la care C. Tănase a fost coautor, alcătuitor, coordonator, redactor etc. Urmează articolele publicate în culegeri și ediții periodice. Partea covârșitoare a scrierilor – plasată într-un subcapitol aparte – o constituie *Publicistica* (social-politică; pe teme de morală, lingvistică, istorie, românism, sociologie; tablete, cronici, pamflete etc.), practicată începând cu anul 1976 și pînă la sfîrșitul vieții. Ca să ne dăm seama de impresionanta varietate a tematicii abordate de C. Tănase menționăm în cele ce urmează o serie de titluri semnificative: *Școala unională științifico-practică în problemele lexicologiei normative; Alfabetul – factor cultural și etico-moral; Bilingvismul între știință și diletantism; Care este identitatea dumneavoastră? Ortografia și școala; Limba de stat, patriotismul și mofturile; Limba de stat între lege și realitate; Despre robii sovietici moldoveni și românofobie: oglinda conștiinței naționale; Uzurpatorii și povara bunătății noastre; De ce nu se vorbește românește în Basarabia; Zădărnicia argumentului sau Permanența lașității noastre naționale; Agresivitatea surogatului lingvistic; Confirmînd vigoarea și demnitatea limbii române; Ofensiva minciunii; Anomalii autohtone; Chestiunea națională și interesul național; Criza de identitate a politologiei; Intelectualii și Puterea; Bacalaureatul se ia numai cu valută străină; Cetățeanul are nevoie nu numai de legi bune, dar și de judecători buni; Decapitarea intelectualității; Guvernarea semnează în alb scenariul crizei; Ideea europeană și umilinta națională; Mitropolia Moldovei ca instrument politic; Opoziția „de dreapta” atacă Dreapta; Statul și motivația lui spirituală; Atențiune, națiune: măsluit!; Permanența mizerie a alianțelor temporare; Războiul (dez)informațional și victimele lui; Dacă ideologia comunistă va lua examenul...; Șansa partidelor fără șansa – „coalizarea inversă”; „Dreapta” noastră cea de stînga; Interesul național și*

interesul de partid; Ridică-te, Ștefan, și vezi-ți „fiii”...; Unde demnitate nu e, nimic nu e, bre!; Botnița, domnilor ziaristi; Demolatorii; Hora lichelelor; Pocăință, împăcare și unire; Businessul și Puterea împotriva Presei; Capcanele provincialismului politic; Politica struțului; Regimul își anihilează oponenții; Unde vi-e reputația, domnilor milionari?; Agresiunea diletantismului statal; Liniște! Poporul doarme; „Motanii” ies la „monitorizare”; O țară șantajabilă; Ziaristica și politica; Degetul butucănos al suveranului; Ieșirea din stupiditate; Triumful bitei rusești; Cît va mai fi mințită societatea?; Cruciada antiromânească; Neuniții de Ziua Unirii; Țara întrebărilor fără răspuns; Cui convine neutralitatea R. Moldova?; Putin, „cel mai iubit dintre pămînteni”; Un popor de umiliți; Cine declanșează războaie religioase la Chișinău?; Cine sînt „prieteni” lui Eminescu și cum luptă ei împotriva liberalilor; La straja cui stă justiția RM?; PCRM-ul de la cap se strică; Vieru confiscat...; Cine incită minoritățile împotriva moldovenilor?; „Evanghelia” după... Dodon; Jurnalismul online, raiul ticăloșilor anonimi; Liste electorale pentru proști; Post-scriptum la „războiul mafilor”; Duminică vom vota cu călăii?; Apropo de „marșurile unioniste”: să nu punem carul înaintea boilor; Calvarul Basarabiei: de la preotul Mateevici la popa Marchel; Cine la Chișinău se teme de Paul Goma?; Doi berbeci moldoveni, pe puntea dintre Europa și Asia; Am ajuns să o auzim și pe asta: „România trebuie să dispară de pe harta lumii”...; Ce se întîmplă la Banca de Economii, domnule ministru?; Cine și de ce lucrează la dispariția lui M. Ghimpu din politică; De ce sărbătorile naționale n-au devenit încă... naționale; În acest secol Dumnezeu va fi român; Uitați-vă în oglindă, măi băieți; Opera lui B.P. Hasdeu în 16 volume, o victorie strălucită a generalului Gheorghe Prini; Un subiect care nu mai poate fi evitat: aderarea la NATO sau „neutralitatea” R. Moldova; Deputații din AIE își bat joc de alegători și de opinia publică; Lașitate politică? Trădare? Da, dar s-o știm și noi!; Tragedia unui stat în agonie: RM a renunțat la propriul ei act de naștere; Traian Băsescu, cel mai iubit și cel mai hulit dintre președinții români; Unirea cu România între realități și demagogie ș.a.

C. Tănase a realizat interviuri cu personalități notorii nu numai din R. Moldova și din România, ci și din alte țări: Mircea Snegur: „Voi face tot posibilul pentru a consolida forțele democratice”; Valentin Dolganiuc: „Lipsa mea de experiență, «la nivel republican», este mai puțin periculoasă pentru țară decît «experiența» unui Sangheli, Guțu, Cunev”; Giovanni Buquicehio: „Dorim ca Republica Moldova să înregistreze toate programele posibile în domeniul social, economic și politic”; Johannes Dohmes: „În CE există o susținere considerabilă în vederea includerii R. Moldova în Pactul de Stabilitate”; Daniel Hoeffel: „Un stat mic nu-și poate permite să lupte împotriva tuturor vecinilor săi...”; Adrian Năstase: „Eu cred că soluția nu stă în a arunca patul afară din casă dacă te înșeală nevasta...”; Anatol Codru: „Necuratul roșu ne pîndește din tufișurile unor

«partidute foarte patriotice»»; Dan Dungaciu: „Decizia CC: Bucureștiul se bucură, Chișinăul se crispează, iar Moscova așteaptă” ș.a.

În capitolul *Viața și activitatea* sînt menționate referințele biografice și profesionale semnate de Mihai Cimpoi (*Constantin Tănase la frontiera dintre literatură și ziaristică*); Nicolae Mătcaș (*E pur și muove*), Vlad Pâslaru (*Constantin Tănase*), Efim Josanu (*Trebuie*), Grigore Vieru (*O pană publicistică alimentată cu jăratec; Urare pentru Constantin Tănase*), Ion Hadârcă (*Hamletianul Constantin Tănase, sau A fi constant cu „Timpul”*), Mihai Morăraș (*Sus pînzele, căpitane Constantin Tănase!*); Arcadie Gherasim (*Urare pentru Constantin Tănase*), Rodica Ciorănică (*Constantin Tănase: „Ziaristul pe care-l ascultă politicienii”*); Gheorghe Budeanu (*Constantin Tănase: „Sînt pușcărișul copilăriei mele...”*); Vlad Pohilă (*Legenda Constantin Tănase; Blestemul și norocul de a fi publicist la timpul potrivit...*), Vasile Nanea (*Schiță în creion: Constantin Tănase, un nume predestinat*), Gabriel Balașa (*Pelerinaj basarabean în nordul Moldovei românești; Constantin Tănase sau „Blestemul de a fi” al Basarabiei*), Valeriu Rață (*Al demnității noastre scut*) ș.a. Subcapitolul *Constantin Tănase: in memoriam* însumează necrologuri și cuvinte de rămas-bun pentru ilustrul nostru compatriot: *Adio, prietene și frate întru credință și ideal românesc!* (Vladimir Beșlea-gă); *Moștenirea jurnalistului basarabean Constantin Tănase* (George Damian); *Sîntem prea mulți ignoranți la București și Chișinău* (Marius Diaconescu); *Cum să moară acest român cu inima cît toată Moldova?!* (Florin Piersic); *S-a stins din viață liderul încontestabil al presei autohtone* (Vlad Pohilă); *Cui ne lași, bade Constantine?* (Stela Popa); *La dispariția jurnalistului Constantin Tănase* (Valeriu Saharneau); *Ar fi vrut să rezistăm* (Alexandru Tănase) ș.a.

Pentru a facilita utilizarea biobibliografiei au fost întocmite următoarele indexuri auxiliare: *Index de nume*, *Index de articole* și *Index de ediții periodice*. După acestea urmează *Aprecieri* dintre care am selectat aceste fragmente: „Constantin Tănase își recunoaște un anumit conservatorism paradigmatic: nu poate ieși de sub «hipnoza publicistică a lui Eminescu»” (Mihai Cimpoi); „*Timpul* este creația lui Constantin Tănase, așa cum *Jurnal de Chișinău* începe să devină creația lui Val Butnaru, așa cum *Literatura și arta* este opera lui Nicolae Dabija care trece azi prin grele încercări; ne bucurăm însă că s-au strîns și mai mult în jurul său oamenii de bună-credință, iar cei care cu temporară neteamă și înnăscută nemernicie îl mușcă în presă vor trebui să răspundă în fața Lui Dumnezeu și în fața neamului” (Grigore Vieru); „Se uită «peste gard», în România, tot timpul. Cînd nu-i place ceva, o spune pe șleau. Nu iartă nimic. Ar scrie și «de bine», dar nu prea găsește subiecte. Iar dacă ar găsi, probabil ar spune: «Voi mai așteptați, sînt alte priorități!»” (Vasile Nanea); „Constantin Tănase este directorul ziarului *Timpul*. Un bărbat zdravăn, în puterea vîrstei, lucid și netemător. Cuvîntul lui nu se oprește, însă, la nostalgia istoriei” (Aurelia Lăpușan); „Adio,

prietene Constantin Tănase, ai știut să rîzi des și mult, să cîștigi respectul oamenilor inteligenți și afecțiunea copiilor, să cucerești aprecierea criticilor onești și să înduri trădarea prietenilor falși, să apreciezi frumusețea, să găsești ce e bun în ceilalți și să lași în urma ta o lume un pic mai bună” (Octavian Țăcu); „Jurnalismul a fost doar una din armele folosite de Constantin Tănase în această bătălie – poate și de aici au apărut nenumăratele invidii și răutăți la adresa lui din partea unor colegi de breaslă. Unii dintre cei care se declară jurnaliști profesioniști la Chișinău nu au fost în stare să-i egaleze performanțele lui Constantin Tănase” (George Damian); „Despre el poți scrie o carte, dar astăzi e momentul în care se cuvine să spunem cu toții: «Cu sfinții odihnește Hristoase și sufletul adormitului robului Tău, Constantin, unde nu este durere, nici întristare, nici suspin, și răspătește-i lui toată dreptatea»” (Moni Stănilă).

Capitolul de încheiere al volumului – *File de album* – ni-l prezintă pe C. Tănase cu diverse personalități, la diferite manifestări culturale, într-un șir de instituții și localități, în mijlocul colegilor de la *Timpul* și în cadrul familiei.

Volumul *Timpul l-a scos în cale. Constantin Tănase. Biobibliografie* cuprinde 2854 de surse bibliografice. Cifra arată o bună parte din ceea ce a reușit să creeze cu pana protagonistul nostru, pe care Cel de Sus ni l-a luat atît de devreme dintre noi. Biobibliografia – cartea ce ni-l dezvăluie în plinătatea sa – este destinată ziariștilor, filologilor, profesorilor, bibliotecarilor, studenților, tuturor patrioților, adevăraților iubitori de Țară și Neam, celor interesați să cunoască în amănunte activitatea celui care a fost, este și va fi lingvistul, scriitorul, analistul politic, publicistul și editorialistul Constantin Tănase, un adevărat cronicar al timpurilor deloc ușoare pe care le trăim într-un veac ce a început destul de zbuciumat. Acest instrument de neînlocuit pentru un intelectual va fi de folos atît celor maturi, cu experiență bogată de viață, cît și tinerilor care abia își caută cărările pe care să pășească în urcușul carierii lor, cu atît mai mult studenților de la facultățile de jurnalism și științe ale comunicării. Aceștia din urmă vor găsi în scrierile împrăștiate în nenumărate cărți, ziare, reviste etc. materialul-model pentru un bun specialist în domeniu.

Parcurgînd paginile biobibliografiei observăm mersul continuu în ascensiune al lui Constantin Tănase, care cu certitudine poate servi tuturor drept excelent exemplu de urmat – un exemplu de Patriot și Om cu literă mare, un model de talent inepuizabil și ireconciliabil! Îndemnăm toți cititorii să se apropie de opera științifică și literar-publicistică a înaintașului nostru care a avut o demnitate și verticalitate de invidiat. Cu oameni ca el putem face mai sigur schimbarea dorită și să realizăm visul nostru de totdeauna – să trăim o viață omenească într-o țară europeană, bazată pe normele de drept și pe adevărul obiectiv.

(*BiblioPolis*. 2015, vol. 57, nr. 2)

CĂLĂUZĂ ÎN LABIRINTUL SCRIERILOR LUI ALEXANDRU-HORAȚIU FRIȘCU

De fiecare dată când apare o sursă nouă de informație la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” trăim un sentiment de bucurie și de satisfacție. La apariția volumului *Alexandru-Horațiu Frișcu. Biobibliografie** (Chișinău, 2015) această senzație este dublă, deoarece protagonistul lucrării este colaborator al acestei instituții – directorul Filialei din strada Cornului, amplasată în sectorul Buiucani al capitalei. Bibliografia dată, care este produsul specialiștilor de bibliotecă, are un conținut literar-cultural specific, deoarece călăuzește cititorul prin labirintul creației unui cunoscut condeier de la noi – poet satiric și publicist –, care a împlinit recent 65 de ani. Deci, lucrarea este, în primul rînd, un omagiu pentru colegul nostru, dar, totodată, și o dare de seamă a acestuia după cîteva decenii de muncă în domeniul biblioteconomic și scriitoricesc.

Trebuie să spunem din capul locului că biobibliografia pe care o analizăm îl plasează pe A.-H. Frișcu într-un circuit al valorilor documentare românești. Ea este puntea de legătură între solicitare și oferta scriitorului și publicistului, împrăștiată prin diverse surse de informație: cărți, ziare, reviste etc. Prin activități neanonime, în urma unor preocupări îndelungate, s-a născut această sursă de lumină, ce face să ne fie mai aproape un bibliotecar și un om al scrisului, căruia Cel de Sus i-a dat harul de a iubi și a disemina cărțile altora, la rîndul lui, tipărind pe ale sale.

Lucrarea a apărut fiind îngrijită de dr. în științe ale comunicării Mariana Harjevschi; alcătuitori sînt colaboratorii Filialei „Alba Iulia” a BM „B.P. Hasdeu”, Viorica Țurcan și Elena Caldare; redactor bibliografic – Irina Tutun; lector – Eugenia Manea-Cernei; machetare și coperta de Valeriu Rusnac. Selectarea materialului a fost realizată în baza surselor bibliografice din *Cronica presei din RSSM (1969-1998)*, *Bibliografia Națională a Republicii Moldova (2000-2010)*, colecțiile BM „B.P. Hasdeu”, inclusiv ale Filialei „Alba Iulia”, și alte surse, în care a fost tipărită și oglindită creația lui A.-H. Frișcu. Limitele cronologice ale biobibliografiei cuprind perioada între 1969 și 2014.

Lucrarea este structurată în șase capitole: *Studii introductive*, *Tabel cronologic*, *Opera*, *Activitatea literară*, *Despre creația lui Alexandru-Horațiu Frișcu*, *Referințe și Indexuri auxiliare*.

Printre semnatarii studiilor introductive se numără: conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, directorul Departamentului studii și cercetări al BM „B.P. Hasdeu” (*Alexandru-Horațiu Frișcu, omul de ziua a șasea*); criticul și istoricul literar Ion

* *Alexandru-Horațiu Frișcu. Biobibliografie*. / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”, Fil. „Alba Iulia”; alcăt.: Viorica Țurcan, Elena Caldare; red. bibliogr.: Irina Tutun; ed. îngrijită: Mariana Harjevschi. Chișinău, [s.n.], 2015 (Tipogr. „Foxtrot”). 96 p. ISBN: 978-9975-120-64-7.

Ciocanu (*Un necesar florilegiu de argumente*); Valeriu Rață, secretar al revistei *BiblioPolis* (*Harnic asanator al societății noastre*); și poetul satiric Ion Diviza (*Măștile nimicului omniprezent*). Aceste luări de atitudine ni-l prezintă pe A.-H. Frișcu în toată multitudinea de activități ale sale în legătură cu creația scrisă, dar și ca om al Cetății. Trăim vremuri tulburi, când faptele bune și frumoase nu se apreciază la justa lor valoare, când evaluările de orice fel sînt confuze, iar adevărul istoric este tănuțit și nicidecum nu poate ieși la lumină. Ori-ce luare de cuvînt – fie în Parlament, fie în Guvern, fie în altă instituție statală – se face cu abateri de la ceea ce este normal și corect pentru omul onest și cumsecade, iar aplicarea legilor în vigoare este aproape pretutindeni arbitrară. Pe toate acestea A.-H. Frișcu le vede, le examinează, apoi le supune unei „biciuiei” binemeritate.

În această ordine de idei, colegul lui de breaslă Ion Diviza menționează: „În noua sa carte, intitulată inspirat *Demitizarea nimicului*, poetul satiric, Alexandru-Horațiu Frișcu, aruncă sfidător mănuașă acestui omniprezent «nimic» politic care este bolșevismul cu toate derivatele și nuanțele sale camelionice. Maniera în care o face este inedită, sortită, din capul locului, la... succes. Autorul recurge inspirat la puterea de sugestie artistică a fotografiei și desenului. Caricaturile, picturile, colajele fotografice insolite sînt deosebit de edificatoare. Însă mesajul lor este orientat în direcția dorită de autorul cărții prin versurile cu tentă epigramatică plasate la subsol. Ele comentează și, mai ales, completează mesajul ideologic – lozincă, imagini-paradox etc. Adeseori «poantei» din imagine i se alătură, în mod ingenios, poanta din catrenul epigramatic, sporindu-și reciproc efectul comic. În general, atît desenele, colajele fotografice, cît și comentariile satirice în versuri sînt bine condimentate cu ironie, sarcasm, vervă persiflantă, umor. Remarcile, replicile, notele autorului sînt caustice, directe, fără drept de apel. Este învederat că el nu are niciun dubiu în privința verdictului enunțat, acest fapt, stabilind cu exactitate poziția sa în tratarea unui sau altui moment social-politic, cîteodată, în detrimentul eficienței artistice.”

La rîndu-i, dr. Lidia Kulikovski a specificat despre colegul de breaslă A.-H. Frișcu: „În viața de zi cu zi oamenii deseori încearcă să grăbească lucrurile, să scurteze procesul, să obțină cît mai repede rezultate și succese. Nu e și cazul lui Alexandru-Horațiu Frișcu. Nu a încercat niciodată să înlocuiască prioritatea cu rapiditatea, calitatea cu imitația, caracterul cu machiajul, substanța cu stilul,



competența cu simularea ei. Convins că nu există scurtături nici în dezvoltarea abilităților profesionale, a mers încet, dar sigur spre perfecționare fără să-și schimbe locul de muncă timp de 39 de ani. Acest răstimp, petrecut într-un context propice de dezvoltare personală – în cadrul unei biblioteci, în cadrul unui colectiv imens de femei –, i-a permis să crească interior. Fiind bărbatul minoritar al echipei BM «B.P. Hasdeu», A.-H. Frișcu a învățat să asculte, să ofere, să susțină, să împărtășească, să înțeleagă. Aceste calități l-au făcut omul iubit, apreciat și respectat de toți (de toate!) din echipa noastră. Este iubit, apreciat și respectat încă și pentru că îi sînt străine supărarea, invidia și nerăbdarea. Îl mai iubim și apreciem pentru că nu este blocat în anumite tipare mentale, doar poate cu referire la comunism și comuniști – de care nu încetează să rîdă –, și nici în paradigme, doar poate cu referire la rolul cărții și bibliotecii pe care le-a tot slujit 39 de ani și le mai slujește.”

Tabelul cronologic conține date despre viața și activitatea lui A.-H. Frișcu, din care aflăm că se naște pe 13 august 1949 în s. Cotiujeni, Lipcani (astăzi Briceni), într-o familie de țărani. Între 1971 și 1975 își face studiile la Universitatea de Stat din Chișinău, la Facultatea de Filologie, secția Biblioteconomie și bibliografie. După absolvirea universității este repartizat să muncească la Biblioteca Orășenească din Chișinău (ulterior BM „B.P. Hasdeu”). Actualmente, A.-H. Frișcu își desfășoară activitatea la aceeași instituție în calitate de director de filială. În 1978 se căsătorește cu Eugenia Manea-Cernei, cercetătoare științifică, autoare a cîtorva volume de poezii. Publică sporadic în presa republicană și devine membru al Asociației Epigramiștilor din Moldova (1994), membru al Uniunii Jurnaliștilor din Republica Moldova (1996), membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (2003). În anii 2002-2010 este membru al colegiului de redacție al revistei de biblioteconomie și științe ale informării *BiblioPolis*.

Opera literară și publicistică este distribuită în două subcapitole: *Ediții aparte* și *În culegeri și publicații periodice*. În primul subcapitol au fost incluse următoarele volume de autor: *Descîntecul Gorgonei* (versuri satirice; 1999); *Demitizarea nimicului: o scurtă istorie a repausului bolșevic* (versuri satirice, 2001); *Laboratorul lui Paracelsus* (parodii și epigrame, 2006); *Greaua ieșire din simulacru* (publicistică, 2007); *Amuzament cu abonament* (epigrame, 2007, coautor), *File negre de istorie roșie: scurtă antologie de obrăznicie, demagogie și de prostie* (publicistică, 2009); *Știați că? Caleidoscop enciclopedic* (2009, coautor); *Mic dicționar de mari prostii: „moldovenesc”-român* (2010); „...Numele vechiu și mai dreptu iaste rumân...”: două secole de ocupație rusească a Basarabiei, 1812-2012 (2012); *Plăcerea umilinței* (publicistică, 2013); *Ignoranța ca virtute* (versuri satirice, 2014). Cel de-al doilea subcapitol cuprinde: parodii (*Oboseală postelectorală*, *Cînd muza zburdă*, *Vin dinozaurii*, *Hora mancurtului*, *Odă celor nechemați*, *Testamentul fratelui mai mare*, *Zece negri comuniști*, *Cîn-*

tul celui nepoftit ș.a.); epigrame (*Gașcă agrariană, Monstruoasa coalțiție, Fratele mai... tare, Talpa iadului, Victoria noastră, Secrete de stat, Coșul de consum, Anul porcului, Rugă pentru izbăvire, Apă de ploaie ș.a.*); poezie lirică (*Ceasul, Dorința, Adîncul visului, Drum șerpuit ș.a.*); desene comentate (*Dialectica sărăciei, Pe-al nostru steag e scris: trădare... ș.a.*); publicistică (*Proști, dar cu posturi, N-a turnat, dar i-a adunat, Cu cartea după Robinson, Cît vom avea mentalitatea sclaviei, Grosimea obrazului, Mici obrăznicii ale fratelui mai mare, În sus pe scara ce duce-n jos sau Biblioteca – melesteul încăpățînării noastre ș.a.*); prefete, postfețe și lucrări plasate în rețeaua de internet.

Despre creația lui Alexandru-Horațiu Frișcu au scris: Lidia Kulikovski, Nicolae Roibu, Anatol Ciocanu, Ion Ciocanu, Ion Diviza, Gheorghe Ciocoi, Alexandru Donos, Vasile Nastasiu, Ion Borș, Sergiu Zaveriuhă, Eugenia Manea-Cernei ș.a. La referințe sînt incluse fragmente din opiniile celor care l-au cunoscut sau care i-au citit cu atenție scrierile pe parcursul apariției lor la lumina tiparului. Concludentă ne-a părut aprecierea semnată de regretatul poet Anatol Ciocanu: „Epigramist și polemist, cu poanta și gluma nelipsite, Alexandru-Horațiu Frișcu ne descrețește frunțile, biciuind cu îndrăzneală metehnele unui timp și a unei societăți care mai dă în gropi. După atîta brambureală lirică – «zecistă», postmodernistă și «istă» de la noi –, venirea unui poet satiric talentat are efectul unei ploii răcoritoare de vară care însenină conștiințele și mai purifică aerul din jurul nostru.”

Indexurile auxiliare sînt trei la număr: *Index antroponimic, Index de titluri și Index de publicații periodice*. Volumul îl încheie *File de album* cu fotografii din arhiva personală a scriitorului.

Alexandru-Horațiu Frișcu. Biobibliografie este o lucrare de specialitate, destinată filologilor, scriitorilor, jurnaliștilor, artiștilor, bibliotecarilor, profesoriilor, studenților și tuturor celor care se interesează de viața și activitatea protagonistului prezentei recenzii, precum și de contribuția acestuia în asanarea societății noastre, care, sperăm, va ajunge și la zilele sale luminoase, de pe urma intervențiilor absolut necesare ale lui A.-H. Frișcu, dar și ale altor condeieri care promovează genul literar satiric și publicistica social-militantă.

P.S. Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova i-a acordat Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” și Filialei „Alba Iulia” un premiu pentru biobibliografia *Alexandru-Horațiu Frișcu*. Această lucrare de specialitate a fost prezentată de către Filiala „Alba Iulia” în cadrul Tîrgului de Carte „Alba transilvană”, din 9 mai curent, de la Alba Iulia, România, organizat de către Consiliul Județean Alba și Biblioteca Județeană „Lucian Blaga”.

(*BiblioPolis*. 2015, vol. 57, nr. 2)

VASILE S. POPA DESPRE „TRAGICOMEDIA” ROMÂNIEI DE DUPĂ „DEVOLUȚIE”

Pentru cititorii revistei *BiblioPolis*, prozatorul, poetul și ziaristul Vasile S. Popa este deja cunoscut – pe paginile ei, în 2014 (nr. 1 și 4), au apărut o recenzie la romanul de factură istorică *Ultima noapte la Tanais*, intitulată *La Tanais – pe urmele celor care nu mai sînt*, autor – subsemnatul, și un interviu acordat lui Daniel Dragomirescu, reluat din presa online din România sub genericul *Vasile S. Popa: „Cînd inspirația îți dă ghes, găsești timp și pentru a face literatură...”* De data aceasta vom lua în dezbatere un nou volum de același autor apărut în 2014 la Editura „Mega” din Cluj-Napoca – cu titlul *Divina tragicomedie**. Desigur, intuim o parafrază din Dante Alighieri, dar conținutul ca atare al acestui volum nu are nicio legătură cu *Divina Comedie* a clasicului literaturii italiene, doar că paradoxurile din societățile Evului Mediu și cea contemporană se aseamănă întru cîtva.

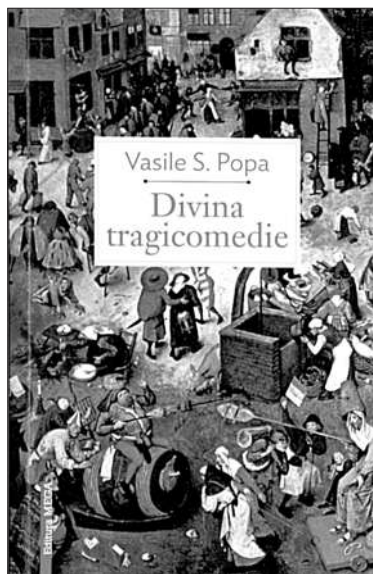
Volumul *Divina tragicomedie* de V.S. Popa este, de fapt, o culegere de texte satirico-umoristice publicate în primii ani după decembrie 1989 în săptămînalele *Armata poporului*, *Armata României* și revista *Orizonturi militare*. Trebuie de spus că unele texte sînt inedite, altele revăzute, iar pe coperta cărții este reprodus un fragment din tabloul *Lupta dintre carnaval și post* (1559) al lui Pieter Bruegel cel Bătrîn, care, de altfel, este în consens cu tematica acestei culegeri. Prefața cărții este semnată de Daniel Dragomirescu, în care menționează: „Nu numai codrul e frate cu românul, cum se zicea odată, ci și umorul. Autor al romanului *Ultima noapte la Tanais*, care evocă drama Armatei Române pe Frontul de Răsărit (Stalingrad), Vasile S. Popa schimbă registrul și tematica și abordează frontal o altă dramă de fond: problematica tranziție românească de la totalitarism la o societate democratică după 1989, cu luminile și mai ales cu umbrele ei, utilizînd de astă dată mijloacele și resursele inepuizabile ale umorului satiric, cu o bogată și remarcabilă tradiție în scrisul românesc. Cartea sa [...] oferă în felul ei o largă perspectivă asupra proceselor contradictorii pe care le-am cunoscut și le-am trăit din plin cu toții, indiferent de naționalitate, rasă, sex sau confesiune religioasă, în ultimele două decenii, și care nu puteau să ocolească «rezervația kaki» (Armata), legată cum e și firească prin toate firele de restul societății.”

Deci, autorul cărții ne introduce fără menajamente în atmosfera social-politică a României de la sfîrșitul mileniului al doilea. Mai concret, V.S. Popa vorbește despre „tragicomedie” care s-a jucat pe scena vieții cazone a Armatei Naționale, dintr-un timp nu atît de îndepărtat, care nu a fost scutită – precum și întreaga țară – de procesele de reformare pline de contradicții, dezacorduri,

* Popa, Vasile S. *Divina tragicomedie*: satiră și umor. Cluj-Napoca: Ed. Mega, 2014. 264 p. ISBN 978-606-543-516-2.

opoziții. Mai pe scurt, putem spune că avem în față o carte și de rîs, și de plîns.

Tranziția, atît din viața militară, cît și din cea civilă, au fost foarte bine surprinse de V.S. Popa, care dovedește o dată în plus că mînuiește cu dibăcie pana sa de scriitor și care se consacră întru totul îmbunătățirii situației ce nu ne satisface în bună măsură și în care ne aflăm nepermis de multă vreme. Textele din culegerea sa cu tentă de tragicomedie, înclinate mai mult spre tristețe și descurajare, sînt repartizate în șase compartimente: *Gloanțe pe hîrtie*, *Un cadou de nădejde*, *întreprinzător*, *À la guerre comme à la guerre!*, *Rezervația naivilor kaki*, *Salve de revelion* și *Ambuscada cu umor*.



Lumea cazonă a lui V.S. Popa este foarte pestriță. Pe paginile volumului *Divina tragicomedie* întâlnești personaje de tot felul, cu ocupații și interese diferite. Prin spiritul său de observație autorul i-a surprins pe unii camarazi ai săi, chemați sub arme să-și îndeplinească datoria de cetățean onest, să slujească cinstit și devotat Patriei, dar ei pin șmecherii, șiretlicuri, vicleșuguri (să fie de vină numai „perioada de tranziție” prin care trecea România în drumul său spre Uniunea Europeană?) s-au dovedit a fi de ocară (ca să nu spunem de rîs) în fața Armatei și a cetățenilor țării întregi. Iată cine sînt ei: septuagenarul Coriolan Subțirelu (*Subțirelu și alimentația rațională*); Colțeanu, Nae Calapod (*Colțeanu și cozile*); conu' Leonida și coana Efimița (*Soro, ne dă guvernul ordonanțe!*); maiorul Pitulică (comandantul unității), căpitanul Descurcărețu (șef de stat-major), căpitanul Claviculă (medicul unității), maiorul Gomosu (fostul secretar al comitetului de partid), căpitanul inginer Roată (șef al serviciului tehnic), căpitanul Ureche (fostul contrainformator), căpitanul Tastă (șef al transmisiunilor) (*Și-a implementat dracul coada!*); Glumețu (maistru militar) (*M-a făcut mama yoghin!*); Arhibald Bucurie (plutonier-adjutant) (*Papagalul și manelele*); Vichentie Falcă (maistru militar principal) (*Pretind atestat de disident!*); Tache Popescu (șeful atelierului de croitorie al garnizoanei) (*Ah, ma chère, să-mi vezi mantela!*); plutonierul Dan Bănișorul, maiorul Finanțu (*Nu plecăm, pînă nu te avansăm!*); Hector Afanase Stîrculescu (*Menuetul lui Afanase*); Mitică Protase (*Cum am fost rănit în golf*); plutonier, adjutant în rezervă Tache Fredonel (*S.O.S. Mudava!*); ofițerul de intențență Pompilică Papiotă (*Avansări... pe blat!*); bîtul Gheorghe (cel pașnic don Toroipanu) (*Cu bîta la picior*); ofițerul de contrainformații Secu Ristu și Ioana, soția lui (*Lăsatul secului la brînză*); Chirvase Patrucase (*N-aveți*

un TDP?); maiorul Silurian Pantelie (*Un alter ego cîrcotaș*); colonelul Mitru Mișoancă (*High-life kaki*); sergentul major Duminiță, maiorul Turbatu și căpitanul Picioarea (șeful pregătirii de luptă) (*Cătane pe eșichierul politicii*); căpitanul Coarnă, maiorul Pletosu (*Vedere specială*); căpitanul de infanterie Epifanie Pușcă, familia colonelului Măcăleț (La „*Trei brăduți drăguți*”); plutonierul Apălălaiei („*Rebellion*” pe simulator) ș.a. Trebuie adăugat că în jurul lor se învîrt o sumedenie de indivizi suspicioși, bănuitori, de cele mai dese ori membri ai familiei, rude, colegi, amici etc. care le ajută sau susțin afacerile lor dubioase. La o analiză mai amănunțită observăm că numele personajelor deseori sînt luate parcă din aceeași societate în care a trăit și a activat I.L. Caragiale. Unele dintre ele fac trimitere la nume concrete din viața politică a României: Ceașcă = N. Ceaușescu (*Divina tragicomedie, M-a făcut mama yoghin!, Cum am fost rănit în golf*); Onuț Ilici Iliescu = Ion Iliescu (*Menuetul lui Afanase, Delta force și reacțiunea*). La fel se întrevăd și unele denumiri geografice: Babilonia = România; Tîrcovniște = Tîrgoviște (*Menuetul lui Afanase*); Hârșovia = Varșovia (*Colțeanu și cozile*) ș.a.

Un procedeu de exprimare a viziunii autorului este portretul literar, prin care se enumără caracteristicile, ce permit identificarea, individualizarea și diferențierea personajelor. Astfel, la V.S. Popa portretul e construit ca un cumul de premise ce justifică acțiunile ulterioare ale camarazilor săi de serviciu. Să exemplificăm prin portretul lui Colțeanu, care era „un lingău și un încîinit fără egal, a semănat în jur doar repulsie, fiind faimos pentru arta desăvîrșită de a linguși în interes propriu și de a le face altora viața cît mai grea. [...] n-avea mamă, n-avea tată, ci doar o rudă mai bine plasată ce își pusese, cîndva, zice-se, cunoștințele în mișcare și îi dăduse impulsul care îl suise, în linie dreaptă, în sferile înalte de acum” (*Colțeanu și cozile*) și prin al lui Hector Afanase Stîrculescu, care „era un individ deșirat, cu brațe tari, ca două vîsle, și picioare viguroase, învîrtoșite de bițîiala continuă a bărcilor în furtună. Dacă îl priveai mai atent, observai că fața lui – puhavă și prelungă, plină de riduri – trăda o fermitate și un autocontrol remarcabile, iar ochii, care i se mișcau întruna în orbite, păreau a fi periscopul unui submarin ce își supraveghează cu grijă dușmanul desfășurat în tăcere pe spinarea oceanului. Privirea-i cenușie, felină, strălucea de inteligență și, la o cercetare atentă, puteai constata că, în profunzimea ei, ascundea o licărire vicleană, apoasă, de om învățat să înoate, la nevoie, și contra curentului, dacă o cereau împrejurările” (*Menuetul lui Afanase*).

La scrierea schițelor sale satirice, desigur că V.S. Popa se inspiră din cotidianul vieții militare. Însă, atenția cititorului se reține și asupra stării generale a faptelor evenimentelor din România postdecembristă. Autorul nu ignoră niciun amănunt de defăimare sau de desprețuire a ceea ce este negativ în jurul său, cu toate acestea, nu putem spune că procedează în felul acesta fiind rău in-

tenționat. Oricum, constatăm că scriitorul e mereu pe fază, simțul observației lui scriitoricești este dezvoltat, și noi avem ocazia de a ne delecta cu adevărate bijuterii literare. Ca să vă dați seama citiți în *Și-a implementat dracul coada!*: „Ca să continui în același sens, trec mai departe și vă întreb ceva de n-o să vă vină să credeți: vi se pare normal ca șeful depozitului lor să-și amenajeze acasă, în curte, un mare șopron de mic-gros, din care să distribuie produse diverse de largă căutare la vânzătorii particulari din oraș, iar vizavi de Punctul de control al unității noastre, să deschidă, sub acoperirea nevastei, voind să parvină prin hoție pe față, simigieria destabilizatoare «La covrigul ostășesc», unde să poposească soldații storși de instrucție și hămnisiți, post-meridien, sătui de atita ceai cu bromură și borș de verdețuri cu untură, pentru a fi serviți în dorul lelii, de cei doi, cu covrigi pe ață, mici și scumpi?”

Cu certitudine, V.S. Popa este un maestru al dialogului, procedeu ce este la fel de bine folosit la caracterizarea personajelor prin modul lor de a vorbi, dezvăluindu-le, astfel, psihologia și atitudinile adoptate. Îndreptăm atenția cititorului spre dialogurile din: *Am fost o lună ministru!*, *Soro, ne dă guvernul ordonanțe!*, *M-a făcut mama yoghin!*, *Avansări... pe blat!*, *Cu bîta la picior*, *Lăsatul secului la brînză*, *N-aveți un TDP?*, *Un alter ego cîrcotaș*, *Zbor la simplă comandă* ș.a. Un alt procedeu, întîlnit mai rar în literatura beletristică, dar îl atestăm la V.S. Popa este scrisoarea, pentru confirmare a se vedea: *S.O.S. Mudava!* și *Cătane pe eșichierul politicii*.

Ultimul compartiment al volumului – *Ambuscada cu umor* – include scrieri în cheie umoristică, de altfel, sub niște forme originale de îndrumări „semi-practice”, „miniidei” privind rețetele culinare, sfaturile medicului, moda feminină și cea masculină militară, amenajarea apartamentului, anunțurile matrimoniale etc.

Ne produce surprize și limbajul bucăților literare: unele pasaje au caracteristici particulare. Nu am găsit dificultăți de înțelegere a textului, cu toate că am descoperit în texte cuvinte sau expresii de felul: *devoluție*, *rivoluție* = revoluție, *loviluție* (de la lovitură), *deciuplina melitară* = disciplina militară, *cît ai bate un cuvînt la teleimprimator* = cît ai zice pește ș.a.

V.S. Popa este un autor al demascării, al descoperirii deghizărilor de tot felul. Astfel, după lectura volumului *Divina tragicomedie* putem trage concluzia că autorul ei este un bun continuator al tradițiilor literare inițiate de Ion Luca Caragiale, cel mai mare dramaturg român, și prelungite de Anton Bacalbașa, George Brăescu ș.a. Avînd un bun spirit de observație, V.S. Popa ne-a prezentat un tablou veridic al României postdecembriste, în special, al ciudățeniilor și nepotrivirilor din Armată, prin mijlocirea satirei și umorului. La aceeași concluzie a ajuns și prefațatorul cărții D. Dragomirescu: „După cum afirmam la început, armata ca instituție (și tot astfel, școala, Biserica etc.) nu este nici mai presus, nici mai prejos

de societatea care o susține. Prefacerile și bulversările postdecembriste au marcat-o din plin. Unii militari s-au lansat în politică și au ajuns miniștri, alții s-au lansat în afaceri pe piața liberă și au ajuns dealeri de succes, și unii, și alții îndepărtându-se de la rosturile de bază ale militarului. Moravurile și năravurile s-au adaptat noilor timpuri, iar formele vechi au fost abandonate prin forța lucrurilor. Autorul cărții de față ne încredințează însă că umorul, ca mijloc de îndreptare a viciilor omenești, fie drapate în haine civile, fie în haine militare, rămîne mereu tînăr.” Astfel de exemple pot fi găsite aproape în toate schițele satirice din această superbă culegere de aspecte episodice din viața de familie a militarilor.

Recomand volumul *Divina tragicomedie* de Vasile S. Popa spre lectură atît pentru cititorii Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, cît și pentru cei din întreaga republică, cu condiția că îl vor găsi în alte biblioteci sau în librării. Sper că fiecare se va alege cu învățăminte frumoase, deoarece satira și umorul din cele 264 de pagini ne pun pe gînduri, ne dau răspunsuri la multe întrebări, ne prezintă o lume de peste Prut de care poate nu am știut sau am știut foarte puțin pînă la acest moment.

(*BiblioPolis*. 2015, vol. 58, nr. 3)

RESPECT ȘI ADMIRAȚIE PENTRU SCRITORUL MIHAIL SADOVEANU

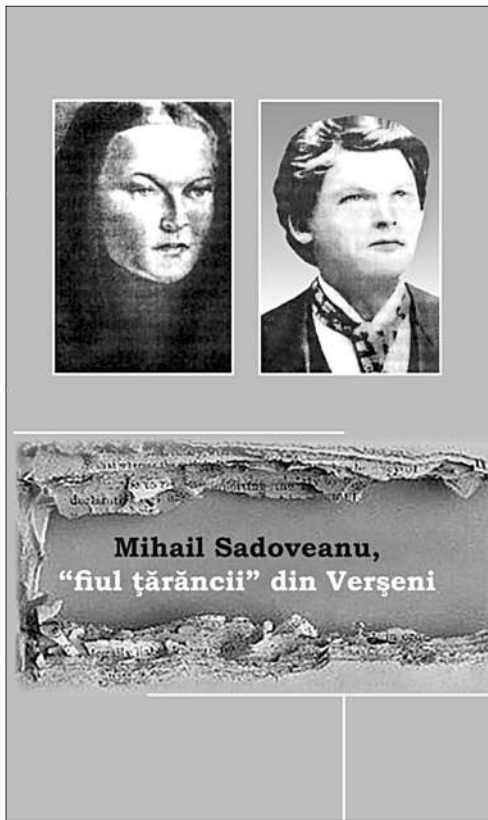
Mihail Sadoveanu (5 noiembrie 1880; Pașcani, jud. Iași – 19 octombrie 1961; București), scriitor (romancier, povestitor și nuvelist), academician și om politic român, este o personalitate distinctă în literatura română și universală. Cu prilejul aniversării a 135-a de la nașterea „Ceahlăului prozei românești” atît în România, cît și în Republica Moldova au avut loc diverse manifestări sub genericul *Zilele Mihail Sadoveanu*. Programul manifestărilor dintr-un șir de instituții de învățămînt, științifice și culturale a cuprins o serie de momente artistice, conferințe, discuții, lansări de carte, expoziții de carte și de fotografii, precum și decernarea premiilor celor mai iscusiți condeieri contemporani. Astfel, au fost scoase în relief scrierile sadoveniene, care au contribuit, prin anvergura lor, la definirea identității culturale și spirituale a poporului român. La Chișinău, pe 9 noiembrie 2015, la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” s-a desfășurat Conferința omagială consacrată împlinirii a 135 de ani de la nașterea scriitorului Mihail Sadoveanu și a 100 de ani de la apariția romanului istoric *Neamul Șoimăreștilor*. În cadrul acestei Conferințe a fost lansată o noutate editorială – volumul omagial *Mihail Sadoveanu, „ful țărăncii” din Verșeni**

* *Mihail Sadoveanu, „ful țărăncii” din Verșeni* / Gheorghe Pârlea (aut. al proiectului), Vasile Șoimaru (coord., imagini), Vlad Pohlă (redactor) et al. – Chișinău, 2015. 164 p. (Tipogr. „Balacron”). – ISBN 978-9975-86-029-1.

(autor al proiectului – **Gheorghe Pârlea**, coordonator și imagini – Vasile Șoimaru, redactor – Vlad Pohilă, coautori – Ana Nazarov, Diana Vrabie; Chișinău, 2015). În cele ce urmează ne-am propus să parcurgem și să ne expunem impresiile privitor la cele 164 de pagini ale cărții sus-numite, care, ni se pare, este o surpriză neașteptată și plăcută la aniversare pentru mulți cititori îndrăgostiți de creația unuia dintre cei mai prolifici scriitori români din prima jumătate a secolului XX.

Volumul omagial *Mihail Sadoveanu, „fiul țărăncii” din Verșeni*, semnat de un colectiv de autori, este rodul unei colaborări dintre un grup de scriitori de la Chișinău și Bălți și mai mulți oameni de cultură din Verșeni, comuna Mirosălvești, județul Iași, baștina Profirei Ursachi, mama scriitorului Mihail Sadoveanu, precum și de la Fălticeni. De fapt, avem în față o culegere de articole ce ne fac să devină mai clare, mai ușor înțelese unele momente mai puțin sau mai mult cunoscute din vasta biografie a Maestrului. Deschiderea se face printr-un cuvânt-înainte – *Mama, bătrînul, nufărul și... Mihail Sadoveanu*, semnat de Costel Avram, devotat fiu al satului Verșeni – și o introducere, avîndu-l drept autor pe Gheorghe Pârlea, poet și fost învățător din acele meleaguri, unde a copilărit Mihail Ursachi (acesta a fost numele scriitorului pînă la vârsta de aproape 12 ani). Pentru M. Sadoveanu Verșeniul, precum și Fălticeni, Pașcanii – toate localități de o factură cu adevărat romantică! –, va servi ca sursă de inspirație pentru locurile și faptele din romanele și povestirile sale. Cei mai mulți locuitori din aceste părți ale Moldovei i-au servit drept modele ale personajelor din scrierile sale pînă la sfîrșitul vieții. De aceea, mulți istorici literari sînt de părere că M. Sadoveanu este un scriitor realist, cu viziune romantică, și un romantic care descrie în detalii viața reală.

După o succintă analiză a operei sadoveniene, se pot deduce principalele elemente definitorii ale evocărilor făcute de scriitor: natura, văzută și descrisă ca peisaj etnic, integrată în structura sufletească a țaranului care posedă o înțelepciune populară extraordinară; motivele epice majore ce pendulează între istorie, legendă și mit; nu în ultimul rînd – farmecul limbajului scriitoricesc. Eroii lui Sadoveanu sînt exponenți ai unor tipuri sau arhetipuri prin faptele lor. Autorul a creat caractere distinctive remarcabile, care ni s-au întipărit în memorie pentru totdeauna: Ștefan cel Mare, Tudor Șoimaru, Vitoria Lipan, dregători de rang înalt și boieri, țărani razeși și negustori, conducători militari și haiduci, pescari și vînători etc. Cu toate că în prezent M. Sadoveanu este pe nedrept neglijat (pentru unele greșeli comise în perioada comunistă), autorul romanelor *Neamul Șoimăreștilor*, *Zodia Cancerului sau Vremea Ducăi-Vodă*, *Baltagul*, *Frații Jderi* a rămas în literatura contemporană română ca o personalitate aparte, de factură monumentală, prin viziune și originalitate, izvorîte năvalnic din spiritul tradiției și al specificului național. De aceea, pre-



fațatorul cărții-omagiu, Gh. Pârlea, subliniază expres: „După 1989, an de referință pentru reconsiderările de natură politică din țară, trebuie spus că efectele curenților resentimentare («corecte politic») l-au atins, cu grave consecințe, și pe Sadoveanu, cel considerat anterior «un miracol care nu s-a mai petrecut decât cu Eminescu». Supranumitul «Ștefan cel Mare al literaturii române» se află, iată, la nu mult peste jumătate de secol distanță de perioada maximei lui recunoașteri, într-un pronunțat con de umbră. E oare această umbră proiectată asupra Maestrului consecința intersecției accidentale a destinului său literar cu debutul proletcultismului la noi? Dar ce înseamnă *Mitrea Cocor*, pe lângă restul operei sale? Noile mode estetice din literatura română, ai căror corifei, prin exegeții lor de castă, țin acum ca-

pul de afiș al mișcării literare de la noi, resping ideea că ar putea fi motivată cumva starea de spirit înaltă indusă cititorului de slovă sadoveniană. Anodinel cititor al operei sadoveniene din arealul Verșeniului, cel care îndrăznește acest modest demers, cu siguranță nu se poate consilia pe sine în asemenea dilemă, dar nici nu solicită expres vreo consiliere «autorizată». Starea lui de spirit nu e peste măsură afectată de acest accident, câtă vreme orice frază din opera marelui prozator are încă în inima redescoperitorului rezonanța «viorii cu mii și mii de strune».”

Textul de bază al culegerii de articole *Mihail Sadoveanu, „fiul țărăncii” din Verșeni* cuprinde două capitole: I – *Mihail Sadoveanu, „fiul țărăncii” din Verșeni, în orizontul verșenean* și II – *Alte repere geografice... sadoveniene*. Primul capitol se prezintă ca un studiu biografic – format din șase subdiviziuni – care ia în vizor legătura strânsă și indispensabilă dintre scriitor și locul de baștină al mamei sale. Semnatarul acestei cercetări – care depășește cu mult cadrul local al problemei – este mirosloveșteanul Gheorghe Pârlea, unul dintre autorii *Monografiei comunei Mirosălăvești – despre oameni și locuri*, autorul albumului etnofotografic *Mirosălăvești, prin ochiul timpului nostru*, precum și unul dintre autorii permanenți ai revistei noastre de biblioteconomie, științe ale informă-

rii și de cultură *BiblioPolis*. Cel de-al doilea capitol însușește patru articole, avându-i ca autori pe Ana Nazarov, directoarea Casei Memoriale „Mihail Sadoveanu” din Fălticeni, jud. Iași; dr. Diana Vrabie, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți; Vlad Pohilă, scriitor, jurnalist, lingvist și traducător; și dr. în economie Vasile Șoimar, conf. univ. la Academia de Studii Economice din Moldova, publicist și maestru fotograf.

Studiul lui Gh. Pârlea, alcătuit din șase părți componente (*Verșenii, un alt univers literar al copilăriei; Arealul verșenean și oamenii locului, în opera prozatorului; Nelegiuirea mioritică din „Baltagul” e posibil să aibă la origine întâmplări reale, cu făptuitori din Verșeni; Hanul Ancuței sau Locul unde încă se mai istorisesc, în dulce grai moldovenesc, fapte din vremuri de mult apuse; La această „adunare domnească”, eu eram „răzeșul”...; „Meandrele și tainele” unei prietenii: Mihail Sadoveanu și Mitropolitul Visarion Puiu*), este o încercare de a spulbera opiniile, punctele de vedere (încă diferite!) potrivit cărora scriitorul nu este „fiu adoptiv” al meleagurilor verșene: „Referitor la exercițiul meu stoic pe numita temă sadoveniană, nicăieri tratată compact în sensul preocupării mele, adaug și sîrguința mea (peste «frontiera» care delimitează îndrituirile) de a pune Verșeniul în aceeași lumină cu Humuleștiul, ca univers literar al copilăriei. Și am făcut-o sperînd că am și reușit, încercînd nu doar să conving cititorul cu privire la congruența celor două microuniversuri literare, Humulești și Verșeni, ci și procurîndu-i acestuia poezia unei nostalgii la care e foarte posibil să tînjească. Mai explicit, am încercat să resuscitez în copilul care (nu mă îndoiesc) supraviețuiește în fiecare dintre cei trecuți de vîrsta copilăriei amintirile începuturilor noastre în ale vieții, amintiri din copilărie, copilărie care, indiferent unde s-a petrecut ea sau în ce epocă s-a întîmplat, seamănă cumva cu a copilului universal. Și încercarea mea în acest sens urmează calea reconstrucției atente (probabil, și cu anumite stîngăcii) a parcursului biografic – la Verșeni – al copilului Mihail Ursachi...”

Trebuie să menționăm faptul că și orașele Fălticeni și Iași se bucură de privilegiul de a fi adăpostit anii de școală, tinerețea și maturitatea lui Mihail Sadoveanu. Amănunte din biografia tinereții scriitorului aflăm în articolul muzeografei A. Nazarov. În 1891-1892 este elev în clasa a IV-a la Fălticeni, apoi urmează gimnaziul „Alec Donici” din aceeași localitate, iar între 1897-1900 se înscrie la cursurile Liceului Național din Iași. După căsătoria din toamna anului 1901 cu Ecaterina Bîlu, ridică la Fălticeni o casă, care în prezent este muzeu. Au fost ani de grele încercări, dar izbutește să colaboreze cu un șir de reviste. Legăturile cu Fălticeni au dăinuit pînă la moarte, aici scriitorul își dorește să rămîna pentru totdeauna.

Conf. univ. dr. Diana Vrabie, în articolul *Proiecții ale Iașului în „Anii de ucenicie” de Mihail Sadoveanu*, ne familiarizează cu perioada de studii a lui M.

Sadoveanu în „capitala culturii” a țării – orașul Iași. Scriitorul menționează: „Restul învățământului secundar m-am dus să-l isprăvesc la Iași, la Liceul Național. Era vechea Academie Mihăileană la care urmase cândva și tatăl meu.” Iașul reprezintă, într-o primă etapă, pentru M. Sadoveanu posibilitatea de conectare la valorile vieții culturale: „...nume devenite ilustre se aflau înscrise în tabelele lui anuale din trecut; toate gimnaziile provinciei dintre Carpați și Prut își trimiteau aici premianții”, posibilitatea instruirii într-un mediu de studiu elevat: „În acest admirabil Liceu Național de la Iași, îndată ce mi-au fost precipitate astfel ca într-o eprubetă deșeurile clasei, mi-am putut felicita că am găsit un mediu de extraordinară fermentație culturală. Toate ideile generoase ale timpului, toate literaturile europene, în traduceri franțuzești, aveau circulație intensă între colegii mei. M-am cufundat ca într-o baie de lumină; însușirile mele artistice au evoluat brusc, ca plantele sub soarele ecuatorial.” Pentru M. Sadoveanu, Iașul este centrul unei mitologii nepuizabile. Peste ani, târgul scump al Ieșilor îl va chema, trezindu-i nostalgii ascunse.

Încă din anii tinereții M. Sadoveanu a fost atras de ținutul dintre Prut și Nistru, care în 1812 a fost răpit de imperiul țarist. Acțiunea primului său roman, *Șoimii*, apărut în 1904, se petrece – în cea mai mare parte – în Basarabia. În 1915 apare romanul *Neamul Șoimăreștilor*, care evocă vitejia și dragostea de libertate a răzeșilor. Aici de acum întreaga acțiune se petrece în același ținut. În 1918, când unirea Basarabiei cu Patria-Mamă a devenit o realitate, scriitorul organizează, la Chișinău, turnee ale Teatrului Național din Iași, precum și un șir de șezători literare, iar în vara lui 1919 a întreprins o călătorie prin ținuturile basarabene (Orhei, Soroca ș.a.). Impresiile din această călătorie au fost relatate în cartea *Drumuri basarabene* (apărut mai întâi la Chișinău, în 1921, cu titlul *Orhei și Soroca. Note de drum*, volumul s-a publicat ulterior și la București, cu unele mici modificări; fiind dat uitării în perioada regimului comunist și probabil interzis, a fost retipărit abia în 1992). În următoarele două decenii, scriitorul a mai fost de câteva ori în Basarabia.

Articolul lui Vl. Pohilă *Mihail Sadoveanu în Basarabia sub ocupație sovietică (aspecte ale receptării editoriale a creației Maestrului)* ne transferă în anii de după cel de-al Doilea Război Mondial, când în România și în URSS (în componența căreia se afla și RSS Moldovenească) s-a instaurat regimul dictatorial comunist. Autorul relatează amănunte despre relațiile Maestrului cu influenți intelectuali de la Moscova și cu unii scriitori de la Chișinău, precum și despre editarea operelor acestuia în Basarabia (în milioane de exemplare!), începând cu anul 1921, dar cu deosebire din 1951 și până în primul deceniu al secolului XXI. Sînt prezentate 33 de surse bibliografice, care pot să-i intereseze pe cititorii fascinați de scrierile sadoveniene, ce constituie o amplă frescă socială, istorică, politică, psihologică și etnică, un adevărat epos al poporului român.

Dr. în economie V. Șoimaru, în articolul *Neamul Șoimăreștilor – de la legendă la istorie*, mărturisește cum, după lectura romanului amintit mai sus, editat, în 1958, cu grafie chirilică, la Chișinău, a încercat să găsească măcar o cît de mică informație despre documentele istorice folosite de M. Sadoveanu la scrierea cărții sale. Peste ani au urmat călătoriile în căutarea strămoșilor și localităților în legătură cu numele său de familie... Și i-a / le-a descoperit atît în partea stîngă a Prutului, cît și în cea dreaptă a lui. Mai mult: actualmente, reprezentanți ai neamului Șoimăreștilor putem întilni pe mai toate meridianele și paralelele globului pămîntesc, pe diferite continente și părți ale lumii. V. Șoimaru regretă faptul că generațiile tinere, aflîndu-se în străinătate, își pierd limba maternă, identitatea națională, simțirea românească și chiar legătura cu propriul neam... Totodată, își pleacă fruntea în fața memoriei bunilor săi străbuni, le mulțumește că au avut grijă să-și trăiască viața astfel încît astăzi să ne putem mîndri cu dîrzenia, spiritul gospodăresc și demnitatea lor, precum și îi salută pe cei care vor constitui generațiile viitoare, îndemnîndu-i să fie vrednici și mîndri de străbunii care au înscris pagini memorabile în istoria poporului românesc.

Volumul se încheie cu o iconografie – *Pe urmele lui Mihail Sadoveanu*. Autorul fotografiilor inserate este, de asemenea, dr. Vasile Șoimaru. Iată cîteva titluri mai reprezentative: *Bustul scriitorului și casa natală din Pașcani (reconstruită)*; *Bustul lui Mihail Sadoveanu la Verșeni*; *Te Deum în biserița din Verșeni, în care a fost creștinat copilul Mihail*; *Oaspeți la Verșeni de Zilele Sadoveanu, în Biserica cea nouă*; *Casa memorială din Fălticeni*; *Monumentul lui Mihail Sadoveanu din Fălticeni*; *Lansarea monografiei „Neamul Șoimăreștilor – 500 de ani de istorie” la Casa memorială din Fălticeni*; *Muzeul „Mihail Sadoveanu” din Iași*; *Muzeul „Mihail Sadoveanu” din Vovidenia de la Mănăstirea Neamț*; *Hanul Ancuței*; *Dumbrava minunată și Nada florilor din Fălticeni*; *Rîul Moldova la Verșeni*; *Drumuri basarabene ale Maestrului din vara anului 1919: Mănăstirile Frumoasa, Hîrjauca, Hîrbovăț, Cușelăuca*. Sînt inserate și copertile celor 30 de ediții ale romanului *Neamul Șoimăreștilor*. Pe ultima pagină a cărții este *Locul de veci al prozatorului la Cimitirul „Bellu” din București*.

Volumul omagial *Mihail Sadoveanu, „fiul țărăncii” din Verșeni* emană respect și admirație pentru clasicul literaturii române Mihail Sadoveanu – unul dintre autorii cu cele mai multe volume în literatura română (peste 100 de volume individuale!), romane, povestiri, nuvele, note de călătorie, reportaje, memorii scrise pe parcursul a cincizeci de ani. Aproape toate scrierile Maestrului transmit o mare emoție estetică. Cu siguranță, meritul covîrșitor al scriitorului este acela că a redat publicului cititor atît frumusețea și bogăția limbii române, cît și scene vrednice de ținut minte din istoria poporului nostru.

De fapt, prin volumul analizat este repusă în valoare creația lui Mihail Sadoveanu, opera căruia a fost supusă în ultimul timp unor nefaste revizui. Însă,

autorii amintiți mai sus încearcă să spulbere toate falsurile și ineptiile vărsate la adresa marelui scriitor. O personalitate de talia lui, care a fost un intelectual de un rafinament extraordinar, de o cultură vastă și profundă, cu o viziune cu mult deasupra lumii în care trăia, nici nu poate fi altfel apreciată. Opera lui Mihail Sadoveanu este și va rămâne, fără îndoială, un tezaur inalienabil al culturii și specificității românești. Concluzia noastră fermă este că trebuie să-l citim pe Mihail Sadoveanu și să-i propagăm opera acum și întotdeauna.

(*BiblioPolis*. 2015, vol. 59, nr. 4)

ALBUM MONOGRAFIC APRECIAT LA GRADUL SUPERLATIV

Recent a văzut lumina tiparului albumul monografic *Ansamblul folcloric „Hora”: 50 de ani de istorie în imagini** (Editura „Serebia”, Chișinău, 2015) de dr. în economie Vasile Șoimaru, conf. univ. la Academia de Studii Economice din Moldova. Lucrarea – editată în cadrul Proiectului *României din jurul României* – prezintă un omagiu dedicat „memoriei fondatorilor Ansamblului folcloric «Hora», Ion Bazatin și Alexandru Pihut, dansatorilor și muzicanților, care au păstrat cu sfințenie folclorul autentic românesc, muzical și coregrafic, în Basarabia sovietizată”. La elaborarea volumului au mai contribuit: Sanda Caracențev (concepție grafică și prepres), Svetlana Munteanu (procesare computerizată), Ion Stratulat (consultant), Vlad Pohilă (lector).

Pentru elaborarea lucrării au fost folosite materiale din arhiva personală a autorului, precum și din arhivele familiilor Ion Bazatin, Alexandru Pihut, Constantin Rusnac, Petre Neamțu, Maria Sarabaș, Nicolae Glib, Ion Stratulat, Valentina Cemârțan, Ludmila Troșina, Victor Boțan, Mihai Grigoriev, Mihai Chiriac, Mihai Șoimaru, Tamara Gavaziuc, Nicușor Boz, Marcel Porumbescu, Iurie Scurtu ș.a.

Albumul este divizat în cinci compartimente: I. „Hora” lui Ion Bazatin – școală de dans popular și de românism (o scurtă istorie subiectivă scrisă cu multă emoție); II. 1965-1986: „Alunelu, alunelu, hai la joc, / Să ne fie, să ne fie cu noroc...”; III. 1969-1979: *Ansamblul „Hora” pe culmile succesului*; IV. 1980-2003: *Fapte bune cu mijloace puține...*; V. 2004-2015: *Revenirea în forță*.

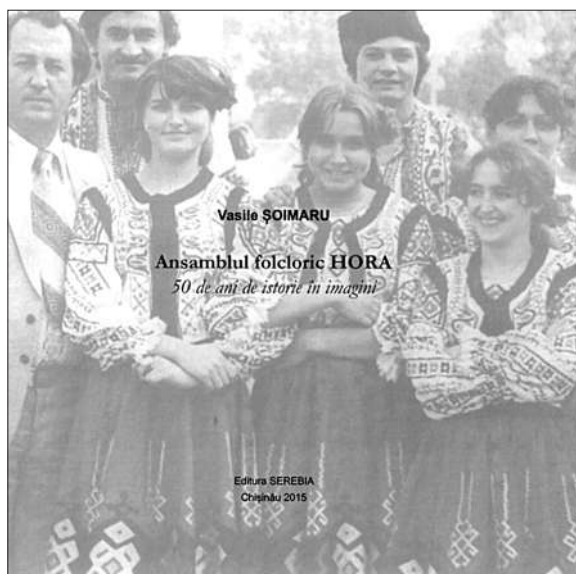
Inițiatorul fondării unei formații folclorice de dansuri populare a fost Alexandru Pihut, un profesionist al genului, care în primăvara anului 1964 anunțase un concurs pentru viitorii muzicanți, vocaliști și dansatori. Iar peste un an, în 1965, l-a convins pe coregraful Ion Bazatin, care locuia atunci la Orhei, să se

* Șoimaru, Vasile. *Ansamblul folcloric „Hora”: 50 de ani de istorie în imagini* / Vasile Șoimaru Proiectul *României din jurul României*. Chișinău : [s.n.], 2015 (Tipogr. „Balacron”). 144 p. ISBN 978-9975-128-53-7.

ocupe nemijlocit de formarea echipei de dansatori a viitorului ansamblu de la Casa de cultură a raionului Frunze (azi sectorul Buiucani) din Chișinău. Prima denumire a acestui colectiv a fost „Alunelul”, care după patru ani de activitate se schimbă în „Hora” – denumire poetică pe care ansamblul o poartă cu demnitate pînă în prezent.

Conducătorul Ansamblului folcloric de dansuri populare „Hora”, Ion Bazatin, s-a născut la 13 iulie 1939, la București, în familia lui Afanasie (fost marinar militar la Constanța) și Alexandra Bazatin. A făcut o strălucită carieră de coregraf de la dansator în Ansamblul Academic de Dansuri Populare „Joc”, conducător al Ansamblului de dansuri populare al Școlii de Iluminare Culturală „Elena Sîrbu” din Soroca, prim maestru de balet și fondator al ansamblurilor „Codru” din Orhei și „Hora” (la început „Alunelul”) din Chișinău, pînă la coregraf-maestru de balet al Ansamblului profesionist de cîntece și dansuri populare „Fluieraș”, metodist al Casei Republicane a Creației Populare, colaborator științific al Academiei de Științe a Moldovei, cercetător al domeniului formațiilor de dansuri populare din Republica Moldova. A fost membru al Uniunii Muzicienilor din RM, i s-a conferit titlul onorific de Lucrător Emerit al culturii.

Deja în 1967, tînărului Ansamblu de dansuri folclorice „Alunelul”, care a adunat prin străduința membrilor săi un repertoriu bogat de cîntece și dansuri populare, culese de pe întregul spațiu al meleagului natal, i s-a conferit titlul onorific de Ansamblu Popular. Acest colectiv de fete și băieți inimoși, cărora le plăcea dansul de la vatra satului, în scurt timp a devenit o adevărată școală atît pentru înșiși membrii ei, cît și pentru întreaga suflare românească din Basarabia sovietizată pînă la refuz, pînă la limită. Iată cum se destăinuiește în acest sens autorul albumului fotografic, dr. Vasile Șoimaru: „În Ansamblul «Hora» am învățat nu doar a dansa horele. Aici am auzit pentru prima dată de limba română, de suita de dansuri de pe Valea Mureșului și suita de dansuri ardeleni, despre setea de muzică populară românească a instrumentiștilor tarafului, interesul față de Radio București, TVR și LP-urile cu muzică populară sau ușoară românească... Deși a trebuit să treacă ani buni pînă la prima lec-





tură a *Istoriei românilor* de Constantin și Dinu Giurescu, a operei politice a lui Mihai Eminescu, care au ridicat procentul «românizării» mele pînă la cifra de 100...”

În anul 2015 Ansamblul folcloric „Hora” și-a sărbătorit jubileul de 50 de ani. Dar pînă la această dată remarcabilă din viața lui colectivul a avut de întâmpinat diferite piedici, de trecut nenumărate praguri abrupte: lipsa unui sediu permanent, condiții neadecvate pentru repetiții, completarea neconținută a echipei de dansatori și a orchestrei, confecționarea costumelor naționale și a încălțăminteii din propriile mijloace salariale, lipsa transportului pentru deplasări, deficitul de remunerare a muncii colaboratorilor etc. Trebuie să menționăm și faptul că condițiile insuportabile în care activau membrii Ansamblului „Hora” nu s-au schimbat nici după proclamarea Independenței Republicii Moldova, cînd la putere au venit preținșii noștri democrați. Statul nu a favorizat, nu a înlesnit în niciun fel dezvoltarea acestui colectiv care a fost și este gata tot timpul să se consacre unei idei, unui ideal național, constituind un model de slujire destoinică colectivității etnice din care face parte.

Cu toate acestea, în ciuda condițiilor intolerabile, faptele bune pe care le-a săvîrșit acest colectiv sînt impresionante: sute de reprezentații, concerte, spectacole atît pe plaiurile natale (de la Giurgiulești pînă la Naslavcea și de la Palanca pînă la Criva), cît și în turneele din străinătate cutreierînd patru continente (Europa, Asia, Africa și America) ale Terrei. Astfel, solii culturii noastre naționale au avut ocazia să ne reprezinte în Franța (1968), Ucraina (1969), Italia (1970), Rusia (1970, 1977, 1980), Bulgaria (1972, 1977, 1979, 2006), Elveția (1972, 1983), Japonia (1976), India (1977), SUA (1979), Canada (1979), Etiopia (1981), Angola (1982), Cipru (1987), Portugalia (1998), Spania (1998,

2001), România (2004, 2009, 2014), Polonia (2008), Turcia (2010, 2014, 2015), Belgia (2011), Slovenia (2012), Grecia (2013) și alte state.

În cele ce urmează nu putem trece cu vederea oamenii, cadrele care au izbutit să îi dea colectivului prestanță, ținută, aspect impozant. Autorul albumului – V. Șoimaru – ne prezintă o listă de mai bine de 200 de colaboratori (muncitori, țărani, cadre didactice, contabili, studenți, elevi etc.) care au fost implicați în diverse funcții pe parcursul anilor 1965-2015. Noi însă vom prezenta pentru cititorii revistei noastre doar pe cei mai de seamă, pe cei mai talentați și pe cei mai „longevivi” reprezentanți ai Ansamblului folcloric „Hora” (pentru unii dînd între paranteze și funcțiile lor de bază la acel moment sau ulterioare):

- **maestri de balet** – Ion Bazatin, Zinovie Zaplitrnâi, Antonina Galustean, Roman Rohman, Vasile Furnică, Vladimir Curbet (pregătirea pentru turneul din Italia, 1969), Larisa Oprea, Ghenadie Bepalov, Nadejda Gorodețcaia, Tatiana Pocatilova, Iurie și Raisa Gorșcov, Constantin Șchiopu, Nicolae Gonțearuc, Ștefan Onofrei...;
- **conducători de taraf sau de orchestră** – Alexandru Pihut, Isidor Burdin, Petre Neamțu, Timofei Tregubenco, Petru Stoianov, Vasile Eșanu, Vasile Bejenaru, Vasile și Petru Rotaru, I. Obadă...;
- **dansatori** – Gheorghe Ghimpu (om politic, unul dintre fondatorii Mișcării de eliberare națională), Mariana Madan, Ion Stratulat (primar al orașului Orhei, azi viceministru), Agafia Mățu, Vasile Moisei, Nina Teodorschi, Victor Grama, Nadejda Sancincova, Tudor Știrbu, Ludmila Orehova, Petru Șoilică, Grigore Vârlan, Valeriu Metleaev, Tudor Boldișor, Claudia Darie, Claudia Cașcenco, Vasile Parasca, Valentina Garbuz-Cemârtan, Vasile Țurcanu, Galina Tretiac-Stoica, Simion Peștereanu, Ludmila Troșina, Leonid Lisnic, Măria Rusu, Petrică Furnică, Tatiana Vacarciuc, Ion Lâsâi, Tudor Țărnă, Elena Smirnova, Petre Chirpicinic, Tatiana Stepaniuc, Mihai Grigoriev, Victor Boțan, Liuba Domnițina, Gheorghe Bazatin, Galina Iașcișin, Nicolae Roșca, Gheorghe Șura, Valeriu Andronache, Vasile Țurcanu, Vasile Ceaușciac, Ion, Gherasim și Marin Racilă, Nicolae Plăcintă, Vasile Șoimaru (economist, conferențiar universitar, politician, publicist și maestru fotograf), contabilă Maria Erhan (soția lui V. Șoimaru, contabil-șef la Liceul „Prometeu”, dansează și acum în „Hora”), Ion Nicov, Vica Milicenco, Tatiana Ionel, Victor Dăuguță, Valeria Mirca, Victor Râbițchi, Svetlana Bazatin, Ștefan Onofrei, Ion și Mihai Olenev, Constantin Șchiopu, Mihai Captarenco, Mihai Chiriac, Ludmila Rapcea, Vasile Stoica, Vica Roman, Nicolae Gonțiaruc, Alexandru Botică, Eugenia Parecco, Boris Buhai, Valentina Erenco, Nina Biler, Ștefan Păvălache, Măria Gorea, Pavel Hămuraru, Valentina Pascal, Valentina și Vladimir Nicolaev, Alexandru Domnițan, Boris Grigoruța, Irina Afonina, Elisabeta Stratan, Aglaia Mușinschi, Tamara Ga-

vaziuc, Dinu Opalco, Ion Maftai, Nicolae Bogdan, Marina Gorșcova, Mihai Șoimaru, Emil Oglindă, Argentina Gribincea, Nătălița Mitrean, Constantin Gâscă, Victor Moldovanu, Marin Goiciu, Victor Costiniuc, Vasile Boiștean, Doina Lazurca, Ludmila Iacubenco, Angela Garmider, Arcadie Gâscă, Larisa Feiger, Constantin Oriol, Mihai Calfa, Victoria Ilieș, Valentina Pozdârca, Ludmila Leca, Angela Eșanu, Claudia Iachim, Elena Sava, Tatiana Stețco, Mihai Eremciuc, Angela Botezatu, Galina Bucșan, Lucia Bazatin, Ruslan Cășlari, Mihaela Șoimaru, Angela Dociu, Angela Busuioc, Svetlana Șermatova, Vladimir Sanchin, Nistor Chiriac, Andrei Portas, Irina Cernega, Maria Negară, Nicolae Lupașcu, Dan Alexandru, Ion Usturoi, Alexandru și Lidia Cuflic, Ion Pascal, Laura Cebotari, Mașa Cicanci...;

- **soliști-vocaliști** – Maria Drăgan, Măria Sarabaș, Nicolae Glib, Tamara Chițaniuc, Suzana Popescu, Margareta Crăciun-Neamțu, Simion Cemărtan, Nicolae Podcolin, Nicolae Bujor, Ileana Rotaru, Valeriu Drumeș, Ecaterina Cociu, Alexei Sofronie, Anișoara Plăcintă, Nina Carauș, Tamara Crăciun, Anicuța Secrieru, Lidia Lisevici, Mihai Tudorașcu, Andrei Cernega, Vasile Cocarcea, Ludmila Bazatin, Liuba Boldescu, Eufrosinia Mălai, Vasile Cornienco, Tamara Ghervas, Alexandra Arseni, Ana Prisăcaru, Larisa Ungureanu, Minodora Darie, Vsevolod Ghicavâi, Iurie Grosu...;
- **instrumentiști** – Constantin Rusnac (compozitor, profesor universitar, rector al Conservatorului de Stat „Gavriil Musicescu”, secretar general al Comisiei Naționale a RM pentru UNESCO), Nicușor Boz, Vasile Iovu, Gheorghe Mustea, Gică Velișcu, Iurie Harea, Gică Surugiu, Vasile Crăciun, Octavian Palihovici, Vasile Cărăuș, Gicu Radu, Ion Guțu, Ghenadie Platon, Iacob Lungu, Anatolie Cazanoi, Grigore Brânză, Iurie Radenco, Andrei Bivol, Mihai Cucicov, Vladimir Sârbu, Emil Croitoru, Izeaslav Solomon, Efim Păunescu, Gheorghe Iovu, Andrei Mustea, Ion Caranfil, Ion Boldumea, Mihai Zadic, Andrei Porcescu, Gheorghe Ciolacu, Victor Oriol, Mircea Bedicov...;
- **costumieră** – Iulia Mărzenco.

Acești oameni, născuți parcă special pentru a crea frumosul, au făcut la vremea oportună tot posibilul ca Ansamblul „Hora” să supraviețuiască în pofida tuturor vicisitudinilor și concursului de împrejurări grele din timpurile mai îndepărtate, dar și mai noi. Mulți dintre ei, fiind chiar și la vârsta a treia, continuă să se dăruiască întru totul dansului și muzicii populare. Aceasta ne-o demonstrează și cele peste 300 de fotografii – documente incontestabile ale istoriei privind dăinuirea și menținerea în top a unui grup de persoane antrenate într-o activitate comună – ce demonstrează parcursul celor cinci decenii de existență tulburătoare a Ansamblului, ce-i drept, cu unele mici întreruperi din motive întemeiate.

Din cele menționate mai sus se vede că prezentul volum, tipărit în condiții poligrafice excelente, este instrumentul de care ne putem folosi pentru a ne contura o imagine cât mai autentică despre ceea ce este Ansamblul folcloric „Hora” din Chișinău. Apariția cărții aniversare a fost motivată de dorința autorului de a păstra în memoria colectivă evoluția, momentele de glorie ale Ansamblului „Hora”, scoțându-i în relief propriile valori spirituale, umane, precum și propria lui identitate culturală. Astfel, istoria în imagini a acestui colectiv vrea să completeze istoria poporului nostru. Albumul mai are datoria de a evoca dragostea și dăruirea conașionalilor noștri de a avea o artă a dansului veșnic vie și aproape de inimă. Parcurgînd filă cu filă acest album, ne cuprinde un sentiment de datorie sfîntă de a duce mai departe, de a continua munca acestor oameni animați de frumos, uneori chiar înflăcărați de a păstra neatins valorile nepieritoare ale identității noastre de neam.

Exprimăm felicitări dlui dr. Vasile Șoimaru și tuturor celor care l-au ajutat la realizarea acestui superb album monografic (apreciat numai la gradul superlativ!), care se cere a fi nu doar o carte, nu doar un document istoric, ci o adevărată bijuterie editorială pe placul atît membrilor și fanilor Ansamblului „Hora”, cît și oricărui om de cultură îndrăgostit de arta dansului popular.

Sperăm că volumul dat – *Ansamblul folcloric „Hora”: 50 de ani de istorie în imagini* de Vasile Șoimaru – își va găsi cu siguranță cititorul, precum și l-au găsit și celelalte cărți ale dumnealui (interesante și foarte căutate de publicul doritor să afle crudul adevăr al istoriei noastre, dar să și vadă frumusețea, splendoarea locurilor natale sau din alte colțuri ale lumii!), dintre care amintim: *Căderea premierilor* (1999); *Neamul Șoimăreștilor: 500 de ani de istorie* (coautor, 2003); *Poeme în imagini* (album, 2004); *Românii din jurul României în imagini* (album-monografie, 2008; monografie etnofotografică, 2014); *Căderea comuniștilor* (2010); *ASEM: 20 de ani de istorie în imagini* (coordonator, 2011); *Cotul Donului 1942: eroism, jertfă, trădare* (autor de proiect, coordonator și imagini, ed. a doua, 2013) și altele...

(*BiblioPolis*. 2016, vol. 60, nr. 1)

ELOGIU UNUI... ELOGIU

Elaborat la finele anului trecut (varianta electronică), volumul *Elogiu lecturii: editoriale din revista BiblioPolis (2003-2015)** de Vlad Pohilă, scriitor, jurnalist, lingvist, traducător, redactor-șef al revistei de biblioteconomie, științe ale

* Pohilă, Vlad. *Elogiu lecturii : editoriale din revista BiblioPolis (2003-2015)*. / Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” ; ed. îngrijită de Mariana Harjevschi ; coordonator Lidia Kulikovski ; lector Valeriu Rață ; coperta și machetarea Ion Vărlan. Chișinău : [S.n.], 2015. 276 p.



informării și de cultură *BiblioPolis*, constituie un eveniment remarcabil în viața și activitatea Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, sub auspiciile căreia a și fost tipărită această lucrare de specialitate, întrucât cuprinde editorialele din revista menționată mai sus, scrise de pe poziția unui colaborator al acesteia chiar de la înființare. De fapt, se poate spune că volumul dat este o altă ediție (revăzută și completată) a celui de acum trei ani, precedentă avînd titlul *Arta de a pasiona cititorii* (Chișinău, 2013).

Motivul tipăririi unei noi culegeri de editoriale apărute la revista *BiblioPolis* ni-l explică însuși autorul în prefața intitulată *Deschizînd ușa din față a casei...*:

„De regulă, ca pretexte pentru reeditarea unei cărți sînt invocate următoarele (ordinea enumerării este cu totul aleatorie): a) tirajul inițial s-a epuizat, noi exemplare fiind solicitate; b) lucrarea s-a bucurat de un frumos succes la public, a beneficiat de recenzii și consemnări elogioase, de lansări și prezentări zgomotoase, eventual, de premii și diplome la concursuri, expoziții, saloane de carte; c) a reținut atenția specialiștilor, aceștia subliniind necesitatea unei reeditări cu posibile adăugiri, completări, precizări.

Trebuie să recunosc: nimic din acestea nu s-a întîmplat cu prima ediție a prezentei cărți, *Arta de a pasiona cititorii*. Totuși, administrația Bibliotecii Municipale «B.P. Hasdeu», colegii editori (și cititori!) nu că m-au sprijinit în intenția de a scoate o nouă ediție, ci, într-un fel, au chiar insistat să preda la tipografie manuscrisul revăzut și completat al volumului cu editoriale despre triada **carte – lectură – bibliotecă**. Astfel, se naște, iată, o carte, parțial nouă, parțial veche: *Elogiu lecturii*.

Există motive reale pentru reeditarea acestui volum? Credem că da, măcar și pentru a respecta și noi principiul enunțat într-un editorial scris cu vreo doi ani în urmă, potrivit căruia textele risipite în presa periodică obțin o nouă configurație, o nouă dimensiune, poate și un nou conținut atunci cînd sînt adunate într-un volum de autor. Iar între timp – după apariția *Artei de a pasiona cititorii* – am «risipit» în revista *BiblioPolis* încă vreo 12 editoriale, fiecare axat pe un subiect distinct din universul bibliologic. Aceste texte, relativ recente, neîndoios, completează noua carte, întregesc linia ei tematică, confirmă, subliniază, accentuează mesajul volumului reeditat prin completare, adăugire, întregire. În plus, noua ediție s-ar putea să prezinte într-o lumină inedită și discursul general al scrierilor noastre consacrate triadei carte – lectură – bibliote-

că. După cum vor observa, fără greutate, cei mai mulți potențiali cititori, prin însuși titlul acestei ediții, am deplasat nițel accentul mesajului – de la pasiunea lecturii, la elogierea ei. Deplasarea este una cu precădere simbolică, deoarece prea de tot strînsă-i legătura între patima cititului și lauda lui (ca o formă de exprimare a recunoștinței pentru binele ce ni-l fac, de obicei, cărțile); un om îndrăgostit, nu poate să nu laude obiectul afecțiunii sale. Or, subsemnatul, cum a crezut neclintit în rostul suprem al cititului pentru formarea omului adevărat – inteligent, puternic, frumos, bun etc. –, cu aceeași ardoare crede și în necesitatea de a se aduce laude cărții, lecturii, bibliotecii – măcar și ca o formă de promovare a acestora printre cei care încă nu știu bucuria de a trăi printre cărți, cu cărțile, uneori, și de dragul cărților. De aici derivă și mesajul ușor modificat al volumului de față: laudăm / cinstim / omagiem / elogiem ceea ce ne prieste, ne face bine; ceea ce ne este absolut necesar în viață, ceea ce trebuie să fie o parte însemnată, dacă nu și esențială, a existenței fiecărui om care dorește să se afirme și ca personalitate. Rămîn un adept ferm al opiniei că triada **carte – lectură – bibliotecă** constituie un subiect major, mereu demn de atenția celor care scriu sau cultivă alte forme de promovare a unor aspecte de prim rang ale existenței noastre – în trecut, acum și în viitor.”

În recenzia *Împătimit de carte și bibliotecă* (*BiblioPolis*, 2013, nr. 1, vol. 47, p. 203-209), la prima ediție a culegerii de editoriale, subsemnatul menționa întrebările și problemele care îl frămîntă sau chiar îl îngrijorează pe omul de cultură Vl. Pohilă. Trebuie să menționăm faptul că la majoritatea dintre ele dumnealui găsește răspunsuri sau propune soluții de rezolvare. Parcurgînd filă cu filă volumul *Elogiu lecturii*, vom continua în cele ce urmează șirul – întrerupt acum trei ani – al acestor aspecte din viața Societății Cunoașterii ce necesită o lămurire, o precizare sau care se pretează la o discuție:

- în editorialul *Testul de sinceritate al bibliotecarilor noștri* (*BiblioPolis*, 2012, nr. 3, vol. 44) [p. 173-177] autorul relatează momente mai puțin cunoscute din viața și activitatea bibliotecarilor ca, de exemplu, expunerea lor la diverse examene, controale, evaluări. Propunînd angajaților BM „B.P. Hasdeu” un test-provocare – să scrie cîte un material ad-hoc, pentru numărul omagial al revistei *BiblioPolis*, număr consacrat, aproape integral, aniversării a 135-a de la întemeierea instituției noastre, a fost lămurită o problemă pînă atunci confuză: autorii eseurilor nu s-au plîns de caracterul lipsit de consistență al activității lor în bibliotecă, dar nici nu au adoptat un stil prea elogios la munca prestată sau la acțiunile administrației. „Majoritatea absolută a bibliotecarilor, care ne-au scris, se simte bine, comod, «natural» la locul de muncă, percepînd exercitarea profesiei alese nu ca pe o povară, ci ca pe o necesitate vitală, iar unii – chiar ca pe o plăcere, o îndeletnicire ce le produce adevărate satisfacții sufletești. Nime-

ni nu regretă că a optat în tinerețe – cu cinci, zece, 15, 20 sau 30 de ani în urmă – pentru profesia de bibliotecar. Gradul de satisfacție de la munca în bibliotecă este ilustrat de unele autoare prin calificative sublimatoare referitor la bibliotecă: «*a doua mea casă*», «*destinul meu*» și chiar «*tot ce am mai bun în viață*». Alături de plăcerea de a munci cu cărțile, cu cititorii, dar și cu autorii unor volume, se situează bucuria de a fi util societății în opera de informare și de culturalizare a oamenilor, sentiment adeseori secundat de mândria de a profesa biblioteconomia. Nu în puține cazuri autoarele noastre subliniază că se mândresc pentru faptul de a munci la Biblioteca Municipală, pe care o consideră o instituție de real prestigiu, fără a neglija importanța altor instituții similare de la Chișinău sau din alte părți”;

- un alt editorial – *Cărțile și autoritățile* (*BiblioPolis*, 2012, nr. 4, vol. 45) [p. 177-181] – este consacrat relațiilor dintre biblioteci și organele puterii de stat care dirijează aceste instituții culturale. „Or, se creează impresia că unii politicieni de la noi au teamă de cultură, de oamenii din această sferă de activitate umană. Sau, dacă nu au teamă, atunci îi apucă un fel de alergie și, la sigur, mulți dintre ei manifestă o indiferență soră cu aroganța, amintindu-și de bieții «ostași ai frontului cultural» doar în ajunul campaniilor electorale.” Autorul ne face cunoscuți cu primarul orașului Ventspils, situat nu departe de Riga, capitala Letoniei, pe nume Aivars Lembergs, care poate servi drept exemplu de comportare și atitudine pilduitoare față de cultură, deoarece – pe lângă multitudinea de griji pe care o are – reușește să ajungă și la lansări de carte, la spectacole, la inaugurarea unor expoziții etc., în cele cinci biblioteci din oraș – ceea ce nu se prea observă la autoritățile chișinăuiene;
- în *Dimensiunea culturală a revistei „BiblioPolis”* (*BiblioPolis*, 2013, nr. 1, vol. 47) [p. 182-187] Vl. Pohilă, pe lângă explicarea noțiunii de *cultură*, trece în revistă cei zece ani de existență a publicației noastre, menționând că „revista *BiblioPolis* care, lucru știut, din capul locului a fost concepută ca o publicație de specialitate, însă cu dublă specializare: biblioteconomie (plus științele comunicării) și cultură. Nu au existat în întreaga perioadă de apariție a revistei BM niciun fel de disensiuni în privința prevalării sau «subminării» unei din aceste două specializări, profiluri de bază ale *BiblioPolis*-ului”;
- *O mie de cărți necitite...* (*BiblioPolis*, 2013, nr. 2, vol. 48) [p. 188-206] reprezintă în esență un reportaj al călătoriei sale în interes de serviciu (ca multe altele în tovărășia dr. în economie Vasile Șoimaru) pe „diferite Drumuri ale Cărții”, ce au cuprins „un traseu relativ relaxant: vreo 1500 kilometri dus și întors, de la Prut pînă la Olt, însă de-a lungul a 10-12

zile”. Cititorul poate savura „aventurile” culturale ale celor doi protagoniști vizitînd orașele Roman, Onești, Tîrgu Ocna, București, Pitești, Rîmnicu Vîlcea, ca în cele din urmă să afle (cu uimire!) despre cele „o mie de cărți necitite” ale lui Petre Dinescu, magistrat-șef al Tribunalului Județean Vîlcea;

- urmează editorialul *Cartea expusă, cartea (ne)premiată* (*BiblioPolis*, 2013, nr. 3, vol. 49) [p. 206-214] despre „fazele existențiale” ale cărților – faza de manuscris, procesul de pregătire a manuscrisului pentru tipar sau procesul de postare pe internet și tipărirea, editarea, apariția însăși a volumului;
- editorialul *Bibliotecile și elitele* (*BiblioPolis*, 2013, nr. 4, vol. 50) [p. 214-219] ne ține aproape în același context, doar că în vizor sînt luate elitele și rolul lor în dezvoltarea societății, propășirea culturii, în primul rînd: „În linii mari, relațiile bibliotecilor cu reprezentanții elitelor sînt armonioase, de foarte multe ori – cordiale, sincer amicale. Este adevărat că o persoană redutabilă, prin prezența sa, întărită de o conferință, un discurs, un dialog cu cititorii, o donație de carte, o expoziție, un minispectacol etc. – face cinste unei instituții bibliotecare. Mai simplu spus, în termeni actuali – omul de elită face un mare bine utilizatorilor unei biblioteci și, în egală măsură, face bine imaginii bibliotecii. Dar nu mai puțin adevărat este și faptul că aceeași persoană de elită beneficiază sau poate profita din plin de chiar cea mai modestă găzduire la bibliotecă: în condițiile în care cărțile sînt scumpe, multe – și greu accesibile, un scriitor prezent la o întîlnire cu utilizatorii unei biblioteci, cu certitudine își adaugă noi admiratori sau, cel puțin, astfel apar în calea lui noi persoane-potențiali cititori ai lucrărilor sale din trecut, din prezent și din viitor”;
- Vl. Pohilă, prin mîna căruia trec anual zeci de manuscrise, cunoaște bine rostul muncii scriitoricești și de cercetare, ceea ce și dezvăluie în editorialul *Scrierile risipite, scrierile adunate* (*BiblioPolis*, 2014, nr. 1, vol. 51) [p. 219-223]: „Din fericire, există însă modalități, șanse reale de a lungi viața unei / unor scrieri risipite, de a le salva de la pieire prin uitare. Șansa aceasta se numește – și de această dată! – cartea. Dar cum să aduni într-o carte scrierile risipite și, cel mai important și mai dificil aspect – cum să tipărești o asemenea carte? Ca și în numeroase alte situații de viață, nu este simplu, însă nici imposibil nu este. La modul ideal, elaborarea unei cărți din texte împrăștiate prin presa periodică se face la solicitarea unei edituri sau a altei instituții abilitate cu tipărirea cărților. Pentru a vedea atîta generozitate cu ochii proprii trebuie să ai mare noroc, dar și mai bine e să scrii texte de o calitate indubitabilă, cu un demers ce ar avea numeroși simpatizanți, părtași, oameni, pur și simplu, interesați de abordările ce se conțin în lucrările tale”;

- topurile, mai ales cele de literatură artistică (beletristică), sînt subiectul eseului *Despre topuri, ca modalități de promovare a lecturilor* (*BiblioPolis*, 2014, nr. 2, vol. 52) [p. 223-228];
- nu este deloc de mirare că în era informaticii Vl. Pohilă abordează diverse aspecte în legătură cu „păinjenişul global” – în acest sens citiți editorialul *Elogiu internetului* (*BiblioPolis*, 2014, nr. 3, vol. 53) [p. 228-233]. Iată una dintre meditațiile dumnealui: „În pofida acestor rezerve, care pot fi percepute și ca niște neliniști pur subiective; dincolo de faptul că sînt doar un umil (prea puțin implicat) cetățean al Regatului Virtual, țin să fac internetului un sincer, mare, nesfîrșit elogiu. Să-mi exprim recunoștința pentru că ne pune la dispoziție cea mai diversă și (totuși!) mai completă sursă de informare, într-o epocă în care dacă nu ești informat, riști să devii un ratat – sub aspect profesional, dar și din punct de vedere strict uman”;
- în editorialul *Neuitarea, datoria noastră profesională și morală* (*BiblioPolis*, 2014, nr. 4, vol. 54) [p. 233-239] Vl. Pohilă menționează: „An de an, pe agenda bibliotecilor noastre, am impresia, este tot mai mare numărul de activități omagiale și de comemorare a unor personalități marcante din trecut și contemporane, conferindu-se acestor manifestări, pe lângă aspectul informativ-estetic, și un tot mai subliniat substrat instructiv, educativ, moral, dacă vreți. Omagiind și comemorînd personalități, evenimente și instituții, bibliotecile le includ, astfel, într-un circuit al cinstirii memoriei, dar și al prețuirii, al (re)punerii în valoare, al (re)descoperirii, din punctul de vedere al percepției contemporane, a unor talente, opere sau capodopere, a unor fapte de importanță majoră pentru istoria, pentru însăși existența comunității. A pune în valoare și a menține personalități, instituții, evenimente majore într-un circuit al neuitării este, de fapt, o datorie profesională a bibliotecarilor – ca și a muzeografilor, a istoricilor sau a jurnaliștilor, fiecare avînd grila proprie de marcaj”;
- editorialul *Viitorul bibliotecii, viitorul societății* (*BiblioPolis*, 2014, nr. 5, vol. 55) [p. 239-243] este dedicat atenției pe care o acordă bibliotecile copiilor, adolescenților și tinerilor;
- prin captivantul editorial *Valori europene, valori perene* (*BiblioPolis*, 2015, nr. 1, vol. 56) [p. 244-250] autorul ne îndeamnă să susținem vectorul european de dezvoltare a Republicii Moldova: „Pentru mulțimea de realizări – în beneficiul omului, întru prosperarea culturii, literaturii, artelor, filozofiei, învățămîntului, științei, inclusiv, mai nou: a tehnologiilor informaționale – Europa este admirată, iubită, dorită. În multe privințe Europa de Vest a devenit un model pentru alte popoare și continente (Statele Unite ale Americii, Canada, Australia, Noua Zeelandă sau Israelul sînt, în general, niște emanații, ale Occidentului european). Chiar

și unele popoare situate geografic în Europa (în centrul, în sudul sau în estul continentului) aspiră să ajungă la standardele europene, prin care se are în vedere, desigur, modelul occidental, vest-european. Este un model amplu, cuprinzător, complex, care înseamnă pentru unii standardul înalt de viață, pentru alții – implantarea efectelor unei democrații autentice; pentru cei din a treia categorie – realizările din învățămînt și din știință; plus, libertatea creației, secundată de protecția operelor de artă și a creatorilor lor”;

- sfaturi utile pentru atestările profesionale găsim în editorialul „*Care e ultima carte pe care ai citit-o?...*” (*BiblioPolis*, 2015, nr. 2, vol. 57) [p. 251-255];
- penultimul editorial se intitulează *Devalorizarea omagierilor* (*BiblioPolis*, 2015, nr. 3, vol. 58) [p. 256-261] și face referire, îndeosebi, la modul (felul) de omagiere (în România și în Republica Moldova) a clasicului literaturii române Mihail Sadoveanu, care în 2015 ar fi împlinit 135 de ani de la naștere;
- ultimul editorial din prezentul volum (dar sîntem convinși că nu este ultimul în cariera de publicist-editorialist a lui Vl. Pohilă) – *Despre un univers singular, așezat în ordine alfabetică* (*BiblioPolis*, 2015, nr. 4, vol. 59) [p. 262-266] – este consacrat diverselor dicționare (enciclopedii, dicționare enciclopedice, ghiduri, îndreptare, *vademecum*-uri etc.), precum și altor cărți din categoria „literatură de referință”, care, în ultimul timp, este tot mai variată, mai numeroasă și mai solicitată.

În postfața volumului dat – *În slujba cărții și a culturii „Cetatea BiblioPolis” din Chișinău și slujitorii ei* – autoarea ei, dr. Iulia Mărgărit, de la Academia Română, remarcă: „Șansa de a fi dispus de o revistă proprie, cu un nume simbolic, *BiblioPolis*, i-a permis acestuia din urmă [lui Vl. Pohilă – *n.n.*] să deschidă seria unor editoriale spre cunoașterea și recunoașterea forului cultural menționat, într-un instructiv «proces» al cărții, al culturii. [...] Vl. Pohilă militează pentru cultivarea unei atitudini respectuoase față de carte, pentru aprecierea corespunzătoare a acesteia, subliniind rolul decisiv al bibliotecii de «Profesor suprem». După abecedar, școală, învățători, părinți, Biblioteca este de dorit să conlucreze pentru dezvoltarea și formarea plăcerii de a citi: în adolescență un anumit tip de lecturi (personaje-model), la tinerețe, lecturi speciale, sentimentale, reflexive, apoi completări pentru toate vârstele. [...] Prin activitatea sa publicistică, suplimentară în raport cu aceea propriu-zisă, Vl. Pohilă desfășoară un amplu proiect cultural, în care s-a autoînrolat, practicînd voluntariatul. Și-a propus să contribuie la reașezarea bibliotecii pe fîgașul ei de autentic for conceput pentru a oferi cultură, a forma prin cultură, a trezi conștiințe intelectuale, etnice, umane. În acest scop, face uz de toate armele: de scrisul său și al altora, de forța Cărții Cărților și, în general, a altor cărți din trecut și prezent,

de comandamentul de a sluji cultura în varianta cultivată a limbii materne, pentru a cuceri și modela cititorii, calea sigură către emancipare și civilizație.”

Urmează capitolul de aprecieri, semnate de conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, prof. dr. Zamfira Mihail și Ionel Căpiță, poet și jurnalist.

Volumul *Elogiu lecturii* se încheie cu o notă biografică, din care cititorul poate afla mai multe date din viața și activitatea scriitorului și publicistului-editorialist Vlad Pohilă.

Dacă vom face o privire generală, odihnită, discretă și fără patimă asupra culegerii de editoriale ale lui Vl. Pohilă, vom găsi destule argumente să ne bucurăm de o întâlnire miraculoasă cu lumea în care trăiesc bibliotecarii – universul cărților și Templul Cunoștințelor care este biblioteca. Fiecare editorial se remarcă prin noutate stilistică, prin modul rafinat și nuanțat de îmbinare a cuvintelor în fraze ce denotă o măiestrie de profesionist.

Observăm că autorul acestor mărgăritare jurnalistice mereu a avut ceva de aflat, de înfruntat, de îndreptat, iar uneori de luat de la capăt studiile minuțioase, investigațiile realizate pe parcursul mai multor ani. În general, descrie ceea ce vede că se petrece în jurul său, redă dialogurile sale cu personalități de vază ale literaturii, științei, culturii, însă uneori este nevoit să se confrunte și cu persoane incapabile de la conducerea diferitor instituții sau organizații, care se cred atotștiutori și atotputernici, dar nu pot lua în seamă lucruri la prima vedere mărunte fără de care cultura în genere nu se poate dezvolta. Așadar, putem spune că autorul scoate la lumină aspecte importante din partea nevăzută a realității noastre.

Volumul *Elogiu lecturii* însumează 51 de editoriale. Dacă din punct de vedere cantitativ cineva va zice că nu sînt prea multe, în schimb, noi afirmăm că – în ceea ce privește conținutul lor – sînt foarte consistente, iar pentru domeniul biblioteconomic chiar foarte importante. Deci, trebuie să luăm în considerație, în primul rînd, latura practică a lucrărilor elaborate în cei aproape 14 ani de serviciu al autorului la BM „B.P. Hasdeu”. De fapt, Vl. Pohilă, care se simte mereu într-un vârtej analitic și este pentru totdeauna prins în mrejele cărții și ale bibliotecii, realizează o trecere în revistă a rolului jucat de această instituție atît în istoria spiritualității municipiului Chișinău, cît și a Republicii Moldova în ansamblu.

Editorialele lui Vl. Pohilă sînt niște texte accesibile oricărui cititor, chiar și celui care nu are o pregătire specială în domeniul biblioteconomic sau al științelor comunicării. De aceea, recomandăm această carte (între cîtva deosebită!) spre lectură tuturor celor interesați de însuși procesul lecturii, de carte și bibliotecă. Fiind plasat și pe site-ul BM „B.P. Hasdeu”, în format digital, volumul dat – ce oferă repere ușor de preluat sau de adaptat – se adresează cu deosebire cadrelor didactice universitare care predau la facultățile de jurnalism și științe

ale comunicării și care urmăresc realizarea unei instruirii eficiente a studenților, formatorilor și practicienilor din domeniul corespunzător. Îl adreseăm, de asemenea, specialiștilor (cu deosebire celor tineri) care sînt în permanentă căutare de informații actuale cu privire la impactul mijloacelor de comunicare în masă asupra societății, deoarece, din păcate, acest domeniu de o importanță majoră este foarte puțin cercetat, iar cartea *Elogiu lecturii* conține, în mare, informații de ultimă oră, ilustrate cu numeroase exemple din practica bogată de jurnalist a autorului ei. Sperăm că acest volum va umple golul format (neintenționat), deoarece viitorii jurnaliști și bibliotecari (dar și oricare alți specialiști cu profesii apropiate) au nevoie să fie îndrumați ca să beneficieze, în cariera lor, de practici ce corespund adevărului, de încredere în cele relatate.

Prin această tipăritură Vl. Pohilă (care, pe lângă articolele din presa scrisă, este cunoscut publicului în ultimul timp și prin luările sale de atitudine la diverse posturi de radio și TV) a dat o dovadă în plus că are talent și intuiție bună să scrie editoriale excelente, care pot să-l intereseze atît pe un licean sau student, cît și pe un bibliotecar, cadru didactic sau cercetător științific.

Concluzia finală: *Elogiu lecturii: editoriale din revista BiblioPolis (2003-2015)* de Vlad Pohilă este o carte-eseu, o carte-surpriză, care merită să fie citită și recită de toată lumea îndrăgostită de frumosul ce îl produce cuvîntul scris. Este un volum ce reunește editoriale cu teme de o stringentă actualitate, care ar trebui să fie puse pe ordinea de zi a bibliotecilor de tot rangul, ba mai mult: să-l intereseze pe fiecare dintre noi. Avem toate temeiurile să credem că nu în zadar am făcut noi acest elogiu unui... elogiu.

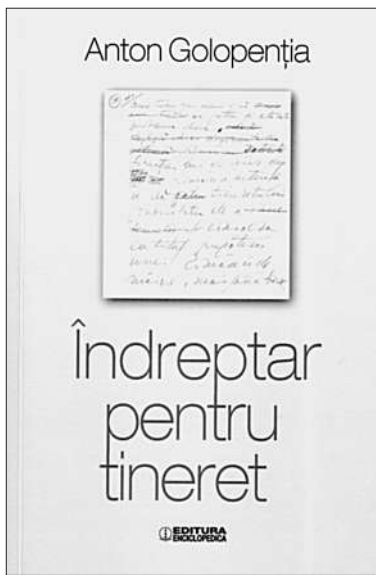
(*BiblioPolis*. 2016, vol. 61, nr. 1)

SOCIOLOGUL ANTON GOLOPENȚIA DESPRE PROBLEMELE TINERETULUI

În 2015, la Editura Enciclopedică din București a apărut un volum* al lui Anton Golopenția, avînd drept temă tineretul. *Îndreptar pentru tineret* este o lucrare neterminată a distinsului sociolog și geopolitician român, concepută în prima perioadă a anilor de studii în Germania. Atunci, în 1934, A. Golopenția împlinea 25 de ani.

Anton Golopenția s-a născut la 12 mai 1909, în Prigor, jud. Caraș-Severin, atunci în Austro-Ungaria. A fost licențiat în drept și filosofie, cu doctoratul obținut în Germania, unde primise o bursă Rockefeller și unde a intrat în contact

* Golopenția, Anton. *Îndreptar pentru tineret*. Îngrijitor de ed.: Sanda Golopenția și Ruxanda Guțu Pelazza ; introducere și note: Sanda Golopenția. București: Editura Enciclopedică, 2015. 254 p. ISBN 978-973-45-0712-2.



cu savanți de vază germani. Între 1941 și 1943, o echipă de cercetători de la Institutul Național de Statistică, în frunte cu A. Golopenția, a efectuat cercetări în regiunile Harkov și Donețk ale Ucrainei de astăzi, în scopul „identificării românilor de la est de Bug”. Rezultatele cercetărilor întreprinse între râurile Nistru și Bug, dar și dincolo de Bug, precum și rapoartele lui A. Golopenția din acea expediție au fost publicate abia în 2006, în lucrarea în două volume intitulată *Români de la est de Bug*.

A. Golopenția a colaborat cu Dimitrie Gusti la elaborarea de studii de sociologie și filozofie. Sub conducerea acestui renumit sociolog A. Golopenția a turnat, împreună cu Henri Stahl, filmul sociologic *Un sat basarabean – Cornova* (1931). În perioada 1947-1948 a deținut funcția de director general al Institutului Central de Statistică. A fost unul din membrii fondatori ai revistei *Geopolitică și geoistorie*. În ianuarie 1950 a fost arestat – pe motive politice, în „dosarul Pătrășcanu”. Moare la București, un an și jumătate mai târziu – pe 26 mai 1951 – în penitenciarul (fosta mănăstire) Văcărești.

Manuscrisul *Îndreptar pentru tineret* se prezintă sub forma unor fragmente notate pe foi răzlețe, aflate în arhiva familiei Golopenția, cărora li se alătură pagini bătute la mașina de scris, incluzând corecturi și adaosuri regrupate de dr. Sanda Golopenția, lingvistă, profesor emerit la Brown University, din Providence, SUA, fiica ilustrului savant (s-a născut la 2 martie 1940, la București; părinții – sociologul Anton Golopenția și folclorista Ștefania Cristescu – au făcut cunoștință în anul 1931, la Cornova basarabeană din județul Bălți, pe când au făcut parte din echipa lui Dimitrie Gusti, care a sosit aici în scopul efectuării cercetărilor sociologice; în 1980, fiind persecutată de regimul comunist, se stabilește în SUA).

Lucrarea dată, desigur, nu este cea definitivă la care a aspirat Anton Golopenția, însă permite cititorilor de astăzi să-i întrevadă problematica. Trebuie să menționăm și faptul că fragmentele, rămase din timpul studenției autorului la Berlin, au fost tipărite între anii 1983 și 1986 în revista *Lupta*, care apărea la Paris (director Mihai Korne, redactor Antonia Constantinescu). Ulterior, S. Golopenția a descoperit alte materiale ale tatălui său și a dat o nouă înfățișare lucrării în cauză. Ordonarea tuturor fragmentelor în capitole îi aparține.

Volumul se deschide cu introducerea *Ochi și gând al acestei țări* de dr. Sanda Golopenția, după care urmează opt capitole de bază: *Tineret, îndreptar, orien-*

tare; „Generația tânără”; Tineretul românesc; Drumul; Fundătura; Cultură, cărturari; Bidimensionalitatea vieții; Orientare originară în România modernă. La sfârșit se dau anexe, note, repere bibliografice și ilustrații.

În introducere este relatată istoria apariției acestei lucrări (aranjarea fragmentelor în capitole), precum și conceperea acesteia de către autorul care traversa în timpul cela o perioadă grea, într-o Germanie tensionată de dinaintea celui de-al Doilea Război Mondial. Împins de circumstanțe, A. Golopenția ajunge la concluzia că adevărata cunoaștere a faptelor trebuie întreprinsă „din perspectiva poporului căruia îi aparține”, adică a României ca „axă imuabilă”. În consecință, tânărul cercetător, pe lângă ocupația sa de bază ce se referea la teza doctoratului, scrie o serie de articole („pretexte” sau „marginalii românești, la cărți străine”) în formă de eseu, care vor servi ulterior la formularea unei idei privind tineretul și România, în genere. Îndreptarul, care la început avea ca destinatari pe tinerii din capitală, cu încetul s-a extins asupra întregului tineret românesc. Pe măsură ce munca înainta, se schimbă și titlul lucrării, ca pînă la urmă să se stabilizeze la *Îndreptar pentru tineret*.

Trebuie să menționăm că tema tineretului în România interbelică era destul de des abordată. Între anii 1928 și 1937 au apărut articole sau cercetări de Mihai Ralea, Nae Ionescu, Mircea Eliade, Petru Comarnescu, Pompiliu Constantinescu, Stelian Popescu, Pamfil Șeicaru, Octav Onicescu, Eugen Lovinescu, Constantin Rădulescu-Motru, George Brătianu, Felix Aderca, Constantin Argetoianu, Octavian Goga, Constantin Enescu, Lucian Boz, Alexandru Claudiu, Tudor Vianu, Zaharia Stancu, Vasile Băncilă, iar între anii 1938 și 1947 de Vintilă Horia, Ștefan Baci, Constantin Rădulescu-Motru, Petre P. Negulescu ș.a. În această listă se înscrie și Anton Golopenția cu o descriere a problemei vizate observată din mai multe puncte de vedere.

Capitolul „*Generația tânără*” redă ruptura între generații, între cei „încăpuți la slujbe” și cei care, surprinși de criză, aspiră fără șanse să-și găsească o nișă în viață. Tinerii preiau fără discernământ toate crizele și conflictele Apusului, în felul acesta își marchează eșecul. Din pricina că se profilează o ruptură între generații suferă cauza generală și este deci o problemă a întregului tineret al țării. Iată una dintre soluțiile autorului: „Ce trebuie de făcut. Legătura întregului tineret, în cadrul vrerii de a lucra pentru România. Nu e vorba ca toți să devină intelectuali, ci ca toți să aibă țeluri lămurite și clare. Fiecare să facă pentru toți ceilalți ce e de chemarea lui... istoricii, istorie, poezii, poezii. Altă viață, sănătoasă, orientată, «românească»”.

Capitolul *Tineretul românesc* se prezintă ca un răspuns la cel precedent. Autorul subliniază că tineretul românesc este dispersat, grupările politice, diverse organizații obștești îl izolează de problemele stringente ale momentului istoric: „Tineretul românesc ca unitate nu există. Țărănimea tânără stă deoparte, uce-

nicii, calfele, muncitorii tineri de la meșteșugari și din întreprinderile comerciale și industriale din orașe – de alta, tineretul înșcolat, în sfârșit, – iar de alta. Inși singuratici, în fiecare din aceste categorii; din când în când, grupuri înăuntrul lor, chemate la viață de partide politice, de organizațiile muncitorești, asociații pentru a apăra interese materiale, grupările unor reviste sau formule patriotice răsuflăte.”

Cea mai agitată, cea mai bogată în evenimente era viața politică a tineretului de la București și de la Iași. Tineretul ardelean își manifesta atitudinile la Cluj, iar la Timișoara, Cernăuți, Chișinău de abia se întrevădeau „începuturi de viață locală, dacă nu vegetare ca în mai toate capitalele de județ”. A. Golopenția e de părerea că criza tineretului din România are mai multe fațete, aspecte sociale: „Situția «materială» a aproape fiecăruia din cei ieșiți din școli în anii din urmă e mai mult decât dubioasă: scriitorii tineri se destramă sufletește și vorbesc despre «ratarea generației»; legionarii diferitelor formațiuni politice tinerești sînt destul de încrîncenați ca să se jertfească, dar lozincile lor nu s-au dovedit constructive pînă acum. Iar la tineretul muncitoresc, meșteșugăresc și plugăresc, ale cărui perspective nu sînt întru nimic mai bune, ajuns într-o fază de însușire lesnicioasă a formei de viață pînă acum proprie exclusiv păturilor orașenești, pe cale de a se emancipa de prestigiul social al acestora, tot mai sensibil și mai dispus să se socotească nedreptățit, gata în curînd de a-și satisface singur nemulțumirile, se strîng nodurile unui conflict care poate primejdui existența statului românesc.”

Autorul crede că toate generațiile (după vîrstă) trebuie să creeze împreună posibilitatea mai multor tineri să-și dezvolte încrederea, simțul răspunderii, respectul de sine și răspunderea civilă: „Tineretul nu iese la iveală ca atare decât numai cînd certitudinile axei de orientare a unui neam se prăbușesc. Atunci, părinții și conducătorii nu mai știu cum să-și îndrumeze copiii și pe cei tineri; iar aceștia, simțind nesiguranța obștească, își fac de cap nestruniți, ori iau asupra lor sarcina găsirii îndreptarului nou. Debandada tineretului și, la fel, sentimentul datoriei de a reforma totul sînt o acuzare continuă a lipsei de autoritate substanțială a generațiilor celor maturi și bătrîni.”

Un succint parcurs istoric ne prezintă capitolul *Drumul*. Sînt trecute în revistă epapele principale ale dezvoltării societății românești din ultimele două secole. În genere, România în această perioadă s-a aflat într-o continuă ascensiune: s-au unit principatele, s-a întregit țara, s-au împrăștiat țărani, iar industria a pășit cu mult înainte. Sînt aduse în prim-plan activitățile pe tărîm social ale înaintașilor noștri: Nicolae Bălcescu, Mihai Eminescu ș.a. Însă, criza economică de la începutul secolului al XX-lea a răsturnat toate planurile, „atmosfera de prosperitate a dispărut, urmată de o schimbare totală a aspectului țării”. De aici A. Golopenția trage concluzia că „viața politică sănătoasă” ar cere

din nou alegeri democratice, iar „tineretul, în tot cazul, trebuie să se pregătească în vederea soluționării problemei sociale.”

Fundătura – capitolul ce urmează – ne introduce în România anilor '30 ai secolului trecut, când dezorientarea populației cerea de urgență ca guvernării, oamenii politici să facă schimbările necesare în domeniul economico-social. Pentru a reuși era necesară coeziunea tuturor păturilor din societate.

În atenția tînărului savant s-a aflat și cultura țării (a se vedea capitolul *Cultură, cărturari*), care, după părerea lui, trebuie să capete o orientare reală românească (inclusiv, prin prisma unei diviziuni a muncii materiale și imateriale): „Trebuie văzut dacă



o anume nevoie poate fi satisfăcută de o instituție europeană; dacă da, luată, dacă nu, creată una. Europeanul nu trebuie și nu e util global. Știm că nu ni se potrivește pe de-a-ntregul.” Un rol important autorul îi acordă cărturarului: „Trebuie să scoatem din noi oameni noi [...]. Oameni calmi și conștienți, ai faptelor conștiente.” Cărturarul este un îndrumător, nefiind asociat cu idealuri sau programe, el trebuie să fie conștient de destinația și misiunea sa: „De fapt, cărturarul-îndrumător (nu interpretul, pedagogul...) e chemat să vadă, să tâlmăcească, să familiarizeze oamenii cu situațiile noi, să le facă cu puțință reacțiuni și comportări adecvate, tuturor, și oamenilor de acțiune într-o oarecare măsură.”

Autorul prezintă și o simbioză între existența individuală și existența în cadrul comunității românești. Cele două planuri în care trăim ni se deschid în capitolul *Bidimensionalitatea vieții*. Niciunul din aceste planuri nu poate fi dominat: „Nici în viața noastră cu noi și în lume, nici în viața neamului nu ne e dat să stăpânim absolut; ne e dat să trăim într-un dialog cu menirea noastră, cu viața neamului, cu lumea. Le înțelegem, ne putem orienta în cadrul lor. Le putem mlădia, întrucît ne supunem lor, întrucît rămînem în linia lor. Trebuie să rămînem însă totdeauna față în față cu viața noastră, cu realitatea naturii, a neamului și a istoriei. Nu trebuie să așezăm între noi și ea perdeaua unor «idealuri» și «tâlmăciri» răsuflete.”

În capitolul *Orientare originară în România modernă* autorul îl îndeamnă pe fiecare locuitor al României să conștientizeze perspectiva istoriei țării și problemele care sînt puse în fața ei într-un cadru global, eliberîndu-se de balastul unor porniri greșite, îndeosebi privind tineretul: „Ridicarea României nu poate

veni de la ideologii care speculează asupra naționalismului, a ortodoxiei ori a antisemitismului. E vremea chiar ca toți aceștia, intelectualii, ca și politicienii, să fie chemați la ordine și readuși la adevărata lor funcție. Chemarea aceasta la ordine nu poate veni decît din lumea prefacerilor obiective. Ideile noastre și atitudinile cărturarilor și ale politicienilor (dintre tineri) sînt mai mult în urma realității economice sau sociale.” Și, în continuare: „Cu toții însă avem un scop: a ne pune în slujba acestei Româнии care se ridică. Nu sînt locuri, se va spune. Trebuie să nu ne lăsăm striviți de acest fapt. Dacă ne e de Româния și de noi, putem aștepta un an, doi. Ingineri fiind, să intrăm muncitori la o fabrică. Medici, să ne așezăm într-un sat și să tratăm gratuit țărani. . . Vom ieși căliți, iar vîntul proaspăt care suflă în Româния va fi întărit și roadele lui vor căpăta trăinicie.”

Dorința sinceră a autorului pentru tineri este ca ei să descopere adevărata însemnătate a rolului lor în societate. A. Golopenția a găsit timpul și ocazii de a lucra pentru tineri, de aceea se prezintă în lucrarea sa ca un îndrumător, ca un mentor care arată direcția, linia, sensul activităților cu adevărat necesare: „Ceea ce trebuie de făcut: să nu reducem problema tineretului la criza materială, decepție. Firește că trebuie soluționată. (Cred că și aici trebuie să intervină o inovare: aceea că tinerii trebuie să înceapă în mult mai mare măsură să-și ajute ei lor înșiși, să nu mai aștepte totul de la administrație.) Dar trebuie ca această criză de acum să devie pricina unei reveniri în fire. Rămăși pe dinafară, ducînd-o greu cu viața, cei tineri pot să vadă vidul înspăimîntător al anilor din urmă, această lăsare în voia lor a tuturor, cu toată mulțimea intențiilor bune, incapabile toate de o soluționare eficace. Această criză de acum, absurdă în sine, poate deveni prilej de schimbare, al unuia din acele salturi creatoare prin care neamurile se regenerează.”

Sau: „Ca schimbarea aceasta să devie aievea, depinde de chiar cei tineri, depinde întii de toate de cărturari și de naturile active. Depinde întii de o duzină care acceptă să se ia în serios și să se străduiască să vadă pentru ceilalți, să încerce, ca să le fie îndrumători. Nu e de ajuns să iei hotărîri frumoase, nu sînt de ajuns nici programele. Trebuie să se ia hotărîri și să le ducă la îndeplinire, fără să dea înapoi, pînă la urmă, ani de-a rîndul. Duzina aceasta deschide un alt drum.”

Tînăra generație trebuie să găsească ieșirea din situația creată, fiecare trebuie să-și simtă responsabilitatea civică, să pătrundă mai adînc în studierea situațiilor concrete: „Situația noastră în această parte a Europei și în lume, buna organizare a aparatului de stat, proporția de populație de neam străin, aspectul nou al problemei sociale, toate acestea sînt o serie de probleme pe care nu le putem evita dacă vrem să ne înrădăcinăm cu adevărat în românesc. Ele dau de lucru tuturor celor meniți să fie cărturari printre cei tineri (în vremuri de criză morală, știința trebuie mai mult decît în alte vremi să fie imediată, să lămuirească și să îndrumeze; să evite chiar și aparența de gratuitate). Consacrîndu-se

lămuritului problemelor pe care le pun omul și realitatea românească, orașul și mahalaua nu mai puțin decît satul, ei trebuie să obișnuiască lumea de la noi cu gîndul că a face știință nu înseamnă a celebra teorii create cine știe unde și uitate de atunci la locul lor de origine, ci a explora cele dimprejur, a le cunoaște și a le mînuși. Zeci de ani de muncă intensă sînt necesari pentru a face cu puțință o politică românească, o imagine limpede a românului despre el. Vom trebui să învățăm și mai departe de la străini; dar pentru a ne trata problemele noastre, nu pentru a-i reproduce, crezînd în orice inutilitate care i-a dat în gînd cuiva.”

Dar trebuie să se ia în considerație: „Problema viitorului României e adevărata problemă a tineretului românesc; criza materială, eșecul politic și destrămarea în literatură trebuie să aducă convingerea aceasta în sufletul fiecărui tînar. Viitorul României îi cere fiecăruia o viață conștientă și disciplinată prin acceptarea răspunderii pentru destinele României. Locul lui nu e de pe acum, înainte de vreme, în fruntea treburilor, pentru că numai dacă se pregătesc temeinic poate fi mai bun decît cei de azi. Criza materială trebuie soluționată întîi de toate de chiar cei tineri, ca să se încredințeze de tot ce e în puterea lor și ca un început de altă viață.”

Cugetările lui Anton Golopenția despre tineret – scrise în anii 1934-1935 – se deosebesc radical de tratările și dezbaterile altor contemporani ai săi care au luat în discuție această temă spinoasă, greu de abordat și de realizat. Autorul fragmentelor – încheigate iscusit și ingenios de dr. Sanda Golopenția – face un excurs în istoria și tipologia sociologică a tineretului românesc și, totodată, prezintă soluții de a ieși din criza materială și morală atît pentru tînăra generație, cît și pentru celelalte pături sociale. A. Golopenția accentuează asupra răspunderii pe care o au mai ales tinerii pentru viitorul țării.

Pentru a ieși din „fundătura” prezentului și a moderniza din temelie orînduirea românească, A. Golopenția trasează pe drumul care trebuie parcurs un șir de obiective spre care tineretul va trebui să se orienteze. Tineretul, după cum sînt toți de acord, reprezintă viitorul țării, de aceea trebuie să se facă un efort unit al societății întru îndrumarea lui de a merge pe o cale corectă, dar cel mai mult trebuie să-și dea interesul în această privință însuși el, tineretul.

Îndreptar pentru tineret de Anton Golopenția este o carte de o importanță vitală pentru generația tînără; este o scriere care nu își pierde actualitatea pînă în zilele noastre. Eseurile / fragmentele, care au format conținutul sumarului, nu ar trebui neglijate nici astăzi, deoarece sînt și interesante, și bune de a fi luate drept repere în activitățile grupurilor de tineret contemporane, care sînt în permanentă căutare a vectorului propriu de deplasare în labirintul crizei de acum actuale, care pare să nu aibă sfîrșit.

Îi sfătuiesc pe tineri, dar nu numai, să citească această carte, măsură care cu siguranță va contribui la formarea unui caracter destoinic de a fi menționat

de posteritate. Toți vor căpăta avantaje spirituale. Tinerii trebuie să memoreze cele mai importante teze din culegerea de față și să le aplice în practică – fără îndoială, vor căpăta rezultate vizibile în toate ceea ce fac pentru binele lor personal, dar și al societății.

A. Golopenția parcă a dat alarma: tineretul trebuie în permanență orientat, îndrumat, deoarece doar performanțele contează. Este deosebit de important ca tinerii să-și dezvolte capacitățile lor de a realiza potențialul reformator, care s-a acumulat pe parcursul deceniilor, și să-și găsească nișa lor în societate. Tinerii sînt gata de a-și schimba viața, însă ei trebuie să se autoorganizeze efectiv și să recurgă la acțiuni sincere și deschise. Ei trebuie ajutați, încurajați în maniera lui A. Golopenția. E, de asemenea, important ca acțiunile tinerilor să aibă loc în echipă, care să fie în rol de locomotivă a tuturor ideilor. În acest sens volumul analizat mai sus, cu toate că a fost conceput acum trei pătrate de veac, este valoros și eficace pentru timpurile noi pe care le trăim.

Tinerii de azi, ca și cei din secolul trecut, sînt pragmatici, individualiști, în fața lor se deschid zeci de opțiuni de activism, le este foarte greu uneori să aleagă ceva pe gustul inimii, de aceea le va fi mai ușor dacă vor fi orientați de aceste valoroase schițe ale unui tratat științific. Și acum ne aflăm într-o criză periculoasă, de aceea încă o dată îndemn tinerii să citească această lucrare prestigioasă și marcantă din domeniul sociologic și să o aibă drept călăuză în luarea deciziilor pe care posibil le vor lua – să nu se sfiască de a prelua cunoștințele unui cercetător notabil, cu o experiență inestimabilă cum este Anton Golopenția, dar să se familiarizeze cu tot ce a scris cercetătorul despre cei în ale căror mâini se află viitorul nostru.

Tînăra generație este una din cele mai importante și valoroase resurse pe care le poate avea o țară. Cu adevărat, *Îndreptar pentru tineret* de Anton Golopenția poate servi ca o platformă de autoafirmare pentru oricare tînăr dornic de a fi de folos Patriei sale. Să sperăm că investițiile noastre nu vor fi zadarnice și că nu vom regreta că zicem despre tineri că sînt viitorul Țării.

(*BiblioPolis*. 2016, vol. 62, nr. 2)

JURNALUL DE TRECĂTOR CINIC AL LUI CORNELIU FLOREA

În rîndurile ce urmează vom pune în atenția cititorilor scrierile publicistice ale medicului Corneliu Florea, amintind că revista *BiblioPolis* a scris despre el mai întîi publicînd eseul *Un medic ce a devenit scriitor, un canadian ce a rămas român: Corneliu Florea* de Vlad Pohilă (2003, nr. 3) și recenzia *Dulce-amară, Bucovina* de Constantin Bobeică (la volumul *Risipirea – cronică bucovineană*;

2009, nr. 4). A inserat revista noastră și două recenzii semnate de protagonist: *Veritabil tratat de cultură românească (Și totuși, limba română* de Vlad Pohilă; 2010, nr. 1) și *Noi adevăruri despre falsul eliberator al popoarelor (Spărgătorul de gheață* de Viktor Suvorov; 2012, nr. 1).

Corneliu Florea (pe nume adevărat Dumitru Pădeanu; născut la Timișoara, pe 5 ianuarie 1939) este un scriitor, publicist, memorialist, promotor cultural și editor român din Winnipeg, Canada. Profesia de bază – medic, dar de multă vreme este pasionat și de scris. Editează de unul singur patru numere pe an ale publicației *Jurnal liber* („mică revistă de critică socială”), care apare în limba română, fiind distribuită prietenilor în întreaga lume. Volumele ce îl reprezintă plenar pe C. Florea sînt: *Jurnal de lagăr liber* (1987); *Constituția de la 29 februarie* (2 ed., 1988, 2008); *Cine tulbură liniștea Transilvaniei* (2 ed., 1990, 2012); *Afacerea holocaustului* (1991); *Jurnal pe frunze de arțar* (2 vol., 1993); *Note de pe drumurile lumii* (2 ed., 1995, 2010); *Coloana infinită și totemurile canadiene* (2 ed., 1997, 2006); *Semnale semenilor mei* (1999); *Vremuri antiromânești* (2001); *Jurnal de medic* (2 vol., 2002, 2011); *Libertatea de a iubi adevărul* (2004); *Fiecare cu America lui* (2005); *Polemos* (2007); *Risipirea – cronică bucovineană* (2 ed., 2009, 2011); *Peregrinări – note de călătorie* (2010); *Glose medicale* (2013) ș.a.

În 2014 Corneliu Florea editează volumul (despre el va fi vorba în continuare) *Jurnal de trecător cinic*^{*}, cu o postfață de Cristian I.C. Popescu, în care acesta îi atenționează pe cititori: „Să mai spunem, spre deliciul publicului, că ignorarea Adevărului sau tratarea lui în răspărul înfloritoareii bășcălii din societatea prezentului românesc, duce, inevitabil, la manifestări de cinism. Ce altă dovadă mai grăitoare decît situația de azi a celor «conduși» și cum sînt reflectate toate astea în mass-media. Nu întîmplător, «condușii» e în ghilimele: în fapt, fiecare din puternicii zilei face «ce vrea mușchiul lui», fiindcă modelele ce ar trebui să fie, printre altele, și sacerdoți ai Adevărului, măcar la sfertul de veac trecut, fie oficiază slujbele parohiilor străine, fie, atrase de sindromul «mimosa pudica intellectualis», stau deoparte de zgomotul arenei, ai vieții însăși! Asta nu înseamnă dispariția cinismului ci, dimpotrivă, bunăstarea unei forme de



^{*} Florea, Corneliu. *Jurnal de trecător cinic*. Postf. de Cristian I.C. Popescu. Bistrița: Aletheia, 2014. 360 p. ISBN 978-606-8548-01-2.

«supercinism» mult deasupra celei de «cinism» al omului de pe stradă. Vă las pe dumneavoastră, cititorii, să ghiciți cine întrupează «supercinicii».

Ne propunem în cele ce urmează să descifrăm scrierile din această carte și să-i dăm pe față, să-i scoatem la iveală, să-i arătăm lumii întregi cine sînt ei cu adevărat.

Culegerea *Jurnal de trecător cinic* de C. Florea cuprinde 12 compartimente (eseuri, reflecții spirituale) de factură polemică despre realitatea românească, toate (dar absolut toate!) pun în dezbateră adevăruri istorice, pe care majoritatea celor din tagma scriitoricească sau a jurnalismului românesc din Țară, dar și de pe diferite meridiane ale Terrei noastre, le ocolesc, ceea ce nu poate face C. Florea, chiar dacă este rezident în Canada (din 1980), deoarece, cum se vede, este un incontestabil patriot al Neamului său. Reflecțiile spirituale ale lui C. Florea dau consistență *Jurnalului...*, toate (dar absolut toate!) trădează inteligență, sensibilitate și cunoaștere a faptelor concrete, a evenimentelor derulate în România și în arealul din jurul ei. Unele din ele delectează mintea, altele nasc emoții și te fac să meditezi profund asupra istoriei noastre. Dar să începem a le „dezghioca” pe rînd.

Primul compartiment – *Anno Domini 2013* – pune în discuție mai multe probleme cu privire la adevăr, despre care înțelepciunea populară zice: „Vremea cu-ncetul poate să le descopere pe toate, descoperă și adevărul.” Sau: „Vrei dușmani să dobîndești, grăiește adevărul.” Cel mai elocvent caz este tocmai cel cu poetul nostru național Mihai Eminescu, pe care unii – nonvalorile, puternicii zilei (se dau nume) – din varii motive ticăloase încearcă să-l falsifice, să-l marginalizeze (se citează). O descoperire de ultimă oră este cauza morții celui mai mare poet al românilor. C. Florea nu a lăsat deoparte nici implicarea unor evrei în chestiunea dată, nici politica Uniunii Europene față de națiunile mai mici de pe continent ș.a.

În al doilea compartiment – *Nesfîrșita cale a cunoașterii* – autorul se concentrează asupra parodiei, dar nu a celei din literatura artistică sau muzica ușoară, ci asupra parodiei lucrurilor sfinte pentru întreg poporul, căci se găsesc unii „deștepți” care parodiază istoria neamului românesc. Se analizează un eseu cu vădit caracter antiromânesc, al cărui autor, Lucian Boia, debitează ineptii de te ia groaza, împrășcă noroi verbal la stînga și la dreapta, de la un capăt pînă la altul („sîntem analfabeții Europei”; „românii nu au onoare”; „românii au cedat rînd pe rînd totul”; „credibilitatea României a ajuns la un punct foarte scăzut”; „s-a petrecut și o accentuată românizare a României”; „din secolul al XIV pînă astăzi, românii par să bată pasul pe loc: nu au urcat nicio treaptă, comparativ cu celelalte țări europene”; „mai sînt românii o națiune?” ș.a.m.d. în felul acesta). Replicile lui C. Florea sînt vehemente și tăioase, deoarece scrierea aceasta a bulversat opinia românească. Părerea finală este că o astfel de scriere este

„un vector de încărcături negative ce duce la multe efecte defavorabile printre români”.

În cel de-al treilea compartiment – *Echinox cu fantome iredentiste* – C. Florea ne comunică despre faptul că, mai mult de douăzeci de ani, România este bîntuită de fantomele, nălucile iredentismului unguresc, iar în ultimul timp se mai înalță și un steag secuiesc în vîrf de suliță. Adepții „Ungariei Mari” re-deșteaptă visul de acaparare a unor teritorii din statele vecine, teritorii care, după cum zic ei, le aparțin din străvechime. Însă toate obrăznicile lor sînt combătute de C. Florea prin probe din istoria adevărată a ținuturilor românești „revendicate” de hungariști.

Al patrulea compartiment – *De dragul timpului pierdut* – este o reflecție filozofică (ce este viața? cum a apărut? ce se poate face ca viața să nu părăsească corpul? ș.a.), precum și despre unele episoade din mitologia antică greacă (cu zei și semizeii: Zeus, Hages, Apollo, Coronis, Esculap, Asclepios, Higiea, Panaceea, Aceso, Iaso ș.a.), despre Hippocrate și jurămîntul medicilor care îi poartă numele, precum și amintiri ale autorului din anii de studenție la Facultatea de Medicină din Timișoara.

Al cincilea compartiment – *Senini și concilianți* – constituie în esență notele de călătorie ale autorului la sosirea în Patrie – în România, de care îi este dor mereu: „Oare, între timp, de cînd am plecat din Canada, nu a devenit cumva politic incorect să folosesc sintagma Patria mea? Naiba să-i ducă pe tărîmul politicului corect, eu vreau să fiu liber în sufletul și în gîndirea mea, nu să fiu tot timpul prins în centuri de siguranță ale politicului corect. Vreau să ajung în România Mea, să mă urc într-un copac și să privesc Carpații pînă ce îi aud. Începe să mi se facă lehamite de ideologiile constructive ale libertăților de observare proprie a lumii, a gîndirii și a expresiei personale. Nu am suportat în comunism, nu suport nici acum, în nemaipomenita democrație a celor puternici, să mi se bage pumnul în gură cînd o deschid, am deja bine conturată certitudinea binelui și a răului, mi-am însușit o conștiinciozitate socială civilizată, respect pe cei ce nu se ating de libertățile mele fundamentale, înscrise în toate marile declarații și acte ale umanității.”

În al șaselea compartiment – *Agonia liniștii în România* – cititorii vor lua cunoștință de un interviu al autorului și al scriitorului Virgil Rațiu de la Bistrița cu Î.P.S. Ioan Selejan, arhiepiscop la Episcopia Ortodoxă Română a Covasnei și Harghitei, despre starea sufletească grea și soarta românilor din această regiune din timpul ocupației horthyste, cînd secuii ungarizați practic s-au războit cu românii locului: au fost distruse bisericile și cimitirele, au fost prigonți preoții, iar țărani – maghiarizați cu forța și siliți să-și schimbe credința. După cel de-al Doilea Război Mondial represiunile împotriva românilor au continuat, se țin lanț și în prezent, cînd „secuii ungarizați sînt privilegiați cu toate

drepturile cetățenilor români și cele specifice minorităților, urlă ca lupii, că li se distruge identitatea lor secuiască, pe care nu o mai au de mult”.

În al șaptelea compartiment – *De ce Bram Stoker aici?! –* autorul se întrebă de ce irlandezului Bram Stoker, autorului romanului *Dracula (another horror novel = un alt roman de groază)*, i s-a înălțat un bust la Piatra Fântânelor, între munții Bîrgăului, Rodnei și Călimani (în fața unui hotel numit, de asemenea, *Dracula*), pe cînd românii născuți în județul Bistrița-Năsăud sau în cele de prin împrejurime nu sînt luați în seamă în nici un fel: „Mă întreb, cum se întrebă mulți români interesați de realitatea istorică și care meditează logic și liber situațiile ei, ce au în cap cei de la așa-zisul minister al culturii, consilierii județeni culturali cînd aprobă asemenea distorsionări și defăimări la adresa a tot ce este românesc?” C. Florea descrie și nedreptatea făcută lui Nicolae Paulescu (om de știință român, medic și fiziolog, profesor la Facultatea de Medicină din București, care a contribuit enorm, decisiv la descoperirea hormonului antidiabetic eliberat de pancreas, numit mai tîrziu insulină), care a început cu neacordarea Premiului Nobel în 1923 și a culminat în 2003 cu interzicerea dezvelirii bustului savantului român în fața spitalului-hotel „Dieu” din Paris. Jurnalul continuă cu notele de călătorie din Maramureșul Voievodal pînă la Ulpia Traiana Sarmizegetusa, capitala Daciei romane, așezată în Cîmpia Hațegului de la poalele munților Retezat și Poiana Ruscă: „Din nefericire, acum sînt lăsate în ruină totală vestigiile romane din nepăsarea autorităților statale susținută indirect, dar intens de globalizare, care și-a găsit cea mai nimerită și favorabilă țară europeană, unde să niveleze la zero toată zestrea istorică a acestui popor.”

Al optulea compartiment – *Cadran Transilvănean –* ne poartă prin Transilvania: autostrada Transalpină, cabana Oașa, Blajul, Cîmpia Libertății, Sighișoara... Apoi prin Roma, Florența... Ultima zi petrecută de autor în România a fost la Cluj-Napoca...

Al nouălea compartiment – *Pe urmele pelerinilor –* începe cu vizitarea Vaticanului (Bazilica „Sfîntul Petru”, Capela Sixtină), apoi urmează Florența (Galeria „Dell’Academia”), San Gimignano, Lugano (Bazilica „Santa Maria degli Angioli”), lacul Maggiore (insulele Borromeo, a Pescarilor), Milano, Veneția, Padova (Bazilica „Sfîntul Anton”), Assisi (Catedrala „San Rufino”, Basilica di Santa Chiara), Mănăstirea Monte Cassino...

În al zecelea compartiment – *Datoria de a căuta adevărul –* se discută despre originea latinătăii noastre, despre limba și rădăcinile neamului românesc: „Nu înțeleg cum se face că romanii au stat în Britania 400 de ani și nu s-a prins latina de ei, în timp ce în Dacia au stat numai 170 de ani și noi vorbim o limbă similară?! [...] În Iordania au stat 600 de ani și latina romanilor acolo e zero. Și acest argument m-a pus pe gînduri... [...] Și cu legionarii ăștia

[circa 10 legiuni – *n.a.*] au cucerit un sfert din Dacia, iar după 170 de ani în TOATĂ DACIA, cucerită și necucerită, se vorbea precum legionarii romani! Să fim serioși, lucizi și raționali și să nu mai credem așa ceva! Cu acest subiect am intrat într-un labirint istoric din care nu mai putem ieși decât cu noi date istorice și logică istorică. [...] Teoria înrudirii limbilor vorbite de romani și de daci, înainte de Anno Domini 105, este o teorie mult mai logică decât cea în care am transformat cuceritorul cu legionarii lui în profesori de latina vulgara din Latium.”

În penultimul compartiment – *Prosperi și proscriși* – C. Florea exprimă o atitudine, la fel deosebită, față de ceea ce se întâmplă în România actuală: „Cu uimire, cu groază, an de an constat că cel mai bine le merge foștilor mari comuniști și familiilor lor. Prosperitate și înflorire din tată comunist, în fiu comunist, urmînd nepoții lor cu stea în frunte. Fiindcă ne referim la prosperitatea prin infracțiune morală a unor familii comuniste după 1989, trebuie precizat că adevărații anticomuniști români, din trecut și din prezent, sînt vînați de fiii foștilor nomenclaturiști comuniști, precum, în trecut, erau vînați bizonii și Pieile Roșii în prerie!” Cu nume concrete de „prosperi și proscriși”, cu exemple din faptele lor săvîrșite, autorul ne demonstrează cu lux de amănunte unde a ajuns România de azi, fiind condusă prin „sistemul manipulării psihologice” sau, altfel zis, prin „departamentul mistificărilor totale”. Dezamăgit, înșelat de așteptările sale el („cinicul”) notează: „Încerc să mă desprind de această lume, pe care nu o cunosc ca românească, în care mă simt un captiv, precum cei din blocurile de piatră ai lui Michelangelo. Încerc, dar am mai multă mîhnire în mine decât forță. Mai încerc.”

Ultimul compartiment al volumului – *A treia republică* – constituie o expunere a evenimentelor prin care a trecut România în anii 1947-1968 (numită convențional prima republică – populară), 1968-1989 (a doua republică – socialistă) și din 1989 pînă în prezent („republică scoasă la mezat, bucată cu bucată, cu români cu tot”).

Prin volumul *Jurnal de trecător cinic* C. Florea ne demonstrează o dragoste nețărnută față de adevăr – indiferent din ce domeniu face parte –, iar aceasta în zilele noastre valorează mult. Nu în zadar postfațatorul, C.I.C. Popescu menționează: „Și, iată, e cineva care nu numai că-nțelege asta, dar își mai și scrie crezul și, făcîndu-l public, aduce cititorului un gînd proaspăt și pertinent contra fărădelegii, nu în ultimul rînd, morale, abătute asupra neamului în ultimul sfert de veac. Să-l numim pe scriitor? Nu cred că e cazul. Este unul dintre noi. Mai vrednic, însă! Cineva care, în virtutea mai bune înțelegeri a rolului social al «scalpelului», a pus pe hîrtie, cu durerea celui ce-a văzut «jocul ielelor», gîndurile, cîteodată cinice, ale «diagnosticului cinic». Odată citit, să-l luăm ca atare. Și, poate să-i ieșim în întîmpinare.”

Din păcate, lumea în care trăim este o lume plină de imperfecțiuni, predestinată permanent să se autodistrugă. Noi însă trebuie să alegem calea de a ne împlini idealurile, de a ne atinge potențialul, chiar dacă uneori este cazul să o luăm de fiecare dată de la capăt. Corneliu Florea în această privință ne este un îndrumător, care ne sfătuiește ca starea generală de teamă și confuzie să dispară. De aceea, el îndeamnă ca în activitățile noastre totdeauna să luăm aminte de nota de pe pagina a patra a cărții: „În galeria «Dell'Academia» din Florența se află patru statui neterminate, intenționat neterminate, în ideea pentru a transmite un adevăr esențial. Sînt *Prizonierii* sau *Captivii* lui Michelangelo Buonarroti, care în lucrările sale a plecat de la viziunea că în fiecare bloc de marmură se află o statuie care vrea să se elibereze. Eliberarea, această dorință fundamentală a omenirii, este reprezentată în aceste statui, de la zei la sclavi, fiindcă într-o formă sau alta, toți sîntem niște captivi. În mod special, pentru acești captivi am vizitat din nou Galeria de artă florentină, ca să le privesc forța cu care se opintesc să se elibereze, strălucit redată de daltă maestrului absolut, clarvăzător, profetic. Priviți-i și dumneavoastră și veți simți întîlnind un adevăr mesianic: noi, cu toții, sîntem prizonieri, niște prizonieri și captivi ai societății noastre, datorită sistemelor, ideologiilor politice ori religioase, datorită percepției societății și gîndirii fiecăruia. Să încercăm să ne eliberăm de ceea ce sîntem captivi fără voia noastră.”

Prin mănunchiul notelor de călătorie ale unui trecător „cinic”, prin comunicarea aproape perfectă cu români de pretutindeni, prin efectul puternicelor sale trăiri sufletești, Cornelui Florea își etalează libertatea gîndirii, totodată păstrînd echilibrul mesajelor și profunzimea lor. Credem că, dacă nu le-ar fi scris, românimea ar fi fost ceva mai săracă. Autorul *Jurnalului...* reușește să capteze cititorul prin profunzimea ideilor inspiratoare, prin tematici cu linii prioritare la această răscruce de secole și de milenii.

Volumul analizat – a cărui lecturare este atractivă și interesantă – reprezintă un apel puternic la trezire națională. Analiza atentă a gîndurilor inovatoare izvorîte din observații subtile, certitudinea deplină și convingătoare a devotamentului autorului *Jurnalului de trecător cinic* față de poporul român ne determină să-l recomandăm fără rezerve tuturor cititorilor cărora nu le este străină soarta României de azi și de mâine.

(*BiblioPolis*. 2016, vol. 62, nr. 2)

OPINIILE POLITICE ALE LUI VICTOR ȘTIR – *MIZA PE NIMIC*

Numele lui Victor Știr cititorii revistei noastre l-au aflat când am inserat în paginile *BiblioPolis*-ului (nr. 2 din 2012, p. 188-190) o recenzie a dumnealui despre două cărți dedicate Chișinăului – antologia *Chișinăul în literatură* și volumul *Chișinăul din amintire* de Iurie Colesnic, editate de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Mulțumindu-i pe această cale dlui V. Știr pentru prezentarea publicațiilor BM, în continuare – de data acesta noi – vom recomanda spre lectură un volum al cărui autor este acest neobosit și cunoscut de multă lume scriitor și publicist din municipiul Bistrița, reședința județului Bistrița-Năsăud.

Va fi vorba de culegerea de articole publicistice *Miza pe nimic** (Iași, Ed. „Tipo Moldova”, 2013) – opinii politice din anii 2004-2005. În *Cuvînt-înainte* autorul menționează: „Opinia zilnică despre un eveniment devine peste timp o mărturie despre percepția unui timp trăit, iar judecățile de valoare asupra unor fapte sînt pururi amendabile, reformulabile, atît din perspectivă proprie, cît mai ales din cele ale cititorilor, mulți, puțini. Inspirat sau nu, textul publicistic din epoca internetului dă senzația adresabilității mondiale, ceea ce este o iluzie asemănătoare gestului în care cineva s-a risipit, fără a primi vreo reacție, vreun semnal de departe. Mai profitabil este gîndul de aceeași natură cu sentimentul prințului, care călătorind în imperiul fără sfîrșit, știe că la scrisorile sale nu va primi niciodată răspuns. Miza este chiar pe nimic, anul și ceva în care au fost scrise nu, nu mai contează fiind înecat în noianul trecutului. Numai amintirea și amarul clipelor...”

Victor Știr, poet, traducător și publicist, s-a născut pe 21 septembrie 1956, în s. Ciceu-Poieni, din jud. Bistrița-Năsăud. În anul 1982 absolvește Universitatea din Brașov (Facultatea de mecanică, secția autovehicule rutiere). Este membru al Uniunii Scriitorilor din România (din 1994) și membru al filialei „Mesagerul” a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România. Are publicate mai mult de 20 de volume – poezii: *Cavalerul norilor* (1993); *Adulter cu moartea* (1994); *După trecerea stelei* (1994); *Cinetica iluziei* (1997); *Alcool și sînge* (2008); *Bolile bătrîneții* (2011); *Adulter cu moartea* (antologie, 2012); *Apocalipsa cării* (2013); proză (romane): *Clepsidra lui Cela* (2008); *Palimpsestul dimineții* (2012); *Cercul scalen* (2013); *Diminețile castelanei* (2014); publicistică: *Spectacolul derizoriu* (2010); *Miza pe nimic* (2013); *Riscul rostirii și tăcerii* (2015). A realizat traduceri din Paul Claudel, Jorge Luis Borges, Thomas Brasch, Hilde Domin, Nelly Sachs, Matsuo Bashō ș.a. Activitate publicistică în *Convorbiri*

* Știr, Victor. *Miza pe nimic* : opinii politice. Red. Aurel Ștefanachi ; coord. de serie: Cassian Maria Spiridon ; coperta : Andrei Ștefanachi. Iași: Ed. Tipo Moldova, 2013. Colecția *Opera omnia: publicistică și eseu contemporan*. 474 p. ISBN: 978-606-676-284-7.



literare, *Vatra*, *Luceașărul*, *Poesis*, *Tribuna*, *Mesagerul literar și artistic*, *Mișcarea literară*, *Cronica* ș.a. Activitate jurnalistică la *Ecoul*, *Răsunetul*, *Săptămâna*. În prezent este redactor pe probleme de cultură și de opinie al cotidianului *Mesagerul de Bistrița-Năsăud* (Bistrița). A locuit în Germania (Freiburg și Breisgau, 1991-1992) și în Spania (Castilla la Mancha, 2001-2002). Mențiuni: Premiul *Maria Ivănescu* al Festivalului Național de Poezie *George Coșbuc* (Bistrița, 1996); Premiul pentru traduceri al Societății Scriitorilor din județul Bistrița-Năsăud (2008); Premiul pentru poezie al Festivalului-concurs de poezie și proză *Romulus Guga* (Țirgu-Mureș, 2008); premii ale Festivalului Național de

proză *Liviu Rebreanu* (Bistrița, 2012, 2014); Premiul Festivalului Internațional de poezie *Nichita Stănescu* (Desești, 2012); Premiul Festivalului Național de poezie *George Coșbuc* (Bistrița, 2012); Premiul Festivalului Internațional de la Sighet (2012). Prezent în mai multe dicționare ale scriitorilor.

Volumul *Miza pe nimic* de V. Știr cuprinde 226 de articole pe teme de politică, date publicității în anii 2004-2005. E mult, e puțin? Nu contează. Principalul că sînt scrise bine, în cunoștință de cauză și pe înțelesul tuturor. Cu toate că e mare înghesuială în acest domeniu, V. Știr se simte în apele sale, deoarece arde de dorință de a face lucruri de calitate. Ceea ce scrie (despre aspectele pe care le cunoaște, le înțelege sau sînt, pur și simplu, conforme opiniilor sale) este un fel de explicație despre cum se petrec lucrurile într-o Românie absolut pragmatică și într-o societate în care adaptarea și diplomația, comportarea abilă sînt necesare ca aerul.

Prezentăm cititorilor în cele ce urmează cele mai reușite articole ce reflectă viața politică din România: *Unde „lovește” președintele Iliescu, crește*; *„Interschimbabilitatea” șefilor sau o nouă mentalitate în PNȚCD*; *Hoția la români*; *Jocul strategic dintre PSD și PD*; *După fiestă: nostalgie și miasme*; *Vor bate șmecherii Academia Română?*; *Este viclenia proprie luptei politice?*; *Legea se aplică diferențiat în România?*; *Să nu uităm de integrare*; *Sărbători naționale fără oameni politici*; *Cultul eroilor, politica și educația*; *Cui i-e frică de Traian Băsescu*; *Cine își asumă corupția din România?*; *Minoritatea maghiară în electorale*; *PRM, încotro?*; *„Epoca” Iliescu, la final*; *Cîtă morală poate „locui” în politică*; *Cerșitul, între agresivitate și toleranță*; *Costurile aderării*; *Adio, PNȚCD!*; *Nărvuri politice contemporane*; *„Cartonaș galben” pentru clasa politică românească*;

Alianța clasei politice cu străinii, împotriva românilor; Europa Unită și iluzia românească; România, trădată încă o dată; De la secretul de stat, la secretomania de cumetrie; Demonul corupției bălțește; O nouă „Cortină de fier”? ș.a.

La fel de interesante și captivante pentru cititori sînt articolele în care autorul vede, observă lumea din afara statului român: *Franța „repentă”?; Transnistria, ca și Kaliningradul; Reacție slabă a românilor la suferințele fraților din Transnistria; Puterea și efectul de bumerang; 11 septembrie și cîteva urmări; Ucraina, pe ape anacronice; Voronin și Republica au schimbat macazul; Pleacă de la putere Fidel?; Europa creștină și Turcia; Rusia îngrădită; Învățăturile Irakului ș.a.*

Și lista cu oameni politici care se perindă pe paginile volumului este impresionantă. Ea vizează atît politicieni, persoane bine cunoscute din România (Nicolae Ceaușescu, Ion Iliescu, Adrian Năstase, Emil Constantinescu, Traian Băsescu, Mircea Geoană, Victor Ciorbea, Theodor Stolojan, Corneliu Vadim Tudor, Petre Roman, Valeriu Stoica, Marian Vangheli, Călin Popescu-Tăriceanu, Victor Ponta, Adrian Cioroianu, Neagu Djuvara, Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu, Varujan Vosganian, Marko Bela, Tökes László, Gigi Becali, Dinu Patriciu ș.a.), cît și din țări vecine sau mai îndepărtate (Vladimir Voronin, Boris Elțin, Vladimir Putin, Viktor Orban, Gerhard Schröder, Ariel Sharon, Fidel Castro, Leonid Kucima, Viktor Iușcenko, Viktor Ianukovici, Papa Ioan Paul II, Saddam Hussein, Osama ben Laden ș.a.). Iar dintre partidele luate în vizor de către autor vom menționa: PSD, PNȚCD, PD, PNL, PUR, UDMR, CDR, PRM, UCM, Alianța DA ș.a. Deci, interesele din domeniul politic ale lui V. Știr sînt destul de variate. În genere, politicul în prezentul volum primează în fața civismului.

V. Știr ia în discuție ba adversitățile de-a lungul anilor dintre principalele partide politice din țară, ba diverse triste experiențe pe care le străbate poporul sărăcit de clasa politică, ba efectul pagubelor de miliarde de lei din vina guvernanților, ba lipsa de argumentare a unor discursuri electorale, ba politicile candidaților la Președinția României, ba destinul valutei naționale, ba dispozițiile tineretului din politica românească, ba situația reală și pretențiile minorităților din România, ba subaprecierea unor norme de drept internațional, ba problemele aderării României la NATO, ba tratatul de vecinătate cu Ucraina, ba negocierile de aderare a Turciei la UE, ba pierderea influenței Rusiei în Europa, chiar și adevărul și minciuna, ateismul și iluziile din fotbal etc.

Așadar, subiectele volumului se referă la diferite sfere ale politicii. V. Știr vorbește și de competență, și de deschidere, și de transparență, și de democrație, și de integrare... Se știe că clasa politică este oglinda societății. Totodată, nicio societate nu poate exista în afara politicii, a partidelor și a politicienilor. Dîndu-și seama că politica este dominată de vorbe fără acoperire, că unii

dintre politicieni nu au o prestație tocmai onorabilă, că exista în această sferă lipsă de transparență, abatere de la moralitate și de la datorie, autorul vrea cu adevărat să facă ceva pentru Țară, de aceea a ajuns la concluzia că politica este o problemă mult prea serioasă pentru a fi lăsată numai pe seama politicianilor. Drept dovadă stau articolele ce confirmă că lui V. Știr nu îi este frică să spună lucrurilor pe nume. El nu ascunde speculațiile și învîrtelile oamenilor politici compromiși, ci, din contră, le combate ferm și argumentat, demonstrîndu-ne cine sînt autorii lor într-adevăr și care este calea, direcția de ieșire din impas.

Observăm că V. Știr este la curent în detalii cu politica și politicienii, mai ales cei mari, cu momentele istorice importante din România, dar și din lume. Din cînd în cînd întîlnim câte un moment de incertitudine, dar în curînd această senzație se destramă – autorul trage concluziile necesare și pune punctul pe „i”. Credem că atitudinea combativă, uneori zeflemeistă e pe placul cetățeanului obișnuit, frustrat ani de-a rîndul de dezacordurile sociale și problemele cu care se confruntă.

Suita de miniesuri pe teme politice din culegerea dată este adecvată în comunicare, are un limbaj coerent, pe înțelesul tuturor, atractiv chiar și pentru cei care se interesează puțin de politică. Autorul fuge de manipulări, reflecții academice etc., iar prin unele pasaje cîștigă bunăvoința, favoarea cititorului, deoarece acestea din urmă pot fi calificate drept cugetări sau maxime. Iată cîteva dintre ele:

– „Dacă SUA a declarat economia românească una de piață, «devine clar» că, funcționînd bine criteriile, ar trebui ca și europenii să recunoască economia noastră ca funcțională, de piață” [p. 16];

– „Aroganța și disprețul oricît de subtil nu pot ține loc de dialog în perimetrul efortului de a întări o democrație, iar democrația se clădește cu fiecare gest public și se cucerește în fiecare zi...” [p. 25];

– „Pe scena politică românească, PSD și PD joacă rolul siamezilor aflați în perioada postoperatorie. Aceiași părinți, aceeași doctrină, aceleași rude, dar dușmani de moarte” [p. 30];

– „Banul vorbește, iar situația este suprarealistă” [p. 58];

– „După priceperea aparținătorilor clasei politice de a se eschiva de la răspunderea în fața legii pentru diverse încălcări, sîntem ispitiți să credem că norma care trebuie să fie generală pentru cetățean se aplică foarte aspru doar pentru cel fără putere” [p. 75];

– „Spuse toate lucrurile, clarificate, ar putea da șansa unui început bun” [p. 83];

– „Folosirea unui limbaj «buruienos» în pledarea unei cauze politice aduce așa-numita inteligenție la condiția de șleahță primitivă de la care generația tînăra nu poate învăța absolut nimic” [p. 85];

– „Valorile tradiționale pe care poporul drept-credincios le aude în fiecare duminică la liturghie pot fi pasul așezării întru cele bune” [p. 106];

– „Nu trebuie să mergem prea departe și să reproșăm noii generații că se ocupă numai de manele și internet. Maturii poartă responsabilitatea educației” [p. 123];

– „Nu se întrevăd soluții clare atîta timp cît partidele manifestă pasiuni pentru amestecuri de doctrine...” [p. 192];

– „Reperul moral pentru omul politic poate fi chiar comportamentul său. Consecvența sau lipsa de consecvență îl califică moral în raport cu propriu-i comportament” [p. 232] ș.a.m.d.

Desigur, după lecturarea din scoarță în scoarță a acestui volum pot să apară unele întrebări, deoarece nu toate chestiunile par a fi elucidate pînă la capăt. Explicația poate fi că astfel este arhitectonica, așa sînt caracterul și structura tabletelor de o pagină-două, cum sînt cele ale lui V. Știr. Nu poți înt-un spațiu atît de redus să fii exhaustiv. Și totuși, autorul *Mizei pe nimic* dă dovezi clare că întrunește calitățile profesionale și morale întru a informa corect cititorii despre situația internă și internațională de facto a României în perioada dată și despre cum pot fi îndreptate lucrurile ca ele să meargă pe un făgaș mai neted spre bine.

Ne exprimăm certitudinea că *Miza pe nimic* de Victor Știr va reprezenta o surpriză pentru toți cei care studiază, citesc, gîndesc sau scriu despre politică (chiar dacă autorul a pus „miza pe nimic”). Recomandăm să lectureze acest volum, cu deosebire, studenților de la facultățile de jurnalism și științe ale comunicării, care vor scoate din paginile lui un șir de beneficii pentru a se califica în profesia aleasă, insiprîndu-se din experiența unui condeier cu apreciazabilă experiență și cu priză la cititori.

(*BiblioPolis*. 2016, vol. 62, nr. 2)

APRECIERI

Valeriu Rață a intrat în publicistica culturală cu o firească timiditate a intelectualului lipsit de experiența gazetărească. Avea însă privilegiul unei solide pregătiri filologice – tocmai aceasta garanta scrisului său apreciabile virtuți precum corectitudinea și claritatea frazei. Nu e de mirare că au reținut atenția cititorilor revistei *BiblioPolis* chiar primele sale cronici, de la diverse evenimente culturale din cadrul BM „B.P. Hasdeu”. Pentru că aceste lucrări excelau prin precizia relatării, cu tot „tacîmul” implicit: nume, fapte, amănunte semnificative, luări de atitudine, sugestii, concluzii etc.

Cu trecerea anilor, colegul nostru și-a lărgit marja de abordare, manevrare a subiectelor, diversificîndu-și impresionant tematica, respectiv, genurile și speciile gazetărești cultivate. A prins gustul prezentării cărților dragi, pe urmă s-a apucat și de recenzarea unor volume puse la dispoziție de cei mai diferiți autori, editori sau donatori de cărți. Apoi, „și-a ascuțit pana” și pentru realizarea unor portrete de contemporani: colegi de breaslă, recte, angajați ai Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, dar și scriitori, ziariști, alte personalități ale culturii românești.

Mi se pare cu totul revelator faptul că, în aceste scrieri, V. Rață se poate bucura de împlinirile altora; în plus, știe a scoate în evidență resorturile acestor succese, respectiv, merite ale celor despre care își spune cuvîntul în *BiblioPolis* sau în alte reviste de cultură de la noi.

Și iată că, după cîțiva ani de muncă asiduă și deseori inspirată la apariția revistei al cărei angajat este, Valeriu Rață adună acum o frumoasă recoltă de scrieri axate pe cultură – tematică ce reflectă o fațetă esențială a activității desfășurate de echipa BM „B.P. Hasdeu”. Astfel, dînsul, sub auspiciile BM, pune pe masa cititorilor un volum de lucrări ce se constituie în niște file documentare, antrenant scrise, de letopiseț cultural al unei instituții de prim rang al capitalei basarabene. File ce nu vor fi neglijate de autorii unei viitoare istorii a BM „B.P. Hasdeu” într-o epocă de afirmare deplină, ba chiar de incontestabilă ascensiune, așa cum ni se conturează acest început de secol și mileniu.

Vlad POHILĂ,
scriitor, jurnalist, lingvist

* * *

Poezia lui [Valeriu Rață – n.n.] are suficiente note originale și denotă o avansată cultură poetică.

*Iurie COLESNIC,
scriitor, istoric, cercetător*

* * *

Volumul *Înălțarea Neamului* de Valeriu Rață este o lecție de istorie scrisă nu în limbajul sec al arhivelor, ci în cel liric, istorie care astăzi, retrăită de contemporani, va rămâne celor de mâine o sursă demnă de încredere că românii basarabeni vor trăi cât vârful de munte și apa în mare.

*Lidia GROSU,
poetă, cercetătoare*

* * *

Poezia lui Valeriu Rață din recentul volum [*Frământul sufletului meu – n.n.*] e pătrunsă de un frumos grad de sensibilitate și de gust, exprimă o anumită experiență artistică, e delicată, fină, ruptă din sufletu-i sensibil; sub aspectul căutărilor tematice și artistice se situează pe cele mai diverse paliere. Virtuozitatea metrică (în stil clasic) e respectată aproape în fiecare vers. Autorul nostru n-a mers pe urmele unor poeți care fug de rime și de metafore, ci consecvent în versurile sale le-a utilizat.

*Dr. Claudia SLUTU-GRAMA,
poetă, bibliolog*

* * *

Valeriu Rață, poetul, nu pozează într-un filozof încifrat în metaforă, în deținător al cheii absolutului, nu pretinde (intuiesc eu) că melosul versului său e deplin consonant cu „simfonia spiritului universal” sau că e acel Făt-Frumos purces să „elibereze cuvintele din posesia fermă a definiției” lor (Eli Khamarov, despre poetul universal). El e alt gen de soldat al stihurilor, opus celui care hrănește iluzia că poartă în raniță bastonul de mareșal. Nici n-ar avea timp pentru ispite mărețe, căci generația de poeți căreia i-ar fi putut aparține a luat startul de mult, în anii '80 ai secolului trecut. Poetul Valeriu Rață e excepția, el este nonconformistul care, iată, nu și-a conectat fluxul biografic la contingentul literar consacrat de istoria literară. El este în contratimp nu doar legat de perioada în care ar fi trebuit să-și semnaleze debutul poetic, dar și legat de mersul stilurilor literare. Valeriu Rață este un... „clasic în viață”, ca să reproduc, păstrând proporția, o sintagmă deja cu istorie.

*Gheorghe PÂRLEA,
poet, publicist*

NOTĂ BIOBIBLIOGRAFICĂ

Valeriu Rață s-a născut pe 4 decembrie 1951, în s. Ciuciulea, r-nul Glodeni (atunci r-nul Balatina). Tata – Petru Rață, român (șef de club, profesor de școală, șef al brigăzii de construcție); mama – Parascovia Rață, născută Povorozniuc, ucraineană (soră medicală). Copilăria și-a petrecut-o în satele Haraba și Butuceni din r-nul Rîbnița, Transnistria.

Studii: primare și secundare – Școala de opt ani din s. Butuceni, r-nul Rîbnița (1959-1967); medii generale – Școala medie din s. Jura, același raion (1967-1969); superioare – Facultatea de Filologie (specialitatea: filolog, profesor de limba și literatura română), Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău (1969-1974).

Activități: profesor de limba și literatura română (la școli din r-nul Rîbnița și la Chișinău; 1974-1978); șef adjunct și șef de secție (Colectura Republicană a Bibliotecilor; 1978-1983 și 1985-1990); redactor inferior și corector (Editura „Cartea Moldovenească”; 1983-1985); traducător și inspector principal (Secția secretariat, Banca de Economii SA; 1990-2008); corespondent, lector și redactor de carte (Serviciul editorial, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”; din 2008).

Publicații: scrieri literare și publicistice (unele semnate cu pseudonime):

- în volume de autor:

- *Florilegiu bibliofil aniversar* (cronici, consemnări și recenzii; format electronic; Chișinău, 2012);

- *Biblioteca Municipală: portret din profil cultural* (cronici, consemnări și recenzii; Chișinău, 2013; Premiul II la categoria *Biblioteconomie și știința informării*, Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, 2014);

- *Înălțarea Neamului* (poezii civico-patriotice și social-militante; Chișinău, 2014);

- *Frământul sufletului meu* (poezii lirice; Chișinău, 2015);

- *Cu Dumnezeu în fiecare zi* (poezii creștine; Chișinău, 2016);

- în volume ale altor autori sau în culegeri colective;

- în ziare și reviste (*Literatura și arta*, *BiblioPolis*, *Capitala*, *Jurnal de Chișinău*, *Univers pedagogic pro*, *Gazeta bibliotecarului*, *Ecoul Eminescu*, *Gând românesc*, *Valahia* ș.a.);

- pe saitari și bloguri (*hasdeu.md*, *bibliocity.blogspot.com*, *romaniidinjurulromaniei.ro*, *radmila-popovici-paraschiv.com*, *art-emis.ro*, *rgnpress.ro*, *ioncoja.ro* ș.a.).

SUMAR

Mișcarea culturală de la Biblioteca Municipală în retrovizorul lui Valeriu Rață (Vlad POHILĂ)	3
--	---

CRONICI

La Cotul Donului și în Stepa Calmucă soldații români așteaptă să fie înveșniciți. .7	
Un medic, Ion Răzlog, și o triplă lansare de carte	14
Poeta care își face din viața sa o sărbătoare.	19
Iurie Colesnic despre Chișinăul din inimile noastre	23
Lansarea unui album ce ne inspiră încredere în victoria persistenței noastre ca neam	29
Avem nevoie de astfel de cărți!	35
Miturile lumii antice în receptarea unor scriitori contemporani.	39
Profesia de bibliotecar merită mai multă atenție	44
De la text la hypertext în 280 de pagini.	52
Demers obștesc pentru revenirea lui Paul Goma acasă.	56
Colaborare fructuoasă între două biblioteci românești	61
Mariana Harjevschi – protagonistă clubului de elită „Impresii din viață și cărți”	66
Versurile lui Grigore Vieru pe un CD excepțional.	77
Conferința științifică internațională <i>75 de ani de la anexarea de către URSS a Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța – 28 iunie 1940</i>	83
Conferința omagială consacrată scriitorului Mihail Sadoveanu	91
27 martie 1918 – o zi istorică astrală, mereu vie în conștiința basarabenilor . .	100
Două cărți noi își iau zborul spre inima cititorului	104
Marele valorificator al folclorului coregrafic maestrul Vladimir Curbet și Ansamblul Național Academic de Dansuri Populare „Joc”	108
La braț cu filosofia și... poezia	114
„Aurul” Basarabiei și al Republicii Moldova	118
Fizicianul Ion Holban și-a lansat biobibliografia	123
Conferința științifică internațională <i>75 de ani de la dezrobirea Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța – 22 iunie 1941</i>	129
Poetul Ianoș Țurcanu și-a sărbătorit aniversarea a 65-a la BM „B.P. Hasdeu” . .	140

CONSEMĂNĂRI

În labirintul producțiilor scriitoricești.	150
O aniversare în magia limbii române	152

Harnic asanator al societății noastre	156
Nicolae Corlăteanu, fondatorul lingvisticii românești din Republica Moldova, la un centenar.	159
Alese performanțe și împliniri, alăturate la un jubileu	163
Un om al cercetării și culturii desăvârșit – Iurie Colesnic.	167
Fascinația artistului plastic Valeriu Herța	172
Cu Eminescu în suflet și în gând.	175
Pentru totdeauna director de onoare.	180
Patronii noștri spirituali.	185
Noi ne mândrim cu ei.	188
Prieteni devotați ai Bibliotecii Municipale	197
Lectura, Cartea, Biblioteca	213
RECENZII	
Ne aflăm sub privirea atentă a poetei.	219
Forța și energia mobilizatoare a creației	224
Discursul liric în rondelurile de dragoste ale Stelianeî Grama.	229
La Tanais – pe urmele celor care nu mai sînt	234
Românimea văzută prin obiectivul lui Vasile Șoimar	240
Limba română – demnitatea și identitatea noastră	248
Fața luminoasă a Sfinților Martiri Brîncoveni dintr-un roman contemporan.	253
Actrița Ninela Caranfil în oglinda unui volum pentru urmași	259
<i>Miroslăvești, prin ochiul timpului nostru</i> – un album etnofotografic de zile mari	264
Mersul continuu în ascensiune al lui Constantin Tănase	271
Călăuză în labirintul scrierilor lui Alexandru-Horațiu Frișcu	280
Vasile S. Popa despre „tragicomedia” României de după „devoluție”	284
Respect și admirație pentru scriitorul Mihail Sadoveanu.	288
Album monografic apreciat la gradul superlativ	294
Elogiu unui... elogiu	299
Sociologul Anton Golopenția despre problemele tineretului.	307
<i>Jurnalul de trecător cinic</i> al lui Corneliu Florea	314
Opiniile politice ale lui Victor Știr – <i>Miza pe nimic</i>	321
APRECIERI	326
NOTĂ BIOBIBLIOGRAFICĂ	328

Valeriu RAȚĂ

ALT PORTRET DIN PROFIL CULTURAL
AL BIBLIOTECII MUNICIPALE
„B.P. HASDEU”
(Cronici, consemnări și recenzii)

Tiparul executat la
Bun de tipar: 20 septembrie 2016
Tirajul: 100 ex.